Herbert M. Evans

Octr 23
1790.

A. CORN. CELSVS.
EX ICONIBUS A SAMBUCO EDITIS

J: v: d: Spyk fecit

AUR. CORN. CELSI DE MEDICINA LIBRI OCTO

Cum Notis integris

JOANNIS CAESARII, ROBERTI CONSTANTINI, JOSEPHI SCALIGERI, ISAACI CASAUBONI, JOANNIS BAPTISTAE MORGAGNI,

Ac locis Parallelis.

Cura & Studio

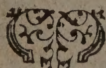
TH. J. AB ALMELOVEEN,

M. D. ET PROFESSORIS.

Accedunt J. RHODII *vita* C. CELSI, *Variae Lectiones ex tribus antiquis editionibus, itemque Loci aliquot*

HIPPOCRATIS ET CELSI AB HENRICO STEPHANO

παραλλήλως concinnati.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud JOH. ARN. LANGERAK,

MDCCXLVI.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

CELEBERRIMIS ERUDITISSIMISQUE

VIRIS,

TIBERIO HEMSTERHUSIO,

Graecae Linguae & Historiae Patriae in Academia Lugd. Batava Professori,

ET

ABRAHAMO GRONOVIO,

Bibliothecae Lugd. Batavae Praefecto.

Etsi ea, quae Celsus in his libris posteritati tradidit, a studiorum ratione, quam Vos suscepistis, abhorrere videantur: tamen ob dulces, qui per eum nitent, latini sermonis lepores dignus mihi vel in primis visus est, qui Vobis, Viri Celeberrimi, ex veteri formula dicaretur. Neque enim sum nescius, quanta Vos voluptate ii veterum scriptorum perfundant, qui caste, qui concinne, qui ornate sine fuco ac pigmentis loquuntur. Quorum in numero cum Celsus non postremum locum obtineat, non dubito, quin vobis gratus sit acceptusque futurus. Sed quid ego tam alte dedicandi causas repeto, cum mihi magis propriae & quasi domesticae in promtu sint, qui hoc a me officium jure quodam suo flagi-

tare videntur? Cum enim Celſum denuo ſub prelum revocarem, neque eſſet, cujus in ea re vel conſilio vel opera uti potuiſſem, Vos, Viri Praeſtantiſſimi, mihi nonnunquam, ut fit, haeſitanti conſilio affuiſtis, & praeterea ex Bibliothecis inſtructiſſimis, quicquid ad Celſum ornandum pertinere videretur, liberaliter ſuppeditaſtis. Non is ego ſum, qui hic in laudes Veſtras ſatis jam concelebratas, neque cum Vobismet intermorituras, excurram. Faciant hoc alii, qui majori vel ingenio florent, vel dicendi ubertate. Ego gratiſſimum animum publice teſtatus, id a Deo immortali precandum Vobis & continenter exorandum duco, ut Vos melioribus literis & Academiae praeſidio, rebus familiae ſemper florentibus, ſalvos diu & incolumes ſervet.

Veſtrorum,

Viri Celeberrimi atque Eruditiſſimi,
Ampliſſimorum Nominum

Cultor admiratorque perpetuus

JOH. ARN. LANGERAK.

Lugd. Batav.
d. XXX. *Sept.*
MDCCXLV.

PRAE-

PRAEFATIO.

BIBLIOPOLA LECTORI SALUTEM.

EX quo animum ad novam Celsi editionem adjeci, deficiente, qui limam ei adhiberet, homine erudito, id mihi negotii datum esse intellexi, ut clarorum virorum notas, quarum tantum eclogas dederat Almeloveenius, jam tandem integras in editione mea exhiberem. Neque id sine ratione a me factum esse scito. Diu enim est, quod intellexi, non amplius editionem commodioris formae desiderari, (quarum copia paene abundamus) sed majorem aliquanto, & luculentiorem, iisque instructam rebus, quae sive ad explicandum sive ad emendandum auctorem tam male a librariis acceptum pertinere videantur. Hac igitur mente Joannis Caesarii, praestanti eruditione viri, & Roberti Constantini, quo nemo plures foedioresque Celso maculas abstersit, annotationes huc revocavi omnes. Quorum quidem editiones, paucorum manibus tritas, cum diu frustra quaesivissem, tandem ea, qua est, humanitate earum mihi usum indulsit Vir eximius, Abrahamus Gronovius. *Non id mihi sumo, ut de opera, quam hi Duumviri Celso navarunt, judicium feram. Tantum dicam, Constantinum nonnullas Caesarii notas, nulla ipsius mentione facta, totidem verbis in annotationes suas transfudisse. Quod quo animo ab eo factum sit, equidem non dixerim. Quamquam scio, hominem jam ab aliis in atrum plagiariorum indicem esse relatum, ob idemque crimen in Scaliger. prim. p.* 12. *male audire. Interim nos hasce notas, ut ne*

ne bis eodem loco extarent, e Conſtantinianis ſuſtulimus, ſuoque reddidimus auctori. Venio nunc ad notas Literatorum Principis, Joſephi Scaligeri, quas nunc primum foras dari vides. Fuit quondam ea felicitas Jo. Antonid. Lindenii, ut illud ipſum exemplar, cui Scaliger manu ſua Animadverſiones adſcripſerat, e Bibliotheca Vorſtiana depromptum oculis uſurparet. Quamquam nihil eorum, quae illo libro continebantur, nobis impertivit. Poſtea idem exemplar e Bibliotheca Vorſtiana in Graevianam videtur perveniſſe. Is certe, qui Graevianorum Librorum indicem confecit, venditat nobis editionem Celſi Lugdunenſem 1587. 12. *cum MSS. Scaligeri. Sed cave temere aſſentiaris. Nam, ut Lindenius refert, Scaliger emendationes ſuas margini editionis* 1554. 12. *allevit, eamque Aelio Everhardo Vorſtio teſtamento reliquit. Puto igitur, aut editionem illam, quae in Bibliotheca Graeviana veniit, Scaligeri* αὐτόγραφον *plane non exhibuiſſe, aut in annorum numero deſignando eſſe peccatum. Jam etſi nobis non licuit eſſe tam felicibus, ut librum ipſius Scaligeri manu conſcriptum nanciſceremur, obtigit tamen nobis exemplar in Bibliotheca Leidenſi inter Libros Voſſianos, cujus nos minime poenitere debet. Fuit illud quondam Franciſci Vertuniani, viri & Graece doctiſſimi & Scaligero amiciſſimi, qui ex hujus libro Caſtigationes omnes in ſuum exemplar tranſcripſerat. Idem in Epiſtola Dedicatoria, quam Hippocratis libro de Capitis Vulneribus praemiſit, memoriae prodidit, Scaligero tum nihil antiquius fuiſſe, quam ut Celſum a tot tantiſque fecibus, quibus eum ſuperiorum temporum barbaries contaminaverat, quoad ejus fieri poſſet, repurgaret. Quo quidem in inſtitu-*

to

to si viro divino perseverare libuisset, nae ille Lindeenios, Almeloveenios, Morgagnosque, viros doctos illos quidem & acutos, sed huic Augiae stabulo expurgando minime pares, longo post se intervallo reliquisset. Interim his, quae sors obtulit, fruamur, quae certe sunt ejusmodi, ut a nemine alio, nisi qui diuturnam cum priscis auctoribus familiaritatem contraxit, profecta videri possint. Scaligeri vero nomen ne quid detrimenti ex hac editione caperet, notas hasce, antequam operis traderentur, subjecimus judicio Tiberii Hemsterhusii, *Viri laude nostra majoris, qui nobis pro eruditione ea, quam norunt omnes, optime de iis judicare posse videbatur. Ille igitur plerasque, quae ederentur, dignas putavit, nonnullas, quae tanti viri eruditioni parum respondere viderentur, ceris relinqui jussit. Atque haec fere sunt praecipua novae editionis ornamenta, quae, ut tibi eorum ratio constaret, paulo latius persecuti sumus. Reliqua, quae hic comparere vides, loci videlicet Hippocratis & Celsi Paralleli ab Henrico Stephano collecti, itemque Variae Lectiones nunc primum sub textum revocatae; ea non sunt tanti, ut propterea ambitiose monendus esses. Vale igitur, Benevole lector, nostroque de literis bene merendi studio fave.*

VIRIS CELEBERRIMIS,

PETRO PETITO

E T

MATTH. SLADO

ILLI GALLORUM, HUIC BATAVORUM MEDICORUM PRINCIPIBUS,

THEOD. JANS. AB ALMELOVEEN

S. D.

ntiquioris Medicinae parentes nobilissimos licet, atque ob eleganter fidelissimeque tradita praecepta summopere necessarios, à plurimis nostri seculi hominibus non modo negligi & contemni, verum etiam acerrimis proscindi dicteriis, usque adeo percrebuit, Viri Praestantissimi, ut hospes in literis, in Arte quoque nostra plane peregrinus sit oporteat, qui tam nota atque vulgaria se nescire fateatur. Nec tantum illi, verum etiam (en quo tandem pigrities desidiaque homines perduxit?) illorum cultores vel maximo odio, imo ludibrio habentur. Quod cum animadvertissem, quorum nominibus scriptorem hunc, quem ob innumera translata loca, non immerito quidam Latinum appellare solent Hippocratem, de novo nostra cura

cura prodeuntem, inscribi gratum esset, non ita diu quaerere debui, siquidem non alios nisi Vos, Viri eruditionis fama multisque ac magnis in universam literarum rempublicam meritis celeberrimi, operis hujus patronos certissimos antiquissimosque potui eligere, quos ne Celsus ipse quidem, si in vitam ei daretur reditus, scriptorum suorum censores recusaret. Nunc itaque nihil mihi restat, quam ut obnixe Vos rogem, ut me in amicitiam Vestram recipere, hancque inscriptionem, tanquam benevolentiae observantiaeque erga Vos meae qualecunque documentum admittere dignemini. Valete. Dabam Trajecti ad Rhenum a. d. Kal. xv. Febr. cIↃ IↃ CXXCVII.

THEOD.

TH. J. AB ALMELOVEEN

LECTORI BENEVOLO

S. D.

M*Ultos non modo proximi, verum etiam hujus ſeculi eruditione atque fama praeſtantiſſimos viros operam in emendandis atque illuſtrandis A. C. CELSI de* Medicina *libris, non vulgarem poſuiſſe, qui ignorat, nae ſcriptorem illum ignoret neceſſe eſt. Quis enim eſt, qui vel primis labris Medicinam guſtaſſe prae ſe ferat, quem Caeſarii, Pantini, Conſtantini nomen fugiat? quis Jeremiam Threverium, quis Balduinum Ronſſeum de fama non noverit? quis de Jodoco Lommio, Petro Pavio nil audiviſſe ſe auſit profiteri? quis denique, quid Joannes Antonid. van der Linden praeſtiterit, non obſervarit? quorum Virorum exemplis, quibus duci ſolemus, incitatus incredibile quanto legendi, relegendique flagraverim deſiderio? quod repetita aliquoties lectione non leviter accrevit, adeò ut notare quaedam ab aliis praetermiſſa, & hunc Auctorem cum aliis conferre ſcriptoribus ſubinde coeperim, quod cum vidiſſent Celſi noſtri cultores diligentiſſimi, operae pretium me facturum exiſtimarunt, ſi cum orbe literato hunc noſtrum communicarem laborem, promiſſiſque abhinc fere anno datis ſatisfacerem. Quod cum altius in animum deſcendiſſet meum, protinus iſtis expoliendis memet applicui. Veruntamen quum variarum lectionum numerum in majorem molem excurrere viderem, editionem vero*

ro

ro formae commodioris, & si ita loqui liceat, portatilis desiderari, consilium mutavi, satis habens loca duntaxat sive nostri auctoris, sive alterius medici, parallela indicare, scriptoris nostri sententiam quae aut illustrarent aut confirmarent. Editioni autem huic rerum atque verborum indicem, quem in omnibus aliis desiderari sciebam editionibus, adjecimus, de industria, ne nimiam in molem assurgeret nunquam è manibus deponendum hoc Medicinae ἐγχειρίδιον, *aliquanto contractiorem; quod prae manibus nobis sit, ejusmodi lexicon, quale una cum notis eruditissimis in Celsum a viro fama super aethera noto, Joanne Rhodio confectum, incendio tristissimo absumptum summopere dolemus, alii editioni subnectendum. Subjunximus, quae loca difficiliora explicant R. Constantini annotationes selectas ex exemplari, alias rarissimo, è Cl. Graevii Bibliotheca deprompto. Scholia eruditorum facile principis Isaaci Casauboni, margini codicis, quo fuerat usus, festinantissime illita, quae ex* τοῦ πάνυ *Isaaci Vossii Gazophylacio secum attulit Gothofredus Thomasius,* ὁ χαριέστατος, *pro amicitia atque necessitudine, quae inter nos intercedit non vulgaris, quam benignissime mecum communicavit; quae licet breviora, numero pauciora, minimeque publicae luci ab Auctore adaptata, ob religionem tamen, qua summa eum colo, supprimere non potui aut minus grata fore putavi. Quid vero ipsi praestiterimus, lectione ipsa consequetur H. Lector, quem duo monitum volumus, numerum margini impressum loci paralleli paginam versumque indicare, alterum in notulis, ubi citati libri saepe numero auctoris reticetur nomen, Hippocratis debere intelligi.*

I N-

INCLYTO ET *INGENUO*

JUVENI,

LUDOVICO

COMITI,

Ex praeclara & illuſtri COMITUM & DOMINORUM à STOELBERG & WERNIGERODAE Familia,

DOMINO SUO VERE GRATIOSO

JOANNES CAESARIUS

S. D.

MUltis quidem mirum videri ſolet, Ludovice Comes inclyte & generoſe, ſi qui agnito demùm ipſo bono, non ſtatim etiamnum amplectantur illud ac ſedulò perſequantur, cùm bonum ſuapte natura ejuſmodi ſit, ut id ipſum (quemadmodum & id Ariſtoteles in Ethicis ex Veterum ſententia tradit) omnia omnibus votis expetant. Verum hi mihi videntur illam Fabii Quintiliani ſententiam aut ignorare plané, vel ne legiſſe quidem unquam, aut certé ejus prorſus immemores eſſe: *non facilè mutaveris, quae ſemel inculcata ſunt.* A qua etiam Quintiliani ſententia nec illa Horatiana diſcrepat:

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem,
Teſta diu.

Eadem

Eadem utique utriusque auctoris sententia est, tametsi ab altero paulo simpliciùs, ab altero figuratè pronunciata, & ad ea omnia rectissimé appositéque referenda, quae multo studio, multo labore, & longa demùm consuetudine animis hominum percipiuntur. Quocirca nihil in vita humana tam periculosum tamque pestilens & noxium censeri debet, quàm teneras mentes his imbui sive morum, sive literarum studiis, quae operae pretium fuerit aliquando dediscere, & quidem opera multo majore, quàm ea, quae recta sunt, vel à primis rudimentis addiscere. Si quidem hinc in mentibus hominum suboritur quaedam cùm pravitas, tùm caecitas, quae si quod est in illis judicium, id protinus obruit & obtundit, nec sese ipsum unquàm erigere sinit, ut quod verè bonum est, contueri aliquando & cernere possit. Jam hujus propositi, si quis exemplum sive documentum quaerat, in promptu est ipsa barbaries, incondita quaedam & inepta prorsus linguae balbuties, quae tamen superioribus aliquot seculis à Gothis & à Vandalis primùm illata plaga, posthabita interim & neglecta in totum recta loquendi tam Graecè quàm Latinè ratione, usque adeò invaluit, & studiosorum alioqui hominum animos invasit & occupavit, ut jam non uno aut altero Hercule, sed pluribus opus fuisset, qui terras tot ubique horrendis monstris occupatas expurgassent. Enim verò hujusmodi Hercules, nempe linguarum vindices, & non instrenui hostium illarum propugnatores, tametsi non defuerunt proximis annis plus minus centum, ut nec hodie quoque desunt, nondum tamen penitus

penitus explodi atque reſtingui potuit foeda illa barbaries, quin adhuc multorum animis tam pertinaciter, imò tam pervicaciter ſemel inculcata inſidet & adfixa eſt, ut ferè ſpes nulla ſuperſit fore, ut radicitùs evellatur unquàm. Quid? quod iidem, licet videant nunc etiam utriuſque linguae miram tum elegantiam & pulchritudinem, tum utilitatem, atque adeò uſum ejus apprimè neceſſarium, nihilo tamen ſecius ipſas linguas non modò abominantur & deteſtantur, ſed & damnant inſuper, & nuſquàm non convitiis inceſſunt & inſectantur. Et quod hoc etiamnum multo eſt indignius, ut non addam etiam impudentius, nonnulli ex his, qui cùm ipſi ſuis abuſibus & inſanis corruptionibus anſam occaſionemque praebeant tot tantorumque malorum, quibus miſerè hodie adfligitur orbis, ea tamen omnia bonarum literarum ſtudiis & linguarum cognitioni imputare non vererentur. Quaſi verò ſolem quis ipſum idcirco jure culpaverit, quòd mundum aperiat & illuſtret, noctem depellat ac fuget, in qua mendae (ut ille ait) latent vitioque ignoſcitur omni. Sed non videmus manticae, quod in tergo eſt, ut alter ex Poëtis non tam lepidè & eleganter, quàm verè graviterque dixit. Nec aliter certè (id quod negari non poteſt) literae bonae mentes illuminant, exacuunt ingenia, & judicium adferunt: ſine quo non raro uſu venit, ut cùm impar hominum ſit prudentia (ſicuti quidam haud ignobilis Auctor ait) par tamen omnium jus & auctoritas habeatur. Atque haec quidem illae praeſtant haud dubiè, eliminata tamen priùs & exploſa barbarie, quae verſa

versa vice mentes obnubilat, hebetat ingenia; judicium, si quod est, obvertit prorsus & aufert: causa proinde verissima, quòd tot tantaque classicorum scriptorum praeclara opera pessum ivisse, & intercidisse omninò eruditi lamentantur & deplorant; inter quae & Cornelii Celsi opera, quae de omnibus propè bonarum artium studiis à se posteris auctor ille scripta reliquit, non inter postrema desiderantur, praeter libros octo de medicina, quos solos ex illis adhuc superesse & exstare, accidisse credo magis divino nutu, quam vel fortuna (quae alioqui in humanis rebus plurimùm valet) vel hominum industria, & id quidem (nisi fallor) propter ipsius artis cùm dignitatem, tùm necessitatem. Ob quas nimirum causas medicinam nobis, hoc est, artem illam, Ecclesiasticus scriptor ille inter Hebraeos non solùm haud parum multûm reverenter commendat, atque eadem merita laude prosequitur, sed & ejus artificem, nempe Medicum ipsum, honore dignum adjudicat atque pronunciat: *honora* (inquit) *medicum propter necessitatem*, &c. & de medicina non multo pòst: *Altissimus* (inquit) *creavit de terra medicinam*, *& vir prudens non abhorret illam.* Quin & ob easdem (opinor) causas, hujus artis inventores, deos esse falsò persuasa credidit antiquitas. Unde & apud Ovidium in primo Metamorphoseon, ita illam sibi inventam arrogat & vindicat Apollo his verbis:

Inventum medicina meum est, opifexque per orbem
Dicor, & herbarum subjecta potentia nobis:

Nec non & Q. Serenus, qui & ipſe de medicina carmine ſané perquàm eleganti ſcripſit, quem & Celſo proinde nos, quòd ſimile idemque tractat argumentum, adjecimus, ſed emaculatum antea & repurgatum non paucis, quibus ſcatebat, mendis, & ſuae jam integritati reſtitutum, ſtatim in ipſo ſui Libri principio illud de eodem teſtatur Apolline, atque ita eum per invocationem, Poëtarum more, alloquitur:

Phoebe ſalutiferum (quod pangimus) aſſere carmen,
Inventumque tuum prompto comitare favore.

Simul autem inibi & Aeſculapium ejus filium ſubinde invocando, ut praeſens propitiuſque ſibi adeſſe velit, coepto peragendo, hunc in modum illum rogat atque precatur.

Tuque potens actis, reduces qui tradere vitas
Noſti, atque in coelum manes revocare ſepultos,
Huc ades, & quicquid cupido mihi ſaepè roganti
Firmaſti, cunctum teneris expone papyris.

His accedit, quod haec ipſa ars, praeterquàm quòd diis ſuos inventores (ut inquit Plinius) aſſignavit, & caelo dicavit, cultores habuit potentiſſimos reges, à quibus credi poteſt eam ſtudiorum partem accuratiùs ac diligentiùs cuſtoditam, utpote qui ſcirent illam humanis uſibus

bus cum primis necessariam. Sed nec indè quoque eadem ars parvam meretur laudem, quòd inter artifices nullus tam propè ad Deum vitae datorem accedit quàm Medicus. Quippe quòd, ut ille vitam nobis dat & largitur, ita hic datam tuetur, & fugientem retinere conatur. Quanta praeterea laude eam efferat & Homerus, indicat planè versus ille ex undecimo Iliados:

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

Porrò autem sive jam dictas ob causas, sive ob aliam quamlibet causam hi nobis libri hucusque servati sint, illud certè nullus vel mediocriter doctus, qui saltem eos legerit, inficiari poterit, quin iidem usque adeò depravati atque corrupti, & à sua integritate demutati fuerint, ut eorum lectio hactenus vel doctissimis parum firma certaque exstiterit. Et profectò cùm hic Celsus noster talis tantusque auctor & sit & habeatur, qualis utique & quantus ab eruditissimo quoque censetur & judicatur (quippe qui in his octo libris de medicina oppido quàm eleganter scribens tanto artificio universa morborum genera tractat, exequiturque definiendo dividendoque, & eorum protinus curationes non uno modo subjungendo; ut ne inter Graecos quidem hujus artis scriptores reperiatur quispiam, qui tam exactè tamque diligenter id praestet, aut praestiterit unquam, licet principes artis medicinae ea natio nobis dederit, Hippocratem & Galenum.) Cui jam non mirum videri debet ex iis praecipue, qui hanc

artem aut profitentur, aut certè colunt: cur illorum librorum lima à nullo eruditorum vel attentata ſit hactenus, cùm tamen hoc auctor ille neutiquam meruiſſet, qui ſic ſemper neglectus, nec dicam contemptus jaceret. Itaque cùm mecum aliquoties reputarem ac perpenderem, quàm id foret indignum, longa etiamnum exſpectatione fruſtratus, adeòque ut jam penè deplorata ſpes mihi eſſet futurum unquam, ut eruditus aliquis hanc ſibi provinciam aſſumeret, videlicet qui Celſum ab importunis iſtis & infeſtis ſtudiorum hoſtibus aſſereret vindicaretque; Ipſe tandem eam aggreſſus ſum magno quidem auſu, ac non minus temerario, utpote longé impar tanto oneri ferendo, & hos octo Cornelii Celſi libros mihi caſtigandos propoſui, quatenus tamen illud mihi pro ingenii parvitate liceret, ſimulque nullis interim quantumvis gravibus magniſque laboribus abſtinui, dum pro mea virili Celſus ſuae puritati & integritati, quatenus ſimul & res ipſa ferret, reſtitueretur. Jam verò in hoc quantum demum praeſtiterim atque effecerim, in eo candidus lector mihi judex eſto, idque maximè, ubi Celſum hunc noſtrum cum unoquolibet alio antè excuſo contulerit & examinaverit: id quod ei & in Q. Sereno liceat. Quare ſi obſtreperus quiſpiam ac perinde judex iniquus, & lector oculatior inter legendum obſervaverit locos aliquot, per me vel non fideliter caſtigatos (id quod evenire potuiſſe non negarim) vel intactos omninò (quod equidem lubens illi conceſſero) hunc admonitum velim atque etiam obnixè rogo, ut illud Ariſto-

telis

telis graviſſimi ſanè Philoſophi in Elenchis dictum ſecum expendat, quo vir ille lectorem juxtà prudenter ac probè admonet, ita omiſſa veniâ dignanda eſſe, ut inventa multo favore proſequenda. Eidem quoque & illud Horatii in mentem veniat.

Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.

His igitur rationibus licet abunde ſatis armatus videri poſſim adverſus obtrectatorum, ſive (ut cum Plinio Catonis verbo utar) vitilitigatorum morſus & calumnias, quominus Celſus ex noſtra qualicunque caſtigatione in publicum non prodeat, ſcholiis inſuper paſſim à nobis adjectis, ubi id res exigere videbatur, quo explanatior utcunque eſſet, illuſtratus: illud tamen me ad hoc ipſum quoque parum provocat & animat, quod ſcio utique eum ſcriptoribus morem receptum eſſe, ut cùm quidpiam à ſe compoſitum, publicare vellent, tum ſibi ex non infimi ordinis hominibus deligerent aliquem, cui ſuas lucubrationes dicarent, nuncuparentque; nempe ſub cujus tutela liberè deinde tutòque illae circumferrentur publicatae. Quod quidem cùm & mihi jam faciundum foret, tu prae caeteris mihi ad hoc deligendus occurrebas, Ludovice optime & humaniſſime Comes, cui haſce noſtras in Celſum lucubrationes nuncuparem, dicaremque, partim quidem ea de cauſa, quae dicta eſt: partim verò & ob hanc, quòd cùm anno ſuperiori per ferias Paſcha es aliquandiu agerem apud clariſſimum virum Eberhardum Comitem &

Dominum à Konigſtein, in ipſa ejus arce, ejuſdem ſcilicet nominis & verè regali, utpote planè magnifica & eleganti non modò aſpectu ipſo & foris & intus, ſed quae praeterea & arte & natura undique munita ſit: tum me tibi ita devinxiſſe & ingenii tui dexteritate & ſuaviſſimo tuo nec inerudito colloquio, quo interim mihi liberrimè frui licebat: ut tum quoque mecum identidem cogitare coepiſſem, qua de re viciſſim mihi devincire poſſim, ut qui hac parte mihi longè feliciſſimus viderer, ſi talis tantique Comitis gratiam & benevolentiam mihi conciliatam haberem. Cùm ergo id nulla re alia decentius fieri poſſe arbitrarer, quàm iis (quas in Celſi libros octo paravi) lucubrationibus, n̄on quòd id ſatis putarim, quo te mihi tantum Comitem devinctum redderem, ſed quòd certò ſcirem te non rem ipſam, quae datur & offertur, tanti aeſtimare, quanti ipſius dantis animum, eas ipſas (quaeſo) nunc haud alio vultu ſuſcipere digneris, quàm quali me vultu ad vos iſthuc advenientem primum excipiebas, qualemque deinceps per eos dies, quibus apud vos agebam, perpetuò exhibebas, nempe benevolentiſſimum. Quin & illud mihi tum ſubiit, eſſe videlicet aliud ferè nihil, quod per ocium principes viros magis deceat, quam pulchris ſimul & honeſtis ſeſe exercere literarum ſtudiis, iiſque maximè de rebus, quibus cognitis non animi tantum, ſed & corporis moleſtiam (ſi quando eos invaſerit corripueritque) propulſare poſſint. Cujusmodi ſanè poſt ſtudium ſacrarum Literarum adjuncta Hiſtoriarum cognitione, inter reliqua praecipuum

puum eſt ſtudium Medicinae, dummodo tamen id tale ſit, ut in eo res, quae tractatur, ſimul cum eloquentia conjuncta ſit. Quale utique id eſſe, quod eſt apud Celſum in his octo libris, nemo non ex eruditis apertè videat, & ingenuè fateatur. Quippe cujus res quidem ipſa probè cognita ad corporis moleſtiam propulſandam ex ipſo inſtituto facit; ejuſdem autem rei contemplatio & cognitio atque obiter ipſa quoque lectio non parum confert ac prodeſt ad relaxationem animi, ubi is jam fatigatus eſt (ut ſaepe fit) variis rerum civilium occupationibus; cujuſmodi principes plerumque viros tenent, ex iis praeſertim qui ſuo ordini & officio ſatisfacere adnituntur, inter quos nunc nec inter poſtremos illae tenent illuſtrem & generoſum parentem tuum Bodonem Comitem & Dominum à Stolberga & Vuernigeroda, nec non & jam antè dictum Eberhardum Comitem & Dominum à Konigſtein, tuum ex matre avunculum, matrona quidem illa me Hercule non minus moribus ſpectabili quàm natalibus generoſa, & te haud dubiè manent ob ingenii acumen & ingenuinam induſtriam, quae profectò tanta in te per aetatem propè juvenilem adhuc relucet, quanta raro ea conſpicitur, vel in his, qui jam ſenilem, nedum virilem attigerunt aetatem. Nec eſt, cur metuendum nobis ſit, ne hac de te ſpe & opinione fallamur unquam. Quandoquidem habes tu, non ſolum ipſam ad hoc naturam ducem, verùm etiam exemplum ab illo tuo avunculo quotidie ſumis, ut apud quem liberaliſſimè educatus filii loco haberis, quem & eo lubentiùs ob ocu-

 los

los tibi proponis, ut quem imitari ſtudeas. At de hoc jam ſatis ſuperque, ne videor fortaſſe alicui plus aequo propenſior in tui commendationem, cùm tamen reverà hac etiam longè majorem tuae mereantur omnibus propè perſpectae virtutes. Caeterùm Celſo (quod dixi, cujus & rationem ſuprà reddidi) Q. Serenum adjecimus & Rhemnium Palaemonem, ſeu (ut aliis placet) Priſcianum de ponderibus, quòd ponderum videlicet ratio nonnihil habeat cum re medica commercii. Ad haec ut & ſtyli varietas te interim ad legendum invitet pelliciatque, & legentem jam remoretur aliquantum ac detineat. Veruntamen ut tibi Celſum, ita ex illis duobus alterum, nempe Quintum Serenum, Henrico, alterum Alberto, utrique fratri tuo germano, generoſis & ingenuis adoleſcentibus dicatum volui, idque hac ratione, quòd ſicut Celſus reliquis duobus non tam mole ipſa quàm materiae tractatu longè praeponderat: ita tu duobus illis fratribus tuis ut aetate, ſic & rerum cognitione anteis: aliâs verò, quae rarò inter fratres reperitur concordia (ut quidem non inelegans auctor ait) ea inter vos & reliquos fratres veſtros germanos maxima conſpicitur, ac in dies major ſperatur: hinc ſumpto nobis indicio, quòd inter vos alius alium mutua, eaque perpetua proſequitur benevolentia, quam procul dubio idem inter vos conciliat alitque animorum conſenſus. Vale rectiſſimè, & me albo tibi devotorum adſcribe, perſuadeque Caeſarium tibi eſſe deditiſſimum. Coloniae pridie calendas Aprilis. Anno à natali Chriſti, Milleſimo, quingenteſimo, viceſimo ſeptimo.

R.

R. CONSTANTINUS

CLARISS. ATQUE AMPLISSIMO

V I R O

JO. CAPELLAE

Regis Consiliario & Archiatro doctiss.

S.

Omnia satis in pejus ruere, jam & vetus est, & summi Poetae querimonia. Nec verò longius abeundum, vt id constet exemplis. Tantum de proximo, & è re nata sumendum, quod controversum esse non possit. Veterum scriptorum, illius (aurei sanè seculi) felicioris aetatis, quanta fuit olim styli majestas? Qualis ex orationis illorum luminibus splendor eluxit? Quis quantusque decor & gratia, ex illustri compositionis inimitabilis ornatu & elegantia propemodum singulari? Maximo argumento esse possunt, ut sumptuosi aedificii (cujus materiam olim opus superabat) nonnullae reliquiae, quae etiamnum extant paulò integriores, quasque non possumus sine admiratione maxima contemplari. Nunc per exscriptos libros, totiésque imprimendo interpolatos, quis squalor & situs? Quanta verò obscuritas, ut non umbrae, sed tenebrae pro luce inductae sint? Quot sordes, quot ineptiae invectae sunt, aut describentium inscitia, aut semidoctorum quorundam audacia?

Quanta denique in politissima scripta obrepsit barbaries? Nullus ferè liber est, qui non infinitis erratis, aut certè quamplurimis scateat. Auctores ipsi, si reviviscant, exceptis paucissimis, libros, qui circumferuntur, tanquam liberos & ingenii sui partus, aut nequeant, aut nolint agnoscere: Usque adeo ipsorum monumenta lacera, mutila, depravata & foedata sunt, idque omnium ferme quidem omnia. Sed in his, ut caeteris, ea est temporis injuria, noxaque senescentis aetatis. Nihil enim est operae, aut manufactum, quod quantumvis elegans, scitum & exquisitum, longa dies paulatim non imminuat, corrumpat & absumat, tandémque penitus aboleat annorum quasi senio & carie vetustatis. Porrò autem, si quis scriptor hanc calamitatem expertus est, is ipse est, arbitror, Corn. Celsus, qui & tamen imprimis bonus auctor (Ideoque ab aliis primae notae scriptoribus laudatur, multumque approbatur, ut à Columella, verbi caussa, Plinio, & Quintiliano licet communis artis aemulo) Qui & Hippocratis fidelis interpres Latinus dici meruit: Qui Medicinam in compendium contulit, Qui ita castigatè, propriè & eleganter loquitur (versum enim dicendi genus & astrictum secutus est, in quo rerum sententiosa gravitas, verborumque apta & numerosa, & quasi rotunda constructio) ut non modò à Medicis propter artis scientiam, verùm etiam ab omnibus eloquentiae candidatis, propter scribendi venustatem lectitari mereatur. Nullus enim auctor est, si Ciceronem & Plinium excipias, id est, duo linguae Rom. columina, cui plus ipsa Latina lingua debeat. Quod ipse in linguae Latinae supplemento, nisi brevi ostendam (si Dei opt. max. munere mihi vita suppe-

ſuppetet) non recuſo ab omnibus mihi fidem derogari. Sed cùm ejus ſcripta, locis quamplurimis miſerè corrupta ſint, & nonnullis obſcuriora, eò contigit, ut à paucis, aut non ita multis medicisque antea legerentur. Ea quidem cùm non ſemel perlegiſſem, & magnoperè placuiſſent, ſubiit animum tanti ſcriptoris indignam ſortem fatumque miſerari: continuóque coepi velle ejus vulneribus, quantum poſſem, opis afferre. Itaque ſubſidia omnia, quae potui, mihi ipſi comparavi. Nam conquiſitis antiquis exemplaribus (quod in caſtigando primas obtinet, aut debet obtinere) ad eorum fidem permulta mihi videor emendaſſe. Aliquid autem à lectione recepta ſummutare, niſi ubi manifeſtiſſimus error comparebat, mihi religio uſquequaque ſumma fuit. Itaque ſatis habui manuſcripti Codicis diverſam ſcripturam, aut propriam conjecturam in margine adnotaſſe: Et obſcuris pleriſque, expoſitione breviſſima nonnihil lucis afferre. Praeter haec, amicorum conſilio atque opera uſus ſum, imprimisque vigiliis & laboribus clariſſimi Medicinae Doctoris, JACOBI DALECHAMPII, *viri ſummi judicii, & in omni bonarum artium genere perpoliti, quo jam complures annos non amico tantùm fideliſſimo, ſed etiam ſtudiorum adjutore atque impulſore acerrimo ſemper uti conſuevi: cuique ſtudioſi maxima ex parte debebunt, quicquid utilitatis (ſi qua tamen, ut ſpero, futura eſt) ingenium nobis, qualecunque illud eſt, & labor aſſiduus in literis, induſtriaque extuderit. Conſului quoque perſaepe ingenioſiſſimum virum, nec minus artis experientia, quàm Doctrina celebrem,* LEONARDUM BOTALLUM, *Regis item Medicum, quocum mihi jam vetus,*

jam-

jamque arctiſſima neceſſitudo interceſſit. Ex eo autem amico (vir ornatiſſime atque eruditiſſime) cùm intellexiſſem, in tua Bibliotheca quaedam Celſi perantiqua exemplaria conſervari, hominem amantiſſimum mei orare non deſtiti, ut quoniam apud te gratiâ tantùm poſſet, ab humanitate tua & bonas artes adjuvandi ſtudio (quae in te ſumma eſſe, inter caetera ornamenta virtutis, minimè dubitabam) mihi illorum uſum & fructum ad tempus impetraret. Quid multis? Ille officio, benevolentia, precibusque noſtris adductus, inſtituit meâ cauſa, id à te per literas magnoperè poſtulare: Quibus, quamvis occupatiſſimus eſſes, & tunc inter aulicos tumultus verſabâre, mox tamen peramanter, nec minus officioſè eleganterque reſpondiſti. Liceat mihi, quaeſo, cum bona tua venia, ex illa epiſtola tua clauſulam unam, vel etiam alteram huic noſtrae attexere: Quod cùm mihi non temerè, ſed neceſſariò faciendum ſit, audacius id eò facturus ſum, quò magis utrique noſtrûm non niſi honorificum eſſe poteſt. Ergò BOTALLO *noſtro hunc in modum reſcripſiſti: „ De Celſo quòd ſcribis, memini „ me ſuperioribus annis unum exemplar meum, in „ quo conplures loci ex fide veterum Codicum re- „ ſtituti eſſent, viro doctiſſimo Vincentio Lau- „ reo communicaſſe, cùm ille viciſſim me ſui par- „ ticipem feciſſet: Verùm id ſané exemplar ad „ manum non eſt. Quare illius copiam eruditiſſi- „ mo D. Conſtantino in praeſentiarum facere non „ poſſum. Attamen, ſi quos forté locos indica- „ bit, quos corruptos eſſe ſuſpicetur, ſperaverim „ me alicubi nonnihil adjumenti allaturum. Ego „ enim in eo auctore cognoſcendo & repurgan-*

„ *do,*

„ *do, ab hinc biennium aliquantum operae po-*
„ *sui.*

Haec hactenus, quae ut à te humaniter, amabiliter, honorificeque perscripta sunt: sic à me quoque fideliter transcripta; quò mihi nunc apud omnes constet fides diligentiae, quae excusationis errorum facilius veniam inveniat & exoret. Nec illa simplex nostri facit ratio. Nam & literis tuis testata tam liberalis invitatio, me ambitionis suspicione in totum exoneravit: Eademque mihi justissimam causam attulit, cur ad te Cornelium Celsum frugaliter à me exceptum, ut mea fert tenuitas, quàm primùm amandarem: ut à te pro copia facultatum, quae tibi vel maxima suppetit, liberaliter, lautè, magnificèque tractetur. Nec id solùm, verùm ut & sanus & integer, tuisque beneficiis ornatus ad nos omnes redeat, & in publicum prodeat. In quo quidem unius, non autem uni gratificatio futura est: sed haec, & congratulatio omnium, & communis actio gratiarum. Nos enim aliquot naevos, varos, lentigines, ephelidas, verrucasque tantùm curavimus: Restant Chironia, Telephia quoque ulcera, quae pro deploratis habeo, nisi à te sanentur, qui summus es Medicus arte & dignitate. Talia ex composito à nobis relicta sunt, ne secus tractando exacerbata magis exulcerarem. In summa minimum est, quicquid ipsi contulimus, nec minus tamen, quàm praestare potuimus. Quod &, si optima voluntas, ut testor, egregiusque conatus, ut arbitror, cum difficultate pensentur, maximum videatur. Quare mihi magna spes est, fore, ut tecum, qui Galliae magnum es decus & ornamentum, boni omnes excusent, nullisque labor impen-

sus

ſuis ingratus ſit. Quod mihi jam pro te ſpondet morum cum gravitate facilitas, tuaque humanitas: quam in te praelucere ex tot virtutum numero, idem Botallus noſter (quo non alter veracior, aut minus aſſentator) cum equidem tuam, id eſt, hominis graviſſimi & doctiſſimi cenſuram non parùm formidarem, toties confirmavit, mihíque perſuaſit. Eò factum eſt, ut & opera Theophraſti jam à nobis decennio recognita atque emaculata, eademque de Graeco in Latinum converſa limare occoeperim, ac nonnihil perpolire: quò te nominatiſſimus auctor ut cliens Patronum adoptet, ſub cujus nominis auctoritate ſua ſcripta quàm primum in lucem edita, minus vereantur in publicum exire, inter manuſque verſari. Vale.

CLARISSIMO VIRO,

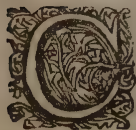
D O M I N O

GUIDONI PATINO

B E L L O V A C O,

Doctori Medico Parisiensi, & Professori Regio, amico suo Magno salutem.

Clarissime Vir,

Ciceronis ista gloriatio est: *Latinos omnia invenisse meliùs, quàm Graecos; aut ab illis accepta fecisse meliora.* Augusta profecto, & magno viro magnarumque rerum fiduciam habente digna! Quam & veram minimeque vanam deprehendit, quisquis à Romanis posteritati tradita comparat cum Graecis. Ne longum abeam, Oratorum quidem laus ita ducta fuit ab humili ad summum: fuere & Philosophiae studia sic ad Latinos traducta, ut ne bibliothecis quidem Graecis eguerint. Neque vulgare est, quod de nostra arte Celsus promeruit. Quam enim ab Hippocrate, ab Asclepiade, ab aliis Graecorum plurimis accepit scribendi de Medicina materiam, hoc ipso fecit meliorem, quod primus eam sic conceperit, ut esset ad discendum aptior, ad faciendum promtior. Graecorum antea nemini, quod sciam, id laudis datum, quod artem

artem redegerit in ſyſtema, & corpus methodo conſtitutum. Celſus praeſtitit; & res faciendae medicinae utiles ac ſolum neceſſarias ita ingenioſe ac diligenter ex antiquis elegit, ita per partes digeſſit, haſque ipſas innexuit inter ſe, ut vel Recentiores inter non noverim, quem ipſi jure poſſis anteponere. Neque ad eam laudem refert, ſermone tantum, an etiam opere fuerit medicus. Si enim coire iſta ſemper neceſſe eſt, quotuſquiſque hodie medicus eſt? Cathedrarios quippe videas medicinae ſcientiam plerûmque ſubtilius, quam ex uſu, excolere, atque hoc per ambitionem, quam vocant veri ſcrutationem, agere, ut ingenio & facundia vincant. Contra, qui quaeſtui ſerviunt, bene gnari, morbos non eloquentia, ſed remediis curari, ut populo placeant, ex quo ille major eſt, ſufficere credunt ſecreta jactare & his curatorum longas oſtentare tabellas. Hippocrates certe pro Medicis habet, qui veram artis ſibi cognitionem compararunt: ſed transferre ad uſum ſuadet, & fructum eorum, quorum gratia eſt inventa. Saperene putandus eſt, qui lucernam accendit, & ſubter modium ponit? Sapit, & bene de ſe ac proximo meretur, qui accenſam imponit candelabro, ut alluceat omnibus, qui ſunt in domo. Caeterum hoc dubitare de Celſo docti ſolent, fueritne in operibus Artis exercitatus. Quo de quia meam aliquando ſententiam rogaſti, dicam paucis. Magnum quid medendi ſcientia eſt: majus, prudentia atque ſapientia. illa quippe ſcientiae oculus; haec manus eſt. Abſque prudentia ſi eſt, neque tempora luſtrare Medicus rei bene gerendae, neque praecipi-

tes

tes captare occasiones potest. Absque sapientia si est, tractare homines ignorat, & suo quemque calopodio calceare. Uti vero scientia nisi discendo, hoc est, legendo, audiendo, cogitando; ita prudentia & sapientia, nisi faciendo & rebus se gerendis accommodando, non comparantur. Ex artis scientia Celsus si venit aestimandus, vix persuaderi potest, ut is non habeatur pro Medico, & quidem usu longo atque exercitatione perfecto, qui suis scriptis Medicinae intima penetralia subiisse, abdita quaeque enucleasse, penitus abstrusa rimatum esse, suam ubique de iis sententiam interponendo se prodit. Quod esse judicium novisti ejus, qui praefatus olim ad Rubeum fuit. Probum mihi, & ex toto probatum. Si, quae in nullius non morbi curatione elucent, prudentiam atque sapientiam spectemus, ubi, te quaeso, unum Hippocratem si excipias, utriusque aut salubriora praecepta, aut fideliora monita reperisti? Quae, si numquam noster venit in rem, quemadmodum fuit assecutus? Putasne secreta atque arcana artis, hoc est, intimas & occultas ad salutem cujusque pertinentes rationes scire posse eum, qui in conclave numquam penetravit? Quae sola felicis ingenii magnitudine complexum, & ob id alieni operis interpretem atque Hippocratis ejusque sectatorum discipulum, & exscriptorem habendum esse potius, quam medicinae aliquem auctorem, judicium est viri egregie eruditi. Cui per me subscribere, quibus libet, licet. nam à me non impetro. Si rectum tamen, heu! quantos auctores amisimus! Ex toto quippe Galeni oceano, si dicere per invidiam fas est,

non tot interiora medendi consilia quis hauserit, quam ex ubere hoc Cornelii rivo. Fateor, plus est in Galeno florum, ut & foliorum: sed fructuum plus in Celso est. Taceo multis locis sic illum loqui, ut, se fecisse medicinam, liquido satis demonstret: nullo sic, ut contrarium inde queat liquere. Solum obstare videtur, quod Plinius sua aetate, hoc est, centum & viginti praeter propter annis post, solam hanc artium Graecarum nondum exercuisse scribit Romanam gravitatem, & in tanto fructu paucissimos Quiritium attigisse, eosque ipsos statim ad Graecos transfugisse; imo vero auctoritatem aliter quam Graece eam tractantibus, etiam apud imperitos expertesque linguae, non fuisse. Si ex vero ista; sicuti causam non credendi non habemus oculato testi, quei credimus Celsum, ex gente Cornelia, omnium Romae nobilissima, oriundum, factitasse artem, populus quam expertus damnavit? Non hoc ulli volo persuasum, fuisse ἐκ τῶν περιοδευτῶν, quos vocat Modestinus l. 6. §. 1. ff. de Excusationibus; atque adeo solitum ἀνὰ τὴν πόλιν φοιτᾷν, & aegros visitatum circuire mercedis causa. M. Catonem meminit idem Secundus professum, esse commentarium sibi, quo mederetur filio, servis, familiaribus, Nec alia ratione medicinam exercuisse Cornelium puto; nec apud alios, nisi forte quod nonnemini video placere, in gravioribus casibus sit passus se adiri, & eam rogari operam, quae virum nobilem non dedeceret. Verbo: talem opinor fuisse Medicum, qualis Cato fuit, aut quales sunt hodieque Regum archiatri. Qui, etsi non omnibus vigilant, miserabilibus tamen personis,

ſonis, & ad ſe, ceu Æſculapium aliquem, confugientibus ſuam negare opem non ſuſtinent; ſcientes, nulla re hominem magis accedere ad Deum, quam ſalutem hominibus dando. Praeter haec, quae aut dici in eamdem ſententiam, aut objici poſſunt, jam ſunt ab aliis vel occupata vel refutata: ut neceſſe non ſit illis repetendis vel tempus prodigere, vel doctas tuas aures & gravioribus intentas curis obtundere. Hoc unum dicam, qualis qualis noſter fuerit, digniſſimus eſt, vel doctrinae cultu, vel elegantiae nitore, non ſolum, qui legatur, ſed qui numquam de manibus deponatur. Me, fateor, nullius poſt Hippocratem lectione vel affici magis, vel erudiri. Quo factum, ut & ſaepius relegerim, & numquam ſine voto, exiſteret aliquis, qui aut daret eum nobis quam emendatiſſimum, aut emendandi materiam ſuppeditaret. Quam tuo tandem beneficio conſecutus nobilem & locupletem, ſtatim operi admovi manum; quo & meae ſatisfacerem cupiditati, & expectationi eorum, apud quos nulla non occaſione & laudare Cornelium noſtrum, & ſerio commendare ſum ſolitus. Quam autem feliciter mihi res ſub manu ſucceſſerit, te velim vel in primis judicare. Nam haec inter plurimas mihi cauſa eſt, quod Celſum iſtum, quem meum imagine quadam adoptionis feci, celeberrimo tuo nomini, & multis mihi nominibus ſuſcipiendo colendoque conſecrarim. In ſeculi quippe hujus & tam antiquitatis faſtidioſi, quam novitatis omnis cupidi, conſpectum prodituri entem, nec ſine patrono auſum, cujus in clientelam potius, quam tuam debui dare? Abſque

illis certe ſubſidiis, quae mihi numquam ſine ſumma laude loquendum ſtudium tuum juvandi publicum tulit, ſi fuiſſet, vel animum non applicuiſſem ad recognitionem Auctoris ut eruditiſſimi, ita & corruptiſſimi. Quis credat, poſt Egnatii, Caeſarii, Conſtantini, Stephani, Pantini, Ronſſei, Rubei, tot illuſtrium virorum diligentiſſimas curas, fuiſſe mihi pluſquam bis mille locis corrigendum? Quo ipſo quia feciſſe me opus putabam non poenitendum, aut tuo nomine & ſeculo indignum, etiam hoc auſus ſum illi inſcribere, quamvis non ignorem multo plura majoraque me debere amori & beneficiis in me tuis. Itaque te rogo; Vir Clariſſime, hanc cautionem accipere crediti, & animi ad omnem ſe gratitudinis memoriam obligantis. Certe hunc, quem eo vultu, quo omnes literatos ſoles amplecti, ſuſcipiendum tibi offero, ſi non induſtriae, ſaltem laboris mei foetum, teſtem eſſe volo, quanti & ſim & in perpetuum tibi ſim futurus debitor. Deus autem immortalis diu te ſoſpitem atque incolumem Rei medicae, literariae, publicae, imo mihi & omnibus bonis conſervet. Dabam Lugduni Batav. Menſe Auguſto, anni cIↃIↃcLVII.

Tui nominis atque dignitatis
cultor propenſiſſimus

JOH. ANTONIDES
VAN DER LINDEN.

LECTO-

L E C T O R I

S.

SISTO *tibi, amice Lector,* A. CORN. CELSUM, *auctorem latiniſſimum, medicum ſapientiſſimum, prudentiſſimumque. Cujus ego amorem tibi ſi velim commendare, idem fecero, quod hederam qui ſuſpendit vino veteri & bono. Quemadmodum namque virtutem non poteſt non amare ac ſequi, quisquis ejus pulchritudinem atque pretium novit: ita Celſum nemo non aeſtimat, nemo non diurna verſare manu, verſare nocturna ſtudet, quin in ſuccum & ſanguinem, quod ajunt, convertere; niſi qui ignorat, quanto nitore atque cultu, quanta induſtria atque ſolertia iſtos de Re medica libros octo* (*ſolos nobis ex pluribus eiſque eruditiſſimis ingenii ac vigiliarum egregie elaboratarum monumentis reliquos*) *ſcripſerit, atque ex Hippocrate cumprimis, medicinae parente, contraxerit, adhibitis in omni graviore negotio etiam in conſilium aliis, & ſemper quidem optimis auctoribus. Quales omnino neceſſe eſt fuiſſe, ſi ſola confiſus ingenii magnitudine, nulla artis exercitatione comparata notitia, tam admirandum nobis opus concinnare eſt aggreſſus. Quod me non credere, jam ſupra dixi. Scepticos in ſcribendo ſequutum, auctor eſt Quintilianus. Quod ſi de ſermonis ornatu intellexit, concedi poteſt: non facile, ſi de modo doctrinae. Ita enim ſcripſit, ut qui neutiquam dubitavit, non ſuam modo ſententiam aperte profiteri, ſed & ſummorum quoque virorum ad incudem cum rationis tum*

experientiae revocare; quia & necessaria ac laudanda in artibus libertate mutare praecepta eorum, qui medendo scribendoque se ostendebant aberrare, non tam à placitis & à doctrina majorum, quam ab officio medici; quod Asclepiades esse dicebat, referente nostro, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Ubique autem ea usus est modestia Celsus, ut, etsi numquam tanti putaret auctorem, quanti hominum salutem, neminem sua tamen laude fraudaret. Quamquam vero jam ipsius aetate medicina esset in tres sectas, easque plurimum inter se dissentientes, diducta; ita tamen Dogmaticae (quae minime omnium deflectebat ab Hippocratica) se applicuit adhaesitque, ut nihilominus etiam ab Empiricae atque Methodicae principibus acceperit, quae rationalis conjectura atque fidelis usus comprobavent: dignus vel ipso proposito, ut eum penetrasse cujusvis sectae omnia, atque delectu habito, in hanc velut multorum operum epitomen congessisse meliora quaeque, credamus. Forma operis, supra quam nostrum putat vulgus, ornata est, & ordinata. Sermo toto in opere plenus, purus, venustus, castus, &, quod praecipuum est, accommodus rei tradendae; adeo ut in medicina quidem nemo uti meliori scribendi magistro queat. Ordo, quam in toto dilucidus, in partibus articulatus, tam est in utrisque appositus ad usum. Quem ut solum Celsus spectavit, ita nihil eo non pertinens, non necessarium attulit: quin, resectis omnibus, non dicam superfluis, sed quae aliunde & possunt & revera debent accipi, eam solummodo Medicinae partem persecutus est, in qua proprie & principaliter ars consistit. Quo de dicerem plura, nisi te discere hoc ex ipso auctore mallem. Ego certe, propter

propter quae dixi, illum mihi ſemper habui familiarem, & dignum, in quo non ſolum verſando ſtudii, ſed & emendando operae plurimum, atque laboris ponerem. Itaque conquiſitis in eam rem neceſſariis, quae quidem potui, hoc in praeſenti egi, ut textum exhiberem quam maxime emendatum. Feci id adjutus iis ſubſidiis, quorum mox catalogum exhibebo. Quantum fecerim, non aliunde rectius cognoſces, quam ſi conferre editionem hanc cum omnibus velis, quae prodierunt hactenus. Praeter quae dixi, ſaepe mihi fuit Hippocrates adeundus. Quem quanti noſter fecerit, non tam ex ore ipſius, quam opere diſces; quod, quia omnibus paginis quamplura exinde tranſſumta continet, auctori meruit nomen Hippocratis Latini. Quae cauſa mihi curatius utrumque conferendi, & colligendi quoque, quae Foëſius in doctiſſimis ſuis ad Hippocratem notationibus pridem obſervavit. Quaedam, ſed admodum pauca, ex ingenio tentavi, & niſi cum res aperte poſtularet. In caeteris, ubi mei mihi libri & ingenioſae ſummorum virorum conjecturae non praelucebant, malui errorem retinere, aut locum in ſuſpicione ſaltem relinquere. Quod & eo ſecurius mihi licere putavi, quia Cl. D. Johannem Rhodium, virum inter ſeculi & noſtrae artis primos, à multis annis ex multo plurimis cum membranis tum libris emaculatiſſimum &, quem ab Auctore habuit, nitori haud dubie reſtitutum ac lucupletiſſimis commentariis illuſtratum, penes ſe ſervare ſcio. Quem & rogo, (ſi quid veteris ſe amicitiae memoria patitur rogari) ut ne diutius protollat exſpectationem atque deſiderium eorum, qui & Celſum & Rhodium in pretio & amore magno ſuo merito habent. Gloſſemata offendi plura:

ra: nullum tamen, praeter forte unum, quod nimio erat ἀπροσδιόνυσον, *ausus sum de medio tollere, quia nullum huc praeeuntem habebam librum. Librorum in capita distinctiones uti ab ipso auctore esse certum est ex* VI. 12. *&* VIII. 9. *in fine: ita lemmata illis adscripta esse à librariis, & è margine in titulos transsumta, ne locus quidem dubitandi est; unde & aliquid licere mihi in istis putavi, quin, si forma operis sivisset, redire eo, unde venerant auctoris injussu, jussissem. Praeter haec animus erat, notas addere, & quasdam nostras in auctorem observationes: sed, praeter quam modo retuli, causa alia fuit libri forma. Quam & ego & typographus* εὐμετακόμιστον *in praesens malebamus: ille, lucri gratia; ego, auctoris. Quem mihi spes est reperturum tanto plures emtores lectoresque, quanto est editio ista caeteris emendatior, & elegantior atque aptior ad circumferendum. Vale & tuus mihi favor sit stimulo ad tuum in commodum majora melioraque conandum.*

JOANNES BAPTISTA VULPIUS

M. D.

Medico, & Erudito Lectori

S. P. D.

ON ſolum ſuſcepta a Fratribus meis Antiquos Latinos Auctores edendi provincia, verum etiam quotidianae Amicorum poſtulationes, duos, inter illos, eruditiſſimos Medicinae Scriptores a me potiſſimum depoſcentium, in cauſa fuerunt, ut Aur. Corn. Celſi, & Q. Ser. Samonici libri Cominianis typis, eadem prorſus diligentia, qua ceteri hactenus prodierunt, recuderentur. Qua in re praeſtanda, quod ad Celſum attinet, Th. J. Almeloveenii, Viri doctiſſimi, & de hoc Auctore optime meriti, Editione ultima Amſtelodamenſi, habita apud Jo. Wolters in 8. anno 1713. tamquam meliori, uſi ſumus, nihil quidquam (ne ipſis quidem Praefationibus exceptis) quod in ea propoſitum ſit, omittentes, imo eandem tanta cum fide exprimentes, ut noſtrae hujus paginae illius paginis, & lineae lineis reſpondeant. Eam tamen quotieſcumque opus eſſe credidimus, cum accuratioribus aliis contulimus, ſemper autem, & diligentiſſime quidem, cum Elſeviriana anni 1657. a Famigeratiſſimo Lindenio curata, utpote quam in pleriſque ipſe eſt ſecutus Almeloveenius. Itaque multos typographicos errores in prima, nonnullos vero in hac etiam Elſeviriana deprehenſos ſuſtulimus. Ceteros autem ea qua licuit ratione ex parte indicavimus. Cum enim Cel. Praeceptor meus

Jo. Bapt. Morgagnus, cujus vel ſolum nomen maximum per ſe ipſum praeconium eſt, plurima mihi partim vetera, partim nova in Celſo menda, & plerorumque facilem manifeſtamque emendationem doctiſſima ad me ſcripta Epiſtola demonſtraſſet; etſi ab ipſo impetravi, ut edere hanc poſſem, id tamen ita impetravi, ut nihil propterea me in Celſi verbis novaturum eſſe, promitterem. Quod igitur potui, eandem huic noſtrae Editioni praefixi; ſingulis autem Celſi locis, de quibus ea in Epiſtola ſermo eſt, magno tuo commodo in paginarum marginibus numeros appoſui, Romanos quidem Epiſtolae paginis, barbaros autem ipſius lineis reſpondentes, ut nullo negotio, quid de quoque loco Vir. Cl. cenſeat, poſſis invenire. Idemque ad ea quoque loca praeſtitimus, quae de obſcuris, eruditionis ſuae luce, praeclariſſima reddidit. Quoniam vero & de Vita, & de Elogiis, & de Scriptis Celſi haud pauca praemiſit, & inter haec, Fragmenta etiam ipſius nonnulla, a nemine adhuc prolata; idcirco miſcellaneas de Celſo ejuſque Scriptis Notitias, quas Eruditiſſimus Jo. Alb. Fabricius in Bibliotheca ſua Latina, ejuſque novo ac pleniori Supplemento congeſſit, in hoc Auctore recudendo omittere viſum eſt, ne quae ſatis a Sapientiſſimo Morgagno, Joanne Rhodio, aliiſque Praeſtantiſſimis Viris in hac noſtra Editione luculenter de Celſo expoſita ſunt, inutiliter repeterentur: ceteroquin hoc noſtrum, a multis probatum, inſtitutum alias in reliquis Auctoribus, quos in animo emittere eſt, ſervaturi. Auctorum tantummodo a Celſo citatorum Indiculum diligenter a laudato Fabricio collectum,

ctum, ex memorato ejus novo Supplemento depromtum, & a nobis paginis lineisque hujus nostrae Editionis accommodatum, addidimus, sublatis idcirco eorumdem Auctorum nominibus e rerum & verborum Indice, qui in fine occurrit, aliquantulum meliori ordine dispositum nunc & concinnatum. Catalogum quoque Editionum non solum emendavimus, verum etiam adauximus. Ut autem nonnullorum Doctorum Virorum morem, Serenum Samonicum in Celsi calce, tanquam ejus pedisequum in publicum emittentium, persequeremur (est enim Serèni Opusculum non cum Celsi quidem libris comparandum, sed tamen latinae tum antiquitatis, tum medicinae monumentum) probatissimam Roberti Constantini Editionem expressimus, qui Lugduni typis Gulielmi Rovillii A. 1566. in 8. una cum Celso Serenum emisit. Hanc nobis, non ubivis obviam, Editionem libentissime utendam dedit Humanissimus Morgagnus. Textum cum Londinensi Editione quae II. Poëtarum Latinorum collectionis volumine occurrit, aliisque vetustioribus collatum, non parum emaculatiorem reddidimus. Quinetiam, cum ad eundem tum emendandum, tum illustrandum inservire plurimum possit Epistola, reconditae & abstrusioris eruditionis plenissima, quam de Sereno ad nos scripsit idem, quem merito saepius laudavimus, J. B. Morgagnus: hanc bona Auctoris venia textui praemisimus: & quemadmodum Varias Lectiones, & breves, sed eruditas, Notas, quae Constantinianae Editionis marginibus appositae sunt, signis parum certis & claris indicatae, ad singularum paginarum calcem

cem rejecimus, perpetuo & ſaepius iterato literarum alphabeti ordine, veluti digito, demonſtratas: ita numeris ſuo loco interjectis, quotieſcunque memoratam Epiſtolam, & qua in pagina, lineaque conſulere oporteat, te, Benigne Lector, diligenter admonuimus. Cum autem in eadem Epiſtola, non tantum de Sereni Samonici, verum etiam de Pſeudo-Macri, de Strabi, de Trotulae aetate diſſeratur, ac de ejuſdem Samonici Vita, Elogiis, Scriptis, Editionibus pleraque omnia, quae ſcitu digna ſunt, exponantur; hac de cauſa, quae ex aliis, & nominatim ex Cl. Fabricio praemittere in noſtris Editionibus conſuevimus, in hac praetermiſimus. Tantummodo Indiculum Sereni capitum attexere non inutile omnino arbitrati ſumus. Tandem, ne aliquid prorſus huic Editioni noſtrae deeſſet, quod in aliquibus, antiquis praeſertim, occurreret; Carmina illa quae ſub nominibus Q. Rhemnii Fannii Palaemonis, & Vindiciani feruntur, ex eadem Conſtantini Editione petita (ipſis tamen ope Stephanianae Editionis aliquantulum emendatioribus redditis) in hunc librum eo libentius recepimus, quod Carminis Vindiciano attributi, in laudata Epiſtola mentio fit, nonnullis ex eo verſibus expenſis, veroque omnium Auctore luculentiſſime patefacto.

Atque haec, noſtra Editione jam jam ad finem properante, perſcripſeram, cum in eam ſpem veni, ut duas alias Praeſtantiſſimi Morgagni in Celſum Epiſtolas, ad me perbenigne ſcriptas, eo permittente, poſſem adjicere. Hae quidem brevitate prioribus longe cedunt; rerum autem pondere, novitate, atque utilitate minime cedunt. Altera enim, quae ipſe in MS. Celſi Codice

dice invenerit, cum primam ſuam conferret Epiſtolam, docet, ejuſdemque Codicis ope rem prorſus inexſpectatam demonſtrat, ſcilicet aliquot Capita (& quibus quidem de rebus agentia) in libro Celſi IV. deeſſe. Altera, MS. alterius Codicis auctoritate, eadem omnia confirmat: & praeterea Viri Cl. Jacobi Facciolati, in hoc Celeberrimo noſtro Seminario Studiorum Praefecti Eruditiſſimi, & de ſaniori latini ſermonis cultu, atque elegantia praeclare meriti, pulcherrimas Animadverſiones XV. in totidem Celſi loca complectitur, cum his illuſtrandis, tum vero maxime latinae linguae a nonnullis vocibus, quas Eruditi omnes tamquam certas Celſo tribuere, & ejus auctoritate in accuratiora quaeque Lexica inferre non dubitabant, repurgandae utiliſſimas. Harum ſingulis accedunt laudati Morgagni Additamenta ex Codicum etiam inſpectione petita, quibus conſentientibus vocem illam in primis *verticillati*, quae occurrit libr. 8. cap. 1. pag. 504. l. 24. ejuſque unius loci auctoritate in latina Lexica invecta eſt, Librariorum oſcitantiae deberi, oſtendit, cum ſit ibi omnino legendum *vertici lati*. Sed id, atque alia in iiſdem Epiſtolis per te leges. Viro enim Modeſtiſſimo quidem, ſed tamen noſtri Amantiſſimo, exorato, tandem obtinuimus, ut quae in privatum noſtrum commodum properante calamo exaraverat, ea in commune Studioſorum omnium, ut nobis placeret, vulgare poſſemus. Itaque has ambas poſteriores Epiſtolas poſt breviora Variorum Auctorum in Celſum Scholia collocavimus, futuras procul dubio cum duabus illis prioribus ſplendidius noſtrae hujuſce Editionis ornamentum. Vale.

AURE-

A. CORN. CELSUS.

EX ICONIBUS A SAMBUCO EDITIS

AURELII CORNELII CELSI

VITA

A

CLARISSIMO VIRO

JOANNE RHODIO

Conſcripta.

CORNELII CELSI *laudabilem in Re Medica operam annis jam mille ſexcentis, & quod ſuperat, Experientia, veritatis prima parens, feliciter probavit. Nec melioris animi quiſquam ita ab omni humanitate remotus fuit, cui non venerandum tam illuſtre nomen. At ingenio magis, quam origine notum, quam, relicta ſoli animo gloria, temporis diuturnitas poſteritatis memoriae exemit. Quamvis enim Romae vixiſſe Celſum, ipſius, ſive ut aliis viſum, Scribonii Largi ad J. Calliſtum Epiſtola indicio ſit: non deſunt tamen cauſae, cur addubitem, patria, an jure civitatis ipſum Romanis accenſeam. Maximeque, quum praeter hunc, quidam Julius Celſus Hadriano Imperatori à Conſiliis, vel ex aliorum ſententia, Alexandri Severi temporibus, Juris*

ris

ris ſcientia perhibeatur claruiſſe. Vid. Spartianum in Hadr. 30. & Pompon. JC. lib. 2. in fin. de Orig. Jur. & Politianum lib. 5. Epiſt. ad Jac. Modeſtum. Equidem Celſum Patrem ac Filium Jureconſultis annumerat Hotomannus in Deſcriptione Juriſconſultorum, & Juventium Celſum Patrem ad Veſpaſiani Imperatoris tempora refert Jacob. Gothofred. Hiſtor. Jur. Civil. cap. 7. de Juriſconſultorum ſucceſſione. Idem Celſum Patrem & Filium ſub Trajano, Hadriano, Antonino Pio vixiſſe cenſet. Verùm & Apulejus Celſus Valentis ac Scribonii Largi in Medicis Magiſter occurrit apud Scribonium Largum de Compoſ. Med. cap. 94. & 171. Cujus praeter Agricolam Woverius in Apuleji Vita mentionem injecit. Niſi fortè cum Cornario in Marc. Empirici Praefat. interpoſito inciſo, Apulejo, Celſo, diſtinctè legendum fuerit. Ita in praefat. Marcell. & Apulejus & Celſus occurrunt. Volaterranus etiam meminit in Anthropologia lib 14. Celſi cujuſdam, qui Philoſophiæ Stoicae ſectator, Origenis erat adverſarius, magiae ſcientia notus, cui Lucianus Pſeudo-Mantem inſcripſit. Ejuſdem quoque nominis ibidem, imperante Nerone, è Galliis puer novennis martyrio nobilitatus. Numo etiam innotuit apud Auguſtin. Dialogo 5. de Num: Celſus quidam III. Vir. Noſter autem Auguſti aevo floruit, ex quorundam ſententia, inter quos Jo. Britannic. in Juvenal. Sat. 6. & 7. Ovidii auctoritate, vel ut Jo. Cajo placuit, Cl. Tiberii, A. C. 29; aut certe Caji Imp. conjectura Sambuci, Viri Antiquitatis notitia clariſſimi. Major tamen eruditorum pars ſub Tiberio vixiſſe, vel fortè ipſo imperante natum uſque ad Trajani tem-

pora

pora vitam produxisse censet; quamvis & sub Nerone vixisse putet Thom. Fienus. Ut uno seculo vetustior Galeno videatur. Caeterùm, non levem hic de Patria ejus dubitandi occasionem praebet Cael. Rhodiginus, qui Antiq. Lect. Lib. 14. cap. 5. Veronenses, ait, cum Macrobio, Vitruvio, & Plinio, Celsum quoque suum ortu civem agnoscere. Librorum inscriptionibus hujusmodi divinationes stabiliri assolent. Sed exigui momenti munimento. Notius enim est, quàm ut pluribus confirmetur, Librorum titulos Literatoribus & Librariis arbitrarios fuisse, vixque veterum quempiam ulli suorum Commentariorum quidquam pracnotasse, referente de semet idipsum Galeno lib. 7. Method. Med. cap. 1. qui id officii ab Amicis habuit: haud dubiè istius aevi modestia, quod ingenia admiratione superiora protulit. Sed enim, ut mala exempla ex bonis initiis orta: Ita ex aemula, in conquirendis magnorum ingeniorum monumentis, Principum munificentia, accrescente paulatim Librariorum avaritia, omnes propè optimorum etiam Auctorum praescriptiones impunè, ad lucrosam cujusque libidinem, immutatae, ne dicam adulteratae.

Atque ut ad Celsum redeam; quot ejus hodie Editiones, tot fermè Inscriptiones diversae. Caesarii habet, Aurelii Cornelii Celsi de Re Medica VIII. Libri eruditissimi. *Vulgatae Lugdunenses omnes, & Leidensis modestiùs sine phalerato encomio A. C. C. D. M. L. VIII. Horum priorem Cajus sic mutavit:* Aurelii Cornelii Celsi Romani de Re Medica Libb. VIII. pereruditi. *H. Stephanus in suo exemplari caeteris Medicinae Principibus adjecto receptae le-*

**** *ctio-*

ctioni ſubdidit; Operis ab eo ſcripti Pars Sexta. *Vett. Codicum MS. auctoritatem ſecutus, quibus communis haec inſcriptio:* A. Cornelii Celſi Artium Liber VI. *Nihil tamen hic praeter conſilium & rem ab illo temerè factum. Patriam enim ſive Auctor ipſe, ſive alius quiſpiam addiderit, id certè non caret vetuſtatis exemplo, potiſſimùm apud Graecos, quos inter Celſus ſibi* Hippocratem Coum *inprimis imitandum propoſuit, cujus etiam pleraque non infeliciter Latino ſermone reddidit, ſuam ipſe teſtatus in Epiſt. ad Pullum Natalem, in hoc ſtudiorum genere diligentiam, longè accuratiorem, quam Largii Deſignatiàni, qui Epiſtola ad filios ſe fuiſſe liberiorem fatetur, quemadmodum notante Cornario in Dedicat. Marcelli, in pleriſque Hippocratem expreſſit, ut integras ſententiarum periodos ex ipſo deſcriptas ſubinde in eo videas; imò tota capita nihil aliud quam Hippocratis ſententias ad verbum reddunt. Hinc non immeritò Hippocratis Simiam dixit Nic. Monardus, de V. S. in Pleurit. f. 8. Etſi verò Latini Scriptores Patriam haud uſque jactabant: neutiquam tamen diffitendum, antiquitùs Romanae civitatis jus glorioſum fuiſſe. Quo fortè venditores Auctorem noſtrum commendare ſatagebant; ſive is meritis & gratia civium numero adſcriptus eſſet; ſive Roma oriundus. Poſterius tamen ut credam, ſuadet praeter apertum Auctoris lib. 5. cap. 21. textum, Epiſtola ejuſdem ad Calliſtum, & perſuadet ad Pullum Natalem altera; in quibus inprimis Viri boni genius conſpicitur. Imò Marcellus in Praef. Operis Cornelium Celſum inter viros illuſtres & cives enumerat, quicquid ei impoſuerit Verderius Cenſ. p. 144. Ejus Columel-*

mella, Claudii tempore clarus, ut aequalis aut certè paulo ſuperioris, Rei Ruſt. lib. 1. *cap.* 1. *ſic meminit:* Noſtrorum temporum Cornelius Celſus, totum corpus Diſciplinae quinque libris complexus eſt. *Quem Ruſticam intellexiſſe, vero proximum eſt. Quintiliani ſententia Inſt. Orat. lib.* 10. *cap.* 1. *is* Vir Eruditus, inter eos Philoſophos Latinos, quos eloquentes literae Romanae tulerunt, qui ſcripſit non parum multa, ſcepticos ſequutus, non ſine cultu & nitore. *Ideoque ob nimiam novitatis cupiditatem, ejuſdem cenſura notatur. Scripta ejus ſigillatim prodidit Volaterranus Anthropol.* „ *l. d. Cornelius Celſus mediocri Vir ingenio,* „ *non ſolum artem Rhetoricam, ſed de re Mi*„*litari, & de Ruſticana, deque Medicina libros* „ *compoſuit.* „ *Quae omnia J. Douſa, aeternum gentis & generis ſui decus, in Sylva Extemporal. hoc Epigrammate venuſtiſſimè complexus:*

Facta urbana tuo res Ruſtica munere, ſcriptis
Nec minus illuſtris eſt Medicina tuis.
Hinc quoque Militiae tractaſti commoda Rhetor,
Hoc Martem Muſis jungere, Celſe, fuit.

Subjungit Polyhiſtor Italus: Ad nos tantum ejus Medicina pervenit Oratorio more conſcripta. *Sed & quaedam Rhetorica ejus noſtra aetate Sixti Popmae ſtudio feruntur emiſſa. Veterinariam quoque conſcripſiſſe auctor eſt Mercurialis lib.* 4. *cap.* 2. *& Phil. Ingraſſ. Quaeſt. de Ve-*

terinar. cap. 9. Herbarium verò ei adſcriptum, Apuleji potiùs credit in vita Apuleji Elmenhorſtius. Julium quidem Celſum inter rei militaris Scriptores enumerat Rob. Valtur. quemadmodum huic à nonnullis adſcripta ſunt Julii Caeſaris Commentaria. De quibus tamen nihil verè conſtat. Varia ſanè ejus eruditio aliud prodere non poteſt, quàm Virum ingenuè natum, magna ſeculi felicitate, quod bonarum literarum erat feraciſſimum. Excepit nempe coluitque ea aetas Viros ſcientia, prudentia, ac eloquentia ſummos, Tullium, Saluſtium, Catullum, Virgilium, Propertium, Horatium, Tibullum, Manilium, Vitruvium, Antonium Muſam, Ovidium, Livium, Scribonium Largum, Valerium Maximum, Vellejum Paterculum: atque ſi ſe in Claudii imperium ipſius extenderit vita, Quintum Curtium, Perſium, Senecam, Silium Italicum, Plinium, Viros omnes conſummatiſſimos, in quibus tamen poſtremum nonnulli Celſo juniorem cenſent. Opinionem meam firmat laudabilis veterum conſuetudo, qua tria nomina Nobiliorum, Celſo etiam Plinii auctoritate rata; Libertis raro, nec fermè ſine gravi cauſa unquam conceſſa ſcimus, quibus tamen ſemper ſervile nomen remanſit. Nec moror, quòd Celſi Epiſtolae apud Marcellum in limine Operis Praenomen deſit, quo ſoli Romani inſigniebantur. Nomen enim apud bonos Auctores ſaepe Praenomen & Cognomen includit. Hinc Martialis:

Ut jugulem curas, nomen utrumque bibam.

Salutaribus itaque diſciplinis Graeciſque literis, non

non levi nobilitatis indicio, rectè institutus, facilè potuit seculo tam augusto ac beato, nihil non (ut ipse in Epistola ad Natalem refert) dignum sublimi Romanorum majestate de bono Medicinae Artis splendidissimè scribere, idque perennitati & literis mandare, utilitatis magis quàm delectationis causa.

Scio equidem, non deesse multae auctoritatis Viros, qui ex modò adducta Celsi Epistola opinantur, ipsum animo in diversa studia diviso, Graeca duntaxat medicinalia in Latinum convertisse, aut Empedoclis & Democriti exemplo non ut merus atque ad quaestum Medicus, sed ut sapientem, atque, ut Columellae verbis utar, universae naturae prudentem, Medicinam veluti Philosophiae partem cum sapientiae studio conjunxisse. Ideoque nec factam ejus ab Aureliano mentionem, Barthio Adv. lib. 38. cap. 3. censente. Nec denique unquam Medicinae operatum. Credat qui volet. Nec eam litem meam facio. Medicum certè agnovit magnus Scaliger de Re Num. 36. Remedia quidem, Hippocratis & Galeni exemplo, aliunde congesta digessisse, ultrò largior, ipsam verò Morborum τέκμαρσιν & θεραπείαν proprio ingenii ductu contextam pro me res ipsa loquitur. Quin ipsum Pharmaca praebuisse, non mediocri gloria, ex ipsius ad Julium Callistum Epistola satis liquet. Quorum artificiosam mistionem se accuratè intellexisse prodit ipse lib. 7. cap. 26. Unde Cornarius fortassis inter Pharmaceuticos reposuit. Imò dedita opera ab aliis praetermissa proferre ac illustrare voluisse censuit Minadous, variae eruditionis Medicus, de Ext. Affect. lib. 2. cap. 3.

Maximèque Medicum ejus Chirurgica probant, quae Gesneri in Catalogo Chirurgorum sententia, veterum solus Latinè scripsit, ut verè ipsum inter Chirurgos reponat doctissimus Septalius Animadv. lib. 8. Caut. 1. & 40. Tanta verò id fide peregit, ut Hieronymus ab Aquapendente, Medicus & Chirurgus usu vel annis nemini secundus, in Operat. Chirurg. cap. de Chir. Dent. his verbis sese in ipsius laudes diffuderit: Mirabilis Celsus in omnibus: quem nocturna versare manu, versare diurna, consulo. *Nec mirum: quum Celsus eruditissimo Manardo Epist. Medic. lib. 9. Epist. 1. bonus & fidelis Hippocratis interpres, licet in aliquo verbo quandoque lapsus videatur. Quod Viro in omni literarum genere exercitato vel ipsa* πολυγραφία *libenter profectò condonari jubet, quamvis non diffiteatur ipse non pauca se ex aliena quandoque sententia posuisse. Horatio pariter Augenio de Miss. Sanguin. lib. 8. cap. 1. Lomnio, Ronsseo Epist. Medic. lib. 8. sect. 3. cap. 7. Schenckio, Jo. Heurnio, Bened. Matamoro, Rod. à Castro, innumerisque praeclari judicii Medicis, propter singularem & succinctam cum elegantia doctrinam, Latinus Hippocrates appellatur, in quo Pantini judicio Comment. ad Celsi lib. 1. cap. 1. optimae Methodi ac viae rationisque docendi discendique, & in summa brevitate mira Artis & Sapientiae observatio plerunque animadvertatur. Rectè igitur Agricola de Pond. Rom. lib. 4.* Celsi, *inquit*, auctoritas Medicis nota est, aut saltem esse debet. *Quam elegantissimis verbis Caelius Rhodiginus Antiq. Lect. lib. 26. cap 3. insinuavit:* A Cornelio Celso versuram faciunt multi. Verùm citra

tra illius ſententiam nihil fermè promunt; perinde ac verba ſint veterum ſacrorum, quae demutaſſe piaculare flagitium planè cenſeri debeat, quodque hoſtiis majoribus procures. *Inde Fernelio, Franciae Hippocrati, referente Plantio in Vita Fernelii, cùm ob orationis puritatem, tum ob ſententiarum pondus, quàm chariſſimus fuit. Juris-conſultis procul dubio iiſdem nominibus uſque adeò venerabilis, ut Pandectas ſuas hujus Viri auctoritate muniri voluerint. Verùm, ne nimiis laudibus veriùs is oneretur, quàm ornetur, quem mortalium nemo rectè vituperavit: unicum Heurnii judicium, inter cetera graviſſimum, huic Virtutum coronae lemniſci loco ſatis erit. Ita ille Meth. Stud. Med. cap.* 5. Latinos inter Medicos primus eſt Cornelius Celſus: ſed prudenter legendus. Nam in multis Aſclepiadem Methodicum ſectatur, ut fatetur ipſe. Hujus cote ſtylum ſubigemus, & pluris Latinitatem ejus quam Medicinam faciemus. *Unicus itaque Celſus, ut ſcitè idem in Epiſt. ad Ronſſ. Celſo praefixa, Medicis latinis praeferatur: qui pomoeria Romanae eloquentiae eò protulit, ut Medicina ſuaviſſimo ore eloquentiae jam ſeſe cultioribus ingeniis meritò commendet.*

His quotquot naturae aſſociavit benignitas, aequos adferte animos, eleganti favete linguae. Ita Vobis, & verum animi ſermoniſque cultum, & firma valetudinis praeſidia parabitis. Tantum eſt.

Optandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano!

L I B R I

Quibus J. A. VAN DER LINDEN usus fuit in hoc opere recognoscendo.

MSS. seu ἀπόγραφον codicis Parisiensis, descriptum anno CIↃCXXIV. Communicavit V. Cl. D. Joh. Hoornbeek, SS. Theol. D. & Prof. Ordin. in Academia, ac V. D. Min. in Ecclesia, quae est Lugd. Batavorum, Collega reverendus.

Liber editus Venetiis, apud Aldum 1528. *in* 4. *sed sedulò collatus atque emendatus à V. Cl. Jac. Carpentario, Doct. Med. Parisiensi & Prof. Regio, ex codicibus duorum Med. Parisiensium, nempe Joh. Fernelii, viri incomparabilis, & Joh. Capellani, qui ei in comitina Archiatrῶn anno* CIↃ IↃ LVIII. *successit apud Henricum II. Galliarum Regem. Mutuo dedit V. Cl. D.* [a] *Guido Patinus, Bellovacus, Doct. Med. Parisiensis & Professor Regius, amicus mihi eximius.*

Alius ibidem editus 1549. *in folio cum Medicis antiquis. Quem sua manu V. Cl. Nic. Nancelius contulit cum editionibus, quotquot suo tempore extabant, excepta Stephani; toto opere ad marginem adscriptis non modò lectionibus, ubi à libro, qui erat prae manu, variabant; sed & propriis conjecturis, raro non bonis & doctis. Hunc quoque utendum dedit V. Cl. D.* [b] *Guido Patinus, ob singulare publicum juvandi studium nunquam & nulli non laudandus.*

Alius Lugduni editus apud Joan. Tornaesium 1554. *in* 12. *cui ad oram V. ill. Jos. Scaliger, seculi miraculum, & veteris cujusdam codicis lectiones & suas emendationes atque notas adscripsit. Quem ipse testamento reliquit V. Cl. D. Ælio Everhardo Vorstio, Botanices ac Medicinae, dum viveret, Professori primario; ego autem usui acceptum debeo V. Cl. D. Adolfo Vorstio, Parenti optimo in utraque & professione & dignitate successori dignissimo, ac Collegae meo honorando.*

Variae lectiones, è Ms. Codice antiquo Bibl. Regiae Pari-

a *Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre* CXVI.
b *Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre* CXVI.

Parisiensis, qui inscriptus erat, Medicina antiqua, descriptae anno 1631. à V. Cl. D. Joh. Walaeo, Med. Doct. & postea Professore insigni.

Variae lectiones è libro Sacri Johannis, ab eodem excerptae. Et has & praecedentes mihi utendas dedit D. Antonius Clementius, ὁ μακαρίτης, *Cl. D. Walaei ex sorore nepos, juvenis doctus, probus, pius, & si fata sivissent, longiore vita dignus.*

Praeter quae contuli etiam eorum editiones, emendationes, annotationes, lectionesque varias, quarum in epistola ad Cl. D. Patinum feci mentionem. Quemadmodum & illa, quae Janus Cornarius in comm. ad Gal. de Comp. pharm. quaeque alii & celebres inter Criticos (quos Fax Artium liberalium exhibet) auctores observarunt. Hoc quoque te scire tua interesse, Lector amice, putavi. Nunc adi ad auctorem. Quem, si cum cura & studio leges, spondeo,

Lectio lecta, magis decies repetita, placebit.

INDICULUS EDITIONUM CELSI.

AUCTUS ET EMENDATUS.

In Folio. Apud

Nicolaum, *Florentiae* 1478.
Leonardum Bachel Uldericum Sinczenzeler, *Mediolan.* 1481.
Joannem Rubeum, *Venet.* 1493.
„ —— —— *Ibid.* 1496. ex Maittaire de Orig. Artis Typograph. pag. 337. „
„ Lucam Ant. Juntam, *Venet.* 1524. „
Philippum Pinzi, *Venet.* 1497.
Aldum ex emendatione Bapt. Egnatii, *Venet.* 1524.
Christia. Wechelum, *Paris.* 1529. „ cum Scrib. „ Largo: non in 4. ut alii ponunt. „
Aldi filios cum Medicis antiquis, *Venet.* 1547.
Joannen Oporinum cum Notis Guilielmi Pantini, *Basileae* 1552.
Henricum Stephanum Tom. III. Medicor. Princip. *Paris.* 1567.

In Quarto, apud

„ —— —— *Lugduni* 1516. ex Fabricii Bibliotheca „ Latina. „

Aldum & Andr. Asulanum, *Venet.* 1528. „ ex emend. „ Bapt. Egnatii. „

Francisc. Raphelengium, cum Notis Jerem. Thriverii Brachelii & Balduini Ronssei, *Lugd. Bat.* 1592.

In Octavo, apud

Joh. Soterem, cum Notis Joh. Caesarii, *Hagenoae* 1528. *Salingiaci* 1538. *Paris.* 1533.

Matthaeum Cerommium cum Notis Thriverii, *Antverp.* 1539.

—— —— *Tiguri* 1540.

„ Sebast. Gryphium „ *Lugd.* 1542.

Marc. Anton. de Galassis, *Patavii* 1563.

Guilielm. Rovillium cum Annotationibus R. Constantini, *Lugd.* 1566. „ & in 12. ut in Lind. Re- „ novato. „

Hieronymum Scotum, *Venet.* 1566.

In Duodecimo, & minori forma, apud

Joann. Tornaesium, *Lugd.* 1549.

Joann. Tornaesium & Guilielmum Gazeium, *Lugdun.* 1554.

—— —— *Lugd.* 1587. Epistre Françoise à Monsr. de la Scala, p. 325.

—— —— *Lugdun.* 1592. *Ibid.* 1608.

Joann. de Tournes, *Genev.* 1625. „ & 1626. ut ait „ Fabricius in Biblioth. Latina. „

Joann. Elsevirium ex recognitione Joan. Antonid. van der Linden, *Lugd. Batav.* 1657.

Salom. Wagenaar, *Lugd. Batav.* 1665.

„ Joann. Wolters, ex emendatione Theod. Janso- „ nii ab Almeloveen, & cum ejusdem aliorum- „ que Scholiis brevioribus, & locis parallelis. „ *Amstel.* 1687. „

„ *Ibid.* recusa edit. 1713. apud eundem, in 8. „

Eadem recusa Lugduni Batavorum apud Joh. Arnold. Langerak, 1730. in 8.

„ Et Joh. Fel. Bielkium, cum Præfat. Georgii „ Wolfgangii Wedelii, & Indice locupletissimo, „ *Jenae*, eodem anno, in 8.

Jose-

Josephum Cominum Pav. ann. 1722. cura Joh. Bap. Vulpii, una cum Ser. Samonico.

In Bibliotheca Eduardi Bernardi sunt binae editiones, seu duo exemplaria cum Mss. collata. Exstant N°. 7489. seu 143. & 7495. seu 149. *pag.* 227. *Catal. Mss. Angliae.*

Simon Bevelaqua *Lugdun.* 1516. in 4.

Simon Silvius. Ejus dedicatio exstat in Edit. *Paris.* 1529. Sed est impressus apud Chr. Wechelum in fol.

JODOCI LOMMII, Commentarii de Sanitate tuenda in primum librum de Re Medica Aurelii Cornelii Celsi, Medicorum Romanorum longè principis, *Lovanii* apud Anton. Mariam Bergagne, 1558. in 8.

HIERONYMI RUBEI Annotationes in libros VIII. A. C. Celsi de Re Medica, quibus omnia, quae ad universam Medicinam spectant, dilucide & compendiose explicantur. *Venet.* ex Typographia Francisci Rampazeti, 1614. in 4.

PETRI PAAW Amstelaedamensis Succenturiatus Anatomicus, continens Commentaria in Hippocratem de capitis vulneribus. Additae in aliquot capita libri VIII. A. C. Celsi explicationes. *Lugd. Bat.* apud Jodocum à Colster A. 1616. in 4.

JOANNES MORISOTUS scripsit Annotationes in Corn. Celsum, *Basil.* ap. Joan. Oporin. 1547.

„ JOANNES RHODIUS quoque videtur posse addi inter eos, qui Commentaria in Celsum scripsere, propter Dissertationem de Acia ad Cornelii Celsi mentem &c. quae primo prodiit Patavii apud Paul. Frambottum 1639. 4. deinde secundis curis auctior &c. Accedit de Ponderibus, & Mensuris Vett. Medicor. inprimis C. Celsi, ejusd. Rhodii Dissertatio, & Vita Celsi. Hafniae, litteris Matthiae Godicchenii, sump. Petri Hauboldi Bibl. 1672. in 4. „

PROMISSÆ EDITIONES.

Franc. Vertunianus in Epistol. Dedicat. in Librum Hippocrat. de Capitis vulner. cum Notis Scaligeri.

UNum addam, quod tibi ac Asclepiadis omnibus scio fore gratissimum, si à te tuique simili-

millimis hunc primum suum conatum probatum iri animadverterit Scaliger, idem in reliquo Hippocrate tentaturum: quod jam in non minus eloquenti, quam fido ejusdem Hippocratis interprete Celso, cursim volutando, perfecit, cujus novam editionem, si per otium relegere dignabitur, castae emendataeque Latinitatis amantibus propediem adornat.

Joannes Tornaesius in Epistolis Gallicis ad Jos. Scaligerum, pag. 325.

J'Imprime *Corn. Celsus* en petit volume, comme autrefois feu mon Pere l'avoit imprimé. Je me sers de ce que je trouve de bon en l'edition de Constantin par Rouillé, & en celle de Henri Estienne. J'ay entendu depuis deux jours que vous avez des Notes sur cet Auteur là, tant de feu Monsieur vôtre Pere que de vous. Je vous supplie bien fort & avec toute affection, qu'il vous plaise me vouloir faire part de ce que vous avez: je l'imprimeray avec toute la diligence qu'il me sera possible. Vous ferez du bien au public, & je recognoistray le secours que vous m'aures fait ainsi que le trouverez bon.

Paulo post.

Pour revenir à mon affaire, je vous prieray me faire ce bien que d'envoyer à Paris au Sire Ambroise Drouard Libraire juré près Saint Benoist, ce que vous aures sur *Celsus*, afin qu'il me le fasse tenir le plus promptement qu'il pourra. &c.

P. Colomesius Galliae Oriental. pag. 116.

Celsum etiam pollicebatur Joh. Walaeus D. M. de cujus morte Sam. Sorberius in Epistol. Gallicis p. 442. In eundem Auctorem notas parabat AElius Everardus Vorstius apud Leidenses primarius Medicinae Professor, de quo Cunaeus in laudatione funebri.

Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre CXVI. *de la derniere edition.*

On dit que Mr. Rhodius en fait imprimer un (Celse) à Padouë, & nous avons ici (à Paris) Mr. Mentel qui en promet un pareillement en vertu de plusieurs manuscrits & revisions qu'il a devers soi. Pour ce dernier, quoi qu'il dise & promette

mette beaucoup, il ne fait jamais rien, & dit toûjours qu'il fera merveille.

JACOBUS HOLSTIUS Tonningae Medicus ſcripſit commentarium in Celſum *Morhof. Polyhiſtor. liter. IV. pag.* 174.

PETRUS DACQUETUS Furnenſis Medicus ſcripſit Commentarium in Celſum. *Valer. Andr. Deſſel. Biblioth. Belgic. p.* 734.

TESTIMONIA ET ELOGIA de CELSO.

Quintil. Inſtit. Orat. L. XII. C. XI.

QUid plura? cum etiam Cornelius Celſus mediocri vir ingenio non ſolum de his omnibus conſcripſerit artibus, ſed amplius rei militaris, & ruſticae etiam, & medicinae praecepta reliquerit? dignus vel ipſo propoſito, ut eum ſciſſe omnia illa credamus.

Franciſcus Floridus Sabinus Lection. Subciſiv. lib. I. cap. IV.

Cornelium Celſum ego tam excellentem ſcriptorem fuiſſe reor, ut paucos ei anteponendos Latium protuliſſe cenſeam, cum medicinam tam candide, eleganterque Romanis literis illuſtraverit, quam potuit, qui ingenium ſic ad omnes ſcientias verſatile habuit, ut ad id unum à natura formatus videretur, quod vir praeſtantiſſimus tractare conſtituiſſet. Itaque cum ejus, quae exſtant, lucubrationibus nihil ſit pulcrius, nihil elegantius, quam ornate Philoſophica explicaſſe credendus eſt? de quibus non pauca ab illo Scepticos imitato ſcripta fuiſſe, memoriae prodidit Fabius Quintilianus, in iis etiam Celſo perſaepe (ut ejus de Oratoria Inſtitutione libri teſtantur) adverſatus, quae ad Oratoriam artem ſpectantia, utinam cum infinitis aliorum voluminibus commune naufragium paſſa non fuiſſent. Nam & Celſi ingenium latius agnoſceremus, & Rhetoricos ad Herennium libros non modo non ad Celſum, ſed ne ad mediocrem quidem Celſi auditorem eſſe referendos, tamquam in ſpeculo (ut eſt in proverbio) conſpicaremur.

Claudius Verderius Cenſion. in Auctores, pag. 144.

Cornelius (Celſus) de Latinitate eſt tam bene meritus, ut inter Latinos videatur is, qui inter Graecos Theophraſtus fuit. Sed Hippocratem, & Graeca pene omnia parum feliciter vertit. Exemplo ſit Aphoriſmus quidam Hippocratis, quem ille ſic interpretatur lib. II. cap. 7. circa finem. *Alvus nigra*, inquit, *ſanguini atro ſimilis repentina, ſive cum febre, ſive ſine febre pernicioſa eſt*, αὐτόματος autem in Hippocratis Graeco non repentinum, ſed ſpontaneum ſignificat: ut idem alio Aphoriſmo αὐτομάτους κόπους προαγγέλους καὶ κήρυκας τῶν νόσων eſſe dixit, hoc eſt laſſitudines non quidem repentinas, ſed ſpontaneas, praenuncias & praecones morborum eſſe. Etenim ex repentino motu repentina laſſitudo evenire poteſt, non tamen erit morbi praenuncia, quia cauſam habet motum: deinde vero Celſus, *repentina*, particulam ita collocat, ut ad *alvumne* an ad *febrem* referatur, vix dignoſcas. Melius itaque vertit Theodorus: *Dejectiones nigrae modo ſanguinis atri ſponte venientes, cum febre ſive ſine febre peſſimae ſunt, & quo plures ſunt pravi colores eo pejus: ſed ſi ex medicamento tales digeruntur melius eſt, & quo plures non pravi colores eo melius.* Nec quoque integrum Aphoriſmum vertit Celſus, ſed ſententiam Hippocratis ſecuit per medium. Nec Theodorus utique bene vertit, ſic enim tranſtulit Aphoriſmum 79. particulae IV. *Si quis ſanguinem mingit, & grumos, & guttatim emittit urinam, ac dolorem ad ventrem imum, & pectinem & foemen, vitiis veſicae laborat.* Celſus in eundem errorem incidit. *Aut ſi paulatim diſtillat*, ait Celſus, *vel ſi ſanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta ſunt, idque ipſum cum difficultate redditur, & circa pubem inferiores partes dolent, in veſica vitium eſt.* Graecum autem Hippocratis, *in veſica*, non habet, ſed *circa veſicam* hoc eſt, περὶ κύστης. Celſus lib. II. cap. 2. *Si Auſtri pluviaeque hyemem occuparint, ver autem frigidum & ſiccum eſt, gravidae quidem foeminae, quibus adeſt partus, abortu periclitantur: hae vero, quae gignunt, imbecillos vixque*

que vitales edunt. Ceteros lippitudo arida, & si seniores sunt, gravedines atque destillationes, male habent. Haec ad verbum ex Hippocrate esse videntur, nisi quod συντόμως ἀποθνήσκειν, male habere non est. Magna certe est differentia inter male habere & continuo mori. at male habet, qui continuo moritur. credo equidem: sed ita sit, Celsus Hippocratem non bene vertit. Pylorum intestinum à Graecis ita dictum esse commentatur, quod per partes inferiores, tanquam per ostium, ea quae in corpore excrescunt, emittat: cum Pylorum, pugnante è diametro ratione, tale nomen sortitum esse ex Galeno pateat, quia scilicet nihil nisi prius in chylum (chylum enim pro Latina voce usurpant medici) conversum tamquam bonus janitor exire sinat, & postea ad inferiora intestina deducit, non ut dejiciat, sed ut remoretur potius in corpore, & ab hepate in sanguinem transmittatur. Eaque ratione permotus Galenus V. de Usu partium, non τῶν περιττωμάτων, sed alimentorum ait esse instrumenta: ideoque à natura flexuosa facta, ut cibus non repente fluat, sed perstans concoquatur & nutriat. Apud Celsum denique observationes quaedam sunt ludicrae, qualis haec, si nimirum aegrotus summis digitis extrema parietum evellat, hoc est, lapillos ex muro eradicet, signum mortis esse.

Ab hoc Latinitatis amantes Latinas morborum nuncupationes repetere debebant. *Vertunianus in Hippocrat. librum de vulneribus cap. p.* 71.

Medicorum Deus. *Casaub. Ep.* 29.

Purissimus Scriptor Cornelius Celsus.
Voss. de Vitiis Serm. I. c. 16.

Janus Dousa, Epigram. Acad. Leid. Praef.
Ad Cornelium Celsum.

Facta urbana tuo res Rustica munere scriptis
Nec minus illustris est Medicina tuis.
Hinc quoque militiae tractasti commoda Rhetor,
Hoc Martem Musis jungere Celse fuit.

Balduinus Ronsseus, Gandav.
De Cornelio Celso.

Hippocrati quantum debet Cos insula magno,
Pergama tantundem docte Galene Tibi.

His

His tamen ambobus quantum ſua patria debet,
Tantum Corneli, maxima Roma Tibi!

Joan. Sambucus, Sub imagine Celſi,
De Eodem.

Auſonias Cous votis perductus in oras
Edidit hunc foetum, veſte fovetque ſua.
Hic puris repetit verbis quaecumque probantur,
Et ſuperat molem, Forliviane, tuam.

Pithoeus Epigram. Vet. lib. 2. pag. 48.
Cornelius Celſus.

Dictantes medici quandoque & Apollinis artes
Muſas Romano juſſimus ore loqui.
Nec minus eſt nobis per pauca volumina famae,
Quam quos nulla ſatis bibliotheca capit.

De Cornelio Celſo
Incerti.

Cui Celſum ingenium dederat natura, quid illi
Mirum, ſi CELSI nomine nomen adeſt?
Hippocrati multum debebas Graie quod artem
Partibus innumeris excoluit medicam.
Plus meruit CELSUS: Latiis namque intulit oris
Artem hanc; quod majus quam excoluiſſe reor.
Hippocrates arti Graios invenit amicos,
Nec ſuaſiſſe quis huic, ſed docuiſſe, fuit.
CELSUS abhorrentes Romanos traxit ad artem,
Et miro medicos reddidit eloquio.
Omnia quae Cous, ſcripſit, ſed plura; quid ergo
Eſt opus ut magno cedat hic Hippocrati.

Lilius Gregorius Gyraldus Dialogiſmo XV.

Exiſtimo te, Hieronyme doctiſſime, probe ſcire, quantae auctoritatis ſit Cornelius Celſus apud Latinos, probeque accedere ad Ciceronis elegantiam. Quapropter ſoleo libenter ejus lectione delectari.

Caſpar Barthius ad Statii Thebaid. L. III. vs. 367. p. 777.

Pariter loquitur elegantiſſimus eorundem temporum aut paullo ſuperiorum auctor Cornelius Celſus, cujus utinam omni genere edita ſcripta ad nos perveniſſent.

Caſpar Barthius ad Statii Thebaid. L. II. vs. 677. pag. 611.

Nos Corn. Celſum ſecuti ita optime nos Latine loqui

loqui putamus, quem ille (*Nonius*) cum minoris alibi auctoritatis esse jactat, cum supercilio suo Grammatico. &c.

God. Stewechius ad Veget. de R. M. III. 6.

Cornelius Celsus auctor Latinae Linguae idoneus, & locuples, si quis alius.

Jacobus Mosantus Briosius,
Cornelio Viqmanno Cadomensi Medico.

Et ut innumeros alios omittam, sit unus instar omnium inclytus ille tui agnominus Cornelius Celsus: Deus bone! quam diserta illius dictio, quam Latina & castigata! quam beatum, in quo vixit, aevum redolens! Scio sibi persuadere multos, illum non medicum de re medica scripsisse, sed fallunt aut falluntur. Epistol. pag. 77.

Ulyss. Aldrovand. de Insect. L. 1. *c.* 3. *de Cera.*

Nihilo scilicet insolentius atque a Celso gravi, & Latinae Linguae auctore.

H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. Part. 1. *cap.* 7.

Primo sese offert Celsi maxime proprius Latine loquendi modus, quem ego inter caeteros admiror.

Idem.
Operat. Chirurg. Part. 1. *cap.* 17.

Notetis Celsum, qui ad amussim semper loquitur, tres usurpare voces, *filum, linum, & aciam.*

Idem.
Operat. Chirurg. Part. 1. *cap.* 32.

Mirabilis Celsus in omnibus, quem nocturna versare manu, versare diurna consulo.

Christophorus Cellarius in Prolegom. Curar. Posteriorum de Barbarismis & Idiotismis Sermonis Latini pag. 19.

Proximus Augusti temporibus Cornelius Celsus fuit Medicinae scriptor elegantissimus a Columella I. cap. 1. & Quintiliano XII. cap. ult. laudatus, quem ipsi aureo seculo nonnulli inserunt.

Idem in Aureo saeculo p. 81.

Accedit Celsus, scriptor vix inferior iis, qui sub Augusto floruerunt.

Idem saeculo Argenteo p. 110.

At Cornelius Celsus, nisi ipse censors Augusti aevi, certe eidem proximus.

INDEX CAPITUM

CELSI MEDICINAE.

LIBER I.

LIBER SECUNDUS.

XI.

LIBER TERTIUS.

LIBER QUARTUS.

XXIII.

LIBER QUINTUS.

LIBER SEXTUS.

LIBER SEPTIMUS.

XI.

LIBER OCTAVUS.

Finis Indicis Capitum in Celsi medicinam.

A. CORN.

A. CORN. CELSI

MEDICINAE

LIBER PRIMUS.

PRAEFATIO.

UT ALIMENTA sanis corporibus Agricultura, sic [1] sanitatem aegris Medicina promittit. Haec nusquam quidem non est. Siquidem etiam imperitissimae gentes herbas, aliaque prompta in auxilium vulnerum morborumque noverunt. Veruntamen apud Graecos aliquanto magis, quam in caeteris nationibus, exculta est: ac ne apud hos quidem à prima [2] origine, sed paucis ante nos seculis; utpote cum vetustissimus auctor AEsculapius celebretur. Qui, quoniam adhuc rudem & vulgarem hanc scientiam paulo subtilius excoluit, [3] in deorum numerum receptus est. Hujus deinde duo filii, Podalirius & [4] Machaon, bello Trojano ducem Agamemnonem secuti, non mediocrem opem commilitonibus suis attulerunt.

Paris. Ed. ARTIUM A. CORN. CELSI LIBER PRIMUS INCIPIT. Mediol. Ed. etiam addit INCIPIT. a Par. abest vox PRAEFATIO.

1 De Vet. Med. Tom. VIII. 22. 2 De Vet. Med. III. 8. 3 Orat. Thessal. N. 178. 4 Orat. Thess. 183. Maxim. Tyr. Dissert. XXIX. Plato de Rep. lib. III. pag. 407. Tom. II. ed. H. Steph. Aristides Orat. in Asclepiadas.

lerunt. Quos tamen Homerus non in pestilentia, neque in variis generibus morborum aliquid attulisse auxilii, sed vulneribus tantummodo ferro & medicamentis mederi solitos esse proposuit. Ex quo apparet, has partes medicinae solas ab his es-
405, 29. se tentatas, easque esse vetustissimas. Eodemque auctore disci potest, morbos tum ad iram deorum immortalium relatos esse; & ab iisdem opem posci solitam. Verique simile est, inter non multa auxilia adversae valetudinis, plerumque tamen eam bonam contigisse ob bonos mores, quos neque desidia, neque luxuria vitiarant. Siquidem haec duo corpora, prius in Graecia, [1] deinde apud nos afflixerunt. Ideoque multiplex ista medicina, neque olim, neque apud alias gentes necessaria, vix aliquot ex nobis ad senectutis principia perducit. Ergo etiam post eos, de quibus retuli, nulli clari viri medicinam exercuerunt; donec majore studio literarum disciplina agitari coepit. quae ut animo praecipue omnium necessaria, sic corpori inimica est. Primoque medendi scientia, sapientiae pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturae contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit:
21, 30. scilicet his hanc maxime [2] requirentibus, qui corporum suorum robora inquieta cogitatione, nocturnaque vigilia minuerant. Ideoque multos ex sapientiae professoribus peritos ejus fuisse accepimus: clarissimos vero ex his Pythagoram, & Empe-

---

l. 7. Florent. ed. *Eodem vero auctore.* *l.* 11. M. *inter nonnulla auxilia.* *l.* 19. M. F. P. *aliquos.* *l.* 21. P. *nonnulli clari.*

1 Serv. ad Virgil. Aen. I. 641. Isidor. Orig. lib. XIV. c. 3. p. 1162. Suidas V. Ἀβροδίαιτοι. 2 Caelius Aurelian. Tard. Pass. lib. V. cap. 9. Hippocrat. Democrit. de Nat. Hom. 13.

Empedoclem, & Democritum. Hujus autem (ut quidam crediderunt) discipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memoria dignis, ab studio sapientiae disciplinam hanc separavit, vir & arte & facundia insignis. Post quem Diocles Carystius, deinde Praxagoras & Chrysippus, tum Herophilus & Erasistratus sic artem hanc exercuerunt, ut etiam in diversas curandi vias processerint.

Iisdem temporibus in tres partes medicina diducta est: ut una esset, quae victu: altera, quae medicamentis: tertia, quae manu mederetur. Primam διαιτητικὴν, secundam φαρμακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν Graeci nominaverunt. Ejus autem, quae victu morbos curat, longe clarissimi auctores etiam altius quaedam agitare conati, rerum quoque naturae [1] sibi cognitionem 13, 11. vendicaverunt, tanquam sine ea, trunca & debilis medicina esset. Post quos Serapion, primus omnium, nihil hanc rationalem disciplinam pertinere ad medicinam, professus, in usu & experimentis eam posuit. Quem Apollonius, & Glaucias, & aliquanto post Heraclides Tarentinus, & alii quoque non mediocres viri secuti, ex ipsa professione se ἐμπειρικοὺς appellaverunt. Sic in duas partes ea quoque, quae victu curat, medicina divisa est, aliis rationalem artem, aliis usum tantum sibi vendicantibus: nullo vero quicquam post eos, qui supra comprehensi sunt, agitante, nisi quod acceperat: donec Asclepiades medendi rationem

---

l. 11. M. F. P. *Iisdemque. l.* 12. P. *divisa est. l.* 24. F. *in usu tantum &c.* l. 26. M. *alii qui non.* P. *alii aliqui non.*

1 de Vet. Med. xxxvi. 18. de Steril. xviii. 1.

nem magna ex parte mutavit. Ex cujus ſucceſſoribus Themiſon nuper ipſe quoque quaedam in ſenectute deflexit. Et per
1, 7. hos quidem maxime viros ſalutaris iſta nobis profeſſio increvit.

Quoniam autem ex tribus medicinae partibus, ut difficillima, ſic etiam clariſſima eſt ea, quæ morbis medetur, ante omnia de hac dicendum eſt. Et, quia prima in ea diſſenſio eſt, quod alii ſibi experimentorum tantummodo notitiam neceſſariam eſſe contendunt: alii, niſi corporum rerumque naturalium ratione comperta, non ſatis potentem uſum eſſe proponunt: indicandum eſt, quae maxime ex utraque parte dicantur, quo facilius noſtra quoque opinio interponi poſſit.

Igitur hi, qui rationalem medicinam profitentur, haec neceſſaria eſſe proponunt: Abditarum & morbos continentium cauſarum notitiam, deinde Evidentium, poſt haec etiam Naturalium actionum, noviſſime Partium interiorum. Abditas cauſas vocant, in quibus requiritur, ex quibus principiis noſtra corpora ſint, quid ſecundam, quid adverſam valetudinem fa-
5, 10. 32. ciat. Neque enim credunt, poſſe eum ſcire,
6, 32. quomodo morbos curare conveniat, qui,
7, 3, 19. unde hi ſint, [1] ignoret. Neque eſſe dubium, quin alia curatione opus ſit, ſi ex quatuor principiis vel ſuperans aliquid vel deficiens adverſam valetudinem creat; ut quidam ex ſapientiae profeſſoribus dixerunt: alia, ſi in humidis omne vitium eſt; ut Hero-

---

l. 10. F. *eo.* *l.* 15. M. F. P. ignorant τὸ *naturalium.*

1 De Flatib. 1. 1. 3. 4. Pallad. ad Hippocr. Epid. VI. pag. 223.

rophilo visum est: alia, si in spiritu; ut
Hippocrati: alia, si sanguis in eas venas,
quae spiritui accommodatae sunt, transfun- 16, 20.
ditur, & inflammationem, quam Graeci
φλεγμονὴν nominant, excitat, eaque in-
flammatio talem motum efficit, qualis in
febre est; ut Erasistrato placuit: alia, si 139, 15.
manantia corpuscula per invisibilia forami-
na subsistendo iter claudunt; ut Asclepiades
contendit. Eum vero recte curaturum,
quem prima [1] origo causae non fefellerit. 4, 27.
Neque vero inficiantur, experimenta quo-
que esse necessaria; sed, ne ad haec quidem
aditum fieri potuisse, nisi ab aliqua ratio-
ne, contendunt. Non enim quidlibet an-
tiquiores viros aegris inculcasse; sed cogi-
tasse, quid maxime conveniret; & id usu
explorasse, ad quod ante conjectura aliqua
ducti essent. Neque interesse, an initio ple-
raque explorata sint, si à consilio tamen
coeperunt. Et id quidem in multis ita se
habere. Saepe vero etiam nova incidere ge- 13, 27.
nera [2] morborum, in quibus nihil adhuc
usus ostenderit. ut ideo necessarium sit
animadvertere, unde ea coeperint; ceu sine
quo nemo mortalium reperire possit, cur
hoc, quam illo, potius utatur. Et ob haec
quidem in obscuro positas causas perse-
quuntur. Evidentes vero has appellant,
in quibus quaerunt, initium morbi calor
attulerit, an frigus; fames, an satietas; &
quae similia sunt. Occursurum enim ini- 4, 27.
tio ducunt eum, qui originem non igno- 6, 32.
rarit. Naturales vero corporis actiones 13, 4.
appel-

---

l. 18. M. F. P. ignorant *ad.* *l.* 19. F. P. *duxisset.* *l. ead.* M. F. P. *an nunc jam pleraque.* *l.* 24. P. *& ideo* *l.* 25. M. F. P. ignorant *ceu.* *l.* 32. M. F. P. *enim vitio.*

1 Hippocr. de Art. xx. 4. 2 Plato de Republ. lib. III. Tom. II. pag. 405. Lindan. Exercitat. Batav. pag. 754.

appellant, per quas spiritum trahimus & emittimus; cibum potionemque assumimus & concoquimus: itemque, per quas eadem haec in omnes membrorum partes digeruntur. Tum requirunt etiam, quare venae nostrae modo submittant se, modo attollant: quae ratio somni, quae vigiliae sit. Sine quorum notitia, neminem putant vel occurrere, vel mederi morbis, intra haec nascentibus, posse. Ex quibus quia quam maxime pertinere ad rem concoctio videtur, huic potissimum insistunt; &, duce, alii, Erasistrato [1], atteri cibum in ventre contendunt: alii, Plistonico, Praxagorae discipulo, putrescere: alii credunt Hippocrati, per calorem cibos concoqui. Acceduntque Asclepiadis aemuli, qui, omnia ista vana & supervacua esse, proponunt. Nihil enim concoqui, sed [2] crudam materiam, sicut assumpta est, in corpus omne diduci. Et haec quidem inter eos parum constant. Illud vero convenit, alium dandum cibum laborantibus, si hoc; alium, si illud verum est. Nam si teritur intus, eum quaerendum esse, qui facillime teri possit. Si putrescit, eum, in quo hoc expeditissimum est. Si calor concoquit, eum, qui maxime calorem foveat. At nihil ex his esse quaerendum, si nihil concoquitur: ea vero sumenda, quae maxime manent, qualia assumpta sunt. Eademque ratione, cum spiritus gravis est, cum somnus aut vigilia urget, eum mederi posse arbitrantur, qui prius illa ipsa, qualiter eve-
4, 27. niant, perceperit. Praeter haec, cum in interiori-

l. 2. *potionemque & ars.* *l.* 5. P. *degeruntur.* *l.* 9. M. F. P. *inter haec.* *l.* 10. M. F. P. ignorant *quia.* *l.* 23. M. F. *aliud, si.* *l.* 27. M. F. P. *moveat.* l. 32. P. *urgent.*

1 Macrob. Saturn. VII. 15. 2 Caelius Aurelian. Acut. Morb. l. 1. c. 14.

rioribus partibus & dolores & morborum varia genera naſcantur, neminem putant his adhibere poſſe remedia, [1] quas ipſe ignoret. [4, 27] Neceſſarium ergo eſſe, incidere [2] [13, 4] corpora mortuorum, eorumque viſcera atque inteſtina ſcrutari. Longeque optime feciſſe Herophilum [3] & Eraſiſtratum, qui nocentes homines, à regibus ex carcere acceptos, vivos inciderint, conſiderarintque, etiamnum ſpiritu remanente, ea, quæ natura ante clauſiſſet, eorumque [4] poſituram, colorem, [11, 12] figuram, magnitudinem, [5] ordinem, duritiem, mollitiem, laevorem, confractum: proceſſus deinde ſingulorum & receſſus, ſive quid inſeritur alteri, ſive quid partem alterius in ſe recipit. Neque enim, cum dolor intus incidit, ſcire, quid doleat, eum, qui, qua parte quodque viſcus inteſtinumve ſit, non cognoverit. Neque curari id, quod aegrum eſt, poſſe ab eo, qui, quid ſit, ignoret. Et cum per vulnus alicujus viſcera patefacta ſunt, eum, qui ſanae cujuſque colorem partis ignoret, neſcire, quid integrum, quid corruptum ſit; ideo nec ſuccurrere quidem poſſe corruptis: aptiuſque extrinſecus imponi remedia, compertis interiorum & ſedibus & figuris, cognitaque eorum magnitudine: ſimileſque omnia, quae propoſita ſunt, rationes habere. Neque eſſe crudele, ſicut plerique proponunt, hominum nocentium, & horum quoque paucorum ſuppliciis, remedia populis innocentibus ſeculorum omnium quaeri.

Contra hi, qui ſe ἐμπειρικοὺς ab experientia

l. 3. M. F. P. *quae ipſe.* *l.* 10. M. F. P. *etiam ſpiritu.* *l.* 13. M. F. *livorem.* P. *livores.* *l.* 22. M. F. P. *ſanae cujuſquam.* *l.* 24. M. F. P. *ita ne ſuccurrere.* *l.* 29. M. F. P. ignorant *propoſita.*

1 De Diaet. I. T. 1. Gal. Med. M. I, 2. 2 Cic. T. Q. II. 39. 3 Tertull. de An. c. 10. & 25. Gal. Adm. An. III. 5. 4 Gal. ad Eug. de prop. l. p. 501. T. 1. 5 De Vet. Med. XLI. 25. ſeq. Alex. Tral. VII. 3.

tia nominant, evidentes quidem cauſas, ut neceſſarias, amplectuntur: obſcurarum vero cauſarum & naturalium actionum quaeſtionem ideo ſupervacuam eſſe contendunt, quoniam incomprehenſibilis natura ſit. Non poſſe vero comprehendi, patere ex eorum, qui de his diſputarunt, diſcordia: cum de iſta re, neque inter ſapientiae profeſſores, neque inter ipſos medicos conveniat. Cur enim potius aliquis Hippocrati credat, quam Herophilo? cur huic potius, quam Aſclepiadi? Si rationes ſequi velit, omnium poſſe videri non improbabiles: ſi curationes, ab omnibus his aegros perductos eſſe ad ſanitatem. Itaque neque diſputationi, neque auctoritati cujuſquam fidem derogari oportuiſſe. Etiam ſapientiae ſtudioſos maximos medicos eſſe, ſi ratiocinatio hos faceret: nunc illis verba ſupereſſe, deeſſe medendi ſcientiam. Dif-
18, 33. ferre [1] quoque pro natura locorum, genera medicinae; & aliud opus eſſe Romae,
119, 15. aliud in Ægypto, aliud in Gallia. Quod ſi morbos hae cauſae facerent, quae ubique eaedem eſſent, remedia quoque ubique eadem eſſe debuiſſe. Saepe etiam cauſas apparere, ut puta lippitudinis, vulneris; neque ex his patere medicinam. Quod ſi ſcientiam hanc non ſubjiciat evidens cauſa, multo minus eam poſſe ſubjicere, quae in dubio eſt. Cum igitur illa incerta incomprehenſibiliſque ſit, a certis potius & exploratis petendum eſſe praeſidium; id eſt, his, quae experientia in ipſis curationibus docuerit, ſicut in

---

l. 15. M. F. P. *Ita cum neque.* *l.* 19. M. F. P. *hoc faceret.* *l.* 24. M. F. P. *eae cauſae.* *l.* 26. M. F. P. *debuiſſent.* *l.* 30. M. F. P. *incomprehenſibilis ſit.* *l.* 33. P. *qui.*

1 Theſſal. orat. 130. Galen. de Simpl. Med. Facult. 111, 12. Clem. Alex. Strom. lib. VI. Valeriol. Enarrat. lib. II. Enar. 5.

in caeteris omnibus artibus. Nam ne agricolam quidem aut gubernatorem diſputatione, ſed uſu fieri. Ac, nihil iſtas cogitationes ad medicinam pertinere, eo quoque diſci, quod, qui diverſa de his ſenſerint, ad eandem tamen ſanitatem homines perduxerint. Id enim feciſſe, quia non ab obſcuris cauſis, neque à naturalibus actionibus, quae apud eos diverſae erant; ſed ab experimentis: prout cuique reſponderant, medendi vias traxerint. Ne inter initia quidem ab iſtis quaeſtionibus deductam eſſe medicinam, ſed ab [1] experimentis. 15, 25. Aegrorum enim, qui ſine medicis erant, alios propter aviditatem primis diebus protinus cibum aſſumpſiſſe, alios propter faſtidium [2] abſtinuiſſe, levatumque magis eorum morbum fuiſſe, qui abſtinuerant. Itemque alios in ipſa febre aliquid ediſſe, alios paulo ante eam, alios poſt remiſſionem ejus: optime deinde his ceſſiſſe, qui poſt finem febris id fecerant. Eademque ratione alios inter principia protinus uſos eſſe cibo pleniore, alios exiguo; gravioreſque eos factos, qui ſe implerant. Haec ſimiliaque cum quotidie inciderent, diligentes homines [3] notaſſe, quae plerumque melius reſponderent: deinde aegrotantibus ea praecipere coepiſſe. Sic medicinam ortam, ſubinde aliorum ſalute, [4] aliorum interitu, pernicioſa diſcernentem à ſalutaribus. Repertis deinde medicinae remediis, homines de rationibus eorum diſſerere coepiſſe: nec poſt rationem, medicinam eſſe

l. 3. P. *At.* *l.* 5. P. *diverſo.* *l.* 18. M. F. P. *morbum eſſe.* *l.* 22. M. F. P. *fecerint.* *l.* 25. M. F. P. *implerent.* *l.* 32. F. *deinde jam remediis.* P. *deinde medicinae jam remediis.*

1 Diod. Sicul. I. 82. 2 Hippocrat. de Arte T. VI. de Vet. Med. X. 17. XI. 3 Praecept. II. 26. 27. 4 Columell. lib. I. cap. I.

ſe inventam; ſed poſt inventam medicinam, rationem eſſe quaeſitam. Requirere etiam, ratio idem doceat, quod experientia, an aliud. Si idem, ſupervacuam eſſe: ſi aliud, etiam contrariam. Primo tamen remedia exploranda ſumma cura fuiſſe, nunc vero illa explorata eſſe: neque ulla aut nova genera morborum reperiri, aut novam deſiderari medicinam. Quod ſi jam incidat mali genus aliquod ignotum, non ideo tamen fore medico de rebus cogitandum obſcuris: ſed eum protinus viſurum, cui morbo id proximum ſit; tentaturumque [1] remedia ſimilia illis, quae vicino malo ſaepe ſuccurrerint; & per ejus ſimilitudinem opem reperturum. Neque enim ſe dicere, conſilio medicum non egere, & irrationabile animal hanc artem poſſe praeſtare; ſed has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non interſit, quid morbum faciat, ſed quid tollat. Neque ad rem pertinere, quomodo, ſed quid optime digeratur: ſive hac de cauſa concoctio intercidat, ſive de illa; & ſive concoctio ſit illa, ſive tantum digeſtio. Neque quaerendum eſſe, quomodo ſpiremus; ſed, quid gravem tardumque ſpiritum expediat: neque, quid venas moveat; ſed, quid quaeque motus genera ſignificent. Haec autem cognoſci experimentis. Et in omnibus ejuſmodi cogitationibus in utramque partem diſſeri poſſe. Itaque ingenium & facundiam vincere: morbos autem, non [2] eloquentia, ſed remediis curari. Quae ſi quis elinguis uſu diſcre-

l. 2. P. *requiritur*: *l.* 3. M. P. F. *etiam ſi ratio*. *l.* 5. P. *aliud*, *eſſe contrariam*. *l.* 7. M. F. P. *vero jam*. *l.* 14. P. *iſtis*. *l.* 22. M. F. P. *pertineat*. *l.* ead. P. *ſed quam id*. *l.* 24. M. F. P. *incidat*.

1 Maxim. Tyrius Serm. XL. 2 Lucian. Hippias pag. 503. Tom. II. ed. Bened.

discreta bene norit, hunc aliquanto ma-
jorem medicum futurum, quam si sine usu
linguam suam excoluerit. Atque ea qui-
dem, de quibus est dictum, supervacua esse
tantummodo. Id vero, quod restat, etiam
crudele; vivorum hominum alvum atque
praecordia incidi; & salutis humanae prae-
sidem artem, non solum pestem alicui, sed
hanc etiam atrocissimam inferre: cum prae- 4, 4.
sertim ex his, quae tanta violentia quaeran-
tur, alia non possint omnino cognosci, a-
lia possint etiam sine scelere. Nam colo- 7, 11.
rem, laevorem, mollitiem, duritiem, simi-
liaque omnia, non esse talia, inciso cor-
pore, qualia integro fuerint. Tum quia,
corporibus inviolatis, haec tamen metu,
dolore, inedia, cruditate, lassitudine, &
mille aliis mediocribus [1] affectibus saepe
mutantur. Unde multo magis verisimile,
interiora, quibus major mollities & lux ipsa
nova est, sub gravissimis vulneribus & ipsa
trucidatione mutari. Neque quicquam es-
se stultius, [2] quam quale quid vivo homine
est, tale existimare esse moriente, imo jam
mortuo. Nam ne uterum quidem, ut nihi-
lominus aërem contineat, spirante homine
posse diduci: simulatque vero ferrum ad
praecordia accessit, & discissum transver-
sum septum est, quod membrana qua-
dam superiores partes ab inferioribus di-
ducit (διάφραγμα Graeci vocant) hominem
protinus animam amittere: itaque demum
mortui praecordia & viscus omne in con-
spectum latrocinantis medici dari: quod
necef-

l. 13. M. F. P. *livorem* *l.* 15. M. F. P. *Quia cum.* *l.* 16. P. *inviolata sunt.* *l.* 17. & abest a F. P. *l.* 19. *Unde* abest a M. F. P. *l.* ead. F. P. *verisimile est.* *l.* 20. M. F. P. ignorant &. *l.* 21. M. F. P. *nova sit.* *l.* 23. P. F. *quidque vivo.* *l.* 25. M. P. *Nam uterum.* *l.* ead. M. F. P. *quidem, qui minus ad rem pertinet.* *l.* 32. M. F. P. ignorant *itaque.*

1 Quintil. Declam. VIII. pag. 116. ed. Gron. 2 Aristot. Hist. Anim. III. 2.

neceſſe ſit tale eſſe, quale mortui ſit, non quale vivi fuit. Itaque conſequi medicum, ut hominem crudeliter jugulet; non ut ſciat, qualia vivi viſcera habeamus. Si quid tamen ſit, quod adhuc ſpirante homine conſpectui ſubjiciatur; id ſaepe caſum offerre curantibus. Interdum enim gladiatorem in arena, vel militem in acie, vel viatorem à latronibus exceptum ſic vulnerari, ut ejus interior aliqua pars: & in alio alia, aperiatur; atque ita ſedem, poſitum,
7, 12. ordinem, figuram, ſimiliaque cognoſcere
20, 7. prudentem medicum, non caedem, ſed ſanitatem molientem; idque per miſericordiam diſcere, quod alii dira crudelitate cognoverint. Ob haec, ne mortuorum quidem lacerationem neceſſariam eſſe. Quae, etſi non crudelis, tamen foeda ſit, cum aliter pleraque in mortuis ſe habeant: quantum vero in vivis cognoſci poteſt, ipſa curatio oſtendat.

Cum haec per multa volumina, perque magnae contentionis diſputationes à medicis ſaepe tractata ſint atque tractentur: ſubjiciendum eſt, quae proxima vero videri poſſint, neque addicta alterutri opinioni, neque ab utraque nimium abhorrentia, ſed media quodammodo inter diverſas ſententias. quod in plurimis contentionibus deprehendere licet, ſine ambitione verum ſcrutantibus, perinde ut in hac ipſa re. Nam quae demum cauſae, vel ſecundam valetudinem praeſtent, vel morbos excitent; quomodo ſpiritus, aut cibus, vel

l. 20. M. F. P. *aliqua pars aperiatur, & in ita ſedem.* *l.* 16. M. F. P. *Ob hoc.* *l.* 26. M. F. P. *poſſint, ea neque addicta alterutri opinioni, neque ſunt ab utraque nimium abhorrentia, media.* *l.* 31. M. F. P. *perinde* ignorant.

vel deferatur, vel digeratur, ne sapientiae quidem professores scientia comprehendunt, sed conjectura prosequuntur. Cujus autem rei non est certa notitia, ejus opinio 5, 33. certum reperire remedium non potest. Verumque est, ad ipsam curandi rationem nihil plus conferre, quam experientiam. Quanquam igitur multa sint, ad ipsas artes proprie [1] non pertinentia, tamen eas adjuvant, excitando artificis ingenium. Itaque ista quoque naturae rerum contemplatio, quamvis non faciat medicum, aptiorem 406. tamen medicinae reddit. Profecto verisimile 29. est, & Hippocratem & Erasistratum & quicunque alii, non contenti febres & ulcera [2] agitare, rerum quoque naturam ex aliqua parte scrutati sunt, non ideo quidem medicos fuisse, verum ideo quoque majores medicos extitisse. Ratione vero opus est ipsi medicinae, si non semper inter obscuras causas, neque inter naturales actiones, tamen saepe. Est enim haec ars [3] conjecturalis, 57, 16. neque respondet ei plerumque non solum conjectura, sed etiam experientia. Et interdum non febris, non cibus, non somnus subsequitur, sicut assuevit. Rarius, sed aliquando morbus quoque ipse 5, 22. novus est: quem non incidere, manifeste falsum est; cum aetate nostra quaedam, ex naturalibus partibus carne prolapsa & arente, intra paucas horas expiraverit; sic ut nobilissimi medici neque genus mali, neque remedium invenerint. Quos ideo nihil tentasse judico, quia nemo in splendida persona

l. 1. M. F. P. *vel detrahatur, vel.* *l.* 3. M. F. P. *persequuntur.* *l.* 13. M. F. P. *Profectum verique simile.* *l.* 20. M. F. P. *medicinae, & si non inter.* *l.* 33. M. F. P. *Quos ego nihil.*

1 Augustin. de Doctrin. Chr. II. 39. Hippocr. Epist. ad Thessal. fil. De decent. Ornat. T. I. II. III. 2 i. e. *tradere.* 3 Hip. Cratev. ep. 17. Plato de Leg. XIII. p. 976. T. II. Arist. Orat. Plat. I. p. 364.

persona periclitari conjectura sua voluerit;
483, 5. ne occidisse, nisi servasset, videretur. Veri tamen simile est, potuisse aliquid excogitare, detracta tali verecundia, & fortasse responsurum fuisse id, quod aliquis esset expertus. Ad quod medicinae genus, neque semper similitudo aliquid confert; & si quando confert, tamen id ipsum rationabile est, inter multa similia genera, & morborum & remediorum, cogitare, quo potissimum medicamento sit utendum. Cum igitur talis res incidit, medicus aliquid oportet inveniat, quod non ubique fortasse; sed saepius tamen etiam respondeat. Petet autem novum quoque consilium, non ab rebus latentibus (istae enim dubiae & incertae sunt) sed ab his, quae explorari possunt; id est, evidentibus causis. Interest enim, fatigatio morbum, an sitis; an frigus, an calor; an vigilia, an fames fecerit; an cibi vinique abundantia, an intemperantia libidinis. Neque ignorare hunc
37, 33. oportet, quae sit aegri natura: humidum magis, an magis siccum corpus ejus sit: validi nervi, an infirmi: frequens adversa valetudo, an rara: eaque, cum est, vehemens esse soleat, an levis; brevis, an longa: quod is vitae genus sit secutus; laboriosum, an quietum; cum luxu, an cum frugalitate. Ex his enim, similibusque, saepe curandi nova ratio ducenda est. Quamvis ne haec quidem sic praeteriri debent, quasi nullam controversiam recipiant. Nam & Erasistratus non ex his fieri morbos dixit; quoniam

l. 3. M. F. P. *excogitare* ignorant. *l.* 8. M. F. P. *rationale.* *l.* 18. M. F. P. *utique.*

niam & alii, & idem alias poſt iſta non febricitarent.

Et quidam Methodici ſeculi noſtri, ſub auctore (ut ipſi videri volunt) Themiſone contendunt, nullius cauſae notitiam quicquam ad curationes pertinere: ſatiſque eſſe, quaedam communia morborum intueri: & quidem horum tria genera eſſe, unum adſtrictum, alterum fluens, tertium mixtum. Nam modo parum excernere aegros, modo nimium: modo alia parte parum, alia nimium. Haec autem genera morborum, modo acuta eſſe, modo longa; & modo increſcere, modo conſiſtere, modo minui conſueviſſe. Cognito igitur eo, quod ex his eſt, ſi corpus adſtrictum eſt, digerendum eſſe: ſi profluvio laborat, continendum: ſi mixtum vitium habet, occurrendum ſubinde vehementiori malo. Et aliter acutis morbis medendum, aliter vetuſtis: aliter increſcentibus, aliter ſubſiſtentibus, aliter jam ad ſanitatem inclinantibus. Horum obſervationem medicinam eſſe, quam ita 9, 13. finiunt, ut quaſi viam quandam, quam μέθοδον Graeci nominant, eorumque, quae in morbis communia ſunt, contemplatricem eſſe contendant. Ac neque rationalibus ſe, neque experimenta tantum ſpectantibus annumerari volunt: cum ab illis eo nomine diſſentiant, quod in conjectura rerum latentium nolunt eſſe medicinam: ab his eo, quod parum artis eſſe in obſervatione experimentorum credunt. Quod ad Eraſiſtratum pertinet, primum, ipſa evidentia ejus opini-

---

l. 3. M. F. P. *Et quidem Medici.* *l.* 8. M. F. P. *Si quidem.* *l.* 15. M. P. *conſueverint.* F. *conſuerunt.* *l.* 27. M. F. P. *contendunt.*

opinioni repugnat; quia raro, nisi post horum aliquid, morbus venit. Deinde non sequitur, ut quod alium non afficit, aut eundem alias, id ne alteri quidem, aut eidem tempore alio noceat. Possunt enim quaedam subesse corpori, vel ex infirmitate ejus, vel ex aliquo affectu, quae vel in alio non sunt, vel in hoc alias non fuerunt, eaque per se non tanta, ut concitent morbum; tamen obnoxium magis aliis injuriis
13, 11. corpus efficiant. Quod si contemplationem rerum naturae [1] (quam non temere Medici sibi vendicant) satis comprehendisset, etiam illud scisset, nihil omnino ob unam causam fieri, sed id pro causa apprehendi, quod contulisse plurimum videtur. Potest autem id, dum solum est, non movere, quod junctum aliis maxime movet. Accedit ad haec, quod ne ipse quidem
5, 3. Erasistratus, qui transfuso in arterias sanguine febrem fieri dicit, idque nimis repleto corpore incidere, reperit, cur ex duobus aeque repletis, alter in morbum inciderit, alter omni periculo vacarit; quod quotidie fieri apparet. Ex quo disci potest, ut vera sit illa transfusio, tamen illam non per se, cum plenum corpus est, fieri; sed cum horum aliquid accesserit.

Themisonis vero aemuli, si perpetua, quae [2] promittunt, habent, magis etiam, quam illi, rationales sunt. Neque enim, si quis non omnia tenet, quae rationalis alius probat, protinus alio novo nomine artis indiget: si modo, quod primum est, non me-

l. 9. M. F. P. *tanta vi ut concitant.* *l.* 11. M. F. P. *efficiunt.* *l.* 12. M. F. P. *quam tenere.* *l.* 25. M. F. P. *apparet, non discreverit. Ex quo.* *l.* 31. M. F. P. *quam ull?.*

1 De Vet. Med. XXXVI. 18. 2 Horat. II. Ep. 1. 115. 116. *quod medicorum est, promittunt medici.*

memoriae soli, sed rationi quoque insistit.
Sin, quod vero propius est; vix ulla [1] perpe- 119, 15.
tua praecepta medicinalis ars recipit, iidem
sunt; quod ii, quos experimenta sola susti-
nent: eo magis, quoniam, si compresserit
aliquem morbus; aut fuderit, quilibet etiam
imperitissimus videt. Quid autem com-
pressum corpus resolvat, quid solutum te-
neat, si à ratione tractum est, Rationalis est
medicus: sin, ut ei, qui se rationalem ne-
gat, confiteri necesse est, ab experientia,
Empiricus. Et ita apud eum morbi cogni-
tio extra artem, medicina intra usum est.
Neque adjectum quicquam Empiricorum
professioni; sed demtum est; quoniam illi
multa circumspiciunt, hi tantum facillima;
& non plus, quam vulgaria. Nam & hi, qui
pecoribus ac jumentis medentur, cum pro-
pria cujusque ex mutis animalibus nosse
non possint, communibus tantummodo in-
sistunt. Et exterae gentes, cum subtilem
medicinae rationem non noverint, com-
munia tantum vident. Et qui ample va-
letudinarios nutriunt, quia singulis sum-
ma cura consulere non sustinent, ad com-
munia ista confugiunt. Neque, hercules,
istud antiqui medici nescierunt, sed his
contenti non fuerunt. Ergo etiam vetustis-
simus auctor Hippocrates, dixit [2] mederi 19, 2
oportere, & communia, & propria intuen- 18, 18.
tem. Ac ne isti quidem ipsi intra suam 96, 15.
professionem consistere ullo modo possunt.
Siquidem & compressorum & fluentium
morborum genera diversa sunt; faciliusque

l. 2. M. F. P. *si, vero quod propius.* *l.* 6. M. F. P. *an fuderit.* *l.* 10. M. F. P. *si ut ei.* *l.* 12. M. F. P. *Empiricus est. Ita apud.* l. 17. P. *qui & pecoribus.* *l.* 19. M. F. P. *ex multis.* *l.* 20. P. *possunt.* *l.* 27. F. P. *istud & antiqui.*

1 De Loc. in Homin. T. L. 2 Epidem. I. 5. & III. 2.

que id in his, quae fluunt, inſpici poteſt.
Aliud eſt enim ſanguinem, aliud bilem, a-
liud cibum vomere: aliud dejectionibus,
aliud torminibus laborare: aliud ſudore
digeri, aliud tabe conſumi. Atque in partes
quoque humor erumpit, ut oculos, aureſ-
que, quo periculo nullum humanum mem-
brum vacat. Nihil autem horum ſic, ut
aliud curatur. Ita protinus in his a com-
muni fluentis morbi contemplatione ad
propriam medicina deſcendit. Atque in
96, 16. hac quoque rurſus alia proprietatis notitia
ſaepe neceſſaria eſt: quia non eadem omni-
bus, etiam in ſimilibus caſibus, opitulan-
tur. Siquidem certae quaedam res ſunt,
112, 17. quae in pluribus ventrem aut aſtringunt,
405, 17. aut reſolvunt. Inveniuntur tamen, in qui-
bus aliter, atque in caeteris, idem eveniat.
In his ergo communium inſpectio contra-
ria eſt, propriorum tantum ſalutaris. Et
cauſae quoque aeſtimatio ſaepe morbum
ſolvit. Ergo etiam ingenioſiſſimus ſeculi
noſtri medicus, quem nuper vidimus, Caſ-
ſius, febricitanti cuidam & magna ſiti affec-
to, cum poſt ebrietatem eum premi coe-
piſſe cognoſceret, aquam frigidam ingeſ-
ſit. Qua ille epota, cum vini vim miſcen-
do fregiſſet, protinus febrem ſomno & ſu-
dore diſcuſſit. Quod auxilium medicus
opportune providit, non ex eo, quod aut
ſtrictum corpus erat, aut fluebat; ſed ex
cauſa, quae ante praeceſſerat. Eſtque etiam
8, 21. proprium aliud [1] & loci & temporis, iſtis
119, 32. quoque auctoribus. Qui, cum diſputant,
quem-

---

l. 1. F. *In iis. l.* 3. M. *vomere. l.* 6. M. F. P. *ut in oculos. l.* 31. F. *adſtrictum. l.* ead. F. *ex ea cauſa.*

1 Aphor. 1. 2. Orat. Theſſ. filii. 130.

quemadmodum ſanis hominibus agendum ſit, praecipiunt, ut gravibus aut locis aut temporibus magis vitetur frigus, aeſtus, ſatietas, labor, libido; magiſque ut conquieſcat iiſdem aut locis aut temporibus, ſi quis gravitatem corporis ſentit; ac neque vomitu ſtomachum, neque purgatione alvum ſollicitet. Quae vera quidem ſunt; à communibus tamen ad quaedam propria deſcendunt. Niſi perſuadere nobis volunt; ſanis quidem conſiderandum eſſe, quod coelum, quod tempus anni ſit: aegris vero non eſſe. Quibus tanto magis omnis obſervatio neceſſaria eſt; quanto magis obnoxia offenſis infirmitas eſt. Quinetiam morborum in iiſdem hominibus aliae atque aliae proprietates ſunt: &, qui ſecundis aliquando fruſtra curatus eſt, contrariis [1] ſaepe reſtituitur. 405, 16. Plurimaque in dando cibo diſcrimina reperiuntur: ex quibus contentus uno ero. Nam famem facilius fert [2] adoleſcens, quam 32, 25. puer: † facilius in denſo coelo, quam in tenui: facilius hieme, quam aeſtate: facilius uno ci- 33, 7. bo, quam prandio quoque aſſuetus: facilius inexercitatus, quam exercitatus homo. Saepe autem in eo magis neceſſaria cibi feſtinatio eſt, qui minus inediam tolerat. Ob quae conjicio, eum, qui propria non novit, com- 17, 30. munia tantum intueri debere: eumque, qui noſſe propria poteſt, illa quidem non oportere negligere, ſed his quoque inſiſtere. Ideoque, cum par ſcientia ſit, utiliorem tamen medicum eſſe [3] amicum, quam extraneum. Igitur, ut ad propoſitum meum redeam;

---

l. 19. M. P. *blando.* *l.* 23. M. F. P. *facilius in hieme.* *l.* 25. M. F. P. *homo ſuſtinet. Saepe.* *l.* 28. M. F. *competit.*

1 Aphor. II. 22. 2 Aphor. I. 13. 3 Plaut. Perſ. IV. 4, 46. Hippocrat. Dionyſ. 29. 30. 31.

deam, rationalem quidem puto medicinam esse debere: instrui vero ab evidentibus causis, obscuris omnibus, non a cogitatione artificis, sed ab ipsa arte rejectis. Incidere autem vivorum corpora, & crudele, & supervacuum est, mortuorum vero, [1] dis-
12, 11. centibus necessarium. Nam positum & ordinem nosse debent. Quae cadavera melius, quam vivus & vulneratus homo, repraesentant. Sed & caetera, quae in vivis cognosci modo possunt, in ipsis curationibus vulneratorum paulo tardius, sed aliquanto mitius usus ipse monstrabit. His propositis, primum dicam, quemadmodum Sanos agere conveniat, tum ad ea transibo, quae ad Morbos & curationes eorum pertinebunt.

CAPUT I.

Quemadmodum sanos agere conveniat.

SANUS homo, qui & bene valet, & suae spontis est, nullis obligare se legibus debet; ac neque medico, neque iatroalipta egere. Hunc oportet [2] varium habere vitae genus: modo ruri esse, modo in urbe, saepiusque in agro: navigare, venari, quiescere interdum, sed frequenter se exercere.
28, 12. Siquidem ignavia [3] corpus hebetat, labor firmat, illa maturam senectutem, hic longam adolescentiam reddit. Prodest etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis uti: modo ungi, modo id ipsum negligere: nullum cibi genus fugere, quo populus utatur: interdum in convictu esse, interdum

l. 6. M. P. F. *corpora.* l. 11. M. P. F. *quae modo &c.* l. 13. M. F. P. *demonstravit.* l. 16. M. P. F. *curationesque eorum.* l. 23. M. F. *Alyrioa.* l. 26. M. F. P. *frequentius.* l. 33. M. P. F. *convivio.*

1 Cicero A. Qu. II. 39. 2 Cael. Aurel. de Morb. Acut. I. 14. 2. De Diaeta l. I. T. I. 18. l. II. T. XXXVII. 13. & 38. I. Off. Med. XII. 4. Dion. Chryf. Or. I. p. 5. ed. Caf. Pallad. ad Hipp. l. VI. Epid. p. 252.

dum ab eo ſe retrahere: modo plus juſto, modo non amplius aſſumere: [1] bis die potius, 33, 29.
quam ſemel cibum [2] capere: & [3] ſemper quam plurimum, dummodo hunc concoquat. Sed ut hujus generis exercitationes cibique neceſſarii ſunt; ſic athletici ſupervacui. Nam & intermiſſus propter aliquas civiles neceſſitates ordo exercitationis corpus affligit: & ea corpora, quae more eorum repleta ſunt, celerrime & ſeneſcunt, & aegrotant.

De concubitu.

Concubitus vero neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt. Rarus, corpus excitat; frequens, [4] ſolvit. Cum autem frequens, non numero ſit, ſed natura, ratione aetatis, & corporis, ſcire licet, eum non inutilem eſſe, quem corporis neque languor, neque dolor ſequitur. Idem interdiu pejor, tutior noctu: ita tamen, ſi neque illum cibus, neque hunc cum vigilia labor ſtatim ſequitur. Haec firmis ſervanda ſunt: cavendumque, ne in ſecunda valetudine adverſae praeſidia conſumantur.

CAP. II.

Quae imbecillis ſervanda ſint.

AT imbecillis (quo in numero magna pars urbanorum, omneſque pene cupidi literarum [5] ſunt) obſervatio major 2, 29.
neceſſaria eſt: ut, quod vel corporis, vel loci, vel ſtudii ratio detrahit, cura reſti-

l. 12. P. om. *De concubitu.* *l.* 27. P. *Quae ſtomacho imbecillis.* *l.* 29. P. *Et*, *l.* ead. M. F. P. *imbecillis ſtomacho quo.*

1 Vide Nonn. de Re Cibar. l. 1. c. 4. 2 De Vet. Med. XVIII. 3 Caſaub. in Athen. II. 8. 4 De Gen. I. 5. 11: Praed. VIII. 15. 16. 5 Nazian. Orat. Funeb. in Baſil. Magn.

ſtituat. Ex his igitur, qui bene concoxit, mane tuto ſurget: qui parum, quieſcere debet; &, ſi mane ſurgendi neceſſitas fuerit,
25, 21. redormire. Qui non concoxit, ex toto con-
24, 8. 14. quieſcere, ac neque labori ſe, neque exer-
37, 19. citationi, neque negotio credere. Qui crudum ſine praecordiorum dolore ructat, is ex intervallo aquam frigidam bibere, & ſe nihilominus continere. Habitare vero aedificio lucido, perflatum aeſtivum, hibernum ſolem habente: cavere meridianum [1] ſolem, matutinum & veſpertinum frigus; itemque auras fluminum atque ſtagnorum; minimeque nubilo coelo, ſoli aperienti ſe committere, ne modo [2] frigus, modo calor moveat: quae res maxime gravedines deſtillationeſque concitat. Magis vero † gravibus locis iſta ſervanda ſunt, in quibus etiam peſtilentiam faciunt. Scire autem
40, 17. licet, integrum corpus eſſe, cum quotidie mane urina alba, dein rufa eſt. Illud concoquere, hoc concoxiſſe ſignificat. Ubi experrectus eſt aliquis, paulum intermittere;
36, 11. deinde, niſi hiems eſt, fovere os multa aqua frigida debet. Longis diebus meridiari potius ante cibum; ſin minus, poſt eum. Per hiemem potiſſimum totis noctibus conquieſcere. Sin lucubrandum eſt,
37, 19. non poſt cibum id facere, ſed poſt concoctionem. Quem interdiu vel domeſtica, vel civilia officia tenuerunt, huic tempus aliquod ſervandum curationi corporis ſui eſt. Prima autem ejus curatio, exercitatio eſt, quae ſemper antecedere cibum debet: in

1 De Diaeta. III. X. 6. 7. 8. 2 Aphor. III. I. Epidem VI. 4. 41. 3 Plin. XXVIII. 6.

in eo, qui minus laboravit, & bene con-
coxit, remiſſior: in eo, qui aſſuetus eſt, &
minus concoxit, amplior. Commode vero
exercent, clara lectio, arma, pila, curſus, 38, 26.
ambulatio, atque haec non utique plana,
commodior eſt: ſiquidem melius aſcenſus
quoque & deſcenſus, cum quadam varie-
tate corpus moveat; niſi tamen id perquam
imbecillum eſt. Melior autem eſt ſub divo,
quam in porticu: melior, ſi caput patitur,
in ſole, quam in umbra: melior in umbra,
quam parietes aut viridaria efficiunt, quam
quae tecto ſubeſt: melior recta, quam fle-
xuoſa. Exercitationis autem plerumque fi-
nis eſſe debet [1] ſudor, aut certe laſſitudo,
quae citra fatigationem ſit: idque ipſum,
modo minus, modo magis faciendum eſt.
Ac ne his quidem, athletarum exemplo,
vel certa eſſe lex, vel immodicus eſſe la-
bor debet. Exercitationem recte ſequitur,
modo unctio, vel in ſole, vel ad ignem; mo-
do balneum, ſed in conclavi quam maxime
& alto & lucido & ſpacioſo. Ex his vero
neutrum ſemper fieri oportet; ſed ſaepius
alterutrum, pro corporis natura. Poſt haec
paulum conquieſcere opus eſt. Ubi ad ci-
bum ventum eſt, nunquam [2] utilis eſt nimia 24, 33.
ſatietas: ſaepe inutilis nimia abſtinentia:
ſaepe, ſi qua intemperantia ſubeſt, tutior eſt
in potione, quam in eſca. Cibus à ſalſamen-
tis, oleribus, ſimilibuſque rebus melius in-
cipit. Tum caro aſſumenda eſt, quae aſſa
optima, aut elixa eſt. [3] Condita omnia dua-
bus de cauſis inutilia ſunt, quoniam & plus
pro-

---

l. 2. M. F. P. *amplior*. *l.* ead. M. F. P. *fatigatus*. *l.* 3. M. F. P. *Remiſſior*. *l.* 9. P. *dio*. *l.* 22. M. F. P. om. *in*. *l.* 24. M. F. P. *ſaepe*. *l.* 27. P. *Saepe*. *l.* 29. M. P. *durior*.

1 Epid. VI. 3. 13. 2 Aph. II. 51. Vet. Med. XV. 10. 15. Tert. carm. ad Sen. Leon. Imp. nov. Conſt. 1. Ariſt. de Mer. II. 2. 3 Salmaſ. ad Simplicium p. 21. 22.

propter dulcedinem aſſumitur, & quod
modo par eſt, tamen aegrius concoquitur.
Secunda menſa bono ſtomacho nihil nocet,
in imbecillo coaceſcit. Si quis itaque hoc
parum valet, palmulas, pomaque, & ſimi-
lia melius primo cibo aſſumit. Poſt multas
potiones, quae aliquantum ſitim exceſſe-
22, 6. runt, nihil edendum eſt: poſt ſatietatem,
35, 31. nihil agendum. Ubi expletus eſt aliquis,
36, 15. facilius concoquit, ſi, quicquid aſſump-
38, 31. ſit, potione aquae frigidae includit, tum
paulisper invigilat, deinde bene dormit. Si
quis interdiu ſe implevit, poſt cibum ne-
que frigori, neque aeſtui, neque labori ſe
debet committere. Neque enim tam faci-
le haec inani corpore, quam repleto no-
cent. Si quibus de cauſis futura [1] inedia eſt,
labor omnis vitandus eſt.

Cap. III.

Obſervationes quaedam, prout res novae incidunt, & corporum genera, & ſexus, & aetates, & tempora anni ſunt.

Atque haec quidem pene perpetua ſunt: quaſdam tamen obſervationes deſiderant & novae res, & corporum genera, & ſexus, & aetates & tempora anni. Nam neque ex ſalubri loco in gravem, neque ex gravi in ſalubrem tranſitus ſatis tutus eſt. Ex ſalubri in gravem, prima hieme: ex gravi in eum, qui ſalubris eſt, prima aeſtate tranſire melius eſt. Ne-
22, 20. que vero ex multa fame nimia ſatietas: ne-
23, 27. que ex nimia ſatietate fames idonea eſt.
Peri-

l. 10. F. P. *ſic.* l. 13. F. P. *implebit.* l. 20. F. P. *accidunt.* l. 23. P. *Utque.* In MSS. Almelov. hiatus vacans erat uſque ad p. 49.

1 Aphor. I. 16.

Periclitaturque &, qui semel, &, qui bis die cibum incontinenter, contra consuetudinem, assumit. Item, neque ex nimio labore subitum ocium, neque ex nimio ocio subitus labor, sine gravi noxa est. Ergo, cum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit [1] assuescere. Omnem etiam [2] laborem facilius vel puer vel senex, quam insuetus homo, sustinet. Atque ideo quoque nimis ociosa vita utilis non est; quia potest incidere laboris necessitas. Si quando tamen insuetus aliquis laboravit, aut multo plus, quam solet, etiam is qui assuevit, huic jejuno dormiendum est: multo magis, si etiam † os amarum est, vel oculi caligant, aut venter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo jejuno est, sed etiam in posterum diem ita permanendum, nisi cito id quies sustulit. Quod si factum est, surgere oportet, & lente paululum ambulare. At si somni necessitas non fuit, quia modice 21, 3. magis aliquis laboravit, tamen ingredi aliquantum eodem modo debet.

Communia deinde omnibus sunt post fatigationem cibum sumpturis, ubi paulum ambulaverunt, si balneum non est, calido loco, vel in sole, vel ad ignem ungi, atque sudare: si est, ante omnia in tepidario residere: deinde, ubi paulum conquieverunt, intrare & descendere in [4] solium; tum multo oleo ungi, leniterque perfricari; iterum in solium descendere; post haec, os aqua calida fovere, deinde frigida. Balneum his fervens idoneum non est. Ergo si ni-

l. 9. M. F. *quoque minus.* *l.* 18. *ita* omittunt M. F. P. *l.* 23. M. F. P. *aliquid eodem.*

1 Aphor. II. 50. II. De Diaet. VLIV. 2. 3. 2 Aph. II, 49. 4 Alveum A. ad Heren. lib. IV, 10.

nimium alicui fatigato pene febris eſt, huic abunde eſt, loco tepido demittere ſe inguinibus tenus in aquam calidam, cui paulum olei adjectum ſit: deinde totum quidem corpus, maxime tamen eas partes, quae in aqua fuerunt, leniter perfricare ex oleo, cui vinum & paulum contriti ſalis ſit adjectum. Poſt haec omnibus fatigatis aptum eſt, cibum ſumere, eoque humido uti; aqua, vel certe diluta potione eſſe contentos; maximeque ea, quae moveat urinam. Illud quoque noſſe oportet, quod ex labore
209. ſudanti frigidae potio perniciosiſſima eſt:
19. atque etiam, cum ſudor remiſit, itinere fatigatis inutilis. A balneo quoque venientibus Aſclepiades inutilem eam judicavit. Quod in his verum eſt, quibus alvus facile, nec tuto, reſolvitur, quique facile inhorreſcunt: perpetuum in omnibus non eſt, cum potius naturale ſit, potione aeſtuantem ſtomachum refrigerari, frigentem calefieri. Quod ita praecipio, ut tamen fatear, ne ex hac quidem cauſa ſudanti adhuc frigidam bibendam eſſe. Solet etiam prodeſſe, poſt varium cibum, frequenteſque dilutas potiones, vomitus, & poſtero die longa quies, deinde modica exercitatio. Si aſſidua oſcitatio urget, invicem modo aqua, modo vinum bibendum eſt, raroque balneo utendum. Levatque laſſitudinem etiam laboris mutatio: eumque quem novum genus cujuſdam laboris preſſit, id, quod in conſuetudine eſt, reficit. Fatigato quotidianum cubile [1] tutiſſimum eſt: inſolitum con-

l. 4. M. F. P. *adjectum, deinde. l.* 13. M. F. *frigida. l.* 15. P. *a balineo. l.* 17. *iis l.* 24. M. F. *frigidum bibendum. l.* 28. M. F. P. *aſſidua fatigatio. l.* 31. M. F. *ejuſdem laboris.*

1 Aphor. II. 48.

contra, laſſat. Quod enim contra [1] conſuetudinem eſt, nocet; ſeu molle, ſeu durum eſt.

Proprie quaedam ad eum pertinent, qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipſo quoque itinere frequens frictio: poſt iter, primum ſedile, deinde unctio; tum calida aqua aut balneo magis inferiores partes, quam ſuperiores foveat. Si quis vero exuſtus in ſole eſt, huic in balneum protinus eundum eſt, perfundendumque oleo corpus & caput: deinde in ſolium bene calidum deſcendendum eſt, tum multa aqua per caput infundenda prius calida, deinde frigida eſt. At ei, qui perfrixit, opus eſt in laconico primum involuto ſedere, donec inſudet; tum ungi; deinde lavari: cibum modicum, potiones meracas aſſumere.

Is vero, qui navigavit, & nauſea preſſus eſt, ſi multam bilem evomuit, vel abſtinere cibo debet, vel paulum aliquid aſſumere. Si pituitam acidam effudit, utique ſumere cibum, ſed aſſueto leviorem: ſi ſine vomitu nauſeavit: vel abſtinere, vel poſt cibum vomere. Qui vero toto die, vel in vehiculo, vel in ſpectaculis ſedit, huic nihil currendum, ſed lente ambulandum eſt. Lenta quoque in balneo mora, dein coena exigua prodeſſe conſueverunt. Si quis in balneo aeſtuat, reficit hunc ore exceptum, & in eo retentum acetum: ſi id non eſt, eodem modo frigida aqua aſſumpta. Ante omnia autem ſcire convenit [2] naturam corporis: quia alii graciles, alii obeſi ſunt; alii ca-

l. 8. M. F. P. *aqua in balneo magis ſuperiores partes, quam inferiores foveat. l.* 14. M. F. P. omittunt *eſt. l.* 15. M. F. P. *eſt in balneo. l.* 18. P. *deinde potiones. l.* 24. P. *vomitu nauſea fuit. l.* 26. M. F. *ſedet. l.* 29. *conſuerunt. l.* 33. P. *omnia autem norit quiſque naturam ſui corporis: quoniam alii.*

1 Aphor. II. 50. 2 Cicero de Orat. II. 44.

calidi, alii frigidiores; alii humidi, alii ficciores; alios adstricta, alios resoluta alvus exercet. Raro quisquam non aliquam partem corporis imbecilliam habet. Tenuis vero homo implere se debet, plenus extenuare, calidus refrigerare, frigidus calefacere, madens siccare, siccus madefacere. itemque alvum firmare is, cui fusa: solvere is, cui adstricta est. Succurrendumque semper parti maxime laboranti est.

De causis, quae implent corpus.

20, 28. Implet autem corpus modica [1] exercitatio, frequentior quies, unctio, &, si post prandium est, balneum, contracta alvus, modicum frigus hieme, † somnus plenus & non multum nimis longus, molle cubile, animi securitas, assumpta per cibos & potiones maxime dulcia & pinguia, frequentior cibus, &, quantum plenissime potest digerere.

40, 6. *De his, quae extenuant corpus.*

Extenuat corpus aqua calida, si quis in eam descendit, magisque si salsa est: in jejuno balneum, inurens sol, & omnis calor, cura, vigilia, somnus nimium vel brevis vel longus: lectus, per aestatem, terra; hieme, durum cubile: cursus, multa ambulatio, omnisque vehemens exercitatio, vomitus, dejectio, acidae res & austerae, & semel in die assumptae epulae, & vini non perfrigidi potio jejuno in consuetudinem adducta.

Cum vero inter extenuantia posuerim vomitum & dejectionem, de his quoque pro-

---

l. 1. M. F. P. *sicci.* *l.* 11. M. F. omittunt inscript. *l.* 13. P. *unctio* omit. *l.* 15. P. P. *somnus & plenus.* *l.* 16. F. P. *non nimis longus.* *l.* 18. 19. M. F. *cibus & frequentior.* *l.* 21. M. F. omittunt inscript. *l.* 23. M. F. P. *jejunio.* *l.* 30. M. F. P. *semel die.* *l.* 31. M. F. P. *jejuno potio.*

† Cassiodor. Variar. 1. Ep. 39.

propria quaedam dicenda sunt. Rejectum esse ab Asclepiade vomitum in eo volumine, quod de tuenda sanitate composuit, video: neque reprehendo, si offensus eorum est consuetudine, qui quotidie ejiciendo vorandi facultatem moliuntur. Paulo etiam longius processit. Idem purgationes [1] quo- 85, 7.
que eodem volumine expulit. Et sunt hae 118, 10.
perniciosae, si nimis valentibus medicamentis fiunt. Sed haec tamen submovenda esse, non est perpetuum: quia corporum temporumque ratio potest ea facere necessaria, dum & modo, & non nisi cum opus est, adhibeantur. Ergo ille quo- 51, 14.
que ipse, si quid jam corruptum esset, expelli debere confessus est. Ita non ex toto res condemnanda est. Sed esse ejus etiam plures causae possunt: estque in ea quaedam paulo subtilior observatio adhibenda.

De Vomitu. 87.

Vomitus utilior est [2] hieme, quam aestate. Nam tum & pituitae plus, & capitis gravitas major subest. [3] Inutilis est gracilibus, & imbecillum stomachum habentibus, utilis vero plenis & biliosis omnibus, si vel nimium se replerunt, vel parum concoxerunt. Nam, sive plus est, quam quod concoqui possit, periclitari, ne corrumpatur, non oportet: sive jam corruptum est, nihil commodius est, quam id, qua via [4] primum expelli potest, ejicere. [5] Itaque, ubi amari ructus cum dolore & gravitate praecordiorum sunt, ad hunc protinus confugiendum est. Idem prodest ei, cui pectus [7] aestuat &

l. 1. M. F. P. *proprie.* *l.* ead. M. F. P. *ejectum.* *l.* 20. M. F. P. omittunt. inscript. *l.* 25. M. F. P. *utilis est plenis.* *l.* 29. F. P. *si vero corruptum est.*

1 Scribon. Larg. Epist. ad Calist. 2 De Salubr. diaet. VI. 2. 3. 4. 3 Aph. IV. 6. 4 De loc. in Hom. L. V. 11. 12. 5 Soran. Ephes. Isagog. c. 7. 7. Aph. IV. 17.

& frequens ſaliva, vel nauſea eſt; aut ſonant aures, aut madent oculi, aut [1] os amarum eſt. Similiterque ei, qui vel coelum, vel locum mutat; hiſque, quibus, ſi per plures dies non vomuerunt, dolor praecordia infeſtat. Neque ignoro, inter haec praecipi quietem, quae non ſemper contingere poteſt agendi neceſſitatem habentibus: nec in omnibus idem facit. Itaque iſtud luxuriae cauſa fieri non oportere confiteor: interdum valetudinis cauſa recte fieri, experimentis credo. Commoneo tamen, ne quis, qui valere & ſeneſcere volet, hoc quotidianum habeat. Qui vomere poſt cibum volet, ſi ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet aſſumere; ſi difficilius, aquae vel ſalis, vel mellis paulum adjicere. At, qui mane vomiturus eſt, ante bibere mulſum, vel hyſſopum eſſe, aut [2] radiculam debet; deinde aquam tepidam, ut ſupra ſcriptum eſt, bibere. Caetera, quae antiqui medici praeceperunt, ſtomachum omnia infeſtant. Poſt vomitum, ſi ſtomachus infirmus eſt, paulum cibi, ſed hujus idonei, guſtandum; & aquae frigidae cyathi tres bibendi ſunt, ſiquidem vomitus fauces exaſperavit. Qui vomuit, ſi mane id fecit, ambulare debet, tum ungi, deinde coenare; ſi poſt coenam, poſtero die lavari, & in balneo ſudare. Huic proximus cibus mediocris utilior eſt: iſque eſſe debet cum pane heſterno, vino auſtero meraco, & carne aſſa, cibiſque omnibus quam ſicciſſimis. Qui vomere bis in menſe vult, melius

---

l. 1. M. F. P. *aut cui ſonant*: *l.* 4. F. P. *iiſque*: *l.* 19. M. P. F. *iſopum aut eſſe*. *l.* 26. M. F. P. *ſi autem vomitus*. *l.* 30. M. F. P. *Hinc proximus*.

1 Aphor. IV. 17. Coac. Praenot. 200. 2 Soran. Epheſ. I. Iſag. c. VII.

lius consulet, si biduo [1] continuarit, quam si post quintum decimum diem, vomuerit; nisi haec mora gravitatem pectori faciet.

De Dejectionibus.

Dejectio autem à medicamento quoque petenda est, ubi venter suppressus parum reddit, ex eoque inflationes, caligines, capitis dolores, aliaque superioris partis mala increscunt. Quid enim inter haec adjuvare possunt quies & inedia, per quae illa maxime eveniunt? Qui dejicere volet, primum cibis vinisque utatur his, quae hoc praestant. Dehinc, si parum illa proficiunt, aloën sumat. Sed purgationes quoque, ut inter- 29, 4.
dum necessariae sunt, sic, ubi frequentes sunt, periculum afferunt. Assuescit enim non ali corpus; & ob hoc infirmum erit: cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas sit.

De his, quae calefaciunt & refrigerant corpus. p. 105.

Calefaciunt unctio, aqua [2] salsa, magisque si calida est; omnia salsa, vinum austerum. Contra [3] refrigerant, in jejuno, amara, carnosa; si post cibum est, balneum, & somnus, nisi nimis longus est, & omnia acida: aqua quam frigidissima: oleum, si aqua miscetur; & lotus.

De his, quae humidant, & siccant.

† Humidant autem corpus labor minor, quam ex consuetudine, frequens balneum; cibus plenior, multa potio; post hanc, ambulatio, & [4] vigilia. Per se quoque ambulatio multa & vehemens, & matutinae exercita-

l. 4. M. F. omitt. *De Dejectionibus.* *l.* 5. *à* abest ab M. F. P. *l.* 7. M. F. P. *ex eoque inflammationes.* *l.* 10. M. F. P. *inedia, quae per illas.* *l.* 11. M. F. P. *ejicere.* *l.* 12. M. F. P. *utetur.* ibid. M. *praestent.* *l.* 13. M. F. P. *proficient.* *l.* 20. Lemma abest ab M. F. *l.* 21. M. F. P. *calefacit; autem unctio.* *l.* 23. M. F. P. *omnia salsa, amara, carnosa; si post cibum est, balneum, vinum austerum. Refrigerat in jejuno* (F. P. *jejunio*) *& balneum.* *l.* 26. M. F. P. *aquae misceatur.* *l.* 28. *& lotus* absunt a F. P. *l.* 29. Lemma deest in M. F. *l.* ead. M. F. P. *Humidum autem corpus efficit labor major.* *l.* 32. M. P. F. *post haec.* *l.* 34. M. F. P. *matut. exercitatio & non.*

1 De Salubri Diaet. T. VII. 2 II. De diaet. XXXV. 4. 3 De diaeta XXXV. 7. 4 *Siccare*, ait Galenus M. Med. c. 7.

tationi non protinus cibus adjectus; ea genera eſcae, quae veniunt ex locis frigidis, & pluviis, & riguis. Contra ſiccant immodica exercitatio, fames, unctio, ſine aqua calor, ſal immodicus, frigida aqua, cibus exercitationi ſtatim ſubjectus, & is ipſe ex ſiccis & aeſtuoſis locis veniens.

De his, quae alvum adſtringunt & ſolvunt.

106. Alvum adſtringit labor, ſedile, creta
107. figularis corpori illita, cibus imminutus, & is ipſe ſemel die aſſumptus ab eo, qui bis ſolet: exigua potio, neque adhibita, niſi cum cibi quis quantum aſſumpturus eſt, cepit: poſt cibum quies. Contra ſolvit aucta ambulatio atque eſca, motus qui poſt cibum eſt, ſubinde potiones cibo immixtae. Illud quoque ſcire oportet,
69, 28. quod ventrem vomitus ſolutum comprimit, compreſſum ſolvit. Itemque comprimit is vomitus, qui ſtatim poſt cibum eſt: ſolvit is, qui tarde ſupervenit.

De aetatum varietate.

19, 19. Quod ad aetates vero pertinet, inediam facillime ſuſtinent [1] mediae aetates, minus juvenes, minime pueri & ſenectute confecti. Quo minus fert facile quiſque, eo ſaepius debet cibum aſſumere; maximeque eo eget, [2] qui increſcit. Calida lavatio, & pueris & ſenibus apta eſt. Vinum dilutius pueris, ſenibus meracius, neutri aetati, quae inflationes movent. Juvenum minus, quae aſſumant, & quomodo curentur, intereſt. Quibus juvenibus fluxit alvus [3], plerumque in

---

l. 3. M. F. P. *irriguis*, & *ſiccat modica*. *l.* 5. M. F. P. *ſol modicus*. *l.* 9. M. F. omittunt lemma. *l.* 16. M. F. P. *eſca; poſt motus*. *l.* 23. lemma deeſt in M. F.

1 Aphor. 7, 13, 14. 2 Aphor. 1, 14. Caſſii Medic. Probl. 46. 3 Aphor. 11, 20, 53.

in ſenectute contrahitur. Quibus in adoleſcentia fuit adſtricta, ſaepe in ſenectute ſolvitur. [1] Melior eſt autem in juvene fuſior, in ſene adſtrictior.

De varietate temporum.

Tempus quoque anni conſiderare oportet. Hieme plus eſſe [2] convenit; minus, ſed 19, 23. meracius bibere; multo pane uti, carne potius elixa, modice oleribus; ſemel die cibum capere, niſi ſi nimis venter adſtrictus eſt. Si prandet aliquis, utilius eſt exiguum aliquid, & ipſum ſiccum ſine carne, ſine potione ſumere. Eo tempore anni calidis omnibus potius utendum eſt, vel calorem moventibus. Venus tum non aeque perniciosa eſt. At vere [3] paulum cibo demendum, adjiciendumque potioni, ſed dilutius tamen bibendum eſt: magis carne utendum, magis oleribus, tranſeundum paulatim ab elixis ad aſſa. Venus eo tempore anni tutiſſima eſt.

De diaeta ciborum potionumque.

AEſtate vero & [4] potione & cibo ſaepius corpus eget; ideo prandere quoque commodum eſt. Eo tempore aptiſſima ſunt & caro & olus: potio quam dilutiſſima, ut & ſitim tollat, nec corpus incendat: frigida lavatio, caro aſſa, frigidi cibi, vel qui re- 12, 2. frigerent. Ut ſaepius autem cibo utendum, ſic exiguo eſt.

Autumnalis diaeta.

Per autumnum vero, propter [5] coeli varietatem, periculum maximum eſt. Ita- 42, 21. que neque ſine veſte, neque ſine calceamentis

l. 4. P. *in ſenectute.* *l.* 5. Abeſt lemma a M. F. atque etiam in ſeqq. *l.* 20. F. P. *ad aſſa ab elixis.* *l.* 23. M. F. P. *corpus ſaepius.* *l.* 26. P. *ut ſitem.* *l.* 32. M. F. P. ignorant *vero.* *l.* 34. F. P. *calciamentis.*

1 Aph. II. 53. 2 De Sal. diaet. I. 2. De diaet. III. III. N. II. 12. 13. Aph. I. 15. Orib. Sard. de Vict. rat. Aegin. I. 53. 3 De Sal. diaet. I. 8. 4 De diaet. ſal. I. 17. 5 Aph. III. 4.

mentis prodire oportet, praecipueque diebus frigidioribus, neque ſub divo noctu dormire, aut certe bene operiri. Cibo vero jam paulo [1] pleniore uti licet; minus, ſed, meracius bibere. Poma [2] nocere quidam putant, quae immodice toto die plerumque ſic aſſumuntur, ut ne quid ex denſiore cibo remittatur. Ita non haec, ſed [3] conſummatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tamen minus, quam in his noxa eſt. Sed his uti non ſaepius, quam alio cibo convenit. Denique aliquid denſiori cibo, cum hic accedit, neceſſarium eſt demi. Neque [4] aeſtate vero, neque autumno utilis venus eſt. Tolerabilior tamen per autumnum: aeſtate in totum, ſi fieri poteſt, abſtinendum eſt.

CAP. IV.

De his, quibus Caput infirmum eſt.

PROXIMUM eſt, ut de his dicam, qui partes aliquas corporis imbecillas habent. Cui caput infirmum eſt, is ſi bene concoxit, leniter perfricare id mane manibus ſuis debet; nunquam id, ſi fieri poteſt, veſte velare, aut ad cutem tondere: utileque lunam [5] vitare, maximeque ante ipſum lunae ſolisque concurſum: ſed nuſquam poſt cibum progredi. • Si cui capilli ſunt, eos quotidie pectere: multum ambulare; ſed, ſi licet, neque ſub tecto, neque in ſole: utique autem vitare ſolis ardorem, maximeque poſt cibum & vinum: potius ungi, quam lavari; nunquam ad flammam ungi, interdum ad prunam. Si in balneum venit,

l. 2. M. F. P. *ſub dio nocte.* *l.* 7. M. F. P. ignorant *ut.* *l.* 8. M. F. P. *noxae.* *l.* 16. *eſt* omitt. M. F. P. *l.* 18. M. F. P. *De his* (F. *iis*) *qui aliqua parte corporis laborant; & primum de his* (F. *de iis*), *quibus caput infirmum eſt.* *l.* 20. F. *de iis.* *l* 23. M. F. P. *concoxerit.* *l.* 24. P. *manibus debet.* *l.* 25. F. P. *tonderi.* *l.* 33. M. F. P. *ubique.*

1 De Salubr. Diaet. I. 15. 2 Aeginet. I. 53. de Affect. L. I. 3. 3 Aphor. II. 51. Actuar. M. M. III. 9. 4 Aëtius. Tetrab. I. Serm. III. c. 8. 5 Macrob. Saturn. VII. 16.

venit, sub veste primum paulum in tepidario insudare, ibi ungi, tum transire in calidarium: ubi sudarit, in solium non descendere, sed multa calida aqua per caput se totum perfundere, tum tepida, dein fri- 36, 5.
gida; diutiusque ea caput, quam caeteras 39, 30.
partes perfundere; deinde id aliquandiu perfricare; novissime detergere & ungere. Capiti nihil aeque prodest atque aqua frigida. Itaque is, cui hoc infirmum est, per aestatem id bene largo canali quotidie debet aliquandiu subjicere. Semper autem, etiamsi sine balneo unctus est, neque totum corpus refrigerari sustinet, caput tamen aqua frigida perfundere. Sed cum caeteras partes attingi nolit, demittere id, ne ad cervices aqua descendat; eamque, ne quid oculis, aliisve partibus noceat, defluentem subinde manibus ad hoc regerere. Huic modicus cibus necessarius est, quem facile concoquat: iisque, si jejuno caput laeditur, assumendus etiam medio die est: si non laeditur, semel potius. Bibere huic assidue vinum dilutum lene, quam aquam, magis expedit; ut, cum caput gravius esse coeperit, sit, quo confugiat, eique ex toto neque vinum, neque aqua semper utilia sunt: medicamentum utrumque est, cum invicem assumitur. Scribere, legere, voce contendere, huic opus non est, utique post coenam: post quam nec cogitatio 24, 8.
quidem ei satis tuta est; maxime tamen vomitus alienus est.

CAP.

l. 3. F. P. *sudabit.* *l.* 14. M. F. P. *refrigerare.* *l.* 19. M. F. *ad os regerere.* P. *ad os regere.* *l.* 21. M. F. P. *jejunio.* *l.* 24. M. F. P. *leve.*

CAP. V.

De his, qui lippitudine, gravedine, destillatione, tonsillisque laborant.

35, 9. NEQUE vero his solis, quos capitis im-
becillitas torquet, usus aquae frigidae
prodest; sed iis etiam, quos assiduae lip-
pitudines, gravedines, destillationes, ton-
sillaeque male habent. His autem non
caput tantum quotidie perfundendum; sed
22, 24. os quoque multa frigida aqua fovendum
est: praecipueque omnibus, quibus hoc
utile auxilium est, eo utendum est; ubi
gravius coelum Austri reddiderunt. Cum-
que omnibus inutilis sit post cibum aut
24, 8. contentio, aut fatigatio animi; tum his
praecipue, qui vel capitis, vel arteriae do-
lores habere consueverunt, vel quoslibet
alios oris affectus. Vitari etiam gravedines, destillationesque possunt, si quam minime is, † qui his opportunus est, aërem vel loca aquasque mutat; si caput in sole protegit, ne incendatur, neve subitum ex repentino nubilo frigus dimoveat: si post concoctionem jejunus caput radit: si post cibum neque legit, neque scribit.

CAP. VI.

Ad solutam Alvum remedia.

QUEM vero frequenter cita alvus exercet, huic opus est, pila similibusque superiores partes exercere; dum jejunus est, ambulare; vitare solis nimium ardorem, continua balnea; ungi

---

l. 2. F. *De iis.* l. 4. F. *iis solis.* l. 6. P. *sed his.* l. 7. M. F. P. *assiduè.* l. 10. M. F. P. *perfundendum est, sed.* l. 16. M. P. *cogitatio animi.* F. *agitatio animi, & tum iis.* l. 17. M. F. *consuerunt.* l. 21. M. F. P. *minime eum....mutet.* l. 24. M. F. P. *frigus id moveat.*

ungi citra ſudorem : non uti cibis variis ,
minimeque jurulentis aut leguminibus ,
oleribuſve his , quae celeriter deſcendunt ;
omnia denique ſumere , quae tarde conco-
quuntur. Venatio , durique piſces , & ex
domeſticis animalibus aſſa caro maxime 108, 1.
juvant. Nunquam vinum ſalſum bibere
expedit , ne tenue quidem ; aut dulce ; ſed
auſterum , & plenius , neque id ipſum per-
vetus. Si mulſo uti volet , id ex decocto
melle faciendum eſt. Si frigidae potiones
ventrem ejus non turbant , his utendum
potiſſimum eſt. Si quid offenſae in coena
ſenſit , vomere debet ; idque poſtero quo-
que die facere : tertio , modici ponderis pa-
nem ex vino eſſe ; aut ova fricta ex oleo ,
vel ex defruto , ſimilibuſque aliis : deinde ,
ad conſuetudinem redire. Semper autem 24, 8.
poſt cibum conquieſcere , ac neque inten- 22, 28.
dere animum , neque ambulatione quamvis
leni dimoveri.

CAP. VII.

Remedia ad Coli dolorem.

AT ſi laxius inteſtinum dolere conſuevit , quod κόλον nominant , cum id nihil niſi genus inflationis ſit , id agendum eſt , ut concoquat aliquis ; ut lectione , & aliis generibus exerceatur ; utatur balneo calido , cibis quoque & potionibus calidis ; denique omnimodo frigus evitet , item dulcia omnia , leguminaque , & quicquid inflare conſuevit.

CAP.

l. 2. P. *virulentis.* *l.* 3. F. *iis* , *quae.* *l.* 4. F. P. *fugere* , *quae.* *l.* 16. M. F. P. *eſſe* , *adjecta uva vel olea* , *vel ex.* *l* 21. M. F. P. *levi.* *l.* 23. P. *coli.* *l.* 24. P. *Et ſi.* *l.* 25. F. *colum.* P. *κῶλον.*

CAP. VIII.

Quae agenda sint Stomacho laborantibus.

Si quis vero stomacho laborat, legere clare debet; post lectionem ambulare; tum pila, vel armis, aliove quo genere, quo superior pars movetur, exerceri. Non aquam, sed vinum calidum bibere jejunus. Cibum bis die assumere; sic tamen, ut facile concoquat. Uti vino tenui & austero; & post cibum, frigidis potionibus potius. Stomachum autem infirmum indicant pallor, macies, praecordiorum dolor, nausea, & nolentium vomitus, in jejuno dolor capitis. Quae in quo non sunt, is firmi stomachi est. Neque credendum utique nostris est, qui cum in adversa valetudine vinum aut frigidam aquam concupierunt, delitiarum patrocinium in accusationem non merentis stomachi habent. At, qui tarde concoquunt, & quorum ideo praecordia inflantur, quive propter ardorem aliquem noctu [1] sitire consueverunt, antequam conquiescant, duos tresve cyathos per tenuem fistulam bibant. Prodest etiam adversus tardam concoctionem clare legere, deinde ambulare, tum vel ungi vel lavari; assidue vinum frigidum bibere; & post cibum, magnam potionem, sed, ut supra dixi, per siphonem: deinde omnes
24, 11. potiones aqua frigida includere. Cui vero cibus acescit, is ante eum bibere aquam egelidam debet, & vomere. At si cui ex hoc frequens dejectio incidit, quotiens alvus

---

l. 8. M. F. P. *Tum cibum.* *l.* 14. M. *quem quo non.* *l.* 22. M. F. *consuerunt.* *l.* 27. M. P. *lavari assidue: vinum.* *l.* 32. M. F. P. *At is cui.*

1 Aphor. v. 27.

alvus ei conſtiterit, frigida potione potiſſimum utatur.

CAP. IX.

Quid obſervandum ſit dolore Nervorum laborantibus.

Si cui vero dolere nervi ſolent, quod in podagra chiragrave eſſe conſuevit, huic, quantum fieri poteſt, exercendum id eſt, quod affectum eſt, objiciendumque labori & frigori: niſi cum dolor increvit, ſub quo quies optima eſt. Venus ſemper inimica eſt. Concoctio, ſicut in omnibus corporis affectibus, neceſſaria. Cruditas enim id maxime laedit, & quotiens offenſum corpus eſt, vitioſa pars maxime ſentit. Ut concoctio autem omnibus vitiis occurrit, ſic rurſus aliis frigus, aliis calor. Quae ſequi quiſque pro [1] habitu corporis ſui debet. Frigus inimicum eſt ſeni, tenui, vulneri, [2] praecordiis, inteſtinis, 46, 14. veſicae, auribus; coxis, ſcapulis, naturalibus, [3] oſſibus, dentibus, nervis, vulvae, cerebro. 75, 34. Idem ſummam cutem facit pallidam, aridam, [4] duram, nigram. Ex hoc horrores tremoreſque naſcuntur. At prodeſt [5] juvenibus, & omnibus plenis. Erectiorque mens eſt, & melius concoquitur, ubi frigus quidem eſt, ſed cavetur. Aqua vero frigida infuſa, praeterquam capiti, etiam ſtomacho 35, 9. prodeſt. [6] Item articulis doloribuſque, qui ſunt ſine ulceribus. [7] Item rubicundis nimis hominibus, ſi dolore vacant. Calor autem adjuvat omnia, quae frigus infeſtat: item lip-

l. 11. M. *ſub divo.* F. P. *ſub dio.* *l.* 12. F. M. *ſicuti.* *l.* 13. M. F. P. *neceſſaria eſt.* *l.* 26. P. *rectiorque.* *l.* 30. M. *articulis, doloribus, qui.* F. *articulis doloribuſque, qui.* P. *articulorum doloribus, qui.*

1 Aph. III, 2. 2 Aph. v, 24. 3 Aph. v, 18. 4 Aph. v, 20. 5 Aph. v, 21. 6 Aph. v, 25. 7 Aph. v, 23.

lippientes, ſi nec dolor, nec lachrymae ſunt: nervos [1] quoque, qui contrahuntur, praecipueque ea ulcera, quae ex frigore ſunt. Idem corporis colorem bonum facit: urinam movet. Si nimius eſt, corpus
28, 22. [2] effeminat, nervos [3] emollit, ſtomachum ſolvit. Minime vero aut frigus aut calor tuta ſunt, ubi [4] ſubita inſuetis ſunt. Nam frigus, lateris dolores, aliaque vitia; frigida aqua, ſtrumas excitat. Calor concoctionem prohibet, ſomnum aufert, ſudorem digerit, obnoxium morbis peſtilentibus corpus efficit.

Cap. X.

Obſervatio in Peſtilentia.

Est etiam obſervatio neceſſaria, qua quis in peſtilentia utatur adhuc integer, cum tamen ſecurus eſſe non poſſit. Tum igitur oportet peregrinari, navigare. Ubi id non licet, geſtari, ambulare ſub divo, ante aeſtum, leniter; eodemque modo ungi: &, ut ſupra comprehenſum eſt, vitare fatigationem, cruditatem, frigus, calorem,
22, 4. libidinem: multoque magis ſe continere. Si qua gravitas in corpore eſt, tum neque mane ſurgendum, neque pedibus nudis ambulandum eſt, minimeque poſt cibum, aut balneum: neque jejuno, neque coenato vomendum eſt: neque movenda alvus; atque etiam, ſi per ſe mota eſt, comprimenda eſt. Abſtinendum potius, ſi plenius corpus eſt. Itemque vitandum balneum, ſudor, meridianus ſomnus, utique ſi ci-

---

l. 21. F.P. *Sub dio.*

1 Aphor. v. 22. 2 Aphor. v. 16. 3 Aphor. v. 22. 4 Aphor. 111.

ſi cibus quoque anteceſſit; qui tamen ſemel die tunc commodius aſſumitur: inſuper etiam modicus, ne cruditatem moveat. Alternis diebus invicem, modo aqua, modo vinum bibendum eſt. Quibus ſervatis, ex reliqua victus conſuetudine quam minimum mutari debet. Cum vero haec in omni peſtilentia facienda ſint, tum in ea maxime, quam Auſtri excitarint. Atque etiam peregrinantibus eadem neceſſaria ſunt, ubi gravi tempore anni diſceſſerunt ex ſuis ſedibus, vel ubi in graves regiones venerunt. Ac ſi caetera res aliqua prohibebit, utique abſtinere debebit: atque ita à vino ad aquam, ab hac ad vinum, eo, qui ſupra poſitus eſt, modo, tranſitus ei eſſe.

LIBER SECUNDUS.

Praefatio.

INSTANTIS autem valetudinis ſigna complura ſunt. In quibus explicandis non dubitabo auctoritate antiquorum virorum uti, maximeque Hippocratis; cum recentiores quoque medici, quamvis in curationibus mutarint, tamen haec illum optime praeſagiſſe fateantur. Sed antequam dico, quibus praecedentibus morborum timor ſubſit; non alienum videtur exponere, quae tempora anni, quae tempeſtatum genera, quae partes aetatis, qualia

---

l. 15. M. F. P. *ab vino.* l. 18. M. F. CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER II. P. ARTIUM AURELII CORNELII CELSI *libri primi finis. Incipit ſecundus de ſignis & communibus auxiliis.* l. 20. M. F. P. *autem adverſae valetudinis.* l. 26. M. F. P. *quamvis quaedam in.*

lia corpora maxime tuta vel periculis opportuna ſint, quod genus adverſae valetudinis in quoque timeri maxime poſſit. Non quod non omni tempeſtatum genere, omnis aetatis, omnis habitus homines per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur; ſed quod frequentius tamen quaedam eveniant. Ideo utile eſt ſcire unumquemque, quid, & quando maxime caveat.

CAP. I.

Quae anni tempora, quae tempeſtatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora vel tuta vel morbis opportuna ſint, & quod valetudinis genus in quoque timeri poſſit.

IGITUR ſaluberrimum ver eſt: proxime deinde ab hoc, hiems: periculoſior aeſtas, autumnus longe periculoſiſſimus. Ex tempeſtatibus vero optimae [1] aequales ſunt, ſive frigidae, ſive calidae: peſſimae, quae
33, 31, maxime variant. Quo fit, ut [2] autumnus plurimos opprimat. Nam fere meridianis temporibus calor: nocturnis atque matutinis, ſimulque etiam veſpertinis, frigus eſt. Corpus ergo, & aeſtate, & ſubinde meridianis caloribus relaxatum, ſubito frigore excipitur. Sed ut eo tempore id maxime fit, ſic quandocunque evenit, noxium eſt. Ubi aequalitas autem eſt, ſaluberrimi ſunt [3] ſereni dies: meliores pluvii, quam tantum nebuloſi, nubilive: optimique hieme, qui omni vento vacant: aeſtate, quibus Favonii perflant. Si genus aliud ventorum eſt, ſalubriores

---

l. 3. 4. M. F. P. *non quo non omni tempore, in omni tempeſtatum genere, omnes.* *l.* 8. M. F. P. *ideoque.* *l.* 16. M. F. P. *proxime.* *l.* 22. M. F. P. *variant maxime.* *l.* 30. M. F. P. *eſt, tamen ſaluberrimi.* *l.* 31. M. F. P. *nebuloſi aut nubili.*

1 Aph. III, 8. 2 Aphor. III. 9. 3 Aphor. III. 15.

briores Septentrionales, quam Subſolani, vel [1] Auſtri ſunt. Sic tamen haec, ut interdum [2] regionum ſorte mutentur. Nam fere ventus ubique à mediterraneis regionibus veniens, ſalubris: à mari, gravis eſt. Neque ſolum in bono tempeſtatum habitu certior valetudo eſt; ſed pejores morbi quoque, ſi qui inciderunt, leviores ſunt, & promptius finiuntur. Peſſimum aegro eſt coelum, quod aegrum fecit; adeo ut in id quoque genus, quod natura pejus eſt, in hoc ſtatu ſalubris [3] mutatio ſit. AEtas media, tutiſſima eſt: quia neque juventae calore, neque ſenectutis frigore infeſtatur. Longis morbis ſenectus, acutis adoleſcentia magis patet. 47, 8.
[4] Corpus autem habiliſſimum quadratum eſt, neque gracile, neque obeſum. Nam longa [5] ſtatura, ut in juventa decora eſt, ſic matura ſenectute conficitur. Gracile corpus infirmum: obeſum hebes eſt. Vere tamen maxime, quaecunque [6] humoris motu novantur, in metu eſſe conſuerunt. Ergo tum lippitudines, puſtulae, profuſio [7] ſanguinis, abſceſſus corporis, quae ἀποστήματα Graeci nominant, bilis atra, quam μελαγχολίαν appellant; inſania, morbus comitialis, angina, gravedines, deſtillationes oriri ſolent. Hi quoque morbi, qui in articulis nervisque 238, 4.
modo urgent, modo quieſcunt: tum maxime & inchoantur & repetunt. At aeſtas [8] non quidem vacat pleriſque [9] his morbis; ſed adjicit febres, vel ardentes, vel tertianas, vomitus, alvei dejectiones, auricularum dolores, ulcera oris, cancros, cum in cae-

---

l. 2. M. P. *tamen ut in haec int.* F. *tamen ut haec int.* *l.* 7. M. F. P. *ſed priores.* *l.* 9. M. F. P. *peſſimum ergo certum eſt.* *l.* 12. M. F. P. *ſit. At aetas.* *l.* 13. M. F. P. *quae neque.* *l.* 27. F. *ii quoque.* *l.* 31. M. F. P. *pleriſque ab his.* *l.* 32. M. F. P. *febres vel continuas, vel ardentes, vel tert.* *l.* 33. F. P. *alvi.* *l.* 34. M. F. P. *& in caeteris.*

1 Galen. de Theriac. l. 1. c. 11. p. 945. T. 13. 2 Aph. III. 3. 3 Dicaearch. Geogr. c. x. p. 56. Aph. II. 54. 4 Soran. Epheſ. Iſag. c. 5. 5 Aph. III. 10. 6 Aph. III. 21. 7 Soran. Epheſ. Iſag. c. 5.

caeteris quidem partibus, tum maxime obſcoenis; & quicquid ſudore hominem reſolvit. Vix quicquam ex [1] his in autumnum non incidit: ſed oriuntur eo quoque tempore febres incertae, lienis dolor, aqua inter cutem, tabes, quam Graeci φθίσιν nominant; urinae difficultas, στραγγουρίαν quam appellant; tenuioris inteſtini morbus, quem εἰλεὸν nominant. Fit item laevitas inteſtinorum, quae λειεντερία vocatur; coxae dolores, morbi comitiales. Idemque tempus & diutinis malis fatigatos, & ab aeſtate, etiam proxima preſſos interimit: & alios novis morbis conficit; & quoſdam longiſſimis implicat, maximeque quartanis, quae per hiemem quoque exerceant. Neque aliud magis tempus peſtilentiae patet, cuiuſcumque ea generis eſt; quamvis variis rationibus nocet. Hiems autem [2] capitis dolores, tuſſim, & quicquid in faucibus, in [3] lateribus, in viſceribus mali contrahitur, irritat.

Ex tempeſtatibus [4] Aquilo tuſſim movet, fauces exaſperat, ventrem [5] adſtringit, urinam ſupprimit, horrores excitat, item dolorem lateris & pectoris. Sanum tamen [6] corpus ſpiſſat, & mobilius atque expeditius reddit. Auſter [7] aures hebetat, ſenſus tardat, capitis dolorem movet, alvum ſolvit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum. Caeteri venti, quo huic vel illi propiores ſunt, eo magis vicinos his illiſve affectus faciunt. Calor omnis & jecur & lienem inflammat, mentem hebetat, & ut [8] anima deficiat, ut ſanguis prorumpat,

l. 1. M. F. P. *ſed maxime.* *l.* 7. F. *quam ſtranguriam.* P. *quam* στραγγουρίαν. *l.* 9. M. F. *lenitas.* *l.* 12. M. F. P. *aeſtate tantum proxima.* *l.* 13. M. F. P. *& aliis.* *l.* 14. P. *longiſſimos.* *l.* 24. M. F. P. *dolores.* *l.* 28. M. F. P. *dolores.* *l.* 30. M. F. P. *quo vel huic vel illi.* *l.* 31. P. *ſint.* *l.* 32. M. F. P. *Denique omnis calor & j. & l. inflam.* (*inflat* P.) *m. hebetat, ut anima.*

1 Aph. III. 22. 2 Aph. III. 23. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 4 Aph. III. 5. 5 Aph. III. 17. 13. 6 Aph. III. 17. 7 Aph. III. 17. 8 Aph. V. 16.

rumpat, efficit. Frigus modo [1] nervorum diſtentionem, modo rigorem infert; illud σπασμὸς, hoc τέτανος Graece nominatur: nigrorem in ulceribus, & horrorem in febribus excitat. In ſiccitatibus, [2] acutae febres, lippitudines, [3] tormina, urinae difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres, [4] longae febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, reſolutio nervorum, quam παράλυσιν Graeci nominant. 178.
Neque ſolum intereſt, quales dies ſint, ſed etiam quales ante praeceſſerint. Si hiems ſicca Septentrionales ventos habuit, ver autem Auſtros & pluvias exhibet, fere ſubeunt [5] lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, praecipue in muliebribus. Si vero, Auſtri [6] pluviaeque hiemem occuparunt, ver autem frigidum & ſiccum eſt, gravidae quidem feminae, quibus tum adeſt partus, abortu periclitantur: hae vero quae gignunt, imbecillos, vixque vitales edunt. Caeteros lippitudo arida, &, ſi ſeniores ſunt, gravedines atque deſtillationes male habent. At ſi à prima hieme Auſtri ad ultimum ver continuarint, laterum dolores, & inſania febricitantium, † quam Φρενῖτιν appellant, quam celerrime rapiunt. Ubi vero 148.
calor à primo vere orſus aeſtatem quoque ſimilem [7] exhibet, neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi. At ſi ſicca aeſtas [8] Aquilones habuit, autumno vero imbres Auſtrique ſunt, tota hieme, quae proxima eſt, tuſſis, deſtillatio, raucitas, in quibuſdam etiam tabes

l. 3. M. *illud* σπασμὸς *id eſt ſpaſmus: hoc* τέτανος *i. e. taſmus Graece nominatur.* F. *illud ſpaſmus: hoc taſmus Graece nominatur.* P. *Illud* σπασμος, *id eſt convulſio: hoc autem* τέτανος *Graeca voce nominatur. l.* 4. M. F. P. *nigritiem in ulceribus, humorem. l.* 17. F. P. *ideoque praecipue. l.* 19. P. *autem & frigidum. l.* 26. M. F. P. *continuarunt. l.* 27. M. F. *phreneſin.* P. φρένησιν. *l.* 28. M. F. *ubi primo calor.*

1 Aph. v. 17. 2 Aph. III. 7. 3 III. 16. 4 Aph. III. 16. 5 Aph. III. 11. 6 Aph. III. 12. 7 Aph. III. 6. 8 Aph. III. 13.

tabes oritur. Sin autem autumnus quoque aeque ſiccus [1] iiſdem Aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus vero inſtare poſſunt, aridae lippitudines, & febres partim acutae, partim longae, & hi morbi, qui ex atra bile naſcuntur.

[2] Quod ad aetates vero pertinet, pueri proximique his vere optime valent, & aeſtate
prima tutiſſimi ſunt: ſenes aeſtate & autumni prima parte: juvenes hieme, quique inter
juventam ſenectutemque ſunt. Inimicior
39, 21. ſenibus hiems, aeſtas adoleſcentibus eſt. Tum
ſi qua imbecillitas oritur, proximum eſt, ut
infantes, teneroſque adhuc pueros ſerpentia
[3] ulcera oris, quae ἄφθας Graeci nominant,
386, 10. vomitus, nocturnae vigiliae, aurium humor,
circa umbilicum inflammationes exerceant.
Propria etiam [4] dentientium, gingivarum exulcerationes, diſtentiones nervorum, febriculae, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus male habent.
Quae pericula pleniſſimi cujuſque ſunt, &
cui maxime venter adſtrictus eſt. At ubi
aetas paulum proceſſit, † [5] glandulae, & vertebrarum, quae in ſpina ſunt, aliquo inclinationes, ſtrumae, verrucarum quaedam ge-
334, 11. nera dolentia, ἀκροχορδόνας Graeci appellant, & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente vero jam pube, [6] ex iiſdem multa, & longae febres, & ſanguinis ex naribus curſus. Maximeque omnis pueritia, [7] primum circa quadrageſimum diem; deinde ſeptimo

l. 1. M. F. P. *oriuntur.* *l.* 2. F. *hisdem.* *l.* 6. F. P. *poſſunt, & aridae.* *l.* 7. F. *& ii morbi.* *l.* 10. M. F. *proximeque.* *l.* 22. M. F. *febriculae interdum, alii.* *l.* 27. M. F. P. *aliquae.* *l.* 31. F. *hisdem.* *l.* ead. M. F. P. *multae & longae febres: ſanguinis.*

1 Aphor. III. 4. 2 Aphor. III. 18. 3 Aphor. III. 24. 4 Aphor. III. 25. 5 Aphor. III. 26. 6 Aph. III. 27. 7 Aphor. III. 28.

septimo mense, tum septimo anno, postea
circa pubertatem periclitatur. Siqua etiam
genera morborum in infantem inciderunt,
ac neque pubertate, neque primis coitibus,
neque in femina primis menstruis finita [1] 171. 17.
sunt, fere longa sunt: saepius tamen his
morbi pueriles, qui diutius manserunt,
terminantur. Adolescentia [2] morbis acutis, 43, 15.
item comitialibus, tabique maxime objec-
ta est: fereque juvenes sunt, qui sangui-
nem exspuunt. Post hanc aetatem [3] laterum
& pulmonis dolores, lethargus, cholera,
insania, sanguinis per quaedam etiam velut
ora venarum, αἱμοῤῥοΐδας Graeci appellant,
profusio. In senectute, [4] spiritus & urinae
difficultas, gravedo, articulorum & renum
dolores, nervorum [5] resolutiones, malus
corporis habitus, καχεξίαν Graeci appellant, 62, 12.
nocturnae vigiliae, vitia longiora aurium, 401.
oculorum, etiam narium, praecipueque solu- 494.
ta alvus, &, quae sequuntur hanc, tormina,
vel laevitas intestinorum, caeteraque fusi
ventris mala. Praeter haec graciles, tabes,
dejectiones, destillationes, item viscerum
& laterum dolores fatigant. Obesi plerum-
que acutis morbis, & difficultate spirandi,
strangulantur, subitoque saepe moriuntur,
quod in corpore tenuiore vix evenit.

CAP. II.

De signis adversae valetudinis futurae.

ANTE adversam autem valetudinem, ut supra dixi, quaedam notae oriuntur; quarum omnium commune est, ali-

l. 6. M. F. P. *his* omittunt. *l.* 18. M. *cachesiam*. F. *cachesian* *l.* 21. M. F. P. *alvus, quam sequuntur*. *l.* 22. M. F. P. *levitas*. *l.* ead. *ventris fusi*.

1 Aphor. III. 18. 2 Aphor. III. 29. 3 Aph. III. 30. 4 Aphor. III. 31. 5 Aphor. VI. 57.

aliter ſe corpus habere, atque conſue-
vit; neque in pejus tantum, ſed etiam in
melius. Ergo ſi plenior aliquis, & ſpecio-
ſior, & coloratior factus eſt, ſuſpecta habe-
re bona ſua debet. Quae quia neque in eo-
dem habitu ſubſiſtere, neque ultra progre-
di poſſunt, fere retro, quaſi ruina quadam,
revolvuntur. Pejus tamen ſignum eſt, ubi
58, 19. aliquis contra conſuetudinem emacuit, &
51, 22. colorem decoremque amiſit: quoniam in
53. 24. his, quae ſuperant, eſt quod morbus demat:
in his quae deſunt, non eſt quod ipſum
morbum ferat. Praeter haec, protinus timeri
debet, ſi graviora membra ſunt; ſi crebra
ulcera oriuntur; ſi corpus ſupra conſuetu-
dinem incaluit; ſi gravior ſomnus preſſit,
ſi tumultuoſa ſomnia fuerunt; ſi ſaepius ex-
pergiſcitur aliquis, quam aſſuevit, deinde
iterum ſoporatur: ſi corpus dormientis cir-
ca partes aliquas contra conſuetudinem
inſudat, maximeque ſi circa pectus, aut cer-
vices, aut crura, vel genua, vel coxas.
Item, ſi marcet animus: ſi loqui & moveri
piget; ſi corpus torpet; ſi dolor praecordio-
rum eſt, aut totius pectoris, aut, qui in
plurimis evenit, capitis; ſi ſalivae plenum
eſt os; ſi oculi cum dolore vertuntur: ſi
tempora aſtricta ſunt: ſi membra inhorreſ-
cunt; ſi ſpiritus gravior eſt: ſi circa fron-
tem intentae venae moventur; ſi frequen-
tes oſcitationes: ſi genua quaſi fatigata
ſunt, totumve [1] corpus laſſitudinem ſentit.
Ex quibus ſaepe plura, nunquam non aliqua
febrem antecedunt. In primis tamen illud
con-

l. 21. M. F. P. *maximeque circa.* *l.* 24. F. *corpus torquet.* *l.* 25. F. P. *aut in plurimis venis capitis.*

1 Aphor. II. 5.

considerandum est, num cui saepius horum aliquid eveniat, neque ideo corporis ulla difficultas subsequatur. Sunt enim quaedam proprietates hominum, sine qua- 96, 15.
rum notitia non facile quicquam in futurum praesagiri potest. Facile itaque securus est in his aliquis, quae saepe sine periculo evasit. Ille sollicitari debet, cui haec nova sunt; aut qui ista nunquam sine custodia sui tuto habuit.

CAP. III.

Quae bona in aegrotantibus signa sint.

UBI vero febris aliquem occupat, scire licet, non periclitari, si in latus aut dextrum aut sinistrum, ut ipsi in usu est, cubat [1], cruribus paulum reductis; qui fere sani quoque jacentis habitus est: si facile convertitur; si noctu dormit, si interdiu vigilat; si ex facili spirat; si non conflic- 51, 16.
tatur; si circa umbilicum [2] & pubem cutis 51, 16.
† plana est; si praecordia ejus sine ullo sensu doloris aequaliter mollia in utraque parte sunt: quod si paulo tumidiora sunt, tamen digitis cedunt & non dolent. Haec valetudo, ut spacium aliquod habebit, sic tuta erit. Corpus quoque, quod aequaliter molle & calidum est, quodque aequaliter [3] totum insudat, & cujus febricula [4] eo sudore finitur, securitatem pollicetur. Quando jam ad sanitatem venit corpus, † sternutamentum etiam inter bona indicia est, & cupiditas [5] cibi vel a principio servata, vel etiam post fastidium orta. Neque terrere debet ea

l. 1. M. F. P. *nam quid.* *l.* 2. F. P. *eveniat, ac neque.* *l.* 10. P. *tuta.* *l.* 15. M. F. P. *visam.* *l.* 32. *a primo servata.*

1 Actuar. M. Med. II. 3. 2 Aphor. II. 35. 3 De Judicat. I, 3. 4 Aph. IV. 55. 5 Aphor. II, 32.

ea febris, quae eodem die finita est: ac ne ea quidem, quae, quamvis longiore tempore tenuit, tamen ante alteram accessionem ex toto quievit, sic, ut corpus integrum, quod εἰλικρινὲς Graeci vocant, fieret. Si quis autem incidit vomitus, mixtus esse ex bile & pituita debet: & in urina subsidere album, laeve [1], aequale; sic ut etiam, si quae quasi nubeculae innatarint, in imum deferantur. Ac venter ei, qui a periculo tutus est, reddit mollia, figurata, atque eodem fere tempore, quo secunda valetudine assuevit, modoque convenientia his, quae assumuntur. Pejor cita alvus est, sed ne haec quidem terrere protinus debet, si matutinis temporibus coacta magis est, aut si procedente tempore paulatim contrahitur, & rufa est, neque [2] foeditate odoris similem alvum sani hominis excedit. Ac lumbricos [3] quoque aliquos † sub fine morbi descendisse nihil nocet. Si inflatio sine inflammatione in superioribus partibus [4] dolorem tumoremque fecit, bonum signum est sonitus ventris inde ad inferiores partes devolutus; magisque etiam, si sine difficultate, cum stercore excessit.

Cap. IV.

Mala signa aegrotantium.

Contra gravis morbi periculum est, ubi supinus aeger jacet, porrectis manibus, & cruribus: ubi residere
64, 28. vult in ipso acuti morbi impetu, praecipueque pulmonibus laborantibus: ubi nocturna vigilia premitur, etiamsi interdiu somnus

l. 3. M. F. P. *evanuit, tamen.* *l.* 6. M. F. P. *esse & bile.* *l.* 9. M. F. *in unum.* *l.* 10. F. P. *reddit modo mollis.* *l.* 11. M. F. P. omittunt *atque.* *l.* ead. F. P. omittunt *modoque.* *l.* 21. M. F. P. *nocet. inflammatio in sup.* *l.* 23. F. P. *sonus.* *l.* 24. M. F. P. *evolutus.*

1 De Judicat. I. 8. 2 De Judicat. I. 6. 3 De Judicat. I. 7. Praenot. x. 1. Aph. IV. 74.

nus accedit, ex quo tamen pejor est, qui
inter quartam horam & noctem, quam qui
a matutino tempore ad quartam. Pessimum
tamen est, si somnus neque noctu, neque
interdiu accedit: id enim fere sine conti-
nuo [1] delirio esse non potest. Neque vero 64, 16.
signum bonum est, somno ultra [2] debitum 54, 33.
urgeri: pejusque, quo magis sopor inter-
diu, noctuque continuat. Mali etiam mor-
bi testimonium est, vehementer & crebro
spirare, a sexto [3] die coepisse inhorrescere: 49, 20.
pus expuere: vix excreare, dolorem habere 56, 3.
continuum: difficulter ferre morbum: jac-
tare brachia & crura: sine voluntate [4] la- 54, 31.
chrymare: † habere humorem [5] glutinosum 54, 14.
dentibus inhaerentem; cutem circa [6] umbi- 49, 21.
licum & pubem macram: praecordia [7] in-
flammata, dolentia, dura, tumida, intenta;
magisque, si haec dextra parte quam sinistra
sunt: periculosissimum tamen est, si venae
quoque ibi vehementer agitantur. Mali 48, 9.
etiam morbi signum est, nimis celeriter
emacrescere: caput & pedes manusque [8] fri-
gidas habere, ventre & lateribus calenti-
bus; aut frigidas [9] extremas partes acuto 55, 22.
morbo urgente; aut post sudorem [10] inhor- 285, 27.
rescere: aut post vomitum [11] singultum esse,
vel rubere oculos: aut [12] post cupiditatem
cibi, postve longas febres hunc fastidire; 53, 17.
aut multum sudare, maximeque frigido 56, 11.
sudore; aut habere sudores non per totum 301, 24.
corpus aequales, quique febrem non finiant.
Malae etiam febres, quae quotidie tempore
eodem revertantur; quaeve semper pares
acces-

---

l. 2. P. *noctem est, quam.* *l.* 3. M. F. P. omitt. *a.* *l.* 6. M. F. P. *dolore esse non potest. Aeque vero signum malum est, etiam somno.* *l.* 8. M. F. P. *quo se magis.* *l.* 23. M. F. P. *calidas habere, ventre & lateribus frigentibus.* *l.* 32. M. F. P. *finiant, & eas febres.*

1 Aph. VII. 18. 2 Aph. II. 3. 3 Aph. IV. 29. 4 Aph. IV. 52. VIII. 2. 5 Aph. IV. 53. 6 Aph. II. 35. 7 Aph. II. 28. 8 Aph. VIII. 11. 9 Aph. VII. 1. 26. 10 Aph. VII. 4. 11 Aph. VII. 3. 12 Aph. VII. 6.

acceſſiones habeant, neque [1] tertio quoque die
leventur; quaeve ſic continuent, ut per ac-
ceſſiones increſcant, per deceſſiones tan-
tum molliantur, nec unquam integrum
corpus dimittant. Peſſimum eſt, ſi ne leva-
175, 13. tur quidem febris, ſed aeque concitata con-
55, 20. tinuat. Periculoſum eſt etiam, poſt arqua-
tum [2] morbum febrem oriri; utique ſi prae-
cordia dextra parte dura manſerunt, aut
dolentibus iis laeva. Nulla acuta febris le-
viter terrere nos debet. Neque unquam
in acuta [3] febre, aut a ſomno non eſt terribi-
lis nervorum diſtentio. Timere etiam ex
ſomno [4], mali morbi eſt. Itemque in prima
febre protinus mentem eſſe turbatam,
membrumve aliquod eſſe reſolutum. Ex
quo caſu quamvis vita redditur, tamen id
56, 13. fere membrum debilitatur. Vomitus etiam
296, 10. periculoſus eſt ſincerae pituitae vel bilis;
56, 17. pejorque, ſi viridis, aut [5] niger eſt. At mala
urina eſt, in qua ſubſidunt ſubrubra aut
livida: deterior, in qua quaſi fila quaedam
tenuia atque alba: peſſima ex his, ſi tan-
quam ex furfuribus factas nubeculas re-
praeſentat. Diluta quoque, atque alba, vi-
tioſa eſt, [6] ſed in phreniticis maxime. Alvus
autem mala eſt, ex toto ſuppreſſa. Pericu-
loſa etiam, quae inter febres fluens con-
quieſcere hominem in cubili non patitur;
utique, ſi quod deſcendit, eſt perliquidum,
aut albidum, aut pallidum, aut ſpumans.
Praeter haec periculum oſtendit id, quod
excernitur, ſi eſt exiguum, glutinoſum,
56, 32. laeve, album, idemque ſubpallidum: vel ſi
eſt

l. 3. F. P. *diſceſſiones.* *l.* 6. M. P. *continuant.* *l.* 9. M. F. P. *ac dolentibus.* *l.* 26. M. F. P. *phreneticis.*

1 Aph. IV. 43. 2 Aph. IV. 62. 3 Aph. IV. 66. 4 Aph. IV. 67. 5 Aph. IV. 22. 6 Aph. IV. 72.

est aut lividum, aut biliosum, aut cruen-
tum, aut pejoris odoris, quam ex consue-
tudine. Malum est etiam, quod post fe- 56, 33.
bres longas, sincerum est.

CAP. V.

De signis longae valetudinis.

POST haec indicia, notum est longum
morbum fieri: sic enim necesse est, ni-
si occidit. Neque ulla alia spes in mag-
nis est, quam ut impetum morbi trahen-
do aliquis effugiat, porrigaturque in id
tempus, quod curationi locum praestet.
Protinus tamen signa quaedam sunt, ex
quibus colligere possumus, morbum, etsi
non interemerit, longius tamen tempus
habiturum. Ubi frigidus [2] sudor inter febres 56, 11.
non acutas circa caput tantum, & cervices
oritur; aut ubi, febre non quiescente, cor-
pus † insudat; aut ubi corpus modo [3] frigi-
dum, modo calidum est, & color alius ex
alio fit; aut ubi, quod inter febres [4] aliqua
parte abscessit, ad sanitatem non pervenit;
aut ubi aeger pro spacio parum emacrescit. 48, 9.
Item, si urina modo liquida & [5] pura est,
modo habet quaedam subsidentia; si laevia
atque alba rubrave sunt, quae in ea subsi-
dunt; aut si quasdam quasi miculas reprae-
sentat; aut si bullulas excitat. 60, 31.

CAP. VI.

De indiciis mortis.

SED inter haec quidem, proposito me-
tu, spes tamen superest. Ad ultima vero
jam

---

l. 9. M. F. P. *Neque vitae alia in malis magnis. l.* 23. M. P. *at ubi. l.* 25. M. F. P. *Item urina. l.* 27. M. F. P. *maculas.*

1 Aph. VII, 6. 2 Aph. IV, 37, Coac. Praen. IV. 8, 39, 40. De Jud. VI, 9. VIII. 2, 3, 4, 5. †Aph. IV, 56. 3 Aph. VII, 60. 4 Aph. IV, 51. 5 De Jud. VI. 1, 2. Aph. VII. 31.

jam ventum esse testantur, [1] nares acutae, collapsa tempora, [2] oculi concavi, frigidae languidaeque aures & imis partibus leniter versae, cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger aut perpallidus; multoque magis, si ita haec sunt, ut neque [3] vigilia praecesserit, neque ventris resolutio, neque inedia. Ex quibus caussis interdum haec species oritur, sed uno die finitur. Itaque diutius durans, mortis index est. Si vero in morbo vetere [4] jam triduo talis est, in propinquo mors est: magisque, si praeter haec oculi quoque lumen [5] refugiunt, &
51, 15. illachrymant; quaeque in iis alba esse debent, [6] rubescunt; atque in iisdem [7] venulae pallent; pituitaque in iis innatans, novissime angulis [8] inhaerescit; alterque ex his minor est; iique aut vehementer subsederunt, aut facti tumidiores sunt; perque som-
72, 18. num [9] palpebrae non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet; neque id fluens alvus expressit: caedemque palpebrae pallent, & idem [10] pallor labra & nares decolorat: eademque labra, & nares,
51, 28 oculique, & palpebrae, & supercilia, aliquave ex his pervertuntur; isque propter imbecillitatem jam † non audit, aut non videt.

50, 30. Eadem mors denunciatur, ubi aeger supinus [11] cubat, eique genua [12] contracta sunt: ubi deorsum ad pedes subinde delabi-
51, 14. tur: ubi brachia & [13] crura nudat, & inaequaliter dispergit, neque iis calor subest: ubi
51, 7. hiat [14]: ubi assidue dormit: ubi is, qui mentis suae non est, neque id facere sanus solet,

---

l. 28. M. F. P. *ubi aegri supini cubant, hisque genua.* *l.* 30. F. *ubi is deorsum.* *l.* 31. M. P. *inaequabiliter.*

1 Praen. II, 6. Coac. Praen. I, 104. 2 Praen. II, 7. 3 Praen. II, 13. 4 Praen. II, 17. Pr. VII, 51. 5 Pr. II, 19, 20. 6 Pr. II, 23. 7 Id. II, 24. 8 Id. II, 24. 9 Aphor. VI, 52. Praen. III, 1, 2. 10 Aph. IV, 49. 11 Praen. III, 8. 12 Id. III, 1. 13 Id. III, 10. 14 Id. III, 3.

let, dentibus [1] ſtridet: ubi ulcus, [2] quod aut 63, 22.
ante, aut in ipſo morbo natum eſt, aridum,
& aut pallidum, aut lividum factum eſt.
Illa quoque mortis indicia ſunt, [3] ungues, 66, 14.
digitique pallidi; frigidus [4] ſpiritus: aut ſi
manibus quis in febre, & acuto morbo,
vel inſania, pulmoniſve dolore, vel capitis,
in veſte [5] floccos legit, fimbriaſve diducit,
vel in adjuncto pariete, ſi qua minuta e-
minent, carpit. Dolores etiam circa coxas
& inferiores partes orti, ſi [6] ad viſcera tran-
ſierunt, ſubitoque deſierunt, mortem ſub-
eſſe teſtantur; magiſque, ſi alia quoque
ſigna acceſſerunt. Neque is ſervari poteſt,
qui ſine ullo tumore febricitans, ſubito
ſtrangulatur, aut devorare ſalivam ſuam
non poteſt: cuive in eodem febris corporiſ-
que habitu cervix [7] invertitur, ſic ut devo-
rare aeque nihil poſſit: aut cui ſimul & con-
tinua febris & ultima corporis infirmitas 52, 6.
eſt: aut cui, febre non quieſcente, exte-
rior pars [8] friget, interior ſic calet, ut etiam 51, 25.
ſitim faciat: aut qui, febre aeque non quieſ- 90, 23.
cente, ſimul & [9] delirio & ſpirandi difficul-
tate vexatur: aut qui epoto [10] veratro, ex-
ceptus diſtentione nervorum eſt: aut qui
ebrius obmutuit. Is enim fere [11] nervorum
diſtentione conſumitur, niſi aut febris ac-
ceſſit, aut eo tempore, quo ebrietas ſolvi
debet, loqui coepit. Mulier quoque gravi-
da [12] acuto morbo facile conſumitur; & is,
cui ſomnus dolorem [13] auget: & cui protinus,
in recenti morbo, bilis atra [14] vel infra vel
ſupra ſe oſtendit: cuive alterutro modo ſe
prom-

l. 15. F. P. *timore.* *l.* 18. M. F. P. *convertitur.* *l.* 21. P. *febre aeque non.* *l.* 27. M. F. P. *Is enim febre adjecta nervorum.*

1 Id. IV, 4. 2 Id. IV, 7, 8. 3 Aph. VIII, 12. 4 Id. IV. 9. 5 Id. IV. 14. 6 Aph. IV. 35. 7 Aph. IV. 48. 8 Aph. IV. 50. 9 Aph. IV. 16. V. 1. Coac. IV. 24. 10 Aph. V. 5. 11 Aph. V. 30. 12 Aph. II. 1. 13 Aph. IV. 22.

promsit, cum jam longo morbo corpus
51, 12. ejus esset extenuatum & confectum. Spu-
70, 32. tum etiam [1] biliosum, & purulentum, sive
71, 2. separatim ista, sive mixta proveniunt, in-
teritus periculum ostendunt. Ac, si circa
septimum diem tale esse coepit, proximum
est, ut is circa quartumdecimum diem de-
cedat, nisi alia signa mitiora pejorave ac-
cesserint: quae quo leviora graviorave
subsecuta sunt, eo vel seriorem mortem,
vel maturiorem denunciant. Sudor quo-
que [2] frigidus in acuta febre pestiferus est:
501, 24. atque in omni morbo vomitus, qui [3] varius,
52, 18. & multorum colorum est: praecipueque, si
malus in hoc odor est. Ac sanguinem quo-
que in febre [4] vomuisse pestiferum est. Urina
52, 21. vero [5] fulva & tenuis*† in magna cruditate esse
consuevit; & saepe, antequam spacio matu-
rescat, hominem rapit. Itaque si talis diutius
permanet, periculum mortis ostendit. Pes-
sima [6] tamen est, praecipueque mortifera,
nigra, crassa, mali odoris. Atque in viris
quidem & mulieribus talis deterrima est.
In pueris vero, quae tenuis & diluta est. Al-
vus quoque varia, pestifera est; & quae
strigmentum, sanguinem, bilem, [7] viride
aliquid, modo diversis temporibus, modo
simul, & in mistura quadam, discreta ta-
men repraesentat. Sed haec quidem potest
paulo † diutius trahere. In praecipiti vero
jam esse denunciat, quae liquida, eadem-
que vel nigra [8], vel pallida, vel pinguis est;
53. 14. utique, si magna foeditas [9] odoris accessit.
53, 2. Illud interrogari me posse ab aliquo scio:
si cer-

l. 2. M. F. P. *& affectum.* *l.* 8. M. F. P. *signa meliora.* *l.* 17. M. F. P. *vero rubra.* *l.* 25. M. F. P. *est; quae.* *l.* 26. F. P. *bilem viridem.*

1 Aph. IV. 23. 2 Praen. V. 4. 3 Praen. XII. 11, 12, 13, 14. 4 Aph. VII. 37. 5 De Jud. VII. 5. 6 Praen. XI. 14, 15. 7 Plin. XXVIII. 6. 8 Praen. X. 8, 9. 9 Vict. Acut. XLVIII. 1. 10 Praen. X. 6.

ſi certa futurae mortis indicia ſunt, quomodo interdum deſerti a medicis convaleſcant, quoſdamque fama prodiderit in ipſis funeribus revixiſſe? Quinetiam vir jure magni nominis † Democritus, ne finitae quidem vitae ſatis certas † notas eſſe, propoſuit, quibus medici credidiſſent: adeo illud non reliquit, ut certa aliqua ſigna futurae mortis eſſent. Adverſus quod ne illud quidem dicam, quod in vicino ſaepe quaedam notae poſitae, non bonos, ſed imperitos medicos decipiunt (quod Aſclepiades ſciens, † funeri obvius inclamavit, eum vivere, qui efferebatur:) [1] nec protinus [2] crimen artis eſſe, ſi quod profeſſoris ſit. Illa
tamen moderatius ſubjiciam. Conjectura- 13, 22.
lem [3] artem eſſe medicinam, rationemque conjecturae talem eſſe, ut cum ſaepius aliquando † reſponderit, interdum tamen fallat. Non itaque, ſi quid vix [4] milleſimo in corpore aliquem decipit, id fidem non habet, cum per innumerabiles homines reſpondeat. Idque non in his tantum, quae peſtifera ſunt, dico: ſed in his quoque, quae ſalutaria. Siquidem [5] etiam ſpes interdum fruſtratur, & moritur aliquis, de quo medicus ſecurus primo fuit. Quaeque meden-
di cauſa reperta ſunt, nonnunquam in pejus 18, 13.
aliquibus vertunt. Neque id evitare huma- 19, 18.
na imbecillitas in tanta varietate corporum poteſt. Sed eſt tamen medicinae fides, quae multo ſaepius, perque multo [6] plures aegros prodeſt. Neque tamen ignorare oportet, in [7] acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis, & mortis.

CAP.

l. 9. M. F. P. *adverſus quos.* *l.* 12. M. F. P. *quod Aſclepiades funeri obvius intellexit quendam vivere.* *l.* 14. M. F. P *ne protinus.* *l.* 19. M. F. P. *fallat nos. Si quid itaque vix.* *l.* 21. M. F. P. *corpore aliquando decipit, id fidem notam habet.* *l.* 29. M. F. P. *aliquid convertunt.*

1 Soran Epheſ. cap. IV. 2 Hipp. de Arte XV, 6; 7. 3 Sext. Emp. adv. Math. *l.* 1. c. 3. Macrob. Sat. VII. 15. 4 Cic. de N. D. II. 4. 5 Quintil. Declam. VIII. p. 110. 6 Galen. M. Med. LXI. 7 Aph. II. 19.

CAP. VII.

De notis, quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit.

SED cum proposuerim signa, quae in omni adversa valetudine communia esse consueverunt; ad ea quoque transibo, ut, quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit notas, indicem. Quaedam autem sunt, quae ante febres, quaedam quae inter eas, quid aut intus sit, aut venturum sit, ostendit. Ante febres, si caput grave est, aut ex somno oculi caligant; aut frequentia sternutamenta sunt; circa caput aliquis pituitae impetus timeri potest. Si sanguis, aut calor abundat, pro-
48, 9. ximum est, ut aliqua parte profluvium sanguinis fiat. Si sine causa quis emacrescit, ne in malum habitum corpus ejus decidat, metus est. Si praecordia dolent, aut inflatio gravis est, aut toto die non concocta fertur urina, cruditatem esse manifestum est. Quibus diu color ¹ sine morbo regio malus est, hi vel capitis doloribus conflictantur, † vel terram edunt. Qui diu habent faciem ² pallidam & tumidam, aut capite, aut visceribus, aut alvo laborant. Si in continua febre puero venter nihil reddit,
64, 17. mutaturque ei color, nec somnus ³ accedit, ploratque is assidue, metuenda nervorum distentio est. Frequens autem destillatio in corpore tenui longoque, tabem timendam esse testatur. Ubi pluribus diebus non descen-

l. 6. F. *consuerunt.* & *at* abest a M. F. P. *l.* 18. M. F. P. *recidat.* *l.* 20. M. F. P. *inflammatio.* *l.* 30. *distillatio.* *l.* 31. P. M. *timidam.*

1 II. Praed. XXXIX. 1, 2, 3. 2 II. Praed. XXIX. 7, 8. 3 Aph. VII, 18.

descendit alvus, docet, aut subitam dejectionem, aut febriculam instare. Ubi pedes tument, & longae dejectiones sunt, aut dolor in imo ventre † & coxis est, aqua inter cutem instat, sed hoc morbi genus ab ilibus oriri solet. Idem propositum periculum est his, quibus, cum voluntas † desidendi est, venter nihil reddit, nisi & aegre & durum. Cum tumor in [1] pedibus est, idemque modo dextra, modo sinistra parte ventris, invicem oritur atque finitur, a jocinore id malum proficisci videtur. Ejusdem morbi nota est, ubi circa [2] umbilicum intestina torquentur (στρόφον Graeci nominant) coxaeque dolores manent, qui neque tempore, neque remediis solvuntur. Dolor autem articulorum, prout in pedibus, manibusve, aut alia qualibet parte sic est, ut eo loco nervi contrahantur; aut si id membrum, ex levi causa fatigatum, aeque frigido, calidoque offenditur, ποδάγραν χειράγραν-ve, vel ejus articuli, in quo id sentitur, morbum futurum esse denunciat. Quibus in pueritia sanguis ex naribus fluxit, dein fluere desiit, hi vel capitis doloribus conflictentur necesse est, vel in articulis aliquas exulcerationes graves habeant, vel aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus feminis [3] menstrua non proveniunt, necesse est capitis acerbissimi dolores sint, vel quaelibet alia pars morbo infestetur. Eademque his pericula sunt, quibus articulorum vitia, ut dolores, tumoresque, sine podagra similibusque morbis, oriuntur,

---

l. 3. F. P. *turgent, longae dejectiones sunt, ubi.* M. *tument, l. d. s. ubi. l.* 7. M. F. P. *quibus voluntas. l.* 9. *cum* abest a M. F. P. *l.* 11. M. F. P. *finitur sed a. l.* 15. M. F. P. *manent, eaque neque. l.* 17. P. *Calor. l.* 21. M. *ostenditur.*

1 Praen. VIII. 4. 2 Aph. IV. 11. 3 Aph. V. 57.

tur, & desinunt. Utique, si saepe tempora iisdem dolent, noctuque corpora insudant, frons prurit, lippitudinis metus est. Si mulier a partu vehementes dolores habet, neque praeterea signa mala sunt, circa vigesimum diem aut sanguis per nares erumpet, aut in inferioribus aliquid abscedet. Quicunque etiam dolorem ingentem circa tempora & frontem habebit, ei alterutra ratione finiet: magisque, si juvenis erit, per sanguinis profusionem; si senior, per suppurationem. Febris autem, quae subito sine ratione, si bonis signis finita est, fere revertitur. Cui fauces sanguine & interdiu & noctu replentur, sic, ut neque capitis dolores, neque praecordiorum, neque tussis, neque vomitus, neque febricula praecesserit, hujus aut in naribus, aut in faucibus ulcus reperietur. Si mulieri ex inguine febricula orta est, neque causa apparet, ulcus in vulva est. [1] Urina autem crassa, ex qua quod desidit, album est, significat circa articulos, aut circa viscera dolorem, metumque morbi esse. Eadem viridis, aut viscerum dolorem, tumoremque cum aliquo periculo subesse, aut corpus certe integrum non esse, testatur. At si † sanguis aut pus [2] in urina est, vel vesica, vel renes exulcerati sunt. Si haec crassa carunculas [3] quasdam exiguas aut quasi capillos habet, aut si [4] bullat, aut male [5] olet, aut interdum quasi arenam, interdum quasi sanguinem trahit, dolent autem coxae, quaeque inter has superque pubem sunt, & acce-

l. 2. M. F. P. *insudant, si frons.* l. 5. *neque alia praeterea.* M. *neque praeter ea.* l. 7. M. F. P. *inferioribus partibus aliquid.* l. 9. M. F. P. *is alterutra ratione eum finiet.* l. 22. P. *desidet.* l. 30. M. F. P. *exiguas quasi.* l. 31. M. F. P. *& male olet, & interdum.*

1 Aph. IV. 74. Plin. XXVIII. 6. † Aph. IV. 78. 81. 2 Aph. IV. 75. 3 Aph. IV. 76. 4 Plin. XXVIII. 6. 5 Aph. IV. 81.

accedunt frequentes ructus, interdum vomitus biliosus extremaeque partes frigescunt, urinae crebra cupiditas, sed magna difficultas est, & quod inde excretum est, aquae simile, vel rufum, vel pallidum est, paulum tamen in eo levamenti est, alvus vero cum multo spiritu redditur, utique in renibus vitium est. At si paulatim destillat, vel si sanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta sunt, idque ipsum cum difficultate redditur, & circa pubem interiores partes dolent, in eadem vesica vitium est. Calculosi vero his indiciis cognoscuntur. † Difficulter urina redditur; paulatimque, interdum etiam sine voluntate,[1] destillat. Eadem arenosa[2] est. non- 480, 13.
nunquam aut sanguis, aut cruentum, aut purulentum aliquid cum ea excernitur. Eamque quidam promptius recti, quidam resupinati, maximeque hi, qui grandes calculos habent, quidam etiam inclinati reddunt, colemque extendendo, dolorem levant. Gravitatis quoque cujusdam in ea parte sensus est; atque ea cursu, omnique motu augetur. Quidam etiam, cum torquentur, pedes inter se, subinde mutatis vicibus, implicant. Feminae vero oras naturalium suorum manibus admotis scabere crebro coguntur. Nonnunquam, si digitum admoverint, ubi vesicae cervicem is urget, calculum sentiunt. At, qui spumantem sanguinem excreant, his in pulmone vitium est. Mulieri gravidae[3] sine modo fusa alvus elidere partum potest. Eidem si 73, 34.
lac

---

l. 8. M. F. P. *Aut si.* *l.* 12. M. F. P. *inferiores.* *l.* 25. M. F. P. *augentur.* *l.* 30. P. *admoverunt.* *l.* 34. Treverius. *Solet.*

1 Aph. v. 80. 2 Aph. iv. 79. 3 Aph. v. 34.

lac [1] ex mammis profluit, imbecillum est, quod intus gerit. Durae mammae, sanum illud esse, testantur. Frequens [2] singultus & praeter consuetudinem continuus, jecur inflammatum esse, significat. Si [3] tumores super ulcera subito esse desierunt, idque a tergo incidit, vel distentio nervorum, vel rigor timeri potest: at, si a priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor, vel insania, expectanda est. Interdum etiam hujusmodi casum, quae tutissima inter haec est,
47, 14. profusio alvi sequitur. Si ora [4] venarum,
401, 17. sanguinem solita fundere, subito suppressa sunt, aut aqua inter cutem, aut tabes sequitur. Eadem tabes subit, si in lateris dolo-
67, 2. re orta suppuratio intra [5] quadraginta dies purgari non potuit. At, si longa [6] tristitia cum longo timore & vigilia est, atrae bilis morbus subest. Quibus saepe ex naribus fluit sanguis, his aut † lienis tumet aut capitis dolores sunt: quos sequitur, ut quaedam ante oculos tanquam imagines obversentur. At, quibus † magni lienes sunt, his [7] gingivae malae sunt, & os olet, aut sanguis aliqua parte prorumpit. Quorum si nihil evenit,
215, 13. necesse est in cruribus mala ulcera, & ex his nigrae cicatrices fiant. Quibus causa doloris, neque sensus [8] ejus est, his mens laborat. Si in ventrem [9] sanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Si a coxis, & ab inferioribus partibus dolor † in pectus transit, neque ullum signum malum accessit, suppurationis eo loco periculum est. Quibus sine febre aliqua parte dolor, aut prurigo, cum

l. 28. M. F. P. *mens labat.* *l.* 34. M. F. P. *aliqua ex parte.*

1 Aph. v. 52. 2 Aph. VII. 17. 3 Aph. v. 65. 4 Aph. VI. 12. 5 Aph. v. 15. 6 Aph. VI. 23. 7 De Int. Aff. XXXIV. 9, 10. Aegin. de Re Med. L. III. c. 49. 8 Aph. II. 6. 9 Aph. VI. 20.

cum rubore & calore eſt, ibi aliquid ſuppurat. Urina quoque, quae in homine parum ſano liquida eſt, circa aures futuram aliquam ſuppurationem eſſe denunciat.

Haec vero, cum ſine febre quoque vel latentium, vel futurarum rerum notas habeant, multo certiora ſunt, ubi febris acceſſit; atque etiam aliorum morborum tum ſigna naſcuntur. Ergo protinus inſania timenda eſt, ubi expeditior alicujus, quam ſani fuit, ſermo eſt, ſubitaque loquacitas orta eſt, & haec ipſa ſolito audacior: aut ubi raro quis & vehementer ſpirat, venaſque concitatas habet, praecordiis duris & tumentibus. Oculorum [1] quoque frequens motus; & in capitis dolore offuſae oculis tenebrae: vel, nullo dolore ſubſtante, ſomnus ereptus, continuataque nocte & die vigilia; vel proſtratum [2] contra conſuetudinem corpus in ventrem, ſic, ut ipſius alvi dolor id non coëgerit; item, robuſto adhuc corpore, inſolitus dentium ſtridor, 55, 1. inſaniae ſigna ſunt. Si quid etiam abſceſſit, &, antequam ſputum prodiret, manente adhuc in corpore ſolita febre, ſubſedit, periculum affert primum furoris, deinde interitus. Auris [3] quoque dolor acutus, cum febre continua vehementique, ſaepe mentem turbat: & ex eo caſu juniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur; ſeniores tardius: quoniam neque aeque magnas febres experiuntur, neque aeque inſaniunt: ita ſuſtinent, dum is affectus in pus vertatur. Suffuſae quoque [4] ſanguine mulie-

l. 1. M. F. P. *aut calore.* *l.* 21. M. P. *coeperit.* *l.* 24. *&* abeſt a P. & M. F. P. *antequam ſuppuraret.* *l.* 25. F. P. *adhuc corpore inſolita.* *l.* 23. M. F. P. *affectus intus verſatur.*

1 Coac. Praen. III. 331, 332, 333. 2 Coac. Praen. VI. 104. 3 Coac. Praen. II. 58. 4 Aph. V. 40.

mulieris mammae, furorem venturum eſſe,
teſtantur. Quibus autem longae [1] febres
ſunt, his aut abſceſſus aliqui, aut articu-
lorum dolores erunt. Quorum faucibus
in febre illiditur ſpiritus; inſtat his nervo-
rum diſtentio. Si angina ſubito [2] finita eſt,
in pulmonem id malum tranſit; idque
ſaepe intra ſeptimum diem occidit: quod
niſi incidat, ſequitur, ut aliqua parte ſup-
puret. Denique, poſt alvi longam reſolu-
226, 14. tionem [3] tormina: poſt haec, inteſtinorum
laevitas oritur. Poſt nimias deſtillationes,
tabes [4]. Poſt lateris [5] dolorem, vitia pulmo-
num: poſt haec, [6] inſania. Poſt magnos [7] fer-
vores corporis, nervorum rigor, aut di-
ſtentio. Ubi caput [8] vulneratum eſt, deli-
51, 6. rium: ubi vigilia [9] torſit, nervorum diſten-
58, 30. tio: ubi vehementer venae [10] ſupra ulcera
moventur, ſanguinis profluvium erit.

Suppuratio vero pluribus modis excita-
tur. Nam ſi longae febres ſine dolore, ſine ma-
nifeſta cauſa remanent, in aliquam partem
id malum incumbit, ſed in junioribus tan-
tum: nam in ſenioribus ex ejuſmodi mor-
bo quartana fere naſcitur. Eadem ſuppu-
ratio fit, ſi praecordia dura & dolentia ante
[11] diem vigeſimum hominem non ſuſtu-
lerunt, neque ſanguis ex naribus fluxit,
maximeque in adoleſcentibus: utique, ſi
inter principia aut oculorum caligo, aut
capitis dolores fuerunt: ſed tum in infe-
rioribus partibus aliquid abſcedit. At ſi
praecordia tumorem [12] mollem habent, ne-
que habere intra ſexaginta dies deſinunt,
hae-

---

l. 3. P. *aliquis.* *l.* 10. M. F. P. *Deinde* *l.* 18. M. F. P. *ſuper.* *l.* 20 M. F. P. *pluribus morbis.* *l.* 23. M. F. P. *incumbit, in junioribus tamen.* *l.* 26. & abeſt a M. F. P. *l.* 31. M. F. P. *ſed cum inferioribus.*

1 Aph. IV. 44. 2 Aph. V. 10. Act. Meth. Med. I. 17. 3 Aph. VII. 23, 75. 4 De l. in Hom. XXVII. I. 5 Aph. VII. 11. 6 Aph. VII. 12. 7 Aph. VII. 13. 8 Aph. VII. 14. 9 Aph. VII. 18. 10 Aph. VII. 21. 11 Coac. Praen. II, 228. 12 Coac. II, 232.

haeretque per omne id tempus febris, tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus: ac, ſi inter ipſa initia ſanguis e naribus non fluit, circa aures erumpit. Cumque omnis longus tumor ad ſuppurationem fere ſpectet, magis eo tendit is, qui in praecordiis, quam is, qui in ventre eſt: & is, qui ſupra umbilicum, quam is, qui infra eſt. Si laſſitudinis etiam ſenſus in febre eſt, vel in maxillis, vel in articulis aliquid abſcedit. [1] Interdum quoque urina tenuis & cruda ſic diu fertur, ut alia ſalutaria ſigna ſint, exque eo caſu plerumque infra tranſverſum ſeptum (quod διάφραγμα Graeci vocant) fit abſceſſus. Dolor pulmonis, ſi neque per ſputa, neque per cucurbitulas, neque per ſanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus eſt, vomicas aliquas interdum excitat, aut circa vigeſimum diem, aut circa triceſimum, aut circa quadrageſimum, nonnunquam etiam circa ſexageſimum. Numerabimus autem ab eo die, quo primum febricitavit aliquis, aut inhorruit, aut gravitatem ejus partis ſenſit. Sed hae vomicae modo a pulmone, modo a coſtarum parte naſcuntur. Quod ſuppurat, ea parte, quam afficit, dolorem inflammationemque concitat, ipſumque calidius eſt: &, ſi in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiam ſuppuratio, quae nondum oculis patet, ſic deprehendi poteſt: ſi febris non dimittit, eaque interdiu levior eſt, noctu increſcit; [2] multus ſudor oritur; cupiditas

l. 1. M. F. P. *febris, ſed tum. l.* 3. M. F. P. *ſi inter ipſa ulcera non fuit, circa. l.* 7. M. F. *is, qui infra eſt. l.* ead. P. omitt. *&*. M. F. ignorant, *& is qui ſupra umb. quam is qui infra eſt. l* 13. M. F. P. *ex quo. l.* 15. M. F. P. *Dolor autem pulmonis. l.* 20. M. F. P. omitt. *triceſimum aut circa. l.* 25. M. F. P. *modo a contraria parte. l.* 26. M. F. P. *ſuppurat ab ea. l.* 28. M. F. P. *ipſum calidius eſt.*

1 Aph. IV. 31. 2 De loc. in Hom. XXVIII. 12.

tas tuſſiendi eſt, & pene nihil in tuſſi excreatur; oculi cavi ſunt; malae rubent; venae ſub lingua inalbeſcunt; in manibus fiunt adunci ungues; digiti, maximeque ſummi, calent; in pedibus [1] tumóres ſunt, ſpiritus difficilius trahitur; cibi faſtidium eſt; puſtulae toto corpore oriuntur. Quod ſi protinus initio dolor & tuſſis fuit, & ſpiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vigeſimum diem erumpet. Si ſerius iſta coeperint, neceſſe eſt quidem increſcant, ſed quo minus cito adfuerint, eo tardius ſolventur. Solent etiam in gravi morbo
55, 6. pedes cum digitis unguibuſque nigreſcere. quod ſi non eſt mors conſecuta, & reliquum corpus convaluit, pedes tamen decidunt.

CAP. VIII.

Quae notae in quoque morbi genere vel ſpem vel pericula oſtendant.

SEQUITUR, ut in quoque morbi genere proprias notas explicem, quae vel ſpem, vel periculum oſtendant. Ex veſica dolenti, ſi purulenta [2] urina proceſſit, inque eo laeve & album ſubſedit, metum detrahit. In pulmonis morbo, ſi ſputo [3] ipſo levatur dolor, quamvis id purulentum eſt, tamen, ſi aeger facile ſpirat, facile excreat, morbum ipſum non difficulter fert, poteſt ei ſecunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri convenit, ſi protinus ſputum miſtum eſt rufo quodam ſanguine, dummodo ſtatim ſedetur. Laterum [4] dolores,

l. 5. M. F. P. *ſummi pallent.* *l.* 12. M. F. P. *cito affecerint.* *l.* 16. M. F. P. *invaluit.* *l.* 24. M. F. P. *dolente* *l.* 25. M. F. P. *inque ea.* *l.* 26. M. F. P. *ipſe.* *l.* 28. M. F. P. *tamen aeger.* *l.* 32. M. F. P. *quodam & ſanguine.* *l.* 33. *ſtatim edatur.*

1 De loc. in Hom. XXVIII. 8. 2 Praen. XIX. 11. 3 Praen. XIII. 16. Praed. II. XII. 2. 4 Aph. V. 15.

lores, suppuratione facta, deinde intra quadragesimum diem purgata, finiuntur. 62, 15. Si in jocinore vomica est, & ex ea fertur pus purum [1] & album, salus ei facilis. 71, 13. Id enim malum in tunica est. Ex suppurationibus vero hae tolerabiles sunt, quae in [2] exteriorem partem feruntur, & acuuntur. At ex his, quae intus [3] procedunt, hae leviores, quae conclusae cutem non afficiunt, eamque & sine dolore & ejusdem coloris, cujus reliquae partes sunt, sinunt esse. Pus [4] quoque, quacumque parte erumpit, si est laeve, album & unius modi, sine 410, 34. ullo metu est; &, quo effuso, febris protinus conquievit, desieruntque urgere cibi fastidium & potionis desiderium. Si quando etiam suppuratio descendit in crura, sputumque ejusdem factum pro rufo purulentum est, periculi minus est. At in tabe ejus, qui salvus futurus est, sputum esse debet album, [5] aequale, totum, ejusdemque coloris, sine pituita: eique etiam simile esse oportet, si quid in nares a capite destillat. Longe optimum est, [6] febrem omnino non esse: secundum est, tantillam esse, ut neque tantulum cibum impediat, neque crebram sitim faciat. Alvus [7] in hac valetudine ea tuta est, quae quotidie coacta, eaque convenientia his, quae assumuntur, reddit. Corpus id, quod minime tenue, maximeque lati [8] pectoris atque setosi est, cujusque cartilago exigua, & carnosa est. Super tabem si mulieri quoque suppressa menstrua fuerunt, & circa pectus atque scapu-

l. 8. M. F. P. *Et ex his. l.* 9. M. F. P. *contra se autem. l.* 10. M. F. P. *dolore esse &c. l.* 13. M. F. P. *unius coloris, sine l* 25. M. F. P. *tantulum. l.* 26. M. F. P. omitt. *tantulum. l.* 31. P. *foetosi.*

1 Aph. VII. 45. 2 Praen. VII. 3. 3 Praen. VII. 5. 4 Praen. VII. 6. 5 Praedict. II. XII. 2. 6 Praed. II. XII. 4. 7 Praed. II. XII. 5. 8 Praed. II. XII. 7.

scapulas dolor mansit, subitoque [1] sanguis
erupit, levari morbus solet: nam & tussis
minuitur, & sitis atque febriculae desinunt.
Sed iisdem [2] fere, nisi redit sanguis, vomica
erumpit: quae quo cruentior, eo melior est.
Aqua autem inter cutem minime terribi-
161, 5. lis est, quae nullo antecedente morbo coe-
pit: deinde, quae longo morbo supervenit;
utique, si firma [3] viscera sunt; si spiritus fa-
cilis; si nullus dolor; si sine calore corpus
est; aequaliterque in extremis partibus ma-
crum est; si venter mollis; si nulla [4] tussis; nulla
sitis; si lingua, ne per somnum quidem, ina-
rescit; si cibi cupiditas est; si venter medica-
mentis movetur; si per se [5] excernit mollia &
figurata; si non extenuatur; si urina, & vini
mutatione, & epotis aliquibus medicamen-
tis mutatur; si corpus sine lassitudine est, &
motum facile sustinet: siquidem in quo om-
nia haec sunt, is ex toto tutus est: in quo plu-
ra ex his sunt, is in bona spe est. Articulo-
rum vero vitia, ut podagrae chiragraeque, si
73, 7. juvenes [6] tentarunt, neque callum induxe-
runt, solvi possunt: maximeque [7] tormini-
bus leniuntur, & si quocumque modo ven-
73, 16. ter fluit. Item morbus [8] comitialis ante pu-
bertatem ortus, non aegre finitur. Et, in quo
ab una parte corporis venientis accessionis
sensus incipit, optimum est a manibus pe-
dibusve initium fieri: deinde, a lateribus:
pessimum inter haec, a [9] capite. Atqui in his
quoque ea maxime prosunt, quae per de-
jectiones excernuntur. Ipsa autem dejec-
73, 25. tio sine ulla noxa est, quae sine febre est;
si ce-

---

l. 16. M. F. P. *si extenuatur.* *l.* 19. M. F. P. *morbum facile.*

1 II. Praed. XIV. 3. 2 II. Praed. XIV. 6, 7. 3 II. Praed. XI. 6. 4 II. Praed. XI. 16. 5 Aph. VII. 29. 6 II. Praed. XV. 6, 7, 8. 7 II. Praed. XV. 4. 8 II. Praed. XVI. 1. Aph. V. 7. 9 II. Praed. XVI. 7.

si celeriter desinit; si contrectato ventre
nullus motus ejus sentitur; si extremam
alvum spiritus sequitur. Ac ne tormina qui- 224.
dem periculosa sunt, si sanguis & strigmen-
ta descendunt, † dum febris caeteraeque ac-
cessiones hujus morbi absint: adeo ut etiam
gravida [1] mulier, non solum conservari
possit, sed etiam partum reservare. Pro-
destque in hoc morbo, si jam aetate aliquis
processit. Contra, intestinorum [2] laevitas 226.
facilius a teneris aetatibus depellitur: uti-
que, si ferri urina, & ali cibo corpus inci-
pit. Eadem aetas prodest & in coxae dolore,
& humerorum, & in omni resolutione ner-
vorum. Ex quibus coxa, si sine torpore
est, si leviter friget, quamvis magnos do-
lores habet, tamen & facile & mature sana-
tur: resolutumque membrum, si nihilo
minus alitur, fieri sanum potest. Oris re-
solutio etiam, alvo cita finitur. Omnisque
dejectio [3] lippienti prodest. At, varix [4] ortus 368, 28.
vel per ora venarum subita profusio sangui- 348, 15.
nis vel tormina, insaniam tollunt. Hume-
rorum [5] dolores, qui ad scapulas vel manus
tendunt, vomitu atrae bilis solvuntur. Et
quisquis dolor deorsum tendit, sanabilior 76, 5.
est. Singultus [6] sternutamento finitur. Lon-
gas dejectiones [7] supprimit vomitus. Mulier
sanguinem vomens, [8] profusis menstruis, li- 32, 19.
beratur. Quae menstruis [9] non purgatur, si 202, 33.
sanguinem ex naribus fudit, omni pericu-
lo vacat. Quae locis laborat, aut difficul-
ter [10] partum edit, sternutamento levatur.
Cui calor & [11] tremor est, saluti delirium est.
Lieno-

l. 1. M. F. P. *contracto.* *l.* 3. M. F. P. *sequitur, acria tormina.* *l.* 4. M. F. P. *periculosa non sunt.* *l.* 6. P. *adsint.* *l.* 7. M. F. P. *reservari.* *l.* 33. M. F. P. post *levatur* addunt, *aestiva quartana fere febris est.*

1 II. Praed. XXX. 14. 2 II. Praed. XXXI. 12, 15, 16. 3 Aph. VI. 17. 4 Aph. VI. 21. 5 II. Praed. XLIV. 2. 6 Aph. VI. 13. 7 Aph. VI. 15. 8 Aph. V. 32. 9 Aph. V. 33. 10 Aph. V. 35. 11 Aph. VI. 26.

Lienosis bono [1] tormina sunt. Denique, ipsa
febris, quod maxime mirum videri potest,
saepe praesidio est. Nam & [2] praecordiorum
139, 18. dolores, si sine inflammatione sunt, finit; &
in jocinoris [3] dolore succurrit: & nervorum
distentionem [4] rigoremque, si postea coe-
pit, ex toto tollit; & ex difficultate urinae
morbum tenuioris intestini ortum, si uri-
74, 28. nam per calorem movet, levat. At dolo-
res capitis, quibus oculorum caligo, & ru-
bor cum quadam frontis prurigine acce-
dunt, sanguinis [5] profusione, vel fortuita,
vel etiam petita, summoventur. Si capitis,
ac frontis [6] dolores ex vento, vel frigore,
aut aestu sunt, gravedine & sternutamentis
finiuntur. Febrem autem [7] ardentem, quam
Graeci καυσώδη vocant, subitus horror
exsolvit. Si in febre aures [8] obtusae sunt, si
sanguis e naribus fluxit, aut venter resolu-
tus est, illud malum desinit ex toto. Nihil
plus adversus [9] surditatem, quam biliosa
alvus potest. Quibus in fistula [10] urinae mi-
325, 8. nuti abscessus, quos φύματα Graeci vocant,
esse coeperunt; iis, ubi pus ea parte pro-
fluxit, sanitas redditur. Ex quibus cum ple-
raque per se proveniant, scire licet, inter
ea, quae ars adhibet, naturam plurimum
posse. Contra, si caput in febre continenti
dolet, neque quicquam remittit, malum
atque mortiferum est: maximeque id pe-
riculum est pueris, a septimo anno ad quar-
tumdecimum. In pulmonis morbo, si spu-
tum primis diebus non fuit, deinde a sep-
56, 3. timo die coepit, & ultra septimum mansit,
pericu-

---

l. 1. P. *bona*. *l.* 12. M. P. *profusionem*. *l.* 22. M. F. P. *urinae uti minuti*. *l.* 23. P. θύμαλα. *l.* 27. M. F. P. *ea quoque, quae*. *l.* 28. M. F. P. *in* ignoraut. *l.* 29. M. F. P. *quicquam reddit*.

1 Aph. VI. 48. 2 Aph. VI. 40. 3 Aph. VII. 52. 4 Aph. IV. 57. 5 Aph. VI. 10. II. Praed. XXXVI. 5. 6 II. Praed. XXXVI. 8. 7 Aph. IV. 58. 8 Aph. IV. 60. 9 Aph. IV. 28. 10 Aph. IV. 82.

periculosum est: quantoque magis mixtos, 56, 4. neque inter se diductos colores habet, tanto deterius. Et tamen nihil pejus est, quam sincerum id edi, sive rufum est, sive cruentum, sive [1] album, sive glutinosum, sive pallidum, sive spumans: nigrum [2] tamen pessimum est. In eodem morbo periculosa sunt, tussis, destillatio; etiam, quod alias salutare habetur, [3] sternutamentum. Periculosissimumque est, si haec secuta subita [4] de- 72, 3. jectio est. Fere vero, quae in pulmonis, eadem in lateris doloribus, & mitiora signa, & asperiora esse consuerunt. Ex jocinore si pus [5] cruentum exit, mortiferum est. At 67, 3. ex suppurationibus hae [6] pessimae sunt, quae intus tendunt, sic ut exteriorem quoque cutem decolorent: ex his deinde, quae in exteriorem partem prorumpit; tum quae maximae, quaeque planissimae sunt. Quod si, ne rupta quidem vomica, vel pure extrinsecus emisso, febris quievit, aut quamvis quieverit, tamen repetit; item; si sitis est, si cibi fastidium, si venter liquidus, si pus est lividum & pallidum, si nihil aeger excreat, nisi pituitam spumantem, periculum certum est. Atque ex his quidem suppurationibus, quas pulmonum morbi concitarunt, fere senes moriuntur: ex caeteris juniores. At in tabe sputum mixtum purulentum, febris assidua, quae & cibi tempora eripit, & siti affligit, in corpore tenui periculum subesse testatur. Si quis etiam in eo morbo diutius traxit, ubi capilli [7] fluunt; ubi urina quaedam [8] araneis similia supersidentia

l. 13. P. *consueverunt.* *l.* 18. *tum* abest a M. F. P. *l,* 34. M. F. P. *subsidentia.*

1 Praen. XIII. 6. 2 Praen. XIII. 8. 3 Aph. VI. 16. Coac. Praen. III. 174. Praen. XIII. 10. 4 Aph. V. 12. 5 Aph. VII. 45. 6 Praen. VII. 7 Aph. V. 11. 8 Praen. XII. 1. Coac. Praen. V. 49.

168, 5. dentia oſtendit; atque in ſputis odor [1] foedus eſt; maximeque, ubi poſt haec orta
71, 10. dejectio eſt, protinus moritur: utique, ſi tempus [2] autumni eſt: quo fere, qui caetera parte anni traxerunt, reſolvuntur. Item, pus expuiſſe in hoc morbo, deinde ex toto ſpuere [3] deſiiſſe, mortiferum eſt. Solet etiam in adoleſcentibus is morbus, ex vomica, fiſtulave oriri: qui non facile ſaneſcunt, niſi ſi multa ſigna bonae valetudinis ſubſecuta ſunt. Ex reliquis [4] vero minime facile ſanantur virgines, aut eae mulieres, quibus ſupervenit tabes, quod menſtrua ſuppreſſa ſint. Cui vero ſano [5] ſubitus dolor capitis ortus eſt, dein ſomnus oppreſſit, ſic ut ſtertat, neque expergiſcatur, intra ſeptimum diem pereundum eſt: magis ſi, cum
54, 20. alvus cita non anteceſſerit, palpebrae dormientis non coëunt, ſed album oculorum apparet. Quos tamen ita mors ſequitur, ſi id malum non eſt febre diſcuſſum. At [6] aqua inter cutem, ſi ex acuto morbo coepit, ad ſanitatem raro perducitur: utique, ſi contraria his, quae ſupra poſita ſunt, ſubſequuntur. AEque in ea quoque tuſſis [7] ſpem tollit: item, ſi ſanguis ſurſum [8] deorſumve erupit, & aqua medium corpus implevit. Quibuſdam etiam in hoc morbo [9] tumores oriuntur, deinde deſinunt, deinde rurſus aſſurgunt. Hi quidem tutiores ſunt, quam qui ſupra comprehenſi ſunt, ſi attendunt: ſed fere fiducia ſecundae valetudinis opprimuntur. Illud jure aliquis mirabitur, quomodo quaedam ſimul & affligant noſtra

l. 1. M. F. P. *in his odor.* *l.* 7. M. F. P. *Solent etiam. in adoleſc. ex eo morbo vomicae fiſtulaeque oriri: quae.* *l.* 12. M. F. P. *hae mul. tabem, quod.* *l.* 14. M. F. P. *ſunt.* *l.* 17. M. F. P. *ſi, eum.* *l.* 18. M. F. P. *antec. ſi palpebrae.* *l.* 19. M. F. P. *coëunt, ſi alb.* *l.* 20. *cita* vel *certa* lego *l.* 31. M. F. P. *attenduntur.* *l.* 34. F. P. *affligunt.*

1 Aph. V. 11. 2 Aph. III. 10. 3 Aph. VII. 16, 78. 4 II. Praed. XIII. 5. 5 Aph. VI. 51. 6 Praen. VIII. 1. 7 Aph. VI. 35. VII. 47. 8 II. Praed. XI. 30. 9 II. Praed. XI. 33.

nostra corpora, & parte aliqua tueantur.
Nam, sive aqua inter cutem quem implevit,
sive in magno abscessu [1] multum puris coiit,
simul id omne effudisse, aeque mortiferum
est, ac si quis sani corporis vulnere factus
exanguis est. Articuli vero cui si dolent,
ut super eos ex callo quaedam tubercula 68, 23.
innata sint, nunquam liberantur: quaeque
eorum vitia vel in [2] senectute coeperunt, vel
in senectutem ab adolescentia pervene-
runt, ut aliquando leniri possunt, sic nun-
quam ex toto finiuntur. Morbus quoque
comitialis post annum quintum & vigesi-
mum ortus aegre curatur: multoque aegrius 68, 27.
is: qui post quadragesimum annum coe-
pit; adeo ut in ea aetate [3] aliquid in natura 68, 26.
spei, vix quidquam in medicina sit. In eo-
dem morbo, si simul totum [4] corpus affici-
tur, neque ante in partibus aliquis venien-
tis mali sensus est, sed homo ex improviso 172, 9.
concidit, cujuscumque is aetatis est, vix
sanescit: si vero aut mens laesa est, aut ner-
vorum facta resolutio, medicinae locus non
est. Dejectionibus [5] quoque si febris accessit; 68, 34.
si inflammatio jocinoris, aut praecordio-
rum, aut ventris; si immodica sitis; si lon-
gius tempus; si alvus varia; si cum dolore
est, etiam mortis periculum subest: maxi-
meque, si inter haec tormina vetera esse coe-
perunt. Isque morbus maxime [6] pueros ab-
sumit usque ad annum decimum: caeterae
aetates facilius sustinent. Mulier [7] quoque
gravida ejusmodi casu rapi potest: atque,
etiamsi ipsa convaluit, partum tamen per- 61, 34.
dit.

---

l. 6. M. F. P. *qui si.* *l.* 8. M. F. P. *sunt.* *l.* 28. F. *est, & etiam.*

1 Aph. vi. 27. 2 II. Praed. xv. 2. 3 Aph. ii. 45. 4 II. Praed. xvi. 4. 5 II. Praed. xxx. 3, 4. 6 II. Praed. xxx. 10. 7 II. Praed. xxx. 14.

dit. Quin etiam tormina [1] ab atra bile orsa
mortifera sunt: aut si sub his, extenuato
jam corpore, subito nigra alvus profluxit.
At intestinorum [2] laevitas periculosior est,
si frequens dejectio est; si venter omnibus
horis & cum sono & sine hoc profluit; si si-
militer noctu & interdiu; si, quod excerni-
tur, aut crudum est, aut nigrum, &, praeter
id, etiam laeve, & mali odoris; si sitis urget;
si post portionem urina non redditur (quod
evenit, quia tunc liquor omnis non in ve-
sicam, sed in intestina descendit;) si os exul-
ceratur; si rubet facies, & quasi maculis
quibusdam colorum omnium distinguitur:
si venter est quasi fermentatus, pinguis at-
que rugosus; si & cibi cupiditas non est.
Inter quae cum evidens mors sit, multo
evidentior est, si jam in longinquum quo-
que id vitium est: maxime etiam, si in cor-
pore senili est: Si vero in tenuiore intesti-
no morbus est, [3] vomitus, singultus, nervo-
221, 29. rum distentio, delirium, mala sunt. At in
morbo arquato [4] durum fieri jecur, pernicio-
sissimum est. Quos lienes [5] male habent, si tor-
mina prehenderunt, deinde conversa sunt
vel in aquam inter cutem, vel in intestino-
rum laevitatem, vix ulla medicina pericu-
70, 7. lo subtrahit. Morbus intestini tenuioris
ex urinae [6] difficultate, nisi febre resolutus
est, intra septimum diem occidit. Mulier [7]
ex partu, si cum febre vehementibus etiam
& assiduis capitis doloribus premitur, in
periculo mortis est. Si dolor atque inflam-
matio est in his partibus, quibus viscera
con-

---

l. 4. M. F. P. *Aut.* *l.* 6. M. F. P. *somno.* *l.* 9. M. F. P. *odoris sit*; *si*. *l.* 18. M. F. P. *longum.* *l.* 24. M. F. P. *lienis.* *l.* ead. M. F. P. *habet* *l.* 25. M. F. P. *inversa.* *l.* 26. M. F. P. omittunt *in*. *l.* 29. M. F. P. om. *ex urinae difficultate.* *l.* ead. M. F. P. om. *febre.*

1 Aph. iv. 24. 2 II. Praed. xxxi. 2, 3, 4. 3 Aph. vii. 10. 4 Aph. vi. 42. 5 Aph. vi. 43. 6 Aph. vi. 44. 7 Aph. ii. 55.

continentur, frequenter spirare, signum malum est. Si sine causa longus dolor capitis est, & in cervices ac scapulas transit, rursusque in caput revertitur, aut a capite ad cervices scapulasque pervenit, perniciosus est: nisi vomicam aliquam excitat, sic, ut pus [1] extussiatur; aut nisi sanguis ex aliqua parte prorumpit; aut nisi in capite multa porrigo, totove corpore pustulae ortae sunt. AEque magnum malum est, ubi torpor [2] atque prurigo pervagantur, modo per totum caput, modo in parte; aut sensus alicujus ibi quasi frigoris est, eaque ad summam quoque linguam perveniunt. Et, cum in iisdem ex abscessibus auxilium sit, eo tamen difficilior sanitas est, quo minus saepe sub his malis illi subsequuntur. In coxae [3] vero doloribus, si vehemens torpor est, frigescitque crus & coxa, alvusque nisi coacta non reddit, idque, quod excernitur, muscosum est, jamque aetas ejus hominis quadragesimum annum excessit, is morbus erit longissimus, minimumque annus; neque finiri poterit, nisi aut vere, aut [4] autumno. Difficilis aeque curatio est, in eadem aetate, ubi humerorum dolor [5] vel ad manus pervenit, vel ad scapulas tendit, torporemque & dolorem creat, neque bilis vomitu levata est. Quacunque vero parte corporis membrum aliquod reresolutum est, si neque [6] movetur, & emacrescit, in pristinum habitum non revertitur; eoque minus, quo vetustius [7] id vitium est, & quo magis in corpore senili est. Omnique resolutioni nervorum ad medicinam 39, 24.
non

---

l. 1. P. *spirare in signum.* *l.* 3. P. omittit *in.* *l.* 6. M. F. P. *excitavit.* *l* 7. M. F. P. *extussiretur.* *l.* 8. M. F. P. *prorupit.* *l.* 9. M. F. P. *prurigo.* *l.* 14. M. F. P. om. *Ex.* *l.* 15. M. F. P. om. *tamen.* *l.* 19. M. F. P. om. *alvusque.* *l.* 23. M. F. P. *minimeque.* *l.* 28. M. F. P. *levatur.*

1 Cael. Aurelian. Acut. Morb. II. 16. 2 II. Praed. XXXVII. 3 II. Praed. XLV. 2. ad 8. 4 ex Hippocrate. 5 II. Praed. XLIV. 1, 2. 6 II. Praed. XLII. 8. 7 II. Praed. XXIII. 2, 3.

178, 32. non idonea tempora sunt hiems [1] & autum-
nus: aliquid sperari potest vere & aestate.
† Isque morbus mediocris [2] vix [3] sanatur, ve-
hemens sanari non potest. Omnis etiam do-
178, 18. lor minus medicinae paret, qui sursum [4] pro-
69, 26. cedit. Mulieri [5] gravidae si subito mammae
emacuerunt, abortus periculum est. Quae
neque [6] peperit, neque gravida est, si lac ha-
147, 7. bet, a menstruis defecta est. Quartana [7] ae-
stiva, brevis, autumnalis fere longa est: maximeque, quae coepit hieme appropinquante. Si sanguis [8] profluxit, deinde secuta est dementia cum distentione nervorum, periculum mortis est. Itemque, si medicamentis [9] purgatum & adhuc inanem, nervorum distentio oppressit: aut si in magno dolore, extremae partes frigent. Neque is ad vitam [10] redit, qui ex suspendio, spumante ore, detractus est. Alvus [11] nigra, sanguini atro similis, repentina, sive cum febre, sive etiam sine hac est, perniciosa est.

Cap. IX.

De Morborum curationibus.

Cognitis indiciis, quae nos vel spe consolentur, vel metu terreant, ad curationes morborum transeundum est. Ex his quaedam communes sunt, quaedam propriae. Communes, quae pluribus morbis opitulantur. Propriae, quae singulis. Ante de communibus dicam. Ex quibus tamen quaedam non aegros solum, sed sanos quoque sustinent, quaedam in adversa tantum valetudine adhibentur.

Omne

l. 2. M. F. P. *separatim post*. *l.* 5. M. F. P. *patet*. *l.* 7. M. F. P. *emacruerunt*.

1 II. Praed. XLIII. 4. 2 Aph. II. 42. 3 Aretaeus de Morb. diuturn. I. 7. 4 II. Praed. XLVI. 9. 5 Aph. V. 37. 6 Aph. V. 39. 7 Aph. II. 25. 8 Aph. V. 3. 9 Aph. V. 4. 10 Aph. II. 43. 11 Aph. IV. 21.

Omne vero auxilium corporis, aut demit aliquam materiam, aut adjicit, aut evocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, ſimulque aut durat, aut mollit. Quaedam non uno modo tantum, ſed etiam duobus inter ſe non contrariis adjuvant. Demitur materia, ſanguinis detractione, cucurbitula, dejectione, vomitu, frictione, geſtatione, omnique exercitatione corporis, abſtinentia, ſudore. De quibus protinus dicam.

CAP. X.

De Sanguinis detractione per venas. [1]

SANGUINEM, inciſa vena, mitti novum non eſt: ſed nullum pene morbum eſſe, in quo non mittatur, † novum eſt. Item, mitti junioribus, & feminis uterum non gerentibus, vetus eſt. In pueris [2] vero idem experiri, & in ſenioribus, & in gravidis quoque mulieribus, vetus non eſt. Siquidem antiqui, primam ultimamque aetatem ſuſtinere non poſſe hoc auxilii genus judicabant; perſuaſerantque ſibi, mulierem gravidam, quae ita curata eſſet, [3] abortum eſſe facturam. Poſtea vero uſus oſtendit, nihil ex his eſſe perpetuum, aliaſque potius obſervationes adhibendas eſſe, ad quas dirigi curantis conſilium debeat. Intereſt enim, non quae aetas ſit, neque quid in corpore intus geratur, ſed quae vires ſint. Ergo, ſi juvenis imbecillus eſt: aut ſi mulier, quae gravida non eſt, parum valet, male ſanguis mittitur. Emoritur enim vis, ſi quae ſupererat, hoc

---

l. 8. P. *frictione, vomitu.* *l.* 9. P. *peſtatione.* *l.* 12. M. IX. *l.* 13. P. omittit *per venas.* *l.* 26. M. P. *potiones.* Alius correxerat *potiores.* *l.* 33. P. *ſiqua.* M. F. *ſique.*

1 Actuar. M. M. III. 1. 2 Actuar. M. M. III. 8. 3 Aph. v. 31.

hoc modo erepta. At firmus puer, & robustus senex, & gravida mulier valens, tuto sic curantur. Maxime tamen in his medicus imperitus falli potest, quia fere minus roboris illis aetatibus subest. Mulierique praegnanti post curationem quoque viribus opus est, non tantum ad se, sed etiam ad partum sustinendum. Non quicquid aut intentionem animi, aut prudentiam exigit, protinus ejiciendum est: cum praecipua in hoc ars sit, quae non annos nu- 120, 8. meret, neque conceptionem solam videat, 131, 2. sed vires [1] aestimet, & ex eo colligat, possit nec ne superesse, quod vel puerum, vel senem, vel in una muliere duo corpora simul sustineat. Interest etiam inter valens corpus, & obesum; inter tenue, & infirmum. Tenuioribus magis sanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem ejusmodi sustinent: celeriusque ea, qui nimium est pinguis, affligitur. Ideoque vis corporis melius ex venis, quam ex ipsa [2] specie aestimatur.

Neque solum haec consideranda sunt, sed etiam morbi genus quod sit: utrum superans, an deficiens materia laeserit: corruptum corpus sit, an integrum. Nam si materia vel deest, vel integra est, istud alienum est. At si vel copia sui male habet, vel corrupta est, nullo modo melius succurritur. Ergo vehemens febris, ubi rubet corpus, plenaeque venae tument, sangui- 178, 21. nis detractionem requirit: item viscerum 194, 2. morbi, [3] nervorumque resolutio, & rigor, & disten-

l. 1. M. F. P. *erepta est.* *l.* 3. M. F. P. om. *sic.* *l.* 9. M. F. P. *autem intentionem.* *l.* 10. M. F. P. *faciendum.* *l.* 15. M. F. P. *muliere quod duo.* *l.* 16. M. F. P. *enim.* *l.* 19. P. *album dat.* *l.* 21. M. F. P. *si.* *l.* 24. M. F. P. *Neque enim solum.*

1 Soran. Ephes. Isag. c. 23. 2 Cicero in Oratore c. 2. 3 Pantin. ad Celsum pag. 238.

distentio : quicquid denique fauces diffi- 196, 21
cultate spiritus strangulat ; quicquid subi-
to supprimit vocem ; quisquis intolerabilis
dolor est ; & quacumque de causa ruptum
aliquid intus atque collisum est : item ma-
lus corporis habitus ; omnesque acuti mor-
bi , qui modo , ut supra dixi , non infirmi-
tate, sed onere nocent.

Fieri tamen potest , ut morbus quidem
id desideret , corpus autem vix pati posse
videatur : sed , si nullum tamen appareat
aliud auxilium , periturusque sit, qui labo-
rat, nisi temeraria quoque via fuerit adju-
tus, in hoc statu boni medici est ostendere,
quam nulla spes sine sanguinis detractione
sit ; faterique , quantus in hac ipsa re metus
sit : & tum demum , si exigatur , sanguinem
mittere. De quo dubitare in ejusmodi re
non oportet. satius est enim anceps auxi- 178, 19,
lium experiri , quam nullum. Idque maxi- 29.
me fieri debet, ubi nervi resoluti sunt; ubi 196, 21.
subito aliquis obmutuit ; ubi angina [1] stran-
gulatur ; ubi prioris febris accessio pene
confecit , paremque subsequi verisimile est,
neque eam videntur sustinere aegri vires
posse.

Cum sit autem minime crudo sanguis
mittendus , tamen ne id quidem perpetuum
est. neque enim semper concoctionem res
expectat. Ergo , si ex superiore parte aliquis 203, 20.
decidit , si contusus est , si ex aliquo subito
casu sanguinem vomit , quamvis paulo an- 204, 9.
te sumpsit cibum, tamen protinus ei demen-
da materia est, ne , si subsederit , corpus af-
fligat.

---

l. 11. M. F. P. omittunt *appareat*. *l.* 17. M. F. P. *exigetur*. *l.* 18. M. F. P. *dubitari*. *l.* 25. M. F. P. *eandem*.

1 Epid. VI. 26.

ſligat. Idemque etiam in aliis † caſibus repentinis, qui ſtrangulabunt, dictum erit. At, ſi morbi ratio patiatur, tum demum nulla cruditatis ſuſpicione remanente id fiet. Ideoque ei rei videtur aptiſſimus adverſae valetudinis dies ſecundus, aut tertius. Sed ut aliquando etiam primo die ſanguinem mittere neceſſe eſt, ſic nunquam utile poſt diem quartum eſt, cum jam ſpatio ipſo materia vel exhauſta eſt, vel corpus corrupit; ut detractio imbecillum id facere poſſit, non poſſit integrum. Quod ſi vehemens febris urget, in ipſo impetu ejus ſanguinem mittere, hominem jugulare eſt. expectanda ergo intermiſſio eſt: ſi non decedit, cum creſcere deſiit: ſi neque remiſſio ſperatur, tunc quoque, quamvis pejor, ſola tamen occaſio non omittenda eſt.

Fere etiam iſta medicina, ubi neceſſaria eſt, in biduum dividenda eſt. Satius eſt enim, primum levare aegrum, deinde perpurgare, quam ſimul omni vi effuſa fortaſſe praecipitare. Quod ſi in cura quoque aquae, quae inter cutem eſt, ita reſpondet; quanto magis neceſſe eſt in ſanguine reſpondeat?

Mitti vero is debet, ſi totius corporis cauſa ſit, ex brachio: ſi partis alicujus, ex ea ipſa parte, aut certe quam proxima; quia non ubique mitti poteſt, ſed in temporibus, in brachiis, juxta talos. Neque ignoro, quoſdam dicere, quam longiſſime [1] ſanguinem inde, ubi laedit, eſſe mittendum; ſic enim averti materiae curſum; at illo modo in

l. 3. M. F. P. *patietur.* *l.* 4. M. P. *ſuſpectione.* *l.* 10. M. P. &. *l.* ead. M. F. P. &. *l.* 11. M. F. P. *rumpit.* *l.* 15. M. F. P. *remiſſio.* *l.* 16. M. F. P. *creſcit.* *l.* ead. M. F. P. *ſed.* *l.* ead. M. F. P. om. *ſi.* *l.* 21. M. F. P. *enim, in primum.*

1 De Nat. Hum. XXII. 4. De Venis. XIII. 6.

in id ipsum, quod gravatur, evocari. Sed idipsum falsum est. proximum enim locum primo exhaurit: ex ulterioribus autem eatenus sanguis sequitur, quatenus emittitur: ubi is suppressus est, quia non trahitur, ne venit quidem. Videtur tamen usus ipse docuisse, si caput fractum est, ex brachio potius sanguinem mittendum esse: si quod in humero [1] vitium est, ex altero brachio. credo, quia si quid parum cesserit, opportuniores hae partes injuriae sunt, quam quae jam male habent. Avertitur quoque interdum sanguis, ubi alia parte prorumpens, alia emittitur. desinit enim fluere qua nolumus, inde objectis quae prohibeant, alio dato itinere.

Mittere autem sanguinem cum sit expeditissimum, usum habenti; tamen ignaro difficillimum est. Juncta enim est vena arteriis, his nervi. Ita, si nervum scalpellus attigit, sequetur nervorum [2] distentio, eaque hominem crudeliter consumit. At arteria [3] incisa neque coit, neque sanescit: interdum etiam, ut sanguis vehementer 18, 24 erumpat, efficit. Ipsius quoque venae, si forte praecisa est, capita comprimuntur, neque sanguinem emittunt. At si timide scalpellus demittitur, summam cutem lacerat, neque venam incidit. Nonnunquam etiam ea latet, neque facile reperitur. Ita multae res id difficile inscio faciunt, quod perito facillimum est.

Incidenda ad medium vena est. Ex qua cum sanguis erumpit, colorem ejus habitumque

---

l. 1. M. F. P. *gravat.* *l.* 3. M. F. *exaruit.* *l.* 7. Quidam vir doctus legit *tactum.* *l.* 11. M. F. P. omitt. *quam.* *l.* 14. M. P. *volumus.* *l.* 18. P. *habent.* *l.* ead. M. F. P. *tum.* *l.* 21. M. F. P. *sequitur.*

1 Aph. vi. 22. De Morb. iii. 32. 2 Aph. vi. 18, 19. I. 3 De Morb. vii. 21.

289, 7. tumque oportet attendere. Nam ſi is craſſus & niger eſt, vitioſus eſt; ideoque utiliter effunditur: [1] ſi rubet & pellucet, integer eſt; eaque miſſio ſanguinis adeo non prodeſt, ut etiam noceat, protinuſque is ſupprimendus eſt. Sed id evenire non poteſt ſub eo medico, qui ſcit ex quali corpore ſanguis mittendus ſit. Illud magis fieri ſolet, ut aeque niger aſſidue primo die profluat. quod quamvis ita eſt, tamen ſi jam ſatis fluxit, ſupprimendus eſt: ſemperque ante finis faciendus eſt, quam [2] anima deficiat.

Deligandumque brachium ſuperimpoſito expreſſo ex aqua frigida penicillo; & poſtero die adverſo medio digito vena fricanda, ut recens coitus ejus reſolvatur, iterumque ſanguinem fundat. Sive autem primo, ſive ſecundo die ſanguis, qui craſſus & niger initio fluxerat, & rubere, & pellucere coepit, ſatis materiae detractum eſt, atque quod ſupereſt, ſincerum eſt: ideoque protinus brachium deligandum, habendumque ita eſt, donec valens cicatricula ſit; quae celerrime in vena confirmatur.

Cap. XI.

De Sanguinis detractione per Cucurbitulas.

† Cucurbitularum [3] vero duo genera ſunt: aeneum, & corneum. AEnea, altera parte patet, altera, clauſa eſt. cornea, altera parte aeque patens, altera foramen habet exiguum. In aeneum linamen-

l. 9. M. F. P. *aſſidue ac primo.* *l.* 15. M. F. P. *ferienda.* *l.* 26. M. X. *l.* 31. M. F. omitt. *parte.* *l.* 33. M. F. P. *aeneam.*

1 Caſaub. in Athenae. Animadv. L. I. c. 20. pag. 60.
2 Soran. Epheſius Iſagog. I. cap. 22. 3 Proſp. Alpin. de Medic. Aegypt. II. 13.

mentum ardens conjicitur, ac ſic os ejus corpori aptatur, imprimiturque, donec inhaereat. Cornea, per ſe corpori imponitur; deinde, ubi ea parte, qua exiguum foramen eſt, ore ſpiritus adductus eſt, ſuperque cera cavum id clauſum eſt, aeque inhaereſcit. Utraque non ex his tantum materiae generibus, ſed etiam ex quolibet alio recte fit. Ac ſi caetera defecerunt, caliculus quoque aut pultarius, oris compreſſioris, ei rei commode aptatur. Ubi inhaeſit, ſi conciſa ante ſcalpello cutis eſt, ſanguinem extrahit: ſi integra eſt, ſpiritum. Ergo ubi materia, quae intus eſt, laedit, illo modo: ubi inflatio, hoc imponi ſolet.

Uſus autem cucurbitulae praecipuus eſt, ubi non in toto corpore, ſed in parte aliqua vitium eſt, quam exhauriri ad confirmandam valetudinem ſatis eſt. Idque ipſum teſtimonium eſt, etiam ſcalpello ſanguinem, ubi membro ſuccurritur, ab ea potiſſimum parte, quae jam laeſa eſt, eſſe mittendum: quod nemo cucurbitulam diverſae parti 233; 34
imponit, niſi cum profuſionem ſanguinis eo avertit; ſed ei ipſi, quae dolet, quaeque liberanda eſt.

Opus eſſe cucurbitula poteſt in morbis longis (quamvis & iis jam ſpacium aliquod acceſſit) ſive corrupta materia, ſive ſpiritu male habente. In acutis quoque quibuſdam, ſi & levari corpus debet, & ex vena ſanguinem mitti, vires non patiuntur. Idque auxilium ut minus vehemens, ita magis tutum; neque unquam periculoſum

eſt,

---

l. 9. M. P. *At. l.* 18. P. *confirmandum. l.* 27. M. F. P. *Opus etiam eſſe.* M. omittit *eſſe. l.* 28. M. F. *etiam,* P. *jam & iis.*

est, etiamsi in medio febris impetu, etiamsi in cruditate adhibetur. Ideoque ubi sanguinem mitti opus est, si incisa vena praeceps periculum est, aut nobili in parte corporis vitium est, etiam huc potius confugiendum est. cum eo tamen, ut sciamus, hic ut nullum periculum, ita levius prae-
232, 15. sidium esse; nec posse vehementi [1] malo, nisi aeque vehemens auxilium succurrere.

CAP. XII.

De Dejectione.

DEJECTIONEM autem antiqui variis medicamentis, crebraque alvi ductione in omnibus fere morbis moliebantur: dabantque aut nigrum veratrum, aut filiculam, aut squamam aeris, quam λεπίδα χαλκοῦ Graeci vocant; aut lactucae marinae [2] lac, cujus gutta pani adjecta abunde purgat; aut lac vel asininum, vel bubulum, vel caprinum, eique salis paulum adjiciebant, decoquebantque id, &, sublatis his, quae coierant, quod quasi serum supererat, bibere cogebant.

241, 25. Sed medicamenta stomachum fere laedunt. Ideoque omnibus catharticis aloë miscenda est. Alvus si vehementius fluit, aut saepius ducitur, hominem infirmat. Ergo numquam in adversa valetudine medicamentum ejus rei causa recte datur, nisi ubi is morbus sine febre est. Ut cum veratrum nigrum, aut atra bile vexatis, aut
87, 13. cum [3] tristitia insanientibus, aut iis, quorum
177, 33. nervi parte aliqua resoluti sunt, datur. At, ubi

l. 4. M. F. P. *aut si.* *l.* 5. M. F. P. *corporis etiam vitium.*

1 De Arte XIII. 16. Erasm. Adag. *malo nodo.* Chrys. ad Genes. cap. 1. Homil. VI. 2 Patin. pag. 248. 3 I. Diaet. XXXIII. 10. De Insomn. VI. 5. de victu Acut. LVI.

ubi febres sunt, satius est ejus rei causa cibos potionesque assumere, qui simul & alant, & ventrem molliant. Suntque valetudinis genera, quibus ex lacte purgatio convenit.

2. *De Alvi ductione.* [1]

Plerumque vero alvus lotionibus ducenda est. quod, ab Asclepiade [2] quoque sic vituperatum, ut tamen servatum sit, video plerumque seculo nostro, praeteriri. Est autem ea moderatio, quam is secutus videtur, aptissima, ut neque saepe † medicina tentetur, & tamen semel, vel summum bis, non omittatur, si caput grave est; si oculi caligant; si morbus majoris intestini est, quod Graeci κόλον nominant, si in imo ventre, aut in coxa dolores sunt; si in stomachum quaedam biliosa concurrunt, vel etiam pituita eo se, humorve aliquis aquae similis confert; si spiritus difficilius redditur; si nihil per se venter excernit; utique, si juxta quoque stercus est, & intus remanet; aut si stercoris odorem nihil dejiciens aeger ex spiritu suo sentit; aut si corruptum est, quod excernitur; aut si prima inedia febrem non sustulit: aut si sanguinem mitti, cum opus sit, vires non patiuntur, tempusve ejus rei praeteriit; aut si multum ante morbum aliquis potavit; aut si is, qui saepe, vel sponte, vel casu purgatus est, subito habet alvum suppressam. Servanda vero illa sunt, ne ante diem tertium ducatur, ne ulla cruditate substante: ne in corpore infirmo, diuque in adversa valetudine exhausto: neve in eo, cui satis alvus reddit quotidie, quive

29, 7.

---

l. 5. M. F. P. omitt. *De Alvi ductione.* *l.* 6. M. F. P. *potius.* *l.* 7. M. F. P. *temperatum.* *l.* 11. M. F. P. *saepe ea medicina.* *l.* 12. M. F. P. *sumtum vel bis.* *l.* 28. M. F. P. *portavit.*

1 Plutarch. de tuend. Valet. p. 232. 2 Plin. XXVI. 3. Craton. Consilia Med. ex ed. Scholzii.

ve eam liquidam habet: neve in ipſo acceſſionis impetu; quia, quod tum infuſum eſt, alvo continetur, regeſtumque in caput, multo gravius periculum efficit. Pridie vero abſtinere debet aeger, ut aptus tali curationi ſit. Eodem die ante, aliquot horis, aquam calidam bibere, ut ſuperiores ejus partes madeſcant: tum immittenda in alvum eſt, ſi levi medicina contenti ſumus, pura aqua; ſi paulo valentiori, mulſa; ſi leni, aqua, in qua foenum graecum, vel ptiſana, vel malva decocta ſit: ſi reprimendi cauſa, ex [1] verbenis. Acris autem eſt marina aqua, vel alia ſale adjecto: at utraque decocta commodior eſt. Acrior fit, adjecto vel oleo, vel nitro, vel melle quoque. Si acrior eſt, eo plus extrahit, ſed minus facile ſuſtinetur. Id quod infunditur, neque frigidum eſſe oportet, neque calidum; ne alterutro modo laedat. Cum infuſum eſt, quantum fieri poteſt, continere ſe in lectulo debet aeger nec primae cupiditati dejectionis protinus cedere; ubi neceſſe eſt, tum demum deſidere. Fereque eo modo dempta materia, ſuperioribus partibus levatis, morbum ipſum mollit. Cum vero, quotiens res coëgit, deſidendo aliquis ſe exhauſit, pauliſper debet conquieſcere; &, ne vires deficiant, utique eo die cibum aſſumere. qui plenior, an exiguus ſit dandus, ex ratione ejus acceſſionis, quae expectabitur, aut in metu non erit, aeſtimari oportebit.

---

l. 1. M. F. P. *habebit.* *l.* ead. M. F. P. *ne.* *l.* 5. M. F. *abſtineri.* *l.* 6. M. P. *horas.* *l.* 8. M. F. P. *injicienda alvus.* *l.* 10. M. F. P. *leni ex aqua.* *l.* 14. M. F. P. *atque utraque.* *l.* 15. M. P. *adjectio.* *l.* 22. M. P. *ne.* *l.* 32. P. *an.*

1 Pro quavis herba. Sic Plin. xxvi. c. 10. *Satyrii* nomine quaſvis herbas venerem excitantes nominat.

CAP. XIII.

De Vomitu. [1] 29, 21.

At vomitus, ut in secunda quoque va-
letudine saepe necessarius biliosis est;
sic etiam in his morbis, quos bilis
concitavit. Ergo omnibus, qui ante febres
horrore & tremore vexantur: omnibus, qui
cholera laborant: omnibus etiam cum qua-
dam hilaritate insanientibus; & comitiali
quoque morbo oppressis necessarius est. 183, 10.
Sed, si acutus morbus est, sicut in cholera;
si febris est, inter rigores, asperioribus me-
dicamentis opus non est; sicut in dejectio-
nibus quoque supra dictum est. Satisque 84, 31.
est, ea vomitus causa sumi, quae sanis quo-
que sumenda esse proposui. At ubi longi 92, 4.
valentesque morbi sine febre sunt, ut comi-
tialis aut insania, veratro quoque albo
utendum est. Id neque hieme, neque aesta-
te recte datur: optime, vere: tolerabiliter
autumno. Quisquis daturus erit, id agere
ante debet, ut accepturi corpus [2] humidius
sit. Illud scire oportet, omne ejusmodi me-
dicamentum, quod [3] potui datur, non sem-
per aegris prodesse, semper [4] sanis nocere.

CAP. XIV.

De Frictione. [5]

De frictione vero & gestatione adeo
multa Asclepiades, tanquam inventor
ejus, [6] posuit in eo volumine, quod
Communium auxiliorum inscripsit, ut,
cum trium tantum faceret mentionem,
hujus

---

l. 1. M. *XII. l.* 12. M. F. P. *est*, *ut & inter horrores. l.* 26. M. *XIII. l.* 30. M. F. P. *posuit quod in. l.* 31. M. F. P. *scripsit. l.* ead. M P. omitt. *ut.*

1 Hippocr. T. I. pag. 651. III. De Diaet. IV. 2 Aph. IV, 13. 3 Vomitui. 4 Aph. II. 36. IV. 16. 5 Oribas. Med. collect. VI. 13, 16, 17, 18, &c. 6 Mercur. de Arte Gymn. I. 7.

hujus & vini & gestationis, tamen maximam partem in hoc consumpserit. Oportet autem neque recentiores viros in his fraudare, quae vel repererunt, vel recte secuti sunt; & tamen ea, quae apud antiquiores aliquos posita sunt, auctoribus suis reddere. Neque dubitari potest, quin latius quidem, & dilucidius, ubi & quomodo frictio-
348, 13. ne utendum esset, Asclepiades praeceperit;
542, 18. nihil tamen reperit, quod non a vetustissimo auctore Hippocrate paucis verbis comprehensum sit: qui dixit, Frictione, si vehemens sit, [1] durari corpus: si lenis, molliri: si multa, minui: si modica, impleri. Sequitur ergo, ut tum utendum sit, cum aut adstringendum corpus sit, quod fluens est: aut molliendum, quod induruit: aut digerendum in eo, cui copia nocet: aut alendum, id quod tenue & infirmum est.

Quas tamen species, si quis curiosius aestimet (quod jam ad medicum non pertinet) facile intelliget, omnes ex una causa pendere, quae demit. Nam & adstringitur aliquid, eo dempto, quod interpositum, ut id laxaretur, effecerat: & mollitur, eo detracto, quod duritiem creabat: & impletur, non ipsa frictione, sed eo cibo, qui postea usque ad cutem, digestione quadam relaxatam, penetrat. Diversarum vero rerum in modo causa est.

Inter unctionem autem & frictionem multum interest. Ungi enim, leniterque pertractari corpus, etiam in acutis & † recentibus morbis oportet; in remissione tamen, &

l. 1. M. F. P. *equi.* *l.* 10. M. F. P. *repererit.* *l.* 18. M. F. P. *quod.* *l.* 27. P. omitt. *postea.* *l.* 33. Alius adscripserat editioni Parisinae *crescentibus*.

1 III. Diaet. XLII. 9. 10. Oribas. Synops. I. 4. Plin. XXVIII. 4.

& ante cibum. Longa vero frictioni uti, neque in acutis morbis, neque increſcentibus convenit; praeterquam cum phreneticis ſomnus ea quaeritur. Amat autem hoc auxilium valetudo longa, & jam a primo impetu inclinata. Neque ignoro, quoſdam dicere, omne auxilium neceſſarium eſſe increſcentibus morbis, non cum jam per ſe finiuntur. Quod non ita ſe habet. Poteſt enim morbus, etiam qui per ſe finem habiturus eſt, citius tamen adhibito auxilio tolli. quod duabus de cauſis neceſſarium eſt: & ut quam primum bona valetudo contingat: & ne morbus, qui remanet, iterum; quamvis levi de cauſa, exaſperetur. Poteſt enim morbus minus gravis eſſe, quam fuerit: neque ideo tamen ſolvi: ſed reliquiis quibuſdam inhaerere, quas admotum aliquod auxilium diſcutiat.

Sed ut, levata quoque adverſa valetudine, recte frictio adhibetur: ſic nunquam adhibenda eſt febre increſcente: verum, ſi fieri poterit, cum ex toto corpus ea vacabit; ſin minus, certe cum ea remiſerit. Eadem autem modo in totis corporibus eſſe debet, ut cum infirmus aliquis implendus: modo in partibus; aut quia ipſa ejus membri imbecillitas id requirit: aut quia alterius. Nam & capitis [1] longos dolores ipſius frictio levat; non in impetu tamen doloris: & membrum aliquod reſolutum ipſius frictione confirmatur. Longe tamen ſaepius aliud perfricandum eſt, cum aliud dolet: maximeque cum a ſummis, aut a mediis parti-

l. 4. M. F. *requirit.* *l.* 15. P. *qua vis.* *l.* 18. P. *reliquis.* *l.* 19. M. F. P. *diſcutit.* *l.* 24. M. F. P. om. *ſin.* *l.* ead. M. F. P. *eodem.* *l.* 25. M. F. P. *cutis.* l. 27. M. F. P. *modo eſt in:* *l.* ead. M. F. P. *ipſius.*

[1] Aretaeus de Diut. Curat. 1. 1.

partibus corporis evocare materiam volumus; ideoque extremas partes perfricamus. Neque audiendi sunt, qui numero finiunt, quoties aliquis perfricandus sit. Id enim ex viribus hominis colligendum est. Ut si quis perinfirmus est, potest satis esse quinquagies: si robustior, potest ducenties esse faciendum, inter utrumque deinde, prout vires sunt. Quo fit, ut etiam minus saepe in muliere, quam in viro: minus saepe in puero, vel sene, quam in juvene, manus dimovendae sint. Denique, si certa membra perfricantur, multa valentique fricatione opus est. Nam neque totum corpus infirmari cito per partem potest, & opus est quam plurimum materiae digeri, sive ipsum membrum, sive per id aliud levamus. At, ubi totius corporis imbecillitas hanc curationem per totum id exigit, brevior esse debet & lenior; ut tantummodo summam cutem emolliat, quo facilius capax ex recenti cibo novae materiae fiat. In malis jam aegrum esse testatur, [1] ubi exterior pars corporis friget, interior cum siti calet,
55, 22. ut supra posui. Sed tunc quoque unicum in frictione praesidium est, quae si calorem evocavit, potest alicui medicinae locum facere.

CAP. XV.

De Gestatione. [2]

GESTATIO quoque longis & jam inclinatis morbis aptissima est. utilisque est & his corporibus, quae jam ex

l. 5. M. F. P. *Et si is.* *l.* 13. M. P. *frictione.* *l.* 18. M. F. P. *sive id ipsum.* *l.* 26. M. F. P. *colorem in cutem evocavit.* *l.* 29. M. *XIV.* *l.* 31. M. F. P. *etiam.*

1 Aph. IV. 48. 2 Oribas. Coll. Medic. VI. 23.

ex toto febre carent, ſed adhuc exerceri per ſe non poſſunt; & his, quibus lentae morborum reliquiae remanent, neque aliter eliduntur. Aſclepiades etiam in recenti vehementique, praecipueque ardente febre, ad diſcutiendam eam, geſtatione dixit utendum. Sed id periculoſe fit; meliuſque in quiete ejuſmodi impetus ſuſtinetur. Si quis tamen [1] experiri volet, ſic experiatur, ſi lingua non erit aſpera, ſi nullus tumor, nulla durities, nullus dolor viſceribus, aut capiti, aut praecordiis ſuberit. At ex toto, nunquam geſtari corpus dolens debet, ſive id in toto, ſive in parte eſt; niſi tamen ſolis nervis dolentibus: neque unquam increſcente febre, ſed in remiſſione ejus.

Genera [2] autem geſtationis plura ſunt; quae adhibenda ſunt & pro viribus cujusque, & pro opibus; ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili deſint. Geſtationum leniſſima eſt navi, vel in portu, vel in flumine; vel lectica, aut ſcamno: acrior, vehiculo; vehementior, in alto mari [3] navi. Atque hae ipſae & intendi & leniri poſſunt. Si nihil horum eſt, ſuſpendi lectus debet, & moveri. Si ne id quidem eſt, at certe uni pedi † lecti fulcimentum ſubjiciendum eſt, atque ita lectus huc & illuc manu impellendus. Et levia quidem genera exercitationis infirmiſſimis conveniunt: valentiora vero his, qui jam pluribus diebus febre liberati ſunt; aut his, qui gravium morborum initia ſic ſentiunt, ut adhuc febre vacent (quod & in tabe, & in ſtomachi

l. 5. M. F. P. *febre praecipueque ardente.* *l.* 7. M. F. P. *utendum eſſe.* *l.* 8. M. F. P. om. *in.* *l.* 12. M. F. P. *ei.* *l.* 15. M. F. P. *in recenti.* *l.* 18. M. F. P. *adhibenda quae.* *l.* 20. M. F. P. *obſint.* *l.* 23. M. F. P. om. *vel lectica, aut ſcamno: acrior, vehiculo.* *l.* 24. M. F. P. *haec ipſa.* *l.* 27. M. F. P. *funiculus ſubjiciendus.* *l.* 31. M. F. om. *qui jam pluribus diebus febre liberati ſunt; aut his.*

1 Oribaſ. Medic. Coll. VI. 25. 2 Oribaſ. Medic. Coll. VI. 23. 3 Gloſſ.

machi vitiis, & cum aqua cutem subiit, & interdum in morbo regio fit) aut ubi quidam morbi, qualis comitialis, qualis insa-
17, 18. nia est, sine febre, quamvis diu, manent. In quibus affectibus ea quoque genera exercitationum necessaria sunt, quae comprehendimus eo loco, [1] quo, quemadmodum sani, neque firmi homines se gerere debent, praecepimus.

CAP. XVI.

De Abstinentia. [2]

ABSTINENTIAE vero duo genera sunt. Alterum, ubi nihil assumit aeger: alterum, ubi non nisi quod oportet. Initia morborum primum [3] famem, sitimque desiderant: ipsi deinde morbi, moderationem, ut neque aliud quam expedit, neque ejus ipsius nimium sumatur. neque
24, 33. enim convenit juxta inediam protinus satietatem esse. Quod si sanis quoque corporibus inutile est, ubi aliqua necessitas famen fecit: quanto inutilius est infirmo, nedum aegro? Neque ulla res [4] magis adjuvat laborantem, quam tempestiva abstinentia. Intemperantes homines apud nos, sibi cibi tempora, modum curantibus dant. Rursus alii, tempora medicis pro dono remittunt, sibi ipsis modum vindicant. Liberaliter agere se credunt, qui caetera illorum arbitrio relinquunt, in genere cibi liberi sunt, quasi quaeratur, quid medico liceat, non quid aegro salutare sit. Cui vehementer nocet, quoties in ejus, quod assumitur, vel

l. 8. M. F. P. *gererent*. *l.* 9. M. F. P. om. *debent*. *l.* 10. M. *XV.* *l.* 23. M. F. P. *in corpore etiam aegro*. *l.* 25. M. F. P. *nos ipsi sibi*. *l.* 28. M. F. P. om. *modum*.

1 Lib. I. c. I. 2 Soran. Ephes. Isag. cap. X. 3 Hipp. de Vet. M. T. XV. n. 10. 4 Plin. XXVIII. 4.

vel tempore, vel modo, vel genere peccatur.

CAP. XVII.

De Sudore.

SUDOR duobus modis elicitur: aut sicco calore, aut balneo. Siccus calor est, & † arenae calidae, [1] & laconici, & clibani, & quarundam naturalium sudationum, ubi a terra profusus calidus vapor aedificio includitur, sicut super Batas in murtetis habemus. Praeter haec, solae quoque, & exercitatione is movetur. Utiliaque haec genera sunt, quoties humor intus nocet, isque digerendus est. Ac nervorum quoque quaedam vitia sic optime curantur. Et caetera infirmis possunt convenire: Sol, & exercitatio tantum robustioribus, qui tamen sine febre, vel initio morbi, vel etiam non gravibus morbis tenentur. Cavendum autem est, ne quid horum vel in [2] febre, vel in cruditate tentetur.

At balnei duplex usus est. Nam modo, discussis febribus, initium cibi plenioris, vinique firmioris, valetudini facit; modo febrem ipsam tollit. Fereque adhibetur, ubi summam cutem relaxari, evocarique corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit. Antiqui timidius eo utebantur: Asclepiades audacius. Neque terrere autem ea res, si tempestiva est, debet; at ante tempus nocet. Quisquis febre liberatus est, simulatque ea uno die non accessit, eo, qui proximus est post tempus accessio-

---

l. 3. M. *XVI.* *l.* 5. M. F. P. *Sudor etiam duobus.* *l.* 8. M. F. P. *sudationes.* *l.* 9. M. F. P. *e.* *l.* 10. M. F. P. *Bajas.* *l.* 15. M. F. P. *sed.* *l.* 16. M. P. *Solet* *l.* 18. M. P. F. om. *non.* *l.* 21. P. om. *in.* *l.* 31. M. F. P. *&.*

1 Aetius Tetr. I. Serm. III. 9. Horat. Epist. xv. l. 1. Ovid. de A. A. 1. 1. Cassiodor. Var. l. IX. 6. 2 I. de Morb. Mul. LVIII. 14.

ceſſionis, tuto lavari poteſt. At ſi circuitum habere ea febris ſolita eſt, ſic ut tertio, quartove die revertatur, quandocunque non acceſſit, balneum tutum eſt. Manentibus vero adhuc febribus, ſi hae ſunt lentae, lieneſque jamdiu male habent, recte medicina iſta tentatur: cum eo tamen, ne praecordia dura ſint, neve ea tumeant, neve lingua aſpera ſit, neve aut in medio corpore, aut in capite dolor ullus ſit, neve tum febris increſcat. Et in his quidem febribus, quae certum circuitum habent, duo balnei tempora ſunt; alterum, ante horrorem; alterum, febre finita. In his vero, qui lentis febriculis diu detinentur, cum aut ex toto receſſit acceſſio; at ſi id non ſolet, certe lenita eſt; jamque corpus tam integrum eſt, quam maxime eſſe in eo genere valetudinis ſolet.

Imbecillus homo, iturus in balneum, vitare debet, ne ante frigus aliquod experiatur: ubi in balneum venit, pauliſper reſiſtere, experirique, num tempora adſtringantur, & an ſudor aliquis oriatur: illud ſi incidit, hoc non ſecutum eſt, inutile eo die balneum eſt: & perungendus eſt is leniter, & referendus, vitandumque omni modo frigus, & abſtinentia utendum. At ſi temporibus integris, primum ibi, deinde alibi ſudor incipit, fovendum os aqua calida; tum in ſolio deſidendum eſt: atque ibi quoque videndum, num ſub primo contactu aquae calidae ſumma cutis inhorreſcat, quod vix tamen fieri poteſt, ſi priora recte

l. 10. P. *ullus dolor.* *l.* 11. M. F. *Atque in iis.* P. *At in his.* *l.* 26. M. F. P. om. &. *l.* 27. M. F. *auferendus.*

recte accesserunt: certum autem id signum inutilis balnei est.

Ante vero, quam in aquam calidam se demittat, an postea aliquis perungi debeat, ex ratione valetudinis suae cognoscat. Fere tamen (nisi ubi nominatim, ut postea fiat, id praecipietur) moto sudore [1] leniter corpus perungendum: deinde in aquam calidam demittendum est. Atque hic quoque habenda virium ratio est; neque committendum, ut per aestum anima deficiat; sed maturius is auferendus, curioseque vestimentis involvendus est, ut ne ad eum frigus aspiret: & ibi quoque, antequam aliquid assumat, insudet.

Fomenta quoque calida sunt, milium, sal, arena: quodlibet eorum calefactum, & 142, 18. in linteum conjectum; etiam solum linteum, si minore vi opus est: at si majore, extincti titiones, involutique panniculis, & sic circumdati. Quinetiam calido oleo replentur [2] † utriculi, & in vasa fictilia (quas a similitudine lenticulas vocant;) aqua conjicitur; & sal sacco lineo excipitur, demitturque in aquam bene calidam, tum super id membrum, quod fovendum est, collocatur. Juxtaque ignem, ferramenta duo ignita sunt, capitibus paulo latioribus: alterum ex his demittitur in siccum salem, & aqua super leviter aspergitur; ubi frigere coepit, ad ignem refertur: idem & in altero fit; deinde invicem in utroque: intereaque descen-

l. 3. M. F. P. *Vero, an postea quam.* *l.* 7. M. F. P. *leviter.* *l.* 9. M. F. *hic id quoque.* *l.* 12. M. F. P. *curioseque id vestimentis.* *l.* 13. M. F. P. *neque.* *l.* 19. M. F. P. transp. *op. est etiam solum linteum.* *l.* 20. M. F. *extinctiones.* *l.* ead. M. F. *panniculi.* *l.* 22. P. *ad.* *l.* 23. P. *similitudinem quas* *l.* 25. M. F. P. *sicco linteo.* *l.* 27. M. F. P. om. *ignita.* *l.* 28. M. F. P. *alterumque ex.* *l.* 29. F. M. P. *eum.* *l.* 31. M. P. *& idem.* *l.* 32. F. M. P. *inter quae.*

1 I. De Morb. Mul. LVIII. 12. 2 Diogen. Laert. l. v. vit. Aristor. pag. 117. ed. Lond. Valeriola observ. 1. observ. 11. in uxore partu difficili laborante.

scendit salsus & calidus succus, qui contractis aliquo morbo nervis opitulatur. His omnibus commune est, digerere id, quod vel praecordia onerat, vel fauces strangulat, vel in aliquo membro nocet. Quando autem quoque utendum sit, in ipsis morborum generibus dicetur.

CAP. XVIII.

Qui cibi, potionesve, aut valentis, aut mediae, aut imbecillae materiae sint.

CUM de his dictum sit, quae detrahendo juvant: ad ea veniendum est, quae nos alunt, id est cibum, & potionem. Haec autem non omnium tantum morborum, sed etiam secundae valetudinis communia praesidia sunt. Pertinetque ad rem, omnium proprietates nosse: primum, ut
49, 4. sani sciant, quomodo his utantur: deinde,
17, 30. ut exequentibus nobis morborum curatio-
18, 12. nes, liceat species rerum, quae assumendae necessario erunt, subjicere: neque necesse sit subinde singulas eas nominare.

Scire igitur oportet, omnia legumina, quaeque ex frumentis panificia sunt, generis valentissimi esse (valentissimum voco, in quo plurimum alimenti est:) item omne animal quadrupes domi natum; omnem grandem feram, quales sunt caprea, cervus, aper, onager; omnem grandem avem, quales sunt anser, & pavo, & grus; omnes belluas marinas, ex quibus cetus est, quaeque his pares sunt: item mel, & caseum. Quo minus mirum est, opus pistorium valentissimum esse, quod ex frumento, adipe, melle, caseo [1] constat. In media vero materia

l 8. M. *XVII.* *l.* 19. F. M. P. *curationem.* *l.* 20. F. M. P. *assidue necessariae.* *l.* 22. F. P. M. *est.* *l.* 25. F. M. P. *id valentissimum.* *l.* 28. F. M. P. *capreae.* *l.* 31. M. *cetos.*

1 II. Diaet. xxi. 10.

teria numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos assumimus: ex quadrupedibus, leporem: aves omnes a minimis ad phoenicopterum: item pisces omnes, qui salem non patiuntur, solidive saliuntur. Imbecillissimam vero materiam esse, omne olus, & quicquid in cauliculo [1] nascitur, qualis est cucurbita, & cucumis, & capparis: omnia [2] poma, oleas, cochleas, itemque conchylia.

Sed quamvis haec ita discreta sint, tamen etiam, quae sub eadem specie sunt, magna discrimina recipiunt; aliaque res alia vel valentior est, vel infirmior. Siquidem plus alimenti est in pane, quam in ullo alio. Firmius est [3] triticum, quam milium: id ipsum, quam hordeum: & ex tritico firmissima † siligo; deinde simila; deinde cui nihil ademptum est, quod [4] αὐτόπυρον Graeci vocant: infirmior est, ex polline: † infirmissimus, cibarius panis. Ex leguminibus vero valentior faba, vel lenticula, quam pisum. Ex [5] oleribus valentior rapa, napique, & omnes bulbi (in quibus cepam quoque, & allium numero) quam pastinaca, vel quae specialiter radicula appellatur. Item firmior brassica, & beta, & porrum, quam lactuca, vel cucurbita, vel asparagus. At ex fructibus † surculorum valentiores uvae, ficus, nuces, palmulae, quaeque poma proprie nominantur. Atque ex his ipsis firmiora, quae succosa, quam quae fragilia sunt. Item ex his [6] avibus, quae in media specie sunt, valentiores eae, quae pedibus, quam quae volatu magis nitun-

l. 7. omnem caulem oleris. l. 11. F. M. P. *sunt. l.* 15. F. M. P. *carne. l.* 17. *saligo* adscript. in margine Codic. Mediolan. *l.* 20. P. *ex simila, deinde cum polline. l.* 30. F. M. P. *quam quae. l.* 32. F. M. P. *frigida. l.* ead. F. M. P. *Itemque ex. l.* 33. F. M. P. *valentior. l.* 34. F. M. P. *ea.*

1 Patin. p. 282, 283. & 287. 2 Id. ibid. 3 II. De Diaet. x. 1. Athen. Deipn. III. 30. p. 125. 4 Ath. Deipn. III. c. 28. 5. II. Diaet. XXIV. 6 Diaet. XVII.

nituntur: & ex his, quae volatu fidunt, firmiores ſunt grandiores aves, quam minutae, ut ficedula & turdus. Atque eae quoque, quae in aqua degunt, leviorem cibum praeſtant, quam quae natandi ſcientiam non habent. Inter domeſticas vero quadrupedes, leviſſima ſuilla eſt; graviſſima, bubula. Itemque ex feris, quo majus quodque animal, eo robuſtior ex eo cibus eſt. [1] Piſciumque eorum, qui ex media materia ſunt, quamvis maxime utimur, tamen graviſſimi ſunt: tum ex quibus ſalſamenta quoque fieri poſſunt, qualis lacertus eſt; deinde hi, qui, quamvis teneriores, tamen duri ſunt, ut aurata, corvus, ſparus, oculata; tum plani: poſt quos etiam leviores ſunt, lupi, mullique; & poſt hos, omnes ſaxatiles.

Neque vero in generibus rerum tantummodo diſcrimen eſt, ſed etiam in ipſis: quod & aetate fit, & membro, & ſolo, & coelo, & habitu. Nam quadrupes vel omne animal ſi lactens eſt, minus alimenti praeſtat: itemque quo tenerior pullus cohortalis eſt. In piſcibus quoque media aetas, quaeque nondum ſummam magnitudinem implevit. Deinde ex eodem ſue, ungulae, roſtrum, aures, cerebellum. Ex agno, hoedove, cum petiolis totum [2] caput aliquanto, quam caetera membra, leviora ſunt; adeo ut in media materia poni poſſint. Ex avibus, colla, alaeve recte infirmiſſimis annumerantur. Quod ad ſolum vero pertinet, frumentum quoque valentius eſt collinum, quam

l. 1. F. M. P. *nititur*. *l.* 2. F. M. P. *ſunt quae grandiores*. *l.* ead. F. M. P. *quam quae minutae*. *l.* 11. F. M. P. *quibus*. *l.* 12. F. M. P. om. *tum*. *l.* 14. F. M. P. om. *hi*. *l.* 15. F. M. P. *ſcarus*. *l.* 17. F. M. P. om. *ſunt*. *l.* 21. P. *ſit*. *l.* 22. F. M. P. om. *vel*. *l.* 25. F. M. P. om. *quaeque*. *l.* 29. M. *pectiolis*. *l.* 32. F. M. P. *infirmis*.

1 II. Diaet. XIIX. 2 II. Diaet. XXI. 2.

quam campeſtre. Levior [1] piſcis inter ſaxa editus, quam in arena; levior in arena, quam in limo. Quo fit, ut ex ſtagno, vel lacu, vel [2] flumine eadem genera graviora ſint. Leviorque, qui in alto, quam qui in vado vivit. Omne etiam ferum [3] animal domeſtico levius; & quodcumque humido coelo, quam quod ſicco natum eſt. Deinde eadem omnia pinguia, quam macra; recentia, quam ſalſa; nova, quam vetuſta, plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit jurulenta, quam aſſa; magis aſſa, quam frixa. Ovum durum valentiſſimae materiae eſt; molle, vel ſorbile, imbecilliſſimae. Cumque panificia omnia firmiſſima ſint, † elota tamen quaedam genera frumenti, ut alica, oryza, ptiſana, vel ex iiſdem facta ſorbitio, vel pulticula, & † aqua quoque madens panis, imbecilliſſimis annumerari poteſt.

Ex potionibus vero, quaecunque ex frumento facta eſt, itemque lac, mulſum, defrutum, paſſum, vinum aut dulce, aut vehemens, aut muſtum, aut magnae vetuſtatis, valentiſſimi generis eſt. At acetum, & id vinum quod [4] paucorum annorum, vel auſterum, vel pingue eſt, in media materia eſt. ideoque infirmis nunquam ejus generis dari debet. Aqua omnium imbecilliſſima eſt. Firmiorque ex frumento potio eſt, quo firmius fuit ipſum frumentum: firmior ex eo vino, quod bono ſolo, quam quod tenui; quodque temperato coelo, quam quod aut nimis humido, aut nimis ſicco, nimiumque aut frigido, aut

---

l. 6. M. F. P. *vixit.* *l.* 13. P. *elixa.* *l.* 27. F. M. *lene.* *l.* 28. M. F. P. *alterius.*

1 II. Diaet. XIIX. 9. Athenaeus, Deipn. VII. c. 15. 2 II. Diaet. XIX. 1. 3 II. Diaet. XX. 4 Patin. p. 299.

aut calido natum est. Mulsum, quo plus mellis habet; defrutum, quo magis decoctum; passum, quo ex ficciore uva est, eo valentius est. [1] † Aqua levissima [2] pluviatilis est; deinde fontana, tum ex flumine, tum ex puteo; posthaec ex nive, aut glacie; gravior his, ex lacu; gravissima, ex palude. Facilis etiam, & necessaria cognitio est naturam ejus requirentibus. Nam levis, pondere apparet; & ex his, quae pondere pares sunt, eo melior quaeque est, quo celerius [3] & calefit & frigescit; quoque celerius ex ea legumina percoquuntur.

Fere vero sequitur, ut, quo valentior quaeque materia est, eo minus facile concoquatur; sed si concocta est, plus alat. Itaque utendum est materiae genere pro viribus: modusque omnibus pro genere sumendus. Ergo imbecillis hominibus, rebus infirmissimis opus est: mediocriter firmos, media materia optime sustinet: & robustis apta validissima est. Plus deinde aliquis assumere ex levioribus potest: in his magis, quae valentissima sunt, temperare sibi debet.

CAP. XIX.

Quae natura ac proprietas cujusque rei sit, qua vescimur.

NEQUE haec sola discrimina sunt; sed etiam aliae res boni succi, aliae mali sunt; quae εὔχυμα, & κακόχυμα Graeci vocant: aliae lenes, aliae acres: aliae crassiorem pituitam in nobis faciunt, aliae tenuiorem: aliae idoneae sunt stomacho, aliae

l. 2. F. M. P. *incoctum est; passum.* *l.* 4. F. M. P. *pluviatis.* *l.* 25. M. *XVIII.* *l.* 30. F. M. *quas εὔχυλας, &c. κακόχυλας.* P. *quas εὔχυλους & κακοχύλους.*

1 Aquae bonae malaeve signa enumerantur a Casaubono in *Athaeneum Animadv.* L. 11. c. 7. 2 Pallad. R. R. I. 17. Colum. de R. R. I. 5. 3 Aph. v. 26.

aliae alienae: Itemque aliae inflant, aliae ab hoc absunt: aliae calefaciunt, aliae refrigerant: aliae facile in stomacho acescunt, aliae non facile intus corrumpuntur: aliae movent alvum, aliae supprimunt: aliae citant urinam, aliae tardant: quaedam somnum movent, quaedam sensus excitant. Quae omnia ideo noscenda sunt, quoniam aliud alii, vel corpori, vel valetudini, convenit.

CAP. XX.

De his, quae boni succi sunt.

BONI succi sunt, triticum, siligo, alica, oryza, amylum, tragum, ptisana, [1] lac, caseus mollis, omnis venatio, omnes aves, quae ex media materia sunt: ex majoribus quoque hae, quas supra nominavimus: medii inter teneros durosque pisces, ut mullus, & lupus: olera, lactuca, urtica, malva, cucumis, cucurbita, portulaca, cochleae, palmulae: ex pomis quodcumque neque acerbum, neque acidum est: vinum dulce, vel lene, passum, defrutum, oleae, quaeve ex his duobus in alterutro servatae sunt: [2] vulvae, rostra, [3] † trunculique suum, omnis pinguis caro, omnis glutinosa, omne jecur, ovum sorbile.

CAP. XXI.

De his, quae mali succi sunt.

MALI uero succi sunt, milium, panicum, hordeum, legumina, caro domestica permacra, omnisque caro salsa, omne [4] salsamentum, garum, vetus ca-

l. 1. F. M. P. *alienae sunt: Itemque.* *l.* 3. P. *arescunt.* *l.* 9. F. M. P. *alites.* *l.* 10. M. *XIX.* *l.* 11. M. P. *quae res boni succi sunt.* *l.* 13. F. M. P. *amylum item & lenes sunt, & stomacho aptae & calefaciunt tragum.* *l.* 18. F. M. P. *lupus verna.* *l.* ead. M. P. om. *olera.* *l.* 19. F. M. P. *cucurbita, ovum sorbile, portulaca.* *l.* 23. F. M. P. om. *ve.* *l.* 24. F. M. om. *suum.* *l.* ead. F. M. P. *suum, in summa omnis.* *l.* 27. F. M. P. om. *ovum sorbile.* *l.* 28. M. *XX.* *l.* 29. M. P. *De his, quae res mali succi sunt.*

1 Varro R. R. II. 11. 2 Plin. Ep. l. 1. Ep. 15.
3 in Tyron. notis occurrit vox Trunculus pag. 167.
4 Athen. Deipn. III. c. 31. pag. 116.

ſeus, ſiſer, radicula, rapa; napi, bulbi, braſſica, magiſque etiam cyma ejus, aſparagus, beta, cucumis, porrum, eruca, naſturtium, thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, ruta, anethum, feniculum, cuminum, aniſum, lapathum, ſinapi, allium, cepa, lienes, renes, inteſtina, pomum quodcunque acidum vel acerbum eſt, acetum, omnia acria, acida, acerba, oleum, [1] piſces quoque ſaxatiles, omneſque, qui ex tenerrimo genere ſunt, aut hi, qui rurſus nimium duri viroſique ſunt, ut fere quos ſtagna, lacus, limoſive rivi ferunt, quive in nimiam magnitudinem exceſſerunt.

Cap. XXII.

Quae res lenes, quaeve acres ſint.

Lenes autem ſunt; ſorbitio, pulticula, laganum, amylum, ptiſana, pinguis caro, & quaecunque glutinoſa eſt: quod fere quidem in omni, quae domeſtica, fit, praecipue tamen in ungulis, † trunculiſque ſuum, in † petiolis capituliſque hoedorum & vitulorum & agnorum, omnibuſque cerebellis. Item lac, &, quae proprie dulcia nominantur, defrutum, paſſum; nuclei pinei. Acria ſunt, omnia nimis auſtera, omnia acida, omnia ſalſa; & mel quidem, quo melius eſt, eo magis. Item allium, cepa, eruca, ruta, naſturtium, cucumis, beta, braſſica, aſparagus, ſinapi, radicula, intubus, ocimum, lactuca, maximaque olerum pars.

Cap.

l. 6. M. P. *lapathium.* *l.* 8. P. *eſt, acida acetum &c.* *l.* 13. P. *fuerunt.* *l.* 15. M. *XXI.* *l.* 17. F. M. P. *ſorbitiones.* *l.* 22. M. *pectiolis.* *l.* 24. F. M. P. *ſi qui.* *l.* ead. F. M. P. *bulbi.* *l.* 25. F. M. P. *nominatur, lac defrutum.* *l.* 27. M. P. *quidem; in quo.*

1 Refutat Celſum Nonn. de Re Cibar. l. III. c. 13. p. 319.

CAP. XXIII.

De his, quae crassiorem, quaeve tenuiorem pituitam faciunt.

CRASSIOREM autem pituitam faciunt, ova sorbilia, alica, oryza, amylum, ptisana, lac, bulbi, omniaque fere glutinosa. Extenuant eandem, omnia salsa, atque acria, & acida.

CAP. XXIV.

De his, quae stomacho idonea sunt.

STOMACHO autem apta sunt, quaecunque austera sunt, & quae acida, quaeque contacta sale modico sunt. Item panis sine fermento, & elota alica, vel oryza, vel ptisana; omnis avis, omnis venatio; atque utraque vel assa, vel elixa: ex domesticis animalibus bubula: si quid ex caeteris sumitur, macrum potius, quam pingue: ex sue, ungulae, rostra, aures, vulvaeque steriles: ex oleribus, intuba, lactuca, pastinaca, cucurbita elixa, siser: ex pomis, cerasum, morum, sorbum; pirum fragile, quale crustuminum vel naevianum est: item pira, quae ponuntur, Tarentina, atque Signina: malum orbiculatum, aut Scandianum, vel Amerinum, vel cotoneum, vel Punicum, absinthium, murices, purpurae, cochleae, uvae ex olla, molle ovum, palmulae, nuclei pinei, [1] oleae albae, ex [2] dura muria, eaedem aceto intinctae, vel nigrae, quae in arbore bene permaturuerunt, vel quae in passo, defrutove versatae sunt: vinum austerum, licet jam

---

l. 1. M. *XXII. l.* 2. M. P. *quae res crassiorem. l.* 9. M. *XIII. l.* 10. F. om. *De his. l.* ead. F. M. P. *quae res stomacho idoneae. l.* 11. F. M. P. *aptissima. l.* 12. F. M. P. *etiam. l.* ead. F. M. P. *acida sunt, quaeque. l.* 19. M. *sterilesque. l.* 20. M. P. *intubus. l.* 21. F. M. P. *cerasium. l.* 23. M. P. *maevianum. l.* 24. F. M. P. *quae reponuntur. l.* 25. F. M. P. *Scaudianum. l.* 27. F. M. om. *absinthium, murices, purpurae, cochleae. l.* 32. F. M. P. *servatae.*

1 Merc. Var. Lect. I. 3. 2 Merc. Var. Lect. II. 26. sed refutatur a L. Nonnio de Re Cibar. l. III. c. 45. pag. 421.

jam aſperum ſit, item reſinatum: duri ex media materia piſces, oſtrea, pectines, murices, purpurae, cochleae: cibi potioneſque frigidae, vel fervidae.

Cap. XXV.

Quae res alienae ſtomacho ſint.

Aliena vero ſtomacho ſunt, omnia tepida, omnia ſalſa, omnia jurulenta, omnia [1] praedulcia, omnia pinguia, ſorbitio, panis fermentatus, idemque vel ex milio, vel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quodcunque olus ex oleo garove eſtur, mel, mulſum, defrutum, paſſum, lac, omnis caſeus, uva recens, ficus & viridis & arida, legumina omnia, quaeque inflare conſueverunt: item thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, naſturtium, lapathum, lampſana, juglandes. Ex his autem intelligi poteſt, non, quicquid boni ſucci eſt, protinus ſtomacho convenire; neque quicquid ſtomacho convenit, protinus boni ſucci eſſe.

Cap. XXVI.

De his, quae inflant.

Inflant autem, omnia fere legumina, omnia pinguia, omnia praedulcia, omnia jurulenta, muſtum, atque etiam id vinum, cui nihil adhuc aetatis acceſſit: ex oleribus, allium, cepa, braſſica, omneſque radices, excepto ſiſere & paſtinaca, bulbi, ficus etiam aridae, ſed magis virides, uvae recentes, nuces omnes, exceptis nucleis pineis,

---

l. 4. F. M. P. *ferventes*. M. P. *vel*. F. M. P. *abſinthium*. l. 5. M. *XXIV*. l. 6. F. M. P. *ſunt*. l. 9. M. P. om. *omnia*. l. 16. P. om. *conſuerunt*. l. 17. F. M. P. *lapathium*. l. 18. F. M. P. *lapſanum*. l. 23. M. om. *XXV*. l. 24. F. M. om. *De his*. l. 25. F. M. P. *aut inflationem laedant*. l. 26. M. P. om. *prae*.

1 Calviſ. apud Chariſ. Soſip. Inſtit. Gram. l. 1.

pineis, lac, omnisque [1] caseus, quicquid denique subcrudum aliquis assumpsit.

De his, quae minime inflant.

Minima inflatio fit ex venatione, aucupio, piscibus, pomis, oleis, conchiliis, ovis vel mollibus vel sorbilibus, vino vetere. Feniculum vero, & anethum, inflationes etiam levant.

CAP. XXVII.

De his, quae calefaciunt, aut refrigerant. p. 31.

AT calefaciunt, piper, sal, caro omnis jurulenta, allium, cepa, ficus arida, salsamentum, vinum, & quo meracius est, eo magis.

Refrigerant, olera, quorum crudi caules assumuntur, ut intubus, & lactuca: itemque coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, cerasa, mala austera, pira fragilia, caro elixa, praecipueque acetum, sive cibus ex eo, sive potio assumitur.

CAP. XXVIII.

De his, quae intus facile corrumpuntur.

FACILE autem intus corrumpuntur, panis fermentatus, & quisquis alius quam ex tritico est, & omne pistorium opus, lac, mel; itemque † lactentia atque teneri pisces, ostrea, olera, caseus & recens & vetus, crassa vel tenera caro, vinum dulce, mulsum, defrutum, passum: quicquid denique vel jurulentum est, vel nimis dulce, vel nimis tenue.

De

l. 1. F. M. P. *deinde.* *l.* 3. F. M. P. om. *De his, quae minime inflant.* *l.* 9. M. om. *XXVI.* *l.* 10. M. P. *quae res aut calefaciunt.* *l.* 17. M. P. *item.* *l.* 18. F. M. P. *cerasia.* *l.* 21. M. *XXVII.* *l.* 22. F. M. P. *Quae res intus facile vitiantur vel minime corrumpuntur.* *l.* 25. F. *atque.* *l.* 26. F. M. P. *ideoque.* *l.* ead. F. M. P. *lactentia.* *l.* ead. M. P. *atque & omne pistorium opus, teneri.* *l.* 29. F. M. P. *deinde.*

1 De Vict. Acut. LIX. 5.

De his, quae intus minime vitiantur.

At minime intus vitiantur, panis ſine fermento, aves, & eae potius duriores, duri piſces, neque ſolum aurata puta, aut ſcarus, ſed etiam lolligo, locuſta, polypus: item bubula, omnisque dura caro; eademque aptior eſt, ſi macra, ſi ſalſa eſt; omniaque ſalſamenta: cochleae, murices, purpurae: vinum auſterum, vel reſinatum.

Cap. XXIX.

32, 9. *De his, quae alvum movent.*

At alvum movent, panis fermentatus, magisque ſi [1] cibarius vel hordeaceus eſt; braſſica, ſi ſubcruda eſt, lactuca, anethum, naſturtium, ocimum, urtica, portulaca, radicula, capparis, allium, cepa, malva, lapathum, beta, aſparagus, cucurbita, ceraſa, mora, poma omnia mitia, ficus etiam arida, ſed magis viridis, uvae recentes pingues, minutae aves, cochleae, garum, ſalſamentum, oſtrea, pelorides, echini, muſculi, & omnes fere conchulae, maximeque jus earum; ſaxatiles, & omnes teneri piſces, ſepiarum atramentum; ſi qua caro aſſumitur pinguis, eadem vel jurulenta, vel elixa; aves, quae natant; mel crudum, lac, lactentia omnia, mulſum, vinum dulce vel ſalſum, † aqua, omnia tenera, tepida, [2] dulcia, pinguia, elixa, jurulenta, ſalſa, diluta.

Cap.

---

l. 1. F. M. P. om. *De his, quae intus minime vitiantur.* *l.* 3. F. M. P. *aurati.* *l.* 4. F. M. P. *pura.* *l.* 10. M. *XXVIII.* *l.* 11. F. M. P. om. *De his.* *l.* ead. F. M. P. *quae res alvum.* *l.* 17. F. M. P. *lapathium.* *l.* 18. F. M. P. *ceraſia.* *l.* ead. F. M. P. *uva.* *l.* 21. F. M. P. *ſalſamenta.* *l.* 27. M. P. *lactantia.*

1 Victor. Variar. Lect. I. 22. 2 Athen. Deipn. III. 33.

CAP. XXX.

De his, quae alvum adstringunt. 32, 9.

CONTRA adstringunt, panis ex siligine, vel ex simila; magis, si sine fermento est; magis etiam si tostus est; intenditurque vis ejus etiam, si bis coquitur: pulticula vel ex alica, vel ex panico, vel ex milio; itemque ex iisdem sorbitio; & magis, si haec ante fricta sunt: lenticula cui vel beta, vel intubus, vel [1] ambubeia, vel plantago adjecta est; magisque etiam, si illa ante fricta est: per se etiam intubus, vel ex plantagine, vel [2] ambubeia fricta; minuta olera, brassica bis decocta; dura ova; magisque si assa sunt; minutae aves, merula, palumbes; magisque, si in posca decocta est: grus, omnesque aves, quae magis currunt, quam volant; lepus, caprea; jecur ex his, quae sevum habent, maximeque bubulum, ac sevum ipsum: [3] caseus, qui vehementior vetustate fit, vel ea mutatione, quam in eo transmarino videmus; aut si recens est, ex melle, mulsove decoctus: item mel coctum, pira immatura, sorba, magisque ea, quae torminalia vocantur, mala cotonea, & punica, oleae vel albae vel praematurae, myrta, palmulae, purpurae, murices, vinum resinatum vel asperum, item meracum, acetum, mulsum quod inferbuit, asperum item defrutum, passum, † aqua vel tepida vel praefrigida, dura, id est, ea quae tarde putescit, ideoque pluviatilis potissimum, omnia dura, macra, austera, aspera,

---

l. 1. M. *XXIX.* *l.* 2. F. M. P. om. *De his.* *l.* ead. F. M. *quae res alvum.* *l.* ead. F. M. *adstringant.* P. *constringant.* *l.* 5. F. M. P. *ustus.* *l.* 15. F. M. P. *palumbus.* *l.* 16. P. *posco.* F. M. *pusco.* *l.* ead. F. M. P. *decoctus.* *l.* 17. M. F. om. *que.* *l.* 21. F. M. P. *caseo.* *l.* 25. F. M. P. *Cydonea.* *l.* 26. P. *permaturae.* *l.* 29. F. M. P. om. *asperum.* *l.* 32. F. M. P. *putrescit.* *l.* ead. F. M. P. *pluvia.*

1 Salm. Exerc. Plin. pag. 583. 2 Ed. Ultraj. 3 De Vict. Acut. LIX. 5.

ra, tosta, & in eadem carne, assa potius, quam elixa.

CAP. XXXI.

De his, quae urinam movent.

URINAM autem movent, quaecunque in horto nascentia boni odoris sunt, ut apium, ruta, anethum, ocimum, mentha, hyssopum, anisum, coriandrum, nasturtium, eruca, feniculum. praeter haec, asparagus, capparis, nepeta, thymum, satureia, lampsana, pastinaca, magisque agrestis, radicula, siser, cepa. Ex venatione, maxime lepus, vinum tenue, piper & rotundum & longum, sinapi, absinthium, nuclei pinei.

CAP. XXXII.

De his, quae ad somnum apta sunt.

SOMNO vero aptum est papaver, lactuca, maximeque aestiva, cujus cauliculus jam lacte repletus est, morum, porrum.

De his, quae sensum excitant.

Sensus vero excitant, nepeta, thymum, satureia, hyssopum, praecipueque pulegium, ruta, & cepa.

CAP. XXXIII.

De his, quae materiam evocant.

EVOCARE vero materiam multa admodum possunt: sed ea, cum ex peregrinis medicamentis maxime constent, aliisque magis, quam quibus ratione victus succur-

l. 3. M. om. *XXX.* *l.* 4. F. M. P. *quae res urinam.* *l.* 8. P. *anesum.* *l.* 11. F. M. P. *lapsanum.* *l.* 16. M. *XXXIII.* *l.* 17. F. M. P. *quae res somnum aut sensus excitant.* *l.* 22. F. M. P. om. *De his, quae sensum excitant.* *l.* 23. F. M. P. om. *vero.* *l.* 24. M. P. *puleium.* *l.* 26. M. *XXXII.* *l.* 27. F. M. P. *Quae res corpus aut erodant, aut reprimant, aut refrigerent, aut calefaciant, aut durent, aut emolliant.* *l.* 29. F. M. P. *quae.*

ſuccurritur, opitulentur, in praeſentia differam: ponam vero ea, quae prompta, & his morbis, de quibus protinus dicturus ſum, apta, corpus erodunt, & ſic ex eo, quidquid mali eſt, extrahunt. Habent autem hanc facultatem, ſemina erucae, naſturtii, radiculae; praecipue tamen omnium, ſinapis. Salis quoque & fici eadem vis eſt.

De his, quae reprimunt.

Leniter vero ſimul & reprimunt & molliunt, lana ſuccida, ex aceto vel vino, † cui oleum adjectum eſt; contritae palmulae, furfures in ſalſa aqua vel aceto decocti.

At ſimul reprimunt & refrigerant, herba muralis (parthenium vel perdicium appellant) ſerpillum, pulegium, ocimum, herba ſanguinalis (quam Graeci πολύγονον vocant) portulaca, papaveris folia, capreolique vitium, coriandri folia, hyoſcyamum, muſcus, ſiſer, apium ſolanum (quam στρύχνον Graeci vocant) braſſicae folia, intubus, plantago, feniculi ſemen, contrita pira vel mala, praecipueque cotonea, lenticula, aqua frigida, maximeque pluviatilis, 290, 18. vinum, acetum, & ex horum aliquo ma- 204, 15. dens vel panis, vel farina, vel ſpongia, vel lacinia, vel lana ſuccida, vel etiam linteolum, creta cimolia, gypſum, melinum, myrteum, [1] roſa, acerbum oleum, verbenarum contuſa cum teneris caulibus folia; cujus generis ſunt olea, cupreſſus, myrtus, lentiſcus, tamarix, liguſtrum, roſa, rubus, laurus, hedera, punicum malum.

Sine

l. F. M. P. *opitulantur.* *l.* 4. F. M. P. om. *ex.* *l.* 5. M. P. *quod.* *l.* 8. F. M. P. *ſinapi.* *l.* 10. F. M. P. om. *De his, quae reprimunt.* *l.* 12. F. M. P. *vel.* *l.* ead. F. M. P. *quo.* Male. Scriptum enim fuit *quoi* pro *cui.* *l.* 14. F. M. P. *decoctae.* *l.* 17. M. P. om. *pulegium.* *l.* 18. M. *πολυγόνιον.* *l.* 24. F. M. P. *cydonea.* *l.* 25. F. M. P. *pluvialis.* *l.* 26. F. M. P. *aliquo magis madens.* *l.* 28. F. M. P. *cinis.* *l.* 33. P. *tamaris.*

1 Patin. p. 328.

Sine frigore autem reprimunt, cocta cotonea, malicorium, aqua calida, in qua verbenae coctae sunt, quas supra proposui, pulvis vel ex fece vini, vel ex myrti foliis, amarae nuces.

De his, quae calefaciunt.

31, 20. Calefacit vero, ex qualibet farina cata-
105, 11. plasma, sive ex tritici, sive ex farris, sive hordei, sive ervi, vel lolii, vel milii, vel panici, vel lenticulae, vel fabae, vel lupini, vel lini, vel foeni graeci, ubi ea deferbuit, calidaque imposita est. Valentior tamen ad id omnis farina est ex mulso, quam ex aqua cocta. Praeterea cyprinum, irinum, medulla, adeps ex fele juncta oleo, magisque, si vetus est, sal, nitrum, † git, piper. quinque folium.

De his, quae durant, aut emolliunt.

Fereque, quae vehementer & reprimunt, & refrigerant, durant: quae autem calefaciunt & digerunt, ea emolliunt: praecipueque ad emolliendum potest cataplasma ex lini vel foeni graeci semine.

His autem omnibus, & simplicibus, & permixtis, varie medici utuntur: ut magis, quid quisque persuaserit sibi, appareat, quam quid evidenter compererit.

---

l. 1. F. M. P. *mala cydonea.* *l.* 5. F. M. P. om. *De his, quae calefaciunt.* *l.* 15. M. P. *felle.* *l.* 16. M. *nigrum.* *l.* 18. F. M. P. om. *De his, quae durant aut emolliunt.* *l.* 20. F. M. P. om. *autem.* *l.* 21. F. M. P. *&.*

LIBER

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De morborum generibus.

PRAEVISIS omnibus, quae pertinent ad univerſa genera morborum, ad ſingulorum curationes veniam. Hos autem in duas ſpecies Graeci diviſerunt; aliosque ex his acutos, alios longos eſſe dixerunt. Ideoque, quoniam non ſemper eodem modo reſpondebant, eoſdem alii inter acutos, alii inter longos retulerunt. Ex quo, plura eorum genera eſſe, manifeſtum eſt. Quidam enim breves acutique ſunt, qui cito vel tollunt hominem, vel ipſi cito finiuntur. Quidam longi, ſub quibus neque ſanitas in propinquo, neque exitium eſt. Tertiumque genus eorum eſt, qui modo acuti, modo longi ſunt, idque non in febribus tantummodo, in quibus frequentiſſimum eſt; ſed in aliis quoque fit. Atque etiam, praeter hos, quartum eſt; quod neque acutum dici poteſt, quia non perimit; neque utique longum, quia, ſi occurritur, facile ſanatur. Ego, cum de ſingulis dicam, cujus quiſque generis ſit, indicabo.

Dividam autem omnes in eos, qui in totis corporibus conſiſtere videntur, & eos, qui oriuntur in partibus. Incipiam a prioribus, pauca de omnibus praefatus. In nullo quidem morbo plus fortuna ſibi vendi- 405, 16.
care

---

l. 1. F. M. P. *Artium Aurelii Cornelii Celſi Liber tertius incipit. l.* 4. F. M. P. *Proviſis. l.* 14. F. M. P. *atique.*

care, quam ars: ars, quam natura, poteſt: utpote cum, repugnante [1] natura, nihil medicina proficiat. Magis tamen ignoſcendum medico eſt parum proficienti in acutis morbis, quam in longis. Hic enim breve ſpacium eſt, intra quod, ſi quod auxilium non profuit, aeger extinguitur: ibi & deliberationi, & mutationi remediorum tempus patet; adeo ut raro, ſi inter initia medicus acceſſit, obſequens aeger ſine illius vitio pereat. Longus tamen morbus cum penitus inſedit, quod ad difficultatem pertinet, acuto par eſt. Et acutus quidem, quo vetuſtior eſt; longus autem, quo recentior, eo facilius curatur. [2]

Alterum illud ignorari non oportet;
18, 13. quod non omnibus aegris eadem auxilia conveniunt. Ex quo incidit, ut alia atque alia ſummi auctores, quaſi ſola, venditaverint, prout cuique ceſſerant. Oportet itaque, ubi aliquid non reſpondet, non tanti putare auctorem, quanti aegrum, & experiri [3] aliud atque aliud. Sic tamen, ut in acutis morbis cito mutetur, quod nihil prodeſt: in longis, quos tempus, ut facit, ſic etiam ſolvit, non [4] ſtatim condemnetur, ſi quid non ſtatim profuit, minus vero removeatur, ſi quid paulum ſaltem juvat; quia profectus tempore expletur.

CAP.

---

1 Hippocrat. Lex. T. II. 10. Seneca de Tranq. An. c. VI. 2 Hipp. de A. T. xx. 6. 3 Philo Judaeus de Joſepho pag. 531. ed. 1631. 4 Cael. Aurel. Tard. paſſ. VI. 3. pag. 454.

CAP. II.

Quomodo morbi cognoſcantur, & an increſcant; an minuantur, & qua ratione ab initio, qui languere incipit, curari debeat.

PROTINUS autem inter initia ſcire facile eſt, quis acutus morbus, quis longus ſit: non in his ſolum, in quibus ſemper ita ſe habet; ſed in his quoque, in quibus variat. Nam ubi ſine intermiſſionibus acceſſiones & dolores graves urgent, acutus morbus eſt. Ubi lenti dolores, lentaeve febres ſunt, & ſpatia inter acceſſiones porriguntur, acceduntque ea ſigna, quae in priore [1] volumine expoſita ſunt, longum hunc futurum eſſe, manifeſtum eſt.

Videndum etiam eſt, morbus an increſcat, an conſiſtat, an minuatur: quia quaedam remedia increſcentibus morbis, plura inclinatis conveniunt. Eaque, quae creſcentibus apta ſunt, ubi acutus increſcens urget, in remiſſionibus potius experienda ſunt. Increſcit autem morbus, dum graviores dolores, acceſſioneſque veniunt; haeque & ante, quam proximae, revertuntur, & poſtea deſinunt. Atque in longis quoque morbis, etiam tales notas non habentibus, ſcire licet, increſcere, ſi ſomnus incertus eſt, ſi deterior concoctio, ſi foetidiores dejectiones, ſi tardior ſenſus, ſi pigrior mens, ſi percurrit corpus frigus aut calor, ſi id magis pallet. Ea vero, quae contraria his ſunt, decedentis ejus notae ſunt.

Prae-

l. 2. F. M. P. *an conſiſtant.* *l.* 7. F. M. P. *ſolis.* *l.* 8. P. *etiam.* *l.* 10. P. *acceſſionum dolore gravi urgentur.* *l.* 19. M. P. *inclinantibus.* *l.* 20. F. M. P. *quae de creſcentibus.* *l.* 29. M. P. om. *foetidiores.*

1 II. cap. 5.

Praeter haec, in acutis [1] morbis ſerius aeger alendus eſt, nec niſi jam inclinatis; ut inedia, dempta materia, impetum frangat. In longis maturius, ut ſuſtinere ſpatium affecturi mali poſſit. At, ſi quando is non in toto corpore, ſed in parte eſt; magis tamen ad rem pertinet, vim totius corporis moliri, quam partis; cum per eam partes aegrae ſanentur. Multum etiam intereſt, ab initio quis recte curatus ſit, an perperam: quia curatio minus his prodeſt, in quibus aſſidue fruſtra fuit. Si quis temere habitus, adhuc integris viribus vivit, admota curatione momento reſtituitur.

Sed cum ab his coeperim, quae notas quaſdam futurae adverſae valetudinis exhibent, curationum quoque principium ab animadverſione ejuſdem temporis faciam. Igitur, ſi quid ex his, quae propoſita
298, 15. ſunt, incidit, omnium optima ſunt, [2] quies
348, 21. & abſtinentia: ſi quid bibendum, aqua; idque interdum uno die fieri ſatis eſt; interdum, ſi terrentia manent, biduo: proximeque abſtinentiam ſumendus eſt cibus exiguus, bibenda aqua, poſtero die etiam vinum, deinde invicem alternis diebus, modo aqua, modo vinum, donec omnis cauſa metus finiatur. per haec enim ſaepe inſtans gravis morbus diſcutitur. Plurimique falluntur, dum ſe primo die protinus ſublaturos languorem, aut exercitatione, aut balneo, aut coacta dejectione, aut vomitu, aut ſudationibus, aut vino ſperant. non quod non interdum id incidat,

---

l. 2. F. M. P. *ut primo.* *l.* 5. P. *adventuri.* *l.* ead. M. P. *Ac.* *l.* 8. P. *molliri.* *l.* ead. F. M. *propriae.* *l.* 24. P. *abſtinere etiam.* *l.* 28. F. M. P. *cauſae.* *l.* 34. F. M. P. *quo.*

1 Aph. I. 4. & 10. 2 Liv. XXII. c. 18.

dat, aut non decipiat, ſed quod ſaepius fallat; ſolaque abſtinentia ſine ullo periculo medeatur. Cum praeſertim etiam pro modo terroris moderari liceat: &, ſi leviora indicia fuerunt, ſatis ſit a vino tantum abſtinere; quod ſubtractum plus, quam ſi cibo aliquid dematur, adjuvat: ſi paulo graviora, ſatis ſit, non aquam tantum bibere, ſed etiam cibo carnem ſubtrahere: interdum panis quoque minus, quam pro conſuetudine aſſumere, humidoque cibo eſſe contentum, & olere potiſſimum. Satiſque ſit, tum ex toto a cibo, a vino, ab omni motu corporis abſtinere, cum vehementes notae terruerunt. Neque dubium eſt, quin vix quiſquam, qui non diſſimulavit, ſed per haec mature morbo occurrit, aegrotet.

CAP. III.

De febrium generibus.

ATQUE haec quidem ſanis facienda ſunt, tantum cauſam metuentibus. ſequitur vero curatio febrium, quod & in toto corpore, & vulgare maxime morbi genus eſt. Et his una [1] quotidiana, altera tertiana, altera quartana eſt. Interdum etiam longiore circuitu quaedam redeunt, ſed id raro evenit. In prioribus, & morbi ſunt, & medicina.

Ac quartanae quidem [2] ſimpliciores ſunt. Incipiunt fere ab horrore; deinde calor erumpit; finitaque febre biduum integrum eſt. ita quarto die revertitur.

Tertianarum vero duo genera ſunt. Alterum

---

l. 1. F. M. P. *quo. l.* 8. F. M. P. *facile. l.* 15. P. *irruerunt. l.* 25. P. *tertia.*

1 I. Epidem. III. 14. &c. 2 I. Epidem. III. 17.

terum eodem modo, quo quartana, & incipiens, & desinens; illo tantum interposito discrimine, quod unum diem praestat integrum, tertio redit. Alterum longe perniciosius, quod tertio quidem die revertitur, ex octo autem & quadraginta horis fere sex & triginta per accessionem occupat (interdum etiam vel minus, vel plus) neque ex toto in [1] remissione desistit; sed tantum levius est. Id genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant.

Quotidianae vero variae sunt, & multiplices. Aliae enim protinus a calore incipiunt, aliae a frigore, aliae ab horrore. Frigus voco, ubi extremae partes membrorum inalgescunt: horrorem, ubi totum corpus intremit. Rursus aliae sic desinunt, ut ex toto sequatur integritas: aliae sic, ut aliquantum quidem minuatur ex febre: nihilominus tamen quaedam reliquiae remaneant, donec altera accessio accedat: ac saepe aliae vix quicquam aut nihil remittunt, sed ita, ut coepere, continuant. Deinde, aliae fervorem ingentem habent, aliae tolerabilem: aliae quotidie pares sunt, aliae impares; atque invicem altero die leniores, altero vehementiores: aliae tempore eodem postridie revertuntur, aliae vel serius vel celerius: aliae diem noctemque accessione & decessione implent, aliae minus, aliae plus: aliae, cum decedunt, sudorem movent, aliae non movent; atque alias per sudorem ad integritatem venitur, alias corpus tantum imbecillius redditur. Accessio-

---

l. 13. *a frigore* ignorat P. *l.* 22. F. M. P. *remittant.* *l.* ead. *coepere* abest a M. P. *l.* 23. F. M. P. *continuent.* *l.* 30. F. M. P. *accessionem & decessionem.*

1 Est proprium verbum medicorum, Gronov. ad Senec. Epist. 53.

ceſſiones etiam, modo ſingulae ſingulis diebus fiunt, modo binae pluresve concurrunt. Ex quo ſaepe evenit, ut quotidie plures acceſſiones remiſſioneſque ſint; ſic tamen, ut unaquaeque alicui priori reſpondeat.

Interdum vero acceſſiones quoque confunduntur, ſic ut notari neque tempora earum, neque ſpatia poſſint. Neque verum eſt; quod dicitur a quibuſdam, nullam febrem inordinatam eſſe, niſi aut ex vomica, aut ex inflammatione, aut ex ulcere. Facilior enim ſemper curatio foret, ſi hoc verum eſſet. nam, quod evidentes cauſae faciunt, facere etiam abditae poſſunt. Neque de re, ſed de verbo controverſiam movent, qui, cum aliter aliterque in eodem morbo febres accedunt, non eaſdem inordinate redire, ſed alias aliaſque ſubinde oriri dicunt. Quod tamen ad curandi rationem nihil pertineret, etiamſi vere diceretur. Tempora quoque remiſſionum modo liberalia, modo vix ulla ſunt.

Cap. IV.

De Curationum diverſis generibus.

Et febrium quidem ratio maxime talis eſt. Curationum vero diverſa genera ſunt, prout auctores aliquos habent. Aſclepiades officium eſſe medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Id votum eſt: ſed fere periculoſa eſſe nimia & feſtinatio & voluptas ſolet. Qua vero moderatione utendum ſit, ut quantum

l. 1. P. *non. l.* 10. P. *nullam non febrem. l.* 14. F. M. P. *ſed. l.* 18. F. M. P. *accedant. l.* 20. P. *dicit & ut. l.* 30. P. *celeriter, & ut. l.* 31. F. M. P. *nimium.*

tum fieri potest, omnia ista contingant, prima semper habita salute, in ipsis partibus curationum considerandum erit.

Et ante omnia quaeritur, primis diebus aeger qua ratione continendus sit. Antiqui, medicamentis quibusdam datis, concoctionem moliebantur; eo quod [1] cruditatem maxime horrebant: deinde eam materiam, quae laedere videbatur, ducendo saepius alvum subtrahebant. Asclepiades medica-
29, 7. menta sustulit; alvum non toties, sed fe-
85, 7. re tamen in omni morbo, subduxit. Febre
vero ipsa praecipue se ad remedium uti professus est. Convellendas etiam vires aegri putavit, luce, vigilia, siti ingenti; sic, ut ne os quidem primis diebus elui sineret. Quo magis falluntur, qui per omnia jucundam ejus disciplinam esse concipiunt. Etenim ulterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuriae subscripsit, primis vero tortoris vicem exhibuit.

† Ego autem, medicamentorum dari potiones, & alvum duci non nisi raro debere, concedo. Et id non ideo tamen agendum, ut aegri vires convellantur, existimo: quoniam ex imbecillitate summum periculum est. Minui ergo tantum materiam superantem oportet; quae naturaliter digeritur, ubi nihil novi accedit. Itaque abstinendus a cibo primis diebus est, & in luce habendus aeger (nisi infirmus) interdiu, quoniam corpus ista quoque digerit: isque cubare quam maximo conclavi debet.

Quod ad sitim vero somnumque pertinet,

l. 14. P. *enim.* *l.* 18. F. M. P. *contendunt.* *l.* 19. M. F. P. *Is enim.* *l.* 26. P. *quoniam & ex.* *l.* 28. F. M. *detrahatur.* *l.* 30. F. M. P. om. *&.* *l.* 31. F. M. P. *interdiu est, quoniam.*

1 Aph. I, 22.

net, moderandum eſt, ut interdiu vigilet; noctu, ſi fieri poteſt, conquieſcat: ac neque potet, neque nimium ſiti crucietur. Os etiam ejus elui poteſt, ubi & ſiccum eſt, & ipſi foetet. quamvis id tempus aptum potioni non eſt. Commodeque Eraſiſtratus dixit, ſaepe, interiore parte humorem non requirente, os & fauces requirere; neque ad rem, male haberi aegrum, pertinere, Ac primo quidem ſic tenendus eſt.

Optimum vero medicamentum eſt, opportune cibus datus, qui quando primum dari debeat, quaeritur. Plerique ex antiquis tarde dabant, ſaepe quinto die, ſaepe ſexto, & id fortaſſe vel in Aſia, vel in AEgypto, 8, 22.
coeli ratio patitur. Aſclepiades, ubi aegrum triduo per omnia fatigaverat, quartum diem cibo deſtinabat. At Themiſon nuper, non, quando coepiſſet febris, ſed quando deſiſſet, aut certe levata eſſet, conſiderabat, &, ab illo tempore expectato die tertio, ſi non acceſſerat febris, ſtatim: ſi acceſſerat, ubi ea vel deſierat, vel, ſi aſſidue inhaerebat, ſi certe ſe inclinaverat, cibum dabat.

Nihil autem horum utique perpetuum 17, 2.
eſt. Nam poteſt primo die primus cibus dandus eſſe, poteſt ſecundo, poteſt tertio, poteſt non niſi quarto, aut quinto; poteſt poſt unam acceſſionem, poteſt poſt duas; poteſt poſt plures. Refert enim, qualis morbus ſit, quale corpus, quale coelum, quae aetas, quod tempus anni. Minimeque, in rebus 18. 33.
multum inter ſe differentibus, perpetuum eſſe praeceptum temporis poteſt. In morbo,

l. 1. P. *interdum.* *l.* 7. F. M. P. *inferiore.* *l.* 17. F. M. P. ignorant *ve.* *l.* ead. F. M. P. *quarto.* *l.* 33. P. *differentibus, quod intermittendum non eſt.*

bo, qui plus virium aufert, celerius cibus dandus est: itemque eo [1] coelo, quo magis digerit. Ob quam causam in Aphrica nullo die aeger abstineri recte videtur. Maturius etiam puero, quam juveni: aestate, quam hieme, dari debet. [2] Unum illud, & semper, & ubique servandum est, ut aegri
78, 13. vires subinde assidens medicus inspiciat, &
131, 21. quamdiu supererunt, abstinentia pugnet;
295, 22. si imbecillitatem vereri coeperit, cibo subveniat. Id enim ejus officium est, ut aegrum, neque supervacua materia oneret, neque imbecilliorem fame perdat. Idque apud Erasistratum quoque invenio: qui, quamvis parum docuit, quando venter, quando corpus ipsum exinaniretur, dicendo tamen, haec esse videnda, & tum cibum dandum, cum corpori deberetur: satis ostendit, dum vires superessent, dari non oportere; ne deficerent, consulendum esse.

Ex his autem intelligi potest, ab uno medico multos non posse curari: eumque, si artifex est, idoneum esse, qui non multum ab aegro recedit. Sed, qui quaestui serviunt, quoniam is major ex populo est, libenter amplectuntur ea praecepta, quae sedulitatem non exigunt; ut in hac ipsa re. Facile est enim dies vel accessiones numerare his quoque, qui aegrum raro vident: ille assideat necesse est, qui, quod solum opus est, visurus est, quando nimis imbecillus futurus sit, nisi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi dies quartus aptissimus esse consuevit.

Est

l. 6. F. M. P. *est.* *l.* 7. F. M. P. *quod.* *l.* 13. M. F. P. *imbecillitatem.* *l.* ead. P. *prodat.* *l.* ead. *itaque.* *l.* 17. P. *visenda.*

1 Aph. I. 15. 2 Aph. I. 9.

Est autem alia etiam de diebus [1] ipsis dubitatio, quoniam antiqui potissimum [2] impares sequebantur, eosque, tanquam tunc de aegris judicaretur, κρισίμους [3] nominabant. [4] Hi erant dies tertius, quintus, septimus, nonus, undecimus, quartusdecimus, unus & vigesimus; ita ut summa potentia septimo, deinde quartodecimo, deinde uni & vigesimo daretur. Igitur sic aegros nutriebant, 138, 9. ut dierum imparium accessiones expectarent: deinde postea cibum, quasi levioribus accessionibus instantibus, darent: adeo ut Hippocrates, [5] si alio die febris desisset, recidivam timere sit solitus.

Id Asclepiades jure ut vanum repudiavit; neque in ullo die, quia par imparve esset, aegris vel majus vel minus periculum esse dixit. Interdum enim pejores dies pares fiunt; & opportunius post febrium accessiones cibus datur. Nonnumquam etiam in ipso morbo, dierum ratio mutatur; fitque gravior, qui remissior esse consueverat. Atque ipse quartusdecimus par est, in quo esse magnam vim antiqui fatebantur. Qui cum octavum primi naturam habere contenderent, ut ab eo secundus septenarius inciperet, ipsi sibi repugnabant, non octavum, neque decimum, neque duodecimum diem sumendo, quasi potentiorem: plus enim tribuebant nono, & undecimo. Quod cum fecissent sine ulla probabili ratione, ab undecimo, non ad tertiumdecimum, sed ad quartumdecimum transibant. Est etiam apud Hippocratem, ei, quem septimus

---

l. 5. P. *In his erat.* *l.* 17. F. M. *iis.* P. *his.* *l.* 19. F. M. P. *eorum.* *l.* 27. F. M. P. *septenarius numerus inciperet.* *l.* 29. F. M. P. *sumendum.*

1 I. Epidem. III. de Partu septim. VII. VIII. 2 Julian. Imper. Epist. pag. 207. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. I. 14. 4 Aph. II. 23. 24. 5 Aph. IV. 61.

timus dies liberaturus sit, quartum esse gravissimum. Ita, illo quoque auctore, in die pari & gravior febris esse potest, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartum quemque diem, ut in utrumque efficacissimum apprehendit; id est, quartum, septimum, undecimum, quartumdecimum, decimumseptimum: in quo ab impari ad paris rationem transit. Et ne in hoc quidem propositum conservavit: cum a septimo die undecimus, non quartus, sed quintus sit. Adeo apparet, quacumque ratione ad numerum respexerimus, nihil rationis, sub illo quidem auctore, reperiri. Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt: cum hic quoque medicus non numerare dies debeat, sed ipsas accessiones intueri; & ex his conjectare, quando dandus cibus sit.

Illud autem magis ad rem pertinet, scire, cibumne oporteat dari, cum jam bene venae conquieverunt, aut etiamnum manentibus reliquiis febris. Antiqui enim quam integerrimis corporibus alimentum offerebant. Asclepiades, inclinata quidem febre, sed adhuc tamen inhaerente. In quo vanam rationem secutus est: non quod non sit interdum maturius cibus dandus, si mature timetur altera accessio: sed quod scilicet non nisi quam sanissimo dari debeat. [1] minus enim corrumpitur, quod integro corpori infertur. Neque tamen verum est, quod Themisoni videbatur, si duabus horis

l. 8. F. M. P. *quo & ab.* *l.* 9. F. M. P. *paris numeri rationem.* *l.* ead. F. M. P. om. *in.* *l.* 13. *respexerimus.* abest a F. P. M. *l.* 22. F. M. P. *tum.* *l.* 24. P. *febrium.* *l.* 28. F. M. P. *quo.* *l.* 30. M. F. P. *quo.* *l.* 31. F. M. P. omitt. *non nisi.*

1 Aph. 1. 19.

ris integer futurus esset aeger, satius esse tunc dare; ut ab integro corpore potissimum diduceretur. Nam si diduci tam celeriter posset, id esset optimum. Sed cum hoc breve tempus non praestet, satius est, principia cibi a decedente febre, quam reliquias ab incipiente excipi. Ita, si longius tempus secuturum est, quam integerrimo dandus est: si etiam breve, antequam ex toto integer fiat. Quo loco vero integritas est, eodem est remissio, quae maxime in febre continua potest esse. At hoc quoque quaeritur, utrum tot horae expectandae sint, quot febrem habuerunt: an satis sit, primam partem earum praeteriri, ut aegris jucundius incidat, quibus interdum non vacat. Tutissimum est autem, ante totius accessionis tempus praeterire: quamvis, ubi longa febris fuit, potest indulgeri aegro maturius, dum tamen ante minimum pars dimidia praetereatur. Idque non in ea sola febre, de qua proxime dictum est, sed in omnibus ita servandum est.

CAP. V.

De febrium speciebus, & singularum curationibus: & primo, quando cibus febricitantibus dandus sit.

HAEC magis per omnia genera febrium perpetua sunt: nunc ad singulas earum species descendam. Igitur si semel tantum accessit, deinde desiit, eaque vel ex † inguine, vel ex lassitudine; vel ex aestu,

---

l. 5. F. M. P. *esse.* *l.* 8. F. M. P. *secundum.* *l.* 9. F. M. P. *breve etiam.* *l.* 11. F. M. *maxime.* *l.* 12. F. M. P. *Atque hic.* *l.* 21. M. P. *minime.* *l.* 33. Malim *sanguine* vel *ingluvie.* Quomodo enim ex inguine posset oriri febris? dein enumerat causas externas, quas inter inguen censeri non potest.

aestu, aliave simili re fuit, sic, ut interior nulla causa metum fecerit, postero die, cum tempus accessionis ita transiit, ut nihil moveret, cibus dari potest. At, si ex alto calor venit; & gravitas vel capitis vel praecordiorum secuta est; neque apparet, quid corpus confuderit; quamvis unam accessionem secuta integritas est: tamen, quia tertiana timeri potest, expectandus est dies tertius; &, ubi accessionis tempus praeteriit, cibus dandus est, sed exiguus; quia quartana quoque timeri potest. At die quarto demum, si corpus integrum est, eo cum fiducia utendum. Si vero postero, tertiove, aut quarto die secuta febris est: scire licet, morbum esse. Sed tertianarum, quartanarumque (quarum & certus circuitus, & finis integer, & liberaliter quieta tempora sunt) expeditior ratio est. de quibus suo loco dicam.

Nunc vero eas explicabo, quae quotidie urgent. Igitur tertio quoque die cibus aegro commodissime datur; ut alter febrem minuat, alter viribus subveniat. Sed is dari debet, si quotidiana febris est, quae ex toto desinat, simulatque corpus integrum factum est: sin, quamvis non accessiones, febres tamen junguntur, & quotidie quidem increscunt, sed sine integritate tamen remittunt, cum corpus ita se habet, ut major remissio non expectetur: si altero die gravior, altero levior accessio est, post graviorem. Fere vero graviorem accessionem levior [1] nox sequitur: quo fit, ut graviorem accessionem nox quoque tristior antecedat. At,

l. 12. M. F. P. *Et.* *l.* 17. M. F. P. *circuitus est*, *&*. *l.* ead. M. F. P. *integer est.* *l.* 18. M. F. *quia liberaliter.* P. *& quia liberaliter quieta.* *l.* 21. F. *negent.* *l.* 26. M. P. F. *si.*

1 Aph. II. 13.

At, ſi continuatur febris, neque levior unquam fit, & dari cibum neceſſe eſt, quando dari debeat, magna diſſenſio eſt. Quidam, quia fere [1] remiſſius matutinum tempus aegris eſt, tunc putant dandum. Quod ſi reſpondet, non quia mane eſt, ſed quia remiſſio eſt aegris, dari debet. Si vero ne tunc quidem ulla requies aegris eſt, quia hoc ipſo pejus id tempus eſt, quod, cum ſua natura melius eſſe debeat, morbi vitio non eſt, ſimulque inſequitur tempus meridianum, a quo cum omnis aeger fere pejor fiat, timeri poteſt, ne ille magis etiam, quam ex conſuetudine, urgeatur. Igitur alii veſpere tali aegro cibum dant. Sed, cum eo [2] tempore fere peſſimi [3] ſint, qui aegrotant, verendum eſt, ne, ſi quid tunc moverimus, fiat aliquid aſperius. Ob haec alii differunt ad mediam noctem, decurſo jam graviſſimo tempore, eodemque longiſſime diſtante. Securius vero datur antelucanis horis; quibus omnes fere maxime dormiunt: deinde matutino tempore; quod natura ſua leviſſimum eſt.

Si vero febres vagae ſunt: quia verendum eſt, ne cibum ſtatim ſubſequantur: quandocunque quis ex acceſſione levatus eſt, tunc debet aſſumere. At, ſi plures acceſſiones eodem die veniunt, conſiderare oportet, paresne per omnia ſint (quod vix fieri poteſt) an impares. Si per omnia pares ſunt: poſt eam potius acceſſionem cibus dari debet, quae non inter meridiem & veſperem deſinit. Si impares ſunt: conſideran-

l. 7. M. F. *remiſſior. l.* ead. M. F. *aeger.* P. *aegro. l.* 8. M. F. P. om. *quia. l.* 18. M. F. P. ignorant *alii differunt. l.* 19. M. F. P. *decurſo id eſt finito jam. l.* 21. M. P. *ſecuturis. l.* ead. *datur* abeſt a M. P. *l.* 32. M. F. P. *ſint.*

1 Cael. Aurel. Morb. Chronic. II. 14. p. 427. Buxtorf. Lex. Chald. p. 510. 2 Cael. Aurel. A. M. l. 1. c. 15. p. 48. 3 Achill. Tatius de Clitophont. pag. 21.

ſiderandum eſt, quo diſtent. Nam, ſi altera gravior, altera levior eſt, poſt graviorem dari debet: ſi altera longior, altera brevior, poſt longiorem: ſi altera gravior, altera longior eſt, conſiderandum eſt, utra magis affligat, illa vi, an haec tempore, & poſt eam dandus eſt. Sed plane plurimum intereſt, quantae qualeſque inter eas remiſſiones ſint. Nam, ſi poſt alteram febrem motio manet, poſt alteram integrum corpus eſt; integro corpore, cibo tempus aptius eſt.

Si ſemper febricula manet; ſed alterum tamen longius tempus remiſſionis eſt; id potius eligendum eſt: adeo ut, ubi acceſſiones continuantur, protinus, inclinata priore, dandus cibus ſit. Etenim perpetuum eſt, ad quod omne conſilium dirigi poteſt; cibum quam maxime ſemper ab [1] acceſſione futura reducere: &, hoc ſalvo, dare quam integerrimo corpore. Quod non inter duas tantum, ſed etiam inter plures acceſſiones ſervabitur. Sed, cum ſit aptiſſimum, tertio quoque die cibum dare; tamen, ſi corpus infirmum eſt, quotidie dandus eſt: multoque magis, ſi continentes febres ſine remiſſione ſunt; quantoque magis corpus affligunt; aut ſi duae pluresve acceſſiones eodem die veniunt. Quae res efficit, ut & a primo die protinus cibus dari quotidie debeat, ſi protinus venae conciderunt: & saepius eodem die, ſi inter plures acceſſiones ſubinde vis corpori deeſt. Illud tamen in his ſervandum eſt; ut poſt eas febres

---

l. 21. M. F. P. *corpori.*

1 Aph. I. 11.

bres minus cibi detur, poſt quas, ſi per corpus liceret, omnino non daretur. Cum vero febris inſtet, incipiat, augeatur, conſiſtat, decedat, deinde in deceſſione conſiſtat, aut finiatur; ſcire licet, optimum cibo tempus eſſe febre finita: deinde, cum deceſſio ejus conſiſtit: tertium, ſi neceſſe eſt, quandocunque decedit: caetera omnia periculoſa eſſe. Si tamen propter infirmitatem neceſſitas urget, ſatius eſſe; conſiſtente jam incremento febris, aliquid offerre, quam increſcente: ſatius eſſe, inſtante, quam incipiente: cum eo tamen ut nullo tempore is, qui deficit, non ſit ſuſtinendus.

Neque hercule ſatis eſt, ipſas tantum febres medicum intueri, ſed etiam totius corporis habitum, & ad eum dirigere curationem; ſeu ſuperſunt vires, ſeu deſunt, 120, 8.
ſeu quidam mali affectus interveniunt. Cum vero ſemper aegros ſecuros agere conveniat, ut corpore tantum, non etiam animo laborent: tum praecipue, ubi cibum ſumpſerunt. Itaque, ſi qua ſunt, quae exaſperatura eorum animos ſunt; optimum eſt, ea, dum aegrotant, eorum notitiae ſub- 358, 11.
trahere: ſi id fieri non poteſt, ſuſtinere tamen poſt cibum, poſtque ſomni tempus, & cum experrecti ſunt, tum exponere.

CAP. VI.

Quando potiones febricitantibus dari expediat.

SED de cibo facilior quidem cum aegris ratio eſt: quoniam ſaepe ſtomachus hunc

---

l. 25. P. *eadem aegrotantium.* *l.* 27. M. F. P. *uſque.*
l. 33. M. F. P. *quorum.*

hunc respuit, etiamsi mens concupiscit. De potione vero ingens pugna est; eoque magis, quo major febris est. Haec enim sitim accendit, & tum maxime aquam exigit, cum illa periculosissima est. Sed docendus aeger est, ubi febris conquieverit, protinus sitim quoque quieturam: longioremque accessionem fore, si quod ei datum fuerit alimentum: ita celerius eum desinere sitire, qui non bibit. Necesse est tamen, quanto facilius etiam sani famem, quam sitim sustinent, tanto magis aegris in potione, quam in cibo indulgere. Sed primo quidem die nullus humor dari debet: nisi subito sic venae conciderunt, ut cibus quoque dari debeat. Secundo vero, caeterisque etiam, quibus cibus non dabitur, tamen, si magna sitis urgebit, potio dari potest.

Ac ne illud quidem, ab Heraclide Tarentino dictum, ratione caret: ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet; expedire quoque per modicas potiones misceri 218, 15. novam materiam corruptae. Illud videndum est, ut, qualia tempora cibo leguntur, talia potioni quoque: ubi sine illo datur, deligantur, cum aegrum dormire cupiemus: quod fere sitis prohibet. Satis autem convenit, cum omnibus [1] febricitantibus nimius humor alienus sit, tum praecipue esse feminis, quae ex partu in febres inciderunt.

Sed cum tempora cibo potionique febris & remissionis ratio det, non est expedi-

---

l. 6. *con* omittunt M. F. P. *l.* 23. M. F. P. *medicas.* *l.* 27. M. F. P. *deligantur, aut cum.*

1 Aph. I. 16.

peditissimum scire, quando aeger febricitet, quando melior sit, quando deficiat: sine quibus dispensari illa non possunt. Venis enim maxime credimus, [1] fallacissimae rei; quia saepe istae lentiores celerioresve sunt, & aetate, & sexu, & corporum natura. Et plerumque satis sano corpore, si stomachus infirmus est, nonnunquam etiam incipiente febre, subeunt & quiescunt: ut imbecillus is videri possit, cui facile laturo gravis instat accessio. Contra saepe eas concitat & resolvit sol, & balneum, & exercitatio, & metus, & ira, & quilibet alius animi affectus. adeo ut, cum primum medicus venit, solicitudo aegri dubitantis, quomodo illi se habere videatur, eas moveat. Ob quam causam, periti medici est, non protinus ut venit, apprehendere manu brachium; sed primum residere hilari vultu, percunctarique, quemadmodum se habeat; &, si quis ejus metus est, eum probabili sermone lenire; tum deinde ejus carpo manum admovere. Quas venas autem conspectus medici movet, quam facile mille res turbant! Altera res est, cui credimus, calor, aeque fallax. Nam hic quoque excitatur aestu, labore, somno, metu, solicitudine.

Igitur intueri quidem etiam ista oportet: sed his non omnia credere. Ac protinus quidem scire, non febricitare eum, cujus venae naturaliter ordinatae sunt, teporque talis est, qualis esse sanis solet: nec protinus etiam sub calore motuque febrem sese

l. 5. M. F. P. *leniores*. *l.* 10. In alio quopiam exemplari legitur *cui facile adhuc laturo*. Jo. Caesarius. *l.* 16. M. F. P. *ille*. *l.* 83. M. F. P. *corpori*. *l.* 29. P. *quidem omnia etiam*. *l.* 33. M. F. P. *non*. *l.* 34. M. F. P. *autem*.

1 Pancirolæ observ. IV. 2 De decent. ornatu T. IX. X. Pallad. Sophist. in l. V. Epidem. pag. m. 201. Actuar. de M. M. II. 2.

ſeſe concipere : ſed ita, ſi ſumma quoque arida inaequaliter cutis eſt ; ſi calor & in fronte eſt, & ex intimis praecordiis oritur ; ſi ſpiritus ex naribus cum fervore prorumpit ; ſi color, aut rubore, aut pallore novo mutatus eſt ; ſi oculi graves, & aut perſicci, aut ſubhumidi ſunt ; ſi ſudor, cum fit, inaequalis eſt ; ſi venae non aequis intervallis moventur. Ob quam cauſam medicus neque in tenebris, neque a capite aegri debet reſidere ; ſed illuſtri loco adverſus eum, ut omnes notas, ex vultu quoque cubantis perſpiciat.

Ubi vero febris fuit, atque decrevit, ſpectare oportet, num tempora, parteſve corporis aliae paulum madeſcant, quae ſudorem venturum eſſe teſtentur. Ac ſi qua ejus nota eſt, tunc demum dare potui calidam aquam, cujus ſalubris effectus eſt, ſi ſudorem per omnia membra diffundit. Hu-
135, 21. jus autem rei cauſa, continere aeger ſub veſte ſatis multa manus debet ; eademque crura, pedesque contegere : qua mole plerique aegros in ipſo impetu febris, potiſſimeque ubi ardens ea eſt, male habent. Si ſudare corpus coepit, linteum tepefacere oportet, paulatimque ſingula membra detergere. At ubi ſudor omnis finitus eſt, aut ſi is non venit, ubi quam maxime tepuit, & idoneus eſſe cibo aeger videtur, ſub veſte leniter ungendus eſt, tum detergendus, deinde ei cibus dandus.

Cibus [1] autem febricitantibus humidus eſt aptiſſimus, aut humori certe quam proxi-

l. 3. M. F. P. omitt. *ex.* *l.* 7. M. F. *fit.* *l.* 13. P. *illuſtri loco percipiat.* *l.* 14. M. F. P. *exſpectari.* *l.* 17. P. *At.* M. F. P. omitt. *ejus.* *l.* 23. P. *male.* *l.* 24. M. F. P. *peſſimeque.* *l.* 29. M. F. P. *potuit.* M. F. P. om. *&.* *l.* 33. P. *bis.*

1 1. Aph. 16.

proximus: utique ex materia quam leviſſima; maximeque [1] ſorbitio: eaque, ſi magnae febres fuerunt, quam tenuiſſima eſſe debet. Mel quoque deſpumatum huic recte adjicitur, quo corpus magis nutriatur: ſed id, ſi ſtomachum offendit, ſupervacuum eſt; ſicut ipſa quoque ſorbitio. Dari vero in vicem ejus poteſt, vel † intrita ex aqua calida, vel alica elota; ſi firmus eſt ſtomachus, & compreſſa alvus, ex aqua mulſa; ſi vel ille languet, vel haec profluit, ex poſca. Et primo quidem cibo ita ſatis eſt: ſecundo vero aliquid adjici poteſt, ex eodem tamen genere materiae, vel olus, vel conchylium, vel pomum. At, dum febres quidem increſcunt; hic ſolus idoneus cibus eſt. Ubi vero aut deſinunt, aut levantur, ſemper quidem incipiendum eſt ab aliquo ex materia leviſſima, adjiciendum vero aliquid ex media, ratione habita ſubinde & virium hominis, & morbi. 78, 14.

Apponendi vero aegro varii cibi (ſicut Aſclepiades praecepit) tum demum ſunt, ubi 120, 8. faſtidio urgetur, neque ſatis vires ſufficiunt: ut paulum ex ſingulis deguſtando, famem vitet. At ſi neque vis, neque cupiditas deeſt, nulla varietate ſolicitandus aeger eſt; ne plus aſſumat, quam concoquat. Neque verum eſt, quod ab eo dicitur, facilius concoqui cibos varios; eduntur quidem facilius: ad concoctionem autem materiae genus & modus pertinent. Neque inter magnos dolores, neque increſcente [2] morbo, tutum eſt, aegrum cibo impleri; ſed ubi

---

l. 11. M. F. P. *puſca.* *l.* 15. M. F. P. *Et.* *l.* 22. M. F. P. *ponendi.* *l.* 29. P. *ea.* *l.* 30. P. *educuntur enim.* M. F. *eduntur enim.*

1 Hippocr. de Vet. M. XI. XII. 2 Aph. I. 7, 8.

ubi inclinata jam in melius valetudo eſt.

Sunt aliae quoque obſervationes in febribus neceſſariae; atque id quidem videndum eſt, quod quidam ſolum praecipiunt, an adſtrictum corpus ſit, an profluat. Quorum alterum ſtrangulat, alterum digerit. Nam, ſi adſtrictum eſt, ducenda alvus eſt, movenda urina, eliciendus omni modo ſudor. In hoc genere morborum ſanguinem etiam miſiſſe, concuſſiſſe vehementibus geſtationibus corpus, in lumine habuiſſe, imperaſſe famem, ſitim, vigiliam prodeſt. Utile eſt etiam ducere in balneum, prius demittere in ſolium, tum ungere, iterum ad ſolium redire, multaque aqua fovere inguina; interdum etiam oleum in ſolio cum aqua calida miſcere; uti cibo rarius & ſerius, tenui, ſimplici, molli, calido, exiguo; maximeque oleribus, qualia ſunt, lapathum, urtica, malva: vel jure etiam concharum, muſculorumve, aut locuſtarum: neque danda caro, niſi elixa, eſt. At † potio eſſe debet magis liberalis, & ante cibum, & poſt hunc, & cum hoc, ultra quam ſitis coget. Poteritque a balneo etiam pingue jus, aut dulcius dari vinum: poterit ſemel, aut bis interponi Graecum ſalſum.

37, 7. Contra vero, ſi corpus profluet, ſudor
147, 19. coërcendus, quies adhibenda erit; tenebris, ſomnoque, quandocunque volet, utendum; non niſi levi geſtatione corpus agitandum, & pro genere mali ſubveniendum. Nam, ſi venter fluit, aut ſi ſtomachus non continet, ubi febris decrevit, libera-

---

l. 3. M. F. P. *quoque.* *l.* 6. M. F. P. *ſtrangulat quod continet, alterum.* *l.* 14. P. *dimittere.* M. F. *item.* *l.* 19. M. F. P. *lapathium.* *l.* 25. M. P. *pinguius.* *l.* 30. M. *ſomnique.* P. *ſomnisque.* *l.* ead. P. *quando velit.* *l.* 31. F. *leni.*

beraliter oportet aquam tepidam potui dare, & vomere cogere; niſi aut fauces, aut praecordia, aut latus dolet, aut vetus morbus eſt.

Si vero ſudor exercet, duranda cutis eſt, vel nitro, vel ſale; quae cum oleo miſcentur. At, ſi levius id vitium eſt, oleo corpus ungendum eſt: ſi vehementius, roſa, vel melino, vel myrteo, cui vinum auſterum ſit adjectum.

Quiſquis autem fluore aeger eſt, cum venit in balneum, prius ungendus, deinde in ſolium demittendus eſt. Si in cute vitium eſt, frigida quoque, quam calida aqua melius utetur. Ubi ad cibum ventum eſt, dari debet his valens, frigidus, ſiccus, ſimplex, qui quam minime corrumpi poſſit, panis toſtus, caro aſſa, vinum auſterum, vel certe ſubauſterum; &, ſi venter profluit, calidum: ſi ſudores nocent, vomituſve ſunt, frigidum.

CAP. VII.

Quomodo peſtilentes febres curari debeant.

DESIDERAT etiam propriam animadverſionem in febribus peſtilentiae caſus. In hac minime utile eſt, aut fame, aut medicamentis uti, aut ducere alvum. Si vires ſinunt, ſanguinem mittere optimum eſt; praecipueque, ſi cum ardore febris eſt. Si id parum tutum eſt, ubi febris aut tenuata eſt, aut levata, vomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius, quam in

---

l. 13. P. *dimittendus*. *l.* 16. M. F. P. *is*. *l.* 18. M. F. P. *aſperum*. *l.* 19. M. F. P. omitt. *&*. *l.* 30. M. F. P. *dolore*. *l.* 32. M. F. P. *levata eſt, vomitu*.

in aliis morbis, ducere in balneum opus est; vinum calidum, & meracius dare, & omnia glutinosa: inter quae quoque carnem, generis ejusdem. Nam quo celerius ejusmodi tempestates corripiunt, eo maturius auxilia, etiam cum quadam temeritate, rapienda sunt. Quod si puer est, qui laborat; neque tantum robur ejus est, ut sanguis mitti possit, cucurbitulis ei utendum est; ducenda alvus vel aqua vel ptisanae cremore; tum demum is levibus cibis nutriendus. Et ex toto non sic pueri, ut viri, curari debent. Ergo, ut in alio quoque genere morborum, parcius in his agendum est: non facile sanguinem mittere, non facile ducere alvum, non cruciare vigilia, fameve, aut nimia siti, non vino curare. Vomitus post febrem eliciendus est: deinde dandus cibus ex levissimis; tum is dormiat: postero die, si febris manet, abstineat: tertio, ad similem cibum redeat. Dandaque opera est, quantum fieri potest, ut inter opportunam abstinentiam cibo opportuno, omissis caeteris, nutriatur.

2. *Curatio ardentis febris.*

Si vero ardens febris extorret, nulla medicamenti danda potio est; sed in ipsis accessionibus oleo & aqua refrigerandus est: quae miscenda manu sunt, donec albescant. Etiam amplo conclavi tenendus, quo multum & purum aërem trahere possit;
137, 20. neque multis vestimentis strangulandus, sed admodum levibus tantum velandus est. Possunt etiam super stomachum imponi

---

l. 9. M. F. P. *siti.* *l.* 18. M. F. P. *curare satis convenit. Vomitus.* *l.* 20. M. F. P. *postero quoque die.* *l.* 21. M. F. P. *abstineatur.* *l.* 23. M. F. P. *cibosque.* *l.* 24. M. F. P. *opportunos.* *l.* ead. M. P. *opportuno, ab omissis.* *l.* 25. F. M. P. ignorant *curatio ardentis febris.* *l.* 30. M. F. P. *Et.*

poni folia vitis in aqua frigida tincta. Ac ne siti quidem nimia vexandus est. Alendus maturius est, id est a die tertio, & ante cibum iisdem perungendus. Si pituita in stomacho coiit, inclinata jam accessione, vomere cogendus est; & tunc dandum frigidum olus, aut pomum, ex his, quae stomacho conveniunt. Si siccus manet stomachus, protinus vel ptisanae, vel alicae, vel oryzae, cremor dandus est, cum quo recens adeps cocta sit. Cum vero in summo incremento morbus est, utique non ante diem quartum, magna siti antecedente, frigida aqua copiose praestanda est, ut bibat etiam ultra satietatem; &, cum jam venter & praecordia ultra modum repleta, satisque refrigerata sunt, vomere debet. Quidam ne vomitum quidem exigunt; sed ipsa aqua frigida, tantum ad satietatem data, pro medicamento utuntur. Ubi utrumlibet factum est, multa veste operiendus est, 131, 21. & collocandus, ut dormiat. Fereque post longam sitim & vigiliam, post multam satietatem, post infractum calorem, plenus somnus venit; per quem ingens sudor effunditur, idque praesentissimum auxilium est: sed in his tantum, in quibus praeter ardorem, nulli dolores, nullus praecordiorum tumor; nihil prohibens, vel in pulmone, vel in faucibus; non ulcus, non defectio, non profluvium alvi fuit. Si quis autem in hujusmodi febre leniter [1] tussit, is neque vehementi siti conflictari, neque bibere aquam frigidam debet; sed eo modo curan-

---

l. 27. M. F. *iis tamen.* P. *his tamen.* *l.* 29. M. F. P. addunt *vel in thorace.* *l.* 31. M. F. P. *defectio non dejectio, non.* *l.* 31. *Si quis - - - praecipitur.* Haec omnia absunt a F. *l.* 32. P. *leviter.* *l.* 33. P. *conflictatur.*

1 Aph. IV. 54.

curandus eſt, quo in caeteris febribus praecipitur.

CAP. VIII.

Curatio ſemitertianae febris, quae ἡμιτριταῖος *dicitur.*

At, ubi id genus tertianae eſt, quod ἡμιτριταῖον Medici appellant, magna cura opus eſt, ne id fallat. Habet enim plerumque frequentiores acceſſiones deceſſioneſque, ut aliud morbi genus videri poſſit; porrigiturque febris in horas viginti quatuor, & triginta ſex; ut, quod idem eſt, non idem eſſe videatur. Et magnopere neceſſarium eſt, neque dari cibum, niſi in ea remiſſione, quae vera eſt; &, ubi ea venit, protinus dari. Plurimique ſub alterutro curantis errore ſubito moriuntur. Ac, niſi magnopere aliqua res prohibet, inter initia ſanguis mitti debet; tum dari cibus, qui neque incitet febrem, & tamen longum ejus ſpatium ſuſtineat.

CAP. IX.

Curatio lentarum febrium.

Nonnunquam etiam lentae febres ſine ulla remiſſione corpus tenent; ac neque cibo, neque ulli remedio locus eſt. In hoc caſu medici cura eſſe debet, ut morbum mutet: fortaſſe enim curationi opportunior fiet. Saepe igitur ex aqua frigida, cui oleum ſit adjectum, corpus ejus pertractandum eſt, quoniam interdum ſic evenit, ut horror oriatur, & fiat initium quod-

---

l. 11. M. F. P. omitt. *tur.*

quoddam novi motus; exque eo, cum magis corpus incaluit, sequatur etiam remissio. In his frictio quoque ex oleo & sale salubris videtur.

At, si diu frigus est, & torpor, & jactatio corporis, non alienum est, in ipsa febre dare mulsi tres aut quatuor cyathos, vel cum cibo vinum bene dilutum. Intenditur enim saepe ex eo febris; & major ortus calor simul & priora mala tollit, & spem remissionis, inque ea curationis, ostendit.

Neque hercule ista curatio nova est,
qua nunc quidam traditos sibi aegros, qui
sub cautioribus medicis trahebantur, in-
terdum [1] contrariis remediis sanant. Siqui- 19, 15.
dem apud antiquos quoque ante Herophi-
lum & Erasistratum, maximeque post Hip-
pocratem fuit Petron quidam, qui febrici-
tantem hominem, ubi acceperat, multis
vestimentis operiebat, ut simul calorem 134, 34.
ingentem, sitimque excitaret. Deinde, ubi
paulum remitti coeperat febris, aquam frigidam potui dabat; ac, si moverat sudorem, explicuisse se aegrum judicabat: si non moverat, plus etiam aquae frigidae ingerebat, & tum vomere cogebat. Si alterutro modo febre liberaverat, protinus suillam assam, & vinum homini dabat. Si non liberaverat, decoquebat aquam sale adjecto, eamque bibere cogebat, ut vomendo ventrem purgaret.

Et intra haec omnis ejus medicina erat. Eaque non minus grata fuit his, quos Hippocratis successores non refecerant: quam nunc

---

l. 4. Alias *utilis* J. Caesar. *l.* 7. Rom. legit, *mulsae*. *l.* 11. M. F. P. om. *que*. *l.* 12. M. P. *hercules*. *l.* 18. M. F. P. *Petro*. *l.* 24. M. P. *indicabat*. *l.* 30. M. P. *movendo*.

1 Senec. de Clem. I. 9.

nunc est his, quos Herophili vel Erasistra-
475. 19. ti aemuli diu tractos non expedierunt. Ne-
que ideo tamen non est temeraria ista medicina; quia plures, si protinus a principiis excepit, interemit. Sed, cum eadem omnibus convenire non possint, fere, quos ratio non restituit, temeritas [1] adjuvat. Ideoque ejusmodi medici melius alienos aegros,
121, 9. quam suos nutriunt. Sed est circumspecti quoque hominis, & novare interdum, & augere morbum, & febres accendere; quia curationem, ubi id, quod est, non recipit, potest recipere id, quod futurum est.

Cap. X.

Remedia in febribus ad capitis dolorem, & praecordiorum inflammationem, & ariditatem, & scabritiem linguae.

Considerandum etiam est, febres ne solae sint, an alia his quoque mala accedant; id est, num caput doleat, num lingua aspera, num praecordia intenta sint. Si capitis dolores sunt, rosam cum aceto miscere oportet, & id ingerere: deinde habere † duo pitacia, quae latitudinem frontis, longitudinemque aequent: ex his invicem alterum in aceto & rosa habere, alterum in fronte: aut intinctam iisdem lanam succidam imponere. Si acetum offendit, pura rosa utendum est. Si rosa ipsa laedit, oleo acerbo. Si ista parum juvant, teri potest vel iris arida, vel nuces amarae, vel quaelibet herba ex refrigerantibus. Quorum quidlibet ex aceto impositum, dolo-

l. 23. M. F. P. *& in id.*

1 Exemp. vide apud Valleriolam lib. III. obs. 4.

dolorem minuit; ſed magis aliud in alio. Juvat etiam panis cum papavere injectus, vel cum roſa, ceruſa, ſpumave argenti. Olfacere quoque vel ſerpillum, vel anethum, non alienum eſt.

At, ſi in praecordiis inflammatio & dolor eſt, primo ſuperimponenda ſunt cataplaſmata reprimentia; ne, ſi calidiora fuerint, plus eo materiae concurrat. Deinde, ubi prima inflammatio ſe remiſit, tunc demum ad calida & humida veniendum eſt; ut ea, quae remanſerunt, diſcutiant. Notae vero inflammationis ſunt quatuor, rubor, & tumor, cum calore, & dolore. Quo magis erravit Eraſiſtratus, qui febrem nullam 5, 7.
ſine hac eſſe dixit.

Ergo, ſi ſine inflammatione dolor eſt, nihil imponendum eſt. hunc enim ſtatim ipſa febris ſolvet. At, ſi neque inflammatio, 70, 5.
neque febris, ſed tantum praecordiorum dolor eſt; protinus calidis & ſiccis fomentis uti licet. Si vero lingua ſicca eſt, & ſcabra, detergenda primum penicillo eſt ex aqua calida: deinde ungenda mixtis inter ſe roſa & melle. Mel purgat, roſa reprimit, ſimulque ſicceſcere non ſinit. At ſi ſcabra non eſt, ſed arida, ubi penicillo deterſa eſt, ungi roſa debet, cui cerae ſit paulum adjectum.

---

l. 10. P. *primo.* *l.* 12. M. F. P. *remanſerint.* *l.* 19. M. P. *ſolvit.*

CAP.

CAP. XI.

Remedia contra frigus, quod febrem praecedit.

SOLET etiam ante febres eſſe frigus; idque vel moleſtiſſimum morbi genus eſt. Ubi id expectatur, omni potione prohibendus aeger eſt: haec enim paulo ante data, multum malo adjicit. Item maturius veſte multa tegendus eſt. Admovenda partibus his, pro quibus metuimus, ſicca & calida fomenta: ſic, ut ne ſtatim vehementiſſimi calores incipiant, ſed paulatim increſcant. Perfricandae quoque eae partes manibus unctis ex vetere oleo ſunt, eique adjiciendum aliquid ex calefacientibus. Contentique medici quidam una frictione, etiam ex quolibet oleo, ſunt. In harum febrium remiſſionibus nonnulli tres quatuor ſorbitionis cyathos, etiamnum manente febre, dant: deinde, ea bene finita, reficiunt ſtomachum cibo frigido & levi. Ego tum hoc puto tentandum, cum parum cibus, ſemel & poſt febrem datus, prodeſt.

Sed curioſe proſpiciendum eſt, ne tempus remiſſionis decipiat. Saepe enim in hoc quoque genere valetudinis jam minui febris videtur, & rurſus intenditur. Itaque ei remiſſioni credendum eſt, quae etiam immoratur, & jactationem, fervoremque corporis, quem ζέσιν Graeci vocant, minuit. Illud ſatis convenit, ſi quotidie pares acceſſiones ſunt, quotidie parvum cibum dandum:

---

l. 11. *fomentatio.* P. J. Caeſar. P. *l.* ead. M. F. P. om. *ut.* *l.* 18. M. F. P. *tres aut quatuor.* *l.* 19. M. *etiamnum ultra manente.* *l.* ead. P. *etiam nunc.* *l.* 20. P. *reſtituunt.* *l.* 21. M. F. P. *leni.* *l.* 24. M. F. P. *perſpiciendum.* *l.* 29. M. F. P. *foetoremque quendam oris, quem ozen.*

dum : ſi impares, poſt graviorem, cibum; poſt leviorem, aquam mulſam.

CAP. XII.

Curatio horroris in febribus.

HORROR autem eas fere febres antecedit, quae certum habent circuitum, & ex toto remittuntur; ideoque [1] tutiſſimae ſunt, maximeque curationes admittunt. Nam ubi incerta tempora ſunt, neque alvi ductio, neque balneum, neque vinum, neque medicamentum aliud recte datur. Incertum eſt enim, quando febris ventura ſit : ita fieri poteſt, ut, ſi ſubito venerit, ſumma in eo pernicies ſit, quod auxilii cauſa fuit inventum. Nihilque aliud fieri poteſt, quam ut primis diebus bene abſtineat aeger : deinde, ſub deceſſu febris ejus, quae graviſſima eſt, cibum ſumat.

At ubi certus circuitus eſt, facilius omnia illa tentantur; quia facilius proponere nobis & acceſſionum & deceſſionum vices poſſumus. In his autem, cum veteraverunt, utilis fames non eſt. Primis tantummodo diebus ea pugnandum eſt : deinde dividenda curatio eſt, & ante horror, tum febris diſcutienda. Igitur cum primum aliquis inhorruit, & ex horrore incaluit, dare ei oportet potui tepidam aquam ſubſalſam, & vomere eum cogere : nam fere talis horror ab his oritur, quaeknowledge bilioſa in ſtomacho reſederunt. Idem faciendum eſt, ſi proximo quoque circuitu aeque acceſſit : ſaepe enim ſic diſcutitur. Jamque,

---

l. 8. M. F. P. *maxime quae.* *l.* 13. M. F. *poterit.* *l.* 15. M. F. P. *ſit.* *l.* 16. F. *qui.* *l.* 17. M. F. *abſtineatur.* *l.* ead. M. F. *ſucceſſu.* *l.* 22. *inveteraverunt*, Rittershuſius ad Phaedr. I. Fab. 2, *l.* 32. M. F. P. om. *ac.*

1 Aph. IV. 43.

que, quod genus febris ſit, ſcire licet.

Itaque ſub expectatione proximae acceſſionis, quae inſtare tertia poteſt, deducendus in balneum eſt; dandaque opera eſt, ut per tempus horroris in ſolio ſit. Si ibi quoque ſenſerit, nihilominus idem ſub expectatione acceſſionis quartae faciat: ſiquidem eo quoque modo ſaepe is diſcutitur. Si nec balneum quidem profuit, ante acceſſionem allium edat, aut bibat calidam aquam cum pipere: ſiquidem ea quoque aſſumpta calorem movent; qui horrorem non admittit. Deinde eodem modo, quo in frigore praeceptum eſt, antequam inhorreſcere poſſit, operiatur, fomentiſque protinus calidioribus totum corpus circumdare convenit, maximeque involutis extinc-
95, 20. tis teſtis & titionibus.

Si nihilominus horror perruperit, multo oleo calefacto inter ipſa veſtimenta perfundatur; cui aeque ex calefacientibus aliquid ſit adjectum: adhibeaturque frictio, quantam is ſuſtinere poterit, maximeque in manibus & pedibus: & ſpiritum ipſe contineat. Neque deſiſtendum eſt, etiamſi horror redit. ſaepe enim pertinacia juvantis malum corporis vincit.

Si quid evomuit, danda aqua tepida, iterumque vomere cogendus eſt; utendumque eiſdem eſt, donec horror finiatur. Sed praeter haec ducenda alvus eſt, ſi tardius horror quieſcet: ſiquidem id quoque exonerato corpore prodeſt. Ultima poſt haec auxilia ſunt, geſtatio & ambulatio. Cibus autem

---

l. 13. M. F. P. omitt. *dem.* *l.* 15. P. *fomentiſque ſe protinus.* *l.* 16. M. F. P. *validioribus.* *l.* 26. M. F. P. *eſt.* *l.* 33. M. F. P. *corpori.* *l.* ead. *ultima quoque poſt.* *l.* 34. M. F. P. *frictio.*

autem in ejuſmodi morbis maxime dandus eſt, qui mollem alvum praeſtet, ac caro glutinoſa. Vinùm cum dabitur, auſterum ſit.

CAP. XIII.

Curatio quotidianae febris.

HAEC ad omnes circuitus febrium pertinent: diſcernendae tamen ſingulae ſunt, ſicut rationem habent diſſimilem. Si quotidiana eſt, triduo primo magnopere abſtinere oportet; tum cibis, † altero quoque die uti. Si res inveteraverit, poſt febrem experiri balneum, & vinum; magisque, ſi, horrore ſublato, haec ſupereſt.

CAP. XIV.

Curatio tertianae febris.

SI vero tertiana, quae ex toto intermittit, aut quartana eſt, mediis diebus, & ambulationibus, uti oportet, aliisque exercitationibus, & unctionibus. Quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus, in hoc genere morborum, multo ante acceſſionem, caput aegri multa [1] calida aqua perfundebat, deinde vinum dabat. Quod, quamvis pleraque ejus viri praecepta ſecutus eſt Aſclepiades, recte tamen praeteriit: eſt enim anceps.

Ipſe, ſi tertiana febris eſt, tertio die poſt acceſſionem dicit alvum duci oportere: quinto, poſt horrorem vomitum elicere: deinde poſt febrem, ſicut illi mos erat, adhuc

l. 2. M. F. P. om. *ac.* *l.* 4. M. F. P. om. *ſit.* *l.* 18. P. *tertiana vero.* *l.* 32. M. F. P. *ſicuti.*

1 Aph. VII. 41.

huc calidis dare cibum & vinum: ſexto die, in lectulo detineri: ſic enim fore, ne ſeptimo die febris accedat. Id ſaepe fieri poſſe, veriſimile eſt. Tutius tamen eſt, hoc ipſo ordine tria remedia, vomitus, alvi ductionis, vini potus, per triduum, id eſt, die tertio, & quinto, & ſeptimo tentare: nec vinum, niſi poſt acceſſionem, die ſeptimo bibere.

Si vero primis diebus diſcuſſus morbus non eſt, inciditque in vetuſtatem, quo die febris expectabitur, in lectulo ſe contineat; poſt febrem perfricetur: tum, cibo aſſumpto, bibat aquam: poſtero die, quo a cibo vacat, & ab exercitatione unctioneque, aqua tantum contentus, conquieſcat. Et id quidem optimum eſt. Si vero imbecillitas urgebit, & poſt febrem vinum; & medio die paulum cibi debebit aſſumere.

Cap. XV.

Curatio quartanae febris.

Eadem in quartana facienda ſunt. Sed cum haec tarde [1] admodum finiatur, niſi primis diebus diſcuſſa eſt, diligentius ab initio praecipiendum eſt, quid in ea debeat fieri. Igitur, ſi cui cum horrore febris acceſſit, eaque deſiit, eodem die & poſtero tertioque continere ſe debet, & aquam tantummodo calidam primo die poſt febrem ſumere; biduo proximo, quantum fieri poteſt, ne hanc quidem: quarto die, ſi cum horrore febris revertitur, [2] vomere; ſicut ante praeceptum eſt: deinde

poſt

l. 4. M. F. P. *eſt, ut hoc. l.* 5. M. F. P. *ordine utamur tria. l.* 9. M. F. P. *bibat. l.* 14. M. F. P. om. *a. l.* 31. M. F. P. *ſi quarto die.*

1 I. Epidem. III. 17. 2 De Affect. xix. 2.

poſt febrem, modicum cibum ſumere, vini quadrantem. Poſtero tertioque die abſtinere; aqua tantummodo calida, ſi ſitis eſt, aſſumpta. Septimo die balneo frigus praevenire, abſtinere, continere ſe debet, & aqua tantummodo calida, ſi ſitis eſt, uti: ac tum ita nono die balneo frigus praevenire, &, ſi febris redierit, ducere alvum; ubi ex eo corpus conquieverit, inunctione vehementer perfricari, eodem modo ſumere cibum, & vino biduo proximo ſe abſtinere, frictione ſervata. Decimo tertio die rurſus balneum experiri: &, ſi poſtea febris acceſſit, aeque perfricari, vinum copioſius bibere. Ac ſic proximum eſt, ut quies tot dierum, & abſtinentia cum caeteris, quae praecipiuntur, febrem tollant.

Si vero nihilominus remanet, aliud ex toto ſequendum eſt curationis genus; idque agendum, ut, quod diu ſuſtinendum eſt, corpus facile ſuſtineat. Quo minus etiam curatio probari Heraclidis Tarentini debet, qui primis diebus ducendam alvum, deinde abſtinendum in ſeptimum diem dixit. Quod ut ſuſtinere aliquis poſſit: tamen etiam febre liberatus vix refectioni valebit. adeo, ſi febris ſaepius acceſſerit, concidet. Igitur, ſi tertio decimo die morbus remanebit, balneum neque ante febrem, neque poſt eam tentandum erit; niſi interdum jam horrore diſcuſſo. Horror ipſe per eadem, quae ſupra praeſcripta ſunt, expugnandus. Deinde poſt febrem oportebit ungi, & vehementer perfricari; cibum

l. 4. M. F. *ſitiet.* *l.* 5. *Et aqua - - - praevenire.* Haec abſunt a M. F. *l.* 6. P. *ſi ſitiet ac tum.* *l.* 7. P. *ſeptimo.* *l.* 8. P. omitt. *&.* *l.* 11. M. F. P. *vinum.* *l.* ead. M. F. P. omitt. *ut.* *l.* 12. M. F. P. omitt. *tertio.* *l.* 13. P. ignorat *&.* *l.* 15. M. F. P. *ſi.* *l.* 16. M. F. P. omitt. *ut.* *l.* ead. M. F. *ut abſtinentia.* *l.* 24. M. F. P. *abſtinendum uſque in.* *l.* 29. F. omitt. *re.* *l.* 34. P. *debet.*

cibum & validum, & fortiter assumere; vino uti, quanto libebit: postero die, cum satis quieverit, ambulare, exerceri, ungi, perfricari fortiter; cibum accipere sine vino, tertio die abstinere.

Quo die vero febrem expectabit, ante surgere, & [1] exerceri, dareque operam oportet, ut in ipsam exercitationem tempus febris incurrat: sic enim saepe illa discutitur. At, si in opere occupavit, tum demum se recipere. In ejusmodi valetudine, medicamenta sunt, oleum, frictio, exercitatio, cibus, vinum. Si venter adstrictus est, solvendus est.

Sed haec facile validiores faciunt: sin imbecillitas occupavit, pro exercitatione gestatio est. Si ne hanc quidem sustinet, adhibenda tamen frictio est. Si haec quoque vehemens onerat, intra quietem, & unctionem, & cibum consistendum est: dandaque opera est, ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat. Nam quartana neminem [2] jugulat: sed, si ex ea facta quotidiana est, in malis aeger est: quod tamen, nisi culpa vel aegri [3] vel curantis, nunquam fit.

CAP. XVI.

Curatio duarum quartanarum.

At, si duae quartanae sunt, neque, quas proposui, exercitationes adhiberi possunt: aut ex toto quiescere opus est, aut, si id difficile est, leniter ambulare, hinc considere, diligenter involutis pedibus

l. 2. M. F. P. *quantum.* *l.* 7. M. F. P. *operam non oportet.* *l.* 15. M. F. P. *si.* *l.* 20. M. F. omitt. *con.* P. *sustinendum.* *l.* 29. M. F. P. *neque hae, quas.* *l.* 32. M. F. P. *leviter.* *l.* 33. M. F. P. ignorant *hinc.*

1 Aristot. Probl. Sect. II. 58. 2 Tulpius observ. l. III. cap. 53. 3 Hippocr. I. Epidem. Sect. III. 4.

bus & capite. Quoties febris acceſſit & deſiit, cibum modicum ſumere, & vinum; reliquo tempore, niſi imbecillitas urget, abſtinere. At, ſi duae febres pene junguntur, poſt utramque cibum ſumere: deinde vacuo tempore, & moveri aliquantum, & poſt unctionem cibo uti. Cum vero vetus quartana raro, niſi vere [1] ſolvatur; utique eo tempore attendendum eſt, ne quid fiat, quod valetudinem impediat. Prodeſtque in vetere quartana, mutare ſubinde victus genus, a vino ad aquam, ab aqua ad vinum, a lenibus cibis ad acres, ab acribus ad lenes tranſire: eſſe radicem, deinde vomere: jureve pulli gallinacei ventrem reſolvere: oleo ad frictiones adjicere calefacientia: ante acceſſionem ſorbere, vel aceti cyathos duos, vel unum ſinapis, cum tribus Graeci vini ſalſi, vel miſta paribus 37, 7.
portionibus; & in aqua diluta, piper, ca- 132, 27.
ſtoreum, laſer, myrrham. Per haec enim ſimiliaque corpus agitandum eſt, ut moveatur ex eo ſtatu, quo detinetur.

Si febris quievit; diu meminiſſe ejus diei convenit: eoque vitare frigus, calorem, cruditatem, laſſitudinem. Facile enim revertitur, niſi a ſano quoque aliquandiu timetur.

CAP. XVII.

Curatio quotidianae febris, quae ex quartana facta ſit.

At, ſi ex quartana, quotidiana facta eſt; cum id initio inciderit, per bidu-

---

l. 4. M. F. P. *Aut.* *l.* 6. M. F. P. *aliquid.* *l.* 16. M. F. P. *oleum.* *l.* ead. M. F. P. *adjicere: calefacientia.* *l.* 33. M. F. P. *vitio.*

1 Epidem. VI. Sect. VI. 42.

duum abſtinere oportet, veſpere frictione uti, & aquam tantummodo potui dare. tertio die ſaepe fit, ne febris accedat. Sed ſive fuit, ſive non fuit, cibus poſt acceſſionis tempus eſt dandus: &, ſi manet, per biduum abſtinentia, quanta maxima imperari corpori poteſt, & fricatione quotidie utendum eſt.

Cap. XVIII.

De tribus inſaniae generibus: & primo de ejus curatione, quae a Graecis φρενῖτις *dicitur.*

Et febrium quidem curatio expoſita eſt. Superſunt vero alii corporis affectus, qui huic ſuperveniunt, ex quibus eos, qui certis partibus † aſſignari poſſunt, protinus jungam. Incipiam ab inſania, primamque hujus ipſius partem aggrediar, quae & acuta, & in febre eſt. Graeci φρενῖτιν appellant.

Illud ante omnia ſcire oportet, interdum in acceſſione aegros deſipere, & † loqui aliena. Quod non quidem leve eſt; neque incidere poteſt, niſi in febre vehementi, non tamen aeque peſtiferum eſt. nam plerumque breve eſſe conſuevit; levatoque acceſſionis impetu, protinus mens redit. Neque id genus morbi remedium aliud deſiderat, quam quod in curanda febre praeceptum eſt.

Phrenitis [1] vero tum demum eſt, cum continua dementia eſſe incipit; aut cum aeger, quamvis adhuc ſapiat, tamen quaſdam

l. 1. *veſpere* abeſt a M. F. P. *l.* 2. M. P. F. omitt. &. *l.* ead. M. F. P. *tantummodo veſperi potui.* *l.* 5. M. F. P. *at.* *l.* 6. M. F. P. *maxime.* *l.* 7. M. F. P. om. &. *l.* 12. M. F. P. *phreneſis.* *l.* 13. M. F. P. *ratio.* *l.* 16. M. F. P. *aſſignari non poſſunt.* *l.* 20. M. F. P. *phreneſin.* *l.* 31. M. F. *phreneſis.*

1 Trallian. I. 13. Cael. Aurelian. Praef. Lib. I. Acutor. Morb. pag. 7.

dam vanas imagines accipit: perfecta est, ubi mens illis imaginibus addicta est. Ejus autem plura genera sunt: siquidem ex phreniticis alii hilares, alii tristes sunt: alii facilius continentur, & intra verba desipiunt; alii insurgunt, & violenter quaedam manu faciunt; atque ex his ipsis, alii nihil nisi impetu peccant, alii etiam artes adhibent; summamque speciem sanitatis in captandis malorum operum occasionibus praebent; sed exitu deprehenduntur.

Ex his autem eos, qui intra verba desipiunt, aut leviter etiam manu peccant, onerare asperioribus coërcitionibus supervacuum est. Eos vero, qui violentius se gerunt, vincire convenit; ne vel sibi vel alteri noceant. Neque credendum est, si vinctus aliquis, dum levari vinculis cupit, sanum jam se fingat; quamvis prudenter & miserabiliter loquatur, quoniam is dolus insanientis est.

Fere vero antiqui tales aegros in tenebris habebant; eo quod illis contrarium esset, exterreri; & ad quietem animi tenebras ipsas conferri aliquid judicabant. At Asclepiades, tanquam ipsis tenebris terrentibus, [1] in lumine habendos eos dixit. Neutrum tamen perpetuum est. Alium enim lux, alium tenebrae magis turbant. reperiunturque, in quibus nullum discrimen deprehendi, vel hoc, vel illo modo possit. Optimum itaque est, [2] utrumque experiri; & habere eum, qui tenebras horret, in luce; eum, qui lucem, in tenebris. At ubi nul-

l. 4. M. F. P. *phreneticis.* *l.* 6. M. F. P. *consurgunt.* *l.* 10. M. F. P. *majorum.* *l.* 16. M. P. *alteri sibi.* *l.* 23. P. *eis.* *l.* 26. P. *tenebris ipsis.* *l.* 27. M. F. P. *esse.*

1 Cael. Aurel. M. A. l. 1. c. 15. p. 40. 2 Cael. Aurel. Acut. Morb. l. 9. Aretaeus de Curat. Acut. l. 1.

nullum tale discrimen est, aeger, si vires habet, loco lucido: si non habet, obscuro continendus est.

Remedia vero adhibere, ubi maxime furor urget, supervacuum est: simul enim febris quoque increscit. Tum itaque nihil nisi continendus aeger est. Ubi vero res patitur, festinanter subveniendum est. Asclepiades perinde esse dixit, his sanguinem [1] mitti, ac si [2] trucidentur: hanc rationem secutus, quod neque insania esset, nisi cum febre intenta; neque sanguis, nisi in remissione ejus, recte mitteretur. Ipse in his somnum multa frictione quaesivit. Sed cum & intentio febris somnum impediat, & frictio non, nisi in remissione ejus, utilis sit: hoc quoque auxilium debuit praeterire. Quid igitur est? Multa in praecipiti [3] periculo recte fiunt, alias omittenda. Et continua quoque febris habet tempora, quibus, etsi non remittit, non tamen crescit. Estque hoc, ut non optimum, sic satis tamen secundum remediis tempus. Quod si vires aegri patiuntur, sanguis quoque mitti debet.

Nec minus dubitari potest, an alvus ducenda sit. Tum, interposito die, convenit caput ad [4] cutem tondere: deinde aqua fovere, in qua verbenae aliquae decoctae sint ex reprimentibus; aut prius fovere: deinde tondere, & iterum fovere: ac novissime rosa caput naresque implere; offerre etiam naribus rutam, ex aceto contritam, & movere sternutamenta medicamentis ad id effi-

---

l. 6. M. *Itaque tum.* *l.* 11. M. F. P. om. *cum.* *l.* 13. M. F. P. *mitteretur. Sed ipse.* *l.* 14. M. F. P. om. *sed.* *l.* 17. M. F. P. *sit: itaque hoc.* *l.* 20. M. F. P. *continuata.* *l.* 22. M. F. P. om. *satis.* *l.* 23. M. F. P. *remedii.* *l.* 26. M. F. P. *deliberari.* *l.* 29. M. F. P. *sint vel ex.* *l.* 33. M. F. P. om. *&.* *l.* 34. M. F. P. *in.*

1 V. S. quando & qualis conveniat *Cael. Aur. Acut. Morb.* I. *c.* 10. 2 Cael. Aur. Acut. Morb. I. 25. 3 Valeriola Observ. 1. lib. 1. 4 Cael. Aur. Acut. Morb. I. 10. & c. 15.

efficacibus. Quae tamen facienda ſunt in his, quibus vires non deſunt. Si vero imbecillitas eſt; roſa tantum caput, adjecto ſerpyllo, ſimilive aliquo, madefaciendum eſt. Utiles etiam in quibuſcumque viribus herbae duae ſunt, ſolanum & muralis, ſi ſimul ex utraque, ſucco expreſſo, † caput impleatur. Cum ſe febris remiſerit, frictione utendum eſt; parcius tamen in his, qui nimis hilares, quam in his, qui nimis triſtes ſunt.

Adverſus omnium autem ſic inſanientium animos gerere ſe pro cujuſque natura neceſſarium eſt. Quorundam enim vani metus levandi ſunt: ſicut in homine praedivite famem timente incidit: cui ſubinde falſae hereditates nunciabantur. Quorundam audacia coërcenda eſt: ſicut in his fit, in quibus continendis plagae quoque adhibentur. Quorundam etiam intempeſtivus riſus objurgatione & minis prohibendus eſt. Quorundam diſcutiendae triſtes cogitationes: ad quod ſymphoniae, & cymbala, ſtrepituſque proſiciunt. Saepius tamen aſſentiendum, quam repugnandum eſt: paulatimque, & non evidenter, ab his, quae ſtulte dicuntur, ad meliora mens abducenda. Interdum etiam elicienda ipſius intentio: ut fit in hominibus ſtudioſis literarum, quibus liber legitur, aut recte, ſi delectantur; aut perperam, ſi id ipſum eos offendit. Emendando enim advertere animum incipiunt. Quin etiam recitare, ſi qua meminerunt, cogendi

l. 2. P. *tamen.* *l.* 6. M. F. P. omitt. *ſi.* *l.* 21. M. F. P. *riſus & objurgatione,* *l.* 27. M. F. P. *dicentur.* *l.* 28. M. F. *mens ejus abducenda.* *l.* ead. M. F. P. *Abducenda eſt. Interdum.* *l.* 33. M. F. P. *convertere.*

di ſunt. Ad cibum quoque quoſdam non deſiderantes reduxerunt hi, qui inter epulantes eos collocaverunt.

Omnibus vero ſic affectis ſomnus & difficilis, & praecipue neceſſarius eſt. ſub hoc enim plerique [1] ſaneſcunt. Prodeſt ad id, atque etiam ad mentem ipſam componendam, crocinum unguentum cum irino in caput datum. Si nihilominus vigilant, quidam ſomnum moliuntur potui dando aquam, in qua papaver aut hyoſcyamus decocta ſint: alii mandragorae mala pulvino ſubjiciunt: alii vel amomum, vel ſycamini lachrymam fronti inducunt. Hoc nomen apud Medicos reperio. Sed cur Graeci morum συκάμινον [2] appellant, cum mori nulla lachryma ſit? Sic vero ſignificatur lachryma arboris in AEgypto naſcentis, quam ibi συκόμορον appellant. Plurimi decoctis papaveris corticibus, ex ea aqua cum ſpongia os & caput ſubinde fovent.

Aſclepiades ea ſupervacua eſſe dixit: quoniam in lethargum ſaepe convertunt. Praecepit autem, ut primo die, a cibo, potione, ſomno abſtineretur: veſpere ei daretur potui aqua: tum frictio admoveretur lenis, ita ut ne manum quidem, qui fricaret, vehementer imprimeret: poſtero deinde die, iiſdem omnibus factis, veſpere ei daretur ſorbitio & aqua, rurſuſque frictio adhiberetur. Per hanc enim nos conſecuturos, ut ſomnus accedat. Id interdum fit, & quidem adeo, ut, illo conſitente, nimia fricatio etiam lethargi periculum afferat. Sed

l. 9. M. F. P. *vigilantii.* *l.* 12. M. F. P. *ſit.* *l.* 15. M. F. P. *cum.* *l.* 16. M. F. P. om. *cum.* *l.* 17. M. F. P. *eſt.* *l.* 19. M. F. *moroſicon.* *l.* 20. M. F. P. *ſubinde.* *l.* 21. M. F. P. om. *ſubinde.* *l.* 23. M. F. *converterent.* P. *compellerent.* *l.* 26. M. P. *tunc.* *l.* 34. M. F. P. *frictio.*

1 Aph. II. 2. 2 Bodæus a Stapel ad Theophraſt. Hiſtor. Plant. IV. 2.

Sed si sic somnus non accessit, tum demum illis medicamentis arcessendus est: habita scilicet eadem moderatione, quae hic quoque necessaria est; ne, quem obdormire volumus, excitare postea non possimus. † Confert etiam aliquid ad somnum silanus juxta cadens; vel gestatio [1] post cibum, & noctu; maximeque lecti suspensi motus.

Neque alienum est, si neque sanguis ante missus est, neque mens constat, neque somnus accedit, [2] occipitio inciso cucurbitulam admovere: quae quia levat morbum, potest somnum facere. Moderatio autem in cibo quoque adhibenda est: nam neque aeger est implendus, ne insaniat, neque jejunio utique vexandus est, ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus est autem cibo infirmo, maximeque sorbitionis, & potione aquae mulsae, cujus ternos cyathos hieme, aestate vero quatuor dedisse satis est.

Alterum genus insaniae est, quod spatium longius recipit; quia fere sine febre incipit, leves deinde febriculas excitat: & consistit in tristitia, quam videtur bilis [3] atra † contrahere. in hac utilis detractio sanguine est. Si quid hanc prohibet, prima est abstinentia: secunda, per album veratrum vomitumque purgatio: post utrumlibet, adhibenda bis die frictio est. Si magis valet, frequens etiam exercitatio: in jejuno vomitus; cibus, sine vino, dandus ex media materia est. 155, 26. Quam quoties posuero, scire licet, etiam ex infirmissima dari posse, dum

l. 2. M. F. P. *accersendus*. *l.* 6. P. *saliens*. *l.* 13. M. F. P. *potest etiam somnum*. *l.* 17. P. *recidat*. *l.* 19. M. F. P. *sorbitione*. *l.* ead. M. F. P. omitt. *&*. *l.* 20. M. F. P. *cyathos bis hieme*. *l.* ead. M. F. P. *quater aestate*.

1 Cael. Aurel. A. M. I. 15. p. 46. 2 Cael. Aurel. I. c. 11. p. 27. 3 Aretaeus de Morb. Diut. I. 6. Trallian. I. 16.

dum ne ea sola quis utatur: valentissimam tantummodo esse removendam. Praeter haec, servanda alvus est quam tenerrima: removendi terrores, & potius bona spes afferenda: quaerenda delectatio ex fabulis, ludisque, quibus maxime capi sanus assueverat: laudanda, si qua sunt, ipsius opera, & ante oculos ejus ponenda: leviter objurganda vana tristitia: subinde admonendus, in his ipsis rebus, quae solicitant, cur non potius laetitiae, quam solicitudinis causa sit. Si febris quoque accessit, sicut aliae febres curanda est.

Tertium insaniae genus est ex his longissimum; adeo ut vitam ipsam non impediat. quod robusti corporis esse consuevit. Hujus autem species duae sunt. Nam quidam imaginibus, non mente fallunt; qualem insanientem Ajacem vel Orestem poëtarum fabulae ferunt: quidam animo desipiunt. Si imagines fallunt, ante omnia videndum est, tristes, an hilares sint. In tristitia, nigrum veratrum dejectionis causa; in hilaritate, album, ad vomitum excitandum, dari debet. Idque, si in potione non accipit, pani adjiciendum est, quo facilius fallat. Nam, si bene se purgaverit, ex magna parte morbum levabit. Ergo etiam, si semel datum veratrum parum profecerit, interposito tempore iterum dari debet. Neque ignorare oportet, leviorem esse morbum cum [1] risu, quam serio insanientium. Illud quoque perpetuum est in omnibus morbis, ubi ab inferiore parte purgandus ali-

---

l. 1. P. *illa.* *l.* ead. M. F. P. *valentissima.* *l.* 2. M. F. P. *removenda.* *l.* 17. F. *ipsius.* M. P. *hujus autem ipsius.* *l.* 18. M. F. P. *falluntur.* *l.* 26. M. F. P. *accepit.*

1 Aph. VI. 53.

aliquis eſt, [1] ventrem ejus ante ſolvendum eſſe: ubi a ſuperiore, comprimendum.

Si vero conſilium inſanientem fallit, tormentis quibusdam optime curatur. Ubi perperam aliquid dixit, aut fecit, fame, vinculis, plagis coërcendus eſt. Cogendus eſt & attendere, & ediſcere aliquid, & meminiſſe. Sic enim fiet, ut paulatim metu cogatur conſiderare, quid faciat. Subito etiam terreri, & expaveſcere, in hoc morbo prodeſt; & fere, quicquid animum vehementer perturbat. Poteſt enim quaedam fieri mutatio, cum ab eo ſtatu mens, in quo fuerat, abducta eſt. Intereſt etiam, ſi ipſe ſine cauſa ſubinde rideat, an moeſtus demiſſusque ſit. Nam dementis hilaritas terroribus his, de quibus ſupra dixi, melius curatur. Si nimia triſtitia eſt, prodeſt lenis, ſed multa bis die frictio: item ſuper caput aqua frigida infuſa, demiſſumque corpus in aquam & oleum.

Illa communia ſunt: inſanientes vehementer exerceri debere: multa frictione uti; neque pinguem carnem, neque vinum aſſumere; cibis uti poſt purgationem, ex media materia, quam leviſſimis, non oportere eſſe vel ſolos, vel inter ignotos, vel inter eos, quos aut contemnant, aut negligant; mutare debere regiones, &, ſi mens redit, annua peregrinatione eſſe jactandos. 153, 32. 170, 16.

Raro, ſed aliquando tamen, ex metu delirium naſcitur. Quod genus inſanientium, ſpecie ſimile, ſimilique victus genere curandum eſt: praeterquam quod in hoc

l. 15. M. F. P. *dimiſſuſque.* *l.* 16. M. F. P. *demenſis.* *l.* 18. P. *ſit.* *l.* 19. M. F. P. *per.*

1 Aph. VII. 70.

hoc insaniae genere solo recte vinum datur.

CAP. XIX.

De Cardiacis.

HIS morbis praecipue contrarium est id genus, quod καρδιακὸν a Graecis nominatur; quamvis saepe ad eum phrenitici transeunt: siquidem mens in illis laborat, in hoc vero constat. Id autem nihil aliud est, quam nimia imbecillitas corporis; quod, stomacho languente, immodico sudore digeritur. Licetque protinus scire id esse, ubi venarum exigui imbecillique pulsus sunt; sudor autem supra consuetudinem, & modo, & tempore, ex toto thorace, & cervicibus, atque etiam ex capite prorumpit, pedibus tantummodo, & cruribus siccioribus, atque frigidis. Acuti id morbi genus est.

Curatio prima est, supra praecordia imponere, quae reprimunt, cataplasmata: secunda, sudorem cohibere. Id praestat acerbum oleum, vel rosa, vel melinum, aut myrteum. Quorum aliquo corpus leniter perungendum; ceratumque ex aliquo horum tum imponendum est.

Si sudor vincit, delinendus homo est vel gypso, vel argenti spuma, vel cimolia creta, vel subinde horum pulvere respergendus. Idem praestat pulvis ex contritis aridae myrti vel rubi foliis, aut ex austeri & boni vini arida fece. Pluraque similia sunt, quae si desunt, satis utilis est quilibet ex

---

l. 4. M. F. P. *cardiaci morbi curatio.* *l.* 5. M. F. P. *huic morbo.* *l.* 8. M. P. *phrenetici.* *l.* 9. M. F. P. *labat.* *l.* ead. F. M. P. om. *vero.* *l.* 17. M. F. P. om. *ex.* *l.* 18. M. F. P. *frigentibus.* *l.* 19. M. P. *At ubi.* *l.* 21. M. F. P. *reprimant.* *l.* 22. M. F. P. *prohibere.* *l.* 24. M. F. P. *leviter.* *l.* 29. M. F. P. *vel etiam subinde.* *l.* 31. M. F. P. *aridi.*

4 Cael. Aur. Acut. Morb. II. 30, 31. Trallian. VII. 9.

ex via pulvis injectus. Super haec vero, quo minus corpus inſudet, levi veſte debet eſſe contectus, poſituſque loco non calido, feneſtris patentibus, ſic ut perflatus quoque aliquis accedat.

Tertium auxilium eſt, imbecillitati jacentis cibo vinoque ſuccurrere. Cibus non multus quidem, ſed ſaepe tamen nocte ac die dandus eſt; ut nutriat, neque oneret. Is eſſe debet ex infirmiſſima materia, & ſtomacho aptus. Niſi autem neceſſe eſt, ad vinum feſtinare non oportet. Si verendum eſt, ne deficiat, tum & intrita ex hoc, & hoc ipſum auſterum quidem, ſed tamen tenue, meraculum, egelidum ſubinde & liberaliter dandum eſt; adjecta polenta, ſi modo is aeger parum cibi aſſumit. Idque vinum eſſe debet, neque nullarum virium, neque ingentium: recteque tota die ac nocte, duas vel tres heminas aeger bibet; ſi vaſtius corpus eſt, plus etiam: ſi cibum non accipit, perunctum ante perfundere aqua frigida convenit, & tum dare.

Quod ſi ſtomachus reſolutus parum continet, & ante cibum, & poſt eum ſponte vomere oportet; rurſusque poſt vomitum cibum ſumere. Si ne is quidem manſerit, ſorbere vini cyathum, interpoſitaque hora, ſumere iterum. Si id quoque ſtomachus reddiderit, totum corpus bulbis contritis ſuperillinendum eſt: qui, ubi inaruerunt, efficiunt, ut vinum in ſtomacho contineatur, exque eo toti corpori calor venisque vis redeat.

Ulti-

l. 3. M. F. P. ignorant *poſituſque.* l. 15. M. F. P. *meracum.* l. 19. P. *&.* l. 20. M. F. P. omitt. *duas.* l. 27. M. F. P. *id.* l. 29. M. F. P. *alterum.*

† Ultimum auxilium eſt, in alvum ptiſanae vel alicae cremorem ex inferioribus partibus indere, ſiquidem id quoque vires tuetur. Neque alienum eſt, naribus quoque aeſtuantis admovere, quod reficiat; ut eſt roſa & vinum: &, ſi qua in extremis partibus frigent, unctis & calidis manibus fovere. Per quae ſi conſequi potuimus, ut & ſudoris impetus minuatur, & vita prorogetur, incipit jam tempus ipſum eſſe praeſidio. Ubi eſſe in tuto videtur, verendum tamen eſt, ut ne in eandem imbecillitatem cito recidat. Itaque, vino tantum remoto, quotidie validiorem cibum debet aſſumere; donec ſatis virium corpori redeat.

CAP. XX.

De Lethargicis.

ALTER quoque morbus eſt; aliter phrenitico [1] contrarius. In eo difficilior ſomnus, prompta ad omnem audaciam mens eſt: in hoc marcor, & inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas. [2] λήθαργον Graeci nominarunt. Id quoque genus acutum eſt, &, niſi ſuccurritur, celeriter jugulat.

Proinde ex eo aegros [3] quidam excitare nituntur, admotis his, per quae ſternutamenta evocantur, & his, quae odore foedo movent, qualis eſt pix uſta, lana ſuccida, piper, veratrum, caſtoreum, acetum, allium, cepa. Juxta etiam galbanum incendunt, aut cornu cervinum: ſi non eſt, quodlibet aliud. Haec enim cum comburuntur, odore foedo movent. Thar-

l. 5. P. *id.* *l.* 6. M. F. P. *roſam.* *l.* 11. M. P. *in tuto eſſe.* *l.* 12. M. F. P. om. *ut.* *l.* ead. P. *ad.* *l.* 17. M. F. P. *De lethargo & ejus curatione.* *l.* 20. M. F. P. *illo difficilis.* *l.* 21. M. F. P. *eſt at in.* *l.* 23. M. F. P. *nominant.* *l.* ead. M. F. P. *Atque id.* *l.* 26. M. F. P. *hos.* *l.* ead. M. F. P. *quidam ſubinde excitare.* *l.* 27. M. F. *quae per.* *l.* 29. M. F. P. *cruda.* *l.* 31. M. F. P. *incendunt, aut pilos aut.* *l.* 33. M. F. P. *odorem.* *l.* 34. M. F. P. *foedum.*

1 Alex. Trall. I. 14. 2 Cael. Aur. M. A. L. II. c. 1. 3 Trallian. I. 15. Aretaeus de Morbor. Acut. Curat. I. 2.

Tharrias vero quidam, acceſſionis eſſe id malum, dixit, levarique, cum ea deceſſit. Itaque eos, qui ſubinde excitant, ſine uſu male habere. Intereſt autem, in deceſſione expergiſcatur aeger, an, cum febris levatur, aut, levata quoque ea, ſomnus urgeat. Nam ſi expergiſcitur, adhibere ei, ut ſopito, ſupervacuum eſt. neque enim vigilando melior fit; ſed per ſe, ſi melior eſt, vigilat. Si vero continens ei ſomnus eſt, utique excitandus eſt; ſed his temporibus, quibus febris leviſſima eſt, ut excernat aliquid, & ſumat. Excitat autem validiſſime repente aqua frigida ſuperinfuſa. Poſt remiſſionem itaque, perunctum oleo multo totum corpus, tribus aut quatuor amphoris totum per caput perfundendum eſt. Sed hoc utemur, ſi aequalis aegro ſpiritus erit, ſi mollia praecordia. Sin aliter haec erunt, ea potiora, quae ſupra comprehenſa ſunt. Et, quod ad ſomnum quidem pertinet, commodiſſima haec ratio eſt.

Medendi autem cauſa, caput radendum; deinde poſca fovendum eſt, in qua laurus, aut ruta decocta ſit. Altera vero die imponendum caſtoreum, aut ruta ex aceto contrita, aut lauri baccae, aut hedera cum roſa & aceto. Praecipueque proficit, & ad excitandum hominem, naribus admotum; & ad morbum ipſum depellendum, capiti frontive impoſitum ſinapi. Geſtatio etiam in hoc morbo prodeſt: maximeque opportune cibus datus, id eſt, in remiſſione, quanta maxima inveniri poterit. Aptiſſima

l. 5. M. F. P. *febris non levatur.* *l.* 5. M. F. P. *levetur.* *l.* 12. M. F. P, *ut & cernat.* *l.* 14. M. F. P. om. *ſuper.* *l.* 16. M. F. P. om. *totum.* *l.* 24. M. F. P. *poſtea.* *l.* ead. M. F. P. *eſt aqua.* *l.* 25. M. F. P. *altero.* *l.* ead. M. F. P. om. *vero.* *l.* 34. M. F. *maxime.*

tissima autem sorbitio est, donec morbus decrescere incipiat. Si autem quotidie gravis accessio est, haec quotidie detur: si alternis post graviorem, sorbitio; post leviorem, mulsa aqua. Vinum quoque cum tempestivo cibo datum non mediocriter adjuvat.

Quod si post longas febres ejusmodi torpor accessit, caetera eadem servanda sunt. Ante accessionem autem, tribus quatuorve horis, si venter adstrictus est, dandum est castoreum cum scammonea; si non est, per se ipsum castoreum cum aqua dandum est. Si praecordia mollia sunt, cibis utendum est plenioribus; si dura, in iisdem sorbitionibus subsistendum; imponendumque praecordiis, quod simul & reprimat & emolliat.

CAP. XXI.

451. [1] *De Hydropicis.*

SED hic quidem acutus est morbus. Longus vero fieri potest eorum, quos aqua inter cutem male habet: nisi enim primis diebus succurritur, in ὕδρωπα, quam Graeci vocant, incidunt. Ejus tres species sunt. Nam modo, ventre vehementer intento, creber intus, ex motu spiritus, sonus est: modo corpus inaequale est, tumoribus aliter aliterque per totum id orientibus: modo intus in uterum aqua contrahitur; &, moto corpore, ita movetur, ut impetus ejus conspici possit. Primum, τυμπανίτην: secundum, λευκοφλεγματίαν, vel

l. 2. M. F. P. *sicut si*. *l.* 9. M. F. P. *torpor corpori accessit*. *l.* 11. M. F. P. *castoreum mixtum cum scammonea*. *l.* 12. M. F. P. om. *dandum*. *l.* 13. M. F. P. om. *castoreum*. *l.* 17. M. F. P. *imponendumque est praecordiis*. *l.* 20. F. P. *De aqua inter cutum hoc est hydropico morbo*. M. *inter cutem*. *l.* 23. M. F. P. om. *enim*. *l.* 24. M. F. P. *discussus est, Hydropa Graeci vocant. Atque ejus tres species*. *l.* 30. M. F. P. *unum*.

1 Aretaeus de Diuturn. Morb. II. 1.

vel ἐπὶ τὴν σάρκα; tertium ἀσκίτην Graeci nominarunt. Communis tamen omnium eſt humoris nimia abundantia: ob quam ne ulcera [1] quidem in his aegris facile ſaneſcunt. Saepe vere hoc malum per ſe incipit: 68, 7. ſaepe alteri vetuſto morbo, maximeque quartanae, ſupervenit.

Facilius in ſervis, quam in liberis tollitur. quia, cum deſideret famem, ſitim, & mille alia taedia, longamque patientiam, promptius iis ſuccurritur, qui facile coguntur, quam quibus inutilis libertas eſt. Sed ne hi quidem, qui ſub alio ſunt, ſi ex toto ſibi temperare non poſſunt, ad ſalutem perducuntur. Ideoque non ignobilis medicus, Chryſippi diſcipulus, apud Antigonum regem, amicum quendam ejus, † notae intemperantiae, mediocriter eo morbo implicitum, negavit poſſe ſanari. Cumque alter medicus Epirotes Philippus ſe ſanaturum polliceretur; reſpondit, illum ad morbum aegri reſpicere; ſe, ad animum. Neque eum res fefellit. Ille enim cum ſumma diligentia non medici tantummodo, ſed etiam regis cuſtodiretur, tamen malagmata ſua devorando, bibendoque ſuam urinam, in exitium ſeſe praecipitavit.

Inter initia tamen, non difficillima curatio eſt, ſi imperata ſunt corpori, quies, ſitis, inedia. At ſi malum inveteravit, non ſine magna mole diſcutitur. [2] Metrodorum tamen, Epicuri diſcipulum, referunt, cum hoc morbo tentaretur, neque aequo animo neceſſariam ſitim ſuſtineret, ubi diu ab-

l. 1. M. F. P. *hypoſarca*. *l.* 2. M. F. P. *nominant*. *l.* ead. *omnium* abeſt a M. F. P. *l.* 9. M. F. P. om. *&*. *l.* 11. P. *his*. *l.* 18. Apulei. Metam. x. *medicus notae perfidiae*. L. 3. §. 4. de liber. exhibend. *notae nequitiae homo*. *l.* 27. M. F. *exitum*. *l.* 30. M. P. *inveteraverit*. *l.* 31. M. F. P. *moleſtia*. *l.* 34. M. F. P. *animo ferret neceſſariam*. *l.* ead. M. F. P. ignorant *ſuſtineret*.

1 Aph. VI. 8. 2 Ejus vitam deſcribit Diog. Laertius.

abſtinuerat, ſolitum bibere, deinde evomere. Quod, ſi redditur, quicquid receptum eſt, multum taedio demit: ſi a ſtomacho retentum eſt, morbum auget. ideoque in quolibet tentandum non eſt.

Sed ſi febris quoque eſt, haec in primis ſubmovenda eſt per eas rationes, per quas huic ſuccurri poſſe propoſitum eſt. Si ſine febre aeger eſt, tum demum ad ea veniendum eſt, quae ipſi morbo mederi ſolent. Atque hic quoque, quaecumque ſpecies eſt, ſi nondum nimis occupavit, iiſdem auxiliis opus eſt. Multum ambulandum, currendum aliquando, & ſuperiores maxime partes ſic perfricandae, ut calorem in cutem evocet: inter quae, ſpiritum ipſe contineat. Evocandus eſt ſudor, non per exercitationem tantum, ſed etiam in arena calida, vel laconico, vel clibano, ſimilibuſque aliis: maximeque utiles ſunt naturales, & ſiccae ſudationes; quales ſuper [1] Batas
93, 11. habemus in myrtetis. Balneum, atque omnis humor alienus eſt. Jejuno recte catapotia dantur, facta ex duabus abſinthii, myrrhae tertia parte.

Cibus eſſe debet ex media [2] quidem materia, ſed tamen generis durioris. Potio non ultra danda eſt, quam ut vitam ſuſtineat: optimaque eſt, quae urinam movet. Alvum moliri cibo melius eſt, quam medicamento. Si tamen res coget, ex his aliquid, quae id praeſtant, erit decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere, iris, nardum,

l. 14. M. F. *aliquid.* *l.* ead. M. F. om. &. *l.* 15. *calorem in cutem evocet: inter quae.* Haec abſunt a M. F. P. *l.* 17. M. F. P. *non exercitatione tantummodo.* *l.* 21. M. F. P. *Baias.* *l.* 23. M. F. *taputia.* *l.* 30. M. F. P. *ſed id ipſum tamen moliri cibo quam medicamento melius eſt.* *l.* 32. M. F. P. *praeſtent.*

1 Cicero Epiſt. ad Fam. IX. 12. 2 Supra II. 18.

dum, crocum, cinnamomum, caſſia, myrrha, balſamum, galbanum, ladanum, oenanthe, [1] panaces, cardamomum, hebenus, cupreſſi ſemen, uva taminia, quam σταφίδα ἀγρίαν Graeci nominant, abrotanum, roſae folia, acorum, amarae nuces, tragoriganum, ſtyrax, coſtum, junci quadrati & rotundi flos; illum κύπειρον, hunc σχοῖνον Graeci vocant. quae quoties poſuero, non quae hic naſcuntur, ſed, quae inter aromata afferuntur, ſignificabo. Primo tamen, quae leniſſima ex his ſunt, id eſt, roſae folia, vel nardi ſpica, tentanda ſunt. Vinum quoque utile eſt auſterum, ſed quam tenuiſſimum.

Commodum eſt etiam, lino quotidie ventrem metiri, &, qua comprehendit alvum, notam imponere: poſtero quoque die videre, plenius corpus ſit, an extenuetur. id enim, quod extenuatur, medicinam ſentit. Neque alienum eſt, metiri & potionem ejus, & urinam. nam ſi plus humoris excernitur, quam aſſumitur, ita demum ſecundae valetudinis ſpes eſt. Aſclepiades in eo, qui ex quartana in hydropa deciderat, ſe abſtinentia bidui, & fricatione uſum; tertio die, jam & febre, & aqua liberato, cibum, & vinum dediſſe, memoriae prodidit. Hactenus communiter de omni ſpecie praecipi poteſt: ſi vehementius malum eſt, diducenda ratio curandi eſt.

Ergo, ſi inflatio, & ex ea dolor creber eſt, utilis quotidianus, aut altero quoque die

l. 1. M. F. P. *cinnamum*: M. F. P. *amomum*. *l.* 4. M. F. P. *timinia*. *l.* 7. M. F. *ſtorax*. *l.* 8. alias *odorati* Caeſar. *l.* ead. M. F. P. *ſemen*. *l.* ead. M. F. P. *illud*. *l.* ead. M. F. *echinon hoc*. *l.* 9. P. *σχοῖνον hoc*. *l.* 12. M. F. P. *leviſſima*. *l.* 14. M. F. P. *eſt & auſterum*. *l.* 18. M. F. P. om. *quoque*. *l.* 19. M. P. F. *videre*, *ſi plenius*. *l.* 20. M. P. F. om. *ex*. *l.* 26. M. P. F. *frictione*. *l.* 29. M. F. om. *di*. *l.* 30. M. F. P. *dici*. *l.* 33. *inflammatio*. *l.* 34. M. F. P. *alterno*.

1 Rhodius ad Scribon. Largi Comp. V. p. 37.

die poſt cibum, vomitus eſt. Fomentis deinde ſiccis calidiſque utendum eſt. Si per haec dolor non finitur, neceſſariae ſunt ſine ferro cucurbitulae. Si ne per has quidem tormentum tollitur, incidenda cutis eſt, & tum his utendum. Ultimum auxilium eſt, ſi cucurbitulae nihil profuerunt, per alvum infundere copioſam aquam calidam, eamque recipere. Quin etiam quotidie ter quaterve opus eſt uti fricatione vehementi, cum oleo & quibuſdam calefacientibus. Sed in hac frictione a ventre abſtinendum eſt. Imponendum vero in eum crebrius ſinapi, donec cutem erodat; ferramentiſque candentibus pluribus locis venter exulcerandus eſt, & ſervanda ulcera diutius. Utiliter etiam ſcilla cocta deligatur ſuper cutim. Sed diu poſt has inflationes abſtinendum eſt ab omnibus inflantibus.

At, ſi id vitium eſt, cui λευκοφλεγματία nomen eſt, eas partes, quae tument, ſubjicere ſoli oportet; ſed non nimium, ne febriculam incendat: ſi is vehementior eſt, caput velandum eſt, utendumque fricatione. madefactis tantum manibus aqua, cui ſal & nitrum & olei paulum ſit adjectum; ſic, ut aut puerilis aut muliebres manus adhibeantur, quo mollior earum tactus ſit. Idque ſi vires patiuntur, ante meridiem, tota hora; poſt meridiem, ſemihora fieri oportet. Utilia ſunt etiam cataplaſmata, quae reprimunt: maximeque, ſi corpora teneriora ſunt. Incidendum quoque ſuper talum, quatuor fere digitis, ex parte interiore

l. 1. M. F. P. om. *deinde.* *l.* 8. M. F. P. *copioſe.* *l.* 10. M. F. P. *frictione.* *l.* 17. M. F. P. *delinitur cutis.* *l.* 18. M. F. P. *inflammationes.* *l.* 23. M. F. P. *febricula incidat.* *l.* 24. M. F. P. *frictione.* *l.* 33. M. F. P. *quoque eſt ſuper talum.*

teriore eſt: quo per aliquot dies frequens humor feratur: atque ipſos tumores incidere altis plagis oportet: concutiendumque corpus eſt multa geſtatione, atque, ubi inductae vulneribus cicatrices ſunt, adjiciendum exercitationibus & cibis, donec corpus ad priſtinum ſtatum revertatur. Cibus valens eſſe debet, & glutinoſus, maximeque caro. Vinum, ſi per ſtomachum licet, dulcius. ſed ita, ut invicem biduo triduove, modo aqua, modo id bibatur. Prodeſt etiam lactucae marinae, quae grandis juxta mare naſcitur, ſemen, cum aqua potui datum. Quod ſi valens eſt, qui id accipit, ei ſcilla cocta ſimul ſuper ventrem deligatur. Auctoreſque multi ſunt, inflatis veſicis pulſandos tumores eſſe.

Si vero id morbi genus eſt, quo in uterum multa aqua contrahitur, ambulare, ſed magis modice oportet, malagma, quod digerat, impoſitum habere; idque ipſum ſuperimpoſito triplici panno, faſcia, non nimium tamen vehementer, aſtringere. quod a Tharria profectum, ſervatum eſſe a pluribus video. Si jecur, aut lienem affectum eſſe, manifeſtum eſt, ficum pinguem contuſam, adjecto melle, ſuperponere. Si per talia auxilia venter non ſiccatur, ſed humor nihilominus abundat, celeriori via ſuccurrere, ut is per ventrem ipſum emittatur. Neque ignoro, Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc curandi viam. morbum enim hunc jocineris putavit: ideoque illud eſſe ſanandum; fruſtraque aquam emitti, quae, vitiato

l. 1. M. F. P. om. *eſt*. *l.* ead. M. F. P. *qua*. *l.* 6. M. F. P. *adjiciendum & exercitationibus*. *l.* ead. *exercitationibus eſt & cibis*. *l.* 7. M. F. P. *habitum*. *l.* 14. M. F. P. ignorant *quod*. *l.* 15. M. F. P. *ſicut ſupra dixi*, *delinitur*. *l.* 33. M. F. P. *ideoque ita illum*.

vitiato illo ſubinde renaſcantur. Sed primum, non hujus viſceris unius hoc vitium eſt. Nam & ſplene affecto, & in totius corporis malo habitu fit. Deinde, ut inde coeperit, tamen aqua niſi emittitur, quae contra naturam ibi ſubſtitit, & jocinori, & caeteris interioribus partibus nocet. Convenitque, corpus nihilominus eſſe curandum. Neque enim ſanat emiſſus humor, ſed medicinae locum facit, quam intus incluſus impedit. Ac ne illud quidem in controverſiam venit, quin non omnes in hoc morbo ſic curari poſſint; ſed juvenes robuſti, qui vel ex toto carent febre, vel certe ſatis liberales intermiſſiones habent. Nam quorum ſtomachus corruptus eſt, quive ex atra bile huc deciderunt, quique malum corporis habitum habent, idonei huic curationi non ſunt. Cibus autem, quo die primum humor emiſſus eſt, ſupervacuus eſt, niſi ſi vires deſunt. In ſequentibus diebus, & his vinum meracius quidem, ſed non ita multum dari debet, paulatimque revocandus aeger eſt ad exercitationes, fricationes, ſolem, ſudationes, fatigationes, & idoneos cibos, donec ex toto convaleſcat. Balneum rarum res amat; & frequentiorem in jejuno vomitum. Si aeſtas eſt, in mari natare commodum eſt. Ubi convaluit aliquis, diu tamen alienus ei veneris uſus ſit.

---

l. 1. M. F. P. om. *re.* *l.* 3. F. M. P. om. *&.* *l.* 7. M. F. P. *inferioribus.* *l.* 24. M. F. P. *evocandus.* *l.* 25. M. F. P. *frictiones.* *l.* 26. M. F. P. *navigationes.* *l.* 27. M. F. P. om. *&.* *l.* 29. M. F. *mare.* *l.* 31. M. P. *eſt.*

Cap. XXII.

De Tabe, & ejus speciebus.

Diutius saepe & periculosius tabes eos male habet, quos invasit. Atque hujus quoque plures [1] species sunt. Una est, qua corpus non alitur, &, naturaliter semper aliquibus decedentibus, nullis vero in eorum locum subeuntibus, summa macies oritur; &, nisi occurritur, tollit. [2] ἀτροφίαν hanc Graeci nominant. Ea duabus fere de causis incidere consuevit. Aut enim nimio timore aliquis minus, aut aviditate nimia plus, quam debet, assumit: ita vel, quod deest, infirmat: vel, quod superat, corrumpitur.

Altera species est, quam Graeci καχεξίαν appellant: ubi malus corporis habitus est; ideoque omnia alimenta corrumpuntur. Quod fere fit, cum longo morbo vitiata corpora, etiamsi illo vacant, refectionem tamen non accipiunt; aut cum malis medicamentis corpus affectum est; aut, cum diu necessaria defuerunt; aut, cum insitatos & inutiles cibos aliquis assumpsit, aliquidve simile incidit. Huic, praeter tabem, illud quoque nonnunquam accidere solet, ut per assiduas pustulas, aut ulcera, summa cutis exasperetur, vel aliquae corporis partes intumescant.

Tertia est, longeque periculosissima species, quam Graeci φθίσιν nominaverunt. Oritur fere a capite: inde in pulmonem distillat. Ex hoc exulceratio accidit, & febricula

l. 2. M, F. P. *& curationibus.* *l.* 10. M. F. P. *vocant.* *l.* 33. M. F. P. *huic.* *l.* ead. M. F. P. *accedit.* *l.* ead. M. F. P. *ex hac.*

1 Erant apud veteres, qui tabem & longos morbos inducere poterant, *Philo Judaeus de specialib. leg.* 16. pag. 792. & 1691. 2 Cael. Aurel. Morb. Chron. II. 14.

cula lenis fit; quae etiam, cum quievit, tamen repetit. In ea quoque frequens tussis est, & pus excreatur; interdum cruentum aliquid. Quicquid excreatum est, si in ignem [1] impo-
72, 1. situm est, mali odoris est. Itaque, qui de morbo dubitant, hac nota utuntur.

[2] Cum haec genera tabis sint, animadvertere primum oportet, quid sit, in quo laboratur. Deinde, si tantum non ali corpus apparet, causam ejus attendere; &, si cibi minus assumpsit aliquis quam debuit, adjicere oportet: sed paulatim, ne si corpus insuetum subita multitudine oneraverit, stomachus gravetur, & concoctionem impediat. Si vero plus justo quis assumere solitus est, abstinere uno die; deinde ab exiguo cibo incipere; quotidie adjicere, donec ad justum modum perveniat. Praeter haec convenit ambulare locis quam maxime frigidis, sole vitato: per manus quoque exerceri. Si infirmior est, gestari, ungi, perfricari. si potest, maxime per se ipsum, saepius eodem die, & ante cibum, & post eum, sic ut interdum oleo quaedam adjiciantur calefacientia, donec insudet. Prodestque jejuno prehendere per multas partes cutem, & attrahere, ut relaxetur; aut, imposita resina, & abducta, subinde idem facere. Utile est etiam interdum balneum, sed post cibum exiguum. Atque in ipso solio recte cibi aliquid assumitur: aut si sine hoc fricatio fuit, post eam protinus. Cibi vero esse debent ex his, qui facile concoquuntur, maximeque alunt. Ergo vini quoque, sed au-

---

l. 1. M. F. P. *levis.* *l.* 2. M. F. P. *tamen & repetit* *l.* ead. M F. P. ignorant *in ea quoque.* *l.* ead. F. P. om. &. *l.* 8. M. F. P. *tantum modo non.* *l.* 11. F. M. P. *debet.* *l.* 12. M. F. P. om. *oportet.* *l.* 14. *stomachus gravetur*, & abest a M. F. P. *l.* 19. M. F. P. *minime.* *l.* 26. M. F. P. *praetendere. Praetendere* alias *prendere.* Caesarius in margine. *l.* 27. P. om. *im.* *l.* 32. M. F. P. *frictio.* *l.* 34. M. 1. P. *qui maxime.*

1 Aphor. V. 11. 2 Cael. Aurel. Morbor. Chronic. II. 14. p. 421. Trallian. V. 2.

austeri, necessarius usus est, movendae urinae.

At si malus habitus corporis est, primum abstinendum est; deinde alvus ducenda; tum paulatim cibi dandi, adjectis exercitationibus, unctionibus, fricationibus. Utilius his frequens balneum est, sed jejunis; etiam usque ad sudorem. Cibis vero opus est copiosis, variis, boni succi, quique etiam minus facile corrumpantur, vino austero. Si nihil reliqua proficiunt, sanguis mittendus est; sed paulatim, quotidieque pluribus diebus, cum eo, ut caetera quoque eodem modo serventur.

Quod si mali plus est, & vera phthisis est, inter initia protinus occurrere necessarium est: neque facile enim hic morbus, cum inveteraverit, evincitur. Opus est, si vires patiuntur, [1] longa navigatione, coeli mutatione sic, ut densius quam id est, ex quo discedit aeger, petatur. Ideoque aptissime Alexandriam ex Italia itur. Fereque id posse inter principia corpus pati debet, cum hic morbus aetate firmissima maxime oriatur, id est ab anno [2] duodevigesimo usque ad annum quintum & trigesimum. Si id imbecillitas non sinit, nave tamen, sed non longe, vectari commodissimum est. Sin navigationem aliqua res prohibet, lectica, vel alio modo corpus movendum est: tum a negotiis abstinendum est, omnibusque rebus, quae solicitare animum possunt: somno indulgendum: cavendae distillationes, ne, si quid cura levarit, exasperent; & ob id, vitanda cruditas,

l. 1. M. F. P. *movenda urina.* *l.* 2. P. *corporis habitus.* *l.* 5. M. F. P. *frictionibus.* *l.* 7. M. F. om. *ad* *l.* 16. M. F. *his.* *l.* 24. M. F. P. *duodecimo.* *l.* 25. M. P. ignorant *usque.* *l.* 27. M. F. P. om. *sed.* *l.* ead. M. F. P. *gepari.* *l.* 28. M. P. *Si.* *l.* 29. M. F. P. *corpus dimovendum est.*

1 Aretaeus de Diuturn. Curat. I. 8. Trallian. VII. 2. Plin. N. H. XXVIII. 4. 2 Aphor. V. 9. VIII. 7.

ditas, ſimulque & ſol, & frigus; os obtegendum, fauces velandae, tuſſicula ſuis remediis finienda: &, quamdiu quidem febricula incurſat, huic interdum abſtinentia, interdum etiam tempeſtivis cibis medendum: eoque tempore bibenda aqua. Lac [1] quoque, quod in capitis doloribus, & in acutis febribus, & per eas facta nimia ſiti, ac, ſive praecordia tument, ſive bilioſa urina eſt, ſive ſanguis fluxit, pro veneno eſt; in [2] phthiſi tamen, ſicut in omnibus longis difficilibusque febriculis, recte dari poteſt.

Quod ſi febris aut nondum incurſat, aut jam remiſit, decurrendum eſt ad modicas exercitationes, maximeque ambulationes, item lenes fricationes. Balneum alienum eſt. Cibus eſſe debet primo acer, ut allium, porrum, idque ipſum ex aceto, vel ex eodem intubus, ocimum, lactuca: deinde lenis ſorbitio ex ptiſana, vel ex alica, vel ex amylo, lacte adjecto. Oryza quoque, &, ſi nihil aliud eſt, far idem praeſtat. Tum invicem modo his cibis, modo illis utendum eſt: adjiciendaque quaedam ex media materia, praecipue vero ex prima, cerebellum, vel piſciculus, & his ſimilia. Farina etiam cum ſevo ovillo caprinove miſta, deinde incocta, pro medicamento eſt. Vinum aſſumi debet leve auſterum.

Hactenus non magna mole pugnatur. Si vehementior noxa eſt, ac neque febricula, neque tuſſis quieſcit, tenuarique corpus

l. 1. M. F. P. om. *&*. *l.* 9. M. F. P. om. *ac*. *l.* 15. P. *recurrendum*. *l.* 16. M. F. P. *frictiones*. *l.* 21. M. F. P. om. *de*. *l.* ead. M. P. *lenis ut ſorbitio*. *l.* 22. M. F. P. *adjecto. Idem oryza*. *l.* 23. M. F. P. om. *idem*. *l.* 26. *praecipueque vel ex vero*. *l.* 27. M. F. P. *a pruna*.

1 Aph. V. 64. 2 Aph. V. 64.

pus apparet, validioribus auxiliis opus eſt. Exulcerandus eſt ferro candenti, uno loco ſub mento, altero in gutture, duobus ad mammam utramque; item ſub imis oſſibus ſcapularum, quas ὠμοπλάτας Graeci vocant, ſic, ne ſaneſcere ſinas ulcera, niſi tuſſis finita fuerit: cui per ſe quoque medendum eſſe, manifeſtum eſt. Tunc ter quaterque die vehementer extremae partes perfricandae ſunt: thorax leni manu pertractandus; poſt cibum intermittenda hora & perfricanda crura, brachiaque. Interpoſitis denis diebus, demittendus aeger in ſolium eſt, in quo ſit aqua calida & oleum. Caeteris diebus bibenda aqua: tum vinum, ſi tuſſis non eſt, potui frigidum dandum: ſi vero eſt, egelidum. Utile eſt etiam in remiſſionibus quotidie cibos dari: frictiones geſtationeſque ſimiliter adhiberi: quarto, aut quinto die ſumere, interdum herbam ſanguinalem ex aceto, vel plantaginem eſſe. Medicamentum eſt etiam vel plantaginis ſuccus per ſe, vel [1] marrubii, ſi cum melle ſit incoctus; ita ut illius cyathus ſorbeatur, hujus cochleare plenum paulatim delingatur; vel inter ſe miſta, & incocta reſinae terebinthinae pars dimidia, butyri & mellis pars altera. Praecipua tamen ex his omnibus ſunt victus, vehiculum, & navis, & ſorbitio. Alvus [2] cita utique vitanda eſt. Vomitus in hoc morbo frequens, pernicioſus eſt, maximeque ſanguinis. Qui meliuſculus eſſe coepit, adjicere debet exercitationes, fricationes, cibos: 91, 34.

---

*l.*5. M. F. P. *omotidas: l.*6. M. F. P. *ulcera, ſinamus. l.*7. M. F. P. *tuſſi. l.* ead. M. F. P. om. *fuerit. l.* 10. M. F. P. om. *ſunt. l.* ead. M. F. P. *levi. l.* 15. M. F. P. *tum & vinum. l.* 17. M. F. P. *aeſtas. l.* 20. M. F. *adhiberi: eadem acria quarto.* P. *itemque acria. l.* 24. M. F. P. *marrubium ex melle coctum. l.*32. M. F. P. *morboſi frequens. l.* ead. M. F. P. *frequens eſt, pernicioſus eſt. l.* 34. M. F. P. *frictiones.*

1 Trall. v. 3. p. 476. 2 Aph. v. 12, 14. Trall. 11. 2. p. 313.

205, 4. bos: deinde ipse se, suppresso spiritu, perfricare; diu abstinere a vino, [1] balneo, venere.

Cap. XXIII.

[2] *De Comitiali morbo.*

Inter notissimos morbos est etiam is, qui [3] comitialis, vel major nominatur.
73, 20. Homo subito concidit, ex ore spumae moventur, deinde interposito tempore ad se redit, & per seipsum consurgit. Id genus saepius viros, quam feminas occupat; ac solet quidem etiam longum esse, usque ad mortis diem, & vitae non periculosum. Interdum tamen cum recens est, hominem consumit; & saepe eum, si remedia non su-
47, 4. stulerunt, in [4] pueris veneris, in puellis menstruorum initium tollit. Modo cum distentione membrorum aut nervorum prolabitur aliquis; modo sine illa.

Quidam hos quoque iisdem, quibus lethargicos, excitare conantur: quod admodum supervacuum est: &, quia ne lethargicus quidem his sanatur; &, quia, cum possit ille nunquam expergisci atque ita fame interire, hic ad se utique revertitur.

Ubi concidit aliquis, si nulla nervorum distentio accessit, utique [5] sanguis mitti debet: si accessit, non utique mittendus est, nisi alia quoque hortantur. Necessarium
173, 23. autem est, ducere alvum, vel nigro vera-
87, 19. tro purgare, vel utrumque facere, si vires patiuntur: tunc caput tondere, oleoque & aceto perungere; cibum post diem tertium

l. 5. M. F. P. *De comitialis morbi curationibus.* *l.* 19. P. *modo sine illa quidem.* *l.* 20. P. ignorat *quidam*.

1 Colum. 1. 6. 2 Aretaeus de Diuturn. M. l. 1. c. 4. 3 Vocatur: *lues deifica*, *morbus Sacer*. 4 Aph. II. 45. V. 7. 5 Valleriol. l. III. obs. 7.

tium, simul ac transiit hora, qua concidit, dare. Neque sorbitiones his aut alioqui molles, & faciles cibi; neque caro, minimeque suilla convenit; sed mediae materiae: nam 96. & viribus opus est, & [1] cruditates cavendae sunt. Cum quibus fugere oportet solem, balneum, ignem, omniaque calefacientia: item, frigus, vinum, venerem, loci praecipitis conspectum, omniumque terrentium, vomitum, lassitudinem, solicitudines, ne- 87, 10. gotia omnia: &, ubi tertio die cibus datus est, intermittere quartum, & invicem alterum quemque; eadem hora cibi servata, donec quatuordecim dies transeant. Quos ubi morbus excessit, acuti vim deposuit: at si manet, curandus jam ut longus est.

Quod si non, quo die primum is incidit, medicus accessit; sed is, qui cadere consuevit, post ei traditus est; protinus eo genere victus habito, qui supra comprehensus est, expectandus est dies, quo prolabatur; utendumque tum vel sanguinis [2] missione, vel ductione alvi, vel nigro veratro, sicut prae- 172, 30. ceptum est. In sequentibus deinde diebus, per eos cibos, quos proposui, vitatis omnibus, quae cavenda dixi, nutriendus est.

Si per haec morbus finitus non fuerit, confugiendum erit ad album veratrum; ac 89, 19. ter quoque aut quater eo utendum, non ita multis interpositis diebus; sic tamen, ne iterum unquam sumat, nisi conciderit. Mediis autem diebus vires ejus erunt nutriendae; quibusdam, praeter ea, quae supra scripta sunt, adjectis. Ubi mane experrectus

---

l. 1. M. F. P. *cum.* *l.* ead. M. F. P. *transit.* *l.* 2. M. F. P. *autem his aliique.* *l.* 11. M. F. P. om. *&.* *l.* 17. M. F. P. *id.* *l.* 19. M. F. P. om. *post.* *l.* 26. M. F. P. om. *est.* *l.* 33. M. F. P. ignorant *supra.*

1 Trallian. I. 15. 2 Cael. Aurelian. Tard. pass. 1. 4. p. 272.

tus eſt, corpus ejus leniter ex oleo vetere (cum capite, excepto ventre) permulceatur: tum ambulatione quam maxime longa & recta utatur; poſt ambulationem loco tepido vehementer & diu, ac non minus ducenties; niſi infirmus erit, perfricetur: deinde ſuper caput multa aqua frigida perfundatur; paulum cibi aſſumat; conquieſcat; rurſus ante noctem ambulatione utatur; iterum vehementer perfricetur, ſic ut neque venter, neque caput contingatur: poſt haec coenet, interpoſitiſque tribus aut quatuor diebus, uno aut altero acria aſſumat.

Si ne per haec quidem fuerit liberatus, caput radatur; ungatur oleo vetere, adjecto aceto & nitro; perfundatur aqua ſalſa; bibat jejunus ex aqua caſtoreum; nulla aqua, niſi decocta, potionis cauſa utatur. Quidam jugulati [1] gladiatoris calido ſanguine poto tali morbo ſe liberarunt. Apud quos miſerum auxilium tolerabile miſerius malum fecit. Quod ad medicinam vero pertinet, ultimum eſt, juxta talum, ex utroque crure paulum ſanguinis mittere: occipitium incidere, & cucurbitulas admovere: ferro candente in occipitio quoque & infra, qua ſumma vertebra cum capite committitur, adurere duobus locis, ut per ea pernicioſus humor evadat. Quibus ſi finitum malum non fuerit, prope eſt, ut perpetuum ſit. Ad levandum id, tantummodo utendum erit exercitatione, cibiſque his, qui ſupra comprehenſi ſunt: praecipue-

l. 1. M. F. P. *leviter*. *l.* 7. M. F. P. om. *ſu*. *l.* 16. M. F. *radat*. *l.* 21. M. F. P. *epoto*. *l.* 23. M. F. P. *medicum*. *l.* 33. *exercitatione multa, frictione, cibiſque his.*

1 Plin. XXVIII. 1. Lang. Epiſt. 14. lib. 1. Minucius Felix. pag. 34. Vide duo exempla ejus noxam indicantia apud Tulpium Obſ. *l.* IV. *c.* 4.

cipueque vitanda omnia, quae ne fierent, excepimus.

CAP. XXIV.

De Regio Morbo.

ÆQUE notus est morbus, quem in-
terdum arquatum, [1] interdum re-
gium nominant. Quem Hippocrates
ait, si post septimum diem [2] febricitante
aegro supervenit, tutum esse, mollibus tan-
tummodo praecordiis substantibus. Dio-
cles ex toto, si post febrem oritur, etiam
prodesse; si post hunc febris, occidere. Co- 72, 7.
lor autem eum morbum detegit, maxime
oculorum, in quibus, quod album esse de-
bet, fit luteum. Soletque accedere & sitis,
& dolor capitis, & frequens singultus, &
praecordiorum dextra parte durities; &,
ubi corporis vehemens motus est, spiritus
difficultas, membrorumque resolutio: at-
que, ubi diutius manet morbus, totum cor-
pus cum pallore quodam inalbescit.

Primo die abstinere aegrum oportet: secundo ducere alvum: tum, si febris est, eam victus genere discutere: si non est, scammoneam potui dare, vel cum aqua betam albam contritam, vel cum aqua mulsa nuces amaras, absinthium, anisum, sic, ut pars hujus minima sit. Asclepiades aquam quoque salsam, & quidem per biduum, purgationis causa bibere cogebat, iis, quae urinam movent, rejectis. Quidam, superioribus omissis, per haec, & per eos cibos, qui extenuant, idem se consequi dicunt.

Ego

---

l. 4. M. P. P. *De regii morbi curatione.*

1 Plin. H. N. XXII. 24. 2 Aph. IV. 62.

Ego utique, si satis virium est, validiora; si parum, imbecilliora auxilia praefero. Si purgatio fuit, post eam triduo primo modice cibum oportet assumere ex media materia, & vinum bibere Graecum salsum, ut solutio ventris remaneat: tum altero triduo validiores cibos, & carnis quoque aliquid esse, intraque aquam manere: deinde ad superius genus victus reverti, cum eo, ut magis satietur; omisso Graeco vino bibere nigrum austerum; atque ita per haec variare, ut interdum acres quoque cibos interponat, interdum ad salsum vinum redeat. Per omne vero tempus utendum est exercitatione, fricatione, &, si hiems est, balneo: si aestas, frigidis natationibus: lecto etiam, & conclavi [1] cultiore, usu, loco, ludis, lascivia, aliis, per quae mens exhilaretur: ob quae regius morbus dictus videtur. Malagma quoque, quod digerat, super praecordia datum prodest; vel arida ibi ficus imposita, si jecur aut lienis affectus est.

CAP. XXV.

[2] *De Elephantia.*

IGNOTUS autem pene in Italia, frequentissimus in quibusdam regionibus is morbus est, quem ἐλεφαντίασιν Graeci vocant; isque longis annumeratur. Quo totum corpus afficitur ita, ut ossa quoque vitiari dicantur. Summa pars corporis crebras maculas crebrosque tumores habet. Rubor earum paulatim in atrum colorem convertitur. Summa cutis inaequali-

l. 1. M. F. P. *ubique.* *l.* 2. M. P. *imbecillia.* *l.* 4. M. F. P. *oportere.* *l.* 6. M. F. P. *ut resolutio.* *l.* ead. M. F. P. om. *re.* *l.* 11. M. F. P. *integrum.* *l.* 15. M. F. P. *frictione* *l.* ead. M. F. P. om. *&.* *l.* 17. M. F. P. *clauso loco uti, ludis.* *l.* 18. M. P. om. *aliis.* *l.* 24. M. F. P. *De elephantiae curatione.* *l.* 27. M. F. P. *ἐλεφαντίαν.* *l.* 28. M. F. P. om. *quo.* *l.* 32. M. F. P. *harum.*

1 Seren. Sammon. de Regio morbo. 2 Mercurial. Variar. Lect. I. 2.

qualiter crassa, tenuis, dura, mollisque, quasi squamis quibusdam exasperatur, corpus emacrescit, os, surae, pedes intumescunt. Ubi vetus morbus est, digiti in manibus pedibusque sub tumore conduntur; febricula oritur, quae facile tot malis obrutum hominem consumit.

Protinus ergo inter initia sanguis per biduum mitti debet; aut nigro veratro venter solvi. Adhibenda triduum, quanta sustinere potest, inedia est: paulum deinde vires reficiendae & ducenda alvus: posthaec, ubi corpus levatum est, utendum est exercitatione, praecipueque cursu: sudor primum labore ipsius corporis; deinde etiam siccis sudationibus evocandus: fricatio adhibenda: moderandumque inter haec, ut vires conserventur: balneum rarum esse debet: cibus sine pinguibus, sine glutinosis, sine inflantibus. Vinum, praeterquam primis diebus, recte datur. Corpus contrita plantago & illita optime tueri videtur.

CAP. XXVI.

De Attonitis.

ATTONITOS quoque raro videmus, quorum & corpus & mens stupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo: hunc ἀποπληξίαν Graeci appellant. His sanguis mittendus est. Veratro quoque albo, vel alvi ductione utendum. 84, 34. Tum adhibendae fricationes; & ex media

l. 10. M. F. P. *tum.* *l.* 11. M. F. P. *sustineri.* *l.* 16. M. F. P. *frictio.* *l.* 25. M. P. F. addunt *& eorum curatione.* *l.* 29. P. ἀποπληξιαν *hunc.* *l.* 32. M. F. P. *frictiones.*

media materia minime pingues cibi; quidam etiam acres: & a vino abstinendum.

Cap. XXVII.

De Resolutione nervorum.

At resolutio nervorum frequens ubique morbus est. Sed interdum tota corpora, interdum partes infestat. Veteres auctores illud [1] ἀποπληξίαν; hoc παράλυσιν nominaverunt. nunc utrumque παράλυσιν appellari video. Solent autem, qui per omnia membra vehementer resoluti sunt, celeriter rapi. ac si correpti non sunt, diutius quidem vivunt; sed raro tamen ad sanitatem perveniunt; & plerumque miserum spiritum trahunt, memoria quoque amissa. In partibus vero nonnun-
76, 3. quam acutus, saepe longus, fere [2] † insanabilis morbus est.

[3] Si omnia membra vehementer resoluta sunt, sanguinis detractio vel occidit
78, 34. vel liberat. Aliud curationis genus vix unquam sanitatem restituit; saepe mortem tantum differt; vitam interim infestat. Post sanguinis missionem, si non redit & motus & mens, nihil spei superest: si redit, sanitas quoque prospicitur.

At, ubi pars resoluta est, pro vi & malo corporis, vel sanguis mittendus est, vel alvus ducenda. Caetera eadem in utroque casu facienda sunt. Siquidem vitare prae-
76, 1. 2. cipue convenit frigus; paulatimque ad exercitationes revertendum est, sic, ut ingrediatur ipse protinus, si potest. Si id crurum

---

l. 4. M. F. P. addunt *quae* ἀποπληξία *vel* παράλυσις *dicitur. l.* 12. M. P. *correcti. l.* 16. M. F. P. om. *non. l.* 17. M. F. P. om. *in. l.* 25. M. F. *rediit. l.* 27. M. F. *providet.* P. *proderit. l.* 28. P. M. F. *missus. l.* 29. M. F. P. *ducta.*

1 Cael. Aurel. Acut. Morb. III. 5. 2 Aretaeus de Morb. Diuturn. I. 7. 3 De praeservatione Crato apud Schol. consilio 35. 36.

rum imbecillitas prohibet, vel gestetur, vel motu lecti concutiatur: tum id membrum, quod deficit, si potest, per se; sin minus, per alium moveatur, & vi quadam ad consuetudinem suam redeat. Prodest etiam torpentis membri summam cutem exasperasse, vel urticis caesam, vel imposito sinapi, sic; ut ubi rubere coeperit corpus: haec removeantur. Scilla quoque contrita, bulbique contriti cum thure recte imponuntur. Neque alienum est, resina cutem tertio quoque die diutius vellere, pluribus etiam locis, aliquando sine ferro, cucurbitulas admovere. Unctioni vero aptissimum est vetus oleum, vel nitrum aceto & oleo admixtum. Quinetiam fovere aqua calida marina, vel, si ea non est, tamen salsa, magnopere necessarium est. Ac, si quo loco vel naturales, vel etiam manufactae tales natationes sunt, iis potissimum utendum est; praecipueque in his agitanda membra, quae maxime deficiunt. si id non est, balneum tamen prodest. Cibus esse debet ex media materia, maximeque ex venatione: potio, sine vino, aquae calidae. Si tamen vetus morbus est, interponi quarto vel quinto die purgationis causa vinum Graecum salsum potest. Post coenam utilis vomitus est. 91; 26;

2. *De Dolore nervorum.*

Interdum vero etiam nervorum dolor oriri solet. In hoc casu non vomere, non medicamentis urinam movere, non exercitatione sudores, ut quidam praecipiunt, expedit.

---

l. 3. M. F. P. *deficiet.* *l.* ead. M. F. P. *si.* *l.* 6. *torpentibus membris.* Caesar. in marg. ita habet Paris. *l.* 16. M. F. P. om. *ad.* *l.* 18. M. F. P. *At.* *l.* 28. M. F. P. *prodest.* *l.* 30. a M. F. P. absunt haec *De dolore nervorum.* *l.* 32. M. F. P. *non oportet vomere.* *l.* 33. M. F. P. *non sine exercitatione.*

pedit. Bibenda aqua eſt bis die. † In lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt; deinde, retento ſpiritu, in ipſa exercitatione potius ſuperiores partes movendae: balneo raro utendum: mutandum ſubinde peregrinationibus coelum. Si dolor eſt, ea ipſa pars ſine oleo, nitro ex aqua perungenda eſt, deinde involvenda, & ſubjicienda pruna lenis, & ſulphur; atque ita id ſuffumigandum; idque aliquandiu faciendum, ſed jejuno, cum bene jam concoxerit. Cucurbitulae quoque ſaepe dolenti parti admovendae ſunt, pulſanduſque leniter inflatis veſicis bubulis is locus eſt. Utile eſt etiam ſevum miſcere cum cumini & urticae contritis ſeminibus, ſic, ut omnium par modus ſit, idque imponere: fovere aqua, in qua ſulphur decoctum ſit. Utriculi quoque recte imponuntur aqua calida repleti, aut bitumen cum hordeacea farina mixtum. Atque in ipſo potiſſimum dolore, utendum geſtatione vehementi eſt. quod in aliis doloribus peſſimum eſt.

3. *De Tremore nervorum.*

Tremor autem nervorum aeque vomitu medicamentiſque urinam moventibus intenditur. Inimica etiam habet balnea, aſſaſque ſudationes. Bibenda aqua eſt: acri ambulatione utendum, item unctionibus, fricationibuſque, maxime per ſeipſum: pila, ſimilibuſque ſuperiores partes † dimovendae: cibo quolibet utendum, dummodo concoctioni utique ſtudeatur. Secundum cibum, curis abſtinendum: rariſſima venere

uten-

l. 3. M. F. P. *ab.* *l.* 13. M. F. P. *leviter.* *l.* 15. M. F. P. cum *hyoſciami.* *l.* 24. M. F. P. ignorant *De Tremore nervorum.* *l.* 30. M. F. P. *frictionibuſque.*

utendum eſt. Si quando quis in eam prolapſus eſt, tum oleo leniter diuque in lectulo perfricari manibus puerilibus potius, quam virilibus, debet.

4. *De Suppurationibus internis.*

† Suppurationes autem, quae in aliqua interiori parte oriuntur, ubi ortae fuerint, primum id agere oportet per ea cataplaſmata, quae reprimunt, ne coitus inutilis materiae fiat. deinde, ſi haec victa ſunt, ut per ea malagmata, quae digerunt, diſſipetur. 263.
Quod ſi conſecuti non ſumus, ſequitur, ut evocetur: deinde, ut matureſcat. omnis tum vomicae finis eſt, ut rumpatur. Indiciumque eſt, pus vel alvo vel ore redditum. Sed nihil facere oportet, quominus, quicquid eſt puris, exeat. Utendum maxime ſorbitionibus eſt, & aqua calida. Ubi pus ferri deſiit, tranſeundum ad faciles quidem, ſed tamen validiores & frigidos cibos, frigidamque aquam ſic, ut ab egelidis tamen initium fiat. primoque cum melle quaedam edenda, ut nuclei pinei, vel Graecae nuces, vel avellanae. Poſtea ſubmovendum idipſum, quo maturius induci cicatrix poſſit. Medicamentum eo tempore ulceri eſt, ſuccus aſſumptus vel porri vel marrubii, & omni cibo porrum ipſum adjectum. Oportebit autem uti in his partibus, quae non afficiuntur, fricationibus, item ambulationibus lenibus. Vitandumque erit, ne vel luctando, vel currendo, vel alia ratione ſaneſcentia ulcera exaſperentur. In hoc enim morbo pernicioſus, ideoque omni modo cavendus ſanguinis vomitus eſt.

LI-

l. 2. M. F. P. *leviter.* *l.* 5. M. F. P. om. *De ſuppurationibus internis.* *l.* 7. M. F. P. *notae.* *l.* 10. M. F. om. *ut.* *l.* 11. . *diſſipentur.* *l.* 14. P. *tunc.* *l.* 17. M. F. P. *excedat.* *l.* 30. M. P. *afficientur.* *l.* ead. M. I. P. *frictionibuſque.*

LIBER QUARTUS.

Cap. I.

De humani corporis interioribus sedibus.

† Hactenus reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita sunt, ut iis certae sedes assignari non possint: nunc de his dicam, quae sunt in partibus. Facilius autem omnium interio- 7, 2. rum morbi [1] curationesque in notitiam venient, si prius eorum sedes breviter ostendero.

Caput igitur, eaque, quae in ore sunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur, sed etiam, quatenus oculis nostris exposita sunt. In dextra sinistraque circa guttur venae grandes, quae σφαγίτιδες nominantur; itemque arteriae (quas καρωτίδας vocant) sursum procedentes ultra aures 46, 26. feruntur. Atque in ipsis cervicibus glandulae positae sunt: quae interdum cum dolore intumescunt. Deinde duo itinera incipiunt: alterum, [2] asperam arteriam nominant; † alterum, stomachum. Arteria exterior ad pulmonem: † stomachus interior ad ventriculum fertur. illa spiritum: hic cibum recipit. Quibus cum diversae viae sint, qua coëunt, exigua in arteria sub ipsis faucibus lingula est: quae, cum spiramus, attollitur; cum cibum potionemque assumimus, arteriam claudit. Ipsa autem arteria, dura & cartilaginosa, in gutture assurgit;

---

l. 2. M. F. addunt *De medicina liber incipit* P. *Artium Aurel:i Cornelii Celsi Liber Quartus incipit. l.* 28. M. F. P. *lingua.*

1 Soran. Ephes. Isag. cap. XII. 2. i. e. Gulam. *Mercurial.* Var. Lect. I. c. 1.

git; caeteris partibus reſidit. Conſtat ex circulis quibuſdam, compoſitis ad imaginem earum vertebrarum, quae in ſpina ſunt, ita tamen, ut ex parte exteriore aſpera; ex interiore, ſtomachi modo laevis ſit. eaque deſcendens ad praecordia cum pulmone committitur. Is ſpongioſus, ideoque ſpiritus capax, & a tergo ſpinae ipſi junctus, in duas [1] fibras, ungulae bubulae modo, dividitur. Huic cor annexum eſt, natura [2] muſculoſum, in pectore ſub ſiniſteriore mamma ſitum; duoſque quaſi ventriculos habet. At ſub corde atque pulmone, tranſverſum ex valida membrana ſeptum eſt, quod a praecordiis uterum diducit, aeque nervoſum; multis etiam venis per id diſcurrentibus; a ſuperiore parte, non ſolum inteſtina, ſed jecur quoque lienemque diſcernit. Haec viſcera proxime, ſed infra tamen poſita, dextra ſiniſtraque ſunt. Iecur a dextra parte ſub praecordiis ab ipſo ſepto orſum, intrinſecus cavum, extrinſecus gibberum eſt. quod prominens leviter ventriculo inſidet, & in quatuor fibras dividitur. Ex inferiore vero parte ei fel inhaeret. At lien in ſiniſtra, non eidem ſepto, ſed inteſtino annexus eſt, natura mollis & rarus, longitudinis craſſitudiniſque modicae; iſque paulum a coſtarum regione in uterum excedens, ex maxima parte ſub his conditur. † atque haec quidem juncta ſunt. Renes vero diviſi: qui lumbis ſub imis coxis inhaerent, a parte earum reſimi, ab altera rotundi;

l. 1. P. *reſidet.* *l.* 20. M. F. P. *proxima.* *l.* 22. M. F. *ortum.* *l.* 23. M. F. P. *gibbum eſt.* *l.* 27. F. M. om. *ei.* M. F. P. *lienis.* *l.* 28. M. F. P. *innexus.* *l.* 33. M. F. P. *diverſi.*

1 Hippocr. Coac. Sent. 300. Van der Linden Med. Phyſiol. c. IV. p. 239. 2 Hippocrat. de Corde T. IV.

tundi; qui & venosi sunt, & tunicis super conteguntur. Ac viscerum quidem hae sedes sunt. Stomachus vero, qui intestinorum principium est, nervosus a septima spinae vertebra incipit, ac circa praecordia cum ventriculo committitur. Ventriculus autem, qui receptaculum cibi est, constat ex duobus tergoribus. isque inter lienem & jecur positus est; utroque ex his paulum super eum ingrediente. Suntque etiam membranulae tenues, per quas inter se tria ista connectuntur, junguntur que ei 183, 19. septo, quod transversum esse, supra posui. Inde ima ventriculi pars paulum in dexteriorem partem conversa, in summum intestinum coarctatur. Hanc juncturam πυλωρὸν Graeci vocant, quoniam portae modo in inferiores partes ea, quae excreturi sumus, emittit. Ab ea jejunum intestinum incipit, non ita implicitum. cui tale vocabulum est, quia nunquam, quod accepit, continet; sed protinus in inferiores partes transmittit. Inde tenuius intestinum est, in sinus vehementer implicitum: orbes vero ejus per membranulas singuli cum interioribus connectuntur; qui in dexteriorem partem conversi & e regione dexterioris coxae finiti, superiores tamen partes magis complent. Deinde id intestinum cum crassiore altero transverso committitur; † quod a dextra parte incipiens, in sinisteriorem pervium & longum est, in dexteriorem non est; ideoque caecum nominatur. At id, quod pervium est, late fusum atque

l. 1. M. F. P. *sunt*, & *ventriculos habent & tunicis*. *l.* 4. P. *nervosus septus a septimae spinae â.* *l.* ead. M. F. *septimae*. *l.* 12. P. *omnia*. *l.* 19. P. *remittit*. *l.* 21. F. M. P. *accipit*. *l.* 23. P. *tenue*. *l.* 26. M. F. P. *inferioribus*.

que sinuatum, minusque quam superiora intestina nervosum, ab utraque parte huc atque illuc volutum, magis tamen sinisteriores inferioresque partes tenens, contingit jecur atque ventriculum: deinde cum quibusdam membranulis a sinistro rene venientibus jungitur; atque hinc ad dextra recurvatum in ima dirigitur, qua excernit: ideoque id ibi rectum intestinum nominatur. Contegit vero universa haec omentum, ex inferiore parte laeve & adstrictum, ex superiore mollius. Cui adeps quoque innascitur; quae sensu, sicut cerebrum quoque & medulla, caret. At a renibus singulae venae, colore albae, ad vesicam feruntur; οὐρητῆρας Graeci vocant, quod per eas inde descendentem urinam in vesicam distillare concipiunt. Vesica autem in ipso sinu nervosa & duplex, cervice plena atque carnosa, jungitur per venas cum intestino, eoque osse, quod pubi subest: ipsa soluta atque liberior est: aliter in viris atque in feminis posita. Nam in viris juxta rectum intestinum est, potius in sinistram partem inclinata: in feminis super genitale earum posita est, &, superne lapsa, ab ipsa vulva sustinetur. Tum in masculis iter urinae spatiosius & compressius a cervice hujus descendit ad colem: in femi- 474, 20.
nis brevius & plenius, super vulvae cervi- 48, 22.
cem se ostendit. Vulva autem in virginibus quidem admodum exigua est: in mulieribus vero, nisi ubi gravidae sunt, non multo major, quam ut manu comprehendatur. Ea,

---

l. 7. P. *haec dextra.* *l.* ead. M. F. om. *ad.* *l.* 8. M. F. P. *imo.* *l.* ead. M. F. *derigitur.* *l.* 11. M. F. P. *interiore.* *l.* 12. M. F. P. om. *ad.* *l.* 26. F. *supraque elapsa.* M. P. *superque elapsa.*

Ea, recta tenuataque cervice, quam canalem vocant, contra mediam alvum orsa, inde paulum ad dexteriorem coxam convertitur; deinde super rectum intestinum progressa, iliis feminae latera sua innectit. Ipsa autem ilia inter coxas & pubem imo ventre posita sunt. A quibus ac pube abdomen sursum versus ad praecordia pervenit; ab exteriore parte, evidenti cute; ab interiore levi membrana inclusum: quae omento jungitur; περιτόναιος autem a Graecis nominatur.

CAP. II.

De curationibus morborum, qui nascuntur a capite.

HIS veluti in conspectum quendam, quatenus scire curanti necessarium est, adductis, remedia singularum laborantium partium exequar, orsus a capite: sub quo nomine nunc significo eam partem, quae capillitio tegitur: nam oculorum, aurium, dentium dolor, & si quis similis est, alias erit explicandus.

2. *De Capitis dolore.*

In capite autem interdum acutus & pestifer morbus est, quam κεφαλαίαν Graeci vocant. Cujus notae sunt, [1] horror validus, nervorum resolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, sic ut vox supprimatur; vel sanguinis ex naribus cursus, sic ut corpus frigescat, anima deficiat. Praeter haec, dolor intolerabilis, maxime circa tempora, vel occipitium. Interdum autem in

*l.*1. M. F. P. *continuataque*. *l.* ead, M. P. F. *quem*. *l.*10. M. F. P, *interiori*. *l.* 11. F. M. περιτόνιος. *l.* 15, F. M. P. addunt *Et primo de ejus dolore, deinde de morbo qui circa faciem nascitur, tum de linguae resolutione, postremo de destillatione ac gravedine*. *l.* 21. M. F. P. *capillo*. *l.* 24, M. F, P. ignorant *De capitis dolore*. *l.*24. M. F, P, *calidus*.

1 Soran, Ephes, 1. Isag, c, 6,

in capite longa imbecillitas, ſed neque gravis, neque periculoſa, per hominis aetatem eſt. Interdum gravior dolor, ſed brevis, neque tamen mortiferus; qui vel vino, vel cruditate, vel frigore, vel igne, aut ſole contrahitur. Hique omnes dolores modo in febre, modo ſine hac ſunt: modo in toto capite, modo in parte; interdum ſic, ut oris quoque proximam partem excrucient. Praeter haec etiam invenitur genus, quod poteſt longum eſſe: ubi humor cutem inflat, eaque intumeſcit, & prementi digito cedit: ὑδροκέφαλον Graeci appellant.

Ex his id, quod ſecundo loco poſitum eſt, dum leve eſt, qua ſit ratione curandum, dixi, [1] cum perſequerer ea, quae ſani homines in imbecillitate partis alicujus facere deberent. Quae vero auxilia ſint capitis, ubi cum febre dolor eſt, eo loco explicitum eſt, quo febrium curatio expoſita 17, 8,
eſt. nunc de caeteris dicendum eſt. 138, 23.

Ex quibus id, quod acutum eſt, & id, quod ſupra conſuetudinem intenditur, idque, quod ex ſubita cauſa, etſi non peſtiferum, tamen vehemens eſt, primam curationem habet, qua ſanguis mittatur. Sed id, niſi intolerabilis eſt dolor, ſupervacuum eſt. Satiuſque eſt, abſtinere a cibo; ſi fieri poteſt, etiam a potione; ſi non poteſt, aquam bibere. Si poſtero die dolor remanet, alvum ducere, ſternutamenta evocare, nihil aſſumere, niſi aquam. Saepe enim dies unus aut alter totum dolorem hac

l, 19. M. F. *ſunt*,

1 Lib. I. c. 4.

hac ratione discutit, utique, si ex vino vel cruditate origo est.

Si vero in his auxilii parum est, tondere oportet ad cutem: deinde considerandum est, quae causa dolorem excitarit. Si calor, aqua frigida multa perfundere caput expedit; spongiam concavam imponere, subinde aqua frigida expressam; ungere rosa & aceto, vel potius his tinctam lanam succidam imponere, aliave refrigerantia cataplasmata. At si frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, vel certe salsa, aut in qua laurus decocta sit; tum caput vehementer perfricare; deinde calido oleo implere & veste velare. quidam etiam id devinciunt: alii cervicalibus vestimentisque onerant, & sic levantur: alios calida cataplasmata adjuvant. Ergo etiam, ubi causa incognita est, videre oportet, refrigerantia magis, an calefacientia leniant, & his uti, quae experimentum approbarit.

At si parum causa discernitur, perfundere caput, primum aqua calida, sicut supra praeceptum est, vel salsa, vel ex lauro decocta, tum frigida posca. Illa in omni vetusto capitis dolore communia sunt: sternutamenta excitare, inferiores partes vehementer perfricare, gargarizare [1] his, quae salivam movent, cucurbitulas temporibus & occipitio admovere, sanguinem ex naribus detrahere, resina subinde tempora pervellere, & imposito sinapi exulcerare ea, quae male habent, ante linteolo subjecto, ne

---

l. 4. M, F. P. *tonderi*. l. 8. M. F. P. *subinde in aqua*. l. 10. M. F. P. *aliaque*. l. 15. F. M. P. om. *&*, l. 26. M. F. *pusca*. l. 29. F. *iis*.

1 Soran. Ephes. Isag. c. 6.

ne vehementer erodat, candentibus ferramentis, ubi dolor eſt, ulcera excitare, cibum ſemper modicum cum aqua ſumere: ubi levatus eſt dolor, in balneum ire, ibi multa aqua prius calida, deinde frigida 35, 5.
caput perfundi. Si diſcuſſus ex toto dolor eſt, etiam ad vinum reverti; ſed poſtea ſemper, antequam quicquam aliud, aquam bibere.

Diſſimile eſt id genus, quod humorem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem neceſſarium eſt: deinde imponere ſinapi, ſic ut exulceret: ſi id parum profuit: ſcalpello utendum eſt. Illa cum hydropicis 160.
communia ſunt, ut exerceatur, inſudet, vehementer perfricetur, cibis potionibusque utatur urinam praecipue moventibus.

2.

De morbo, qui circa faciem naſcitur.

CIRCA faciem vero morbus innaſcitur, quem Graeci [1] κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta febre oritur. Os cum rictu quodam pervertitur, ideoque nihil aliud eſt, quam diſtortio oris. Accedit crebra coloris in facie totoque corpore mutatio: ſomnus in promptu eſt.

In hoc ſanguinem mittere optimum eſt. Si finitum eo malum non eſt, ducere alvum. Si ne ſic quidem diſcuſſum eſt, albo veratro vomitum movere. Praeter haec neceſſarium eſt vitare ſolem, laſſitudinem, vinum. Sed ſi diſcuſſum his non eſt, utendum eſt curſu, & fricatione in eo, quod laeſum

---

l. 1. F. M. P. *arrodat.* *l.* 3. M. F. *per modicum.* *l.* 6. M. F. P. *frigida per caput.* *l.* 13. M. F. P. *profluit.* *l.* 19. M. F. P. addunt *quem Graeci κυνικὸν σπασμὸν vocant.* *l.* 22. M. F. P. *acuta fere febre.* *l.* 23. M. F. P. *motu.* *l.* 24. M. F. P. *diſtentio.* *l.* 32. M. F. P. om. *ſed.* *l.* ead. M. F. *id.* P. *Id bis.* *l.* 33. M. F. P. *frictione.*

1 Aretaeus de Morb. Diuturn. I. 7. Caelius Aurelian. Tard. paſſ. II. 2.

ſum eſt, leni & multa: in reliquis partibus breviore, ſed vehementi. Prodeſt etiam movere ſternutamenta, caput radere, idque perfundere aqua calida, vel marina, vel certe ſalſa, ſic ut ei quoque ſulphur adjiciatur: poſt perfuſionem iterum perfricari, ſinapi manducare; eodemque tempore affectis oris partibus ceratum, integris item ſinapi, donec erodat, imponere. Cibus aptiſſimus ex media materia eſt.

3.
De Reſolutione linguae.

AT ſi lingua reſoluta eſt, quod interdum per ſe, interdum ex morbo aliquo fit, ſic ut ſermo hominis non explicetur; oportet gargarizare ex aqua, in qua vel thymum, vel hyſſopum, vel nepeta decocta ſit; aquam bibere; caput, & os, & ea, quae ſub mento ſunt, & cervicem vehementer perfricare; laſere linguam ipſam linere; manducare, quae ſunt acerrima, id eſt ſinapi, allium, cepam; magna vi luctari, ut verba exprimantur; exerceri retento ſpiritu, caput ſaepe aqua frigida perfundere, nonnunquam multam eſſe radiculam, deinde vomere.

4.
[1] *De Diſtillatione ac gravedine.*

DISTILLAT autem humor de capite interdum in nares, quod lene eſt; interdum in fauces, quod peius eſt; interdum etiam in pulmonem, quod peſſimum

l. 8. M. F. P. *idem.* *l.* 9. M. F. P. *arrodat.* *l.* 28. M. F. P. *De deſtellatione ac gravedine.* *l.* 29. M. F. P. *deſtillat.* *l.* ead. F. M. P. *ex.*

1 Cael. Aurelian. Morbor. Chronic. II. 7.

mum est. Si in nares distillaverit, tenuis per has pituita profluit, caput leniter dolet, gravitas in eo sentitur, frequentia sternutamenta sunt. Si in fauces, has exasperat, tussiculam movet. Si in pulmonem, praeter sternutamenta & tussim, est etiam capitis gravitas, lassitudo, sitis, aestus, biliosa urina.

Aliud autem (quamvis non multum distans) malum, gravedo est. Haec nares claudit, vocem obtundit, tussim siccam movet. Sub eadem vero salsa est saliva, sonant aures, venae moventur in capite, turbida urina est. Haec omnia κορύζας Hippocrates nominat. Nunc video apud Graecos in gravedine hoc nomen servari: distillationes, κατασταγμοὺς appellari. Haec communia & brevia; sed si neglecta sunt, longa esse consuerunt. Nihil pestiferum est, nisi quod pulmonem exulcerat.

Ubi aliquid ejusmodi sentimus, protinus abstinere a sole, a balneo, a venere debemus. Inter quae unctione, & assueto cibo nihilominus uti licet. Ambulatione tantum non acri, sed recta utendum est, & post eam caput atque os supra quinquagies perfricandum. Raroque fit, ut si biduo, vel certe triduo nobis temperavimus, id vitium non levetur. Quo levato, si in distillatione crassa facta pituita est, vel in gravedine, nares magis pallent, balneo utendum est, multaque aqua prius calida, post egelida, fovendum os, caputque; deinde cum cibo pleniore vinum bibendum.

l. 1. M. F. P. *destillat.* *l.* 2. P. *leviter.* *l.* 3. M. F. P. *ejus.* *l.* 12. M. F. P. om. *vero.* *l.* 16. M. F. *destillationem.* *l.* 17. M. F. P. *haec autem communia.* *l.* 18. M. F. P. *&.* *l.* 20. M. F. P. *exulceravit.* *l.* 21. M. F. P. *sensimus.* *l.* 22. M. F. P. om. *a.* *l.* ead. M. F. P. *vino.* *l.* 25. M. F. P. om. *non.* *l.* ead. M. F. *tecta.* *l.* 30. M. F. P. *destillatione.* *l.* 31. M. F. *patent.*

dum. At, si aeque tenuis die quarto pituita est, vel nares aeque clausae videntur, assumendum est vinum aminaeum, austerum; deinde rursus biduo aqua, post quae ad balneum, & ad consuetudinem revertendum est.

Neque tamen ipsis diebus, quibus aliqua omittenda sunt, expedit tamquam aegros agere: sed caetera omnia quasi sanis facienda sunt, praeterquam si diutius aliquem, & vehementius ista solicitare consuerunt. huic enim quaedam curiosior observatio necessaria est. Igitur huic, si in nares vel in fauces distillavit, praeter ea, quae supra retuli, protinus primis diebus multum ambulandum est, perfricandae vehementer inferiores partes, levior fricatio adhibenda thoraci erit, levior capiti, demenda assueto cibo pars dimidia, sumenda ova, amylum, similiaque, quae pituitam faciunt crassiorem, siti, quanta maxima sustineri potest, pugnandum est. Ubi per haec idoneus aliquis balneo factus, eoque usus est, adjiciendus est cibo pisciculus, aut caro; sic tamen, ne protinus justus modus cibi sumatur: vino meraco copiosius utendum est.

At, si in pulmonem quoque destillat, multo magis & ambulatione & frictione opus est, eademque adhibita ratione in cibis. Si non satis illi proficiunt, acrioribus utendum est, magis somno indulgendum est, abstinendumque a negotiis omnibus, aliquando, sed serius, balneum tentandum.

In

l. 7. M. F. P. *tamen illis ipsis.* *l.* 11. al. *consueverunt.* *l.* 14. M. F. P. *destillavit.* *l.* 17. M. F. P. *frictio.* *l.* 21. M. F. *maxime.* *l.* 28. M. F. P. *multoque magis.* *l.* 32. M. F. P. om. *est.* *l.* 33. P. &. *l.* ead. a M. F. abest *balneum.*

In gravedine autem, primo die quiescere, neque esse, neque bibere, caput velare, fauces lana circumdare: postero die surgere, diu abstinere a potione, aut, si res coëgerit, non ultra heminam aquae assumere: tertio die panis non ita multum ex parte interiore cum pisciculo, vel levi carne sumere, aquam bibere: si quis sibi temperare non potuerit, quo minus pleniore victu utatur, vomere: ubi in balneum ventum est, multa aqua calida caput & os fovere usque ad sudorem, tum ad vinum redire. Post quae vix fieri potest, ut idem incommodum maneat. sed, si manserit, utendum erit cibis frigidis, aridis, levibus, humore quam minimo, servatis frictionibus exercitationibusque, quae in omni tali genere valetudinis necessariae sunt.

CAP. III.

De Cervicis morbis. [1]

A CAPITE transitus ad cervicem est, quae gravibus admodum morbis obnoxia est. Neque tamen alius importunior [2] acutiorque morbus est, quam is, qui quodam rigore nervorum, modo caput scapulis, modo mentum pectori adnectit, modo rectam & immobilem cervicem intendit. Primum Graeci [3] ὀπισθότονον, sequentem ἐμπροσθότονον, ultimum τέτανον [4] appellant: quamvis minus subtiliter quidam indiscretis his nominibus utuntur. Ea saepe intra quartum [5] diem tollunt: si hunc evaserunt, sine periculo sunt.

Eadem

l. 6. M. *tam.* *l.* 7. M. F. P. *levi.* *l.* 8. M. *aqua.* *l.* 20. M. F. P. addunt *curationibusque.* *l.* 26. *annectit.* *l.* 28. M. P. F. *priorem.* *l.* 29. M. F. P. *insequentem.*

1 Galen. Introd. in Med. c. 13. 2 Aretaeus de Morb. Acut. I. 6. 3 Cael. Aurel. Morb. Acut. III. 6. 4 Suid. in ead. voce. 5 Aphor. V. 6.

Eadem omnia ratione curantur; idque 78,34. convenit. Asclepiades utique [1] mittendum sanguinem credidit. Id quidam utique vitandum esse dixerunt, eo quod maxime tum corpus calore egeret; isque esset in sanguine venarum. Hoc quidem falsum est. neque enim natura sanguinis est, ut utique calet; sed ex his, quae in homine sunt, is celerrime vel calescit, vel refrigescit. Mitti vero nec ne debeat, ex his intelligi po- 78,79. test, quae de sanguinis missione praecepta sunt. Utique autem recte datur [2] castoreum, & cum hoc piper, vel laser. Deinde opus est fomento humido & calido. Itaque plerique aqua calida multa cervices subinde perfundunt. id in praesentia allevat; sed opportuniores nervos frigori reddit. quod utique vitandum est.

Utilius igitur est, cerato liquido primum cervicem perungere; deinde admovere vesicas bubulas vel utriculos [3] oleo calido repletos, vel ex farina calidum cataplasma, vel piper cum ficu contusum. Utilissimum tamen est, humido sale [4] fove- 95,16. re. quod quomodo fieri debeat, jam ostendi. Ubi eorum aliquid factum est, admovere ad ignem, vel si aestas est, in sole aegrum oportet; maximeque oleo vetere; si id non est, [5] Syriaco; si ne id quidem est, adipe [6] quam vetustissima, cervicem, & scapulas, & spinam perfricare.

Fricatio cum omnibus vertebris hominum utilis sit, tum iis praecipue, quae in col-

l. 2. M. F. P. *convenit. Sed Asclepiades.* *l.* 3. M. F. P. *quod.* *l.* ead. M. F. P. om. *utique.* *l.* 6. M. F. P. ignorant *venarum.* *l.* ead. M. P. F. *verum hoc.* *l.* 8. M. F. P. *caleat.* *l.* ead. M. P. F. *hic.* *l.* 10. M. omne. *l.* 23. M. P. F. *piper rotundum cum.* *l.* ead. M. F. P. *ficuo.* *l.* 25. M. F. P. *fieret.* *l.* 30. M. F. P. *spinas.* *l.* 32. M. F. P. *frictio.* *l.* ead. M. F. P. *omnibus in homine vertebris.* *l.* 33. M. F. P. om. *hominum.*

1 Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. 2 Marcell. de Med. c. XVIII. p. 320. 3 Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. 4 Marc. de Med. c. XVIII. p. 320. 5 Plin. N. H. XV. 7. 6 Marcell. de Med. c. XVIII. p. 320.

collo sunt. Ergo die nocteque, interpositis tamen quibusdam temporibus, hoc remedio utendum est: dum intermittitur, imponendum [1] malagma aliquod ex calefacientibus. Cavendum vero & praecipue frigus. ideoque in eo conclavi, quo curatur aeger, ignis continuus esse debet, maximeque tempore antelucano, quo praecipue frigus intenditur. Neque inutile erit, caput attonsum habere, idque irino vel cyprino calido madefacere, & superimposito pileo velare: nonnunquam etiam in calidum oleum totum descendere, vel in aquam calidam, in qua foenum graecum decoctum sit, & adjecta olei pars tertia. Alvus [2] quoque ducta saepe superiores partes resolvit.

Si vero etiam vehementius dolor crevit, admovendae cervicibus cucurbitulae sunt, sic ut cutis incidatur. Eadem aut ferramentis aut sinapi adurenda. Ubi levatus est dolor, moverique cervix coepit; scire licet, cedere remediis morbum. Sed diu vitandus cibus, [3] quisquis mandendus est. Sorbitionibus utendum, itemque ovis sorbilibus, aut † e pullis mollibusve jus aliquod assumendum. Id si bene processerit, jamque ex toto recte se habere cervices videbuntur, incipiendum erit a pulticula, vel intrita bene madida. Celerius tamen etiam panis mandendus, quam vinum gustandum; siquidem hujus usus praecipue periculosus; ideoque in longius tempus differendus est.

CAP.

---

l. 2. M. F. P. *dum id intermittitur.* *l.* 4. M. F. P. om. *&.* *l.* 5. P. *conclavi*, *in quo.* *l.* ead. M. F. P. *cubabit.* *l.* 6. M. F. P. *debebit.* *l* 18. M. P. *eaedem.* *l.* 19. M. P. *adurendae.* *l.* 24. M. F. P. *à.* *l.* ead. M. F. P. *mollibus.* *l.* 25. M. F. *at.* *l.* 31. M. F. P. *longum.*

1 Marcellus de Med. c. XVIII. p. 320. 2 Aph. VII. 5. 3 Caelius Aurel. Morb. Acut. III. 8.

CAP. IV.

[1] *De Faucium morbis: & primum de Angina.*

UT hoc autem morbi genus circa totam cervicem; ſic alterum, aeque peſtiferum acutumque, in faucibus eſſe conſuevit. Noſtri anginam vocant: apud Graecos nomen, prout ſpecies eſt. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet; ſed corpus aridum eſt, vix ſpiritus trahitur, membra ſolvuntur. id [2] συνάγχην vocant. Interdum linguae faucesque cum rubore intumeſcunt, vox nihil ſignificat, oculi vertuntur, facies pallet, ſingultuſque eſt. ὡς συνάγχη vocatur. Illis communia ſunt; aeger non cibum devorare, non potionem poteſt, ſpiritus ejus intercluditur. Levius eſt, ubi [3] tumor tantummodo & rubor eſt, caetera non ſequuntur. id παρασυνάγχην appellant.

Quicquid eſt, ſi vires patiuntur [4] ſanguis mittendus eſt, etſi non abundat: ſecundum
79, 1, 22. eſt, ducere alvum. Cucurbitula quoque recte ſub mento, & circa fauces admovetur; ut id, quod ſtrangulat, evocet. Opus eſt deinde fomentis humidis. nam ſicca ſpiritum elidunt. Ergo admovere ſpongias oportet: quae melius in calidum oleum, quam in calidam aquam ſubinde dimittuntur. Efficaciſſimumque eſt hic quo-
95, 25. que, ſalem calidis cum ſaccellis ſuperponere. Tum commodum eſt, hyſſopum, vel nepetam, vel thymum, vel abſinthium, vel etiam furfures, aut ficus aridas, cum mulſa

l. 3. M. F. P. *accurationibus*. *l.* ead. M. F. P. *deinde de difficultate ſpirandi, ultimo de tuſſi*. *l.* 15. M. F. *uti*. *l.* ead. M. F. P. *illa*. *l.* 17. M. F. P. *includitur*. *l.* 18. M. F. P. *lenius*. *l.* 22. M. F. P. *ſi*. *l.* 29. M. F. P. *demittuntur*. *l.* 30. M. F. P. *efficaciſſimuſque*. P. *efficaciſſimuſque eſt ſalis calidi ſuccus*. *l.* 31. M. F. *ſalis calidi ſuccus*. *l.* 33. M. F. P. *nepeta*. *l.* 34. M. F. P. *aut*.

1 Aretaeus de Morb. Acut. I. 7. 2 Cael. Aur. Morb. Acut. III. c. 1, 2, 3, 4. Ægin. III. 27. D. Hier. in Job. cap. VII. 3 Aphor. VI. 37. 4 Marcell. de Med. c. XV. p. 303.

ſa decoquere, eaque gargarizare: poſt haec palatum ungere vel felle taurino, vel eo medicamento, quod ex moris eſt. Polline etiam piperis recte reſpergitur.

Si per haec parum proficitur, ultimum eſt, incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum, & in palato circa uvam, vel eas venas, quae ſub [1] lingua ſunt, ut per ea vulnera morbus erumpat. Quibus ſi non fuerit aeger adjutus, ſcire licet, a malo victum eſſe. Si vero his morbus levatus eſt, jamque fauces cibum & potum capiunt, facilis ad bonam valetudinem recurſus eſt. Atque interdum natura [2] quoque adjuvat, ſi ex anguſtiore ſede vitium tranſit in latiorem. Itaque rubore & tumore in praecordiis orto, ſcire licet fauces liberari.

Quicquid autem eas levarit, incipiendum eſt ab humidis, maximeque aqua mulſa: deinde aſſumendi molles & non acres cibi ſunt, donec fauces ad priſtinum habitum revertantur. Vulgo audio [3], ſi quis [4] pullum hirundinum ederit, angina toto anno non periclitari. Servatumque eum ex [5] ſale, cum is morbus urget, comburi, carbonemque ejus contritum in aquam mulſam, quae potui detur, infriari & prodeſſe. Id cum idoneos auctores ex populo habeat, neque habere quicquam periculi poſſit, quamvis in monumentis medicorum non legerim, tamen inſerendum huic operi meo credidi.

2. *De*

---

l. 1. M. F. P. *mulſam aquam*. *l.* 4. M. F. P. *piperis id recte*. *l.* 5. M. P. *ſed*. *l.* 7. M. F. *ſupra*. P. *citra*. *l.* 10. M. F. P. om. *a*. *l.* 12. M. F. P. *fauces & cibum*. *l.* ead. M. F. P. *ſpiritum*. *l.* 18. M. F. P. *levavit*. *l.* 19. M. F. P. *mulſa decocta deinde*. *l.* 23. M. F. P. *hirundinis*. *l.* 27. M. F. P. *datur*. *l.* ead. M. F. P. *infricari*.

1 Marc. de Med. c. XV. p. 305. 2 Aph. VI. 37. 3 Plin. H. N. X. c. 33. 4 Plin. H. N. XXX. 4. 5 Plinius H. N. XXX. 4.

2. *De Difficultate ſpirandi*

Est etiam circa fauces malum, quod apud Graecos aliud aliudque nomen habet, prout ſe intendit. Omne in difficultate ſpirandi conſiſtit; ſed haec dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, [1] δύσπνοια appellatur: cum vehementior eſt, ut ſpirare aeger ſine ſono & anhelatione non poſſit, [2] ἆσθμα; cum acceſſit id quoque, ne niſi recta cervice [3] ſpiritus trahatur, ὀρθόπνοια. Ex quibus id, quod primum eſt, poteſt diu aliquem trahere: duo inſequentia acuta eſſe conſuerunt. His communia ſunt; † quod propter anguſtias, per quas ſpiritus evadit, [4] ſibilum elidit; dolor in pectore praecordiiſque eſt, interdum etiam in ſcapulis, iſque modo decedit, modo revertitur; ad haec tuſſicula accedit.

Auxilium vero eſt, niſi aliquid prohibet, in ſanguinis detractione. Neque id
79, 1. ſatis eſt, ſed lac caprinum calidum jejuno dandum, &, ſi non febrit, venter ſolvendus eſt. Liquanda alvus, interdum etiam ducenda, quibus extenuatum corpus incipit ſpiritum trahere commodius. Caput autem etiam in lecto ſublime habendum eſt: thorax fomentis, cataplaſmatiſque calidis, aut ſiccis, aut etiam humidis adjuvandus eſt; & poſtea malagma ſuperimponendum, vel ceratum ex cyprino, vel irino unguento. Sumenda deinde jejuno in potum mulſa, vel aqua, cum qua vel hyſſopus cocta, vel con-

---

l. 4. M. F. P. *atque aliud.* *l.* 13. M. F. P. *diutius trahi.* *l.* 17. M. F. om. *in.* *l.* 18. M. F. P. *decidit.* *l.* 20. M. F. P. om. *vero.* *l.* 22. M. F. P. *lacte quoque v. ſ.* *l.* 30. F. M. P. *poſtea vel malagma.* *l.* 31. M. F. P. *vel certe ceratum.* *l.* 32. M. F. P. *potui.* *l.* 33. F. M. P. om. *vel.*

1 Cael. Aurel. Tard. Paſſion. III. 1. AEginet. III. 28.
2 Hieron. in Job c. IX. 3 *Sublimis ſpiritus* dicitur Horatio. Vide Not. Dan. Heinſ. ad Horat. I. 15. vs. 31. 4 Trall. I. 2.

contrita capparis radix sit. Deligitur etiam utiliter, aut nitrum, aut [1] nasturtium, alliumve frictum; deinde contritum & cum melle mixtum: simulque coquuntur mel, galbanum, resina, terebinthina: ubi autem coïerunt, 275, 33. ex his, quod fabae magnitudinem habet, quotidie sub lingua liquatur: aut sulphuris ignem non experti P*. & quadrans, abrotani P*, in vini cyatho teruntur, idque tepefactum sorbetur. Est etiam non vana opinio, vulpinum jecur [2], ubi siccum & aridum factum est, contundi oportere, pollinemque ex eo potioni aspergi; vel ejusdem pulmonem quam recentissimum assum, sed sine ferro coctum, edendum esse. Praeter haec, sorbitionibus & lenibus cibis utendum est: interdum vino tenui austero: nonnunquam vomitu. Prosunt etiam, quaecumque urinam movent: sed nihil magis, quam ambulatio lenta pene usque ad lassitudinem; fricatio multa, praecipue inferiorum partium, vel in sole, vel ad ignem, & per seipsum, & per alios, usque ad sudorem.

3. *De Faucium exulceratione.*

In interiore vero faucium parte interdum exulceratio esse consuevit. In hac plerique extrinsecus cataplasmatis calidis, fomentisque humidis utuntur. Volunt etiam vaporem calidum ore recipi. per quem molliores alii partes eas fieri dicunt, opportunioresque vitio jam haerenti. Sed, si bene sic vitari morbus potest, tuta illa praesidia: si metus ejus est, supervacua sunt. Uti-

l. 1. M. F. P. *datur.* *l.* 2. M. F. P. *album.* *l.* 4. F. P. *coquantur.* M. *coquatur.* *l.* 5. M. F. P. *terebinthina: & ubi.* *l.* ead. M. F. P om. *autem.* *l.* 11. M. F. *vulpium.* *l.* 13. M. F. P. *potentamque.* *l.* 19. F. M. P. *augent.* *l.* 21. M. F. P. *frictio.* *l.* 24. M. F. P. ignorant *De Faucium exulceratione.* *l.* 30. M. *quae.*

1 Cael. Aurelian. Tard. Pass. III. 1. 2 Scribon. Larg. c. 19. Comp. 76. Plin. H. N. XXVIII. 13.

Utique autem perfricare fauces periculosum est. exulcerat enim. Neque utilia sunt, quae urinae movendae sunt apta: quia possunt, dum transeunt, ibi quoque pituitam extenuare; quam supprimi melius est.

Asclepiades multarum rerum, quas ipsi quoque secuti sumus, auctor bonus, acetum ait quam acerrimum esse sorbendum. hoc enim sine ulla noxa comprimi ulcera. Sed id supprimere sanguinem potest, ulcera ipsa sanare non potest. Melius huic rei licium est; quod idem quoque aeque probat: vel porri, vel marrubii succus, vel nuces Graecae [1] cum tragacantho contritae & cum passo mixtae, vel lini semen contritum & cum dulci vino mixtum. Exercitatio quoque ambulandi currendique necessaria est. Frica-tio a pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda.

Cibi vero esse debent, neque nimium acres, neque asperi; mel, lenticula, tragum, lac, ptisana, pinguis caro, praecipueque porrum, & quicquid cum hoc mixtum est. Potionis quam minimum esse convenit. Aqua dari potest, vel pura, vel in qua malum cotoneum, palmulaeve decoctae sunt. Gargarizationes quoque lenes: sin hae parum proficiunt, reprimentes utiles sunt.

Hoc genus neque acutum est, & potest esse non longum: curationem tamen maturam, ne vehementer & diu laedat, desiderat.

4. *De Tussi.*

Tussis vero fere propter faucium exulcera-

l. 12. M. P. *licitum.* *l.* 14. M. F. *trachanto.* *l.* 18. M. F. P. *frictio.* *l.* 22. P. *pinguis quoque caro.* *l.* 26. M. F. *cydneum.*

1 *Amygdala.* Vide Rhodii Lexicon Scribonianum. Macrobium Saturn. II. 14.

cerationem molesta est: quae multis [1] modis contrahitur. Itaque, illis restitutis, ipsa finitur. Solet tamen interdum per se quoque male habere: & vix, cum vetus facta est, eliditur. ac modo arida est, modo † pituitam facit vel citat.

Oportet autem hyssopum altero quoque die bibere: spiritu retento currere, sed minime in pulvere: ac lectione uti vehementi; quae primo impeditur a tussi, post eam vincit: tum ambulare: deinde per manus quoque exerceri, & pectus diu perfricare: Post haec quam pinguissimae ficus uncias tres, super prunam incoctas, esse.

Praeter haec, si humida est, prosunt frications validae, cum quibusdam calefacientibus, sic, ut caput quoque simul vehementer perfricetur: item cucurbitulae pectori admotae, sinapi ex parte exteriore faucibus impositum, donec leviter exulceret; potio ex menta, nucibusque Graecis & amylo; primoque assumptus panis aridus, deinde aliquis cibus lenis.

At, si sicca tussis est, cum ea vehementissime urget, adjuvat vini austeri cyathus assumptus; dum ne amplius id, interposito tempore aliquo, quam ter aut quater fiat: item laseris quam optimi paululum devorare opus est; porri vel marrubii succum assumere; scillam delingere; acetum ex ea, vel certe acre sorbere, aut cum spica allii contriti duos vini cyathos.

Utilis etiam in omni tussi est peregrinatio, navigatio longa, loca maritima, natationes.

---

l. 2. P. *vetus.* *l.* 4. P. *ipsa.* *l.* 6. M. F. P. om. *facit vel.* *l.* 7. a M. F. P. abest *autem.* *l.* 14. M. F. P. *supra prunas.* *l.* 15. M. F. P. *frictiones.* *l.* 17. M. F. P. *siccum.* *l.* 23. M. om. *cibus.* *l.* 28. M. P. *paulum.*

1 Trallian. V. 1.

tiones. Cibus interdum mollis, ut malva, ut urtica: interdum acer, ut lac cum allio coctum. Sorbitiones, quibus laſer ſit adjectum, aut in quibus porrum incoctum tabuerit. Ovum quoque ſorbile, ſulphure adjecto; ſorbeatur. In potum vero primum aqua calida, deinde invicem aliis diebus haec, † aliis vero vinum.

[1] 5. *De Sanguinis ſputo.*

Magis terreri poteſt aliquis, cum ſanguinem expuit. ſed id modo minus, modo plus periculi habet. Exit enim modo † ex gingivis, modo ex ore. & quidem ex hoc interdum etiam copioſe, ſed ſine tuſſi, ſine ulcere, ſine gingivarum ullo vitio; ita ut nihil excreetur. Verum ut ex naribus, ſic ex ore aliquando prorumpit. Atque interdum ſanguis profluit, interdum ſimile aquae quiddam, in qua caro recens lota eſt. Nonnunquam autem is a ſummis faucibus fertur, modo exulcerata ea parte, modo non exulcerata; ſed aut ore venae alicujus adaperto, aut tuberculis quibuſdam natis, ex hiſque ſanguine erumpente. Quod ubi incidit, neque laedit potio aut cibus, neque quicquam, ut ex ulcere, excreatur. Aliquando vero, gutture & arteriis exulceratis, frequens tuſſis ſanguinem quoque extundit. Interdum etiam fieri ſolet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut jocinore feratur. Saepe feminae, quibus ſanguis per menſtrua non reſpon-
69, 29. det, hunc expuunt. Auctoreſque medici ferunt, vel exeſa parte aliqua ſanguinem exire,

l 5. M. F. P. om. *quoque*. *l.* 6. M. F. *potui*. P. *potus*. *l.* 8. M. F. P. om. *vero*. *l.* 9. M. F. P. ignorant *De Sanguinis ſputo*. *l.* 23. M. F. *turbeculis*. *l.* 24. M. P. *his*. *l.* 26. M. P. *aut*. *l.* 27. F. M. P. om. *vero*. *l.* 31. M. F. P. *aut ex*. *l.* 34. F. *ſunt*. M. P. *fuerunt*. *l.* ead. M. *ex ea*.

1 Aretaeus de Morb. Acutis II. 2. Cael. Aurel. Morb. Chronic. Lib. II. c. 9.

exire, [1] vel rupta, vel ore alicujus venae patefacto. Primam διάβρωσιν, secundam ῥηγμοχασμὸν, tertiam ἀναστόμωσιν appellant. Ultima minime nocet; prima gravissime. Ac saepe quidem evenit, uti sanguinem [2] pus sequatur.

Interdum autem, qui sanguinem ipsum suppressit, satis ad valetudinem profuit. Sed si secuta ulcera sunt, si pus, si tussis est, prout sedes ipsa est, ita varia & periculosa genera morborum fiunt. Si vero sanguis tantum fluit, expeditius & remedium & finis est. Neque ignorari oportet, eis, quibus fluere [3] sanguis solet, aut quibus spina dolet, coxaeve, aut post cursum vehementem vel ambulationem, dum febris absit, non esse inutile sanguinis mediocre profluvium: idque per urinam redditum ipsam quoque lassitudinem solvere. Ac ne in eo quidem terribile esse, qui ex superio- 79, 30.
re loco decidit: si tamen in ejus urina nihil aliud novabit. Neque vomitum hujus afferre periculum, etiam cum repetit, si ante confirmare & implere corpus licuit: & ex toto nullum nocere, qui in corpore robusto, neque nimius est, neque tussim aut calorem movet. Haec pertinent ad universum. nunc ad ea loca, quae proposui, veniam.

Si ex gingivis exit, portulacam manducasse satis est. Si ex ore, continuisse eo merum vinum: si id parum proficit, acetum. Si inter haec quoque graviter erumpit, quia consumere hominem potest, commodissi-

---

l. 2. M. F. *resino χασμὸν.* *l.* 3. M. F. *monanchomosin.* *l.* 11. M. F. P. *sunt.* *l.* 22. M. F. P. om. *aliud.* *l.* ead. *notabit.* *l.* 32. M. P. *parum id.*

1 Cael. Aurel. Tard. Pass. II. 9. 10. Aretaeus Morb. Acutor. Curat. II. 2. Trallian. VII. 1. 2 Aph. VII. 78. 3 Aph. VII. 37.

diſſimum eſt, impetum ejus, admota [1] occi-
pitio cucurbitula, ſic ut cutis quoque inci-
datur, avertere. Si id mulieri, cui men-
ſtrua non feruntur, evenit, eandem cu-
curbitulam, inciſis inguinibus ejus, admo-
vere.

At, ſi ex faucibus interioribusve parti-
bus proceſſit, & metus major eſt, & cura
79, 2. major adhibenda. Sanguis mittendus eſt:
&, ſi nihilominus ex ore proceſſit, iterum
tertioque, & quotidie paulum aliquid: pro-
tinus autem debet ſorbere vel acetum, vel
etiam cum thure plantaginis aut porri ſuc-
290, 21. cum, imponendaque extrinſecus ſupra id,
293, 21. quod dolet, lana ſuccida ex aceto eſt, &
id ſpongia ſubinde refrigerandum. Eraſiſtra-
tus horum crura quoque & femora brachia-
que pluribus locis deligabat. Id Aſclepia-
des adeo non prodeſſe, ut etiam inimicum
eſſet, propoſuit. Sed id ſaepe commode
reſpondere experimenta teſtantur.

Neque tamen pluribus locis deligari ne-
ceſſe eſt, ſed ſat eſt infra inguina, & ſuper
talos, ſummoſque humeros, etiam bra-
chia. Tum, ſi febris urget, danda eſt ſorbitio;
& potui aqua, in qua aliquid ex his, quae
alvum adſtringunt, decoctum ſit. At, ſi ab-
eſt febris, vel elota alica, vel panis ex aqua
frigida, & molle quoque ovum dari poteſt
potui, vel idem, quod ſupra ſcriptum eſt,
vel vinum dulce, vel aqua frigida. ſed ſic
bibendum erit, ut ſciamus, huic morbo ſi-
tim prodeſſe.

Praeter haec neceſſaria ſunt quies, ſecu-
ritas,

1 Marcell. de Med. c. X. pag. 288.

ritas, silentium. Caput hujus quoque cubantis sublime esse debet; recteque tondetur. Facies saepe aqua frigida fovenda est. At inimica sunt vinum, balneum, venus, 172, 2. in cibo oleum, acriora [1] omnia, item calida fomenta, conclave calidum, & inclusum, multa vestimenta corpori injecta: etiam fricationes, nisi ubi bene sanguis conquievit. Tum vero incipiendum est a brachiis, cruribusque; a thorace abstinendnm. In hoc casu per hiemem, locis maritimis; per aestatem, mediterraneis opus est.

CAP. V.

De Stomachi morbis.

FAUCIBUS subest stomachus; in quo plura [2] longa vitia incidere consuerunt. Nam modo ingens calor, modo inflatio hunc, modo inflammatio, modo exulceratio afficit. Interdum pituita, interdum bilis adoritur. Frequentissimumque est ejus malum, quo resolvitur: neque ulla re magis aut afficitur, aut corpus afficit.

Ut diversa autem vitia ejus, sic etiam remedia sunt. Ubi exaestuat, aceto cum rosa extrinsecus subinde fovendus est; imponendusque pulvis cum oleo, & ea cataplasmata, quae simul & reprimunt & molliunt. Potui, nisi quid obstat, gelida aqua praestanda.

Si inflatio est, prosunt admotae [3] cucurbitulae; neque incidere cutem necesse est: prosunt sicca & calida fomenta, sed non vehementissima. Interponenda abstinentia est.

---

l. 5. M. F. P. *acria*. *l.* 8. M. F. P. om. *nisi*. *l.* 15. M. F. P. *& curationibus*. *l.* 21. M. F. P. *oritur*. *l.* 29. M. F. *quid*.

1 Cael. Aurelian. Acut. Morb. II. 24. 2 Cael. Aurel. Tard. Pass. III. 2. Trallian. VII. 3. 3 Sub scapulis, uti duobus exemplis confirmat Aloisius Mundella Epist. 7. pag. 125. & seqq.

eſt. Utilis in jejuno potio eſt abſinthii, aut hyſſopi, aut rutae. Exercitatio [1] primo levis, deinde major adhibenda eſt; maximeque, quae ſuperiores partes moveat. quod genus in omnibus ſtomachi vitiis aptiſſimum eſt. Poſt exercitationem opus eſt unctione, fricatione: balneo quoque nonnunquam, ſed rarius; interdum alvi ductione. Cibis deinde calidis, neque inflantibus: eodemque modo calidis potionibus, primo aquae: poſt, ubi reſedit inflatio, vini auſteri. Illud quoque in omnibus ſtomachi vitiis praecipiendum eſt; ut, quo modo ſe quiſque aeger refecerit, eodem ſanus utatur. nam redit huic imbecillitas ſua, niſi iiſdem defenditur bona valetudo, quibus reddita eſt.

At ſi inflammatio aliqua eſt, quam fere tumor & dolor ſequitur, prima ſunt quies, & abſtinentia; lana ſulphurata circumdata; in jejuno abſinthium. Si ardor ſtomachum urget, aceto cum roſa ſubinde fovendus eſt: deinde cibis quidem utendum eſt modicis; imponenda vero extrinſecus quae ſimul & reprimunt & molliunt: deinde, his detractis, utendum calidis ex farina cataplaſmatis, quae reliquias digerant: interdum alvus ducenda: adhibenda exercitatio, & cibus plenior.

At, ſi exulceratio ſtomachum infeſtat, eadem fere facienda ſunt, quae in faucibus
199. exulceratis praecepta ſunt. Exercitatio, fricatio inferiorum partium adhibenda. Adhibendi lenes & glutinoſi cibi, ſed citra ſatietatem. Omnia acria atque acida removenda.

l. 2. M. F. P. *lenis.* *l.* 7. M. F. P. *frictione.* *l.* 14. M. F. P. *eo ut.* *l.* 27. M. F. *alvum.* *l.* 32. M. F. P. *frictio.*

1 Equitatio. Plin. XXVIII. in fine 4.

venda. Vino, ſi febris non eſt, dulci, aut, ſi id inflat, certe leni utendum: ſed neque perfrigido, neque nimis calido.

Si vero pituita ſtomachus impletur, neceſſarius modo in jejuno, modo poſt cibum vomitus eſt. Utilis exercitatio, geſtatio, navigatio, fricatio. Nihil edendum, bibendumque, niſi calidum; vitatis tantum his, quae pituitam contrahere conſuerunt.

Moleſtius eſt, ſi ſtomachus bile vitioſus eſt. Solent autem hi, qui ſic tentantur, interpoſitis quibuſdam diebus, hanc, & quidem, quod peſſimum eſt, atram vomere. His recte alvus ducitur: potiones ex abſinthio dantur: neceſſaria geſtatio, navigatio, &, ſi fieri poteſt, ex nauſea vomitus: vitanda cruditas: ſumendi cibi faciles & ſtomacho non alieni, vinum auſterum.

Vulgatiſſimum vero peſſimumque ſtomachi vitium eſt reſolutio, id eſt, cum cibi non [1] tenax eſt, ſoletque deſinere ali corpus, ac ſic tabe conſumi. Huic generi inutiliſſimum balneum eſt. Lectiones, exercitationeſque ſuperioris partis neceſſariae, item unctiones, fricationeſque: hinc perfundi frigida, atque in eadem natare, canalibus ejuſdem ſubjicere etiam ſtomachum ipſum, & magis etiam a ſcapulis id quod contra ſtomachum eſt: conſiſtere in frigidis, medicatiſque fontibus, quales † [2] Cutiliarum † Sumbruinarumque ſunt, ſalutare eſt. Cibi quoque aſſumendi ſunt frigidi, qui potius difficulter coquuntur, quam facile vitiantur. Ergo plerique, qui nihil aliud

l. 3. M. F. P. *praefrigido.* *l.* 5. M. F. P. *jejunio.* *l.* 7. M. F. P. *frictis.* *l.* 13. M. *movere.* *l.* 14. F. M. om *ex.* *l.* 15. F. M. *eſt.* *l.* 22. M. *ſi.* *l.* 25. M. F. P. *frictionesque.* *l.* ead. F. *iis.* M. *his.* *l.* 30. M. F. *medii captiisque.* *l.* 31. P. *Subcutilianumque.*

1 Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 7. 2 Plin. II. 95. & XXXI. 2. Vitruvius VIII. 3. Caelius Aurelian. Tard. Paſſ. V. 2. p. 518.

aliud concoquere possunt, bubulam coquunt. Ex quo colligi potest, neque avem, neque venationem, neque piscem dari debere, nisi generis durioris. Potui quidem aptissimum est vinum frigidum, vel certe bene calidum meracum, potissimum [1] Rheticum, vel Allobrogicum, aliudve, quod & austerum & resina conditum est: si id non est, quam asperrimum, maximeque [2] Signinum.

Si cibus non continetur, danda aqua, & eliciendus plenior vomitus est; iterumque dandus cibus, & tum admovendae duobus infra stomachum digitis cucurbitulae, ibique duabus aut tribus horis continendae sunt. Si simul & vomitus, & dolor est, imponenda supra stomachum est lana succida, vel spongia [3] ex aceto, vel cataplasma, quod refrigeret. Perfricanda vero non diu, sed vehementer brachia, & crura, & calefacienda.

Si plus doloris est, infra praecordia quatuor digitis cucurbitula utendum est: protinus dandus panis ex posca frigida. Si non continuit, post vomitum leve aliquid ex his, quae non aliena stomacho sint. Si ne id quidem tenuit, singuli cyathi vini, singulis interpositis horis, donec stomachus consistat. Valens etiam medicamentum est, radiculae succus: valentius, acidi punici mali, cum pari modo succi, qui ex dulci punico malo est, adjecto etiam intubi succo, & mentae, sed hujus minima parte; quibus tantundem, quantum ex his omnibus

---

l. 14. M. F. P. *intra*. *l.* 24. M. F. *pusca*. *l.* 25. M. F. P. *lene*. *l.* 26. F. *iis*. *l.* 33. M. F. P. *menta*. *l.* 34. M. F. P. *in*.

1 Serv. ad Virgil. II. Georg. 96. Sueton. in August. c. 77. Plin. XIV. 6. 2 Plin. XIV. 6. 3 Trallian. VII. 7.

bus, est, aquae frigidae quam optime miscetur. Id enim plus quam vinum ad comprimendum stomachum potest. Supprimendus autem vomitus est, qui per se venit, etsi nausea est.

Sed si coacuit intus cibus, aut computruit, quorum utrumlibet ructus ostendit, ejiciendus est; protinusque, cibis assumptis iisdem, quos proxime posui, stomachus restituendus. Ubi sublatus est praesens metus, ad ea redeundum est, quae supra praecepta sunt.

CAP. VI.

De Laterum doloribus.

STOMACHUS lateribus cingitur; atque in his quoque vehementes dolores esse consuerunt. Eorum initium vel ex frigore, vel ex ictu, vel ex nimio [1] cursu, vel ex morbo est. Sed interdum id malum intra dolorem est: isque modo tarde, modo celeriter solvitur. interdum ad perniciem quoque procedit; oriturque acutus morbus, qui πλευριτικὸς a Graecis nominatur. Huic dolori lateris, febris [2] & tussis accedit: & per hanc excreatur, si tolerabilis morbus est, pituita; si gravis, sanguis. Interdum etiam sicca tussis est, quae nihil emolitur, idque vitio primo gravius, secundo tolerabilius est.

Remedium vero est magni & recentis doloris, sanguis [3] missus. At, sive levior, sive vetustior casus est, vel supervacuum, vel serum id auxilium est; confugiendumque ad

---

l. 1. F. *sic.* M. P. *sic si.* *l.* 10. M. F. *his.* *l.* 17. M. F. P. *&.* *l.* 19. M. F. *ne.* *l.* 28. P. *primo vitio.*

1 Aret. de Morb. Acut. I. 10. Trall. VI. 1. 2 Cael. Aur. Acut. Morb. II, 13. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. II, 18.

ad cucurbitulas eſt, ante ſumma cute inciſa.
Recte etiam ſinapi ex aceto ſuper pectus
imponitur, donec ulcera puſtulasque exci-
tet; & tum medicamentum, quod humo-
rem illuc citet. Praeter haec, circumdare
483, 3. primum oportet latus hapſo lanae ſulphu-
ratae: deinde, cum paululum inflammatio
ſe remiſit, ſiccis & calidis fomentis uti. Ab
350. his tranſitus ad malagmata eſt.
252. Si vetuſtior dolor remanet, noviſſime
reſina impoſita diſcutitur. Utendum cibis
potionibusque calidis: vitandum frigus. In-
ter haec tamen non alienum eſt extremas
partes oleo & ſulphure perfricare. Si leva-
ta tuſſis eſt, leni lectione uti: jamque &
acres cibos, & vinum meracius aſſumere.
Quae ita a medicis praecipiuntur. Attamen
324, 18. ſine his ruſticos noſtros epota ex aqua trixa-
go ſatis adjuvare dicitur.

Haec in omni lateris dolore communia ſunt: plus negotii eſt, ſi acutus quoque morbus is factus eſt. In hoc, praeter ea, quae ſupra poſita ſunt, haec animadvertenda ſunt: ut cibus ſit quam maxime tenuis & lenis, praecipueque ſorbitio, eaque ex ptiſana potiſſimum, aut jus in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus ſit: idque non niſi tertio die detur: ſi tamen per vires licebit: potui vero aqua mulſa, in quo hyſſopum, aut ruta decocta ſit. Quae quibus temporibus danda ſint, ex ratione vel adauctae, vel levatae febris apparebit, ſic, ut in remiſſione quam maxima dentur: cum eo tamen, ut ſciamus, non eſſe ejus generis tuſſi aridas fau-

l. 6. M. F. *apſo.* P. *latus ipſum lana ſulphurata.* *l.* 7. M. F. P. *paulum.* *l.* 13. M. F. P. *&.* *l.* 17. M. F. P. om. *ita.* *l.* ead. M. F. P. *Ut tamen.* *l.* 18. M. F. P. *aqua herba trixago.* *l.* 19. M. F. *trix iquo.* *l.* ead. M. F. P. *adjuvet.* *l.* 28. M. F. P. *tertio quoque die.* *l.* 29. M. F. P. *potio.* M. F. P. *qua.* *l.* 31. M. F. P. *adjectae.* *l.* 33. M. F. P. *dent.*

fauces committendas. saepe enim, ubi nihil est, quod excreetur, continuatur, & strangulat. Ob quam causam dixi etiam pejus id genus esse tussis, quod nihil, quam quod 209, 31
pituitam moveret. Sed hic vinum sorbere, ut supra praecepimus, morbus ipse non patitur: in vicem ejus, cremor ptisanae sumendus est.

Ut his autem in ipso morbi fervore sustinendus aeger est, sic, ubi paulum is se remisit, alimenta pleniora, & vini quoque aliquid dari potest; dum nihil detur, quod aut refrigeret corpus, aut fauces asperet. Si in refectione vero manserit tussis, intermittere oportebit uno die; posteroque, cum cibo vini paulo plus assumere. At, invalescente quoque tussi, tum non erit alienum, ut supra quoque positum est, vini cyathos sorbere. sed in hoc genere valetudinis, dulce, vel certe lene commodius est. Si malum inveteravit, athletico victu corpus firmandum est.

CAP. VII.

De Viscerum morbis: & primo, de Pulmone.

A COMPAGINE corporis ad viscera transeundum est; & inprimis ad pulmonem veniendum. Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem περιπνευμονίαν Graeci vocant. Ejus haec conditio est. [1] Pulmo totus afficitur. hunc casum ejus subsequitur tussis, bilem vel pus trahens; praecordiorum totiusque pectoris gravitas, spiritus difficultas, magnae febres, con-

l. 2. M. P. *excreatur.* *l.* 14. M. P. F. *quoque.* *l.* 16. M. F. P. *atque incipiente.* *l.* 24. M. F. P. addunt *deinde de jocinore, tum de liene, postremo de renibus.* *l.* 25. M. F. P. *& compagine vero corporis.* *l.* 29. M. F. P. περιπνευματικόν.

1 Caelius Aurelian. Acut. Morb. II. 26, 27. Aretaeus de Morb. Diut. I. 12.

continua vigilia, cibi faſtidium, tabes. [1] Id genus morbi plus periculi quam doloris habet.

Oportet, ſi ſatis validae vires ſunt, ſanguinem [2] mittere: ſin minores, cucurbitulas ſine ferro praecordiis admovere. Quod ſi ſatis valet, geſtando aegrum, digerere: ſi parum, intra domum tantum dimovere. In potionem autem hyſſopum dare, cum quo ficus arida ſit incocta; aut aquam mulſam, in qua vel hyſſopum vel ruta decocta ſit. Fricatione uti diutiſſime in ſcapulis, proxime ab his in brachiis, & pedibus, & cruribus, leniter contra pulmonem; idque bis quotidie facere.

Quod ad cibum vero pertinet, huic nec ſalſis opus eſt, neque acribus, neque amaris, neque alvum adſtringentibus, ſed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda eſt ſorbitio ptiſanae, vel alicae, vel oryzae, cum qua recens adeps cocta ſit. Cum hac ſorbile ovum, nuclei pinei: ex melle, panis, vel elota alica ex aqua mulſa. Potui danda deinde non ſolum pura aqua, ſed etiam mulſa egelida; aut, ſi aeſtas eſt, etiam frigida; niſi quid obſtat. Haec autem altero quoque die, increſcente morbo dare ſatis eſt.

Ubi incrementum conſtitit, quantum res patitur, ab omnibus abſtinendum eſt, praeterquam aqua egelida. Si vires deſunt, adjuvandae ſunt aqua mulſa. Proſuntque adverſus dolores impoſita calida fomenta, vel ea, quae ſimul & reprimunt & emolliunt. Prodeſt etiam impoſitus ſuper pectus ſal bene

l. 6. M. F. P. *tum.* *l.* 8. M. F. P. *tamen.* *l.* ead. M. P. om. *in.* *l.* 9. M. F. P. *hyſſopi.* *l.* 10. F. P. *cui.* M. *cum.* *l.* 12. M. F. P. *frictione.* *l.* 14. M. F. P. *leviter.* *l.* 19. P. *levioribus.* *l.* 23. M. F. P. ignorant *danda.* *l.* 28. M. F. P. *incremento.* *l.* 34. F. M. P. om. *etiam.*

1 Aph. VII. 11. 2 Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 29.

bene contritus; cum cerato mistus; quia leviter cutem erodit, eoque impetum materiae, qua pulmo vexatur, evocat. Utile etiam aliquod malagma est ex his, quae ma- 250,252.
teriam trahunt. Neque alienum est, dum premit morbus, clausis fenestris aegrum continere: ubi paulum levatus est, ter aut quater die, fenestris aliquantum apertis, purum aërem recipere. Deinde in refectione pluribus diebus a vino abstinere: gestatione, fricatione uti; sorbitionibus, & prioribus cibis adjicere, ex oleribus porrum; ex carne, ungulas, & summa † trunculorum, atque pisciculos, sic, ut diu nihil nisi molle & lene sumatur.

CAP. VIII.

De Hepaticis.

ALTERIUS quoque visceris morbus, id est jocinoris, aeque modo longus, modo acutus esse consuevit. ἡπατικὸν Graeci vocant. *Dextra* parte sub praecordiis vehemens dolor est: idemque ad latus dextrum, & ad jugulum, [1] humerumque partis ejusdem pervenit: nonnunquam manus quoque dextra torpet; horror validus est. Ubi male est, bilis evomitur: interdum singultus prope strangulat. Et haec quidem acuti morbi signa sunt. Longioris vero, ubi suppuratio in jocinore est; dolorque modo finitur, modo intenditur; dextra parte praecordia dura sunt, & tument; post cibum major spiritus difficultas est: accedit maxillarum quaedam resolutio. Ubi inveteravit

l. 3. M. F. P. *quo. l.* 8. M F. P. *aliquanto. l.* 9. M. F. P. *parvum.* Ita quoque vult Rhodius in lexico Scribon. V. *exiguum vinum. l.* 11. M. F. P. *frictione. l.* 15. M. F. P. om. *nisi. l.* 18. M. F. P. addunt *de jocinoris morbo & curatione. l.* 20. M F. *jocineris.* P. *jecinoris. l.* 25. M. F. P. *torquetur. l.* 26. M. F. P. *calidus. l.* 28. M. F. om. *signa. l.* 29. F. *jocinere.* P. *jecinore. l.* 32. a M. F. P. abest *spiritus.*

1 Aretaeus de Diuturn. Morb. I. 13. Cael. Aurelian. Tard. Pass. III. 4.

ravit malum, venter & crura pedeſque intumeſcunt; pectus atque humeri, circaque jugulum utrumque extenuatur.

In initio ſanguinem mittere optimum eſt: tum venter ſolvendus eſt; ſi non poteſt aliter, per nigrum veratrum. Imponenda extrinſecus cataplaſmata; primum quae reprimant; deinde calida, quae diducant; quibus recte iris vel abſinthium adjicitur: poſt 851, 5. haec, malagma. Dandae vero ſorbitiones ſunt; omneſque cibi & calidi, & qui non multum alunt, & fere qui pulmonis quoque dolori conveniunt; praeterque eos, qui urinam movent, potioneſque ad id efficaces. Utilia in hoc morbo ſunt thymum, ſatureia, hyſſopum, nepeta, amaracum, ſeſamum, lauri baccae, pini flos, herba ſanguinalis, mentha, ex malo cotoneo medium, columbae jecur recens & crudum. Ex quibus quaedam per ſe eſſe, quaedam adjicere vel ſorbitioni vel potioni licet: ſic tamen, ut parce aſſumantur. Neque alienum eſt, abſinthium contritum ex melle & pipere, ejuſque catapotium quotidie devorare. Abſtinendum utique eſt ab omnibus frigidis. neque enim res ulla magis jecur laedit. Fricationibus utendum in extremis partibus. Vitandus omnis labor, omnis vehementior motus: ne ſpiritus quidem diutius continendus eſt. Ira, trepidatio, pondus, jactus, curſus, in hoc inimica ſunt. Perfuſio corporis multa prodeſt ex aqua, ſi hiems eſt, calida; ſi aeſtas, tepida: itemque liberalis unctio, & in balneo ſudor,

Si

---

l. 4. M. P. om. *in*. *l.* 8. M. P. *deducant*. *l.* 12. M. F. P. *alant*. *l.* 13. F. *praeterquam*. *l.* 16. M. P. *nepeta, amyllum amaracum*. *l.* ead. M. F. P. *ſiſamum*. *l.* 26. M. F. P. *frictionibus*. *l.* 30. M. F. P. *ictus*. *l.* 31. M. F. P. om. *in hoc*. *l.* 33. M. F. P. *item*.

Si vero jecur vomica [1] laborat, eadem facienda sunt, quae in caeteris interioribus suppurationibus. Quidam etiam ultra id scalpello [2] aperiunt, & ipsam vomicam adurunt.

CAP. IX.

De Lienosis. [3]

At lienis ubi affectus est, intumescit, simulque cum eo pars sinistra; quae & dura est, & prementi renititur; † venterque intentus est: aliquis etiam cruribus tumor est. Ulcera aut omnino non 62, 26
sanescunt, aut certe cicatricem vix recipiunt. In intenta ambulatione, vel cursu, dolor, & quaedam difficultas est.

Hoc vitium quies auget. itaque † exercitatione & labore opus est: habita tamen ratione, ne febrem ista, si nimium processerit, excitent. Unctiones [4] frictionesque, & sudores necessarii sunt. Dulcia omnia inimica sunt: item lac & caseus. Acida autem maxime conveniunt. Ergo acetum acre per se sorbere, & magis etiam, quod scilla conditum est, expedit. Edenda sunt salsamenta, vel oleae ex muria durae; lactucae intinctae in aceto; intubi [5] quoque & betae ex eodem; & sinapi, armoraciae, & pastinacae: de carnibus vero ungulae, rostra, aves macrae, ejusdemque generis venatio. Potui vero jejuno dari debet absinthium aquae incoctum: at post cibum aqua [6] a ferrario fabro, in qua candens ferrum subinde extinctum sit. haec enim vel praecipue

l. 3. M. F. P. *contra*. *l.* 4. M. P. om. *&*. *l.* 6. M. F. P. addunt *De lienis morbo & curatione*. *l.* 8. M. F. P. *eaque*. *l.* 9. M. F. P. *venter*. *l.* 13. M. F. P. *cursuque*. *l.* 17. M. P. *febre mixta*. *l.* 18. M. F. P. *excitetur*. *l.* 24. M. F. P. *dura*. *l.* 25. M. F. P. *tinctae in aceto lactucae*. *l.* ead. M. P. F. *intubique*. *l.* ead. M. F. P. om. *quoque*. *l.* 26. M. F. *ex*. P. om. *l.* 26. M. F. P. *sinapi, asparagus*. *l.* ead. M. F. P. *armoracia*. *l.* 27. M. F. P. *pastinaca*. *l.* ead. M. F. P. om. *de carnibus vero*. *l.* 28. M. F. P. *ejusdem*. *l.* 30. M. F. P. om. *aquae*. *l.* 33. M. F. P. *tinctum*.

1 Aret. de Morb. Diut. Cur. I. 13. 2 Aph. VII. 45. 3 Cael. Aurel. Tard. Pass. III. 4. Aret. de Morb. Diut. I. 14. Marcell. de Medic. c. XXIII. p. 345. 4 Nicol. Myreps. de Ung. Sect. III. c. 64. 65. 66. 86. 87. 5 Nonn. de Re Cib. I. 12. 6 Scribon. Larg. c. 32. c. 132.

lienem coërcet. quod animadverſum eſt in his animalibus, quae apud hos fabros educata exiguos lienes habent. Poteſt etiam dari vinum tenue, auſterum; omniaque in cibis & potionibus, quae urinae movendae ſunt: praecipueque ad id valet vel trifolii ſemen, vel cuminum, vel apium, vel ſerpyllum, vel cytiſus, vel thymum, vel hyſſopum, vel ſatureia. haec enim inde commodiſſime videntur humorem educere. Lienis quoque bubulus utiliter eſui datur: praecipueque eruca & naſturtium lienem extenuant. Imponenda quoque extrinſecus ſunt, quae levent. fit ex unguen- 251, 18. tariis glandulis, quas μυροβαλάνους [1] Graeci vocant: fit ex lini & naſturtii ſemine, quo vinum & oleum adjicitur: fit ex cupreſſo viridi, & arida ficu: fit ex ſinapi, cui ſevi hircini a renibus quarta pars ponderis adjicitur, teriturque in ſole, & protinus imponitur. Multiſque modis huic rei cappar aptum eſt. Nam & ipſum cum cibo aſſumere, & muriam ejus cum aceto ſorbere commodum eſt. Quin etiam extrinſecus radicem contritam, vel corticem ejus cum furfuribus, aut ipſum cappari cum melle 250. & ſeqq. contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

CAP. X.

De Renum morbis. [2]

At renes ubi affecti ſunt, diu male habent. Pejus vero eſt, ſi frequens bilioſus vomitus accedit. Oportet conqui-

l. 8. M. F. P. *cytiſus, vel portulaca, vel nepeta, vel. l.* 10. M. F. P. *deducere. l.* 11. M. F. P. *crura. l.* 15. M. F. P. *unguento & palmulis quod myrobalanon. l.* 16. P. *cui. l.* 20. M. F. P. *ſale. l.* 23. M. F. P. *pari. l.* 30. M. F. P. addunt *& curationibus. l.* 32. M. F. P. om. *vero.*

1 Scribon. Larg. c. XXXII. c. 131. 2 Aretaeus de Diut. Morb. II. 3. Curat. Morb. Diut. II. 3. Caelius Aurelian. Tard. Paſſ. V. 3.

quieſcere: cubare molliter: ſolvere alvum; ſi aliter non reſpondet, etiam ducere: ſaepe deſidere in aqua calida: neque cibum, neque [1] potionem frigidam aſſumere: abſtinere ab omnibus ſalſis, acribus, acidis, pomis: bibere liberaliter: adjicere modo cibo, modo potioni piper, porrum, ferulam, album papaver. quae maxime inde urinam movere conſuerunt.

Auxilio quoque his exulceratis ſunt, ſi adhuc ulcera purganda ſunt, cucumeris ſemina detractis corticibus ſexaginta, nuclei ex pinu ſilveſtri quindecim, aniſi quod tribus digitis ſumi poſſit; croci paulum, contrita & in duas mulſi potiones diviſa.

Si vero dolor tantum levandus eſt, ejuſdem cucumeris ſemina triginta, iidem nuclei viginti, nuces Graecae quinque, croci paululum, contrita & cum lacte potui data. Ac inſuper quoque recte quaedam malagmata injiciuntur; maximeque ea, quae humori 250: extrahendo ſunt.

CAP. XI.

De Inteſtinorum morbis: & primo de Cholera.

A VISCERIBUS ad inteſtina veniendum eſt, quae ſunt & acutis & longis morbis obnoxia. Primoque facienda mentio eſt cholerae; quia commune id ſtomachi atque inteſtinorum vitium videri poteſt. Nam ſimul & dejectio [2] & vomitus eſt: praeterque haec inflatio eſt, inteſtina torquentur, bilis ſupra infraque erumpit, pri-

---

l. 13. M. F. P. *duodecim.* *l.* 20. M. F. P. *At.* *l.* ead. M. F. P. *ſuper.* *l.* 28. M. F. P. *primaeque.*

1 Plin. de R. M. L. V. C. 32. 2 Aretaeus de Morb. Acut. II. 5; Caelius Aurelian. Acut. Morb. III. 19.

primum aquae ſimilis, deinde ut in ea recens caro lota eſſe videatur, interdum alba, nonnunquam nigra, vel varia. Ergo eo nomine morbum hunc χολέραν Graeci nominarunt. Praeter ea vero, quae ſupra comprehenſa ſunt, ſaepe etiam crura manuſque contrahuntur; urget ſitis, anima deficit. quibus concurrentibus, non mirum eſt, ſi ſubito quis moritur. Neque tamen ulli morbo minori momento ſuccurritur.

Protinus ergo, ubi iſta coeperunt, aquae tepidae [1] quam plurimum bibere oportet, & vomere. Vix unquam ea ſine vomitu ſumitur: ſed etiamſi non incidit, tamen corrup-
528, 24. tae miſcuiſſe novam materiam prodeſt; parſque ſanitatis eſt, vomitum eſſe ſuppreſſum. Si id incidit, protinus ab omni potione abſtinendum eſt. Si vero tormina ſunt, oportet frigidis & humidis fomentis ſtomachum fovere: vel, ſi venter dolet, iiſdem egelidis, ſic ut venter ipſe mediocriter calentibus juvetur. Quod ſi vehementer & vomitus, & dejectio, & ſitis vexant, & adhuc ſubcruda ſunt, quae vomuntur, nondum vino maturum tempus eſt: aqua, neque ea ipſa frigida, ſed potius egelida danda eſt. Admovendumque naribus eſt pulegium ex aceto, vel polenta vino aſperſa, vel mentha, vel quod ſecundum naturam eſt.

At cum diſcuſſa cruditas eſt, tum magis verendum eſt, ne anima deficiat. Ergo tum confugiendum eſt ad [2] vinum. Id eſſe oportet tenue, odoratum, & cum aqua frigida mixtum, vel polenta adjecta, vel infracto pane;

---

*l.*4. M.F. *morbi.* *l.*13. M.F.P. *ſequitur.* *l.*15. M.F.P. *miſcuiſſe tamen novam materiam corruptae.* *l.* 27. M.F. *pulejum.* *l.*29. M.F. om. *vel quod.* *l.*ead. P. *ſi nondum matura.* *l.*33. M.F.P. om. *&.* *l.*34. M.F.P. *melle q. a. e.*

1 Trallian. VII. 14. 2 Aretaeus Acutor. Morb. Curat. II. 4.

pane, quem ipſum quoque aſſumere expedit: quotieſque aliquid aut ſtomachus, aut venter effudit, toties per haec vires reſtituere. Eraſiſtratus primo tribus vini guttis, aut quinis aſpergendam potionem eſſe dixit; deinde paulatim merum adjiciendum. Is, ſi ab initio vinum dedit, & metus cruditatis ſecutus eſt, non ſine cauſa fecit: ſi vehementem infirmitatem adjuvari poſſe tribus guttis putavit, erravit.

At ſi inanis eſt homo, & crura ejus contrahuntur, interponenda potio abſinthii eſt. Si extremae partes corporis frigent, ungendae ſunt calido oleo, cui cerae paulum ſit adjectum; calidiſque fomentis nutriendae. Si ne ſub his quidem quies facta eſt, extrinſecus contra ventriculum ipſum cucurbitula admovenda eſt, aut ſinapi ſuperimponendum. Ubi is conſtitit, dormire oportet: poſtero die utique a potione abſtinere: die tertio in balneum ire: paulatim ſe cibo reficere; ſomnoque, quiſquis facile adquieſcit; vitetque laſſitudinem, & frigora. Si poſt ſuppreſſam choleram febricula manet, alvum duci neceſſarium eſt: tum cibis vinoque utendum eſt. Sed hic quidem morbus & [1] acutus eſt, & inter inteſtina ſtomachumque verſatur ſic, ut, cujus potiſſimum partis ſit, non facile dici poſſit.

---

l. 7 M. F. P. *ſi & ab.* *l.* 8. M. F. P. *metum.* *l.* 23. M. F. P. *ſomno.* *l.* 24. M. F. P. *itemque.* *l.* ead. M. F. P. *laſſitudine.* *l.* ead. M. F. P. *frigore.*

1 Hippocrat. VII. Epidem. XL. 20. Trallian. VII. 14.

Cap. XII.

De Coeliaco ventriculi morbo.

In ipſius vero ventriculi porta conſiſtit is, qui & longus eſſe conſuevit & κοιλιακὸς a Graecis nominatur. Sub hoc venter indureſcit, dolorque ejus eſt; alvus nihil reddit, ac ne ſpiritum quidem [1] tranſmittit: extremae partes frigeſcunt: difficulter ſpiritus redditur.

Commodiſſimum eſt inter initia calida cataplaſmata toti ventri imponere, ut dolorem leniant. Poſt cibum vomere, atque ita ventrem exinanire. Proximis deinde diebus cucurbitulas ſine ferro ventri & coxis admovere. Ventrem ipſum liquare dato lacte, & vino ſalſo, frigido. Si tempus anni patitur, etiam viridibus ficis; ſic tamen, ne quis aut cibus, aut humor univerſus detur, ſed paulatim. Ergo per intervalla temporis ſat eſt cyathos binos ternoſve aſſumere, & cibum pro portione hujus. commodeque facit cyatho lactis cyathus aquae miſtus & ſic datus. Cibique calentes & acres utiliores ſunt; adeo ut lacti quoque recte contritum allium adjiciatur.

Procedente vero tempore, opus eſt geſtari: maximeque navigare; perfricari ter aut quater die ſic, ut nitrum oleo adjiciatur; perfundi aqua calida poſt cibum; deinde ſinapi imponere per omnia membra, excepto capite, donec arrodantur & rubeant; maximeque ſi corpus durum & virile eſt. paulatim deinde faciendus eſt tranſitus ad ea,

---

l. 4. M. F. P. om. &. l. 20. M. F. P. *ſumere.* l. 24. M. P. *inflantes.* l. 28. M. F. P. *miſceatur.* l. 31. M. F. P. *arrodatur.* l. ead. M. F. P. *rubent.*

1 Plane contrarium dicit Marcellus cap. XXVII. p. 363.

ea, quae ventrem comprimunt. Aſſa caro danda, valens, & quae non facile corrumpatur: in potum vero pluviatilis aqua decocta; ſed quae per binos ternoſve cyathos bibatur.

Si vetus vitium eſt, oportet laſer quam optimum ad piperis magnitudinem devorare: alterò quoque die vinum vel aquam bibere, interdum interpoſito cibo, ſingulos vini cyathos ſorbere: ex inferiori parte infundere aquam pluviatilem egelidam; maximeque, ſi dolor in imis partibus remanet.

CAP. XIII.

De Tenuioris inteſtini morbo.

INTRA ipſa vero inteſtina conſiſtunt duo morbi; quorum unus in tenuiore, alter in pleniore eſt. Prior acutus eſt: inſequens eſſe longus poteſt. Diocles Caryſtius tenuioris inteſtini morbum [1] χόρδαψον, plenioris εἰλεὸν nominavit. A pleriſque video nunc illum priorem εἰλεὸν, hunc κωλικὸν nominari. Sed prior modo ſupra umbilicum, modo ſub umbilico dolorem movet. Fit in alterutro loco inflammatio: nec alvus, nec ſpiritus [2] infra tranſmittitur. Si ſuperior pars affecta eſt, cibus: ſi inferior, ſtercus per os redditur: ſi utralibet, metus eſt. Adjicitur periculo, ſi vomitus [3] bilioſus, mali odoris, aut varius, aut niger eſt.

Remedium eſt, ſanguinem mittere; vel cucurbitulas pluribus locis admovere, non ubique cute inciſa: id enim duobus aut tribus locis ſatis eſt: ex caeteris ſpiritum evoca-

l. 3. M. F. P. *potui.* *l.* ead. M. F. P. *pluvialis.* *l.* 11. F. M. P. *pluvialem.* *l.* 15. M. F. P. *inter.* *l.* 16. F. M. P. *alter.* *l.* 22. M. F. P. *Chordion.* *l.* 23. M. F. P. *ex.* *l.* 27. M. F. P. *utrumlibet.* *l.* ead. M. F. P. *vetus.* *l.* 28. F. M. P. om. *ſi.* *l.* 29. M. F. P. om. *eſt.*

1 Cael. Aurelian. Acutor. Morb. III. 17. 2 Aretaeus de Morb. Acut. II. 6. 3 Aph. VII. 10.

evocare abunde est. Tum animadvertere oportet, quo loco malum sit. solet enim contra id tumere. Et si supra umbilicum est, alvi ductio utilis non est. Si infra est, alvum ducere interdum, ut Erasistrato [1] placuit, optimum est, & saepe id auxilii in his partibus magnum remedium est. Ducitur autem percolato ptisanae cremore, cum oleo & melle sic, ut praeterea nihil adjiciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet supra summum ventrem, paulatimque deducere. invenietur enim mali locus; qui necesse est renitatur: & ex eo demum deliberari poterit, ducenda, nec ne alvus sit.

Illa communia sunt: calida cataplasmata admovere, eaque imponere a mammis usque ad inguina, & spinam; ac saepe mutare: brachia, cruraque perfricare: demittere totum hominem in calidum oleum. Si dolor non quiescit, etiam in alvum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Ubi per haec consecuti sumus, ut ex inferiore parte spiritus transmittatur, offerre potui mulsum tepidum non multum. (nam ante magna cura vitandum est, ne quid bibat.) si id commode cessit, adjicere sorbitionem.

Ubi dolor & febricula quierunt, tum demum uti cibo pleniore; sed neque inflante, neque valido, ne intestina adhuc imbecilla laedantur. potui vero nihil praeterquam puram aquam. Nam sive quid vinolentum sive acidum est, id huic morbo alienum est. Ac

l. 5. a M.F.P. abest *interdum*. *l.* 6. M. F. P. *satis est*. *l.* 9. F. M. P. *praeter ea*. *l.* 13. F. M. P. *eodem*. *l.* 20. M. F. *calido*. *l.* ead. M. F. *oleo*. *l.* 23. M. *jam*. *l.* 24. F. P. *ut jam ex*. *l.* 31. M. F. P. *neque duro neque valido*.

1 Cael. Aurelian. Acut. Morb. III, 17. pag. 219. 220.

Ac poſtea quoque vitare oportet balneum, ambulationem, geſtationem, caeteroſque corporis motus. Nam facile id malum redire conſuevit: & cum frigus ſubit, ſive aliqua jactatio, niſi bene jam confirmatis inteſtinis, revertitur.

CAP. XIV.

De Morbo inteſtini plenioris. [1]

Is autem morbus, qui in inteſtino pleniore eſt, in ea maxime parte eſt, qua caecum eſſe propoſui. Vehemens fit inflatio, vehementes dolores, dextra magis parte: inteſtinum verti videtur; quod prope ſpiritum elidit. In plerisque poſt frigora cruditatesque oritur, deinde quieſcit; & per aetatem ſaepe repetens ſic cruciat, ut vitae ſpatio nihil demat.

Ubi is dolor cepit, admovere ſicca & calida fomenta oportet; ſed primo lenia, deinde validiora; ſimulque fricatione ad extremas partes, id eſt, crura brachiaque materiam evocare. Si diſcuſſus non eſt, qua dolet, cucurbitulas ſine ferro defigere. Eſt etiam medicamentum ejus rei cauſa comparatum, quod κωλικὸν nominatur. Id ſe reperiſſe Caſſius gloriabatur. magis prodeſt potui datum. ſed impoſitum quoque extrinſecus, digerendo ſpiritum, dolorem levat.

Niſi finito vero tormento, recte neque cibus neque potio aſſumitur. Quo victu ſit utendum iis, qui hoc genere tentantur, jam mihi dictum eſt. Confectio medicamenti, quod

---

l. 4. M. F. P. *& ſive cum.* *l.* 10. M. F. *quam.* *l.* 11. M. F. *certam.* P. *caecam.* *l.* ead. M. P. om. *fit.* *l.* 13. M. F. P. *quod verti videtur.* *l.* 19. F. M. P. *lenta.* *l.* 20. F. M. P. *frictiones.* *l.* 22. F. M. P. *revocare.* *l.* ead. F. M. P. *diſcuſſum.* *l.* 32. M. F. P. om. *iis.*

1 Trallian. X. 1. Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 8. Cael. Aurelian. Tard. Paſſ. IV. 7.

281, 7. quod κωλικὸν nominatur, ex his [1] conſtat. Coſti, aniſi, caſtorei, ſingulorum P.* III. petroſelini P.* IV. piperis longi, & rotundi, ſingulorum P.* V. papaveris lacrymae, junci rotundi, myrrhae, nardi, ſingulorum P.* VI. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

CAP. XV.

De Torminibus.

69, 3. PROXIMA his inter inteſtinorum mala tormina eſſe conſueverunt. δυσεντερία Graece vocatur. Intus inteſtina [2] exulcerantur: ex his cruor manat; iſque modo cum ſtercore aliquo ſemper liquido, modo cum quibuſdam quaſi mucoſis excernitur; interdum ſimul quaedam [3] carnoſa deſcendunt. † Frequens dejiciendi cupiditas, dolorque in ano eſt. Cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur: atque eo quoque tormentum intenditur; idque poſt tempus aliquod levatur, exiguaque requies eſt, ſomnus interpellatur, febricula oritur, longoque tempore id malum, cum inveteraverit, aut tollit hominem, aut, etiamſi finitur, excruciat.

Oportet inprimis conquieſcere; ſiquidem omnis agitatio exulcerat: deinde jejunum ſorbere vini cyathum, cui contrita radix quinquefolii ſit adjecta: imponere cataplaſmata ſuper ventrem, quae reprimunt; quod in ſuperioribus ventris morbis non expedit: quotiesque deſedit, ſubluere aqua calida, in qua decoctae verbenae ſint:

---

l. 2. M. F. P. *aneſi*. *l.* 3. M. F. P. om. *IV*. *l.* ead. M. F. P. *piperis denariorum III. piperis*. *l.* 4. M. F. P. *XII*. *l.* ead. M. F. P. ignorant *papaveris lacrymae, junci rotundi*. *l.* 9. M. F. *dyſenteria*. P. addit *inteſtinorum*. *l.* 11. M. F. δυσεντερίον. *l.* 28. M. F. *junium*. *l.* 32. M. F. P. *deſidit*.

1 Scrib. Larg. cap. XXIX. Com. 120. Nicol. Myrepſ. ſect. XXXI. de Catapl. c. 5. 2 Trall. VIII. 9. Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 9. Hippocr. de Affection. XXIV. 3 Aphor. IV. 26.

ſint: portulacam vel coctam, vel ex dura muria ediſſe; cibos potionesque eas, quae adſtringunt alvum.

Si vetuſtior morbus eſt, ex inferioribus partibus tepidum infundere vel ptiſanae cremorem, vel lac, vel adipem liquatam, vel medullam cervinam, vel oleum, vel cum roſa butyrum, vel cum eadem album crudum ex ovis, vel aquam, in qua lini ſemen decoctum ſit; vel, ſi ſomnus non accedit, vitellos cum aqua, in qua roſae floris folia cocta ſint. Levant enim dolorem haec, & mitiora ulcera efficiunt; maximeque utilia ſunt, ſi cibi quoque ſecutum faſtidium eſt. Themiſon [1] muria dura quam aſperrima ſic utendum memoriae prodidit.

Cibi vero eſſe debent, qui leniter ventrem adſtringant. At ea, quae urinam moveant, ſi id conſecuta ſunt, in aliam partem humorem avertendo proſunt: ſi non ſunt conſecuta, noxam augent. itaque niſi in quibus prompte id facere conſuerunt, non ſunt adhibenda. Potui, ſi febricula eſt, aqua pura calida, vel ea, quae ipſa quoque adſtringat, dari debet: ſi non eſt, vinum leve, auſterum. Si pluribus diebus nihil remedia illa juverunt, vetuſque jam vitium eſt, aquae bene frigidae potio aſſumpta ulcera adſtringit, & initium ſecundae valetudinis 293, 10. facit. Sed ubi venter ſuppreſſus eſt, protinus ad calidam potionem revertendum eſt.

Solet autem interdum etiam putris ſanies, peſſimique odoris deſcendere: ſolet & inter-

l. 18. M. *deſtringant*. P. *diſtringant*. *l.* ead. F. M. P. *Et*. *l.* ead. F. M. *movent*. *l.* 19. F. M. P. *ea*. *l.* 25. F. M. P. *lene*. *l.* 28. F. M. P. *alia*. *l.* 34. M. F. P. om. *&*.

1 Cael. Aurel. Tard. Paſſ. IV. 6. Galen. Meth. Med. XII. c. 1. Joan. Baptiſt. Sylvat. Med. Hiſtor. 62.

interdum purus ſanguis profluere. Si ſuperius vitium eſt, alvus aqua mulſa delui debet; tum deinde etiam infundi, quae ſupra comprehenſa ſunt. Valensque eſt etiam adverſus cancerem inteſtinorum, minii gleba cum ſalis hemina contrita: ſin minus, miſta his aqua in alvum datur. At, ſi ſanguis profluit, cibi potionesque eſſe debent, quae adſtringant.

CAP. XVI.

De Laevitate inteſtinorum. [1]

64, 10. Ex torminibus [2] interdum inteſtinorum laevitas oritur; qua continere nihil poſſunt, & quicquid aſſumptum eſt, † inconfectum protinus reddunt. Id interdum aegros trahit, interdum praecipitat.

In hoc utique adhibere oportet comprimentia; quo facilius tenendi aliquid inteſtinis vis ſit. Ergo & ſuper pectus ponatur ſinapi; exulcerataque cute, malagma, [3] quod humorem evocet: & ex verbenis decocta in aqua deſideat: & cibos potionesque aſſumat, quae alvum adſtringunt; & frigidis utatur perfuſionibus.

Oportet tamen proſpicere, ne, ſimul his omnibus admotis, vitium contrarium per immodicas inflationes oriatur. Paulatim ergo firmari inteſtina debebunt, aliquibus quotidie adjectis. Et cum in omni fluore ventris, tum in hoc praecipue neceſſarium eſt, non quoties libet deſidere, ſed quoties neceſſe eſt, ut haec ipſa mora in conſuetudinem ferendi oneris inteſtina deducat.

Alte-

l. 1. a M. F. P. abeſt *interdum*. *l.* 2. M. F. P. *duci*. *l.* 3. M. F. P *tunc*. *l.* ead. M. F. P. *eadem*. *l.* 5. M. F. *ulcera*. *l.* 6. M. F. P. *ſi*. *l.* 7. M. *Ac*. *l.* 13. M. F. P. *quae*. *l.* 15. M. F. P. *imperfectum*. *l.* 19. M. F. P. *ponetur*. *l.* 21. M. P. *decoctis*. *l.* 22. M. P. om. *in*. *l.* ead. M. F. P. *deſidat*. *l.* 23. M. F. P. *utetur*.

1 Hippocr. de Affection. T. XXV. Aretaeus de Morb. Diutur. II. 10. 2 Aphor. VII. 76. 3 Nicol. Myrepſ. Sect. XXXIV. c. 9.

Alterum quoque, quod aeque ad omnes ſimiles affectus pertinet, in hoc maxime ſervandum eſt; ut, cum pleraque utilia inſuavia ſint, qualis eſt plantago, & rubi, & quicquid malicorio mixtum eſt, ea potiſſimum ex his dentur, quae maxime aeger volet. Deinde, ſi omnia iſta faſtidiet, ad excitandam cibi cupiditatem, interponatur aliquid minus utile, ſed magis gratum. Exercitationes & fricationes huic quoque morbo neceſſariae ſunt: & cum his ſol, ignis, balneum, vomitus [1]; ut Hippocrati viſum eſt; etiam albo veratro, [2] ſi caetera parum proficient, evocatus.

CAP. XVII.

De Lumbricis alvum occupantibus.

NONNUNQUAM autem lumbrici quoque occupant alvum, hique modo ex inferioribus partibus; modo, quod foedius, ore [3] redduntur. Atque interdum latos eos, qui pejores ſunt; interdum teretes videmus.

Si lati ſunt, aqua potui dari debet, in qua lupinum, aut cortex mori decoctus ſit; aut cui adjectum ſit contritum vel hyſſopum, vel piperis acetabulum, ſcammoneae paulum. Vel etiam pridie, cum multum allium ederit, vomat. Poſteroque die mali punici tenues radiculas colligat, quantum manu comprehendet; eaſque contuſas in aquae tribus ſextariis decoquat, donec tertia pars ſuperſit; huic adjiciat nitri paulum; & jejunus bibat. Interpoſitis deinde tribus horis;

l. 6. M. F. *in.* *l.* 10. M. F. P. *frictiones.* *l.* 19. M. F. P. om. *quod.* *l.* 28. M. F. *ediderit.* *l.* 32. M. F. P. *huc.*

1 Aph. IV. 12. 2 De Victu Acutor. LVI. 6. Quatenus ſc. fluxio ex capite, de Affection. XXV. 6. 3 Seren. Sam. XXX. 5. Caelius Aurel. Tard. Paſſ. IV. 8.

horis, duas potiones sumat talis aquae, vel
103, 31. muriae durae huic adjectae; tum desideat, sub-
jecta calida aqua in pelve.

Si vero teretes sunt, qui pueros maxime exercent, & eadem dari possunt, & quaedam leviora; ut contritum semen urticae, aut brassicae, aut cumini cum aqua, vel mentha [1] cum eadem, vel absinthium decoctum, vel hyssopum ex aqua mulsa, vel nasturtii semen cum aceto contritum. Edisse etiam & lupinum, & allium prodest; vel in alvum oleum subter dedisse.

CAP. XVIII.

De Tenesmo.

EST autem aliud levius omnibus proximis, de quibus supra dictum est, quod τεινεσμὸν Graeci vocant. Id neque acutis neque longis morbis annumerari debet, cum facile [2] tollatur, neque unquam per se jugulet. In hoc aeque atque in torminibus frequens desidendi [3] cupiditas est; aeque dolor, ubi aliquid excernitur. Descendunt autem pituitae [4] mucisque similia; interdum etiam leviter subcruenta; sed his interponuntur nonnunquam ex cibo quoque recte cocta.

Desidere oportet in [5] aqua calida; saepiusque ipsum anum nutrire. cui rei plura medicamenta idonea sunt: butyrum [6] cum rosa; acacia ex aceto liquata; emplastrum id,
262, 11. quod τετραφάρμακον Graeci vocant, rosa li-
quatum; alumen lanae circumdatum, & ita
appositum. eademque ex inferiore parte
in-

l. 1. M. F. P. *aut aquae.* *l.* 2. M. F. P. *sic.* *l.* ead. M. F. P. *desidat.* *l.* 8. M. F. ignorant *cum eadem.* *l.* 12. M. P. *malvae.* *l.* 14. M. F. P. addunt *intestinorum morbo.* *l.* 20. M. F. P. *cum & facile.* *l.* 25. M. F. *leniter.* *l.* 26. M. F. P. *coactae.* *l.* 28. M. F. P. *manu.* *l.* ead. M. F. P. om. *rei.* *l.* 31. M. F. P. *lana.*

1 Ser. Samm. XXX. 11. 2 Plin. H. N. XXVIII. 14. 3 Marc. de Med. c. XXVIII. p. 372. 4 Hippocr. de Affect. T. XXVII. 5 Hippocr. de Fistul. 6 Al. Trall. VIII. 6.

indita, quae torminum auxilia ſunt, eaedem verbenae decoctae, ut inferiores partes foveantur. Alternis vero diebus aqua, alternis leve & auſterum [1] vinum bibendum eſt. Potio eſſe debet egelida & frigidae propior: ratio victus talis, qualem ad tormina ſupra praecepimus.

CAP. XIX.

De Ventris fluxu.

LEVIOR etiam, dum recens, dejectio, ubi & liquida alvus, & ſaepius quam ex conſuetudine fertur. In qua interdum tolerabilis dolor eſt, interdum graviſſimus; idque pejus eſt. Sed uno die fluere alvum ſaepe pro valetudine eſt: atque etiam pluribus, dum febris abſit, & intra ſeptimum diem id conquieſcat. Purgatur enim corpus, &, quod intus laeſurum erat, utiliter effunditur. Verum ſpatium periculoſum eſt. interdum enim tormina ac febriculas excitat, vireſque conſumit.

Primo die quieſcere ſatis eſt; neque impetum ventris prohibere. Si per ſe deſiit, balneo uti, paulum cibi capere: ſi manſit, abſtinere non ſolum a cibo, ſed etiam a potione. Poſtero die, ſi nihilominus liquida alvus eſt, aeque conquieſcere; paululum adſtringentis cibi ſumere. Tertio die in balneum ire: vehementer omnia praeter ventrem perfricare; ad ignem lumbos, ſcapulaſque admovere; cibis uti, ſed ventrem contrahentibus; vino non multo, meraco. Si poſtero quoque die fluet, plus ediſſe, ſed vome-

l. 1. M. F. P. *eadem.* *l.* 5. M. P. *frigida.* *l.* 6. M. F. P. *in.* *l.* 9. M. F. P. addunt *& curatione.* *l.* 10. M. F. P. *dejectio eſt ubi.* *l.* 12. M. F. P. *atque.* *l.* 27. M. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *multum.*

1 Cael. Aurelian. Tard. paſſ. IV. 6.

vomere etiam. Ex toto, donec conquiescat, contra siti, fame, vomitu niti. Vix enim fieri potest, ut, post hanc animadversionem, alvus non contrahatur.

Alia via est, ubi velis supprimere, coenare, deinde vomere: postero die lecto conquiescere, vesperi ungi, sed leviter: deinde
832, 5. de panis circa selibram ex vino [1] aminaeo mero sumere: tum assum aliquid, maximeque avem; & postea vinum idem bibere aqua pluviatili mixtum, idque usque quintum diem facere, iterumque vomere. Frigidam autem assidue potionem esse debere, contra priores auctores Asclepiades affirmavit, & quidem quam frigidissimam. Ego experimentis quemque in se credere debere existimo, calida potius, an frigida utatur.

Interdum autem evenit, ut id malum, pluribus diebus neglectum, curari difficilius possit. A vomitu oportet incipere: deinde postero die vesperi tepido loco ungi; cibum modicum assumere, vinum meracum quam asperrimum; impositam super ventrem habere cum cerato rutam. In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque fricatione opus est: vehiculo sedisse, vel magis etiam equo, prodest. neque enim ulla res magis intestina confirmat.

Si vero etiam medicamentis utendum est; aptissimum est, quod ex pomis fit. Vindemiae tempore in grande vas conjicienda sunt pira atque mala silvestria. si ea non sunt,

l. 2. M. P. *sitim.* *l.* ead. M. *uti.* *l.* 7. M. F. P. *vespere.* *l.* ead. M. F. P. *leniter.* *l.* 11. M. F. P. *pluviali.* *l.* 19. a M. F. P. abest *malum.* *l.* 27. M. F. P. *frictione.* *l.* 32. M. F. P. *est id, quod.*

1 Virg. Georg. II. 97. Auson. Epist. V. vs. 13.

ſunt, pira [1] Tarentina viridia, vel Signina, mala [2] Scandiana vel [3] Amerina, [4] myrrhapia: hiſque adjicienda ſunt cotonea, & cum ipſis corticibus ſuis punica, ſorba, &, quibus magis utimur, etiam torminalia, ſic ut haec tertiam ollae partem teneant: tum deinde ea muſto implenda eſt; coquendumque id, donec omnia, quae indita ſunt, liquata, in unitatem quandam coëant. Id guſtui non inſuave eſt: &, quandocunque opus eſt, aſſumptum leniter, ſine ulla ſtomachi noxa, ventrem tenet. duo aut tria cochlearia uno die ſumpſiſſe, ſatis eſt. Alterum valentius genus: myrti baccas legere, ex his vinum exprimere, id decoquere, ut decima pars remaneat, ejuſque cyathum ſorbere. Tertium, quod quandocumque fieri poteſt, malum punicum excavare, exemptiſque omnibus ſeminibus, membranas, quae inter ea fuerunt, iterum conjicere: tum infundere cruda ova, rudiculaque miſcere: deinde malum ipſum ſuper prunam imponere; quod, dum humor intus eſt, non aduritur: ubi ſiccum eſſe coepit, removere oportet, extractumque cochleari, quod intus eſt, ediſſe. Hoc, aliquibus adjectis, majus momentum habet. Itaque etiam in piperatum conjicitur, miſceturque cum ſale & pipere, eſturque ex his. Edenda eſt pulticula etiam, cum qua paulum ex favo vetere coctum ſit. Et lenticula cum malicorio cocta, rubique cacumina in aqua decocta, & ex oleo atque aceto aſſumpta, efficacia ſunt: ut & ea aqua, in

qua

l. 11. M. F. P. *leviter.* *l.* 17. M. F. *quando.* *l.* 21. M. F. *tudiculaque.* *l.* ead. M. F. *dein.* *l.* 25. M. F. P. om. *hoc.* *l.* 28. M. F. P. *eſt quid ex his edendum.* *l.* 31. M. F. P. *malocorio.* *l.* 33. M. F. P. *atque.*

1 Plin. H. N. XV. 15. 2 Scribon. Larg. Comp. 104. Plin. H. N. XV. 15. 3 Gataker. Adverſar. Miſcellan. cap. 5. pag. 35. I. Rhodius ad Scribon. Larg. comp. 64. 4 *Myrapia* Plin. H. N. XV. 15.

qua vel palmulae, vel malum cotoneum, vel arida ſorba, vel rubi decocti ſunt, potata. quod genus ſignifico, quoties potionem dandam eſſe dico, quae adſtringat. Tri- 230, 8. tici quoque hemina in vino aminaeo auſtero decoquitur; idque triticum jejuno ac ſitienti datur; ſuperque id vinum id ſorbetur. quod jure valentiſſimis medicamentis annumerari poteſt. Atque etiam potui datur vinum Signinum, vel reſinatum auſterum, vel quodlibet auſterum. Contunditurque cum corticibus, ſeminibuſque ſuis punicum malum, vinoque tali miſcetur: idque vel merum ſorbet aliquis, vel bibit mixtum. Sed medicamentis uti, 84, 9. niſi in vehementibus malis, ſupervacuum eſt.

CAP. XX.

De Vulvae morbo.

Ex vulva quoque feminis vehemens malum naſcitur: proximeque ab ſtomacho, vel afficitur haec, vel corpus afficit. Interdum etiam ſic exanimat, ut tanquam comitiali [1] morbo proſternat. Diſtat tamen hic caſus, eo quod neque oculi vertuntur, nec ſpumae profluunt, nec nervi diſtenduntur: ſopor tantum eſt. Id vitium quibuſdam feminis crebro revertens perpetuum evadit.

Ubi incidit, ſi ſatis virium eſt, [2] ſanguis miſſus adjuvat: ſi parum eſt, cucurbitulae tamen defigendae ſunt in inguinibus. Si diutius aut jacet aut alioqui jacere conſuevit;

l. 19. M. F. P. addunt *& curationibus.* *l.* 27. M. F. P. *vitiumque*, *l.* 28. M. F. P. *eſt.*

1 Aretaeus de Morb. Acut. II. 11. 2 Idem de Cur. Acut. II. 10.

suevit; admovere oportet naribus extinctum ex lucerna linamentum, vel aliud ex his, quae foedioris esse [1] odoris retuli, quod mulierem excitet. Idemque aquae frigidae perfusio efficit. Adjuvatque ruta contrita cum melle, vel ex cyprino ceratum, vel quodlibet calidum & humidum cataplasma, naturalibus pube tenus impositum. Inter haec etiam perfricare coxas, & poplites oportet.

Deinde, ubi ad se rediit, circumcidendum vinum est in totum annum, etiam si casus idem non revertitur. Fricatione quotidie utendum totius quidem corporis, praecipue vero ventris, & poplitum. Cibus ex media materia dandus. Sinapi super imum ventrem tertio quoque aut quarto die imponendum, donec corpus rubeat.

Si durities manet, mollire commode videtur solanum in lac demissum, deinde contritum, & cera alba atque medulla cervina cum irino, aut sevum taurinum vel caprinum cum rosa mistum. Dandum potui etiam vel castoreum est, vel git, vel anethum. Si parum pura est, purgetur junco quadrato. Si vero vulva exulcerata est, ceratum ex rosa fiat: etiam recens suilla adeps, & ex ovis album misceatur, idque apponatur; vel album ex ovo cum rosa mistum, adjecto, quo facilius consistat, contritae rosae pulvere. Dolens vero vulva sulphure suffumigari debet.

At si purgatio nimia mulieri nocet, remedio sunt cucurbitulae, cute incisa, inguini-

bus

---

l. 11. M. F. P. *redit.* *l.* 12. Rittershusius ad Phaedr. Lib. IV. fab. 20. putat redundare *annum*. Vide 6, cap. 9. sub initium: *Anonym. ad meum Codicem.* *l.* 13. M. F. P. *frictione.* *l.* 25. M. F. P. *purgatur.* *l.* 27. M. F. P. *fiet.* *l.* ead. M. F. P. *&.* *l.* 31. M. F. P. *ea.*

1 Hippocr. II. de Morb. Mulier. LX. 10, 11. Aretaeus de Curat. Acut. II. 10.

23, 23. bus [1] vel etiam ſub mammis admotae. Si maligna purgatio eſt, ſubjicienda ſunt * coërcentia. † Id faciunt etiam albae violae, nigrum papaver cum melle aſſumptum, & gummi cum trito ſemine apii liquatum, & cum cyatho paſſi datum.

Praeter haec, in omnibus vulvae doloribus idoneae potiones ſunt, quae ex odoribus fiunt, id eſt ſpica nardi, croco, cinnamomo, caſia, ſimilibuſque. Idemque etiam decocta lentiſcus praeſtat. Si tamen intolerabilis dolor eſt, & ſanguis profluit, etiam ſanguinis detractio apta eſt; aut certe coxis admotae cucurbitulae cute inciſa.

2. *De Urinae nimia profuſione.* [2]

† At cum urina ſuper potionum modum mingitur, & jam ſine dolore profluens maciem & periculum facit, ſi tenuis eſt, opus eſt exercitatione & fricatione, maximeque in ſole, vel ad ignem. Balneum rarum eſſe debet, neque longa in eo mora: cibus comprimens: vinum [3] auſterum meracum; per aeſtatem, frigidum; per hiemem, egelidum; ſed tantum, quantum minimum ſit. Infima alvus quoque vel ducenda vel lacte purganda eſt. Si craſſa urina eſt, vehementior eſſe debet & exercitatio, & fricatio: longior in balneo mora: cibis opus eſt teneris: vinum idem. In utroque morbo vitanda omnia ſunt, quae urinam movere conſuerunt.

CAP.

l. 2. M. F. P. *coëuntia*. *l.* 3. M. F. P. *olivae &*. Mercurialis Variar. Lect. Lib. I. c. 3. videtur *olivas* legiſſe, quo loco multa de olivis albis. *l.* 7. M. F. P. *veſicae*. *l.* 9. M. F. P. *cinnamo*. *l.* 15. M. F. P. ignorant *De urinae nimia profuſione*. *l.* 17. M. F. P. *etiam*. *l.* 19. M. F. P. *frictione*. *l.* 25. M. F. P. *infinita*. *l.* 27. M. F. P. *frictio*.

1 Aphor. V. 50. 2 Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 2. Aeginet. II. 14. & III. 45. Trall. IX. 8. 3 Aretaeus de Curat. Diut. II. 2.

CAP. XXI.

De Seminis nimia ex naturalibus profusione. [1]

EST etiam circa naturalia vitium, nimia profusio seminis. quod sine venere, sine nocturnis [2] imaginibus sic fertur, ut, interposito spatio, tabe hominem consumat.

In hoc affectu salutares sunt vehementes fricationes, perfusiones, natationesque quam frigidissimae: neque cibi, nec potio, nisi frigida assumpta. Oportet autem vitare cruditates, & omnia inflantia: nihilque ex his assumere, quae contrahere semen videntur; qualia sunt, siligo, simila, ova, alica, amylum, omnis caro glutinosa, piper, eruca, bulbi, † nuclei pinei. † Neque alienum est, fovere inferiores partes aqua, decocta ex verbenis comprimentibus, ex iisdem aliqua cataplasmata imo ventri inguinibusque circumdare; praecipueque ex aceto. ‡ Vitare autem oportet rutam, & ne supinus dormiat.

CAP. XXII.

De Coxarum morbis [3]

SUPEREST, ut ad extremas partes corporis veniam, quae articulis inter se conferuntur. Initium a coxis faciam. Harum ingens dolor esse consuevit: isque hominem saepe debilitat, & quosdam non di- 75, 22.
mittit. Eoque id genus difficillime curatur, quod fere post longos [4] morbos vi pestifera

l. 10. M. F. P. *frictiones*. *l.* 13. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *nihil*. *l.* 22. M. P. om. *autem oportet*. *l.* 24. M. F. P. *obdormiat*. *l.* 25. M. F. P. addunt *& curationibus*. *l.* 32. M. F. P. *vis*.

1 Aret. de Morb. Diut. II. 5. & de Cur. Diut. II. 5. Tral. XI. 9. 2 Cael. Aurel. Tard. pass. V. 5. 3 Equitatio. Plin. XXVIII. c. 4. in fine. II. Praed. XLV. Aret. de Diut. II. 12. 4 Aret. de Curat. Diut. II. 12.

fera huc ſe inclinat : quod ut alias partes liberat, ſic hanc ipſam quoque affectam prehendit.

Fovendum primum aqua calida eſt : deinde utendum calidis cataplaſmatis. Maxime prodeſſe videtur, aut cum hordeacea farina, aut cum ficu ex aqua decocta mixtus capparis cortex conciſus ; vel lolii farina ex vino diluto cocta, & miſta cum arida fece. quae quia refrigeſcunt, imponere noctu malagmata [1] commodius eſt. Inulae quoque radix contuſa, & poſtea ex vino auſtero cocta, & late ſuper coxam impoſita, inter valentiſſima auxilia eſt. Si iſta non ſolverunt, ſale calido & humido utendum eſt.

Si ne ſic quidem finitus dolor eſt, aut tumor ei accedit, inciſa cute admovendae ſunt cucurbitulae: movenda urina : alvus, ſi compreſſa eſt, ducenda. Ultimum eſt, & in uteri quoque morbis efficaciſſimum, tribus aut quatuor locis ſuper coxam, [2] cutem candentibus ferramentis exulcerare. Frictione quoque utendum eſt, maxime in ſole, & eodem die ſaepius: quo facilius ea, quae coëundo nocuerunt, digerantur. Eaque, ſi nulla exulceratio eſt, etiam ipſis coxis : ſi eſt, caeteris partibus adhibenda eſt. Cum vero ſaepe aliquid exulcerandum candenti ferramento ſit, uti materia inutilis evocetur, illud perpetuum eſt, non, ut primum fieri poteſt, hujus generis ulcera ſanare: ſed ea trahere, donec id vitium, cui per haec opitulamur, conquieſcat.

CAP.

---

l. 1. M. P. *quae ut illas. l.* 2. M. P. *ipſam. l.* 9. M. F. P. *acida. l.* 10. M. F. *qua. l.* 20. M. F. P. *uteribus. l.* 22. M. F. P. *ſed frictione. l.* 25. M. F. P. *dirigantur. l.* 26. M. F. P. *ſicut et. l.* 29. M. F. P. *ferramento. l.* 33. M. P. *opitulantur. l.* ead. M. P. *conquieſcant.*

1 N. Myrepſ. Sect. XXXIV. c. 12. 2 Aphor. VI. 60.

CAP. XXIII.

De Genuum dolore. [1]

COXIS proxima genua ſunt. in quibus ipſis nonnunquam dolor eſſe conſuevit. In iiſdem autem cataplaſmatis cucurbituliſque praeſidium eſt: ſicut etiam, cum in humeris, aliisve commiſſuris dolor aliquis exortus eſt. Equitare ei, cui 204, 7.
genua dolent, inimiciſſimum omnium eſt. Omnes autem ejuſmodi dolores, ubi inveteraverunt, vix citra uſtionem finiuntur.

CAP. XXIV.

De Manuum & pedum articulorumque vitiis. [2]

IN manibus pedibusque articulorum vitia frequentiora longioraque ſunt. Quae in podagricis chiragricisve eſſe conſuerunt, ea raro vel [3] caſtratos, vel [4] pueros ante feminae coitum, vel [5] mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant. Ubi ſentire coeperunt, [6] ſanguis mittendus eſt. Id enim inter initia ſtatim factum, ſaepe annuam, nonnunquam perpetuam valetudinem bonam praeſtat. Quidam etiam, cum aſinino lacte poto ex toto ſe eluiſſent, in perpetuum hoc malum evaſerunt. † Quidam, cum toto anno a vino, mulſo, venere ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitae conſecuti ſunt. idque utique poſt primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quievit. Quod ſi jam conſuetudo ejus facta eſt, poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior

l. 2. M. F. P. *De genuum doloribus & cura.* *l.* 13. M. F. P. *De articulorum doloribus in manibus pedibuſque.* *l.* 23. M. F. om. *bonam.* P. *totam.* *l.* 24. M. F. P. *lacte epoto.* *l.* 26. M. F. P. om. *ex toto.* P. *totio.*

1 Marc. de Med. c. 34. 2 Cael. Aur. Tard. Paſſ. V. 2. Trall. XI. 1. Aret. de Morb. Diut. II. 12. 3 Aph. VI. 28. 4 Aph. VI. 30. 5 Aph. VI. 29. 6 Cheſneau IV. 1. de Arthrit. p. 419, 420. Willis cap. 14. de Arthrit.

curior his temporibus, quibus dolor ſe remiſit: majorem vero curam adhibere debent
43, 28. hi, quibus id revertitur. quod fere [1] vere autumnove fieri ſolet.

Cum vero dolor non urget; mane geſtari debet; deinde ferri, aut inambulatione leni ſe dimovere, & ſi podagra eſt, interpoſitis temporibus exiguis, invicem modo ſedere, modo ingredi; tum, antequam cibum capiat, ſine balneo, loco calido leniter perfricari; ſudare, perfundi aqua egelida: deinde cibum ſumere ex media materia, [2] interpoſitis rebus urinam moventibus, quotiesque plenior eſt, evomere.

Ubi dolor vehemens urget, intereſt, ſine tumore is ſit, an tumor cum calore, an tumor jam etiam obcaluerit. Nam, ſi tumor nullus eſt, calidis fomentis opus eſt. Aquam marinam, vel muriam duram fervefacere oportet, deinde in pelvem conjicere, &, cum jam homo pati poteſt, pedes demittere ſuperque pallam dare, & veſtimento tegere, paulatim deinde juxta labrum ipſum ex eadem aqua leniter infundere, ne calor intus deſtituat; ac deinde nocte cataplaſmata [3] calefacientia imponere, maximeque hibiſci [4] radicem ex vino coctam. Si vero tumor calorque eſt, utilioraque ſunt refrigerantia, recteque in aqua quam [5] frigidiſſima articuli continentur; ſed neque quotidie, neque diu fiat, ne nervi indureſcant. Imponendum vero eſt cataplaſma, quod refrigeret: neque tamen in hoc ipſo diu permanendum; ſed ad ea transeun-

l. 5. M. F. om. *non*. *l.* ead. M. F. P. *manu*. *l.* 6. M. F. *fieri*. *l.* ead. M. F. P. om. *aut*. *l.* 6. M. F. P. *levi*. *l.* 10. M. F. P. *leviter*. *l.* 24. M. F. P. *leviter*. *l.* 28. M. F. P. *ſin*. *l.* 29. M. F. P. om. *que*. *l.* 31. M. F. P. *ſit*.

1 Aphor. VI. 55. 2 Optime, quia materia ſeroſa eſt. 3 Aretaeus de Curat. Diut. II. 12. 4 Plin. H. N. L. XX. c. 4. 5 Aph. V. 25.

eundum, quae sic reprimunt, ut emolliant.

Si major est dolor, papaveris cortices in vino coquendi, miscendique cum cerato sunt, quod ex rosa factum sit: vel cerae & adipis suillae tantundem una liquandum, deinde his vinum miscendum, atque ubi, quod ex eo impositum est, incaluit, detrahendum, & subinde aliud imponendum est.

Si vero tumores etiam obcaluerunt, & dolent, levat spongia imposita, quae subinde ex oleo, vel aceto, vel aqua frigida exprimitur; aut pari portione inter se mista, pix, cera, alumen. Sunt etiam plura idonea manibus pedibusque [1] malagmata. Quod 259, 15.
si nihil superimponi dolor patitur, id, quod sine tumore est, fovere oportet spongia, quae in aquam calidam demittatur, in qua vel papaveris cortex, vel cucumeris silvestris radix decocta sit; tum inducere articulis crocum cum succo papaveris & ovillo lacte.

At si tumor est, foveri quidem debet aqua egelida, in qua lentiscus, aliave ex reprimentibus verbena decocta sit: induci vero medicamentum ex nucibus amaris cum aceto tritis; aut ex cerussa, cui contritae herbae muralis succus sit adjectus. Lapis etiam, qui carnem edit, quem σαρκοφάγον Graeci vocant, excisus sic, ut pedes capiat, demissos eos, cum dolent, retentosque ibi levare consuevit. Ex quo in Asso [2] sepulchra faciunt. Et lapidi Asio [3] gratia est ad juvandum.

Ubi

l. 4. M. F. P. *quae composita.* *l.* 16. M. P. om. *dolor.* *l.* 24. M. *calida.* P. *congelida.* *l.* ead. M. om. *ex.* *l.* 29. F. M. P. *carnem exedit.* *l.* 33. M. F. P. *Asia.* *l.* ead. M. F. *Tasio.* *l.* 34. F. M. P. om. *ad juvandum.*

1 Nicol. Myrepf. Sect. XXXIV. c. 10, 11. Scrib. Larg. c. 41. Comp. 158, 159. 2 Plin. H. N. XXXVI. 17. 3 Plin. loco cit. Oribas. Synops. II. 56.

Ubi dolor & inflammatio se remiserunt, (quod intra dies triginta fit, nisi vitium hominis accessit) modicis exercitationibus, abstinentia, unctionibus lenibus utendum est sic, ut etiam cum acopo, vel liquido cerato cyprino articuli perfricentur. Equitare po-
237, 9. dagricis quoque alienum est.

Quibus vero articulorum dolor certis temporibus revertitur, hos ante & curioso victu cavere oportet, ne inutilis materia corpori supersit: & crebriore vomitu, &, si quis ex corpore metus est, vel, alvi ductione uti, vel lacte purgari. Quod Erasistratus in podagricis [1] expulit; ne in inferiores partes factus cursus pedes repleret: cum evidens sit omni purgatione non superiora tantummodo, sed etiam inferiora exinaniri.

Cap. XXV.

De Refectione convalescentium a morbo.

Ex quocunque autem morbo quis convalescit, si tarde confirmatur, vigilare prima luce debet; nihilominus in lecto conquiescere: circa tertiam horam leniter unctis manibus corpus permulcere. Deinde delectationis causa, quantum juvat, ambulare, circumcisa omni negotiosa actione. Tum gestari diu: multa fricatione uti: loca, coelum cibos saepe mutare. Ubi triduo quatriduove vinum bibit, uno aut etiam altero die interponere aquam. Per haec enim fiet, ne in vitia tabem inferentia incidat, & ut mature vires suas recipiat. Cum vero

l. 2. M. F. P. *quadraginta*. *l.* 5. F. M. P. om. *cum*. *l.* 20. M. F. P. ignorant *De Refectione convalescentium a morbo*. *l.* 21. F. M. P. *invalescit*. *l.* 24. M. F. P. *leviter*. *l.* 27. M. F. P. *negotiosa cogitatione vel actione*.

Aph. VI. 49. 1 *Libro quo de Podagra scripsit*. Caelius Aurelia i. Tard. Pass. II. 2. in fine.

vero ex toto convaluerit, periculose vitae genus subito mutabit, & inordinate aget. Paulatim ergo debebit, omissis his legibus, eo transire, ut arbitrio suo vivat. †

LIBER QUINTUS.

PRAEFATIO.

DIXI de his malis corporis, qui-
bus victus ratio maxime sub- 3, 29.
venit. nunc transeundum est ad
eam medicinae partem, quae
magis medicamentis pugnat.
His multum antiqui auctores tribuerunt, &
Erasistratus, & hi qui se ἐμπειρικὰς nomina-
verunt; praecipue tamen † Herophilus, deduc-
tique ab illo viri; adeo ut nullum morbi ge-
nus sine his curarent. Multaque etiam de
facultatibus medicamentorum memoriae
prodiderunt, qualia sunt vel Zenonis, vel
Andreae, vel Apollonii, qui Mus cognomi-
natus est. Horum autem usum ex magna
parte Asclepiades non sine causa sustulit; & 29, 7.
cum omnia fere medicamenta stomachum 85, 7.
laedant, malique succi sint, ad ipsius victus 84, 25.
rationem potius omnem curam suam trans-
tulit. Verum, ut illud in plerisque mor-
bis utilius est, sic multa admodum corpori-
bus nostris incidere consuerunt, quae sine
medicamentis ad sanitatem pervenire non
possunt. Id ante omnia scire convenit,
quod omnes medicinae partes ita connexae
sunt, [1] ut ex toto separari non possint: sed ab
eo

---

l. 5. M. F. P. praeponit *Corn. Cel. de Medicina.* *l.* 6. a. M. F. P. abest *Praefatio.* *l.* 13. F. *ii.* *l.* 29. F. M. P. *illud.* *l.* 30. M. F. P. *innexae.*

1 Scribon. Larg. c. 68.

eo nomen trahant, a quo plurimum petunt. Ergo ut illa, quae victu curat, aliquando medicamentum adhibet; sic illa, quae praecipue medicamentis pugnat, adhibere etiam rationem victus debet; quae multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac saepe simplicia opitulentur, saepe mista; non alienum videtur ante proponere & nomina, & vires, & misturas eorum: quo minor ipsam curationem exsequentibus mora sit.

CAP. I.

De simplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta sunt: & primo de his, quae Sanguinem supprimunt.

SANGUINEM supprimunt, atramentum sutorium, quod Graeci χάλκανθον appellant, chalcitis, acacia, & ex aqua lycium, thus, aloë, gummi, plumbum combustum, porrum, herba sanguinalis, creta
293, 21. vel cimolia vel figularis, misy, frigida aqua, vinum, acetum, alumen, melinum, squama & ferri & aeris; atque hujus quoque duae species sunt, alia tantum aeris, alia rubri aeris.

CAP. II.

Quae vulnus glutinent.

GLUTINANT vulnus, myrrha, thus, gummi, praecipueque acanthinum, psyllium, tragacantha, cardamomum; bul-

---

l. 3. M. F. P. *&*: *l.* 11. M. F. P. *ipsius*. *l.* ead. M. F. P. *curationis*. *l.* 15. M. F. P. *fiunt*. *l.* 25. *Et utriusque ferri* legendum dicit Rubeus, p. 193. *l.* 29. M. F. *glutinant*.

bulbi, lini semen, nasturtium, ovi album, gluten, ichthyocolla, vitis alba, contusae cum testis suis cochleae, mel coctum, spongia vel ex aqua frigida, vel ex 293, 20.
vino, vel ex aceto expressa: ex iisdem lana succida, si levis plaga est; etiam [1] aranea.

Reprimunt, alumen & scissile, quod σχιστὸν vocatur, & liquidum, melinum, auripigmentum, aerugo, chalcitis, atramentum sutorium.

CAP. III.

Quae concoquant, & moveant pus.

CONCOQUUNT & movent pus, nardum, myrrha, costus, balsamum, galbanum, propolis, styrax, thuris & fuligo & cortex, bitumen, pix, sulphur, resina, sevum, adeps, oleum.

CAP. IV.

Quae aperiant vulnera. [2]

VULNERA aperiunt tanquam ora in corporibus, quod ἀναστομοῦν Graece dicitur, cinnamomum, balsamum, panaces, juncus quadratus, pulegium, flos albae violae, bdellium, galbanum, resina terebinthina & pinea, propolis, oleum vetus, piper, pyrethrum, chamaepitys, uva taminia, sulphur, alumen, rutae semen.

CAP. V.

Quae purgent.

PURGANT, aerugo, auripigmentum, quod ἀρσενικὸν a Graecis nominatur (huic autem

l. 7. M. F. P. om. *reprimunt.* *l.* 12. M. F. *concoquunt.* *l.* ead. M. F. *movent.* *l.* 19. M. F. *aperiunt.* *l.* 21. M. F. P. ἀνάστομα. *l.* 26. F. *chamaepitis.* *l.* 29. M. F. *purgant.*

1 Petron. Sat. c. 58. 2 Oribas. Synops. II. 42. 47.

tem & ſandarachae in omnia eadem vis; ſed validius eſt) ſquama aeris, pumex, iris, balſamum, ſtyrax, thus, thuris cortex, reſina, & pinea, & terebinthina liquida, oenanthe, lacerti ſtercus, ſanguis columbae, & palumbi, & hirundinis, ammoniacum, bdellium (quod in omnia idem, quod ammoniacum, poteſt; ſed hoc valentius eſt) abrotonum, ficus arida, coccum gnidium, [1] ſcobis eboris, omphacium, radicula, coagulum, ſed maxime leporinum (cui eadem, quae caeteris coagulis, facultas, ſed utique validior eſt) fel taurinum, vitellus crudus, cornu cervinum, gluten, mel crudum, miſy, chalcitis, crocum, uva taminia, ſpuma argenti, galla, ſquama aeris, lapis haematites, minium, coſtum, ſulphur, pix cruda, ſevum, adeps, oleum, ruta, porrum, lenticula, ervum.

Cap. VI.

Quae rodant.

Rodunt, alumen liquidum, ſed magis rotundum, aerugo, chalcitis, miſy, ſquama aeris, ſed magis rubri, aes combuſtum, ſandaracha, minium ſinopicum, caſia, balſamum, myrrha, thuris cortex, galbanum, reſina, terebinthina liquida, piper utrumque, ſed rotundum magis, cardamomum, auripigmentum, calx, nitrum, & ſpuma ejus, apii ſemen, narciſſi radix, omphacium, alcyonium, oleum ex amaris nucibus, allium, mel crudum, vinum, lentiſcus, ſquama ferri, fel taurinum, ſcammonea,

l. 2. M. F. P. *validior.* *l.* 4. F. *oenanche.* *l.* 8. M. F. P. om. *hoc.* *l.* 12. F. M. P. *ubique.* *l.* 13. M. F. P. om. *taurinum.* Poſt *gluten* inſerunt *taurinum* M. P. *l.* 14. M. F. *miſtyos.* P. *miſyos.* *l.* 15. M. F. *timinia.* *l.* ead. M. P. *abrotanum.* *l.* 21. M. F. *rodunt.* *l.* 26. M. F. P. *galla.* *l.* 27. M. F. P. *humida.* *l.* 31. M. *omphacum.*

1 Caſaubonus ad Capitolin. in Verum, pag. 436.

monea, uva taminia, cinnamomum, ſtyrax, ruthae ſemen, reſina, narciſſi ſemen, ſal, nuces amarae, ut oleum earum, atramentum ſutorium, chryſocolla, concharum cinis.

CAP. VII.

Quae exedant corpus.

EXEDUNT corpus, acaciae ſuccus, hebenus, aerugo, ſquama aeris, chryſocolla, cinis Cyprius, nitrum, cadmia, ſpuma argenti, hypociſtis, diphryges, ſal, auripigmentum, ſulphur, eruca, ſandaracha, ſalamandra, alcyonium, aeris flos, chalcitis, atramentum ſutorium, ochra, calx, acetum, galla, alumen, lac caprifici, vel lactucae marinae, quae τιθύμαλλος a Graecis nominatur, fel, thuris fuligo, ſpodium, lenticula, mel, oleae folia, marrubium, lapis haematites, & [1] Phrygius, & Aſius, & ſciſſilis, miſy, vinum, acetum.

CAP. VIII.

Quae adurant. [2]

ADURUNT, auripigmentum, atramentum ſutorium, chalcitis, miſy, aerugo, calx, charta combuſta, ſal, ſquama aeris, fex combuſta, myrrha, ſtercus & lacerti, & columbae, & palumbi, & hirundinis, piper, coccum gnidium, allium, diphryges, lac utrumque (quod proximo capite ſupra comprehenſum eſt) veratrum & album & nigrum, cantharides, corallium, pyrethrum, thus, ſalamandra, eruca, ſandaracha, uva taminia, chryſocolla, ochra, alu-

---

l. 1. M. F. *timinia.* *l.* 2. M. F. P. *cicutae.* *l.* ead. M. F. P. *fel.* *l.* 3. M. F. P. *oleumque.* *l.* 4. M P. *veratrum.* *l.* 6. M. F. *exedunt.* *l.* 11. M. F. P. *cicuta.* *l.* 16. F. M. P. *nominatur, alcyonium fel.* *l.* 18. M. F. *Taſius.* *l.* 21. M. F. *adurunt.* *l.* 32. M. F. *timinia.*

1 Plin. H. N. XXXVI. 19. 2 Oribaſ. Synopſ. II. 48.

alumen ſciſſile, ovillum ſtercus, oenanthe.

Cap. IX.

Quae cruſtas ulceribus inducant.

Eadem fere cruſtas ulceribus tanquam igne aduſtis inducunt, ſed praecipue chalcitis, utique ſi cocta eſt, flos aeris, aerugo, auripigmentum, miſy, & id quoque magis coctum.

Cap. X.

Quae cruſtas ulceribus reſolvant.

Crustas vero has reſolvit, farina triticea cum ruta, vel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adjectum eſt.

Cap. XI.

Quae diſcutiant ea, quae in aliqua parte corporis coierunt.

Ad diſcutienda vero ea, quae in corporis parte aliqua coierunt, maxime poſſunt, abrotonum, helenium, amaracus, alba viola, mel, lilium, ſanſucus, cyperus, lac, ſertula campana, ſerpyllum, cupreſſus, cedrus, iris, viola purpurea, narciſſus, roſa, crocum, praſium, juncus quadratus, nardum, cinnamomum, caſia, ammoniacum, cera, reſina, uva taminia, ſpuma argenti, ſtyrax, ficus arida, tragoriganus, lini & narciſſi ſemen, bitumen, † ſordes ex gymnaſio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amarae nuces, ſulphur.

---

l. 3. M. F. *inducunt*. *l.* 10. M. *quo*. *l.* ead. M. F. *reſolvunt*. *l.* 18. F. *coërunt*. *l.* 21. M. F. P. *cyprius*. *l.* 23. M. F. P. *paſſum*. *l.* 25. M. F. *timinia*.

CAP. XII.

Quae evocent, & educant

EVOCAT & educit, ladanum, alumen rotundum, hebenus, lini semen, omphacium, fel, chalcitis, bdellium, resina terebinthina & pinea, propolis, ficus arida decocta, stercus columbae, pumex, farina lolii, grossi in aqua cocti, elaterium, lauri baccae, nitrum, sal.

CAP. XIII.

Quae exasperata laevent.

LAEVANT id, quod exasperatum est, spodium, hebenus, gummi, ovi album, lac, tragacanthum.

CAP. XIV.

Quae carnem nutriant, & ulcus impleant.

CARNEM alunt, & ulcus implent, resina pinea, ochra [1] Attice, mel, asteriace, cera, butyrum. 255, 27.

CAP. XV.

Quae molliant.

MOLLIUNT, aes combustum, terra Eretria, nitrum, papaveris lachryma, ammoniacum, bdellium, cera, sevum, adeps, oleum, ficus arida, sesamum, sertula Campana, narcissi & radix & semen, rosae folia, coagulum, vitellus crudus, amarae nuces, medulla omnis, stimmi, pix, cochlea cocta, cicutae semen, plumbi retrimentum, σκωρίαν μολύβδου Graeci vocant, 267, 17.

l. 2. M. F. *evocent*. *l.* ead. M. F. *educunt*. *l.* 12. F. M. P. *laevat*. *l.* 16. M. F. *nutriunt*. *l.* ead. M. F. *implent*. *l.* 17. M. F. P. *alit*. *l.* ead. M. F. P. *implet*. *l.* 18. M. F. *Aeticae*, *vel*, *asteracc*. *l.* 21. M. F. *molliunt*. *l.* 28. M. F. *stebis*. P. *stibi*. *l.* 29. M. F. P. *recrementum*.

1 Gorraeus Defin. Medic. V. ὤχρα.

cant, panaces, cardamomum, galbanum, resina, uva taminia, ſtyrax, iris, balſamum, ſordes ex gymnaſio, ſulphur, butyrum, ruta.

CAP. XIV.

Quae cutem purgent.

CUTEM purgat mel, ſed magis, ſi eſt cum galla, vel ervo, vel lenticula, vel marrubio, vel iride, vel ruta, vel nitro, vel aerugine.

CAP. XVII.

De miſturis ſimplicium rerum; & de ratione ponderum.

EXPOSITIS ſimplicibus facultatibus, dicendum eſt, quemadmodum miſceantur, quaeque ex his fiant. Miſcentur autem varie, neque hujus ullus modus eſt, cum ex ſimilibus alia demantur, alia adjiciantur; iiſdemque ſervatis, ponderum ratio mutetur. Itaque, cum facultatum materia non ita multiplex ſit, innumerabilia miſturarum genera ſunt; quae comprehendi ſi poſſent, tamen eſſet ſupervacuum. Nam & iidem effectus intra paucas compoſitiones ſunt, & mutare eas cuilibet, cognitis facultatibus, facile eſt. Itaque contentus his ero, quas accepi velut nobiliſſimas. In hoc autem volumine eas explicabo, quae vel deſiderari in prioribus potuerunt; vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam ſic, ut tamen, quae magis communia ſunt, ſimul jungam. Si qua ſingulis, vel etiam paucis commo-

l. 1. M. F. *panacis*. *l.* 2. M. F. *timinia*. *l.* 5. M. F. *purgant*. *l.* 6. M. *item*. *l.* 12. M. F. P. addunt *& quid malagma & emplaſtrum & paſtillus inter ſe differant*. *l.* 15. M. F. P. om. *que*. *l.* 17. M. F. P. *parvis*. *l.* ead. M. P. *pacis accommodata*.

modata sunt, in ipsorum locum differam.

Sed & ante sciri volo, † in uncia pondus denariorum septem esse. Unius deinde denarii pondus dividi a me in sex partes, id est sextantes, [1] ut idem in sextante denarii habeam, quod Graeci habent in eo, quem ὀβολὸν [2] appellant. Is ad nostra pondera [3] relatus paulo plus dimidio scrupulo facit.

2. *Quid* [4] *Malagma, & Emplastrum, & Pastillus inter se differant.*

Malagmata vero, atque emplastra, pastillique, quos τροχίσκους Graeci vocant, cum plurima eadem habeant; differunt eo, quod malagmata maxime ex floribus eorumque etiam surculis, emplastra pastillique magis ex quibusdam metallicis fiunt. Deinde malagmata contusa abunde mollescunt: nam super integram cutem injiciuntur: laboriose vero conteruntur ea, ex quibus emplastra pastillique fiunt; ne laedant vulnera, cum imposita sunt. Inter emplastrum autem & pastillum hoc interest, quod emplastrum utique liquati aliquid accipit: in pastillo tantum arida medicamenta aliquo humore junguntur. Tum emplastrum hoc modo fit. Arida medicamenta per se teruntur: deinde mistis his instillatur aut acetum, aut si quis alius non pinguis humor accessurus est; & ea rursus ex eo teruntur. Ea vero, quae liquari possunt, ad ignem simul liquantur; & si quid olei misceri debet, tum infunditur. Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Ubi facta sunt, quae separatim fieri debuerunt, in

---

l. 2. M. F. P. *antea*. *l.* 5. M. F. P. *sexuncias*. *l.* ead. M. F. P. *sexuncia*. *l.* 7. M. F. P. *id*. *l.* 7. M. F. P. *relatum*. *l.* 9. M. F. P. ignorant *Quid malagma, & emplastrum, & pastillus inter se differant*. *l.* 14. M. F. *odoribus*.

1 Rhod. de Ponderib. p. 24. 2 Rhod. de Ponderib. p. 27. 3 Rhod. de Ponder. p. 24. 4 Reines. Variar. Lect. II. 8. 189.

in unum omnia miſcentur. At paſtilli haec ratio eſt. Arida medicamenta contrita humore non pingui, ut vino vel aceto, coguntur, & rurſus coacta, inareſcunt: atque, ubi utendum eſt, ejuſdem generis humore diluuntur. Tum emplaſtrum imponitur, paſtillus illinitur, aut alicui molliori, † aut cerato miſcetur.

Cap. XVIII.

De Malagmatis. [1]

1. *Malagma adverſus calidas podagras.*

His cognitis, primum malagmata ſubjiciam; quae fere non ſunt refrigerandi; ſed calefaciendi cauſa reperta. Eſt tamen, quod refrigerare poteſt; ad calidas podagras aptum. Habet gallae & immaturae & alterius, coriandri ſeminis, cicutae, lachrymae aridae, gummi, ſingulorum plenum acetabulum, cerati eloti, quod πεπλυμένον Graeci vocant, ſelibram. Reliqua fere calefaciunt. Sed quaedam digerunt materiam, quaedam extrahunt, quae ἐπισπαστικὰ vocantur: pleraque certis partibus membrorum accommodata ſunt.

2. *Malagma ad materiam extrahendam.*

Si materia extrahenda eſt, ut in hydropico, in lateris dolore, in incipiente abſceſſu, in ſuppuratione quoque mediocri, aptum eſt id, quod habet reſinae aridae, nitri, ammoniaci, galbani, ſingulorum p. *. cerae p. *. Aut in quo haec ſunt: aeruginis raſae, thuris, ſingulorum p. II. *. ammoniaci

---

l. 3. M. F. P. *aut. l.* ead. M. F. *coquuntur. l.* 4. M. F. P. P. *cocta. l.* 11. M. F. P. *adverſum. l.* 15. M. F. P. *poſſit. l.* 23. M. F. P. *certis magis partibus. l.* 31. M. F. *pondo. l.* ead. M. F. *cerae pondo.*

[1] AEgineta VII. 18. Oribaſ. Synopſ. III.

moniaci salis p. VI. * squamae aeris, cerae, singulorum p. VIII. * resinae aridae. p. XII. *. aceti cyathus. Idem praestat cumini farina cum struthio, & melle p. II. *.

3. *Malagma ad jecur dolens.*

Si jecur dolet, id in quo est balsami lachrymae p. XII. *. costi, cinnamomi, cassiae, corticis, myrrhae, croci, junci rotundi. balsami seminis, iridis illyricae, cardamomi, amomi, nardi, singulorum. p. XVI. *. Quibus adjicitur nardinum unguentum, donec cerati crassitudo sit. Et hujus quidem recentis usus est: si vero servandum est, resinae terebinthinae p. XVI. *. cerae p. X. *. ex vino leni contunduntur, & cum eo miscentur.

4. *Malagma ad lienem.*

At, si lienis torquet, glandis, quam μυρο-βάλανον Graeci vocant, cortex & nitrum pa- 216, 15.
ribus portionibus contunduntur, resperguntur que aceto quam acerrimo: ubi cerati crassitudinem habet, linteo, ante in aqua frigida madefacto, inlinitur, & sic imponitur, supraque farina ordeacea injicitur: sed manere ibi non amplius sex horis debet, ne lienem consumat: satiusque est id bis, aut ter fieri.

5. *Malagma commune pluribus.*

Commune autem & jocinori, & lieni, & abscessibus, & strumae, parotidibus, articulis, calcibus quoque suppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni ventris, Lysias composuit ex his: opopanacis, galbani, resinae, singulorum p. II. *. ammonia-

---

l. 7. M. P. *casiae.* *l.* 11. M. F. *nardium.* *l.* 15. M. F. P. ignorant *& cum eo miscentur.* *l.* 18. M. F. P. om. *μυροβάλανον.* *l.* 22. M. F. P. *antea.* *l.* 23. M. P. *illinitur.* *l.* 28. M. F. P. om. *malagma commune pluribus.* *l.* 29. M. F. P. *communem.* *l.* 33. M. F. P. *hyssopi.* *l.* ead. M. F. P. *opopanacis, styracis galbani.*

moniaci, bdellii, cerae, sevi taurini, iridis aridae p. IIII.*. cachryos acetabulo, piperis granis [1] quadraginta. quae contrita irino unguento temperantur.

6. Malagma ad laterum dolorem.

Ad laterum autem dolores compositio est [2] Apollophanis: in qua sunt resinae terebinthinae, thuris fuliginis, singulorum p. IV.*. bdellii, ammoniaci, iridis: sevi aut vitulini, aut caprini a renibus, visci, singulorum p. IV.*. Haec autem omnem dolorem levat, dura emollit, mediocriter calefacit.

7. Ad idem Andreae.

Ad idem valet Andreae quoque malagma, quod etiam resolvit, humorem educit, pus maturat, ubi id maturum est, cutem rumpit, & ad cicatricem perducit. Prodest impositum minutis majoribusque abscessibus: item articulis, & coxis, & pedibus dolentibus: item, si quid in corpore collisum est, reficit: praecordia quoque dura & inflata emollit: ossa extrahit: ad omnia denique valet, quae adjuvare calor potest. Id habet cerae p. XI.*. visci, sycamini, quam alias sycomorum vocant, lachrymae, singulorum p. I.*. piperis & rotundi, & longi, ammoniaci thymiamatis, bdellii, iridis Illyricae, cardamomi, xylobalsami, thuris masculi, myrrhae, resinae aridae, singulorum p. X.*. pyrethri, cocci gnidii, spumae nitri, salis ammoniaci, radicis aristolochiae Creticae, cucumeris agrestis radicis, resinae terebinthinae liquidae, singulorum

l. 2. M.F.P. *cachrios*. *l.* 5. M. F. P. *dolores*. *l.* 9. M.F.P. om. *aut*. *l.* 10. M.F.P. *sicci*. *l.* 11. M. F. P. *eadem*. *l.* 12. F. P. *levant*. *l.* ead. M. F. P. *emolliunt*. *l.* ead. M. F. P. *faciunt*. *l.* 13. M.F.P. om. *Ad idem Andreae*. *l.* 14. M. F. P. *latus*. *l.* ead. M. F. P. *malagma, est quod*. *l.* 19. M. F. P. *articulis, ideoque &c*. *l.* 24. M. F. om. *. *l.* 26. M. F. P *XI*. *l.* 31. M. P. *aristolochiae Creticae radicis*. *l.* 32. M: F. P. *radicis ex cucumere agresti resinae*.

1 Rhod. de Pond. p. 26. 2 Orib. Syn. III. C. Aur. A. M. II. 24. dicitur *Polyarchion* Marc. de M. c. XX. Æg. VII. 18.

lorum P. XX. *. quibus adjicitur unguenti irini, quantum ſatis eſt ad ea mollienda, atque cogenda.

8. *Malagmata ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt; & mollienda, quae dura ſunt; & digerenda, quae coëunt.*

Praecipuum vero eſt ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt, mollienda, quae dura ſunt, digerenda, quae coëunt, id, quod ad Polyarchum auctorem refertur. Habet junci quadrati, cardamomi, thuris fuliginis, amomi, cerae, reſinae liquidae, pares portiones.

9. *Aliud malagma ad eadem.*

Aliud ad eadem Nilei: crocomagmatis, quod quaſi recrementum ejus eſt, P. IV. *. ammoniaci thymiamatis, cerae, ſingulorum P. XXX. *. ex quibus duo priora ex aceto teruntur, cera cum roſa liquatur, & tum omnia junguntur.

10. *Malagma Moſchi ad molliendum.*

Proprie etiam dura mollit id, quod Moſchi eſſe dicitur. Habet galbani unciam, thuris fuliginis P. III. *. cerae, ammoniaci thymiamatis trientes [1], picis aridae P. II. *. aceti heminas tres.

11. *Malagma Medi ad digerenda, quae coëunt.*

Fertur etiam ad digerenda, quae coëunt, † ſub auctore Medo: quod habet cerae P. III. *. panacis P. *. ſemis, ſquamae aeris, aluminis rotundi, item ſciſſilis, ſingulorum P. I. *. plumbi combuſti P. I. *. & ſemis.

12. *Malagma Panthemi ad eadem.*

Ad eadem Panthemus utebatur, calcis P. *.

---

l. 15. M. *croci malagmatis*. P. *crocimagnatis*. *l.* 17. F. om. *thymiamatis*. *l.* 18. M. F. P. *XX*. *l.* 24. M. F. 2. *l.* 25. M. F. om. *. P. III. *. *l.* 29. M. F. 2. *l.* 30. M. F. om. *. *l.* 31. M. F. om. *. *l.* 32. M. F. om. *.

1 Rhodius de Ponderib. p. 12.

p. *. semis, ſinapis contriti, item foeni graeci, aluminis, ſingulorum p. i. *. ſevi bibuli p. ii. *. & ſemis.

13. *Malagma ad ſtrumas.*

Ad ſtrumam multa malagmata invenio. Credo autem, quo pejus id malum eſt, minuſque facile diſcutitur, eo plura eſſe tentata; quae in perſonis varie reſponderunt. Andreas auctor eſt, ut haec miſceantur: urticae ſeminis p. i. *. piperis rotundi, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, reſinae aridae, ſingulorum p. iv. *. reſinae liquidae, cerae, pyrethri, piperis longi: lactucae marinae ſeminis, ſulphuris ignem non experti, quod ἄπυρον vocatur, pares portiones.

14. *Aliud Miconis ad idem.*

Hoc autem Miconis [1] eſt: fecis aridae, aceti, ſpumae nitri, ſalis ammoniaci, ſinapis, cardamomi, radicis cucumeris ſilveſtris, reſinae, ſingulorum p. iv. *. Quae ex leni vino contunduntur.

15. *Aliud Malagma ad idem valens.*

Expeditius ad idem fit, quod habet viſci, felini ſtercoris, reſinae, ſulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo eſt ſulphuris p. i. *. lapidis, quem pyriten vocant, p. iv. *. cumini [2] acetabulum. Item in quo eſt lapidis ejuſdem pars una, ſulphuris duae partes, reſinae terebinthinae partes tres.

16. *Malagma ad ſtrumam, & phymata.*

Arabis autem cujuſdam eſt ad ſtrumam, & orientia tubercula, quae φύματα vocantur, quod haec digerit. Habet myrrhae, ſalis ammonia-

l. 1. M. F. om. *. *l.* 2. M. F om. *. *l.* 3. M. F. P. om. ii. *. *l.* 15. M. F. P. om. *pares portiones*. *l.* 20. M. F. P. *radicis ex cucumere ſylveſtri*. *l.* 21. M. F. P. viii. *l.* 23. M. om. *ad idem*. *l.* 25. M. F. *ſemeni*.

1 Plin. H. N. XX. 23. *Mictionis*, ubi alii *Myconis*, meminit. 2 I. Rhodius de Ponderib. p. 34.

moniaci, thuris, resinae & liquidae & aridae, crocomagmatis, cerae, singulorum P. I. *. lapidis ejus, quem πυρίτην vocant, P. IV. *. quibus quidam adjiciunt sulphuris P. II. *.

17. *Malagma ad strumam, & tubera, & καρκινώδη.*

Est etiam proficiens in struma; & in his tuberibus, quae difficulter concoquuntur; & in his, quae καρκινώδη vocantur, quod ex his constat: sulphuris P. II. *. nitri P. IV. *. myrrhae P. VI. *. fuliginis thuris P. *. semis, salis ammoniaci P. III. *. cerae P. I. *.

18. *Malagma Protarchi ad parotidas, & favum, & mala ulcera.*

Protarchus autem ad παρωτίδας atque tubercula, quae μελικηρίδες, id est favi, vel φύματα nominantur, item mala ulcera, pumicis, resinae pineae liquidae, thuris fuliginis, spumae nitri, iridis, singulorum P. VIII. *. cum cerae P. IX. *. miscebat, hisque olei cyathum & dimidium adjiciebat.

19. *Malagma adversus panum, & phymata.*

At adversus panum, tum primum orientem quod φύγεθλον Graeci vocant, & omne tuberculum, quod φῦμα nominatur, miscetur ochra, quae Attice nominatur, cum duabus partibus similae, hisque, dum contunduntur, subinde mel instillatur, donec malagmatis crassitudo sit. 247, 21

20. *Malagma adversus phymata.*

Discutit etiam omne tuberculum, quod φῦμα vocatur, id, quod habet calcis, spumae nitri, piperis rotundi, singulorum P. I. *.

---

l. 2. M. F. *crocimagmatis*. *l.* 4. M. F. om. *. *l.* 6. M. P. καρκινώδας. *l.* 12. M. F. 2. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 15. M. F. P. *eaque*. *l.* 16. M. F. P. μελιμηρώδης. *l.* 25. M. F. φυγεδρον. *l.* 28. M. F. P. om. *dum*. *l.* 29. M. F. P. *contunditur*.

i. *. galbani p. ii. *. ſalis p. iv. *. quae excipiuntur cerato ex roſa facto.

21. *Malagma ad ſupprimendum omne, quod abſcedit.*

Supprimit quoque omne, quod abſcedit, id, in quo eſt galbani, fabae freſſae, ſingulorum p. i. *. myrrhae, thuris, corticis ex radice capparis, ſingulorum p. iv. *. Satiſque omnia abſcedentia digerit murex combuſtus, & bene contritus, aceto ſubinde adjecto.

22. *Malagma ad ſanguinem ſupprimendum.*

At, ſi plus ſatis ſanguis ſubit, recte imponitur, quod adverſus phymata quoque poteſt. Conſtat ex his: bdellii, ſtyracis, ammoniaci, galbani, reſinae & aridae & liquidae pineae: item ex lentiſci, thuris, iridis, ſingulorum p. ii. *.

23. *Malagma ad carcinomata & phymata lenienda.*

Carcinomata vero & phymata commode his leniuntur: galbani, viſci, ammoniaci, reſinae terebinthinae ſingulorum p. i. *. ſevi taurini p. *. ſemis, fecis combuſtae quam maxima portione, dum id ſiccius non faciat, quam eſſe malagma oportet.

24. *Malagma ad faciem contuſam ejusque livorem.*

Quod ſi facie contuſa livor ſubcruentus eſt, haec compoſitio nocte & die impoſita tollit. Ariſtolochiae, thapſiae, ſingulorum p. ii. *. bdellii, ſtyracis, ammoniaci thymiamatis, galbani, reſinae aridae, & ex lentiſco liquidae, thuris maſculi, iridis Illyricae, cerae, ſingulorum p. iv. *. Eidem faba quoque impoſita proficit.

25.

---

l. 4. M. F. P. *que.* *l.* 6. M. F. *ex radice capparis, corticis.* *l.* 12. M. F. P. *ſupprimendum & phymata.* *l.* 13. M. F. P. om. *plus.* *l.* 19. M. F. P. *carcinodas.* *l.* 21. M. F. P. *carcinodae.* *l.* 23. M. F. P. *in ſingulis.* *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 27. M. F. P. *ad livorem faciei contuſae.*

25. *Malagmata ἀναστομωτικὰ ad aperiendum.*

Sunt etiam quaedam malagmata, quae ἀναστομωτικὰ Graeci vocant, quoniam aperiendi vim habent. Quale eſt, quod ex his conſtat: piperis longi, ſpumae nitri, ſingulorum p. II. *. eryſimi p. IV. *. quae cum melle miſcentur. Idoneaque etiam ſtrumae aperiendae ſunt. Ejus generis, vehementiusque ex his eſt, quod habet calcis p. IV. *. piperis grana ſex, nitri, cerae, ſingulorum 282, p. X. *. mellis p. III. *. olei heminam.

26. *Miconis Malagma, ad reſolvendum aperiendumque ac purgandum.*

Miconis quoque eſt, quod reſolvit, aperit, purgat. Habet alcyonium, ſulphur, nitrum, pumicem, pari pondere; quibus tantum picis, & cerae adjicitur, ut fiat cerati craſſitudo.

27. *Malagma ad oſſa & nervos.*

Ad oſſa autem Ariſtogenis, fit ex his: ſulphuris p. I. *. reſinae terebinthinae, nitri ſpumae, & ex ſcilla partis interioris, plumbi eloti, ſingulorum p. II. *. thuris fuliginis p. VIII. *. ficus aridae quam pinguiſſimae, ſevi taurini, ſingulorum p. VIII. *. cerae p. XII. *. iridis Macedonicae p. VI. *. ſeſami fricti acetabulum. maximeque nervis & articulis malagma hoc convenit.

28. *Malagma Euthyclei ad articulos, & ad omnem dolorem.*

Euthyclei quod eſt, & ad articulos, & ad omnem dolorem, & ad veſicae, & ad recenti cicatrice contractos articulos, quas ἀγκύλας Graeci nominant, conveniens, habet fuligi-

---

l. 1. M. F. P. *ſtomachica.* *l.* 3. M. F. P. *ſtomachica.* *l.* 9. M. P. *eſt, id quod.* *l.* 11. M. F. 2. *l.* 12. M. *Niconis.* *l.* 14. M. *Niconis.* *l.* 16. M. F. P. *paribus portionibus.* *l.* 26. M. F. P. XI. *l.* ead. M. *Macedonia.* *l.* 28. M. F. P. om. *hoc.* *l.* 31. M. F. P. *igitur Euthyclei.* *l.* ead. M. F. Pom. *quod.* *l.* 34. M. F. P. om. *conveniens.* *l.* ead. M. F. P. *conveniens quod habet.*

liginis thuris acetabulum, resinae tantundem, galbani sine surculis sescunciam, ammoniaci, bdellii, singulorum p. *. cerae p. *. semis. Aliud item fit, quod habet iridis, ammoniaci, galbani, nitri, singulorum p. XIV. *. resinae liquidae p. VI. *. cerae p. XVI. *.

29. *Malagma Sosagorae ad dolores articulorum.*

Ad dolores articulorum Sosagorae: plumbi combusti, papaveris lachrymae, corticis hyoscyami, styracis, peucedani, sevi, resinae, cerae par pondus.

30. *Chrysippi Malagma, ad idem valens.*

Est & Chrysippi: resinae liquidae, sandarachae, piperis, singulorum p. XII. *. quibus cerae paululum adjicitur.

31. *Ctesiphontis Malagma ad idem valens, & ad parotidas, & phymata, & strumam.*

Ctesiphontis: cerae Creticae, resinae terebinthinae, nitri quam ruberrimi, singulorum p. *. semis, olei cyathi tres. Sed id nitrum ante per triduum, instillata aqua, teritur, & cum sextario ejus incoquitur, donec omnis humor consumatur. Prodest vero ea compositio etiam ad parotidas, phymata, strumam, omnemque coitum humoris emolliendum.

32. *Malagma ad articulos.*

Ad articulos, fici quoque aridae partem nepetae mistam; vel uvam taminiam sine seminibus cum pulegio recte aliquis imponit.

33. *Malagma Aristonis, adversus podagras & recentia phymata, & omnes dolores.*

Eadem podagrae praesidio sunt. Sed ad eam

l. 3. M. F. 2. P. IIIX. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 12. M. F. P. *pares portiones.* *l.* 14. M. F. P. om. *est &.* *l.* 16. M. P. *paulum.* *l.* 17. M. *Clesiphontis.* *l.* 19. M. *Clesiphontis.* *l.* 21. M. F. om. *. *l.* 24. M. P. *potest.* *l.* 29. M. F. P. *aridi.* *l.* 30. M. F. *timiniam.* *l.* 34. M. F. *praesidia.*

eam fit Ariſtonis quoque, quod habet nardi, cinnamomi, caſſiae, chamaeleontis, junci rotundi, ſingulorum p. VIII. *. ſevi caprini ex irino liquati p. XX. *. iridis p. I. *. quae in aceto quam acerrimo jacere per XX. dies debet. Idem autem etiam recentia phymata doloreſque omnes diſcutit.

34. *Theoxeni Malagma ad pedum dolores.*

At Theoxenus ad pedum dolores, ſevi a renibus partem tertiam, ſalis partes duas miſcebat, hiſque membranulam illitam imponebat; tum ſuperinjiciebat ammoniacum thymiama in aceto liquatum.

35. *Numenii Malagma ad podagram, caeteroſque articulos induratos.*

At Numenius podagram, caeteroſque articulos induratos hoc molliebat: abrotoni, roſae aridae, papaveris lachrymae, ſingulorum p. III. *. reſinae terebinthinae p. IV. *. thuris, ſpumae nitri, ſingulorum p. VIII. *. iridis, ariſtolochiae, ſingulorum p. XII. *. cerae p. III. *. quibus adjicitur cedriae cyathus unus, olei laurini cyathi tres, olei acerbi ſextarius.

36. *Dexii Malagma, ſi quando callus in articulis increvit.*

Si quando autem in articulis callus increvit, Dexius docuit imponere, calcis p. IV. *. ceruſſae p. VIII. reſinae pineae p. XX. *. piperis grana XXX. cerae p. II. *. Quibus, dum contunduntur, hemina vini lenis inſtillatur.

---

l. 2. M. P. *caſiae.* *l.* 8. M. F. P. *Theoſeni.* *l.* 9. M. F. P. *Theoſenus.* *l.* 13. M. F. *Thymiana.* *l.* 22. M. F. om. *. *l.* 23. P. *cedri.* M. F. *laurei.* *l.* 30. M. F. 2.

CAP. XIX.

De Emplastris.[1]

Ex emplastris autem nulla majorem usum praestant, quam quae cruentis protinus vulneribus injiciuntur. ἔναιμα Graeci vocant. Haec enim reprimunt inflammationem, nisi magna vis eam cogit; atque tum illius quoque impetum minuunt, & glutinant vulnera, quae id non patiuntur, & cicatricem iisdem inducunt. Constant autem ex medicamentis non pinguibus, ideoque ἀλίπαντα a Graecis nominantur.

1. *Barbarum Emplastrum nigrum, quod cruentis protinus vulneribus injicitur.*

Optimum ex his est, quod Barbarum[2] nominatur. Habet enim aeruginis rasae p. XII. *. spumae argenti p. XX. *. aluminis, picis aridae, resinae pineae aridae, singulorum p. I. *. quibus adjiciuntur olei & aceti singulae heminae.

2. † *Choacon Emplastrum nigrum, ad idem valens.*

Alterum ad idem, quod Choacon vocant, habet spumae argenti p. X. *. resinae aridae tantundem. sed spuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus emplastris color niger est. qui fere talis fit, ex pice atque resina: ut ex bitumine nigerrimus: ex aerugine, aut aeris squama, viridis: ex minio ruber; ex cerussa, albus.

3. *Basilicon Emplastrum nigrum ad idem.*[3]

Paucae admodum compositiones sunt, in quibus aliquid misturae varietas novat. Ergo id quoque nigrum est, quod βασιλικὸν

l. 8. M. F. P. om. *tum.* *l.* 9. M. F. P. *tum.* *l.* ead. M. F. P. om. *non.* *l.* 10. M. F. P. om. *&* *l.* 12. M. F. P. *alipene.* *l.* 15. M. F. P. *vocatur.* *l.* 16. M. F. P. om. *enim.* *l.* 23. M. F. P. xc. *l.* 27. M. F. P. *at.*

1 P. Aegineta VII. 17. 2 Scribon. Larg. c. LXXVIII. c. 207. 3 Oribas. Synops. III.

κὸν nominatur. Habet opopanacis p. I. *. galbani p. II. *. picis, & resinae singulorum p. x. olei dimidium cyathum.

4. *Smaragdinum Emplastrum ad idem.* 1

At, quod perviride est, Smaragdinum appellatur, in quo sunt resinae pineae p. III. *. cerae p. I. *. aeruginis, p. *. semis, thuris pollinis p. II. *. olei tantundem, & aceti, quo pollen & aerugo in unum cogantur.

5. *Emplastrum rufum ad idem.*

Est etiam coloris fere ruffi, quod celeriter ad cicatricem vulnera perducere videtur. Habet thuris p. I. resinae p. II. *. squamae aeris p. III. *. spumae argenti p. XX. *. cerae p. C. *. olei heminam.

6. Παρεγκολλητικὸν *Emplastrum ad idem.*

Praeterea est, quod παρεγκολλητικὸν a glutinando vocant. Constat ex his: bituminis, aluminis scissilis p. IV. *. spumae argenti p. IV. *. & olei veteris hemina.

7. *Cephalicum Emplastrum Philotae, capiti conveniens.*

Praeterea sunt quaedam generis ejusdem, quae, quia capitibus fractis maxime conveniunt, κεφαλικὰ a Graecis nominantur. Philotae compositio habet terrae Eretriae, chalcitidis, singulorum p. IV. *. myrrhae, aeris combusti, singulorum p. x. *. ichthyocollae p. VI. *. aeruginis rasae, aluminis rotundi, misyos crudi, aristolochiae, singulorum p. VIII. *. sqamae aeris p. XX. thuris masculi p. II. *. cerae p. I. rosae, & olei acerbi, ternos cyathos, aceti quantum satis est, dum arida ex eo conteruntur.

8. *Em-*

l. 1. M. F. P. *panacis.* *l.* 3. M. F. P. xx. *l.* 7. M. F. om. *. *l.* 8. M. F. P. *fuliginis.* *l.* ead. M. F. 2. *l.* ead. F. M. om. &c. *l.* 9. M. F. P. *fuligo.* *l.* 14. F. M. IV. *l.* 15. F. xc. *l.* 17. M. F. *quam.* *l.* ead. M. F. om. παρακολλητικὸν. *l.* 20. M. F. x. *l.* 26. M. F. P. *Eritriae.* *l.* 29. M. F. *collae singulorum p.* VI. *l.* 30. M. F. *mysi.* *l.* 31. M. F. x. *l.* 32. M. F. om. *.

1 Scribon. Larg. c. LXXXIII.

8. *Emplastrum viride ad idem valens.*

Aliud ad idem viride. Habet aeris combusti, squamae aeris, myrrhae, ichthyocollae, singulorum p. VI. * misyos crudi, aeruginis rasae, aristolochiae, aluminis rotundi, singulorum p. VIII. *. cerae p. VI. olei heminam, aceti quod satis sit.

9. *Tetrapharmacum Emplastrum, ad pus movendum.* [1]

Puri autem movendo non aliud melius, quam quod expeditissimum est, & [2] τετραφάρμακον a Graecis nominatur. Habet pares portiones cerae, picis, resinae, sevi taurini; si id non est, vitulini.

10. *Enneapharmacum Emplastrum ad pus movendum, & ad purgandum valens.*

Alterum ad idem, [3] ἐννεαφάρμακον nominatur; quod magis purgat. Constat ex novem rebus, cera, melle, sevo, resina, myrrha, rosa, medulla vel cervina vel vitulina vel bubula, oesypo, butyro. Quorum quoque pondera paria miscentur.

11. *Emplastra, quibus utriusque rei facultas est.*

Sunt autem quaedam emplastra, quibus utriusque rei facultas est, quae, nisi singula habenda sit, meliora sunt; alias deteriora, nec, nisi cum utraque opus est, aut in singulis singulorum inopia, utenda veniunt: sed in copia rejicienda sunt; his potius adhibitis, quae id proprie, quod eo tempore opus est, consequuntur. Exempli causa duo proponam.

Attalum Emplastrum ad vulnera.

Est igitur ad vulnera Attalum: quod habet

l. 2. M. F. P. om. *habet.* *l.* 4. M. F. *misii.* *l.* 6. M. F. I. *l.* ead. M. F. P. *hemina.* *l.* 11. M. P. om. *&.* *l.* 21. M. F. P. *hysopo.* *l.* ead. F. M. P. *quorum ipsorum quoque.* *l.* 23. M. F. P. ignorant *Emplastra, quibus utriusque rei facultas est.* *l.* 25. M. F. P. *si.* *l.* 26. M. P. F. *sunt.* *l.* ead. a M. F. P. haec absunt: *alias deteriora, nec, nisi cum utraque opus est, aut in sing. singul. inopia, utenda veniunt.* *l.* 30. M. P. *proprie id.*

1 Scribon. Larg. cap. LXXXI. c. 211. 2 Casaub. ad Spart. Adrianum, c. 21. p. 192. 3 Casaub. ad Spartian. Adrian. c. 21. p. 192, 232.

bet squamae aeris p. VI. *. thuris fuliginis p. XV. *. ammoniaci tantundem, resinae terebinthinae liquidae p. XXV. *. sevi taurini tantundem, aceti heminas tres, olei sextarium.

Judaei Emplastrum, fracto capiti accommodatum.

At inter ea, quae fracto capiti accommodantur, habent quidam id, quod ad auctorem Judaeum [1] refertur, Constat ex his: salis p. IV. *. squamae aeris rubri, aeris combusti, singulorum p. XII. *. ammoniaci thymiamatis, thuris fuliginis, resinae aridae, singulorum p, VI. *. resinae Colophoniae, cerae, sevi vitulini curati, singulorum p. XX. *. additur aceti sesquicyathus, olei minus 271, 8. cyatho [2]. Quae τεθεραπευμένα Graeci appellant, nos curata vocamus; cum ex sevo puta omnes membranulae diligenter exemptae sunt, aut ex alio medicamento.

12. *Emplastra* ἐπισπαστικά. [3]

Sunt etiam quaedam emplastra nobilia ad extrahendum. quae ipsa quoque ἐπισπαστικὰ nominantur. Quale est, quod, quia lauri baccas habet, διὰ δαφνίδων appellatur. In eo est, resinae terebinthinae p. X. *. nitri, cerae, picis aridae, baccarum lauri, singulorum p. XX. *. olei paululum. Quoties autem baccam, aut nucem, aut simile aliquid posuero, scire oportebit, antequam expendatur, ei summam pelliculam esse demendam.

13. *Aliud* διὰ δαφνίδων, *ad extrahendum, & pus movendum.*

Aliud eodem nomine, quod puri quoque movendo est. Sevi vitulini, ammo-

l. 1. M. F. P. XVI. *l.* ead. om. *thuris*. *l.* 13. M. P. *colophoniacae*. *l.* 15. M. P. om. *additur*. *l.* ead. M. F. P. *sesquicyathum*. *l.* 16. F. M. P. *cyathum*. *l.* ead. F. M. P. om. *quae*. *l.* 17. F. M. P. *quae*. *l.* ead. M. F. P. *vocant*. *l.* 19. M. F. P. om. *aut*. *l.* 20. M. P. διὰ δαφνιδίων *emplastrum ad extrahendum*. *l.* 27. M. F. P. *paulum*. *l.* ead. M. F. P. *aut*. *l.* 33. M. F. P. *eo*.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. III. 14. 2 Rhodius de Ponderib. & Mensur. p. 35. 3 Scrib. Larg. c. LXXXVI.

niaci thymiamatis, picis, cerae, nitri, baccarum lauri, reſinae aridae, ariſtolochiae, pyrethri, pares portiones.

14. *Philocratis Emplaſtrum, ad extrahendum, & pus movendum.*

Praeter haec, eſt Philocratis: quod habet ſalis ammoniaci p. vii. *. ariſtolochiae p. viii. *. cerae, reſinae terebinthinae, fuliginis thuris, ſingulorum p. xv. *. ſpumae argenti p. xxxii. *. Quibus, ut pus quoque moveant, iridis p. iii. *. galbani p. vi. *. adjiciuntur.

15. Ῥυπῶδες *Emplaſtrum, ad extrahendum.*

Optimum tamen ad extrahendum eſt id quod a ſimilitudine ſordium ῥυπῶδες Graeci appellant. Habet myrrhae, croci, iridis, propolis, bdellii, capitulorum punici mali, aluminis ſciſſilis & rotundi, miſyos, chalcitidis, atramenti ſutorii cocti, opopanacis, ſalis ammoniaci, viſci, ſingulorum p. iv. *. ariſtolochiae p. viii. *. ſquamae aeris p. xvi. *. reſinae terebinthinae p. lxxv. *. cerae, & ſevi vel taurini vel hircini ſingulorum p. c. *.

16. *Emplaſtrum Hecataei, ad extrahendum.*

Hecataeo quoque auctore emplaſtrum generis ejuſdem fit ex his: galbani p. ii. *. fuliginis thuris p. iv. *. picis p. v. *. cerae, & reſinae terebinthinae, ſingulorum p. viii. *. quibus paulum irini unguenti miſcetur.

17. *Alexandrinum Emplaſtrum viride, ad extrahendum.*

Valenſque ad idem emplaſtrum viride Ale-

---

l. 6. M. F. P. *bac.* *l.* 11. M. F. P. iv. *l.* 18. M. F. P. *aluminis & ſciſſilis.* *l.* 18. M. F. P. *miſii.* *l.* 19. M. F. P. *chalcitis.* *l.* 20. M. P. *Panacis.* *l.* 23. M. F. lxv. P. lxxxvi. *l.* 24. M. F. P. om. *ſingulorum.* *l.* ead. M. F. P. xc.

Alexandrinum est. Habet aluminis scissilis p. VIII. *. salis ammoniaci, p. VII. *. squamae aeris p. XVI. *. myrrhae, thuris, singulorum p. XVIII. *. cerae p. CL. *. resinae Colophoniae aut pineae p. CXC. *. olei heminam, aceti sextarium.

18. *De Emplastris exedentibus.*

Quaedam autem sunt emplastra exedentia, quae σηπτικὰ Graeci vocant, quale est id, quod habet resinae terebinthinae, fuliginis thuris, singulorum p. II. *. squamae aeris p. I. *. ladani p. II. *. aluminis tantundem, spumae argenti p. IV. *.

19. *Emplastrum, quod exest corpus, ossa resolvit, & supercrescentem carnem coërcet.*

Exest etiam vehementer corpus, atque ossa quoque resolvit, & supercrescentem carnem coërcet, id, quod habet spumae argenti, squamae aeris, uncias singulas; nitri ignem non experti, lapidis Asii, aristolochiae p. sextantes [1], cerae, resinae terebinthinae, thuris, olei veteris, atramenti sutorii, salis ammoniaci p. semis, aeruginis rasae p. [2] bessem, aceti scillitici heminam, vini aminaei tantundem.

20. *Emplastra adversus morsus, & alia recentiora vulnera.*

Emplastrum Diogenis nigrum.

Sunt etiam adversus morsus quaedam accommodata; quale est Diogenis nigrum: quod habet bituminis, cerae, resinae pineae aridae, singulorum p. XX. *. spumae argenti p. C. *. olei § sextarium. Aut in quo sunt squamae aeris p. IV. cerussae, & aeruginis rasae sin-

l. 2. M. F. VIII. *l.* 5. M. F. P. *colophoniacae*. *l.* ead. F. CXXC. *l.* 9. M. F. P. σηπτὰ. *l.* 11. M. F. *. P. III. *l.* 14. M. F. P. *corpus & ossa*. *l.* 20. M. F. *Tasii*. *l.* 24. M. *scilliti*. *l.* 28. M. F. P. ignorant *Emplastrum Diogenis nigrum*. *l.* 30. M. F. *Diogeni*. *l.* 34. M. F. P. *passae*.

1 I. Rhodius de Ponderib. p. 13. 2 I. Rhodius de Ponderib. p. 11, 12. §. I. Rhodius de Ponderib. p. 27.

ſingulorum p. viii. *. ammoniaci p. xii. *. cerae, reſinae pineae, ſingulorum p. xxv. *. ſpumae argenti p. c. *. olei ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamae aeris p. xiv. *. galbani p. vi. *. ceruſſae, & aeruginis raſae, ſingulorum p. viii. *. ammoniaci p, xii. cerae, reſinae pineae, ſingulorum p. lv. *. ex quibus ſpuma argenti concoquitur.

21. *Ephesium Emplaſtrum rubrum, ad idem valens.*

Rubrum quoque emplaſtrum, quod Epheſium vocatur, huc aptum eſt. Habet reſinae terebinthinae p. ii. *. galbani p. iv. *. minii ſinopici p. vi. *. thuris fuliginis p. vi. *. cerae p. viii. *. ſpumae argenti p. lvi. *. olei veteris heminam.

22. *Aliud Emplaſtrum, ad idem valens.*

Item id, quod ex his conſtat; ſquamae aeris, thuris fuliginis, ſingulorum p. iv. *. galbani p. vi. *. ſalis ammoniaci p. xii. z. *. cerae p. xxv. *. olei tribus heminis. Haec autem aliis quoque recentioribus vulneribus recte imponuntur.

23. Λευκὰ *Emplaſtra non gravibus vulneribus accommodata, & maxime ſenilibus.*

Sunt etiam alba lenia, λευκὰ Graeci vocant, fere non gravibus vulneribus accommodata, praecipueque ſenilibus. Quale eſt quod habet ceruſſae p. lii. *. ſevi vitulini curati, & cerae, ſingulorum p. lviii. *. olei heminas tres, ex quibus ea ceruſſa coquitur.

24. *Elephantinum Emplaſtrum.* [1]

Aliud, quod habet ceruſſae p. xx. *. cerae. p. lv. *.

---

l. 5. P. vi. *l.* 6. M. F. p. xxii. *l.* ead. P. om. *ammoniaci*. p. xxii. *l.* ead. F. P. *cereae.* M. *cerae.* *l.* 7. M. F. P. om. *ex quibus*. *l.* 9. M. F. P. *Ethesium*. *l.* 12. M. F. P. *Ethesium*. *l.* 34. M. F. P. x.

1 Oribaſ. Synopſ. l. III.

p. LV. *. olei heminam, aquae sextarium. Quae quoties adjiciuntur cerussae vel spumae argenti, scire licet, illa ex his coquenda esse. Est autem ea percandida compositio, quae supra posita est, ideoque elephantina nominatur.

25. Lenia Emplastra.

Lenia quoque quaedam emplastra sunt, quae [1] λιπαρὰ fere Graeci nominant; ut id quod habet minii p. IV. *. spumae argenti p. XXV. *. cerae, & adipis suillae singulorum p. XXXV. *. vitellos ovorum quatuor.

26. Emplastrum lene.

Alia compositio generis ejusdem: cerae, resinae terebinthinae, singulorum p. V. *. cerussae p. VIII. *. spumae argenti, plumbi retrimenti, (σκωρίαν μολύβδυ Graeci vocant) 247, 34.
singulorum p. X. *. cicini olei, & myrtei, singulorum heminae tertia.

27. Archagathi Emplastrum lene.

Alia, quae ad auctorem Archagathum refertur: misyos cocti, aeris combusti, singulorum p. IV. *. cerussae coctae p. VIII. *. resinae terebinthinae p. X. *. spumae argenti p. VI. *.

28. Emplastra ejusdem generis, ad leniendum apta.

Etiamnum generis ejusdem: spumae argenti, cerae, adipis suillae, singulorum p. XXVII. *. vitelli cocti, rosae hemina. Aut compositio haec: cerati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis suillae pars quarta, paululum ex plumbi retrimento. Aut haec compositio; spumae argenti [2] selibra: ex olei hemina, & aquae marinae altera, cocta donec

l. 9. M. F. P. *quas*. *l.* ead. M. F. P. *λιπαρὰς*. *l.* 12. M. F. P. XXXVII. *l.* ead. M. F. P. om. *ovorum*. *l.* 15. M. F. VI. *l.* 17. M. P. *recrementi*. *l.* ead. M. F. *μολύβδι*. *l.* 18. M. F. P. XX. *l.* 19. M. F. P. om. *tertia*. *l.* 21. F. *tertia*. *l.* 22. M. F. P. *misii*. *l.* 29. F. *cocti* IV. *rosae*. *l.* 30. M. F. P. ignorant *aut compositio haec*. *l.* 31. M. F. P. *paulum*. *l.* 32. M. F. P. *recremento*. *l.* ead. M. F. P. om. *haec compos.*

1 Plin. XIII. 9. & XXXIII. 6. 2 Rhodius de Ponderib. p. 12.

nec bullire desierit, cui paulum cerae sit adjectum. Aut haec: pares portiones cerae, sevi, stibii, spumae argenti, cerussae.

CAP. XX.

De Pastillis.

Et primo de his, qui ad recentia vulnera glutinanda, sanandaque apti sunt.

PASTILLI quoque facultates diversas habent. Sunt enim ad recentia vulnera glutinanda sanandaque apti. Qualis est, qui habet chalcitidis, misyos, spumae nitri, floris aeris, gallae, aluminis scissilis modice cocti, singulorum p. I. *. aeris combusti, capitulorum mali punici, singulorum p. III. *. Hunc oportet diluere aceto, ac sic, ubi vulnus glutinandum est, illinere. At, si nervosus aut musculosus is locus est, commodius est cerato miscere, sic ut illius octo partes, nona hujus sit.

1. *Alius Pastillus ad glutinanda vulnera.*

Alius ad idem. Constat ex his: bituminis, aluminis scissilis, singulorum, p. I. *. aeris combusti p. IV. *. spumae argenti p. XI. *. olei sextario.

2. *De Sphragide Pastillo, quem Polyidas confecit ad glutinandum vulnus.*

Sed longe Polyidae [1] celeberrimus est: σφραγίς autem nominatur. Qui habet aluminis scissilis p. IV. *. atramenti sutorii p. II. *. myrrhae p. V. *. aloës tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, singulorum p. VI. *. quae contrita vino austero excipiuntur.

3. *Pastil-*

---

l. 2. M. F. P. om. *haec*. *l.* 3. M. F. *stibis*. *l.* 11. M. F. P. *chalcitis*. *l.* ead. M. F. P. *misii*. *l.* 15. M. F. P. om. *ac*. *l.* 25. M. F. *Polybus*. P. *Polybius*. *l.* 27. M. F. *Polybi*. P. *Polybii*. *l.* 29. M. F. XI. 2.

1 Caelius Aurelian. de Acut. Morb. III. 3.

3. Pastillus ad ulcera sordida, & nigritiem in auribus, naribus, & in obscoenis partibus, inflammationesque eorum.

Ad ulcera sordida, & nigritiem in auribus, naribus, obscoenis partibus, inflammationesque eorum: chrysocollae p. I. *. atramenti sutorii, aluminis scissilis, singulorum p. II. *. halicacabi corticis p. IV. *. minii p. VI. *. spumae argenti p. XII. *. cerussae p. XVI. *. quae ex aceto coguntur, &, ubi utendum est, diluuntur.

4. Pastillus Andronis ad uvam inflammatam, ad naturalia sordida, etiam cancro laborantia.

Andronis [1] vero est ad uvam inflammatam, ad naturalia sordida, etiam cancro laborantia: gallae, atramenti sutorii, myrrhae, singulorum p. I. *. aristolochiae, aluminis scissilis, singulorum p. II. *. capitulorum punici mali p. XXV. *. ex passo coactorum &, cum usus exigit, aceto vel vino dilutorum, prout valentius aut levius vitium est, cui medendum est.

5. Pastillus ad fissa ani, vel ora venarum fundentia sanguinem, vel cancrum.

Proprie autem ad ani fissa, vel ora venarum fundentia sanguinem, vel cancrum valet: aeruginis p. II. *. myrrhae p. IV. *. gummi p. VIII. *. thuris p. XII. *. stibii, lacrymae papaveris, acaciae, singulorum p. XVI. quae ex vino & teruntur, & in ipso usu deliquantur.

6. Pastillus ad expellendum calculum ex vesica.

Expellere autem ex vesica cum urina calculum videtur haec compositio: cassiae, croci,

l. 2. M. F. om. *& in.* *l.* 8. M. *haliacacabi.* *l.* 10. M. F. P. *aceto & coguntur.* *l.* 18. M. F. *capitula.* *l.* 19. M. F. *coacta.* *l.* 20. M. F. *diluta.* *l.* 21. M. F. P. *lenius.* *l.* ead. M. *fixa.* *l.* 27. M. F. P. om. *valet.* *l.* ead. M. F. P. XII. *l.* 28. M. P. F. om. *gummi.* p. VIII. *. *thuris* p. XII. *l.* ead. M. F. P. *stibis.* *l.* 29. M. F. P. XVI. *. *quae.* *l.* 32. M. F. P. *cum urina.* *l.* 34. M. P. *casiae.*

1 Oribas. Synops. III. Galen. de Comp. Med. secund. loc. III. 3.

croci, myrrhae, coſti, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, balſami, hyperici pares portiones conteruntur; deinde vinum lene inſtillatur, & paſtilli fiunt, qui ſinguli habeant p. I. *. hique ſinguli quotidie mane jejuno dantur.

CAP. XXI.

De Peſſis.

HAEC tria compoſitionum genera, id eſt, quae in malagmatis, emplaſtris paſtilliſque ſunt, maximum praecipueque varium uſum praeſtant. Sed alia quoque utilia ſunt: ut ea quae feminis ſubjiciunt. πεσσὺς Graeci vocant. † Eorum haec proprietas eſt: medicamenta compoſita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.

1. *Ad ſanguinem evocandum.*

Ad ſanguinem autem evocandum, cauneis duabus adjicitur nitri p. I. *. aut allii ſemen conteritur, adjicitur myrrhae paululum, & unguento ſuſino miſcetur. Aut cucumeris ſylveſtris pars interior ex lacte muliebri diluitur.

2. *Ad vulvam molliendam.*

Ad vulvam molliendam, ovi vitellus, & foenum Graecum, & roſa, & crocum temperantur. Aut elaterii p. III. *. ſalis tantundem, uvae taminiae p. VI. *. melle excipiuntur.

3. *Alia Peſſi compoſitio, ad idem valens.*

Aliud Boëtho [1] auctore: quod habet croci, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. IV. *. myr-

l. 14. M. F. P. *ſubjiciuntur.* *l.* 19. M. F. *canneis.* *l.* 28. M. F. 2. *l.* 29. M. F. *timiniae.* *l.* 32. M. F. P. *aut.* *l.* ead. M. F. P. om. *quod habet.*

1 Ejus meminit Cicero de Divin. II, 12.

myrrhae p. III. *. roſae p. I. *. ſevi vitulini p. III. ceræ p. II. *. miſcentur.

4. *Ad inflammationes vulvae Numenii Peſſus.*

Optima autem adverſus inflammationes vulvae Numenii compoſitio eſt, quae habet croci p. III. *. cerae p. I. *. butyri p. VIII. *. adipis anſerinae p. XII. *. vitellos coctos duos, roſae minus cyatho.

263, 15.

5. *Ad ejiciendum e vulva infantem mortuum.*

Si vero infans intus deceſſit, quo facilius ejiciatur, malicorium ex aqua terendum, eoque utendum eſt.

6. *Si mulier vitio locorum concidit, qua curatione utendum ſit.*

† Si concidere vitio locorum mulier ſolet, cochleae cum teſtis ſuis comburendae, conterendaeque, deinde his mel adjiciendum.

7. *Si mulier non comprehendit.*

Si non comprehendit, adeps leonina ex roſa mollienda eſt.

CAP. XXII.

De Medicamentis, quibus aridis utimur.

1. *Ad carnem ſupercreſcentem exedendam.*

QUAEDAM miſturae medicamentorum ſunt, quibus aridis neque coactis utimur ſic, ut inſpergamus; aut cum aliquo liquido mixta illinamus: quale eſt, ad carnem ſupercreſcentem exedendam, quod habet ſquamae aeris, fuliginis thuris, ſingulorum p. I. *, aeruginis p. II. *. Haec autem eadem cum melle purgant ulcera; & cum cera, implent. Miſy quoque & galla, ſi paribus portionibus miſceantur, corpus conſumunt: eaque vel arida inſper-

l. 11. M. F. *malocorium. l.* 17. M. F. P. *adjiciendam eſt. l.* 18. *a.* M. F. P. abſunt haec: *ſi mulier non comprehendit. l.* 24. M. F. *quaedam autem miſturae. l.* 29. M. F. P. om. *aeris. l.* 32. M. F. P. om. *&.*

ſpergere licet, vel excepta cadmia illinire.

2. *Ad putrem carnem continendam, ne ultra ſerpat, eamque leniter exedendam, plures compoſitiones.*

Putrem vero carnem continet, neque ultra ſerpere patitur, & leniter exeſt, mel vel cum lenticula, vel cum marrubio, vel cum oleae foliis, ante ex vino decoctis. Item ſertula campana in mulſo cocta, deinde contrita. Aut calx cum cerato. Aut amarae nuces cum allio, ſic ut hujus pars tertia ſit, paululumque his croci adjiciatur. Aut quod habet ſpumae argenti p. VI. *. cornu bubuli combuſti p. XII. *. olei myrtei, & vini cyathos ternos. Aut quod ex his conſtat: floris punici mali, atramenti ſutorii, aloës, ſingulorum p. II. *. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum p. IV. *. gallae p. VIII. *. ariſtolochiae p. X. *. Vehementius idem facit, etiam adurendo, auripigmentum cum chalcitide, & aut nitro, aut calce, aut charta combuſta. Item ſal cum aceto. Vel ea compoſitio, quae habet chalcitidis, capitulorum mali punici, aloës, ſingulorum p. II. *. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum p. IV. *. gallae p. VIII. *. ariſtolochiae p. X. *. mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Vel cantharidum, ſulphuris, ſingulorum p. I. *. lolii p. III. *. quibus adjicitur picis liquidae quantum ſatis eſt ad jungendum. Vel chalcitis quoque cum reſina & ruta mixta: aut cum eadem reſina diphryges: aut uva taminia cum pice liquida. Idem vero poſſunt & feces vini combuſtae, & calcis & nitri pares

l. 12. M. F. P. *paulumque*. *l.* 27. M. F. P. *canthariades*. p. XI. *l.* 28. M. F. P. om. *ſingulorum*. *l.* 32. M. F. *timinia*. *l.* 34. M. F. P. om. *&*.

pares portiones. Vel aluminis sciſſilis p. I. thuris, sandarachae; nitri, singulorum p. I. *. gallae p. VIII. *. ariſtolochiae p. X. *. mellis quantum ſatis eſt.

3. Herae compoſitio. [1]

Eſt etiam Herae compoſitio, quae habet myrrhae, chalcitidis, ſingulorum, p. II. *. aloës, thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. IV. *. ariſtolochiae, gallae immaturae, ſingulorum p. VIII. *. malicorii contriti p. XX. *.

4. Judaei compoſitio.

Eſt & Judaei: in qua ſunt calcis partes duae, nitri quam ruberrimi pars tertia: quae urina impuberis pueri coguntur, donec ſtrigmenti craſſitudo ſit. Sed ſubinde is locus, cui id illinitur, madefaciendus eſt.

5. Jollae compoſitio.

At Jollas, chartae combuſtae, ſandarachae, ſingulorum p. I. *. calcis p. II. p. auripigmenti tantundem miſcebat.

6. Ad ſanguinis profluvia vel ex membrana cerebri, vel aliis locis; & ad cancrum, & ad inducendam cicatricem, & ad coërcendam carnem increſcentem.

Si vero ex membrana, quae ſuper cerebrum eſt, profluit ſanguis, vitellus combuſtus & contritus inſpergi debet. Si ex alio loco ſanguinis profluvium eſt, auripigmenti, ſquamae aeris, ſingulorum p. I. *. ſandarachae p. II. *. marmoris cocti p. IV. *. inſpergi debent. Eadem cancro quoque obſiſtunt. Ad inducendam cicatricem, ſqamae aeris, thuris fuliginis, ſingulorum p. II. *.

---

l. 5. M. F. P. *Hierae.* *l.* 6. M. P: F. *Hierae.* *l.* 10. M. *malacorii.* *l.* 11. F. om. XX. *l.* 13. F. om. &. M. *etſi.* *l.* 25. M. F. P. *creſcentem.* *l.* 28. M. F. P. *ex.* *l.* 31. M. F. om. *. *l.* 32. M. F. *debet.*

1 Oribaſ. Synopſ. L. III. de *Paſtillis.*

p. II. *. calcis p. IV. p. Eadem increſcentem quoque carnem coërcent.

7. *Timaei compoſitio ad ignem ſacrum vel cancrum.*

Timaeus autem ad ignem ſacrum, & ad cancrum his utebatur: myrrhae p. II. *. thuris, atramenti ſutorii, ſingulorum p. III. *. ſandarachae, auripigmenti, ſqamae aeris, ſingulorum p. IV. *. gallae p. VI. *. ceruſſae combuſtae p. VIII. *. Eadem vel arida inſperſa, vel melle excepta idem praeſtant.

8. *Ad ſternutamenta excitanda.*

Sternutamenta vero & albo veratro, vel ſtruthio conjecto in nares excitantur. vel his miſtis: piperis, veratri albi, ſingulorum p. III. caſtorei p. I. *. ſpumae nitri p. II. *. ſtruthii p. III. *.

9. *Gargarizationes quibus fieri debeant.*

Gargarizationes autem aut laevandi cauſa fiunt, aut reprimendi, aut evocandi. Laevant, lac, cremor vel ptiſanae, vel furfurum. Reprimit autem aqua, in qua vel lenticula, vel roſa, vel rubus, vel cotoneum malum, vel palmulae decoctae ſunt. Evocant, ſinapi, piper.

CAP. XXIII.

De Antidotis,

& quibus malis opitulentur.

ANTIDOTA raro, ſed praecipue interdum neceſſaria ſunt, quia graviſſimis caſibus opitulantur. Ea recte quidem dantur colliſis corporibus vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt, vel in viſcerum, late-

---

l. 1. M. F. P. om. p. II. *. *l.* 4. F. *vel ad cancrum.* *l.* 5. M. F. P. *vel.* *l.* 16. M. F. I. *l.* 17. P. VIII. *l.* 22. M. F. P. om. *autem.* *l.* 33. M. om. *in.*

laterum, faucium, interiorumque partium doloribus. Maxime autem desideranda sunt adversus venena, vel per morsus, vel per cibos, aut potiones nostris corporibus inserta.

1. *Compositio antidoti.*

Unum est, quod habet lacrymae papaveris p. *. z. acori, malabathri p. v. *. iridis Illyricae, gummi, singulorum p. II. *. anisi p. III. *. nardi Gallici, foliorum rosae aridorum, cardamomi, singulorum p. IV. *. petroselini p. *. III. z. trifolii p. v. *. cassiae nigrae, silis. bdellii, carpobalsami, seminis papaveris albi, singulorum p. *. z. styracis p. *. v. z. myrrhae, opopanacis, nardi Syri, thuris masculi, hypocistidis succi, singulorum p. VI. *. castorei p. VI. *. costi, piperis albi, galbani, resinae terebinthinae, croci, floris junci rotundi, singulorum p. VI. *. z. dulcis radicis p. VIII. *. z. quae melle vel passo excipiuntur.

2. *Aliud antidotum,* [1] *Ambrosia nominatum; quod Zopyrus Ptolemaeo regi composuit.*

Alterum, quod Zopyrus regi Ptolemaeo dicitur composuisse, atque Ambrosiam nominasse, ex his constat: costi, thuris masculi, singulorum p. v. *. piperis albi p. *. z. floris junci rotundi p. II. *. cinamomi p. III. *. cassiae nigrae p. IV. *. croci Cilicii p. *. IV. z. myrrhae, quam stacten nominant, p. v. *. nardi Indici p. *. v. z, quae singula contrita melle cocto excipiuntur: deinde, ubi utendum est, id, quod [2] AEgyptiae fabae magnitudinem impleat, in potione vini diluitur.

 3. *An-*

l. 11. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. IV. *l.* ead. F. *perfolii.* *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 12. M. F. P. *balsami.* *l.* 13. M. F. P. *piperis.* *l.* 14. F. om. *. M. VIII. P. VIII. *. *l.* 19. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 20. F. *quae vel melle.* *l.* 26. M. F. om. *. *l.* 27. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 28. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 29. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. P. *nominat.* *l.* 30. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. P. VIII.

1 Ambrosiae Junii Crispi meminit Marcellus de Med. cap. XXIII. p. 345. 2 Rhodius de Ponderib. p. 25.

3. *Antidotum Mithridatis.* [1]

Nobilissimum autem est Mithridatis, quod quotidie sumendo rex ille dicitur adversus venenorum pericula tutum corpus suum reddidisse. In quo haec sunt: costi p. *. z. acori p. V. *. hyperici, cumini, sagapeni, acaciae succi, iridis Illyricae, cardamomi, singulorum p. II. *. anisi p. III. *. nardi Gallici, gentianae radicis, aridorum rosae foliorum, singulorum p. IV. *. papaveris lachrymae, petroselini, singulorum p. *. IV. z. cassiae, sileris, lolii, piperis longi singulorum p. VI. *. styracis p. *. V. z. castorei, thuris, hypocistidis succi, myrrhae, opopanacis, singulorum p. VI. *. malabathri folii p. VI. *. floris junci rotundi, resinae terebinthinae, galbani, dauci Cretici seminis, singulorum p. *. V. z. nardi, opobalsami, singulorum p. *. VI. z. thlaspis p. *. VI. radicis Ponticae p. VII. *. croci, zinziberis, cinnamomi, singulorum p. *. VIII. Haec contrita melle excipiuntur, & adversus venenum, quod magnitudinem nucis Graecae impleat, ex vino datur. In caeteris autem affectibus corporis pro modo eorum vel quod [2] AEgyptiae fabae vel ervi magnitudinem impleat, satis est.

CAP. XXIV.

De Acopis. [3]

1. *Acopum nervis utile.*

ACOPA quoque utilia nervis sunt. Quale est, quod habet floris junci rotundi p. *. II. zz. costi, junci quadrati,

l. 6. M. F. om. *. l. ead. F. om. *. l. 8. M. F. om. *. l. 10. M. F. om. *. l. 12. M. F. *scilis*. l. 13. F. om. *. l. 15. M. F. om. *. l. 18. M. F. VI. l. 19. F. V. *. 22. l. 21. F. om. VIII. *. l. 26. M. P. *vel quod ervi.*

1 Plin. H. N. XXIII. 18. 2 Jo. Rhodius de Ponderib. p. 26. 3 Scribon. Larg. cap. CLIV. c. 26.

drati, lauri baccarum, ammoniaci, cardamomi, ſingulorum p. *. IV. z. myrrhae, aeris combuſti, ſingulorum p. VII. *. iridis Illyricae, cerae, ſingulorum p. IV. *. Alexandrini calami, junci rotundi, aſpalathi, xylobalſami, ſingulorum p. XVIII. *. ſevi p. I. *. unguenti irini cyathum.

2. *Acopum Elodes nervis utile.*

Alterum, quod ἐλαιῶδες vocant, hoc modo fit: cerae p. *. z. olei tantundem, reſinae terebinthinae ad nucis juglandis magnitudinem; ſimul incoquuntur: deinde infuſa in mortario teruntur, inſtillaturque ſubinde quam optimi mellis acetabulum, tum irini unguenti, & roſae terni cyathi.

3. Ἔγχριστα *ad ulcera purganda & implenda.*

Ἔγχριστα autem Graeci vocant liquida, quae illinuntur. Quale eſt, quod fit ad ulcera purganda & implenda, maxime inter nervos, paribus portionibus inter ſe mixtis, butyri, medullae vitulinae, ſevi vitulini, adipis anſerinae, cerae, mellis, reſinae terebinthinae, roſae, olei cicini. Quae ſeparatim omnia liquantur, deinde liquida miſcentur, & tum ſimul teruntur. Et hoc quidem magis purgat: magis vero emollit, ſi pro roſa cyprus infunditur.

4. *Ad ſacrum ignem.*

Ad ſacrum ignem: ſpumae argenti p. VI. *. cornu bubuli combuſti p. II. *. conteruntur, adjiciturque invicem vinum, & id, quod ſpecialiter [1] ſic vocatur, & myrteum, donec utriuſque terni cyathi conficiantur.

CAP.

---

l. 3. F. *. VII. *l.* 5. M. F. *aſphalti.* *l.* 8. M. F. P. *Elaeodes.* *l.* 23. M. F. P. *cilicini.* *l.* 32. M. P. *ſit.*

1 Omnes edit. *Sil.* cujus meminit Plin. H. N. XXXIII. 13. Plura loca congeſſit Rhodius ad Scribon. Larg. cap. XXX. §. 126. & in Lexico.

CAP. XXV.

De Catapotiis.

1. *Catapotium ad ſomnum accerſendum, & levationem doloris, & ſimul ad coquendum.*

CATAPOTIA quoque multa ſunt, variisque de cauſis fiunt. Ἀνώδυνα vocant, quae ſomno dolorem levant. Quibus uti, niſi nimia neceſſitas urget, alienum eſt. Sunt enim ex vehementibus medicamentis, & ſtomacho alienis. Prodeſt tamen etiam ad concoquendum, quod habet papaveris lachrymae, galbani, ſingulorum p. I. *. myrrhae, caſtorei, piperis, ſingulorum p. II. Ex quibus, quod ervi magnitudinem habet, ſatis eſt devoraſſe.

2. *Catapotium valentius ad ſomnum.*

Alterum, ſtomacho pejus, ad ſomnum valentius, ex his fit: mandragorae p. *. z. apii ſeminis, item hyoſcyami ſeminis, ſingulorum p. IV. *. quae ex vino teruntur. Unum autem ejuſdem magnitudinis, quae ſupra poſita eſt, abunde eſt ſumpſiſſe.

3. *Catapotium ad plurimos dolores per ſomnum leniendos.*

Sive autem capitis dolores, ſive ulcera, ſive lippitudo, ſive dentes, ſive ſpiritus difficultas, ſive inteſtinorum tormenta, ſive inflammatio vulvae, ſive coxae eſt, ſive jecur, aut lienis, aut latus torquet, ſive vitio locorum aliqua prolabitur & obmuteſcit, occurrit dolori per quietem ejuſmodi catapotium. Silis, acori, rutae ſilveſtris ſeminis, ſingulorum p. II. *, caſtorei, cinamomi, ſin-

---

l. 4, *ad concoquendum, l.* 10. M. F. P. *poteſt, l.* 14. M. F. P. II. *. *ex, l.* 20. F. *. IV. *l.* 21. M. P. *vinum, l.* 28. M. F. P. *eſt, ſive coxa. l.* 33. M. F. I. P. I. *.

ſingulorum p. II. *. papaveris lachrymae, panacis radicis, mandragorae malorum aridorum, junci rotundi floris, ſingulorum p. II. *. piperis grana LVI. Haec per ſe contrita, rurſus inſtillato ſubinde paſſo, ſimul omnia teruntur, donec craſſitudo ſordium fiat. Ex eo paulum aut devoratur, aut aqua diluitur, & potui datur.

4. *Catapotium aliud ad multa valens.*

† Quinetiam ſilveſtris papaveris, cum jam ad excipiendam lachrymam maturum eſt, manipulus, qui manu comprehendi poteſt, in vas demittitur, & ſuper infunditur aqua, quae id contegat, atque ita coquitur. Ubi jam bene manipulus is coctus eſt, ibidem expreſſus projiciatur; & cum eo humore paſſum pari menſura miſceatur, inferveatque, donec craſſitudinem ſordium habeat. Cum infrixit, catapotia ex eo fiunt, ad noſtrae [1] fabae magnitudinem, habentque uſum multiplicem. Nam & ſomnum faciunt, vel per ſe aſſumpta, vel ex aqua data & aurium dolores levant, adjectis exiguo modo rutae ſucco, ac paſſo: & tormina ſupprimunt ex vino liquata: & inflammationem vulvae coërcent, miſta cerato ex roſa facto, cum paulum his croci quoque acceſſit: & ex aqua fronti inducta, pituitam in oculos decurrentem tenent.

5. *Catapotium ad inducendum ſomnum, quem vulva dolens prohibuit.*

Item, ſi vulva dolens ſomnum prohibet, croci p. II. *. aniſi, myrrhae, ſingulorum p. I. *. papaveris lacrymae p. IV. *. cicutae ſemi-

l. 4. F. *. II. *l.* 16. M. F. P. *projicitur*. *l.* ead. M. F. P. *paſſi*. *l.* 17. M. F. P. *miſcetur*. *l.* 24. *ſucci*, *l.* ead. M. F. *paſſi*. *l.* 27. M. P. *paulum*. *l.* 30, M. F. P. *quod*. *l.* 32. M. F. P. *prohibuit*. *l.* 34. F. M.

1 Rhodius de Ponder. p. 25.

ſeminis p. VIII. *. miſcentur, excipiunturque vino veteri & quod lupini magnitudinem habet, in tribus cyathis aquae diluitur. Id tamen in febre periculoſe datur.

6. *Ad jecur ſanandum.*

Ad ſanandum jecur, nitri p. *. z. croci, myrrhae, nardi Gallici, ſingulorum p. I. *. melle excipiuntur, daturque, quod AEgyptiae fabae magnitudinem habeat.

7. *Ad finiendos dolores lateris.*

Ad lateris dolores finiendos piperes, ariſtolochiae, nardi, myrrhae pares portiones.

8. *Ad thoracis dolores finiendos.*

Ad thoracis, nardi p. I. *. thuris, caſſiae, ſingulorum p. III. *. myrrhae, cinnamomi, ſingulorum p. VI. *. croci. p. VIII. reſinae terebinthinae quadrans, mellis heminae tres.

9. *Catapotium Athenionis ad tuſſim.*

Ad tuſſim, † Athenionis: myrrhae, piperis, ſingulorum p. I. *. caſtorei, papaveris lacrymae, ſingulorum p. I. *. Quae ſeparatim contuſa poſtea junguntur, & ad magnitudinem fabae noſtrae, bina catapotia mane, bina noctu dormituro dantur.

10. *Catapotium Heraclidis Tarentini ad tuſſim & ſomnum.*

At, ſi tuſſis ſomnum prohibet, ad utrumque Heraclidis Tarentini: croci p. I. *. cinnamomi, caſtorei, papaveris lachrymae, ſingulorum p. I. *. myrrhae, piperis longi, coſti, galbani, ſingulorum p. *. z.

11. *Catapotium ad purganda ulcera in faucibus tuſſientibus.*

Quod ſi purganda ſunt ulcera in faucibus

l. 7. F. *. I. *l.* 14. M. F. *. I. *l.* 15. M. F. *. III. *l.* 27. M. F. P. om. *At.* *l.* ead. M. F. *utranque.* *l.* 30. M. F. *. I.

bus tussientibus, panacis, myrrhae, resinae terebinthinae, singulorum p. v. *. galbani p. *. z. hyssopi p. *. z. conterenda sunt, hisque hemina mellis adjicienda, & quod digito excipi potest, devorandum est.

12. *Colice Cassii medici.*

Colice vero Cassii ex his constat: croci, 224, 1.
anisi, castorei, singulorum p. III. *. petroselini p. IV. *. piperis & longi, & rotundi, singulorum p. v. *. papaveris lacrymae, junci rotundi, myrrhae, nardi, singulorum p. VI. *. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari potest, & ex aqua calida sumi.

13. *Ad infantem mortuum aut secundas expellendas.*

Infantem vero mortuum, aut secundas expellit aquae potio, cui salis ammoniaci p. I. *. aut cui dictami Cretici p. I. *. adjectum est.

14. *Laborantibus ex partu quid dari debeat.*

Ex partu laborantibus, erysimum ex vino tepido jejunis dari debet.

15. *Ad adjuvandum vocem.*

Vocem adjuvat, thuris p. I. *. in duobus cyathis vini datum.

16. *Adversus difficultatem urinae.*

Adversus urinae difficultatem: piperis longi, castorei, myrrhae, galbani, papaveris lacrymae, croci, costi, unciae singulae, styracis, resinae terebinthinae pondo sextantes, mellis absinthii cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabae AEgyptiae mane & coenato dari debet.

17. *Arteriaces compositio quomodo fiat.*

Arteriace vero hoc modo fit: cassiae, iridis,

---

l. 2. M. F. x. *l.* 6. M. F. *Collice.* *l.* 7. M. F. *collice.* *l.* ead. forte *costi*, uti Libro IV. c. 14. Sed malim ibi legere *croci.* Ita Scribon. Larg. cap. XXIX. cujus descriptio in aliis variat. *l.* 21. F. *laboranti.* *l.* ead. M. F. P. *jejunae.* *l.* 23. M. F. P. *. 1. *l.* 30. M. P. *mel.* *l.* 31. M. F. P. *Aegyptiae & mane.*

dis, cinnamomi, nardi, myrrhae, thuris, singulorum p. I. *. croci p. I. *. piperis [1] grana xxx. ex passi tribus sextariis decoquuntur, donec mellis crassitudo his fiat. Aut croci, myrrhae, thuris singulorum p. I. *. conjiciuntur in passi eundem modum, eodemque modo decoquuntur. Aut ejusdem passi heminae tres usque eo coquuntur, donec extracta inde gutta indurescat; & adjicitur tritae cassiae p. I. *.

CAP. XXVI.

De quinque generibus noxarum corporis.

CUM facultates medicamentorum proposuerim; genera, in quibus noxa corpori est, proponam. Ea quinque sunt. Cum quid extrinsecus laesit, ut in vulneribus. Cum quid intra seipsum corruptum est, ut in cancro. Cum quid innatum est, ut in vesica calculus. Cum quid increvit, ut vena, quae intumescens in varicem convertitur. Cum quid deest, aut cum curta pars aliqua est. Ex his alia sunt, in quibus medicamenta, alia in quibus plus manus proficit. Ego, dilatis his, quae praecipue scalpellum in manum postulant, nunc de his dicam, quae maxime medicamentis egent. Dividam autem hanc quoque curandi partem, sicut priorem; & ante dicam de his, quae in quamlibet partem corporis incidunt; tum de his, quae certas partes infestant. Incipiam a vulneribus.

1. *De vulneribus, quae per tela inferuntur.*

In his autem ante omnia scire medicus debet,

l. 2. M. F. *. 1. *l.* ead. M. F. *. 1. *l.* 5. M. F. *. 1. *l.* 10. M. F. *. 1. *l.* 12. M. F. P. addunt *& primo de vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. l.* 21. M. F. P. *ut. l.* 23. M. F. P. *quibus plus medicamenta. l.* 24. M. F. P. *ergo. l.* 25. M. F. P. *&. l.* ead. legendum est *aut* vel *ac. l.* 29. M. P. om. *de his. l.* 30. M. F. *inducunt. l.* 32. a M. F. P. absunt haec: *De vulneribus, quae per tela inferuntur.*

1 pag. 252. 257.

debet, quae insanabilia sint, & quae difficilem curationem habeant, quae promptiorem. Est enim prudentis hominis, primum eum, qui servari [1] non potest, non attingere, nec subire speciem ejus, ut occisi, quem 14, 1.
sors ipsius interemit. Deinde, ubi gravis metus sine certa tamen desperatione est, indicare necessariis periclitantis, in difficili [2] rem esse: ne, si victa ars malo fuerit, vel ignorasse, vel fefellisse videatur. Sed ut haec prudenti viro conveniunt: sic rursus histrionis est, parvam rem attollere, quo plus praestitisse videatur. Obligari aequum est confessione promptae rei, quo curiosius etiam circumspiciat, ne, quod per se exiguum est, majus curantis negligentia fiat.

2. *Quae vulnera insanabilia sint.*

[3] Servari non potest, cui basis cerebri, cui cor, cui stomachus, cui jocinoris portae, cui in spina [4] medulla percussa est; cuique aut pulmo medius, aut jejunum, aut [5] tenuius intestinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati sunt; cuive circa fauces grandes venae, vel arteriae praecisae sunt. 81, 23.

3. *Quae vulnera difficilem curationem habeant.*

Vix autem ad sanitatem perveniunt, quibus ulla parte aut pulmo, aut jocinoris crassum, aut membrana, quae continet cere- 512, 13.
brum, aut lienis, aut vulva, aut vesica, aut ullum intestinum, aut septum transversum vulneratum est. Hi quoque in praecipiti sunt, in quibus usque ad grandes intusque con-

---

l. 1. M. P. om. *&*. *l.* 6. M. F. P. *peremit.* *l.* 10. M. F. P. *fefellisse se videatur.* *l.* 14. M. F. P. *obligarique aequum.* *l.* 27. M. F. P. om. *aut.*

1 Hipp. de Arte T. IV. 6. XXIII. 5, 6. Apuleius de Doctr. Platon. L. II. Cicero ad Attic. L. XVI. Ep. 15. Rittershus. ad Isidor. Pelusiot. L. II. Epist. 16. 2 Aegin. VI. 88. 3 Aph. VI. 18. Coac. Not. III. 387. II. Praedict. XIX. XLII. 4 Exemplum vide apud Tulpium Obs. L. III. c. 27. 5 Aph. VI. 24. Coac. Not. III. 379. 389.

conditas venas in alis vel poplitibus mucro descedit. Periculosa etiam vulnera sunt, ubicunque venae majores sunt, quoniam exhaurire hominem profusione sanguinis possunt. Idque evenit non in alis tantum, atque poplitibus; sed etiam in his venis, quae ad anum testiculosque perveniunt. Praeter haec malum vulnus est, quodcunque in alis vel feminibus, vel inanibus locis, vel inter digitos est. Item quodcunque musculum, aut
81, 23. nervum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem laesit.

4. *Quae vulnera tutiorem curationem habeant.*

Tutissimum omnium, quod in [1] carne est. Et haec quidem loco vel pejora, vel meliora sunt. Modo vero periculum facit, quodcunque magnum est.

5. *Observationes in vulneris genere & figura.*

Aliquid etiam in vulneris genere figuraque est. Nam pejus est, quod etiam collisum, quam quod tantum discissum est, adeo ut acuto quoque, quam retuso telo, vulnerari commodius sit. Pejus etiam vulnus est, ex quo aliquid excisum est; ex quove caro alia parte abscissa, alia dependet. Pessima quaeque plaga [2] curva est: tutissima, quae lineae modo recta est. Quo deinde propius huic illive figurae vulnus est, eo uel deterius vel tolerabilius est.

18, 33. 6. *AEtatis observatio, & corporis, &*
119, 31. *vitae, & temporis.*

Quin etiam confert aliquid & aetas, & [3] corpus, & vitae propositum, & anni tempus, quia facilius sanescit puer vel adolescens, quam senior: valens, quam infirmus: neque

l. 2. Caesarius in margine *descendit.* *l.* 9. M. F. P. *locis, vel in articulis.* *l.* 18. M. F. P. *observationes quaedam & aetatis & corporis & vitae & temporis in vulneribus.* *l.* 22. F. *retunso.* *l.* 25. M. F. om. *que.* P. *quae.* *l.* ead. M. P. *in orbem.* *l.* 29. a M. F. P. haec absunt: *Aetatis observatio & corporis & vitae & temporis.*

1 Hippoc. Coac. Not. III. 390. & I. de Morb. III. 5. 2 II. Praed. XXIV. 2. Coac. Praen. III. 389. 3 II. Praedict. XIX. 7.

neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quam ſi alterum ex his eſt: integri habitus, quam corrupti: exercitatus, quam iners: ſobrius & temperans, quam vino venerique deditus. Opportuniſſimumque curationi tempus [1] vernum eſt; aut certe neque fervens, neque frigidum. ſiquidem vulnera & 42, 17. nimius calor & nimium frigus infeſtant; maxime tamen horum varietas: ideoque perniciosiſſimus autumnus eſt.

7. *Signa eorum, quae intus laeſa ſunt.* 33, 33.

Sed pleraque ex vulneribus oculis ſubjecta ſunt: quorumdam ipſae ſedes indices ſunt, quas alio loco demonſtravimus, cum poſitus interiorum partium oſtendimus. Verumtamen, quia quaedam vicina ſunt, intereſtque, vulnus in ſumma parte ſit, an penitius penetraverit, neceſſarium eſt notas ſubjicere, per quas quid intus ictum ſit, ſcire poſſimus; & ex quibus vel ſpes, vel deſperatio oriatur.

8. *Signa percuſſi cordis.* [2]

Igitur, corde percuſſo, ſanguis multus fertur, venae langueſcunt, color pallidiſſimus, ſudores frigidi, malique odoris, tanquam in aegroto corpore oriuntur: extremisque partibus frigidis [3] matura mors ſequitur.

9. *Signa pulmonis icti.* [4]

Pulmone icto, ſpirandi difficultas eſt: ſanguis ex ore ſpumans, ex plaga rubens, ſimulque etiam ſpiritus cum ſono fertur: in vulnus inclinari juvat: quidam ſine ratione conſurgunt. Multi ſi in ipſum vulnus inch-

---

l. 11. M. F. P. ignorant *ſigna eorum, quae intus laeſa ſunt.* *l.* 17. M. P. *quoque.* *l.* 18. M. F. P. *penitus.* *l.* 19. M. F. P. *actum.* *l.* 21. M. F. P. *oritur.* *l.* 26. M. F. P. *rorato.*

1 Aph. VI. 47. 2 Aeginet. VI. 88. 3 Aph. VIII. 12. 4 Aeginet. VI. 88.

inclinati ſunt, loquuntur: ſi in aliam partem, obmuteſcunt.

10. *Signa jocinoris vulnerati.*

Jocinoris autem vulnerati notae ſunt: multus ſub dextra parte praecordiorum profuſus ſanguis: ad ſpinam reducta praecordia; in ventrem cubandi dulcedo; punctiones, doloresque uſque ad jugulum, junctumque ei latum ſcapularum os, intenti. quibus nonnunquam etiam bilioſus vomitus accedit.

11. *Signa percuſſorum renum.*

Renibus vero percuſſis, dolor ad inguina teſticulosque deſcendit: difficulter urina redditur; eaque aut eſt cruenta, aut cruor fertur.

12. *Signa vulnerati lienis.*

At, liene icto, ſanguis niger a ſiniſtra parte prorumpit: praecordia cum ventriculo ab eadem parte indureſcunt: ſitis ingens oritur: dolor ad jugulum, ſicut jocinore vulnerato, venit.

13. *Signa percuſſae vulvae.*

At, cum vulva percuſſa eſt, dolor in inguinibus, & coxis, & feminibus eſt: ſanguinis pars per vulnus, † pars per naturam deſcendit: vomitus bilis inſequitur. Quaedam obmuteſcunt: quaedam mente labuntur; quaedam, ſui compotes, nervorum oculorumque dolore urgeri ſe confitentur; morientesque eadem, quae corde vulnerato, patiuntur.

14. *Signa percuſſi cerebri, vel membranae ejus.*

Si cerebrum membranave ejus vulnus accepit,

l. 9. M. F. P. *latus.* *l.* 9. M. F. P. *intentum.* *l.* 12. M. F. *renium.* *l.* 24. M. F. P. om. *in.* *l.* 25. M. P. F. *femoribus.* *l.* 26. M. P. *naturale.* *l.* 31. M. F. P. *tandem.* *l.* 34. M. F. P. *ſin.*

accepit, ſanguis per nares, quibusdam etiam per aures exit; fereque bilis [1] vomitus inſequitur: quorumdam ſenſus obtunduntur, appellatique ignorant: quorumdam trux vultus eſt: quorundam oculi, quaſi reſoluti, huc illucque moventur: fereque tertio, vel quinto die delirium accedit. Multorum etiam nervi [2] diſtenduntur. Ante mortem autem plerique faſcias, quibus caput deligatum eſt, lacerant, ac nudum vulnus frigori objiciunt.

15. *Signa ſtomachi percuſſi.*

Ubi ſtomachus autem percuſſus eſt, ſingultus, & bilis vomitus inſequitur: ſi quid cibi vel potionis aſſumptum eſt, id redditur cito: venarum motus elangueſcunt: ſudores tenues oriuntur; per quos extremae partes frigeſcunt.

16. *Signa jejuni inteſtini, & ventriculi vulnerati, & aliorum inteſtinorum.* [3]

Communes vero jejuni inteſtini & ventriculi vulnerati notae ſunt. Nam cibus & potio per vulnus exeunt: praecordia indureſcunt: nonnunquam bilis per os redditur. Inteſtino tantum ſedes inferior eſt. Caetera inteſtina icta vel ſtercus [4], vel odorem ejus exhibent.

17. *Signa percuſſae medullae, quae in ſpina eſt.*

Medulla vero, quae in ſpina eſt, diſciſſa, nervi reſolvuntur, aut diſtenduntur: ſenſus intercidit: interpoſito tempore aliquo ſine voluntate inferiores partes vel ſemen, vel urinam, vel etiam ſtercus excernunt.

18. Si-

---

l. 6. M. F. P. *huc atque illuc.* *l.* 10. M. F. P. *deligatum.* *l.* 15. M. F. P. *ſingultus.* *l.* ead. M. F. *ea.* *l.* 29. M. F. P. *diſcuſſa.*

1 Aph. VI. 50. Aeginet. VI. 88. Hippoc. Coac. Not. III. 383, 384. 2 Aegin. VI. 90. 3 Aeginet. VI. 88. 4 Valleriola Obſ. L. II. Obſ. 9.

18. *Signa septi transversi percussi.*

At, si septum transversum percussum est, praecordia sursum contrahuntur, spina dolet, spiritus rarus est, sanguis spumans fertur.

19. *Signa vesicae vulneratae.*

Vesica vero vulnerata, dolent inguina: quod super pubem est, intenditur: pro urina, sanguis; at ex ipso vulnere urina descendit: stomachus afficitur. itaque aut bilem vomunt, aut singultiunt: frigus, & ex eo mors sequitur.

20. *De sanguine, & sanie, & pure, & eorum speciebus: quandoque meliora, deteriorave sint.*

His cognitis, etiamnum quaedam alia noscenda sunt, ad omnia vulnera ulceraque, de quibus dicturi sumus, pertinentia. Ex his autem exit sanguis, sanies, pus. Sanguis omnibus notus est. Sanies est tenuior hoc, varie crassa, & glutinosa, & colorata. Pus crassissimum albidissimumque, glutinosius & sanguine & sanie. Exit autem sanguis ex vulnere recenti, aut jam sanescente. Sanies est inter utrumque tempus. Pus ex ulcere jam ad sanitatem spectante. Rursus & sanies & pus quasdam species Graecis nominibus distinctas habent. Est enim quaedam sanies, quae vel ἰχὼρ, vel μελίκηρα nominatur. Est pus, quod ἐλαιῶδες appellatur. Ἰχωρ [1] tenuis, subalbidus, ex malo ulcere exit, maximeque ubi, nervo laeso, inflammatio secuta est. Μελίκηρα crassior est, glutinosior, & subalbida, mellique albo subsimilis. Fertur haec quoque ex malis ulce-

---

l. 9. M. F. P. *Aut.* *l.* 28. M. F. *hydrops.* *l.* ead. P. μελικεϱα. M. *melitera.* *l.* 30. M. F. *hydrops.* *l.* 32. P. μελικέϱα. M. *melitera.* *l.* ead. M. F. P. om. *est.* *l.* 33. M. F. P. *& glutinosior.*

1 Mercurial. Variar. Lect. IV, 14.

ulceribus, ubi nervi circa articulos laesi sunt; & inter haec loca, maxime ex genibus. Ἐλαιῶδες tenue, subalbidum, quasi unguinosum colore, atque pinguitudine oleo albo non dissimile apparet in magnis ulceribus sanescentibus. Malus est autem sanguis, nimium aut tenuis, aut crassus; 82, 11 colore vel lividus, vel niger; aut pituita mistus, aut varius. Optimus calidus, rubens, modice crassus, non glutinosus. Itaque protinus ejus vulneris expedita magis curatio est, ex quo sanguis bonus fluxit. Itemque postea spes in his major est, ex quibus melioris generis quaeque proveniunt. Sanies igitur mala est, multa, nimis tenuis, livida, aut pallida, aut nigra, aut glutinosa, aut mali odoris, aut quae ipsum ulcus, & junctam ei cutem erodit. Melior est non multa, modice crassa, subrubicunda, aut subalbida. Ἰχὼρ autem pejor est multus, crassus, sublividus aut subpallidus, glutinosus, ater, calidus, mali odoris. Tolerabilior est subalbidus, quique caetera omnia contraria prioribus habet. Melicera autem mala est, multa, & percrassa: melior, quae & tenuior, & minus copiosa est. Pus inter haec optimum est. Sed id quoque pejus est, multum, tenue, dilutum; magisque, si ab initio tale est; itemque, si colore sero simile, si pallidum, si lividum, si faeculentum. Praeter haec, si male olet; nisi tamen locus hunc odorem excitat. Melius est, quo minus est, quo crassius, quo albidius: 321, 20. itemque, si laeve est, si nihil olet, si aequa-

---

l. 4. M. F. P. *unctum.* *l.* 17. M. F. P. *quae & ipsum.* *l.* 19. M. F. P. om. *est.* *l.* 20. M. F. *hydrops.* *l.* 23. M. F. P. *qui.* *l.* 24. P. *meliceria.* M. *melitera.* *l.* 30. M. F. P. *faeculentum est.*

T

aequale eſt. Modo tamen, convenire & magnitudini vulneris, & tempori debet. Nam plus ex majore, plus nondum ſolutis inflammationibus naturaliter fertur. Ἐλαιῶδες quoque pejus eſt multum, & parum pingue: quo minus autem, quoque id ipſum pinguius, eo melius eſt.

21. *Curatio adverſus profuſionem ſanguinis in vulneribus.* [1]

Quibus exploratis, ubi aliquis ictus eſt, qui ſervari poteſt, protinus proſpicienda duo ſunt: ne ſanguinis profuſio, neve inflammatio interimat. Si profuſionem timemus (quod ex ſede vulneris, & ex magnitudine ejus, & ex impetu ruentis ſanguinis intelligi poteſt) ſiccis linamentis vulnus implendum eſt, ſupraque imponenda ſpongia ex aqua [2] frigida expreſſa, ac manu ſuper comprimenda. Si parum ſic ſanguis conquieſcit, ſaepius linamenta mutanda ſunt. Et, ſi ſicca parum valent, aceto madefacienda ſunt. Id vehemens ad ſanguinem ſupprimendum eſt: ideoque quidam id vulneri infundunt. Sed alius rurſus metus ſubeſt; ne, nimis valenter ibi retenta materia, magnam inflammationem poſtea moveat. Quae res efficit, ut neque rodentibus medicamentis, neque adurentibus, & ob id ipſum inducentibus cruſtam, (quamvis pleraque ex his ſanguinem ſupprimunt) ſit utendum: ſed, ſi ſemel ad ea decurritur, his potius, quae mitius idem efficiunt. Quod ſi illa quoque profluvio vincuntur, venae, quae ſanguinem fundunt, appre-

204, 15.
293, 11.

ᶦ *l.* 6. M. F. P. *etiam.* *l.* 13. Vir doctus in margine cōdicis ſcripſit *interveniat.* M. F. P. om. *interimat.* *l.* 14. M. F. P. om. *ex.* *l.* 27. M. F. om. *ut.* *l.* 30. M. P. *ſit utendum.* *l.* 32. M. F. P. om. *bis.*

1 Aeginet. IV. 53. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 51.
2 Frigidam potui exhibet Aëtius Tetr. I. Serm. III. c. 145. *Celſ.* p. 204, 31.

apprehendendae, circaque id, quod ictum eſt, duobus locis deligendae intercidendaeque ſunt, ut & in ſe ipſae coëant, & nihilominus ora praecluſa habeant. Ubi ne id quidem res patitur, poſſunt ferro candenti aduri. Sic etiam ſatis multo ſanguine effuſo ex eo loco, quo neque nervus, neque muſculus eſt, utputa in fronte, vel ſuperiore capitis parte, commodiſſimum eſt, cucurbitulam admovere adverſa parte, ut illuc ſanguinis curſus revocetur.

22. *Curationes adverſus vulnerum inflammationem.*

Et adverſus profuſionem quidem in his auxilium eſt: adverſus inflammationem autem, in ipſo ſanguinis curſu. Ea timeri poteſt, ubi laeſum eſt vel os, vel nervus, vel cartilago, vel muſculus, aut ubi parum ſanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit, ſanguinem mature ſupprimere non oportebit; ſed pati fluere, dum tutum erit, adeo ut, ſi parum fluxiſſe videbitur, mitti quoque ex brachio debeat; utique, ſi corpus juvenile, & robuſtum, & exercitatum eſt: multoque magis, ſi id vulnus ebrietas praeceſſit. Quod ſi muſculus laeſus videbitur, praecidendus erit. nam percuſſus, mortiferus eſt: praeciſus, ſanitatem recipit.

23. *De glutinatione vulnerum.*

Sanguine autem vel ſuppreſſo, ſi nimius erumpit; vel exhauſto, ſi per ſe parum fluxit; longe optimum eſt, vulnus glutinari. Poteſt autem id, quod vel in cute, vel

l. 6. M. F. P. *ſed.* *l.* 9. M. F. P. *commodiſſimum tamen eſt.* *l.* 10. M. F. P. *a diverſa.* *l.* 34. M. P. *vel quod.*

vel etiam in carne eſt; ſi nihil ei praeterea mali accedit. Poteſt caro, alia parte dependens, alia inhaerens; ſi tamen etiamnum integra eſt, & conjunctione corporis fovetur.

In his vero, quae glutinantur, duplex curatio eſt. Nam ſi plaga in molli parte eſt, ſui debet: maximeque, ſi diſciſſa auris ima eſt, vel imus naſus, vel frons, vel bucca, vel palpebra, vel labrum, vel circa guttur cutis, vel venter. Si vero in carne vulnus eſt, hiatque, neque in unum orae facile attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt: imponendae vero fibulae ſunt (ἀγκτῆρας Graeci nominarunt) quae oras, paulatim tamen, contrahant; quo minus lata poſtea cicatrix ſit.

Ex his autem colligi poteſt, utrum id quoque, quod alia parte dependens, alia inhaerebit, ſi alienatum adhuc non eſt, ſuturam, an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra ante debet imponi, quam intus vulnus purgatum eſt: ne quid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id enim & in pus vertitur, & inflammationem movet, & glutinari vulnus prohibet. Ne linamentum quidem, quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditum eſt, inibi relinquendum eſt. nam id quoque inflammat.

Comprehendi vero ſutura, vel fibula, non cutem tantum, ſed etiam aliquid ex carne, ubi ſuberit haec, oportebit; quo valentius haereat, neque cutem abrumpat. Utraque optima eſt ex 1 * acia molli, non nimis torta, quo mitius corpori inſideat. Utra-

l. 6. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 14. M. F. P. *nominant.* *l.* ead. M. F. P. *paulum.* *l.* 17. M. F. P. om. *utrum.* *l.* 34. M. F. P. *inſidat.*

1 De ea librum ſcripſit Joan. Rhodius. Turneb. Adverſ. XVII. 21. * H. F. ab Aquapendente, Oper. Chirurg. P. 1. c. 17. pag. 70. Salmaſius Epiſt. 45. & 49.

Utraque neque nimis rara, neque nimis crebra injicienda eſt. Si nimis rara eſt, non continet; ſi nimis crebra eſt, vehementer afficit; quia, quo ſaepius acus corpus tranſivit, quoque plura loca injectum vinculum mordet, eo majores inflammationes oriuntur; magisque aeſtate. Neutra etiam vim ullam deſiderat: ſed ea hactenus utilis eſt, qua cutis ducentem quaſi ſua ſponte ſubſequitur. Fere etiam fibulae latius vulnus eſſe patiuntur: ſutura oras jungit, quae ne ipſae quidem inter ſe contingere ex toto debent; ut ſi quod intus humoris concreverit, ſit qua emanet. Si quod vulnus neutrum horum recipit, id tamen purgari debet.

Deinde omni vulneri primo imponenda eſt ſpongia ex [1] aceto expreſſa. Si ſuſtinere 290, 21. aliquis aceti vim non poteſt, vino utendum eſt. Levis plaga juvatur etiam, ſi ex aqua 204, 16. frigida expreſſa ſpongia imponitur. Sed ea, quocunque modo impoſita eſt, dum madet, prodeſt: itaque, ut inareſcat, non eſt committendum. Licetque ſine peregrinis, & conquiſitis, & compoſitis medicamentis vulnus curare. Sed ſi quis huic parum confidit, imponere medicamentum debet, quod ſine ſevo compoſitum ſit ex his, 268, 269. quae cruentis vulneribus apta eſſe propoſui: 260. maximeque ſi caro eſt, Barbarum: ſi nervi, 16. vel cartilago, vel aliquid ex eminentibus, 268. quales aures, vel labra ſunt, Polybi ſphra- 264, 32. gidem. Alexandrinum quoque viride nervis idoneum eſt: eminentibusque partibus

---

l. 4. M. F. *tranſuit.* Ita Caeſarius in margine. *l.* 10. M. P. *tamen.* *l.* 13. M. P. *quid.* *l.* 14. M. *quia.* *l.* 23. M. P. *inhaereſcat.* *l.* 32. P. *Polybii.*

1 Maledictam methodum dicit Ettmuller in Comment. ad Schrod. & Moſell. pag. 408.

bus ea, quam Graeci ῥύπτικον vocant.

Solet etiam, collifo corpore, exigua parte findi cutis. Quod ubi incidit, non alienum eſt, ſcalpello latius aperire; niſi muſculi, nervique juxta ſunt, quos incidi non expedit. ubi ſatis diductum eſt, medicamentum imponendum eſt. At, ſi id, quod colliſum eſt, quamvis parum diductum eſt, latius tamen aperiri propter nervos aut muſculos non licet; adhibenda ſunt ea, quae humorem leniter extrahant; praecipueque
297, 15. ex his, id, quod ῥυπῶδες vocari propoſui. Non alienum eſt etiam, ubicunque vulnus eſt grave, impoſitum, quo id juvetur, inſuper circumdare lanam ſuccidam ex aceto & oleo; vel cataplaſma, ſi mollis is locus eſt, quod leniter reprimat; ſi nervoſus, aut muſculoſus, quod emolliat.

24. *Quomodo vulnus ligari conveniat.*

Faſcia vero ad vulnus deligandum linea aptiſſima eſt: eaque lata eſſe debet, ut ſemel injecta non vulnus tantum, ſed paululum utrinque oras ejus comprehendat. Si ab altera parte caro magis receſſit, ab ea melius attrahitur: ſi aeque ab utraque, transverſe comprehendere oras debet: aut ſi id vulneris ratio non patitur, media primum injicienda eſt, ut tum in utramque partem ducatur. Sic autem deliganda eſt, ut & contineat, nec adſtringat. quod non contine-
300, 17. tur; elabitur: quod nimis adſtrictum eſt, cancro periclitatur. Hieme ſaepius faſcia circuire debet: aeſtate, quoties neceſſe eſt. Tum extrema pars ejus inferioribus acu aſſuen-

l. 1. P. Ῥάπτικον. M. *Rhaptuſam*. *l.* 2. Vir doctus *enim*. *l.* 5. M. F. P. *ſint*. *l.* 6. M. F. *deductum*. *l.* 8. M. *bis is*. *l.* ead. M. F. *deductum*. *l.* 20. M. F. P. *lintea*. *l.* 22. M. F. P. *paulum*. *l.* 23. M. F. P. *utrinque etiam oras ejus*. Vir doctus, *etiam ultra oras ejus*. *l.* 25. M. F. P. *transverſa*. *l.* 30. M. F. P. *neque*. *l.* 32. *cancro*. Vir doctus *Gangraena*, potius legendum putat.

assuenda est. nam nodus vulnus laedit. nisi tamen longe est.

Porro neminem decipi decet, ut propriam viscera curationem requirant, de quibus supra posui. Nam plaga ipsa curanda extrinsecus, vel sutura, vel alio medicinae genere est. In visceribus nihil movendum est; nisi, si quid aut ex jocinore, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo dependeat, id praecidatur. Alioquin vulnus interius ea victus ratio eaque medicamenta sanabunt, quae cuique visceri convenire superiore libro proposui.

25. *Quomodo vulnerato agendum sit.*

His ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus est: isque si grave vulnus est, abstinere, quantum vires patiuntur, ante inflammationem, cibo debet: bibere, donec sitim finiat, aquam calidam, vel, si aestas est, ac neque febris, neque dolor est, etiam frigidam. Adeo tamen nihil perpetuum est, sed semper pro vi corporis aesti- 120, 7.
mandum, ut imbecillitas etiam cibum protinus facere necessarium possit; tenuem scilicet, & exiguum, qui tantum sustineat. Multique etiam ex profluvio sanguinis intermorientes ânte ullam curationem vino 299, 21.
[1] reficiendi sunt; quod alioqui inimicissimum vulneri est.

26. *De notis vulnerum.*

Nimis vero [2] intumescere vulnus, periculosum: nihil [3] intumescere, periculosissimum est. illud indicium magnae inflammationis: hoc, emortui corporis est. Protinus-

l. 1. M. F. P. *ulcus.* *l.* 3. M. F. P. *illo.* *l.* 4. M. F. P. *requirat.* *l.* ead. M. F. P. *viscerum.* *l.* 8. M. P. *aut si quid.* *l.* 10. M. F. P. om. *id.* *l.* ead. F. *alioqui.* *l.* 14. M. F. P. *De ratione victus & notis vulnerum, curationibusque eorum.* *l.* 18. M. F. P. *inflammationem, a cibo.* *l.* 20. M. F. P. om. *ac.* *l.* 22. M. P. *viribus.* *l.* 30. M. F. P. om. *De notis vulnerum.* *l.* 33. M. F. P. *indicium est magnae.* *l.* 34. M. F. P. om. *est.*

1 Athen. Deipn. L. 1. c. 8. p. 10. 2 Aph. V. 66. 3 II. Epidem. III. 128.

tinusque, si mens homini consistit, si nulla febris accessit, scire licet, mature vulnus sanum fore. At ne febris quidem terrere debet, si in magno vulnere, dum inflammatio est, permanet. Illa perniciosa est, quae vel levi vulneri supervenit, vel ultra tempus inflammationis durat, vel delirium movet: vel si nervorum [1] rigorem aut distentionem, quae ex vulnere orta est, ea
52, 18. non finit. Vomitus quoque biliosus non
287, 2. voluntarius, vel protinus, ut percussus est aliquis, vel dum inflammatio manet, malum signum est in his duntaxat, quorum vel nervi, vel etiam nervosi loci vulnerati sunt. Sponte tamen vomere, non alienum est; praecipue his, quibus in consuetudine fuit: sed neque protinus post cibum, neque jam inflammatione orta, neque cum in superioribus partibus plaga est.

27. *De curationibus vulnerum.*

[2] Biduo sic vulnere habito, tertio die id aperiendum, detergendaque sanies † ex aqua frigida est, eademque rursus injicienda sunt. Quinto jam die, quanta inflammatio futura est, se ostendit. Quo die rursus detecto vulnere, considerandus color est. Quod si lividus, aut pallidus, aut varius, aut niger est; scire licet, malum vulnus esse. idque, quandocunque animadversum est, terrere nos potest. Album, aut rubicundum esse vulnus, commodissimum est. Item cutis dura, crassa, dolens, periculum ostendit. Bona signa sunt, ubi haec sine dolore, tenuis, & mollis est. Sed si glutinatur vul-

l. 3. M. F. P. *Ac.* *l.* 8. M. F. P. *rigor.* *l.* 9. M. F. P. *distentio.* *l.* ead. M. F. P. *eam.* *l.* 20. M. F. P. om. *De curationibus vulnerum.* *l.* 31. M. F. P. *ulcus.*

1 Aph. IV. 57. II. 26. 2 De Fractur. XXXIII. 5.

vulnus, aut leviter intumuit, eadem ſunt imponenda, quae primo fuerunt.

Si gravis inflammatio eſt, neque glutinandi ſpes eſt, neque movetur, aquae quoque [1] calidae neceſſarius uſus eſt, ut materiam digerat; & duritiam emolliat, & pus citet. Ea ſic temperanda eſt, ut manu contingenti jocunda ſit; & uſque eo adhibenda, donec aliquid minuiſſe ex tumore caloremque ulceri magis naturalem reddidiſſe videatur. Poſt id fomentum, ſi late plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet, maximeque, ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis, ῥυπῶδες. At ſi latius hiat, idem illud emplaſtrum liquari ex irino unguento oportet, eoque inlita linamenta diſponi per plagam: deinde emplaſtrum ſupra dari, & ſuper id lanam ſuccidam; minuſque etiam, quam primo, faſciae adſtringendae ſunt. 294, 12.

28 *Curationes propriae articulorum.*

Sed propria quaedam in articulis viſenda ſunt. In quibus ſi praeciſi nervi ſunt, qui continebant, debilitas [2] ejus partis ſequitur. Si id dubium eſt, & ex acuto telo plaga eſt, & ea tranſverſa, commodior eſt: & ſi ex retuſo & gravi eſt, nullum in figura diſcrimen eſt: at videndum eſt, pus ſupra articulum, an infra naſcatur. Si ſub eo naſcitur, albumque & craſſum diu fertur, nervum praeciſum eſſe credibile eſt: magiſque, quo majores dolores inflammationeſque, & quo maturius excitatae ſunt. Quamvis autem

T 5 non

l. 1. M. F. *leniter.* *l.* 4. M. F. P. *eaque pus moveant.* *l.* 5. M. F. P. *ut & materiam.* *l.* 7. M. P. *ut & manu.* *l.* 8. M. F. P. om. *&.* *l.* 11. M. F. P. ῥυπώδες. *Poſt id fomentum, ſi late plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet.* *l.* 15. M. F. P. *&.* *l.* 16. M. F. P. om. *idem.* *l.* 23. M. F. P. om. *ſed.* *l.* ead. M. F. P. *proprie.* *l.* 27. M. F. P. om. *&.* M. F. om. *ex.* *l.* 29. M. F. P. *viſendum.* *l.* 32. M. F. P. *magis quoque.* *l.* 33. Vir doctus: *ſi maturius excitatae ſunt.* *l.* 33. M. F. P. om. *&.*

1 Aph. V. 22. 2 Coac. Praen. III. 385. I. de Morb. III. 2.

non abſciſſus nervus eſt; tamen, ſi circa durus tumor diu permanet, neceſſe eſt, & diuturnum ulcus eſſe, & ſanato quoque eo, tumorem permanere: futurumque eſt, ut tarde membrum id vel extendatur, vel contrahatur. Major tamen in extendendo
257, 33. mora eſt, ubi recurvato articulo curatio adhibita eſt; quam in recurvando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum, quod ictum eſt, ratione certa debet. Si glutinandum eſt, ut ſuperius ſit: ſi in inflammatione eſt, ut in neutram partem inclinatum ſit: ſi jam pus profluit, ut devexum ſit.

348, 21. Optimum etiam medicamentum, [1] quies eſt. Moveri, & ambulare, niſi ſanis, alienum eſt. Minus tamen periculoſum his eſt, qui in capite vel brachiis, quam qui in inferioribus partibus vulnerati ſunt. Minimeque ambulatio convenit, femine, aut crure, aut pede laborante. Locus, in quo cubat, tepidus eſſe debet. Balneum quoque, dum parum vulnus purum eſt, inter res infeſtiſſimas eſt. Nam id & tumidum & ſordidum reddit. Ex quibus ad cancrum tranſitus eſſe conſuevit. Lenis fricatio recte adhibetur; ſed his partibus, quae longe abſunt à vulnere.

29 *Vulnus quomodo purgandum eſt.*

Inflammatione finita, vulnus purgandum eſt. Id optime faciunt tincta in melle linamenta: ſupraque id emplaſtrum vel
262. τετραφάρμακον vel ἐννεαφάρμακον dandum eſt. Tum demum vero purum ulcus eſt, cum

---

l. 3. M. F. P. *ſano.* *l.* 5. M. F. P. om. *vel.* *l.* 12. M. F. om. *in.* *l.* 18. M. om. *in.* *l.* 22. M. F. P. *cubabit.* *l.* ead. M. P. *debebit.* *l.* 24. M P. *humidum.* *l.* 26. M. F. P. *levis.* *l.* ead. M. F. P. *frictio.* *l.* 27. M. F. P. *longius.* *l.* 32. M. F. P. om. *vel* τετραφάρμακον. *l.* 34. M. *parum.*

1 Hippocrat. de Ulcer. T. 11. 3.

cum rubet, ac nimium neque ſiccum, neque humidum eſt. At, quodcunque ſenſu caret, quod non naturaliter ſentit: quod nimium aut aridum aut humidum eſt; quod aut albidum, aut lividum, aut nigrum eſt; id purum non eſt.

30. *Quomodo vulnus implendum eſt.*

Purgato vulnere, ſequitur, ut impleatur; iamque calida aqua eatenus neceſſaria eſt, ut ſanies removeatur. Lanae ſuccidae ſupervacuus uſus eſt: lota melius circumdatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua: itaque ea adhiberi non alienum eſt: ut butyrum cum roſa, & exigua mellis parte; aut cum eadem parte mellis aut cum eadem roſa, τετραφάρμακον; aut ex roſa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci; vitatis omnibus acribus. Sed jam plenioribus, avis, & venatio, & ſuilla elixa dari poteſt. Vinum omnibus, 295, 28; dum febris, dum inflammatio eſt, alienum eſt: itemque uſque ad cicatricem, ſi nervi, muſculive vulnerati ſunt; etiam, ſi alte caro. At, ſi plaga in ſumma cute generis tutioris eſt, poteſt non pervetus, modice tamen datum, ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum eſt, quod in nervoſis locis, muſculoſiſque neceſſarium eſt, cerato quoque ſuper vulnus utendum eſt. At, ſi caro ſupercrevit, modice reprimit ſiccum linamentum; vehementius, ſquama aeris. Si plus eſt, quod tolli opus eſt, adhibenda ſunt etiamnum vehementiora, quae corpus exedant.

---

l. 2. M. P. *Ac.* *l.* 5. M. F. P. *quod aut pallidum aut.* *l.* 8. M. F. P. om. *vulnere.* *l.* 15. M. F. P. *is.* *l.* 16. M. F. P. om. *mellis.* *l.* 20. M. F. P. *plenioribus, nam & avis.* *l.* 25. M. F. P. *aut.*

exedant. Cicatricem, post omnia haec, commode inducit lycium ex passo aut lacte dilutum; vel etiam per se impositum siccum linamentum vehementius.

31. *De ulceribus, quae extrinsecus per vulnera incidunt, curationibusque eorum.*

Hic ordo felicis curationis est. Sed quae-
dam tamen periculosa incidere consue-
runt. Interdum enim vetustas ulcus occu-
331, 411. pat, induciturque ei callus, & circum orae
crassae livent. Post quae, quicquid medi-
camentorum ingeritur, parum proficit;
quod fere negligenter curato ulceri super-
venit.

Interdum vel ex nimia inflammatione,
vel ob aestus immodicos, vel ob nimia fri-
294, 31. gora, vel quia nimis vulnus adstrictum est,
533, 31. vel quia corpus senile, aut mali habitus
est, cancer occupat. Id genus a Graecis
diductum in species est, nostris vocabulis
non est. omnis autem cancer non solum id
corrumpit, quod occupavit; sed etiam ser-
pit: deinde aliis aliisque signis [1] discernitur.
Nam modo super inflammationem rubor
ulcus ambit, isque cum dolore procedit:
ἐρυσίπελας Graeci nominant: modo ulcus
nigrum est, quia caro ejus corrupta est, id-
que vehementius; etiam in putrescendo in-
tenditur, ubi vulnus humidum est, & ex
nigro ulcere humor pallidus fertur, mali-
que odoris est, & caro intus corrupta: in-
terdum etiam nervi ac membranae resol-
vuntur, specillumque demissum descen-
dit aut in latus, aut deorsum, eoque vitio
non-

---

l. 1. M. F. *exedunt.* *l.* 4. M. F. P. ignorant *vehementius.* *l.* 5. M. F. *vulneribus.* *l.* 18. M. F. P. *corpus aut senile.* *l.* 28. M. F. P. om. *in.* *l.* 31. M. F. P. *carunculaeque corruptae.*

1 In principio difficillime cognoscitur teste Galeno M. M. XIV. Vide Hildan. Observ. Chirurg. Cent. 1. Obs. 1.

nonnunquam os afficitur: modo oritur ea, quam Graeci γάγγραιναν appellant. 303.

Priora in qualibet parte corporis fiunt: haec in prominentibus membris, id eſt, inter ungues, & alas, vel inguina; fereque in ſenibus, vel in his, quorum corpus mali habitus eſt. Caro illi ulceri vel nigra, vel livida eſt; ſed ſicca & arida, proximaque cutis, plerumque ſubnigris puſtulis impletur; deinde ei proxima, vel pallida, vel livida fereque aeruginoſa & ſine ſenſu eſt. Deterior in inflammatione eſt, omniaque ea ſimul ſerpunt: ulcus, in locum puſtuloſum: Puſtulae, in eum, qui pallet aut livet: pallor aut livor, in id quod inflammatum eſt: inflammatio, in id quod integrum eſt, tranſit. Inter haec deinde febris acuta oritur, ingensque ſitis: quibuſdam etiam delirium accedit: alii, quamvis mentis ſuae compotes ſunt, balbutiendo vix ſenſus ſuos explicant, incipit affici ſtomachus: fit foedi ſpiritus ipſe odoris. Atque initium ejus quidem mali recipit curationem: ubi vero penitus inſedit, inſanabile eſt. plurimique ſub frigido ſudore 51, 30. moriuntur.

32. *Curatio veteris ulceris.*

Ac pericula quidem vulnerum haec ſunt. Vetus autem ulcus ſcalpello circumcidendum eſt, excidendaeque ejus orae, &, quicquid ſuper eas livet, aeque incidendum. Si varicula intus eſt, quae id ſanari prohibet, ea quoque excidenda. Deinde, ubi ſanguis emiſſus, novatumque vulnus eſt, eadem curatio adhibenda, quae in recentibus vulneri

---

l. 1. M. F. P. *nonnunquam quoque os*. *l.* 3. M. F. P. *priores*. *l.* 4. M. F. P. *hoc*. *l.* 6. M. P. om. *in*. *l.* 7. M. P. F. *in ulcere*. *l.* 11. M. F. P. *rugoſa*. *l.* ead. M. F. P. *ulterior*. *l.* 20. M. F. P. *balbutiendo tamen vix*. *l.* ead. M. *ſuos os explicant*. P. *ore* *l.* 21. F. *foedus*. M. *foedius*. *l.* 26. M. F. P. om. *veteris*. *l.* 28. F. *concidendum*. P. *incidendum*. M. *conjiciendum*. *l.* 31. M. F. P. *his*.

neribus exposita est. Si scalpello aliquis uti non vult, potest sanare id emplastrum, quod ex ladano fit: &, cum ulcus sub eo exesum est, id, quo cicatrix inducitur.

33. *Curatio Erysipelatum.*

Id autem, quod ἐρυσίπελας vocari dixi, non solum vulneri supervenire, sed sine hoc quoque oriri consuevit: atque interdum periculum magnum adfert; utique, si circa cervicem aut [1] caput constitit.

Oportet, si vires patiuntur, sanguinem mittere: deinde imponere simul reprimentia & [2] refrigerantia; maximeque cerussam solani succo, aut cimoliam cretam aqua pluviatili exceptam; aut ex eadem aqua subactam farinam cupresso adjecta, aut, si tenerius corpus est, lenticula. Quicquid impositum est, betae folio contegendum est, & super linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per se refrigerantia parum proderunt, miscenda erunt hoc modo: sulphuris P. I. *. cerussae, croci, singulorum P. X. *. eaque cum vino conterenda sunt, & id his illinendum: aut, si durior locus est, solani folia contrita suillae adipi miscenda sunt, & illinita linteolo superinjicienda.

At, si nigrities est, quae nequedum serpit, imponenda sunt, quae carnem putrem lenius exedunt; repurgatumque ulcus sic, ut caetera, nutriendum est. Si magis [3] putre est, jamque procedit ac serpit, opus est vehementius erodentibus. Si ne haec quidem evincunt, aduri locus debet, donec nul-

l. 5. M. P. *Erysipelarum*. *l.* 9. M. F. P. *majus*. *l.* 10. M. F. P. *cervices*. *l.* 15. M. F. *pluviali*. *l.* 17. M. F. P. *lenticulam*. *l.* 22. M. F. P. x. *l.* ead. M. P. *cerussae*, *&* *croci*. *l.* 23. M. P. xx. *l.* 26. F. M. P. *illita*. *l.* 28. M. F. P. om. *quae*.

1 Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 59. Aeginet. IV. 21.
2 Oribas. de Morb. Curat. III. 47. 3 Aph. VII. 20.

nullus ex eo humor feratur. nam quod ſanum eſt, ſiccum eſt, cum aduritur. Poſt uſtionem putris ulceris, ſuperponenda ſunt, quae cruſtas a vivo reſolvant: ἀπεσχαρωτικὰ Graeci nominant. Ubi exciderunt, purgandum ulcus, maxime melle & reſina eſt. Sed iis quoque purgari poteſt, quibus purulenta curantur, eodemque modo ad ſanitatem perducendum eſt.

34. *Curatio Gangraenae.* [1]

Gangraenam vero, ſi nondum plane tenet, ſed adhuc incipit, curare non difficillimum eſt; utique in corpore juvenili; & magis etiam, ſi muſculi integri ſunt; ſi nervi vel laeſi non ſunt, vel leviter affecti ſunt; neque ullus magnus articulus nudatus eſt; aut carnis in eo loco paululum eſt, ideoque non multum quod putreſceret, fuit, conſiſtitque uno loco vitium; quod maxime fieri in digito poteſt. In ejuſmodi caſu primum eſt, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere. Deinde, quicquid aridum eſt, & intentione quadam proximum quoque locum male habet, uſque ad ſanum corpus concidere.

Medicamenta vero, dum malum ſerpit, adhibenda nulla ſunt, quae pus movere conſuerunt; ideoque ne aqua quidem calida. Gravia quoque, quamvis reprimentia, aliena ſunt; ſed his quam leviſſimis opus eſt. ſuperque ea, quae inflammata ſunt, utendum eſt refrigerantibus. Si nihilo magis malum conſtitit, uri id, quod eſt inter integrum ac vitiatum locum, debet. Prae-

---

l. 4. M. F. P. *eas eſcharas.* *l.* 5. M. F. P. *vocant.* *l.* 7. M. F. P. *aliis.* *l.* 17. M. F. P. *paulum.* *l.* 19. M. P. *eo.* *l.* 24. M. F. *eo.*

1 Aeginet. IV. 19.

Praecipueque in hoc casu petendum, non a medicamentis solum, sed etiam a victus ratione praesidium est. Neque enim id malum, nisi corrupti vitiosique corporis est. Ergo primo, nisi imbecillitas prohibet, abstinentia utendum. Deinde danda, quae per cibum potionemque alvum, ideoque etiam corpus adstringant; sed ea levia. Postea, si vitium constitit, imponi super vulnus eadem debent, quae in putri ulcere praescripta sunt. Ac tum quoque plenioribus cibis uti licebit ex media materia; sed tamen non nisi alvum, corpusque siccantibus: aqua vero pluviatili frigida. Balneum, nisi jam certa fiducia redditae sanitatis est, alienum est; siquidem emollitum in eo ulcus cito rursus eodem malo afficitur. Solent vero nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilominus serpere sub his cancer. Inter quae miserum, sed unicum, auxilium est; ut caetera pars corporis tuta sit, membrum, quod paulatim emoritur, abscindere.

35. *Curatio vulnerum, ubi quid collisum est, aut detritum; aut infixum.*

Hae gravissimorum vulnerum curationes sunt. Sed ne illa quidem negligenda, ubi interior pars collisa; aut ubi derasum, detritumve aliquid est; aut ubi surculus corpori infixus est; aut ubi tenue, sed altum vulnus insedit.

In primo casu commodissimum est malicorium ex vino coquere, interioremque ejus partem continere, & cerato miscere

ex

l. 12. M. F. P. *sic.* *l.* 14. M. F. *pluviali.* *l.* 16. M. F. P. *vulnus.* *l.* 19. M. F. P. om. *sub.* *l.* 24. a M. F. P. haec absunt: *Curatio vulnerum, ubi quid collisum est, aut detritum, aut infixum.* *l.* 27. M. F. *ubi integra cute interior.* *l.* 28. M. F. *collisa est; aut.* *l.* 29. M. P. F. *attritumve.* *l.* 33. M. *interiorumque.* *l.* 34. M. F. P. *conterere.*

ex rosa facto, idque superponere: deinde, ubi cutis ipsa exasperata est, inducere lene medicamentum, qualis λιπαρὰ est.

Deraso vero, detritoque, imponendum 267, 9. est emplastrum τετραφάρμακον, minuendusque cibus & vinum subtrahendum. Neque id, quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit; siquidem ex ejusmodi casibus saepe cancri fiunt. Quod si levius id erit, & in parte exigua, contenti esse poterimus eodem leni medicamento.

Surculum vero, si fieri potest, oportet vel manu, vel etiam ferramento educere. Si vel praefractus est, vel altius descendit, quam ut ita fieri possit, medicamento evocandus est. Optime autem educit superimposita arundinis radix; si tenera est, protinus contrita; si jam durior, ante in mulso decocta. cui semper mel adjiciendum est aut aristolochia cum eodem melle. Pessima ex surculis, arundo est; quia aspera est. Eademque offensa etiam † in filice est. Sed usu cognitum est, utramque adversus alteram medicamentum esse, si contrita ac superimposita est. Facit autem idem in omnibus surculis, quodcunque medicamentum extrahendi vim habet. Idem altis tenuibusque vulneribus aptissimum est. Priori rei Philocratis: huic Hecataei emplastrum ma- 264. xime convenit.

36. *Quomodo cicatrix vulneri inducenda, purgandaque sit.* [1]

Ubi vero in quolibet vulnere ventum ad inducendum cicatricem est (quod perpur-

l. 1. M. P. *supponere*. *l.* 3. M. P. *quale*. *l.* 13. M. F. P. *ejicere*. *l.* 24. M. F. P. om. *ac*.

1 Aeginet. IV. 45.

purgatis jam, repletiſque ulceribus neceſſarium eſt) primum ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur: deinde cum jam continenda eſt, ſiccum imponendum eſt, donec cicatrix inducatur: tum deligari ſuper album plumbum oportet, quo & reprimitur cicatrix, & colorem maxime ſano corpori ſimilem accipit. Idem radix ſilveſtris cucumeris praeſtat. Idem compoſitio, quae habet elaterii P. I. *. ſpumae argenti P. II. *. glandis unguentariae pondo IV. *. quae excipiuntur reſina terebinthina, donec emplaſtri craſſitudo ex omnibus fiat. At nigras quoque cicatrices leniter purgant, paribus portionibus mixta, aerugo & plumbum elotum, eademque reſina cocta; ſive eo ungitur cicatrix, quod in facie fieri poteſt; ſive id ut emplaſtrum imponitur, quod in aliis partibus commodius eſt.

At, ſi vel excrevit cicatrix, vel concava eſt, ſtultum eſt, decoris cauſa, rurſum & dolorem & medicinam ſuſtinere: alioquin res utrique ſuccurri patitur. Siquidem utraque cicatrix exulcerari ſcalpello poteſt. Si medicamentum aliquis mavult, idem efficiunt compoſitiones hae, quae corpus exedunt. Cute exulcerata, ſuper eminentem carnem exedentia medicamenta conjicienda ſunt: ſuper concavam, implentia: donec utrumque ulcus ſanae cuti aequetur, & tum cicatrix inducatur:

---

l. 11. M. F. P. ignorant *glandis*. *l.* ead. M. F. P. *unguenti*. *l.* 14. M. F. P. *Ac*. *l.* 16. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *roſa*. *l.* 17. M. F. P. om. *eo*. *l.* 21. M. P. F. *rurſus*. *l.* 29. F. *eae*.

Cap.

CAP. XXVII.

De vulneribus, quae per morsus inferuntur eorumque curationibus.

DIXI de his vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. † Sequitur, ut de his dicam, quae morsu fiunt, interdum [1] hominis, [2] interdum simiae, saepe canis, nonnunquam ferarum, aut aliorum animalium, aut serpentium. Omnis autem † ferae morsus habent quoddam virus.

Itaque, si vehemens vulnus est, [3] cucur-
bitula admovenda est: si levius, protinus
emplastrum injiciendum, praecipueque
Diogenis. si id non est, quodlibet ex his; 265.
quae adversus morsus proposui. si ea non
sunt, viride Alexandrinum; si ne id qui- 264.
dem est, quodlibet non pingue ex his, quae
recentibus vulneribus accommodantur. Sal quoque his, praecipueque ei, quod canis fecit, medicamentum est, si aridus vulneri imponitur, superque id duobus digitis verberatur. exsaniat enim. Ac salsamentum quoque recte super id vulnus deligatur.

2. *Curatio adversus rabiosi canis morsum.* [4]

Utique autem, si rabiosus canis fuit, cucurbitula virus ejus extrahendum est. Deinde, si locus neque nervosus, neque musculosus est, vulnus id adurendum est. Si uri non potest, sanguinem homini mitti non alienum est. Tum usto quidem vulneri superimponenda, quae caeteris ustis sunt. Ei vero, quod expertum ignem non est,

---

l. 9. M. F. P. *ferorum.* *l.* 14. M. F. P. *Diogesi.* *l.* 21. M. F. P. *manus.*

1 Dom. Panarolus Pentec. 11. Obs. 32. 2 Seren. Samm. XLV. 3 Aeginet. V. 2. 4 Aeginet. V. 3. Actuar. M. M. VI. 11.

est, ea medicamenta, quae vehementer exedunt. Post quae nullo novo magisterio, sed jam suprapofito vulnus erit implendum, & ad sanitatem perducendum. Quidam post rabiosi canis morsum protinus in balneum mittunt; eumque ibi patiuntur desudare, dum vires corporis sinunt, vulnere aperto; quo magis ex eo quoque virus distillet: deinde multo meracoque vino excipiunt. quod omnibus venenis contrarium est. Idque cum ita per triduum factum est, tutus esse homo a periculo putatur.

Solet autem ex eo vulnere, ubi parum occursum est, aquae timor nasci. ὑδροφοβίαν Graeci appellant. Miserrimum genus morbi: in quo simul aeger & [1] siti & aquae metu cruciatur. quo oppressis in angusto spes est. Sed unicum tamen remedium est, nec opinantem in piscinam non ante ei provisam projicere, &, si natandi scientiam non habet, modo mersum bibere pati, modo attollere; si habet, interdum deprimere, ut invitus quoque aqua satietur. sic enim simul & sitis, & aquae metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida vexatum, nervorum distentio absumat. Id ne incidat, a piscina protinus in oleum calidum demittendus est. Antidotum [2] autem (praecipue id, quod
275. primo loco posui; ubi id non est, aliud) si nondum aeger aquam horret, potui ex aqua dandum est: &, si amaritudine offenditur, mel adjiciendum est: at, si jam is morbus occupavit, per catapotia sumi potest.

3. Cu-

l. 3. M. F. P. *ulcus.* *l.* 6. M. F. P. *ibique.* *l.* 7. M. F. P. *ulcere adaperto.* *l.* 12. M. F. P. *videtur.* *l.* 14. M. P. *tumor.* *l.* ead. *hydrophlogas.* *l.* 33. M. F. P. *&.*

1 Cassii Problem. 73. 2 Scribon. Larg. c. XLIII. c. 171.

3. *Curationes communes adverſus omnes morſus ſerpentium.* [1]

Serpentium quoque morſus non nimium diſtantem curationem deſiderant: quamvis in ea multum antiqui variarunt; adeo ut in ſingula anguium genera ſingula medendi praeciperent; aliique alia. ſed in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur in primis ſupra vulnus id membrum deligandum eſt: non tamen nimium vehementer, ne torpeat. Dein venenum extrahendum eſt. Id cucurbitula optime facit. Neque alienum eſt, ante ſcalpello circa vulnus incidere, quo plus vitiati jam ſanguinis extrahatur. Si cucurbitula non eſt, (quod tamen vix incidere poteſt) tum quodlibet ſimile vas, quod idem poſſit. Si ne id quidem eſt, homo [2] adhibendus eſt, qui vulnus exſugat.

Neque hercule ſcientiam praecipuam habent hi, qui [3] † Pſylli nominantur; ſed audaciam uſu ipſo confirmatam. Nam venenum ſerpentis, ut quaedam etiam venatoria venena, quibus Galli praecipue utuntur, non guſtu, ſed in vulnere nocent. Ideoque colubra ipſa tuto eſtur: ictus ejus occidit, &, ſi ſtupente ea (quod per quaedam medicamenta circulatores faciunt) in os digitum quis indidit, neque percuſſus eſt, nulla in ejus ſaliva noxa eſt. Ergo quiſquis, exemplum Pſylli ſecutus, id vulnus exſuxerit, & ipſe tutus erit, & tutum hominem praeſtabit. Illud interea ante debebit attendere, ne quod in gingivis, palatove, aliave parte

l. 6. M. F. P. om. *adeo.* *l.* 7. M. P. *medendi genera praeciperent.* *l.* ead. M. F. P. *atque aliis.* *l.* 9. M. F. P *ſuper.* *l.* 20. M. P. *Hercules.* *l.* 30. M. F. P. *ea.* *l.* 33. M. F. P. *ne intereat.*

1 Aëtii Tetrab. IV. Serm. 1. c. 1. 2. & ſeqq. 2 Aeginet. V. 2. Actuar. M. M. VI. 11. 3 Vocantur alio nomine *Marſi.* Vide Reineſ. Variar. Lect. 1. c. 8. p. 26.

te oris ulcus habeat. Post haec is homo loco calido collocandus est, sic, ut id, quod percussum erit, in inferiorem partem inclinetur.

Si neque qui exsugat, neque cucurbitula est, sorbere oportet jus anserinum, vel vitulinum, & vomere. Vivum autem gallinaceum pullum per medium dividere, & protinus calidum super vulnus imponere sic, ut pars interior corpori jungatur. Facit id etiam hoedus agnusve discissus, & calida ejus caro statim super vulnus im-
265. posita. Emplastra quoque, quae supra comprehensa sunt. Aptissimumque est, vel
266. Ephesium, vel id quod ei subjectum est. Praesensque in aliquo antidoto praesidium est. Sin id non est, necessarium est exsorbere portionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quod calori movendo est, nec humorem intus coire patitur. nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia sunt.

4. *Speciales curationes adversus ictus serpentium: & primo adversus ictum Aspidis.* [1]

Haec adversus omnes ictus utilia sunt, cummuniaque: usus tamen ipse docuit, eum, quem [2] Aspis percussit, acetum potius bibere debere. Quod demonstrasse dicitur casus cujusdam pueri, qui cum ab hac ictus esset, & partim ob ipsum vulnus, partim ob immodicos aestus siti premeretur, ac locis siccis alium humorem non reperiret, acetum, quod forte secum habebat, ebibit, & libera-

l. 6. M. F. P. *vel ovillum vel vitulinum.* *l.* 18. M. F. P. *quo calor movendus est.* *l.* 19. M. F. P. *ne.* *l.* ead. M. P. *patiatur.* *l.* ead. M. *maxime.* *l.* 25. M. F. P. om. *utilia.* *l.* 26. M. F. P. *communia: sunt.*

1 Aeginet. V. 18. Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 20.
2 De Aspide videatur Ammian. Marcellin. L. XXII. Cap. 15. pag. 338. Ejus morsum sanari posse negat Aelian. de Animal. 1. Cap. 54.

liberatus eſt. Credo quoniam id, quamvis refrigerandi vim habet, habet tamen & diſſipandi. Quo fit, ut terra reſperſa eo ſpumet. Eadem ergo vi veriſimile eſt ſpiſſeſcentem quoque intus humorem hominis ab eo diſcuti, & ſic dari ſanitatem.

5. Adverſus ictum Scorpionis. [1]

In quibusdam etiam aliis ſerpentibus certa quaedam auxilia ſatis nota ſunt. Nam ſcorpio ipſe ſibi pulcherrimum medicamentum eſt. Quidam contritum cum vino bibunt. Quidam eodem modo contritum ſuper vulnus imponunt. Quidam ſuper prunas eo impoſito, vulnus ſuffumigant, undique veſte circumdata, ne is fumus dilabatur; tum carbonem ejus ſuper vulnus deligant. Bibere autem oportet herbae ſolaris (quam ἡλιοτρόπιον Graeci vocant) ſemen, vel certe folia ex vino. Super vulnus vero etiam furfures ex aceto, vel ruta ſilvatica recte imponitur, vel cum melle ſal toſtus. Cognovi tamen medicos, qui ab ſcorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio ſanguinem miſerunt.

6. Adverſus Aranei & Scorpionis ictum.

Ad ſcorpionis etiam, & ad [2] aranei ictum, allium cum ruta recte miſcetur, ex oleoque contritum ſuperimponitur.

7. Adverſus [3] Ceraſtis, & Dipſadis, & Haemorrhoidis ictum. [4]

At, ſi ceraſtes, aut dipſas, aut haemorrhois percuſſit, aſphodeli, quod AEgyptiae fabae magnitudinem aequet, arefactum, in duas

l. 2. M. F. P. *tamen habet etiam.* *l.* 10. M. F. P. *ſibi ipſe.* *l.* 14. *prunam.* *l.* 26. M. F. P. *etiam. Et ad* S. *autem.* *l.* 29. M. F. P. *Dipſae.* *l.* 32. M. F. *ſpoli.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 19. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 16. Ex eo mors. Dom. Panarolus Pentec. 1. Obſ. 45. 3 Deſcribitur ab Aelian. de Animal. 1. c. 57. Aëtius. 4 Tetrab. IV. Serm. I. 22. 23.

duas potiones dividendum est sic, ut ei rutae paulum adjiciatur. Trifolium quoque & mentastrum, & cum aceto panaces aeque proficiunt. Costumque, & cassia, & cinnamomum recte per potionem assumuntur.

8. *Adversus Chersydri* [1] *ictum, & Cerastis.*

Adversus Chersydri vero ictum, panaces, aut laser, quod sit scrupulorum P. II. *. vel porri succus cum hemina vini sumendus est, & edenda multa satureia. Imponendum autem super vulnus stercus caprinum ex aceto coctum; aut ex eodem hordeacea farina; aut ruta, vel nepeta, cum sale contrita, melle adjecto. Quod in eo quoque vulnere, quod cerastes fecit, aeque valet.

9. *Adversus Phalangii ictum.* [2]

Ubi vero phalangium [3] nocuit, praeter eam curationem, quae manu editur, saepe homo demittendus in solium est, dandusque ei myrrhae & uvae taminiae par modus ex passi hemina; vel radiculae semen, aut lolii radix ex vino; & super vulnus furfures ex aceto cocti, imperandumque, ut is conquiescat.

10. *Adversus ictus Italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis sunt.*

Verum haec genera serpentium & peregrina, & aliquanto magis pestifera sunt; maxime, quae aestuosis gignuntur locis. Italia frigidioresque regiones hac quoque parte salubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt. Adversus quos satis proficit herba betonica, vel cantabrica, vel centaurion, vel agrimonia, vel trixago, vel

l. 2. M. F. P. *paulum*. *l.* 6. M. F. P. *chelydri*. *l.* 7. M. F. P. *Chelydri*. *l.* ead. M. F. *panacis*. *l.* 18. M. F. P. *redditur*. *l.* 20. M. F. *timiniae*. *l.* 28. M. P. *maximeque*.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 35. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 18. 3 Salmasius in Notis ad Spartiani Hadrian. C. 20. pag. 190. Ed. Hackian.

vel perſonata, vel marinae paſtinacae; ſi vel ſingulae binaeve tritae, & ſic potui datae ſunt cum vino, & ſuper vulnus impoſitae. Illud ignorare non oportet, omnis ſerpentis ictum & jejuni & jejuno magis nocere. ideoque perniciosiſſimi ſunt, † cum incubant: utiliſſimumque eſt, ubi ex anguibus metus eſt, non ante progredi, quam quis aliquid aſſumpſit.

11. *Remedium generale adverſus omnia venena, vel in cibo, vel in potione aſſumpta.*

Non tam facile his opitulari eſt, qui venenum, vel in cibo, vel in potione ſumpſerunt. Primum, quia non protinus ſentiunt, ut ab angue icti: ideo ne ſuccurrere quidem ſtatim ſibi poſſunt. Deinde quia noxa non a cute, ſed ab interioribus partibus incipit. Commodiſſimum eſt tamen, ubi primum ſenſit aliquis, protinus oleo multo epoto vomere. Deinde, ubi praecordia exhauſit, bibere antidotum: ſi id non eſt, vel merum vinum.

12. *Specialia remedia adverſus quaedam venena: & primo adverſus Cantharidas.* 1

Sunt tamen quaedam remedia propria adverſus quaedam venena, maximeque leviora. Nam ſi cantharidas aliquis ebibit, panaces cum lacte contuſa, vel galbanum vino adjecto dari, vel lac per ſe debet.

13. *Adverſus Cicutam.* 2

Si cicutam, vinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerendum eſt; deinde is vomere cogendus: poſteaque laſer ex vino dandum. Iſque, ſi febre vacat, in cali-

---

l. 1. M. F. P. *perſonina.* *l.* ead. M. F. P. om. *ſi vel.* *l.* 2. M. F. P. om. *ſic.* *l.* ead. M. F. P. *cum vino, potui datae.* *l.* 3. M. F. P. om. *ſunt.* *l.* 4. M. F. P. *ignorari.* *l.* 6. M. F. *perniciosiſſimae.* *l.* 15. M. F. P. *ita.* *l.* 28. M. P. *galbano.* *l.* 31. M. F. *cicuta.*

1 Aeginet. V. 30. Scribon. Larg. LVII. Actuar. M. M. V. 12. 2 Aeginet. V. 41. Scribon. Larg. XLVII. Actuar. M. M. V. 12.

calidum balneum mittendus: ſi non vacat, ungendus ex calefacientibus eſt. Poſt quae quies ei neceſſaria eſt.

14. *Adverſus Hyoſcyamum.* [1]

Si hyoſcyamum, fervens mulſum bibendum eſt, aut quodlibet lac, maxime tamen aſininum.

15. *Adverſus Ceruſſam.* [2]

Si ceruſſam, jus malvae, vel juglandis ex vino contritae, maxime proſunt.

16. *Adverſus Sanguiſugam, ſi epota eſt, & lac, quod intus coiit.* [3]

Si ſanguiſuga epota eſt, acetum cum ſale bibendum eſt. Si lac intus coiit, aut paſſum, aut cum aceto laſer.

17. *Adverſus Fungos inutiles.* [4]

Si fungos inutiles quis aſſumpſit, radicula aut e poſca, aut cum ſale & aceto edenda eſt. Ipſi vero hi & ſpecie quidem diſcerni poſſunt ab utilibus, & coctūrae genere idonei fieri. Nam ſive ex oleo inferbuerunt, ſive piri ſurculus cum his inferbuit, omni noxa vacant.

18. *De aduſtis corporis locis, & quomodo curari debeant.* [5]

Aduſtis quoque locis extrinſecus vis infertur; itaque ſequi videtur, ut de his dicam. Haec autem optime curantur foliis aut lilii, aut linguae caninae, aut betae in vino oleoque decoctis. Quorum quodlibet protinus impoſitum ad ſanitatem perducit.

Sed dividi quoque curatio poteſt in ea, quae mediocriter exedentia reprimentiaque,

---

l. 9. M. F. P. *jusglandis.* *l.* 14. M. F. P. *aut paſſum coagulum aut.* *l.* 17. M. P. L. *aſſumpſerit.* *l.* 18. M. F. P. L. *epota.* *l.* 21. Alii *idonei ſunt.* *l.* 29. M. F. P. L. *in vetere vino.* *l.* 34. Vir doctus *exſiccantia.*

1 Aeginet. V. 38. 2 Scribon. Larg. XLVII. 3 Aeginet. V. 36. Plin. H. N. XXII. 23. 4 Aeginet. V. 54. Scrib. Larg. LXVI. 5 Aegin. IV. 11. Seren. Samm. LX. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 64.

que, primo & puſtulas prohibeant, & ſummam pelliculam exaſperent: deinde ea, quae lenia ad ſanitatem perducant. Ex prioribus eſt lenticulae cum melle farina: vel myrrha cum vino; vel creta cimolia cum thuris cortice contrita, & aqua coacta, atque, ubi uſus neceſſitas incidit, aceto diluta. Ex inſequentibus, quaelibet λιπαρά. 267.
Sed idonea maxima eſt, quae vel plumbi retrimentum, vel vitellos habet.

Eſt etiam illa aduſtorum curatio, dum inflammatio eſt, impoſitam habere cum melle lenticulam: ubi ea declinavit, farinam cum ruta, vel porro, vel marrubio, donec cruſtae cadant, tum ervum cum melle, aut irim, aut reſinam terebinthinam, donec ulcus purum ſit: noviſſime ſiccum linamentum.

CAP. XXVIII.

De interioribus ulceribus, quae, aliqua corporum parte corrupta, naſcuntur.

1. *De carbunculo* [1]

Ab his, quae extrinſecus incidunt, ad ea veniendum eſt, quae interius, corrupta aliqua corporum parte, naſcuntur. Ex quibus non aliud carbunculo pejus. Ejus hae notae ſunt. Rubor eſt, ſuperque eum non nimium puſtulae eminent, maxime nigrae, interdum ſublividae, aut pallidae. In iis ſanies eſſe videtur; infra color niger eſt. Ipſum corpus aridum, & durius, quam naturaliter oportet. Circaque quaſi cruſta eſt; eaque inflammatione cingitur.

---

l. 4. M. F. P. L. *vel.* *l.* 5. M. F. P. L. om. *vel.* *l.* 10. M. F. P. L. *recrementum.* *l.* 13. M. F. L. *farina.* *l.* 22. M. F. P. *De carbunculo & ejus curatione.* *l.* 28. F. M. *eminet.* *l.* 30. M. P. *jus.* *l.* 32. M. F. P. *circa quem.*

1 Aeginet. IV. 25. Actuar. M. M. II. 12. Oribaſ. Synopſ. VII. 12.

gitur. Neque in eo loco levari cutis potest, sed inferiori carni quasi affixa est. Somnus urget. Nonnunquam horror, aut febris oritur, aut utrumque. Idque vitium subteractis quasi quibusdam radicibus serpit; interdum celerius, interdum tardius. Supra quoque, procedens inalbescit; dein lividum fit; circumque exiguae pustulae oriuntur. Et si circa stomachum faucesve incidit, subito spiritum saepe elidit.

Nihil melius est, quam protinus adurere. Neque id grave est, nam non sentit; quoniam ea caro mortua est. Finisque adurendi est, dum ex omni parte sensus doloris est. Tum deinde ulcus, sicut caetera adusta, curandum est. Sequitur enim sub medicamentis erodentibus crusta: quae undique a viva carne diducta, trahit secum, quicquid corruptum erat: purusque jam sinus curari potest implentibus. At, si in summa cute vitium est, possunt succurrere quaedam vel exedentia tantum, vel etiam adurentia. Vis pro magnitudine adhibenda est. Quodcunque vero medicamentum impositum est, si satis proficiet, protinus a viva corruptam partem resolvet.

Certaque esse fiducia potest fere, si undique vitiosa caro excidat, qua hujuscemodi medicamen exest: si id non fit, medicamentumque malo vincitur, utique ad ustionem properandum est. Sed in ejusmodi casu abstinendum a cibo, a vino est. Aquam liberaliter bibere expedit. Magisque ea servanda sunt, si febricula quoque accessit.

2. *De*

---

l. 15. M. F. P. *vulnus*. *l.* 19. *purusque* vir doctus, ubi *priusque* legebatur. *l.* ead. M. F. P. *priusque*. *l.* 25. M. F. P. *positum*. *l.* 26. M. F. P. *resolvit*. *l.* 27. M. F. P. *ut*. *l.* 28. M. F. P. *excedat*. *l.* ead. M. F. P. *hujusve rei*. *l.* 29. M. F. *medicamentum*.

2. De Carcinomate.

Non idem periculum καρκίνωμα affert, nisi imprudentia curantis agitatum est. Id vitium fit maxime in superioribus partibus, circa [1] faciem, nares, aures, labra, [2] mammas feminarum. Et ex jecore, aut splene hoc nascitur. Circa locum aliqua quasi puncta sentiuntur: isque immobilis, inaequaliter tumet: interdum etiam torpet. Circa eum inflatae venae quasi recurvantur: haeque pallent, aut livent: nonnunquam etiam in quibusdam delitescunt. Tactusque is locus, aliis dolorem affert, in aliis eum non habet. Et nonnunquam sine ulcere durior aut mollior est, quam esse naturaliter debet: nonnunquam iisdem omnibus ulcus accedit. Interdumque nullam habet proprietatem: interdum simile his est, quae vocant Graeci κονδυλώματα; aspredine quadam & magnitudine sua. Colorque ejus ruber est, aut lenticulae similis. Neque tuto secatur. nam protinus aut resolutio nervorum, aut distentio insequitur. Saepe homo ictus obmutescit, atque ejus anima deficit. Quibusdam etiam, si idipsum pressum est, quae circa sunt, intenduntur & intumescunt. Namque pessimum id genus est, fereque primum id fit; quod κακόηθες a Graecis nominatur. Deinde ex eo id καρκίνωμα, quod sine ulcere est. Deinde ulcus; & ex eo, thymium.

† Tolli nihil, nisi κακόηθες, potest: reliqua curationibus irritantur. Et quo major vis adhibita est, eo magis quidam usi sunt medicamentis adurentibus Quidam ferro ad-

l. 1. M. F. P. *De carcinomate & ejus curatione.* *l.* 6. M. F. P. *in.* *l.* ead. M. F. P. *jecore, autem aut.* *l.* 8. M. F. P. *inaequalis.* *l.* 21. M. F. P. *fertur.* *l.* 26. F. *ob quae.* M. P. *nam quae.* *l.* 30. M. F. P. om. *&.*

1 Aegin. III. 22. 2 Scribon. Larg. XXIII.

aduſſerunt : quidam ſcalpello exciderunt. neque ulli unquam medicina [1] profuit : ſed aduſta, protinus concitata ſunt, & increverunt, donec occiderent. Exciſa etiam poſt inductam cicatricem, tamen reverterunt, & cauſam mortis attulerunt. Cum interim plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent; ſed imponendo tantum lenia medicamenta, quae quaſi blandiantur, quo minus ad ultimam ſenectutem perveniant, non prohibeantur. Diſcernere autem cacoethes, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit, nemo ſcire poteſt, niſi tempore & experimento.

Ergo, ubi primum id vitium notatum eſt, imponi debent medicamenta adurentia. Si levatur malum, minuunturque ejus indicia, procedere curatio poteſt & ad ſcalpellum, & ad uſtionem. Si protinus irritatum eſt, ſcire licet, jam carcinoma eſſe; removendaque ſunt omnia acria, omnia vehementia. Sed, ſi ſine ulcere is locus durus eſt, imponi ficum quam pinguiſſimam, aut
264, 14. ῥυπῶδες emplaſtrum ſatis eſt. Si ulcus aequale eſt, ceratum ex roſa injiciendum eſt, adjiciendusque ei pulvis ex contrita teſta, ex aqua, qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt. Si id nimium ſupercrevit, tentanda ſquama aeris eſt (quae leniſſima ex adurentibus eſt) eatenus, ne quid eminere patiatur; ſed ita, ſi nihil exacerbavit: ſin minus, eodem cerato contenti eſſe debebimus.

3. *De*

---

l. 2. M. F. P. *proficit.* *l.* 11. M. F. P. *prohibentur.* *l.* 11. M. P. *diſcedere.* *l.* 14. M. F. *ſed.* *l.* 23. M. F. om. *durus.* *l.* 28. M. F. P. om. *aqua.* *l.* 33. M. F. P. *ſi.*

1 Aphor. VI. 38.

3. De Theriomate.

Est etiam ulcus, quod θηρίωμα Graeci vocant. Id & per se nascitur, & interdum ulceri ex alia causa facto supervenit. Color est vel lividus, vel niger: odor foedus: multus, & muco similis humor. Idipsum ulcus neque tactum, neque medicamentum sentit: prurigine tantum movetur. circa dolor est, & inflammatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex ulcere sanguis erumpit. Atque id quoque malum serpit. quo omnia saepe intenduntur. Fitque ex his ulcus, quod [1] ἕρπητα ἐσθιόμενον Graeci vocant; quia celeriter serpendo, penetrandoque usque ad ossa, corpus vorat. Id ulcus inaequale est, † coeno simile; inestque multus humor glutinosus; odor intolerabilis; majorque, quam pro modo ulceris, inflammatio. Utrumque, sicut omnis cancer, fit maxime in senibus; vel his, quorum corpora mali habitus sunt. 167, 18.

Curatio utriusque eadem est: sed in majore malo major vis necessaria. Ac pri- 84, 9.
mum, a victus ratione ordinandum est: ut quiescat in lectulo: ut primis diebus a cibo abstineat: aquam quamplurimam assumat. Alvus quoque ei ducatur. Dein, post inflammationem, cibum boni succi capiat: vitatis omnibus acribus: potionis quantum volet, sic, ut interdiu quidem aqua contentus sit: in coena vero etiam vini austeri aliquid bibat. Non aeque tamen fame in his, quos ἕρπης urgebit, atque in his, qui θηρίωμα adhuc habebunt, utendum erit. Et

l. 1. M. F. P. *De Theriomate & ejus curatione.* *l.* 6. M. F. P. *mucci.* *l.* 6. M. F. *ipsum.* *l.* 7. F. *tractum.* *l.* 8. M. F. P. *movetur. at citra.* *l.* 11. M. F. P. *at.* *l.* 12. M. F. P. *quae.* *l.* 15. M. F. P. om. *ad.* *l.* 16. Vir doctus ita inscribit: *Id ulcus inaequale est, inestque multus humor glutinosus, coeno similis.* *l.* 23. M. F. P. *magis.* *l.* 24. M. P. *ordinandus.* *l.* 31. M. F. P. om. *vero.* *l.* 33. F. *iis.* *l.* ead. M. P. om. *in.*

1 Actuar. M. M. II. 12. Aeginet. IV. 20.

Et victus quidem talis neceſſarius eſt.

Super ulcus vero inſpergenda eſt arida aloë contrita, &, ſi parum proficiet, chalcitis. At, ſi quis nervus, exeſa carne, nudatus eſt, contegendus ante linteolo eſt, ne ſub eo medicamento aduratur. Si validioribus etiam remediis opus eſt, ad eas compoſitiones veniendum eſt, quae vehementius adurunt. Quicquid autem inſpergitur, averſo ſpecillo infundi debet. Superdanda cum melle ſunt vel linamenta, vel oleae folia ex vino decocta, vel marrubium: eaque linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expreſſo. Circaque, qua tumor ex inflammatione eſt, imponenda, quae reprimant, cataplaſmata. Si ſub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet; diligenter nervis, qui apparent, ante contectis. Aduſtum vel medicamentis vel ferro corpus, primum purgandum, deinde implendum eſſe, apparere cuilibet ex prioribus poteſt.

4. *De Sacro igne.* [1]

Sacer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. Ejus duae ſpecies ſunt. Alterum eſt ſubrubicundum, aut miſtum rubore atque pallore; exaſperatumque per puſtulas continuas, quarum nulla altera major eſt, ſed plurimae perexiguae. In his ſemper fere pus, & ſaepe rubor cum calore eſt: ſerpitque id nonnunquam ſaneſcente eo, quod primum vitiatum eſt: nonnunquam etiam exulcerato, ubi, ruptis puſtulis, ulcus continuatur, humorque exit, qui eſſe in-

ter

---

l. 2. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 3. M. F. P. *oenanthe eſt.* *l.* 4. M. F. P. *Ac.* *l.* 7. M. P. *etiam num remediis.* *l.* 18. M. F. P. *nervis, ſi qui.* *l.* 23. M. F. P. *De ſacro igne & curatione.*

1 Aeginet. IV. 12. Seren. Sammon. XLI. Aëtius Tetrab. IV. Serm. 59.

ter ſaniem & pus videri poteſt. Fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, praecipueque in plantis. Alterum autem eſt in ſummae cutis exulceratione, ſed ſine altitudine, latum, ſublividum, inaequaliter tamen; mediumque ſaneſcit, extremis procedentibus: ac ſaepe id, quod jam ſanum videbatur, iterum exulceratur. At circa, proxima cutis, quae vitium receptura eſt, tumidior & durior eſt, coloremque habet ex rubro ſubnigrum. Atque hoc quoque malo fere corpora ſeniora tentantur, aut quae mali habitus ſunt; ſed in cruribus maxime.

Omnis autem ſacer ignis, ut minimum periculum habet ex his, quae ſerpunt; ſic prope difficillime tollitur. Medicamentum ejus fortiſſimum eſt, uno die febris, quae humorem noxium abſumat. Pus, quo craſ- 289, 33. ſius & albidius eſt, eo periculi minus eſt. Prodeſt etiam infra ulcera locum caedi, quo plus puris exeat; & id, quo ibi corruptum corpus eſt, extrahatur. Sed tamen, ſi febricula acceſſit, abſtinentia, lectulo, alvi ductione opus eſt. In omni vero ſacro igne, neque lenibus & glutinoſis cibis, neque ſalſis & acribus utendum eſt; ſed his, quae inter utrumque ſunt: qualis eſt panis ſine fermento, piſcis, hoedus, aves, exceptoque apro, omnis fere venatio. Si non eſt febricula, & geſtatio utilis eſt, & ambulatio, & vinum auſterum, & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe, quam cibus, debet.

Ipſa

l. 8, M. F. P. *videbitur*. *l.* 12. M. F. *modo*. *l.* 18, edit. Aldi, Stephani aliaeque *fortuitum*. *l.* 19. M. F. P. *cujus*. *l.* 21. M. F. P. *os ulcerum laedi*. *l.* 23. M. F. *extrahat*.

Ipsa autem ulcera, si mediocriter serpunt, aqua calida: si vehementius, vino calido fovenda sunt. Deinde acu pustulae, quaecumque sunt, aperiendae. Tum imponenda ea, quae putrem carnem exedant. Ubi inflammatio sublata, ulcusque purgatum est, imponi lene medicamentum debet. In altero autem genere, possunt proficere mala cotonea in vino cocta, atque
273, 262. contrita: potest emplastrum vel Herae, vel πτερυγοφάρμακον; cui quinta pars thuris adjecta sit; potest nigra hedera ex vino austero cocta, ac si celeriter malum serpit, non aliud magis proficit. Purgato ulcere, quod in summa cute esse proposui, satis ad sanitatem eadem lenia medicamenta proficiunt.

5. *De Chironio ulcere.* [1]

† Chironium autem ulcus appellatur, quod & magnum est, & habet [2] oras duras, callosas, tumentes. Exit sanies non multa, sed tenuis: odor malus. neque in ulcere, neque in ejus tumore ulla est inflammatio. dolor modicus est. Nihil serpit, ideoque nullum periculum adfert; sed non facile sanescit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, ulcusque renovatur. Fit maxime in pedibus & cruribus.

Super id imponi debet, quod & lene aliquid, & vehemens, & reprimens habeat. Quale ejus rei causa fit ex his: squamae aeris, plumbi eloti combusti, singulorum p. VI. *. cadmiae, cerae, singulorum p. VIII. *. rosae

l. 5. M. *exedunt.* *l.* 7. M. *leve.* *l.* 10. M. F. P. *Hierae.* *l.* 16. M. F. P. *proficient.* *l.* 18. M. F. P. *ulcere & ejus curatione.* *l.* 20. M. F. P. *duas.* *l.* 23. M. F. P. *est nulla.* *l.* 34. M. F. P. IV.

1 Aegin. IV. 46. 2 Pollux IV. c. 25.

*. roſae quantum ſatis eſt ad ceram ſimul cum eis molliendam.

6. *De Ulceribus, quae ex frigore in pedibus & manibus oriuntur.*

Fiunt etiam † ex frigore hiberno [1] ulcera, maxime in pueris, & praecipue pedibus, digitiſque eorum, nonnunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri eſt. Interdum puſtulae oriuntur, deinde exulceratio. Dolor autem modicus: prurigo major eſt. Nonnunquam humor exit, ſed non multus; qui referre vel pus, vel ſaniem videtur.

In primis multa calida aqua fovendum eſt, in qua rapa decocta, aut ſi ea non ſunt, aliquae verbenae ex reprimentibus. Si nondum adapertum ulcus eſt, aes, quam maxime calidum quis pati poteſt, admovendum eſt. Si jam exulceratio eſt, imponi debet alumen, aequa portione cum thure contritum, tum vino adjecto; aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si ſumma detracta pellicula eſt, hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

7. *De Struma.* [2]

Struma quoque eſt tumor, in quo ſubter concreta quaedam ex pure & ſanguine quaſi glandulae oriuntur. Quae vel praecipue fatigare medicos ſolent, quoniam & febres movent, nec unquam facile matureſcunt; &, ſive ferro, ſive medicamentis curantur, plerumque iterum juxta cicatrices ipſas reſurgunt; multoque poſt medicamenta ſaepius. quibus id quoque accedit, quod longo

---

l. 4. M. F. P. *oriuntur & eorum curationibus.* *l.* 17. M. P. om. *eſt.* *l.* 21. M. F. P. *cum.* *l.* 25. M. F. P. *De ſtruma, & ejus curatione.* *l.* 33. M. F. P. *medicamento eſt opus ſaepius.*

1 Aeginet. III. 79. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. III. c. 5. Actuar. Meth. Med. II. 12. Aegin. IV. 33. Oribaſ. Synopſ. VII. 29.

longo spatio detinent. Nascuntur maxime in cervice; sed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque feminarum se reperisse, chirurgus Meges auctor est.

Propter haec & album veratrum recte datur, atque etiam saepius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur, quae humorem vel educant, vel dissipent; quorum supra mentio facta est. Adurentibus quoque quidam utuntur, quae exedunt, crustaque eum locum adstringunt: tum vero ut ulcus curant. Quaecunque autem ratio curandi est, corpus, puro ulcere, exercendum atque alendum est, donec ad cicatricem perveniat. Quae cum medici doceant, ab iis requirenda. Quorundam
383, 11. rusticorum experimento cognitum, quem struma male habet, eum, si anguem edit, liberari.

8. *De Furunculo.* [1]

Furunculus vero, est tuberculum acutum cum inflammatione, & dolore; maximeque ubi jam in pus vergit. Qui ubi adapertus est, & exiit pus, subter apparet pars carnis in pus versa, pars corrupta subalbida, subrubra; quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum est, etiamsi nulla curatio adhibeatur: maturescit enim per se, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior medicina sit, quae maturius liberet.

Proprium ejus medicamentum galbanum est. sed alia quoque supra comprehensa sunt. Si caetera desunt, imponi debet, pri-

---

l. 4. M. F. P. *chirurgicus.* *l.* 12. M. F. P. *tunc.* *l.* 17. M. F. P. om. *ab iis requirenda.* *l.* 21. M. F. P. addunt *& ejus curatione.* *l.* 23. M. F. P. Aldi & aliae *inflatione.* *l.* 24. F. M. *vertit.* P. *vertitur.* *l.* 25. M. F. P. *exit.* *l.* ead. M. F. P. deest *pus.* *l.* ead. M. F. P. *super.* *l.* 34. M. F. P. *debent.*

1 Aeginet. IV. 23. Seren. Sammon. XXXVIII.

primum, non pingue emplastrum, ut id reprimat: deinde, si non repressit, quodlibet puri movendo accommodatum. si ne id quidem est, vel resina, vel fermentum. Expresso pure, nulla ultra curatio necessaria est.

9. *De Phymate.* 326, 20.

Phyma vero nominatur tuberculum furunculo simile, sed rotundius & planius, saepe etiam majus. Nam furunculus ovi dimidii magnitudinem raro explet, nunquam excedit. Phyma etiam latius patere consuevit: sed inflammatio dolorque sub eo minores sunt. Ubi divulsum est, pus eodem modo apparet: ventriculus qui in furunculo, non invenitur: verum omnis corrupta caro in pus vertitur. Id autem in pueris & saepius nascitur, & facilius tollitur: in juvenibus rarius oritur, & difficilius curatur. Ubi aetas induravit, ne nascitur quidem. Quibus vero medicamentis discuteretur, supra propositum est. 258, 19.

10. *De Phygethlo.* [1]

Φύγεθλον autem est tumor, non altus, sed latus, in quo quiddam pustulae simile est. Dolor distentioque vehemens est, & major quam pro magnitudine tumoris: interdum etiam febricula. Idque tarde maturescit, neque magnopere in pus convertitur. Fit maxime aut in cervice, aut in alis, aut in inguinibus. Panum, ad similitudinem figurae, nostri vocant. Atque idipsum quo medicamento tolleretur, supra demonstra- 255. vi.

11. *De*

---

l. 7. M. F. P. addunt *& ejus curatione*. *l.* 14. M. F. P. *evulsum*. *l.* 15. M. F. P. *quod*. *l.* 23. M. F. *De Phlygetro & ejus curatione*. P. *Phygethlo &c.* *l.* 24. F. M. *phlygetron*. *l.* ead. F. M. om. *sed*. *l.* 30. M. F. P. *vertice*. *l.* 31. M. F. P. *panem*.

[1] Seren. Samm. XL. Aeginet. IV. 22.

11. *De Abscessibus.* [1]

Sed cum omnes hi nihil nisi minuti abscessus sint, generale nomen trahit latius vitium, totum ad suppurationem spectans. Idque fere fit aut post febres, aut post dolores partis alicujus, maximeque eos, qui ventrem infestarunt. Saepiusque oculis expositum est, siquidem latius aliquando intumescit ad similitudinem ejus, quod φῦμα vocari proposui, rubetque cum calore, & paulo post etiam cum duritia, magisque nocenter adolescit, & sitim vigiliamque exprimit. Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi potest; maximeque, ubi altius pus movetur: sed cum siti vigiliaque sentiuntur intus aliquae punctiones. Et, quod de subito durius non est, melius est: & quod, quamvis rubet, coloris tamen in album mutati est. quae signa jam pure oriente nascuntur: tumor enim ruborque multo ante incipiunt.

Sed, si locus nobilis est, avertendus materiae aditus est per cataplasmata, quae simul & reprimunt, & refrigerant: qualia & alias & paulo ante in erysipelate proposui. Si jam durior est, ad ea veniendum est, quae digerant, & resolvant: qualis est ficus arida contusa: aut fex mista cum cerato, quod ex adipe suilla coactum sit; aut cucumeris silvestris radix, cui ex farina duae partes adjectae sint, ante ex mulso decoctae. Licet etiam miscere aequis portionibus ammoniacum, galbanum, propolim, viscum, pondusque adjicere myrrhae dimidio minus,

---

l. 1. M. F. P. om. *De abscessibus.* *l.* 4. M. F. P. deest *totum.* *l.* 8. M. F. P. *aliquid.* *l.* 12. M. F. P. *innocenter.* *l.* ead. M. F. P. *indolescit.* *l.* 18. M. F. P. om. *quod.* *l.* ead. M. F. P. *quamvis non rubet.* *l.* ead. M. F. P. *aliter.* *l.* 20. M. F. P. om. *enim.* *l.* 22. M. F. P. *mollis.* *l.* ead. M. F. P. *avertendus is materiae.* *l.* 25. M. F. P. *erysipela.* *l.* 30. M. F. P. om. *silvestris.*

1 Aeginet. IV. 18. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 32. Oribas. Synops. VII. 28.

nus, quam in prioribus ſingulis erit. Atque emplaſtra quoque & malagmata idem efficiunt, quae ſupra explicui.

Quod per haec diſcuſſum non eſt, neceſſe eſt, matureſcat. Idque quo celerius fiat, imponenda eſt farina ordeacea, ex aqua cocta, cui & olerum aliquid recte miſcetur. Eadem aut haec in minoribus quoque abſceſſibus, quorum nomina proprietateſque ſupra edidi, recte fiunt. Eademque omnium curatio: tantummodo diſtat. Crudum eſt autem, in quo major quaſi venarum motus eſt, & gravitas, & ardor, & diſtentio, & dolor, & rubor, & durities; &, ſi major abſceſſus eſt, horror, atque etiam febricula permanet: penitiuſque condita ſuppuratione pro his, quae alioqui cutis oſtendit, punctiones ſunt. Ubi iſta ſe remiſerunt, jamque is locus prurit, & aut ſublividus, aut ſubalbidus eſt, matura ſuppuratio eſt. Ex qua, ubi vel per ſe, vel per medicamenta, vel etiam ferro aperta eſt, pus debet emitti. Tum, ſi qua in alis, vel inguinibus ſunt, ſine linamento nutrienda ſunt. In caeteris quoque partibus, ſi ima plaga exigua eſt, ſi mediocris ſuppuratio fuit, ſi non alte penetravit, ſi febris non eſt, ſi valet corpus, aeque linamenta ſupervacua ſunt. In reliquis, parce tamen, nec, niſi magna plaga eſt, imponi debent. Commode vero mel ſuper linamenta, vel ſine his imponitur lenticula ex melle, aut maliсorium ex vino coctum. quae & per ſe & miſta idonea ſunt.

l. 7. M. F. P. om. *Cui & olerum aliquid.* *l.* 8. M. P. F. *autem haec.* *l.* 10. M. F. P. *reddidi.* *l.* 12. M. F. P. *magis.* *l.* 15. M. F. P. *aut.* *l.* 16. M. F. P. *penitus.* *l.* 17. M. F. P. *ſuppuratio.* *l.* ead. F. M. P. *ſi pro.* *l.* ead. M. F. P. *alibi.* *l.* 19. M. F. P. *cutis.* *l.* 20. P. *ſublivida.* *l.* ead. P. *ſubalbida.* *l.* 21. F. M. P. *eaque.* *l.* ead. M. F. P. om. *vel per ſe.* Caeſarius in margine *& aqua.* *l.* 22. F. M. *per ipſa medicamenta.* *l.* 25. M. F. P. *una.* *l.* 30. M. F. P. deeſt *magna.* *l.* ead. F. M. *deberet.* *l.* 31. F. M. *vel.*

Si qua circa duriora ſunt, ad ea mollienda, vel malva contrita, vel foeni Graeci liniſve ſemen ex paſſo coctum ſuperdandum eſt. Quicquid deinde impoſitum eſt, non adſtringi, ſed modice deligari debet. Illo neminem decipi decet, ut in hoc genere cerato utatur. Caetera, quae pertinent ad purgandum ulcus, ad implendum, ad cicatricem inducendam, conveniuntque vulneribus, expoſita ſunt.

12. *De Fiſtulis.* [1]

412, 413. Nonnunquam autem ex ejuſmodi abſceſſibus, & ex aliis ulcerum generibus, fiſtulae oriuntur. Id nomen eſt ulceri alto, anguſto, calloſo. Fit in omni fere parte corporis: habetque quaedam in ſingulis locis propria. Prius de communibus dicam. Genera igitur fiſtularum plura ſunt, ſiquidem aliae breves ſunt, aliae altius penetrant: aliae recta intus feruntur, aliae multoque plures tranſverſae: aliae ſimplices ſunt, aliae duplices tripliceſve; quae ab uno ore orſae intus tres fiunt, aut etiam in plures ſinus dividuntur: aliae rectae, aliae flexae, & tortuoſae ſunt: aliae intra carnem deſinunt, aliae ad oſſa aut cartilaginem penetrant; aut, ubi neutrum horum ſubeſt, ad interiora perveniunt: aliae deinde facile, aliae cum difficultate curantur, atque etiam quaedam inſanabiles reperiuntur.

Expedita curatio eſt in fiſtula ſimplici, recenti, intra [2] carnem. Adjuvatque ipſam corpus, ſi juvenile, ſi firmum eſt. Inimica contraria his ſunt: itemque, ſi fiſtula os, vel

---

l. 9. M.F.P. *quae in.* *l.* 11. M.F.P. *addunt & earum generibus & curationibus.* *l.* 20. M. F. P. *recte.* *l.* 21. F. M. *transverſe.* *l.* 22. M.F.P. om. *quae intus.* *l.* 32. M. F. P. *ipſum.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 55. 2 Hippocr. Coac. Praen. III. 394.

vel cartilaginem, vel nervum, vel musculos laesit; si articulum occupavit; si vel ad vesicam, vel ad pulmonem, vel ad vulvam, vel ad grandes venas arteriasve, vel ad maxillas, guttur, stomachum, thoracem penetravit. Ad intestina quoque eam tendere, semper periculosum, saepe pestiferum est. Quibus multum mali accedit, si corpus vel aegrum, vel senile, vel mali habitus est.

Ante omnia autem demitti specillum in fistulam convenit; ut, quo tendat, & quam alte perveniat, scire possimus. Simul etiam, prorsus humida, an siccior sit, quod extracto specillo patet. Id quoque dici potest, in osse vitium sit, necne: &, si jam eo fistula penetravit, quatenus nocuerit. Nam, si molle est, quod ultimo specillo contingitur, intra carnem adhuc vitium est: si magis id renititur, ad os ventum est. Ibi deinde si dilabitur specillum, nondum caries est: si non dilabitur sede, qua innititur, caries quidem, verum adhuc levis est: si inaequale quoque & asperum subest, vehementius os exesum est. At cartilago ubi subsit, ipsa sedes docet: perventumque esse ad eam, ex renisu patet.

Ex his quidem colliguntur fistularum sedes, spatia, noxae. Simplices vero hae sint, an in plures partes diducantur, cognosci potest ex modo puris. Cujus si plus fertur, quam quod simplici spacio convenit, plures sinus esse manifestum est. Cumque fere juxta sint caro, & nervus, & aliqua

l. 5. M. F. P. *inania ut.* *l.* 14. M. F. P. *protinus.* *l.* 15. M. P. F. *Si vero os in vicino est, id quod disci potest sic: jam nec ne &c.* *l.* 21. M. P. F. *labitur.* *l.* 22. M. F. P. *labitur.* *l.* ead. M. F. P. *sed aequali.* *l.* 25. M. F. P. *haesit.* *l.* 27. M. F. P. *renixu.* *l.* 28. M. F. P. *sed ex.*

qua nervoſa, quales fere tunicae membranaeque ſunt, genus quoque puris docebit; num plures ſinus intus diverſa corporis genera perroſerint. Siquidem ex carne pus laeve, album copioſius fertur: at ex nervoſo loco, coloris quidem ejuſdem, ſed tenuius & minus: ex nervo, pingue & oleo non diſſimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, num in plures partes fiſtulae penetrarint, quia ſaepe, cum quis aliter decubuit, aliterque membrum collocavit, pus ferri, quod jam deſierat, iterum incipit; teſtaturque, non ſolum alium ſinum eſſe, ex quo deſcendat, ſed etiam in aliam corporis partem eum tendere.

Si in carne & recens & ſimplex eſt; ac neque ſinuoſa neque cava ſede; neque in articulo, ſed in eo membro, quod per ſe immobile, non niſi cum toto corpore movetur, ſatis proficiet emplaſtrum, quod recentibus vulneribus imponitur, dum habeat vel ſalem vel alumen, vel ſquamam aeris, vel aeruginem, vel ex metallicis aliquid. Exque eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius. Idque ea parte, qua tenuius eſt, antecedente demitti oportet in fiſtulam, donec purus ſanguis ſe oſtendat. quae in omnibus fiſtularum collyriis perpetua ſunt. Idem deinde emplaſtrum in linteolo ſuperimponendum; ſupraque injicienda ſpongia eſt, in acetum ante demiſſa: ſolvique quinto die ſatis eſt. Genus victus adhibendum eſt, quo carnem ali docui.

At,

---

l. 8. F. M. P. *inquinatio.* *l.* 12. M. F. P. deeſt *iterum.* *l.* 16. M. F. P. *ſed ſi.* *l.* ead. M. F. P. *etſi.* *l.* 17. M. F. P. *rugoſa.* *l.* 26. M. F. P. *eſt, altera antecedente.* *l.* 31. M. P. om. *eſt.* *l.* ead. M. F. *cum.* *l.* 33. M. F. P. *genuſque victus.*

At, si longius a praecordiis fistula est, ex intervallo jejunum radiculas esse, deinde vomere, necessarium est.

Quum vetustate callosa fit fistula (callus 300, 9. autem neminem fallit, quia durus est, & aut albus, aut pallidus) tum validioribus medicamentis opus est. Quale est, quod habet papaveris lachrymae p. I. *. gummi p. III. *. cadmiae p. IIII. *. atramenti sutorii p. VIII. *. ex quibus aqua coactis collyrium fit. Aut in quo sunt gallae p. I. *. aeruginis, sandarachae, aluminis Aegyptii singulorum p. I. *. atramenti sutorii combusti p. II. *. Aut quod constat ex chalcitide, & e saxo calce; quibus adjicitur auripigmenti dimidio minus, quam in singulis prioribus est; eaque melle cocto excipiuntur. Expeditissimum autem est ex praecepto Megetis, [1] aeruginis rasae p. II. *. conterere, deinde ammoniaci thymiamatis p. II. *. aceto liquare, eoque infuso aeruginem cogere. Idque ex primis medicamentis est. Sed, ut haec maximi effectus sunt, si cui ista non adsunt, facile tamen est callum quibuslibet adurentibus medicamentis erodere: satisque est vel papyrum intortum, vel aliquid ex penicillo in modum collyrii adstrictum eo illinere. Scilla quoque cocta & mixta cum calce, callum exest.

Si quando vero longior & transversa fistula est, demisso specillo, contra principium hujus incidi commodissimum est, & collyrium, quod volueris demitti.

At si duplicem esse fistulam vel multiplicem

l. 1. M. *Ac. l.* ead. M. F. P. om. *ex. l.* 2. M. F. P. *edisse. l.* 4. M. F. P. om. *quum. l.* 6. M. F. P. *sed tum. l.* 8. M. F. om. *. *l.* 9. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 11. M. F. P. x. *l.* 15. M. F. P. om. *e. l.* ead. M. F. P. *calcis. l.* ead. M. F. P. om. *adjicitur. l.* 17. M. F. P. *est; adjicitur, eaque. l.* 21. F. M. *ex aerugine colligere.* P. *ex aceto liquare, eoque infuso aeruginem cogere. l.* 23. M. P. *sic. l.* 25. Vir doctus *tunc* & mox *perdere* loco *prodere. l.* ead. M. F. P. *prodere. l.* 26. M. F. P. *aut quibus haec maxime in effectu sunt erodere satiusque. l.* ead. P. *intortam. l.* 33. M. F. P. *utrumque.* Ita quoque edit. Aldi & Stephani. Alii legunt *utrimque. l.* 34. M. F. P. *aut.*

1 Oribas. Synops. VII. 30.

cem exiſtimamus, ſic tamen ut brevis, intraque carnem ſit, collyrio uti non debemus; quod unam partem curet, reliquas omittat: ſed eadem medicamenta arida in calamum ſcriptorium conjicienda ſunt, iſque ori fiſtulae aptandus, inſpirandumque, ut ea medicamenta intus compellantur. Aut eadem ex vino liquanda ſunt; vel, ſi ſordidior fiſtula eſt, ex mulſo; ſi calloſior, ex aceto; atque intus infundendum, quicquid inditum eſt. Superponenda ſunt, quae refrigerent & reprimant. nam fere, quae circa fiſtulam ſunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum eſt, ubi quis reſolverit, antequam rurſus alia medicamenta injiciat, per oricularium clyſterem fiſtulam eluere; ſi plus puris fertur, vino; ſi callus durior eſt, aceto; ſi jam purgatur, mulſo, vel aqua, in qua ervum coctum ſit, ſic ut huic quoque mellis paululum adjiciatur.

Fere vero fit, ut ea tunica, quae inter foramen & integram carnem eſt, victa tot medicamentis exeat, infraque ulcus purum ſit. Quod ubi contingit, imponenda glutinantia ſunt; praecipueque ſpongia melle cocto illita. Neque ignoro, multis placuiſſe linamentum in modum collyrii compoſitum & tinctum melle, implendi cauſa demitti. ſed celerius ſic glutinantur, quam impletur. Neque verendum eſt, ne purum corpus puro corpori junctum non coëat, adjectis quoque medicamentis ad id efficacibus; cum ſaepe exulceratio digitorum, niſi magna cura proſpeximus, ſaneſcendo in unum eos jungat.

13. *De*

---

l. 8. M. F. P. om. *ſunt.* *l.* 10. M. F. P. *aceto ſunt.* *l.* 16. M. F. P. *conjiciat.* *l.* 20. M. F. P. *paulum.* *l.* 21. F. M. *ferrumen.* *l.* 22. F. M. P. om. *tot.* *l.* 23. M. F. P. *medicamentis tota ex eat.* *l.* 27. M. F. P. om. *&.* *l.* 28. M. F. P. ignorant *implendi cauſa.* *l.* 29. M. F. P. *id.*

13. *De Ulceris genere, quod κηρίον nominatur.*

Eſt etiam ulceris genus, quod a favi ſimilitudine κηρίον [1] Graecis nominatur. Idque duas ſpecies habet. Alterum eſt ſubalbidum, & furunculo ſimile; ſed majus, & cum magno dolore. Quod, ubi matureſcit, habet foramina; per quae fertur humor glutinoſus, & purulentus: nec tamen ad juſtam maturitatem pervenit. Si diviſum eſt, multo plus intus corrupti, quam in furunculo, apparet, altiusque deſcendit. Raro fit niſi in capillis.

Alterum eſt minus, & ſuper caput eminens, durum, latum, ſubviride, ſubpallidum, magis exulceratum: ſiquidem ad ſingulorum pilorum radices foramina ſunt, per quae fertur humor glutinoſus, ſubpallidus, craſſitudinem mellis, aut viſci referens, interdum olei: &, ſi inciditur, viridis intra caro apparet. Dolor autem, & inflammatio ingens eſt, adeo ut acutam quoque febrem movere conſuerint.

Super id, quod minus crebris foraminibus exaſperatum eſt, recte imponitur & ficus arida, & lini ſemen in mulſo coctum, & emplaſtra ac malagmata materiam educentia, aut quae proprie huc pertinentia ſupra poſui.

Super alterum, & eadem medicamenta, & farina ex mulſo cocta, ſic ut ei dimidium reſinae terebinthinae miſceatur; & ficus in mulſo decocta, cui paulum hyſſopi contriti ſit adjectum; & uvae taminiae pars quarta fico adjecta. Quod ſi parum in utrolibet genere

l. 1. M. F. P. *Melicera.* *l.* 3. M. F. P. *melicera a.* *l.* 4. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 5. M. F. P. om. *&.* *l.* 6. M. F. P. *dolore majore.* *l.* 12. M. F. P. *ſcapulis.* *l.* 13. M. F. P. om. *&.* *l.* ead. M. F. P. *corpus.* *l.* 19. M. F. P *&.* *l.* 25. Alii *quod in vino.* *l.* 29. M. F. P. om. *eadem.* *l.* 33. F. M. *timiniae.*

1 Actuar. M. M. II. 12. & IV. 16. Aeginet. III. 3. Trallian. I. 9.

genere medicamenta proficiunt, totum ulcus usque ad sanam carnem excidi oportet. Ulcere ablato, super plagam medicamenta danda sunt; primum, quae pus citent; deinde, quae purgent, tum, quae impleant.

14. *De Acrochordone, & Thymio, & Myrmeciis, & Clavo.*

Sunt vero quaedam verrucis [1] similia; quorum diversa nomina, ut vitia sunt. Ἀκροχορδόνα Graeci vocant, ubi sub cute coit aliquid durius, & interdum paulo asperius, coloris ejusdem; infra ad cutem tenue, supra latius. Idque modicum est, quia raro fabae magnitudinem excedit. Vix unum tantum eodem tempore nascitur; sed fere plura, maximeque pueris: eaque nonnunquam subito desinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant. sunt, quae etiam in pus convertuntur.

Ἀκροτύμιον [2] nominatur, quod super corpus quasi verrucula eminet, ad cutem latius, supra tenue, subdurum, & in summo perasperum. Id, qua summum, colorem floris thymi repraesentat; unde ei nomen est; ibique facile finditur, & cruentatur; nonnunquam aliquantum sanguinis fundit: fereque circa magnitudinem fabae AEgyptiae est, raro majus, interdum perexiguum. Modo autem unum, modo plura nascuntur, vel in palmis, vel in inferioribus pedum partibus: pessima tamen in obscoenis sunt; maximeque ibi sanguinem fundunt.

Μυρμήκια [3] autem vocantur humiliora thymio

l. 3. M F. P. *& ulcere.* *l.* 8. F. M. *Myrmetio.* *l.* ead. M. F. P. *clavo curationibusque eorum.* *l.* 14. M. F. P. om. *ad cutem supra.* *l.* 17. M. F. P. *maximeque in pueris.* *l.* 21. M. F. P. *Asthymion.* *l.* 24. M. P. F. *que.* *l.* 28. M. F. P. *circa.* *l.* 30. M. F. P. *unum, mode autem.* *l.* 31. M. F. P. *vel in talis vel palmis.* *l.* ead. M. F. P. om. *in.*

1 Aeginet. IV. 15. VI. 87. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 3. Oribas. Synops. VII. 39. 3 Actuar. M. M. II. 11. Oribas. Synops. VII. 43.

thymio durioraque. quae radices altius † exigunt, majoremque dolorem movent, infra lata, ſupra autem tenuia, minus ſanguinis mittunt: magnitudine vix unquam lupini modum excedunt. Naſcuntur ea quoque aut in palmis aut in inferioribus partibus pedum.

Clavus [1] autem nonnunquam quidem etiam alibi, ſed in pedibus tamen maxime naſcitur, praecipue autem ex contuſo, quamvis interdum aliter: doloremque, etiamſi non alias, tamen ingredienti movet.

Ex his Acrochordon & acrothymium ſaepe etiam per ſe finiuntur, &, quo minora ſunt, eo magis. Myrmecia & clavi ſine curatione vix unquam deſinunt. Acrochordon, ſi exciſa eſt, nullam radiculam relinquit, ideoque ne renaſcitur quidem. Acrothymio clavoque exciſis, ſubrotunda radicula naſcitur, quae penitus deſcendit ad carnem: eaque relicta, idem rurſus exit. Myrmecia latiſſimis radicibus inhaerent: ideoque ne excidi quidem ſine magna exulceratione poſſunt. Clavum ſubinde radere, commodiſſimum eſt. nam ſine ulla vi ſic molleſcit. at, ſi ſanguinis quoque aliquid emiſſum eſt, ſaepe emoritur. Tollitur etiam, ſi quis eum circumpurgat, deinde imponit reſinam, cui miſcuit pulveris paululum, quem ex lapide molari contrito fecit. Caetera vero genera medicamentis adurenda ſunt. Aliiſque id, quod ex fece vini: myrmeciis id, quod ex alumine & ſandaracha fit, aptiſſimum

---

l. 11. M. F. P. *tamen.* *l.* 14. M. F. P *ſive thymium.* *l.* 19. M. F. P. *thymio.* *l.* 20. M. F. P. *ſubterrotunda.* *l.* 22. M. F. P. *exigit.* *l.* 25. M. F. P. *ſubinde deradere.* *l.* 27. M. F. P. *ſic emolleſcit.* *l.* ead. M. F. P. *ac.* *l.* 30. M. F. P. *paulum.*

1 Aeginet. III. 80. VI. 87.

ſimum eſt. Sed ea, quae circa ſunt, foliis contegi debent, ne ipſa quoque exulcerentur: deinde poſtea lenticula imponi. Tollit acrothymium etiam ficus in aqua decocta.

15. *De Puſtularum generibus.*

[1] At puſtulae maxime vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus partemve aſpredo quaedam fit, ſimilis his puſtulis, quae ex urtica, vel ex ſudore naſcuntur: [2] ἐξανθήματα Graeci vocant. eaeque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam plures, ſimiles varis oriuntur, nonnunquam majores. Puſtulae, lividae, ſunt, aut pallidae, aut nigrae, aut aliter naturali colore mutato: ſubeſtque illis humor. Ubi hae ruptae ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet. φλύκταιναι [3] ἑλκώδεις Graece nominantur. Fiunt vel ex frigore, vel ex igne, vel ex medicamentis.

† Φλυζάκιον autem paulo durior puſtula eſt, ſubalbida, acuta. ex qua ipſa quod exprimitur, humidum eſt. Ex puſtulis vero nonnunquam etiam ulcuſcula fiunt, aut aridiora, aut humidiora: & modo tantum cum prurigine, modo etiam cum inflammatione ac dolore, exitque aut pus, aut ſanies, aut utrumque. Maximeque id evenit in aetate puerili: raro, in medio corpore: ſaepe, in eminentibus partibus.

Peſſima puſtula eſt, quae [4] ἐπινυκτὶς vocatur. Ea colore vel ſublivida, vel ſubnigra, vel alba eſſe conſuevit. Circa hanc autem vehe-

l. 1. M. F. P. om. *eſt*. l. 3. M. F. P. *imponi ſolet*. l. 4. M. F. P. *thymium*. l. ead. M. F. P. *cocta*. l. 6. M. F. P. *De puſtularum generibus & earum curationibus*. l. 10. F. *iis*. l. 12. M. F. P. *eaque*. l. 16. M. F. P. om. *ſunt*. l. 17. M. F. P. *his*. l. 19. M. F. P. deeſt φλύκταιναι. l. 20. M. F. P. *nominatur*. l. 22. M. F. P. φιζάκιον. l. 25. M. P. *ſunt*. l. 28. M. F. P. *aut*.

1 Aph. III. 20. 2 Act. M. M. II. 11. Trall. I. 5. 3 Act. M. M. VI. 8. 4 Act. M. M. II. 11. Orib. Syn. VII. 37. 42.

vehemens inflammatio eſt; &, cum aperta eſt, reperitur intus exulceratio mucoſa, colore humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinem ejus eſt: neque enim ea faba major eſt. Atque haec quoque oritur in eminentibus partibus, & fere noctu. unde nomen quoque a Graecis ei ἐπινυκτὶς eſt impoſitum.

In omni vero puſtularum curatione primum eſt, multum ambulare, atque exerceri: ſi quid iſta prohibet, geſtari. Secundum eſt, cibum minuere: abſtinere ab omnibus acribus [1] & extenuantibus. eademque nutrices facere oportet, ſi lactens puer ita affectus eſt. Praeter haec, is, qui tam robuſtus eſt, ſi puſtulae minutae ſunt, deſudare in balneo debet; ſimulque ſuper eas nitrum inſpergere; oleoque vinum miſcere, & ſic ungi; tum deſcendere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi majus puſtularum genus occupavit, imponenda lenticula eſt; detractaque ſumma pellicula, ad medicamenta lenia tranſeundum. Ἐπινυκτὶς poſt lenticulam, recte herba quoque ſanguinali, vel viridi coriandro curatur.

Ulcera vero ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine foeni Graeci mixta ſic, ut his invicem roſa atque intubi ſuccus adjiciatur, donec mellis craſſitudo ei fiat. Proprie ad eas puſtulas, quae infantes male habent, lapidis, quem πυρίτην Graeci vocant, P. VIII. *. cum quinquaginta amaris nucibus miſcetur, adjiciunturque olei cyathi tres. Sed prius ungi ex ceruſſa puſtulae debent, & tum hoc illini.

16. *De*

---

l. 1. M. F. P. *cum adaperta.* *l.* 3. M. P. *calor eſt.* *l.* 14. M. F. P. *jam.* *l.* 25. M. P. om. *vero.* *l.* 28. M. F. P. om. *ei.* *l.* 30. M. F. P. om. *Graeci.* *l.* 34. M. F. P. om. *et.*

1 Oribaſ. de Morb. Curat. III. 54.

16. De Scabie. [1]

Scabies vero eſt durities cutis rubicundior. ex qua puſtulae oriuntur, quaedam humidiores, quaedam ſicciores. Exit ex quibuſdam ſanies; fitque ex his continuata exulceratio pruriens; ſerpitque in quibuſdam cito. Atque in aliis quidem ex toto deſinit, in aliis vero certo tempore anni revertitur. † Quo aſperior eſt, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur. Itaque 340, 14. eam, quae talis eſt, ἀγρίαν Graeci appellant, id eſt, feram.

In hac quoque victus ratio eadem, quae ſupra, neceſſaria eſt. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum eſt; quod fit ex ſpodii, croci, aeruginis, ſingulorum P. I. *. piperis albi, omphacii, ſingulorum P. I. *. cadmiae P. VIII. *. At, ubi jam exulceratio eſt, id, quod fit ex ſulphuris P. I. *. cerae P. IV. *. picis liquidae hemina, olei ſextariis duobus. quae ſimul uſque ad craſſitudinem mellis incoquuntur. Eſt 255, 16. etiam, quod ad Protarchum auctorem refertur. Habet hoc farinae lupinorum ſextarium, nitri cyathos quatuor, picis liquidae heminam, reſinae humidae ſelibram, aceti cyathos tres. Crocum quoque, lyrium, aerugo, myrrha, cinis, aequis portionibus recte miſcentur, & ex paſſo coquuntur. Idque omnem utique ſcabiem ſanat. Ac, ſi nihil aliud eſt, amurca ad tertiam partem decocta, vel ſulphur pici liquidae miſtum, † ſicut de pecoribus propoſui, hominibus quoque ſcabie laborantibus opitulantur.

17. De

l. 1. M. F. P. *De Scabie & ejus curatione.* *l.* 2. M. F. P. *duritior.* *l.* ead. F. *rubicundus.* *l.* 5. M. F. *continuate.* *l.* 18. M. F. P. *aut.* *l.* 21. M. F. P. *dum craſſitudo mellis fiat.* *l.* 27. M. F. P. *lycium.* *l.* 30. M. F. P. *utique ſcabiem ſanat. Pituitam ubique ſuſtinet.* *l.* 31. M. F. P. *At.* *l.* 32. M. F. P. *pice.* *l.* 33. M. F. P. *liquida.* *l.* ead. M. F. P. *mixtum.* *l.* ead. M. F. P. *in.*

1 Oribaſ. de Morb. Curat. III. 58.

17. *De impetiginis speciebus.* [1]

Impetiginis vero species sunt quatuor. Minime mala est, quae similitudine scabiem repraesentat. nam & rubet, & durior est, & exulcerata, & rodit. Distat autem ab ea, quae magis exulcerata est, & varis similes pustulas habet, videnturque esse in ea quasi bullulae quaedam, ex quibus interposito tempore quasi squamulae solvuntur, certioribusque haec temporibus revertitur.

Alterum genus est pejus & simile papulae fere, sed asperius rubicundiusque, figuras varias habens: squamulae ex summa cute decidunt, rosiō major est, celerius & latius procedit, certioribusque etiam, quam prior, temporibus & fit, & desinit. Rubra cognominatur.

Tertia etiamnum deterior est. nam & crassior est, & durior, & magis tumet; in summa cute finditur, & vehementius rodit. Ipsa quoque squamosa, sed nigra est: proceditque & latet, nec tardat: minus vero errat in temporibus, quibus aut oritur, aut desinit; neque ex toto tollitur. Nigrae cognomen est.

Quartum genus est, quod curationem omnino non recipit, distans colore. nam subalbidum est, & recenti cicatrici simile; sqamulasque habet pallidas, quasdam subalbidas, quasdam lenticulae similes: quibus demptis, profluit sanguis nonnunquam. Alioqui vero humor ejus albidus est, cutis dura atque fissa est, proceditque latius.

Haec vero omnia genera maxime oriuntur in pedibus, & manibus; atque ungues

l. 1. M. F. P. *De impetiginis speciebus & curationibus.* *l.* 5. M. F. P. *exulcerata est.* *l.* ead. M. F. P. *roditur.* *l.* 6. M. F. P. *quia.* *l.* 9. M. F. P. om. *quasi.* *l.* ead. M. F. P. *squamulae resolvuntur.* *l.* 10. M. P. F. *hoc.* *l.* 11. M. F. P. *pejus est.* *l.* ead. M. F. P. om. *&.* *l.* 14. M. F. P. *discedunt.* *l.* 15. M. F. P. *etiam nonnunquam.* *l.* 16. P. *priori.* *l.* ead. M. F. P. *rubrica.* *l.* 21. M. F. P. om. *est.* *l.* ead. M. F. P. *procedit.* *l.* 22. M. F. P. *late & tarde eminus serpit.* *l.* 23. M. F. P. om. *quibus.* *l.* 31. M. P. *alioquin.*

1 Oribas. de Morb. Curat. III. 59. Synops. VII. 49.

gues quoque infeſtant. Medicamentum non aliud valentius eſt, quam quod ad ſcabiem quoque pertinere † ſub auctore
338, 23. Protarcho retuli. Serapion autem, nitri p. II. *. ſulphuris p. IV. *. excipiebat reſina copioſa, eoque utebatur.

18. *De papulis.*

Papularum vero duo genera ſunt. Alterum eſt, in quo per minimas puſtulas cutis exaſperatur, & rubet, leviterque roditur, medium habet pauxillo levius: tarde ſerpit. idque vitium maxime rotundum incipit, eademque ratione in orbem pro-
338, 11. cedit. Alterum eſt, quam ἀγρίαν Graeci appellant. In qua ſimiliter quidem, ſed magis cutis exaſperatur, exulceraturque, ac vehementius & roditur, & rubet, & interdum etiam pilos remittit.

Quae minus rotunda eſt, difficilius ſaneſcit: niſi ſublata eſt, in impetiginem vertitur. Sed levis papula etiam, ſi jejuna ſaliva quotidie defricetur, ſaneſcit. Major, commodiſſime murali herba tollitur, ſi ſuper eadem trita eſt. Ut vero ad compoſita medicamenta veniamus, idem illud Protarchi tanto valentius in his eſt, quanto minus in his vitii eſt. Alterum ad idem, Miconis; nitri rubri, thuris, ſingulorum p. I. *. cantharidum purgatarum p. II. *. ſulphuris ignem non experti tantundem, reſinae terebinthinae liquidae p. XX. farinae lolii ſext. III. git cyathi tres, picis crudae ſext. unum.

19. De

l. 7. M. F. *De papulis & earum curatione.* *l.* 8. M. F. P. *altera.* *l.* 9. M. F. P. *qua.* *l.* 14. M. F. P. *altera autem.* *l.* ead. M. F. P. *ἀγρίαν id eſt feram.* *l.* 17. M. F. P. om. &. *l.* 19. F. *ſeneſcit.* *l.* 22. F. *defricatur.* *l.* ead. F. *ſeneſcit.* *l.* 23. M. F. P. *ſub.* *l.* 24. M. F. P. *ea detrita.* *l.* 27. M. F. P. *Mironis.* *l.* 32. M. F. P. *ſem.* *l.* ead. M. F. P. *cyathos.* *l.* 33. M. F. P. om. *ſext.*

19. *De Vitiliginis ſpeciebus, id eſt, de Alpho, & Melane, & Leuce.* [1]

Vitiligo quoque, quamvis per ſe nullum periculum adfert: tamen & foeda eſt, & ex malo corporis habitu fit. Ejus tres ſpecies ſunt. Ἄλφος vocatur, ubi color albus eſt, fere ſubaſper & non continuus, ut quaedam quaſi guttae diſperſae eſſe videantur. Interdum etiam latius, & cum quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. Μέλας colore ab hoc differt, quia niger eſt, & umbrae ſimilis. caetera eadem ſunt. Λεύκη habet quiddam ſimile alpho, ſed magis albida eſt, & altius deſcendit; in eaque albi pili ſunt, & lanugini ſimiles. Omnia haec ſerpunt: ſed in aliis celerius, in aliis tardius. Alphos & Melas in quibuſdam variis temporibus oriuntur & deſinunt. Leuce, quem occupavit, non facile dimittit.

Priora curationem non difficillimam recipiunt: ultimum vix unquam ſaneſcit; ac, ſi quid ei vitio demptum eſt, tamen non ex toto ſanus color redditur. Utrum autem aliquod horum ſanabile ſit, an non; experimento facile colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. ſi ſanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus eſt: ſi humor albidus, ſanari non poteſt. Itaque ab hoc quidem abſtinendum eſt.

Super id vero, quod curationem recipit, imponenda lenticula mixta cum ſulphure & thure, ſic, ut ea contrita ex aceto ſit. Aliud ad idem, quod ad Irenaeum auctorem refertur. Alcyonium, nitrum, cuminum,

---

l. 2. F. *Mela.* *l.* ead. F. *Leuce & eorum curatione.* *l.* 4. M. F. P. om. *&.* *l.* 17. M. F. P. *temporibus & oriuntur.* *l.* 24. M. F. P. *non ſit.*

1 Actuar. M. M. II. 11. VI. 8. Oribaſ. de Morb. Cur. III. 58. Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 132.

num, fici folia arida paribus portionibus contunduntur, adjecto aceto. His in sole vitiligo perungitur: deinde non ita multo post, ne nimis erodatur, eluitur. Proprie quidem, Micone auctore, eos, quos Alphos vocari dixi, hoc medicamento perungunt: sulphuris P. II. *. nitri P. IV. *. myrrhae aridae contritae acetabulum miscent, deinde in balneo super vitiliginem inspergunt farinam ex faba, tum haec inducunt. Hi vero, quos Melanas vocari dixi, curantur, cum simul contrita sunt alcyonium, thus, hordeum, faba, eaque sine oleo in balneo ante sudorem insperguntur, ac tum genus id vitiliginis defricatur.

LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

De Vitiis singularum corporis partium.

IXI de his vitiis, quae per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia desiderant. nunc ad ea veniam, quae non nisi in singulis partibus incidere consueverunt, orsus a capite.

I. *De Capillis fluentibus.* [1]

In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem saepe radendo succurritur. Adjicit etiam vim quandam ad continendum, ladanum cum oleo [2] mistum. Nunc de his
334, 27. capillis loquor, qui post morbum fere fluunt. Nam, quo minus caput quibusdam aetate nu-

---

l. 5. M.F.P. *Mirone.* *l.* 10. F. *ii.* *l.* 13. M.F.P. om. *eaque.* *l.* 14. M.F.P. om. *ac.* *l.* 16. M.F. *C. Celsi de Medicina Liber Sextus.* *l.* 19. F. *iis.* *l.* 23. M.F.P. *consuerunt.* *l.* 27. M.F.P. *enim.*

1 Trall. I. 2. Act. M. M. II. 5. IV. 9. Orib. de Loc. Affect. Cur. IV. 5. 2 Scil. myrteo. Th. Priscian. I. 2.

[1] nudetur, succurri nullo modo potest.

Cap. II.

De Porrigine. [2]

PORRIGO autem est, ubi inter pilos quaedam quasi squamulae surgunt, eaeque a cute resolvuntur; & interdum madent, multo saepius siccae sunt. Idque evenit, modo sine ulcere, modo exulcerato loco Huic quoque modo malo odore, modo nullo accedente. Fereque id in capillo fit, rarius in barba, aliquando etiam in supercilio. Ac neque sine aliquo corporis vitio nascitur, neque ex toto inutile est. Nam bene integro capite, non exit: ubi aliquod in eo vitium est, non incommodum est, summam cutem potius subinde corrumpi, quam id, quod nocet, in aliam partem magis necessariam verti.

Commodius est ergo subinde pectendo repurgare, quam id ex toto prohibere. Si tamen ea res magis offendit (quod nimium humore sequente fieri potest, magisque, si is etiam mali odoris est) caput saepe radendum est; dein id super adjuvandum aliquibus ex leviter reprimentibus. quale est nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo & vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per haec proficitur, vehementioribus uti licet; cum eo, ut sciamus, utique in recenti vitio id inutile esse.

---

l. 3. F. M. P. *De porrigine & ejus curatione.* *l.* 10. M. F. P. *accidente.* *l.* 12. M. *aliquid.* *l.* 21. M. F. P. *nimium.* *l.* ead. M. F. P. om. *nimium.* *l.* 23. M. F. P. *id.* *l.* 25. M. F. P. om. *ex.*

1 Priscian. I. 2. 2 Aeginet. III. 3. Trallian. I. 4. Oribas. de Loc. Affect. Cur. IV. 9, 10.

CAP. III.

De Sycosi. [1]

Est etiam ulcus, quod a fici similitudine συκωσις a Graecis nominatur, quia caro in eo excrescit: & id quidem generale est. Sub eo vero duae species sunt. Altera, ulcus durum & rotundum est: altera, humidum & inaequale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit utrumque in iis partibus, quae pilis conteguntur: sed, id quod callosum & rotundum est, maxime in barba; id vero, quod humidum, praecipue in capillo.

Super utrumque oportet imponere elaterium, aut lini semen contritum & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplastrum tetrapharmacum ex aceto subactum. Terra quoque Eretria ex aceto liquata recte illinitur.

CAP. IV.

De Areis.

Arearum quoque duo genera sunt. Commune utrique est, quod, emortua summa pellicula, pili primum extenuantur; deinde excidunt: ac, si ictus is locus est, sanguis exit liquidus, & mali odoris: increscitque utrumque in aliis celeriter, in aliis tarde. Pejus est, quod densam cutem, & subpinguem, & ex toto glabram fecit. Sed ea, quae ἀλωπεκία [2] nominatur, sub qualibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba.

---

l. 2. M. F. P. *De Sycosi & ejus curatione.* *l.* 4. M. F. P. om. *quia.* *l.* 6. M. F. P. *in eo.* *l.* ead. M. F. P. *alterum.* *l.* 7. M. F. P. *alterum.* *l.* 10. M. F. P. *fit vero utrumque.* *l.* 11. M. F. P. *id quidem quod.* *l.* 13. M. F. P. *praecipue est in.* *l.* 22. M. F. P. *De areis & earum curationibus.*

1 Aegin. III. 3. Actuar. M. M. II. 5. Oribas. de Loc. Affect. Cur. IV. 52. Trall. I. 5. 2 Trallian. I. 1. Priscian. L. 1. c. 6.

barba. Id vero, quod a ſerpentis ſimilitudine ὀφίασις [1] appellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus ſerpit; quibuſdam etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet aetate eſt: hoc fere in infantibus. Illud vix unquam ſine curatione: hoc per ſe ſaepe finitur.

Quidam haec genera arearum ſcalpello exaſperant. quidam illinunt adurentia ex oleo; maximeque chartam combuſtam. quidam reſinam terebinthinam cum thapſia inducunt. Sed nihil melius eſt, quam novacula quotidie radere: quia, cum paulatim ſumma pellicula exciſa eſt, adaperiuntur pilorum radiculae. Neque ante oportet deſiſtere, quam frequentem pilum naſci apparuerit. Id autem, quod ſubinde raditur, illini atramento ſutorio ſatis eſt.

CAP. V.

De Varis, & Lenticulis, & Ephelide. [2]

PENE ineptiae ſunt, curare varos, & lenticulas, & ephelidas: ſed eripi tamen feminis cura cultus ſui non poteſt. Ex iis autem, quae ſupra propoſui, vari lenticulaeque vulgo notae ſunt; quamvis rarior ea ſpecies eſt, quam φακίαν Graeci vocant, cum ſit ea lenticula rubicundior, & inaequalior. Ἐφηλὶς vero a pleriſque ignoratur: quae nihil eſt, niſi aſperitas quaedam & durities mali coloris Caetera non niſi in facie:

l. 7. M. P. om. *in.* *l.* 15. M. F. P. *qua.* *l.* 20. M. F. P. *ſcriptorio.* *l.* 23. M. F. P. addunt *& eorum curationibus.* *l.* 27. M. F. P. *his.* *l.* ead. M. F. P. *quas.* *l.* 29. M. F. P. *xenion.*

1 Oribaſ. de loc. Affect. Cur. IV. 42. Actuar. M. M. v. 13. 2 Aeginet. III. 1.

cie: lenticulae etiam in alia parte nonnunquam nasci solent. de qua per se scribere alio loco, visum operae pretium non est.

Sed vari commodissime tolluntur imposita resina, cui non minus quam ipsa est, aluminis scissilis, & paulum mellis adjectum est. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto sunt, donec ad mellis crassitudinem venerint. His corpus illinendum est, &, interpositis pluribus horis, mane eluendum, oleoque leviter ungendum.

Ephelidem tollit resina, cui tertia pars salis fossilis & paulum mellis adjectum est. Ad omnia vero ista atque etiam ad colorandas cicatrices, prodest ea compositio, quae ad Tryphonem patrem auctorem refertur. In ea pares portiones sunt myrobalani, crocomagmatis, cretae cimoliae subceruleae, nucum amarum, farinae hordei atque ervi, struthii albi, sertulae campanae seminis. quae omnia contrita, melle quam amarissimo coguntur, illitumque a vespere usque mane eluitur.

CAP. VI.

De oculorum morbis: & primo de his, qui lenibus medicamentis curantur. [1]

SED haec quidem mediocria sunt. [2] Ingentibus vero & variis casibus oculi nostri patent. Qui cum magnam partem ad vitae simul & usum & dulcedinem conferant, summa cura tuendi sunt.

Pro-

---

l. 11. M. F. P. om. *est.* *l.* 12. M. F. P. *eluendum est oleoque.* *l.* ead. F. *unguendum.* *l.* 19. M. F. P. *magmatis.* *l.* 23. *coquuntur.* *l.* 26. M. F. P. *De oculorum morbis curationibusque eorum &.* *l.* ead. M. F. P. addunt *morbis.*

1 Actuar. M. M. IV. 11. VI. 5. III. 22. 2 Trall. II. 1.

Protinus autem orta lippitudine, quaedam notae sunt, ex quibus, quid eventurum sit, colligere possimus. Nam, si simul & lachryma & tumor & crassa pituita coeperint; si ea pituita lachrymae mista est; neque lachryma calida est, pituita vero alba & mollis, tumor non durus, longae valetudinis metus non est. At si lachryma multa & calida, pituitae paulum, tumor modicus, 331, 411. idque in uno oculo est; longum id, sed sine periculo, futurum est. Idque lippitudinis genus minime cum dolore est; sed vix ante vigesimum diem tollitur; nonnunquam per duos menses durat, quandoque brevius finitur.

Si pituita alba & mollis esse incipit; lachrymaeque miscetur, aut, si simul hae utrumque oculum invaserunt, potest esse brevior, sed periculum ulcerum est. Pituita autem sicca & arida dolorem quidem movet, sed maturius desinit; nisi quid exulceravit.

Tumor magnus si sine dolore est, & siccus, sine ullo periculo est: si siccus quidem, sed cum dolore est, fere exulcerat; & nonnunquam ex eo casu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Ejusdem exulcerationis timor in palpebris pupillisve est; ubi, super magnum dolorem, lachrymae salsae calidaeque eunt; aut etiam, si tumore jam finito, diu lachryma cum pituita profluit.

Pejus etiamnum est, ubi pituita pallida aut livida est, lachryma calida aut multa profluit, caput calet, a temporibus ad oculos

---

l. 3. M. F. P. om. *si*. *l.* 4. P. *ac*. *l.* 6. M. F. P. *& ea*. *l.* 14. M. F. P. *durat; sed quandoque*. *l.* ead. M. F. P. om. *brevius*. *l.* 17. M. F. P. *miscentur*. *l.* 30. M. F. P. *infinito*. *l.* 32. M. F. P. *callida*.

los dolor pervenit, nocturna vigilia urget. siquidem sub his oculus plerumque rumpitur, † votumque est, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula juvat. Si foras jam ruptus procedit, sine auxilio est. Si de nigro aliquid albidum factum est, diu manet. At, si asperum, & crassum est, etiam post curationem vestigium aliquod relinquit.

Curari vero oculos sanguinis detractione, medicamento, balneo, fotu, vino, vetustissimus auctor Hippocrates [1] memoriae prodidit. Sed eorum tempora & causas parum explicuit: in quibus Medicinae summa est. Neque minus in [2] abstinentia & alvi 69, 21. ductione saepe auxilii est. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor est; sequiturque pituitae cursus, nonnunquam copiosior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior. In 114, 20. ejusmodi casu prima omnium sunt quies 298, 15. & abstinentia. Ergo primo die, loco obscuro cubare debet sic, ut a sermone quoque abstineat: nullum cibum assumere; si fieri potest, ne aquam quidem; sin minus, certe quam minimum ejus.

Quod si graves dolores sunt, commodius secundo die; si tamen res urget, etiam primo [3] sanguis mittendus est; utique si in fronte venae tument, si firmo corpore materia superest: Si vero minor impetus, minus acrem curationem requirit. Alvum non nisi secundo tertiove die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxi-

l. 7. M. P. om. *&*. *l.* 11. M. F. om. *fotu*. P. om. *fotu*, *vino*. *l.* 30. M. P. *corpori*. *l.* 33. M. F. P. *alvum sed non*.

1 Aphor. VI. 31. 2 Marcell. de Medic. c. 8.
3 Idem ibid.

auxilium deſiderat: ſatiſque eſt, uti quiete & abſtinentia.

Neque tamen in lippientibus longum jejunium neceſſarium eſt, ne pituita tenuior atque acrior fiat: ſed ſecundo die dari debet id, quod leviſſimum videri poteſt ex iis, quae pituitam faciunt craſſiorem; qualia ſunt ova ſorbilia: ſi minor vis urget, pulticula quoque, aut panis ex lacte. In ſequentibus diebus, quantum inflammationi 360, 15.
detrahetur, tantum adjici cibus poterit; ſed generis ejuſdem: utique ut nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex his, quae extenuant, ſumatur; nihil potui praeter aquam. Et victus quidem ratio talis maxime neceſſaria eſt.

Protinus autem primo die, [1] croci p. I. *. & farinae candidae quam tenuiſſimae p. II, *. excipere oportet ovi albo, donec mellis craſſitudinem habeat: idque in linteolum illinere, & fronti agglutinare, ut, compreſſis venis, pituitae impetum cohibeat. Si crocum non eſt, thus idem facit. Linteolo an lana excipiatur, nihil intereſt. Superinungi vero oculi debent ſic, ut croci quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ſumatur, myrrhae ad fabae, papaveris lachrymae ad lentis magnitudinem, eaque cum paſſo conterantur, & ſpecillo ſuper oculos inducantur. Aliud ad idem: mirrhae p. I. *. [2] mandragorae ſucci p. II. *. papaveris lachrymae p. II. *. foliorum roſae, cicutae ſeminis, ſingulorum p. III. *. acaciae p. IV. *. gummi p. VIII. *. Et haec quidem interdiu:

l. 7. M. P. *bis.* *l.* 9. M. F. P. *inſequentibuſque diebus.* *l.* 28. M. F. P. *lenticulae.* *l.* 33. M. F. P. IV.

1 Marcell. de Medic. c. 8. 2 Idem ibid.

diu : noctu vero , quo commodior quies veniat , non alienum eſt , ſuperimponere candidi panis interiorem partem ex vino ſubactam. nam & pituitam reprimit , & , ſi quid lachrymae proceſſit , abſorbet , & oculum glutinari non patitur.

Si grave id & durum , propter magnum oculorum dolorem , videtur , ovi & album & vitellus in vas defundendum eſt ; adjiciendumque eo mulſi paulum , idque digito permiſcendum ; ubi facta unitas eſt , demitti debet † lana mollis bene carpta , quae id excipiat , ſuperque oculos imponi. Ea res & levis eſt , & refrigerando pituitam coërcet , & non exareſcit , & glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta , & cum malo cotoneo cocto mixta , commode imponitur. Neque ab ratione abhorret , etiam penicillo potiſſimum uti expreſſo , ſi levior impetus eſt , ex aqua ; ſi major , ex poſca. Priora faſcia deliganda ſunt , ne per ſomnum cadant : at hoc ſuperimponi ſatis eſt , quia & reponi ab ipſo aegro commode poteſt : & quia , cum inaruit , iterum madefaciendum eſt. Si tantum mali eſt , ut ſomnum diu prohibeat , eorum aliquid dandum eſt , quae ἀνώδυνα Graeci appellant : ſatiſque eſt puero , quod ervi ; viro , quod fabae magnitudinem impleat. † In ipſum vero oculum primo die , niſi immodica inflammatio eſt , nihil recte conjicitur : ſaepe enim potius concitatur eo pituita , quam minuitur. At ſecundo die , gravi quoque lippitudine per indita medicamen-

---

l. 22. M. F. P. &. *l.* 24. M. F. P. om. *aegro. l.* ead. M. F. P. om. *quia. l.* 28. M. F. P. *vocant. l.* 30. M. F. P. *modica. l.* 33. M. F. P. *A.*

menta recte succurritur, ubi vel jam sanguis missus, vel alvus ducta est; aut, neutrum necessarium esse, manifestum est.

2. *De diversis oculorum collyriis.*

Multa autem multorumque collyria ad id apta sunt; novisque etiamnum misturis temperari possunt; cum lenia medicamenta, & modice reprimentia, facile & varie misceantur. Ego autem nobilissima exequar.

3. *Philonis collyrium.*

Est igitur Philonis, quod habet cerussae elotae, spodii, gummi, singulorum p. I. *. papaveris lachrymae combustae p. I. *. Illud scire oportet, haec quoque omnia medicamenta, singula primum per se teri, deinde mista iterum, adjecta paulatim vel aqua, vel alio humore. Gummi cum quasdam alias facultates habeat, hoc maxime praestat, ut, ubi collyria diu facta inaruerunt, glutinata sint, neque frientur.

4. *Dionysii collyrium.*

Dionysii collyrium est: papaveris lachrymae combustae, donec tenerescat p. I. *. thuris combusti, gummi, singulorum p. II. *. spodii p. IIII. *.

5. *Cleonis collyrium.* [1]

Cleonis nobile admodum: papaveris lachrymae frictae p. I. *. croci p. I. *. gummi p. *. V. quibus, cum teruntur, adjicitur rosae succus. Aliud ejusdem valentius; squamae ferri, quod στόμωμα [2] appellant, p. I. *. croci p. II. *. spodii p. IV. *. plumbi & eloti, & combusti p. I. *. gummi tantun-

l. 2. M. F. P. *aut ubi neutrum.* *l.* 5. M. F. P. *multorumque auctorum collyria.* *l.* 6. M. F. P. *etiamnunc.* *l.* 9. M. F. P. om. *autem.* *l.* ead. M. F. P. *ergo nobilissima.* *l.* 20. M. F. P. *praestare.* *l.* ead. M. F. P. om. *diu.* *l.* 21. M. F. *fricentur.* *l.* 23. M. F. P. *Dionysii vero collyrium.* *l.* 30. M. F. P. p. I. *. *l.* 32. M. F. P. *aeris.*

1 Oribas. Synops. LIII. *de Collyriis.* Aeginet. VII. 16.
2 Vide Sarracenum in Dioscorid. L. V. c. 90.

tundem. Ejus aliud quoque ad idem eſt, maxime ubi multa pituita profluit: caſtorei p. *. I. aloes p. *. I. myrrhae p. *. II. cadmiae curatae p. VIII. *. ſtibii tantundem, acaciae ſucci p. XII. *. quod, cum miſcueris, in pixidicula ſervetur. Theodotus vero huic compoſitioni adjecit papaveris lachrymae combuſtae p. *. I. aeris combuſti & eloti p. II. *. nucleorum palmarum combuſtorum p. X. *. gummi p. XII. *.

[1] 6. *Theodoti collyrium, Achariſtum appellatum.*

At ipſius Theodoti, quod a quibuſdam ἀχάριστον nominatur, ejusmodi eſt: caſtorei, nardi Indici, ſingulorum p. I. *. lycii p. *. papaveris lachrymae tantundem; myrrhae p. II. *. croci, ceruſſae elotae, aloës, ſingulorum p. III. *. cadmiae botryitidis elotae, aeris combuſti, ſingulorum p. VIII. *. gummi p. XVIII. *. acaciae ſucci p. XX. *. ſtibii tantundem; quibus aqua pluvialis adjicitur.

7. *Cythion vel Thephrion collyrium.*

Praeter haec, ex frequentiſſimis collyriis eſt id, quod quidam Cythion, quidam a cinereo colore Tephrion appellant. Habet amyli, tragacanthae, acaciae ſucci, gummi, ſingulorum p. I. *. papaveris lachrymae p. II. *. ceruſſae elotae p. IV. *. ſpumae argenti elotae p. VIII. quae aeque ex aqua pluviatili conteruntur.

8. *Euelpidis collyrium, Trygodes nominatum.*

Euelpides autem, qui aetate noſtra maximus fuit [2] ocularius medicus, utebatur eo, quod ipſe compoſuerat; & τρυγῶδες nominabat,

l. 2. M. F. P. 2. *l.* 3. M. F. P. XI. *l.* ead. M. F. P. I. *croci p.* XC. *myrrhae. l.* ead. M. F. P. *licii p.* XIII. *cadmiae. l.* 4. M. F. P. *ſtibis. l.* 5. M. F. P. *miſcueris liquidum in. l.* ead. M. F. P. *miſcuit. l.* ead. P. *pixidula. l.* 7. M. F. P. X. *l.* 8. M. F. P. *nucleos. l.* 9. M. F. *combuſtos. l.* ead. M. F. P. XXII. *l.* 14. . XL. *l.* 16. M. F. P. *botrydis. l.* 18. M. F. P. *ſtibis. l.* 19. M. F. P. *pluralis. l.* 23. M. F. P. om. *habet. l.* 26. M. F. om. *argenti. l.* 31. M. F. P. om. &.

1 Aeginet. VII. 16. Paulo aliter exſtat apud Marcellum de Medic. c. VIII. pag. 267. Ed. Steph. Eſt & aliud Theodotion Dionyſianum p. 274. eodem capite deſcriptum, niſi malis hoc referre ad mox antecedens Dionyſii. Aliud exſtat etiam pag. 281. 2 Marcell. de Medic. c. 8. p. 267. 274.

nabat. Habet autem hoc, caſtorei p. II. *. lycii, nardi, papaveris lachrymae, ſingulorum p. I. *. croci, myrrhae, aloës, ſingulorum p. IV. *. aeris combuſti p. VIII. *. cadmiae, & ſtibii, ſingulorum p. XII. *. acaciae ſucci p. XXVI. *. gummi tantundem.

Quo gravior vero quaeque inflammatio eſt, eo magis leniri medicamento debet, adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At, ſi neque medicus, neque medicamentum praeſto eſt, ſaepius utrumlibet horum in oculos penicillo ad idipſum facto infuſum, id malum lenit. Ubi vero aliquis relevatus eſt, jamque curſus pituitae conſtitit, reliquias fortaſſe leviores futuras diſcutiunt balneum & vinum. igitur lavari debet leviter, ante ex oleo perfricatus, diutiuſque in cruribus & feminibus; multaque calida aqua fovere oculos; deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi: a balneo cavere ne quo frigore afflatuve laedatur: poſthaec cibo paulo pleniore, quam ex operum conſuetudine, uti; vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus: vinum bibere lene, ſubauſterum, modice vetus; neque effuſe, neque timide; ut neque cruditas ex eo, & tamen ſomnus fiat, lenianturque intus latentia acria. Sed, ſi quis in balneo ſenſit majorem oculorum perturbationem, quam attulerat (quod incidere his ſolet, qui, manente adhuc pituitae curſu, feſtinarunt) quamprimum diſcedere debet: nihil eo die vini aſſumere; cibi minus etiam, quam pridie. deinde cumprimum

mum

---

l. 1. M. F. P. ignorant *Habet autem hoc.* *l.* 5. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 8. M. F. P. *medicamentum.* *l.* 9. M. om. *ovi.* *l.* 12. M. P. *oculis.* *l.* 13. F. *revelatus.* *l.* 15. M. F. P. *leniores.* *l.* 23. M. F. P. *eorum dierum.*

mum satis pituita substitit, iterum ad usum balnei redire.

Solet tamen evenire nonnunquam, sive tempestatum vitio, sive corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, & minime pituitae cursus finiatur. Quod ubi incidit, jamque ipsa vetustate res matura est, ab his eisdem auxilium petendum est, id est, balneo ac vino. Haec enim ut in recentibus malis aliena sunt; quia concitare ea possunt, & accendere: sic in veteribus, quae nullis aliis auxiliis cesserunt, admodum efficacia esse consuerunt.
19, 18. videlicet hic quoque, ut alibi, [1] cum secunda vana fuerint, contrariis adjuvantibus. Sed ante tonderi ad cutem convenit: deinde in balneo aqua calida quam plurima caput atque oculos fovere: tum utrumque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento: continereque in lectulo se; donec omnis calor, qui conceptus est, finiatur; desinatque sudor, qui necessario in capite collectus est. Tum ad idem cibi vinique genus veniendum est sic, uti potiones meracae sint; obtegendumque caput, &
348, 15. quiescendum. Saepe enim posthaec gravis
368, 28. somnus, saepe sudor, saepe alvi dejectio pituitae cursum finit. Si levatum est malum (quod aliquando serius fit) per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto sanitas restituatur. Si diebus eisdem alvus nihil reddit, ducenda est; quo magis superiores partes leventur.

Nonnunquam autem ingens inflammatio

---

l. 24. M. F. om. *est.* *l.* 29. M. P. *aliquanto.* *l.* ead. M. F. P. *saepius.*

1 Lib. II. c. 9.

tio tanto impetu erumpit, ut oculos e sua sede propellat. πρόπτωσιν id, quoniam oculi procidunt, Graeci appellant. His utique, si vires patiuntur, sanguinem mitti: si id fieri non potest, alvum duci, longioremque inediam induci, necessarium est. Opus autem lenissimis medicamentis est. Ideoque Cleonis collyrio quidam, quod ex duobus ante positum est, utuntur. Sed opti- 351, 27. mum est Nilei: neque de ullo magis inter omnes auctores convenit.

9. *Nilei collyrium, omnium optimum.*

Id habet nardi Indici, papaveris lachrymae, singulorum P. *. gummi P. I. *. croci P. II. *. foliorum rosae recentium P. IV. *. quae vel aqua pluviatili, vel vino levi subaustero coguntur. Neque alienum est, malicorium, vel sertulam campanam ex vino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum rosae foliis miscere: aut hyoscyami folia cum ovi vitello cocta: aut farinam cum acaciae succo, vel passo, aut mulso. Quibus si folia quoque papaveris adjiciuntur, aliquanto valentiora sunt. Horum aliquo praeparato, penicillo fovere oculos oportet, ex aqua calida expresso, in qua ante vel myrti vel rosae folia decocta sint: deinde, ex illis aliquid imponi. Praeter haec, ab occipitio incisa cute, cucurbitula adhibenda est.

Quod si per haec restitutus oculus in sedem suam non est, eodemque modo prolapsus permanet, scire oportet, lumen esse amissum: deinde futurum, ut indurescat

is,

l. 1. M. F. P. om. *e*. *l.* 3. F. *iis*. *l.* 6. M. F. P. *indici*. *l.* 16. M. P. *leni*. *l.* 21. M. P. *cocti: vitello*. *l.* 30. M. F. P. *admonenda*. *l.* 34. F. *ut aut inarescat*. *l.* ead. M. P. *inarescat*.

is, aut in pus vertatur. Si ſuppuratio ſe oſtendit, ab eo angulo, qui tempori propior eſt, incidi oculus debet; ut, effuſo pure, inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicae reſidant, quo minus foeda poſtea facies ſit. Utendum deinde vel iiſdem collyriis ex lacte aut ovo; vel croco, cui album ovi miſceatur. At, ſi induruit, & ſic emortuus eſt, ut ne in pus verteretur; quatenus foede prominebit, excidendum erit ſic, ut hamo ſumma tunica apprehendatur; atque infra id ſcalpellus incidat: tum eadem medicamenta erunt injicienda, donec omnis dolor finiatur. Iiſdem medicamentis in eo quoque oculo utendum eſt, qui primum procidit, deinde per plura loca fiſſus eſt.

10. *De Carbunculis oculorum.* [1]

Solent etiam carbunculi ex inflammatione naſci, nonnunquam in ipſis oculis, nonnunquam in palpebris: & in his ipſis, modo ab interiore, modo ab exteriore parte. In hoc caſu alvus ducenda eſt: cibus minuendus: lac potui dandum; ut acria, quae laeſerunt, leniantur. Quod ad cataplaſmata & medicamenta pertinet, his utendum, quae adverſus inflammationes propoſita ſunt. Atque hic quoque Nilei Collyrium optimum eſt. Si tamen carbunculus in exteriore palpebrae parte eſt, ad cataplaſmata aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum; aut, ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

11. *De*

l. 3. M. F. P. *pure, & inflammatio.* *l.* 6. M. F. P. *collyriis eſt ex.* *l.* 8. M. F. P. *Ac.* *l.* 9. M. F. P. om. *ut.* *l.* 12. M. F. P. deeſt *atque.* *l.* ead. M. F. P. *id deinde ſcalpellus.* *l.* ead. M. P. *tantundem.* *l.* 13. M. F. P. *conjicienda.* *l.* 18. M. F. P. addunt *& eorum curatione.* *l.* 22. M. F. P. om. *parte.*

1 Scribon. Larg. III. c. 25. Marcell. de Medic. C. VIII. Trallian. II. 7.

11. *De Pustulis oculorum.*

Pustulae quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod si inter initia protinus incidit, magis etiam servanda sunt, quae de sanguine & quiete supra proposui; sin serius, quam ut sanguis mitti possit, alvus tamen ducenda est. Si id quoque aliqua res inhibet, utique victus ratio servanda est. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus est; quale Nilei, quale Cleonis est.

12. *Philetis collyrium, ad pustulas oculorum.*

Id quoque, quod Philetis vocatur, huic aptum est. Habet enim myrrhae, papaveris lachrymae, singulorum p. I. *. plumbi eloti, terrae Samiae, quae ἀστὴρ vocatur, tragacanthae, singulorum p. IV. *. stibii cocti [1], amyli, singulorum p. VI. *. spodii eloti, cerussae elotae, singulorum p. VIII. *. quae aqua pluviatili excipiuntur. Usus collyrii, vel ex ovo, vel ex lacte est.

13. *De Ulceribus oculorum, & de διὰ λιβάνου collyrio.* [2]

Ex pustulis ulcera interdum fiunt; eaque recentia aeque lenibus medicamentis nutrienda sunt, & iisdem fere, quae supra in pustulis proposui. Fit quoque proprie ad haec, quod διὰ λιβάνου vocatur. Habet aeris combusti, & eloti, papaveris lachrymae frictae singulorum p. I. *. spodii eloti, thuris, stibii combusti & eloti, myrrhae, gummi, singulorum p. II. *.

14. *De Imminutione oculorum.*

Evenit etiam, ut oculi, vel ambo, vel sin-

---

l. 1. M. F. P. addunt *& curatione earum.* *l.* 5. M. F. P. *posui.* *l.* 12. M. F. P. *Philetos.* *l.* 13. M. F. *Philetos.* *l.* 14. M. F. P. om. *habet enim.* *l.* 16. M. F. *ἀστέρα.* *l.* 17. M. F. P. *stibis.* *l.* 22. M. F. P. *de ulceribus oculorum et eorum curatione & de.* *l.* 23. M. F. P. *balany.* *l.* 27. M. P. *posui.* *l.* 28. M. F. P. *balany.* *l.* 30. M. F. P. *stibis.* *l.* 32. M. F. P. *curatio oculorum aliquo casu imminutorum.*

1 Scrib. Largus Comp. XXIII. Rhodius in notis pag. 63. 2 Trall. II. 5. Longè aliter describitur a Marc. de Medic. Cap. VIII. pag. 280. Eadem pagina paulo inferius aliud ejusdem nominis depromitur.

singuli, minores fiant, quam esse naturaliter debeant. Idque & acer pituitae cursus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque iisdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum est: cibis vero his, qui maxime corpus alere, & implere consuerunt: vitandaque omni modo causa, quae lachrymas excitet, & cura domesticorum. quo-
127, 25. rum etiam, si quid forte incidit, ejus [1] notitiae subtrahendum: atque acria quoque medicamenta, & acres cib i non alio magis nomine his nocent, quam quod lachrymas movent.

15. *De Pediculis palpebrarum.* [2]

Genus quoque vitii est, qui inter pilos palpebrarum pediculi nascuntur. id φθειρίασιν Graeci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat, raro non ultra procedit: sed fere, tempore interposito, pituitae cursus acerrimus sequitur; exulceratisque vehementer oculis, aciem quoque ipsam corrumpit.

His alvus ducenda est; caput ad cutem tondendum, diuque quotidie jejunis perfricandum. His, ambulationibus aliisque exercitationibus diligenter utendum: gargarizandum ex mulso, in quo nepeta & pinguis ficus decocta sit: saepe in balneo multa calida aqua fovendum caput: vitandi acres cibi; lacte pingui vinoqne utendum: bibendumque liberalius, quam edendum est. Medicamenta vero intus quidem lenia danda sunt; ne quid acrioris pitu-

l. 10. M. F. P. *tale.* *l.* 24. M. F. P. om. *est.* *l.* 27. M. P. *garizandumque.* *l.* 34. M. F. *acriorem.*

1 Hippocr. de Dec. Orn. XI. 15. 2 Actuar. M. M. II. 7. & IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 65. Oribas. de Loc. Aff. IV. 32.

pituitae concitent: super ipsos vero pediculos alia, quae necare eos, & prohibere, ne similes nascantur, possint. Ad idipsum spumae nitri P. I. *. sandarachae P. I. *. uvae taminiae, P. *. I. simul teruntur, adjiciturque vetus oleum pari portione, atque acetum, donec eis mellis crassitudo sit.

16. *De Oculorum gravioribus morbis, qui ex inflammationibus oriuntur; & validioribus medicamentis curantur; & de Andreae collyrio, & de* Διὰ κέρατος.

Hactenus oculorum morbi, qui lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia sunt, quae diversam curationem desiderant: fere ex inflammationibus nata; sed finitis quoque his manentia. atque inprimis in quibusdam perseverat tenuis pituitae cursus. Quibus alvus ab inferiore parte evocanda est, demendumque aliquid ex cibo. Neque alienum est; illini frontem ex compositione Andreae. Quae habet gummi P. I. *. cerussae, stibii, singulorum P. II. *. spumae argenti coctae & elotae P. IV. *. sed ea spuma ex aqua pluviatili coquitur; & arida haec medicamenta ex succo myrti conteruntur. His illita fronte, cataplasma quoque superinjiciendum ex farina; quae frigida aqua coacta fit, cuique aut acaciae succus, aut cupressus adjecta sit. Cucurbitula quoque, inciso vertice, recte accommodatur: aut ex temporibus sanguis emittitur. Inungi vero eo debet, quod habet squamae aeris, papaveris lachrymae; singulorum P. *. cervini cornu combusti & eloti,

l. 4. M. F. *timiniae*. *l.* 7. M. P. *ei*. *l.* 12. M. F. P. om. *qui*. *l.* 15. M. P. F. *fereque*. *l.* ead. M. F. P. *nata sunt sed*. *l.* 19. M. F. P. *demendum*. *l.* 20. M. F. P. om. *ex*. *l.* 22. M. F. P. *stibis*. *l.* 23. M. F. P. *argenti & coctae*. *l.* 27. M. F. P. *superinjiciendum est ex*.

ti, plumbi eloti, gummi, ſingulorum p. iv. *. thuris p. xii. Hoc vero collyrium quia cornu habet, διὰ κέρατος nominant. Quotieſcunque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum ſit, aquam intelligi volo.

17. Μεμιγμένον, *Euelpidis collyrium.*

Ad idem Euelpidis, quod μεμιγμένον nominabat. in eo papaveris lachrymae, & albi piperis, ſingulae unciae ſunt, gummi libra, aeris combuſti p. i. *. Inter has autem curationes, poſt intermiſſionem aliquam, proſunt balneum & vinum. Cumque omnibus lippientibus vitandi cibi ſint,
349, 7. qui extenuant; tum praecipue, quibus tenuis humor diu fertur. Quod ſi jam faſtidium eſt eorum, quae pituitam craſſiorem reddunt, ſicut in hoc genere materiae maxime promptum eſt; confugiendum eſt ad ea, quae, quia ventrem, corpus quoque adſtringunt.

18. *De Oculorum ulceribus ſupercreſcentibus, ſordidis, cavis, veteribus.*

At ulcera, ſi cum inflammatione finita non ſunt, aut ſupercreſcentia, aut ſordida, aut certe vetera eſſe conſuerunt. Ex his ſupercreſcentia collyrio, quod μεμιγμένον vocatur, optime reprimuntur. Sordida purgantur & eodem, & eo, quod Smilion nominatur.

19. *Smilion collyrium.*

Habet aeruginis p. vi. *. gummi tantundem, ammoniaci, minii ſinopici, ſingulo-

l. 2. M. P. om. *vero.* *l.* 3. M. F. P. *nominatur.* *l.* 14. M. F. P. *ſunt.* *l.* 23. M. F. P. addunt *& de curationibus ſingulorum.* *l.* 25. M. F. P. *ſordida, aut cava aut.* *l.* 32. M. F. P. iv.

lorum P. XVI. *. quae quidam ex aqua; quidam, quo vehementiora ſint, ex aceto terunt.

20. *Phynon collyrium Euelpidis.*

Id quoque Euelpidis, quod Phynona appellabat, hic utile eſt: croci P. I. *. papaveris lachrymae, gummi, ſingulorum P. II. *. aeris combuſti & eloti, myrrhae, ſingulorum P. IV. piperis albi P. VI. *. Sed ante litum, hoc ungendum eſt.

21. *Sphaerion collyrium Euelpidis.*

Id quoque ejuſdem, quod Sphaerion nominabat, eodem valet. Lapidis haematitis eloti P. II. *. piperis grana ſex, cadmiae elotae, myrrhae, papaveris lachrymae, ſingulorum P. III. *. croci P. IV. *. gummi P. VIII. *. quae cum vino aminaeo conteruntur.

22. *Liquidum Euelpidis collyrium.*

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat. in quo erant haec: aeruginis P. *. minii combuſti, atramenti ſutorii, cinnamomi, ſingulorum P. III. *. croci, nardi, papaveris lachrymae, ſingulorum P. I. *. myrrhae P. II. *. aeris combuſti P. III. *. cineris ex odoribus P. IV. *. piperis grana XV. Haec ex vino auſtero teruntur: deinde cum paſſi tribus heminis decoquuntur, donec corpus unum ſit. Idque medicamentum vetuſtate efficacius ſit.

23. *De cavis oculorum ulceribus.*

Cava vero ulcera commodiſſime implent ex his, quae ſupra poſita ſunt, Sphaerion, & id quod Philetis vocatur. Idem Sphae-

---

l. 6. M. P. *huic.* *l.* 9. M. F. P. IV. *. *piperis.* *l.* ead. M. F. P. *linitum.* *l.* 31. M. F. P. addunt *& curationibus.* *l.* 34. M. F. *philetôs.*

Sphaerion vetuſtis ulceribus & vix ad cicatricem venientibus optime ſuccurrit.

24. *Hermonis collyrium.*

Eſt etiam collyrium, quod cum ad plura valeat, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur. Refertur ad Hermonem auctorem. Habet piperis longi p. I. Z. *. albi p. *. cinnamomi, coſti, ſingulorum p. I. *. atramenti ſutorii, nardi, caſiae, caſtorei, ſingulorum p. II. *. gallae p. V. *. myrrhae, croci, thuris, lycii, ceruſſae, ſingulorum p. VIII. *. papaveris lachrymae p. XII. *. aloës, aeris combuſti, cadmiae, ſingulorum p. XVI. *. acaciae, ſtibii, gummi, ſingulorum p. XXV. *.

25. *De cicatricibus oculorum, quae ex ulceribus factae ſunt, & de Aſclepia, & Canopite, & Pyxino, collyriis.*

Factae vero ex ulceribus cicatrices duobus vitiis periclitantur; ne aut cavae, aut craſſae ſint. Si cavae ſunt, poteſt eas implere id, quod Sphaerion vocari dixi; vel id, quod [1] Aſclepias nominatur. Habet hoc papaveris lachrymae p. II. *. ſagapeni, opopanacis, ſingulorum p. III. *. aeruginis p. IV. *. gummi p. VIII. *. piperis p. XII. *. cadmiae elotae, ceruſſae, ſingulorum p. XVI. *. At, ſi craſſae cicatrices ſunt, extenuat vel Smilion, vel Canopite collyrium, quod habet cinnamomi, acaciae, ſingulorum p. I. *. cadmiae elotae, croci, myrrhae, papaveris lachrymae, gummi, ſingulorum p. II. *. piperis albi, thuris, ſingulorum p. III. *. aeris combuſti p. IX. *. cum aqua pluviatili.

---

l. 14. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 17. M. F. P. *ſunt, & quomodo curari debeant &c.* *l.* 23. M. F. P. om. *hoc.* *l.* 26. M. P. *cumini.* *l.* 28. M. F. *extenuant.*

1 Marcell. de Medic. Lib. cap. 8. p. 266.

tili. Vel Euelpidis Pyxinum, quod ex his conſtat: ſalis foſſilis p. IV. *. ammoniaci thymiamatis p. VIII. *. papaveris lachrymae p. XII. *. ceruſſae p. XV. *. piperis albi, croci Cilicii, ſingulorum p. LII. *. gummi p. XIII. *. cadmiae elotae p IX. *. Maxime tamen tollere cicatricem videtur id, quod habet gummi p. III. *. aeruginis p. I. *. crocomagmatis p. IV.

26. *De alio genere inflammationis oculorum.*

Eſt etiam genus inflammationis, in qua, ſi cui tument ac diſtenduntur cum dolore oculi, ſanguinem ex fronte mitti neceſſarium eſt: multaque aqua calida caput atque oculos fovere: gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore: inungi acribus medicamentis, quae ſupra comprehenſa ſunt; 361. maximeque eo, quod Sphaerion nominatur, quodque lapidem haematiten habet. Atque alia quoque utilia ſunt, quae ad extenuandam aſpritudinem fiunt; de qua protinus dicam.

Haec autem inflammationem oculorum fere ſequitur; interdum major, interdum levior. Nonnunquam etiam ex aſpritudine lippitudo fit, atque ipſam deinde aſpritudinem auget, fitque ea in aliis brevis, in aliis longa, & quae vix unquam finiatur.

In hoc genere valetudinis quidam craſſas, duraſque palpebras, & ficulneo folio, & aſperato ſpecillo, & interdum ſcalpello eradunt; verſaſque quotidie medicamentis ſuffricant. Quae neque niſi in magna vetu-

---

l. 5. M. P. *Siculi*. *l.* 7. M. F. P. deeſt *tamen*. *l.* 9. M. F. *crocimagmatis*. *l.* 13. M. F. P. *fronte emitti*. *l.* 19. M. F. P. *quod*. *l.* 23. M. F. P. *hanc*. *l.* ead. M. F. P. *inflammatio*. *l.* 26. M. F. P. om. *atque*.

vetuſtaque aſpritudine, neque ſaepe facienda ſunt. Nam melius eodem ratione victus & idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore; multaque oculorum palpebras aqua calida fovebimus: cibi autem ſumendi ſunt acres & extenuantes.

27. [1] *Caeſarianum collyrium.*

At medicamentum id, quod Caeſarianum vocatur, habet atramenti ſutorii p. I. *. miſyos p. *. piperis albi p. V. *. papaveris lachrymae, gummi, ſingulorum p. II. *. cadmiae lotae p. III. *. ſtibii p. VI. *. Satiſque conſtat, hoc collyrium adverſus omne genus oculorum valetudinis idoneum eſſe; exceptis his, quae lenibus nutriuntur.

28. *Hieracis collyrium.*

Id quoque, quod Hieracis nominatur, ad aſpritudinem poteſt. Habet myrrhae p. I. *. ammoniaci thymiamatis p II. *. aeruginis raſae p. IV. *. cum aqua pluviatili. Ad idem idoneum eſt etiam id, quod Canopite, & id quod Smilion vocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphaerion. Si autem compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, vel quam optimo melle ſatis commodo aſpritudo curatur.

29. *De arida lippitudine.*

Eſt etiam genus aridae lippitudinis, quod ξηροφθαλμίαν [2] Graeci appellant. Sub hoc neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam fere levi ac prurigine graves ſunt, & palpebrae citra

l. 6. M. F. P. *cibos.* *l.* ead. M. F. P. *ſumemus.* *l.* 11. M. F. *miſii.* *l.* 13. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 22. M. F. P. *Canopite eſt, &c.* *l.* 24. M. F. P. om. *autem.* *l.* 28. M. F. P. *De ſyrophthalmia, genere aridae lippitudinis.* *l.* 29. M. F. P. om. *quod.* *l.* 30. F. M. P. om. *ſub hoc.* *l.* 32. M. F. P. ignorant *fere levi ac prurigine.* *l.* 34. M. F. P. *graveſcunt.* *l.* ead. a F. abſunt *& palpebrae citra duritiem ullam.*

1 Forte a Caeſare Auguſto ita dictum, ſi illud inde dictum, quod refert Marc. de Med. c. 8. p. 266. 2 Act. M. M. II. 7. Aeg. III. 22, Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 75, 77.

citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inhaerescunt: quantoque minor generi huic impetus, tanto finis minus expeditior est.

In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lavari saepe, ibique desudare, multaque fricatione uti necessarium est. Cibi neque qui implent, neque nimium acres, apti sunt, sed inter hos medii. Mane, ubi concoxisse manifestum est, non est alienum ex sinapi gargarizare, tum deinde caput atque os diutius perfricare.

30. *Rhinion collyrium.*

Collyrium vero hoc aptissimum est, quod Rhinion vocatur. Habet myrrhae p. I. *. papaveris lachrymae, acaciae succi, piperis, gummi, singulorum p. I. *. lapidis haematitis, lapidis Phrygii, Lycii, lapidis scissilis, singulorum p. II. aeris combusti p. IV. *. Ac Pyxinum quoque eidem accommodatum est.

31 *De Scabris oculis.* [1]

Si vero scabri oculi sunt, quod maxime in angulis esse consuevit, potest prodesse Rhinion, id quod supra positum est. Potest similiter prodesse id, quod habet aeruginis rasae, piperis longi, papaveris lachrymae, singulorum p. II. *. piperis albi, gummi, singulorum p. IV. *. cadmiae lotae, cerussae, singulorum p. VI. *. Nullum tamen melius est, quam Euelpidis, quod βασιλικὸν nominabat. Habet papaveris lachrymae, cerussae, lapidis Asii, singulorum p. II. *. gummi p. XIII. *. piperis albi p. IV. *. croci

l. 1. M. F. P. & *noctu*. *l.* 2. F. M. P. *generis*. *l.* 3. M. F. P. *hujus*. *l.* ead. M. F. P. *expeditus*. *l.* 7. M. F. P. *frictione*. *l.* 12. F. P. *defricare*. *l.* 14. M. P. om. *hoc*. *l.* 16. M. F. P. om. I. *l.* 20. M. F. P. *eodem*. *l.* 22. M. F. P. *ad oculos scabros collyria*. *l.* 34. F. om. X.

1 Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 76.

croci p. VI. *. psorici p. XIII. *. Nulla autem per se materia est, quae Psoricum nominetur; sed chalcitidis aliquid, & cadmiae † dimidio plus ex aceto simul conteruntur, idque in vas fictile inditum, & contectum ficulneis foliis sub terra reponitur diebus viginti, & rursus sublatum teritur, & sic appellatur psoricum. Verum de basilico quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id esse idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur.

At, ubi non sunt medicamenta composita, scabros angulos laevant & mel & vinum. Succurritque & his & aridae lippitudini, si quis panem ex vino subactum super oculum imponit. Nam, cum fere sit humor aliquis, qui modo ipsum oculum, modo angulos, aut palpebras exasperat, sic &, si quid prodit humoris, extrahitur; &, si quid juxta est, repellitur.

32 *De Caligine oculorum.*

Caligare vero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam sine hac, propter senectutem, imbecillitatemve aliam, consueverunt. Si ex reliquiis lippitudinis id vitium est, adjuvat collyrium, quod Asclepias nominatur. Adjuvat & id, quod
361, 23. ex crocomagmate fit.

33 Διὰ κρόκου *collyrium* [1]

Proprie etiam ad id componitur, quod διὰ κρόκου vocant. Habet piperis p. I. *. croci Cilicii, papaveris lachrymae, cerussae, singulorum p. II. *. psorici, gummi, singulorum. p. IV. *.

34. *De*

l. 5. M. P. F. *additum. l.* 7. M. F. P. om. *diebus viginti & rursus. l.* ead. F. M. P. *sublatumque post dies viginti rursus teritur. l.* 8. F. M. P. deest *psoricum. l.* ead. M. F. P. *in. l.* 11. M. F. P. *levibus. l.* 12. M. F. P. om. *At. l.* 21. M. F. P. *Ad caligationem oculorum, quae propter lippitudinem oritur, remedia & collyria. l.* 25. M. P. *consueverunt. l.* 27. M. F. P. om. *&. l.* 28. M. F. P. *crocimagmate. l.* 32. M. F. *cilicis.*

1 Trallian. II. 1.

34. *De Caligine propter senectutem, aut aliam imbecillitatem.* [1]

At, si ex senectute aliave imbecillitate id est, recte inungi potest, & melle quam optimo, & cyprino, & oleo vetere. Commodissimum tamen est, balsami partem unam, & olei veteris, aut cyprini partes duas, mellis quam acerrimi partes tres miscere. Utilia quoque huic medicamenta sunt, quae ad caliginem proxime, quaeque ad extenuandas cicatrices supra comprehensa sunt.

Cuicunque vero oculi caligabunt, huic 362. opus erit multa ambulatione, atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfricandum est, praecipue tamen caput ex irino, donec insudet; velandumque postea, nec detegendum, antequam sudor & calor domi conquierint. Tum cibis utendum acribus, & extenuantibus: interpositisque aliquibus diebus, ex sinapi gargarizandum.

35. *De Suffusione oculorum.* [2]

Suffusio quoque, quam Graeci ὑπόχυσιν nominant, interdum oculi pupillae, qua cernit, se opponit. Quod si inveteraverit, manu curandum est. Inter initia nonnunquam certis observationibus discutitur. 348, 29. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere; in temporibus venas adurere; gargarizando pituitam evocare; suffumigare; oculos acribus medicamentis inungere, expedit. Victus optimus est, qui pituitam extenuat.

36. *De resolutione oculorum.*

At ne resolutio quidem oculorum.

(quam

l. 1. M. F. P. *ad caligationem oculorum, quae. l.* 2. M. F. P. addunt *fit. l.* 16. M. F. P. *& quidem. l.* 24. M. F. P. *potentiae. l.* 25. F. *inveteravit. l.* 26. M. F. P. *nonnunquam etiam certis. l.* 33. F. M. P. addunt *quae παράλυσις dicitur. l.* 34. M. F. P. *Ac.*

1 Oribas. de Loc. Affect. IV. 16. 2 Actuar. M. M. II. 7. IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 49. Aeginet. III. 22.

(quam παράλυσιν Graeci nominant) alio victus modo, vel aliis medicamentis curanda est. Exposuisse tantum genus vitii satis est. Igitur interdum evenit, modo in uno oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex distentione nervorum, qua vehementer ipse oculus convulsus est, ut is neque quoquam intendi possit, neque omnino consistat; sed huc illucve sine ratione moveatur, idoque ne conspectum quidem rerum praestet.

37. *De Mydriasi oculorum.* [1]

Non multum ab hoc malo distat id, quod μυδρίασιν Graeci vocant. Pupilla diffunditur & dilatatur, aciesque ejus hebescit, ac pene caligat. Difficillime genus id imbecillitatis eliditur. In utraque vero, id est paralysi & mydriasi, pugnandum est per eadem omnia, quae in caligine oculorum
366, 21. praecepta sunt paucis tantum mutatis; siquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adjiciendum est: oculos vero melle inungi satis est. Quidam in posteriore vitio calidis aquis usi relevatique: quidam sine ulla manifesta causa subito obcaecati sunt. Ex quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidissent, repentina [2] pro-
69, 21. fusione alvi, lumen receperunt. Quo mi-
354, 27. nus alienum videtur, & recenti re & interposito tempore, medicamentis quoque moliri dejectiones, quae omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

38. *De imbecillitate oculorum.*

Praeter haec imbecillitas oculorum est, ex

l. 5. M. F. P. *altero.* *l.* 8. M. F. P. *concussus.* *l.* 9. M. F. P. *nec.* *l.* 14. M. F. P. *effunditur.* *l.* 16. M. F. P. deest *caligat.* *l.* 18. M. F. P. *est & paralysi.* *l.* 22. M. F. P. ignorant *oculos vero.* *l.* 29. M. F. P. *ex.*

1 Cael. Aurel. II. 1. p. 344. Actuar. M. M. II. 7. & IV. 11. Aeginet. III. 22. 2 Aph. VI. 17.

ex qua quidem interdiu ſatis, [1] noctu nihil cernunt. quod in feminam bene reſpondentibus menſtruis non cadit. Sed ſic laborantes inungi oportet ſanguine jocinoris (maxime hircini; ſin minus, caprini) ubi id aſſum côquitur, excepto: atque edi quoque ipſum jecur debet. Licet tamen etiam iiſdem medicamentis non inutiliter uti, quae vel cicatrices, vel aſpritudinem exteنuant. Quidam contrito ſemine portulacae mel adjiciunt eatenus, ne id ex ſpecillo diſtillet, eoque inungunt. Utendum vero eſt exercitationibus, balneo, & fricationibus.

39. *Ad Oculos, qui extrinſecus offenduntur, & ſanguine ſuffuſi ſunt.*

Et haec quidem in ipſis corporibus oriuntur. Extrinſecus vero interdum ſic ictus oculum laedit, ut ſanguis in eo ſuffundatur. Huic nihil commodius eſt, quam ſanguine vel columbae, [2] vel palumbae; vel hirundinis inungere. Neque id ſine cauſa fit; cum harum † acies extrinſecus laeſa, interpoſito tempore in antiquum ſtatum redeat, celerrimeque hirundinis. Unde etiam locus fabulae factus eſt, per parentes id herba reſtitui, quod per ſe ſaneſcit. Eorum ergo ſanguis noſtros quoque oculos ab externo caſu commodiſſime tuetur, hoc ordine, ut ſit hirundinis optimus, deinde palumbae, minimum efficax columbae, & ſibi ipſi; & nobis.

Supra percuſſum vero oculum, ad inflammationem leniendam, non eſt alienum impo-

l. 5. M. P. *ſi.* *l.* ead. M. *ad.* *l.* 12. M. F. P. om. *Utendum vero eſt.* *l.* 13. M. F. P. *frictionibus.* *l.* ead. M. F. P. *gargarizationibus iiſdem, his quoque utendum eſt.* *l.* 15. M. F. P. *cum.* *l.* 17. M. F. P. *ſi.* *l.* 19. M. P. deeſt *huic.* *l.* 20. M. F. P. *palumbi.* *l.* 21. M. F. P. *horum.* *l.* 24. M. P. *celeberrimeque.* *l.* 29. M. F. P. *palumbi.* *l.* 30. M. F. P. *minime.* *l.* ead. M. F. P. *illi.*

1 νυκτάλωπας vocant Æginet. III, 21. Actuar. M. M. II. 7. IV, 11. Trallian. II, 6. Aëtius Tetr. II. Serm. III, 46. 2 Aeginet. III, 22.

imponere etiam cataplasmata. Sed sal armeniacus, vel quilibet alius quam optime teri debet, sic, ut ei paulatim oleum adjiciatur, donec crassitudo strigmenti fiat. Id deinde miscendum est cum hordeacea farina, quae ex mulso decocta sit. Facile autem, recognitis omnibus, quae medici quoque prodiderunt, apparere cuilibet potest, vix ullum ex iis, quae supra comprehensa sunt, oculi vitium esse, quod non simplicibus quoque, & promptis remediis subinde removeri possit.

Cap. VII.

De aurium morbis. [1]

Hactenus in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum possunt: ideoque ad aures transeundum est; quarum usum proximum a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum est. nam vitia oculorum intra ipsos nocent: aurium inflammationes doloresque interdum etiam ad dementiam mortemque praecipitant. Quo magis inter initia protinus succurrendum est, ne majori periculo locus sit.

Ergo, ubi primum dolorem aliquis sensit, abstinere & continere se debet. Postero die, si vehementius malum est, caput tondere, idque irino unguento calido perungere, & operire. At magnus cum febre vigiliaque dolor exigit, ut sanguis quoque mittatur. Si id aliquae causae prohibent, alvus solvenda est. Cataplasmata quoque calida,

---

l. 1. F. *cataplasma.* *l.* ead. M. F. P *ammoniacus.* *l.* 2. M. F. P. *optimus.* *l.* 9. M. P. *his.* *l.* 11. M. F. P. *sub.* *l.* 11. P. *submoveri.* *l.* 14. M. F P. *De aurium morbis & curationibus:* *l.* 16. M. F. P. *possint.*

1. Seren. Sammon. XII. AEginet. III, 23. Trallian. III, 1. Actuar. M. M. II, 6. IV, 10. Cael. Aurelian. Tardar. Pass. L. II. c. 3.

calida, ſubinde mutata, proficiunt; ſive foeni graeci, ſive lini, ſive alia farina ex mulſo decocta. Recte etiam ſubinde admoventur ſpongiae, ex aqua calida expreſſae. Tum, levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino, aut cyprino factum. In quibuſdam tamen melius, quod ex roſa eſt, proficit. Si vehemens inflammatio ſomnum ex toto prohibet, adjici cataplaſmati debent papaveris cortices fricti atque contriti ſic, ut ex his pars dimidia ſit; eaque tum ſimul ex paſſo vel mulſo decoquuntur. In aurem vero infundere aliquod medicamentum oportet: quod ſemper ante [1] tepefieri convenit, commodiſſimeque per [2] ſtrigilem inſtillatur. ubi auris repleta eſt, ſuper lana mollis addenda eſt, quae humorem intus contineat. Et haec quidem communia ſunt.

Medicamentum vero eſt & roſae, & radicum arundinum ſuccus, & oleum, in quo lumbrici cocti ſunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali perſici expreſſus. Compoſita vero ad inflammationem doloremque leniendum haec fere ſunt: caſtorei, papaveris lachrymae, pares portiones conteruntur, deinde adjicitur his paſſum. Vel papaveris lachrymae, croci, myrrhae par modus ſic teritur, ut invicem modo roſa, modo paſſum inſtilletur. Vel id, quod amarum in [3] AEgyptia faba eſt, conteritur, roſa adjecta. Quibus myrrhae quoque paululum a quibuſdam miſcetur, vel papaveris lachrymae, aut thus cum muliebri lacte, vel amararum nucum cum roſa ſuccus. Vel caſtorei,

---

l. 3. M. F. P. *decocta eſt.* *l.* 7. M. F. P. *roſa factum eſt.* *l.* 9. M. F. *cataplaſmate.* *l.* 12. M. F. P. *mixto.* *l.* ead. M. F. P. *decoquatur.* *l.* 31. M. F. P. *paulum.* *l.* 34. M. F. P. *roſae,* *l.* ead. M. F. P. *ſucco.*

1 Plin. de Re Med. L. 1. c. 9. 2 Formam exhibet Mercurial, in Art. Gymnaſt, 3 Marcell, p. 284,

ſtorei, myrrhae, papaveris lachrymae pares portiones cum paſſo. Vel croci p. I. *. myrrhae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. III. *. quibus, cum teruntur, paulatim miſcentur paſſi cyathi tres, mellis minus cyatho. Idque ex primis medicamentis eſt. Vel papaveris lachryma ex aceto. Licet etiam compoſitione uti Themiſonis; quae habet caſtorei, opopanacis, papaveris lachrymae ex aceto, ſingulorum p. II. *. ſpumae nitri p. IV. *. quae contrita paſſo excipiuntur, donec cerati craſſitudinem habeant; atque ita reponuntur. Ubi uſus requirit; rurſus id medicamentum, adjecto paſſo, piſtillo teritur. Illud perpetuum eſt, quotieſcunque craſſius medicamentum eſt, quam ut in aurem inſtillari poſſit, adjiciendum eum eſſe humorem, ex quo id componi debet, donec ſatis liquidum ſit.

2. *De Pure & malo odore aurium.* [1]

Si vero pus quoque aures habent, recte lycium per ſe infunditur; aut irinum unguentum; aut porri ſuccus cum melle; aut centaureae ſuccus cum paſſo; aut ſuccus mali punici in ipſius cortice tepefactus, adjecta myrrhae exigua parte. Recte etiam miſcentur myrrhae, quam στακτὴν cognominant, p. I. *. croci tantundem, nuces amarae XXV. mellis ſeſquicyathus. quae contrita, cum utendum eſt, in cortice mali punici tepefiant. Ea quoque medicamenta, quae oris exulcerati cauſa componuntur, aeque ulcera aurium ſanant. Quae ſi vetuſtiora ſunt, & multa ſanies fluit, apta

l. 4. M. *tum.* *l.* ead. F. M. 2. *l.* ead. M. *dum.* *l.* 11. M. F. P. *licii.* *l.* 14. M. F. P. *requiritur.* *l.* ead. M. F. P. *idem medicamentum.* *l.* 15. M. F. P. *ſpecillo.* *l.* 20. M. F. P. ignorant *De Pure & malo odore aurium.* *l.* 24. M. F. P. *aut punici mali dulcis ſuccus.*

1 Aegin. III.23. Oribaſ. de Loc. Affect. IV.37. Aetius Tetr. II. Serm. II. c. 83. Plin. de Re Medic. L. 1. c. 11.

ta compoſitio eſt, quae ad auctorem Eraſiſtratum refertur. habet piperis, croci, ſingulorum, p. I. *. myrrhae, miſy cocti, ſingulorum p. II. *. aeris combuſti p. II. *. haec ex vino teruntur: deinde ubi inaruerunt, adjiciuntur paſſi heminae tres, & ſimul incoquuntur. Cum vero utendum eſt, adjicitur his mel & vinum. Eſt etiam Ptolemaei chirurgi medicamentum, quod habet lentiſci, gallae, ſingulorum p. I. *. omphacii p. I. *. ſuccum punici mali. Eſt & Menophili validum admodum, quod ex his conſtat: piperis longi p. I. *. caſtorei p. II. *. myrrhae, croci, papaveris lachrymae, nardi Syriaci, thuris, malicorii, ex Aegyptia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quam optimi, ſingulorum p. IV. *. Quibus, dum conteruntur, adjicitur acetum quam acerrimum, donec craſſitudo in his paſſi fiat. Eſt & Cratonis: cinnamomi, caſſiae, ſingulorum p. I. *. nardi, lycii, myrrhae, ſingulorum p. I. *. aloës p. II. *. mellis cyathi tres, vini ſextarius. Ex quibus lycium cum vino decoquitur: deinde his alia miſcentur. At ſi multum puris, maluſque odor eſt, aeruginis raſae, thuris, ſingulorum p. II. *. mellis cyathi duo, aceti quatuor ſimul incoquuntur. ubi utendum eſt, dulce vinum miſcetur. Aut aluminis ſciſſilis, papaveris lachrymae, acaciae ſucci par pondus miſcetur, hiſque adjicitur hyoſcyami ſucci dimidio minor, quam unius ex ſuperioribus, portio; eaque trita ex vino diluuntur. Per ſe quoque

l. 2. M. F. P. om. *habet*. *l.* ead. *piperis* I. *. *l.* ead. M. F. P. *croci* I. *. *l.* ead. M. F. P. om. *ſingulorum*. *l.* 7. M. F. P. *coquuntur*. *l.* ead. M. F. P. deeſt *vero*. *l.* 10. M. F. P. *lentiſci* I. *. *gallae* I. *. *l.* 11. M. F. P. om. *&*. *l.* 18. M. F. P. *cum conteruntur*, *l.* 20. M. F. P. om. *&*. *l.* 24. M. F. P. *vinum cum lycio*.

que hyoſcyami ſuccus ſatis proficit.

3. [1] *Compoſitiones ad omnia aurium vitia.*

Commune vero auxilium adverſus omnes aurium caſus, jamque uſu comprobatum Aſclepiades compoſuit. In eo ſunt cinnamomi, caſiae, ſingulorum p. I. *. floris junci rotundi, caſtorei, piperis albi & longi, amomi, myrobalani, ſingulorum ſcrupuli duo, thuris maſculi, nardi Syriaci, myrrhae pinguis, croci, ſpumae nitri, ſingulorum p. II. *. Quae ſeparatim contrita, rurſus mixta, ex aceto conteruntur; atque ita condita, ubi utendum eſt, aceto diluuntur. Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus eſt Polybi ſphragis ex 268, 28. dulci vino liquata. Quae compoſitio priori libro continetur.

Quod ſi & ſanies profluit, & tumor eſt, non alienum eſt, mixto vino per oricularium clyſterem eluere; & tum infundere vinum auſterum cum roſa mixtum, cui ſpodii paululum ſit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbae ſanguinalis ſuccum cum roſa, aut mali punici ſuccum cum exigua parte myrrhae.

4. *De Ulcere ſordido aurium.*

Si ſordida quoque ulcera ſunt, melius mulſo eluuntur; & tum aliquod ex his, quae ſupra ſcripta ſunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, & caput utique tondendum, & multa calida aqua perfundendum, & gargarizandum; & uſque ad laſſitudinem ambulandum, & cibo modico utendum eſt. Si cruor quoque ex ulceribus

---

l. 2. M. F. P. ignorant *Compoſitiones ad omnia aurium vitia.* *l.* 7. M. F. P. om. &c. *l.* 11. F. III. *l.* 16. F. *priore.* *l.* 17. M. F. P. *libello.* *l.* 26. a M. F. P. abſunt *De Ulcere ſordido aurium.* *l.* 31. M. P. *tondendum eſt.*

1 Scribon. Larg. c. V. Marcell. Empi. Cap. 9.

ceribus apparet, lycium cum lacte debet infundi; vel aqua, in qua rosa decocta sit; succo, aut herbae sanguinalis, aut acaciae adjecto.

Quod si super ulcera caro [1] increvit, eaque mali odoris, & sanguinem fundit, aqua tepida elui debet; tum infundi id, quod ex thure & aerugine, & aceto, & melle fit, aut mel cum aerugine incoctum. Squama quoque aeris cum sandaracha contrita per fistulam recte instillatur.

5. *De Vermibus aurium.* [2]

Ubi vero vermes orti sunt, si juxta sunt, protrahendi oriculario specillo sunt: si longius, medicamentis enecandi; cavendumque, ne postea nascantur. Ad utrumque proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoque aurem oportet vino, in quo marrubium decoctum sit. Sic emortui vermes in primam auris partem prolabuntur, unde facillime educi possunt.

9. *Ad Compressa aurium foramina.*

Si foramen auris compressum est, & intus crassa sanies subest, mel quam optimum indendum est. Si id parum proficit, mellis cyatho & dimidio, aeruginis rasae P. II. *. adjiciendum est, incoquendumque, & eo utendum. Iris quoque cum melle ad idem proficit. Item mellis & rosae scrupuli duo. Item galbani P. II. *. myrrhae cum melle, & fellis taurini, singulorum p. II. *: vini quantum satis est ad myrrham diluendam.

7. *Ad Gravem auditum.* [3]

Ubi vero gravius aliquis audire coepit (quod

---

l. 1. M. F. P. *apparuit.* *l.* 6. M. F. P. om. &. *l.* 12. M. F. P. *adversus aurium vermes.* *l.* 21. M. F. P. *provocabuntur.* *l.* 23. M. F. P. *fin.* *l.* 25. M. F. P. *addendum.* *l.* 28. M. F. P. om. *ad.*

1 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 84. 2 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 85. de Locis Affect. IV. 40. 3 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 79. Plin. de Re Medic. L. 1. c. 12.

(quod maxime post longos capitis dolores evenire consuevit) in primis † aurem ipsam considerare oportet. Apparebit enim, aut crusta, qualis super ulcera innascitur, aut sordium coitus. Si crusta est, infundendum est aut oleum calidum, aut cum melle aerugo, vel porri succus aut cum mulso nitri paulum. Atque, ubi crusta ex auricula procidit, eluenda est aqua tepida; quo facilius ea per se diducta oriculario specillo protrahat. Si sordes eaeque molles sunt, eodem specillo eximendae sunt. At, si durae sunt, acetum & cum eo nitri paululum injiciendum est; cumque emollitae sunt, eodem modo elui aurem, purgarique oportet. Quod si capitis gravitas manet, attondendum idem; & leniter, sed diu perfricandum est, adjecto vel irino vel laureo oleo, sic ut utrilibet paululum aceti misceatur: tum diu ambulandum, leniterque post unctionem aqua calida caput fovendum: cibisque utendum ex imbecillissima & media materia; magisque assumendae dilutae potiones: nonnunquam gargarizandum est [1]. Infundendum autem in aurem castoreum cum aceto & laureo oleo & succo radiculae corticis: aut cucumeris agrestis succus, adjectis rosae foliis contritis. Immaturae quoque uvae succus cum rosa instillatus, adversus surditatem satis proficit.

8. *De Sonitu aurium.* [2]

Aliud vitii genus est, ubi aures intra se ipsae sonant. Atque hoc quoque fit, ne exter-

l. 8. M. F. P. *a corpore jam recedit.* *l.* 9. M. F. P. *eluenda auris est.* *l.* 11. M. F. P. *protrahatur.* *l.* 13. M. F. P. *cojiciendum.* *l.* 19. M. F. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *ad sonitum aurium intra se ipsos.* *l.* 34. M. F. P. *ipsas.*

1 Aceto scil. Marc. de Med. p. 287. 2 Actuar. M.M. II, 6. IV. 10. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 75. Tr. III. 3.

ternum ſonum accipiant. Leviſſimum eſt, ubi id ex gravedine eſt: pejus, ubi ex morbo, capitiſve longis doloribus incidit: peſſimum, ubi, magnis morbis venientibus, maximeque comitiali, provenit. Si ex gravedine eſt, † purgare aurem oportet, & ſpiritum continere, donec, inde humor aliquis exſpumet. Si ex morbo vel capitis dolore, quod ad exercitationem, fricationem, perfuſionem, gargarizationemque pertinet, eadem facienda ſunt: cibis non utendum niſi extenuantibus: in aurem dandus radiculae ſuccus cum roſa, vel cum ſucco radicis ex cucumere agreſti, vel caſtoreum ex aceto, & laureo oleo. Veratrum quoque cum aceto conteritur, deinde melle cocto excipitur, & deinde collyrium factum in aurem demittitur. Si ſine his coepit, ideoque novo metu terret, in aurem dari debet caſtoreum cum aceto, vel irino, vel laureo oleo; aut huic miſtum caſtoreum cum ſucco nucum amararum; aut myrrha & nitrum cum roſa & aceto. Plus tamen in hoc quoque proficit victus ratio: eademque facienda ſunt, quae ſupra comprehendi, cum majore quoque diligentia: & praeterea, donec is ſonus finiatur, a vino abſtinendum.

Quod ſi ſimul & ſonus eſt, & inflammatio, laureum oleum conjeciſſe abunde eſt aut id, quod ex amaris nucibus exprimitur; quibus quidam vel caſtoreum, vel myrrham miſcent.

9. *Ad*

l. 2. M. F. P. *morbis.* *l.* 9. M. F. P. *frictionem.* *l.* 29. M. F. P. om. *eſt.*

9. *Ad ea, quae in aurem inciderunt, extrahenda.*[1]

Solet etiam interdum in aurem aliquid incidere, ut calculus, aliquodve animal. Si pulex intus est, compellendum eo lanae paululum est; quo ipse si subit, & simul extrahitur. Si non est secutus, aliudve animal est, specillum lana involutum in resinam quam glutinosissimam, maximeque terebinthinam demittendum, idque in aurem injiciendum, ibique vertendum est. utique enim comprehendet & eximet. Sin aliquid exanime est, specillo oriculario protrahendum est, aut hamulo retuso paululum recurvato. Si ista nihil proficiunt, potest eodem modo resina protrahi. Sternutamenta quoque admota id commode elidunt, aut oriculario clystere aqua vehementer intus compulsa. Tabula quoque collocatur media, inhaerens capitibus utrinque pendentibus, superque eam homo deligatur, in id latus versus, cujus auris eo modo laborat, sic ut extra tabulam non emineat: tum malleo caput tabulae, quod a pedibus est, feritur; atque ita concussa aure, id quod inest, excidit.

CAP. VIII.

De Narium morbis.[2]

NARES vero exulceratas fovere oportet vapore aquae calidae. Id &[3] spongia expressa atque admota fit, & subjecto vase oris angusti, calida aqua repleto. Post id fomentum, illinenda ulcera sunt, aut plumbi recremento, aut ce-

l. 5. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. P. *is.* *l.* 10. F. M. *cojiciendum.* *l.* 13. M. F. P. *paulum.* *l.* 19. F. *utrique.* *l.* 22. M. F. P. om. *non.* *l.* 27. M. F. P. addunt *& curationibus.* *l.* 28. M. F. P. *vero intus exulceratas.* *l.* 30. M. F. P. *est.* *l.* 33. M. P. *fit.*

1 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 87. 2 Trallian. III. 8. Actuar. M. M. VI. 12. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 90. 3 Marcell. de Medic. C. x. pag. 288.

ruſſa, aut argenti ſpuma. cum quodlibet horum aliquis conterit, ei, dum teritur, invicem vinum & oleum myrteum adjiciat, donec mellis craſſitudinem fecerit. Sin autem ea ulcera circa os ſunt, pluresque cruſtas & odorem foedum habent, quod genus Graeci [1] ὄζαιναν appellant; ſciri quidem debet, vix ei 442, 16. malo poſſe ſuccurri. Nihilominus tamen haec tentari poſſunt; ut caput ad cutem tondeatur, aſſidueque vehementer perfricetur, multaque calida aqua perfundatur: multa eidem ambulatio ſit; cibus modicus, neque acer, neque valentiſſimus. Tum in narem ipſam, mel cum exiguo modo reſinae terebinthinae conjiciatur (quod ſpecillo quoque involuto lana fit) attrahaturque ſpiritu is ſuccus, donec in ore guſtus ejus ſentiatur. Sub his enim cruſtae reſolvuntur, quae tum per ſternutamenta elidi debent. Puris ulceribus vapor aquae calidae ſubjiciendus eſt: deinde adhibendum aut lycium ex vino dilutum, aut amurca, aut omphacium, aut menthae, aut marrubii ſuccus; aut atramentum ſutorium, quod candefactum, deinde contritum ſit; aut interior ſcillae pars contrita; ſic ut horum cuilibet mel adjiciatur. Cujus in caeteris admodum exigua pars eſſe debet; in atramento ſutorio tanta, ut ea miſtura liquida ſit; cum ſcilla utique pars major; involvendumque lana ſpecillum eſt, & in eo medicamentum tingendum, eoque ulcera implenda ſunt. Rurſusque linamentum involutum & oblon-

l. 1. M. F. P. *ſpumam.* *l.* ead. M. F. P. *quo.* *l.* 2. M. F. P. *eique dum.* *l.* 3. M. F. P. *adjicit.* *l.* 5. M. F. P. *nares.* *l.* 10. M. F. P. om. *multaque.* *l.* 12. M. F. P. *ei de ambulatio.* *l.* 15. F. M. *cojiciatur.* *l.* 24. M. F. P. *candent.* *l.* 30. M. F. P. *fiat.* *l.* 31. M. F. *medicamento intingendum.* P. *medicamen. inting.*

1 Oribaſ. de Loc. affect. IV. 45. Aëtius Tetrab. II. Serm. II. 91. Marc. de Med. Cap. x. *Odorem gravem* vertit. Vide H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 26.

longum eodem medicamento illinendum, demittendumque in narem, & ab inferiore parte leniter deligandum. Idque per hiemem & ver bis die; per aestatem & autumnum, ter fieri debet.

2. *De Carnosis carunculis narium.*

Interdum vero in naribus carunculae quaedam similes muliebribus mammis nascuntur, haeque imis partibus, quae cartilaginosae sunt, inhaerent. Has curare oportet medicamentis adurentibus; sub qui-
441,30. bus ex toto consumuntur. Πολύπους [1] vero est caruncula, modo alba, modo subrubra, quae narium ossibus inhaeret; & modo ad labra tendens narem implet, modo retro per id foramen, quo spiritus a naribus ad fauces descendit, adeo increscit, ut post uvam conspici possit; strangulatque hominem, maxime austro aut euro flante; fereque mollis est, raro dura; eaque magis spiritum impedit, & nares dilatat; fereque καρκινώδης est, itaque attingi non debet. Illud aliud genus fere quidem ferro curatur; interdum tamen inarescit; si addita in narem per linamentum aut penicillum ea compositio est, quae habet minii sinopici, chalcitidis, calcis, sandarachae, singulorum p. I. *. atramenti sutorii p. II. *.

CAP. IX.

[2] *De Dentium dolore.*

In dentium autem dolore, qui ipse quoque maximis tormentis annumerari potest, vinum ex toto circumcidendum est:

l. 2. M. F. P. *narem est.* *l.* 5. M. F. P. *ter die fieri.* *l.* 6. M. F. P. ignorant *De carnosis carunculis narium.* *l.* 7. F. M. P. *vero etiam in.* *l.* 9. M. F. P. *carnarissimae.* *l.* 14. M. F. P. *ossi.* *l.* 15. M. F. P. *pendens.* *l.* 17. M. F. P. *uti post.* *l.* 21. M. F. P. *quae fere.* *l.* 27. F. *calcidis.* M. *calcidiis.* *l.* 30. M. F. P. addunt *& curationibus.*

1 Aegin. III. 24. VI. 25. Actuar. M. M. II. 8. Aëtius Tetrab. II. Serm. II. c. 92. 2 Trallian. III. 10. Cael. Aurelian. Morb. Chron. II. 4.

est: cibo quoque primo abstinendum, deinde eo modico mollique utendum, ne mandentis dentes irritet; tum extrinsecus admovendus per spongiam vapor aquae calidae; imponendumque ceratum ex cyprino aut irino factum, lanaque id comprehendendum, caputque velandum est. Quod si gravior dolor est, utiliter & alvus ducitur, & calida cataplasmata super maxillam injiciuntur, & ore humor calidus cum medicamentis aliquibus continetur, saepiusque mutatur. Cujus rei causa & [1] quinquefolii radix in vino mixto coquitur; & hyoscyami radix vel in posca, vel in vino mixto coquitur sic, ut paululum his salis adjiciatur; & papaveris non nimium aridi cortices, & mandragorae radix, eodem modo. Sed in his tribus utique vitandum est, ne, quod haustum erit, devoretur. Ex populo quoque alba cortex radicis in hunc usum in vino mixto recte coquitur, aut in aceto cornu cervini ramentum & nepeta cum teda ac ficu pingui: item ficus pinguis vel in mulso, vel in aceto & melle, ex quibus cum ficus discocta est, is humor percolatur. [2] Specillum quoque lana involutum in calidum oleum demittitur, eoque ipse dens fovetur. Quinetiam quaedam quasi cataplasmata in dentem ipsum induntur. in quem usum ex malo punico acido atque arido malicorii pars interior cum pari portione & gallae & pinei corticis conteritur, miscetur que his minium; eaque contrita aqua pluviatili coguntur: aut panacis, papaveris

l. 8. M. F. P. *gravior is dolor.* *l.* 9. M. F. P. *maxillas.* *l.* 15. M. F. P. *paulum.* *l.* 21. M. F. P. *&.* *l.* 22. M. F. *cervinum rasum.* *l.* 23. M. F. P. om. *ac ficu.* *l* ead. M. F. P. *pingui: ac item.* *l.* 25. M. F. P. *decocta,* *l.* 27. M. P. *ipso.* *l.* 29. M. F. P. *illinuntur.*

1 Marcell. de Medic. C. XII. p. 293. 297. 2 Auriscalpium dicit Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 293.

paveris lachrymae, peucedani, uvae taminiae sine seminibus pares portiones conteruntur: aut galbani partes tres, papaveris lachrymae pars quarta. Quicquid dentibus admotum est, nihilo minus supra maxillam ceratum (quale supra posui) esse debet lana obtectum. Quidam etiam myrrhae, cardamomi, singulorum p. I. *. croci, pyrethri, ficorum, piperis, singulorum p. IV. *. sinapis p. VIII. *. contrita linteolo illinunt, imponuntque in humero partis ejus, qua dens dolet; si is superior est, a scapulis; si inferior, a pectore: idque dolorem levat; &, cum levavit, protinus submovendum est.

Si vero exesus [1] est dens, festinare ad eximendum eum, nisi res coëgit, [2] non est necesse: sed tum omnibus fomentis, quae supra posita sunt, adjiciendae quaedam valentiores compositiones sunt, quae dolorem levant. quales hae sunt, quae habent papaveris lachrymae p. I. *. piperis p. II. soreos p. X. *. quae contrita galbano excipiuntur, idque circumdatur: aut Menemachi, maxime ad maxillares dentes, in qua sunt, croci p. I. *. cardamomi, thuris fuliginis, ficorum, piperis, pyrethri, singulorum p. IV. *. sinapis p. VIII. *. Quidam autem miscent pyrethri, piperis, elaterii, singulorum p. I. *. aluminis scissilis, papaveris lachrymae, uvae taminiae, sulphuris ignem non experti, bituminis, lauri baccarum, sinapis, singulorum p. II. *. Quod si dolor eximi eum cogit, piperis semen cortice liberatum, & eodem

l. 1. M. F. *timiniae*. *l.* 9. M. P. *partes*. *l.* 18. F. M. P. *cum*. *l.* 21. M. F. P. *habet autem*. *l.* 26. M. F. P. *ficorum, partes*. *l.* 27. M. F. P. om. *piperis*. *l.* 28. M. F. P. *autem immiscent*. *l.* 30. M. F. *timiniae*. *l.* 33. M F. P. *cogit, & piperis*.

1 Oribas. de Loc. Affect. IV, 58. Aëtius Tetrab. II. Serm. IV. c. 33. 34. 2 Ita sensit Marcellus de Medic. Cap. XII, p. 293.

dem modo bacca [1] hederae conjecta in ejus foramen, dentem findit, isque per testas excidet. Plani quoque piscis (quem nos pastinacam, Graeci τρυγόνα vocant) aculeus torretur, deinde conteritur, resinaque excipitur, quae denti circumdata hunc solvit. Alumen quoque scissile in foramen conjectum dentem citat. Sed id tamen involutum in lanula demitti commodius est; quia sic & dentem servat, & dolorem levat. Haec a Medicis accepta sunt: sed agrestium 324,18. experimento cognitum est, cum dens doluerit, herbam [2] mentastrum cum suis radicibus evelli debere, & in pelvem mitti, supraque aquam infundi, collocarique juxta sedentem hominem undique veste contectum; tum in pelvem candentes silices demitti, sic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore vaporem excipere, ut supra dictum est, undique inclusum. Nam & sudor plurimus sequitur, & per os continens pituita defluit, idque longiorem, saepe annuam valetudinem bonam praestat.

CAP. X.

De Tonsillis. [3] 445.

Si vero tonsillae sine exulceratione per inflammationem intumescunt, caput quoque velandum est, & extrinsecus is locus vapore calido fovendus; multa ambulatione utendum; caput in lecto sublime habendum; gargarizandumque reprimentibus medicamentis. Radix quoque ea, quam dulcem appellant, contusa & in passo mul-

l. 1. M. F. P. *id.* *l.* 2. M. F. P. *forte stans.* *l.* 3. M. F. P. *& plani.* *l.* ead. M. F. P. om. *quoque.* *l.* ead. M. F. P. *quam p. nostri.* *l.* 7. M. F. P. *& alumen.* *l.* ead. M. F. P. om. *quoque.* *l.* ead. M. F. P. *in id foramen.* *l.* 10. M. F. P. *dente servato.* *l.* 12. M. F. P. *dolet.* *l.* 14. M. F. P. *velli.* *l.* ead. F. M. *eonjici.* P. *conjici.* *l.* 22. M. F. P. *idque saepe longiorem.* *l.* 25. M. F. P. addunt *& earum cura.* *l.* 27. M. F. P. *intumuerunt.* *l.* 28. M. F. P. om. *quoque.* *l.* ead. M. F. P. om. *&.* *l.* 31. M. F. P. *gargarizandumque est ex reprimentibus.* *l.* 32. M. F. P. om. *medicamentis.*

1 Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 296. 2 Idem eodem cap. p. 293. 3 Oribas. de Loc. Affect. IV. 70.

mulsove decocta, idem praestat. Leniterque quibusdam medicamentis eas illini non alienum est; quae hoc modo fiunt. Ex malo [1] punico dulci succus exprimitur, & ejus sextarius ad lenem ignem decoquitur, donec ei mellis crassitudo sit; tum croci, myrrhae, aluminis scissilis, singulorum P. II. *. per se conteruntur, paulatimque his adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis unus; deinde priori succo ista miscentur, & rursus leniter incoquuntur; aut ejusdem succi sextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita haec adjiciuntur; nardi p. *. omphacii p. I. *. cinnamomi, myrrhae, casiae, singulorum p. I. *. Eadem autem haec & auribus & naribus purulentis accommodata sunt. Cibus in hac quoque valetudine lenis esse debet, ne exasperet.

Quod si tanta inflammatio est, ut spiritum impediat, in lecto conquiescendum; cibo abstinendum, neque assumendum quicquam praeter aquam calidam est: alvus quoque ducenda est: gargarizandumque ex fico & mulso: illinendumque mel cum omphacio. extrinsecus admovendus, sed aliquanto diutius, vapor calidus, donec ea suppurent, & per se aperiantur. Si pure substante non rumpuntur hi tumores, incidendi sunt. deinde mulso calido gargarizandum.

At, si modicus quidem tumor, sed exulceratio est, furfurum cremori ad gargarizandum paulum mellis adjiciendum est, illi-

l. 5. M. F. P. *in leni igne coquitur.* *l.* 13. M. F. P. *trita ei haec.* *l.* 22. M. F. P. *a cibo.* *l.* 24. M. P. *gargarizandum.* *l.* 25. M. F. P. *illinendum.* *l.* 26. M. F. P. *intrinsecus.* *l.* 27. M. F. P. *aquae calidae* *l.* 30. M. F. P. *deinde ex mulso.* *l.* 31. M. F. P. addunt *ex fico.* *l.* 32. M. F. P. &.

1 Oribas. de Loc. Affect. IV. 73. Aeginet. III. 26.

illinendaque ulcera hoc medicamento: passi quam dulcissimi tres heminae ad unum coquuntur; tum adjicitur thuris p. I. *. croci, myrrhae, singulorum, p. *. iterumque omnia fervescunt. Ubi pura ulcera sunt, eodem furfurum cremore, vel lacte gargarizandum est. Atque hic quoque cibis lenibus opus est; quibus adjici dulce vinum potest.

CAP. XI.

De Oris Ulceribus. [1]

ULCERA autem oris, si cum inflammatione sunt, & parum pura ac rubicunda sunt, optime his medicamentis curantur, quae supra posita ex malis punicis fiunt Continendusque saepe ore reprimens cremor est, cui paulum mellis sit adjectum; utendumque ambulationibus, & non acri cibo. Cum vero pura ulcera esse coeperunt, lenis humor, interdum etiam quam optima aqua ore continenda est. Prodestque assumtum purum vinum, pleniorque cibus, dum acribus vacet: inspergique ulcera debent alumine scissili, cui dimidio plus gallae immaturae sit adjectum.

Si jam crustas habent, quales in adustis esse consuerunt, adhibendae sunt compositiones, quas Graeci ἀνθηρὰς nominant. [2] Habent hae junci quadrati, myrrhae, sandara- 388.
chae, aluminis, pares portiones: aut croci, myrrhae singulorum p. II. *. iridis, aluminis scissilis, sandarachae, singulorum p. IV. *. junci quadrati p. VIII. *. aut gallae, myr-

l. 4. M. F. P. *leniterque rursus.* *l.* 11. M. F. P. addunt *& curationibus & quae antherae sint.* *l.* 17. M. om. *est.* *l.* 18. M. F. P. *utendum.* *l.* 19. M. F. P. *simul atque.* *l.* 27. F. *sunt eae compositiones.* M. P. *hae.* *l.* 28. M. F. P. om. *habent hae.* *l.* 29. M. F. P. *sandarachae singulorum* p. IV. *.

1 Aëtius Tetrab. II. Serm. IV. c. 22. 2 Simile medicamentum vide apud Marcell. Cap. XI. p. 292. Plin. de Re Med. L. 1. c. 31.

myrrhae, ſingulorum p. II. *. aluminis ſciſſilis. p. II. roſae foliorum p. IV. *. Quidam autem croci p. *. aluminis ſciſſilis, myrrhae, ſingulorum p. I. *. ſandarachae p. II. *. junci quadrati p. IV. *. miſcent. Priora arida inſperguntur: hoc cum melle illinitur; neque ulceribus tantum, ſed etiam tonſillis.

Verum ea longe periculoſiſſima ſunt ul-
64, 17. cera, quas ἄφθας [1] Graeci appellant; ſed in [2] pueris, hos enim ſaepe conſumunt. in viris & mulieribus idem periculum non eſt. Haec ulcera a gingivis incipiunt; deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam fauceſque deſcendunt. quibus obſeſſis, non facile fit, ut puer convaleſcat. ac
98, 23. miſerius etiam eſt, ſi lactens adhuc infans eſt; quo minus imperari remedium aliquod poteſt. Sed inprimis nutrix cogenda eſt exerceri ambulationibus, & his operibus, quae ſuperiores partes movent: mittenda in balneum, jubendaque ibi calida aqua mammas perfundere: tum alenda cibis lenibus, & his qui non facile corrumpuntur: potione, ſi febricitat puer, aquae: ſi ſine febre eſt, vini diluti. ac, ſi alvus nutrici ſubſiſtit, ducenda eſt Si pituita in os ejus coit, vomere debet. Tum ipſa ulcera perungenda ſunt melle, cui [3] † rhus quem Syriacum vocant, aut amarae nuces adjectae ſunt: vel miſtis inter ſe roſae foliis aridis, nucleis pini, mentha, collectis cum melle: vel eo medicamento, quod ex moris fit: quorum ſuccus eodem modo, quo punici mali, ad mellis

l. 16. F. *lactans.* *l.* 23. F. *iisque.* M. P. *hisque.* *l.* 24. M. F. P. *potiones.* *l.* ead. M. *febriat.* *l.* 28. M. F. P. *Rhos.* *l.* 31. M. F. P. *pineis.* *l.* ead. M. F. P. *menthae.* *l.* ead. M. F. P. *coliculo.*

1 Aeginet. I. 10. Aretaeus Morb. Acut. I. 9. Orib. de Loc. Affect. Cur. IV. c. 68. Actuar. M. M. II. 10. IV. 14. Aët. Tetr. II. Serm. I. 39. 2 Aph. III. 24. 3 Salm. de Homonym. Hyles Jatric. Cap. 58.

mellis craſſitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, & mel miſcetur. Neque quicquam dandum, a quo humor evocari poſſit. Si vero jam firmior puer eſt: gargarizare debet his fere, quae ſupra comprehenſa ſunt. Ac, ſi leniora medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quae adurendo cruſtas ulceribus inducant. Valens quoque eſt ſciſſile alumen, vel chalcitis, vel atramentum ſutorium Prodeſt etiam fames & abſtinenta, quanta maxima imperari poteſt. Cibus debet eſſe lenis. Ad purganda tamen ulcera, interdum caſeus ex melle recte datur.

CAP. XII.

De Linguae ulceribus. [1]

LINGUAE quoque ulcera non aliis medicamentis egent, quam quae prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quae in latere ejus naſcuntur, diutiſſime durant. Videndumque eſt, num contra dens aliquis acutior ſit, qui ſaneſcere ſaepe ulcus eo loco non ſinit, ideoque limandus eſt.

CAP. XIII.

De Parulidibus & ulceribus gingivarum. [2]

SOLENT etiam interdum juxta dentes in gingivis tubercula quaedam oriri dolentia; παρυλίδας Graeci appellant. Haec initio leniter ſale contrito perfricare oportet; aut inter ſe mixtis ſale foſſili combuſto,

l. 3. M. F. P. om. &. *l.* 4. M. F. P. *ad quod. l.* 7. M. P. *at. l.* ead. M. P. *lenta. l.* 9. M. F. P. *quale. l.* 27. M. *parodontidibus. l.* ead. F. P. *parotidibus. l.* ead. M. F. P. *tuberculis, deque aliis ulceribus gingivarum. l.* 30. F. *παρωτίδας.* M. *parodontidas.* P. *parotidas.*

1 Actuar. M. M. II. 10. 2 Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 66. Actuar. M. M. II. 10. IV. 14. Aëtius Tetr. II, Serm. IV. 24. Aeginet. VI. 27.

busto, cupresso, nepeta; deinde eluere os cremore lenticulae, & inter haec hiare, donec pituitae satis profluat. In majore vero inflammatione iisdem medicamentis utendum est, quae ad ulcera oris supra posita sunt: & mollis linamenti paululum involvendum aliqua compositione ex his, quas ἀνθηρὰς [1] vocari dixi; demittendumque id inter dentem & gingivam. Quod si durior erit, & id prohibebit, extrinsecus admovendus erit spongiae vapor calidus, imponendumque ceratum. Si suppuratio se ostendet, diutius eo vapore utendum erit: erit & continendum ore calidum mulsum, in quo ficus decocta sit. Idemque subcrudum incidendum, ne, si ibi diutius pus permanserit, os laedat. Quod si major is tumor est, commodius totus exciditur, sic ut ex utraque parte dens liberetur. Pure exemto; si levis plaga est, satis est ore calidam aquam continere, & extrinsecus fovere eodem vapore: si major est, lenticulae cremore uti, iisdemque medicamentis, quibus caetera ulcera oris curantur.

Alia quoque ulcera in gingivis plerumque oriuntur, quibus eadem, quae in reliquo ore, succurrunt. Maxime tamen mandere ligustrum oportet, succumque eum ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingivae ulcere, sive παρουλὶς fuit, sive non fuit, diutius pus feratur, dente aut corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato osse: maximeque id per fistulam evenire consuevit. Quod ubi incidit, locus aperiendus,

l. 6. M. F. P. *paulum.* *l.* 15. M. F. P. *itemque.* *l.* 23. M. *hisdem.* P. *iisdem.* *l.* 30. M. F. *parotides.* P. *parodontis.* *l.* 31. M. F. P. *feratur, quod dente.* *l.* 33. M. F. P. *venire.* *l.* 34. M. F. P. om. *quod.*

1 Scribon. Larg. C. XII. c. 61.

dus, dens eximendus; testa ossis, si qua decessit, recipienda est; si quid vitiosi est, radendum. Post quae, quid fieri debeat, supra in aliorum ulcerum curatione comprehensum est. Si vero a dentibus gingivae recedunt, eaedem antherae succurrunt. Uti- 385.
le est etiam pira aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem continere. Idemque praestare non acre acetum in ore retentum potest.

Cap. XIV.

De Uvae morbo. 1

Uvae vehemens inflammatio terrere quoque debet. Itaque in hac abstinentia necessaria est, & sanguis recte mittitur; &, si id aliqua res prohibet, alvus utiliter ducitur: caputque super haec velandum, & sublimius habendum est: tum aqua 2 gargarizandum, in qua simul rubus & lenticula decocta sit. Illinenda autem ipsa uva vel omphacio, vel galla 3, vel alumine scissili, sic ut cuilibet eorum mel adjiciatur. Est etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium 4 appellatur. constat ex his; alumine scissili, squama aeris rubri, atramento sutorio, galla, myrrha, misy. quae per se contrita, mixtaque rursus paulatim adjecto vino austero, teruntur, donec his mellis crassitudo sit. † Chelidoniae quoque succo per cochlear illita uva maxime prodest. Ubi horum aliquo illita uva est, fere multa pituita decurrit: cumque ea quievit, ex vino calido gargarizandum. Quod

l. 1. M. F. P. *excessit.* *l.* 2. M. F. P. *recidenda.* *l.* 12. M. F. P. addunt *& curatione.* *l.* 14. M. F. P. *hac & abstinenda.* *l.* 29. F. *est, Chelidoniae quoque succo per cochlear illita uva maxime prodest, fere.* M. P. hoc loco inserit subducta.

1 Oribas. de Loc. Affect. Cur. IV. 73. 2 Marcell. de Med. Cap. XIV. pag. 299. 3 Scribon. Larg. C. XVII. c. 71. 4 Scribon. Larg. C. XIII. 63. Longe aliter exstat apud Marcell. de Medic. Cap. XI. pag. 292.

Quod ſi minor in ea inflammatio, laſer terere, eique adjicere frigidam aquam ſatis eſt, eamque aquam cochleari exceptam ipſi uvae ſubjicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodem modo ſubjecta, reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque eſt, vel cum laſere, vel ſine eo. At curationis uvae productae per manum, ratio ſubjecta eſt.

Cap. XV.

De Cancro oris.[1]

Si quando autem ulcera oris cancer invaſit, primo conſiderandum eſt, num malus corporis habitus ſit, eique occurrendum: deinde ipſa ulcera curanda. Quod ſi in ſumma parte id vitium eſt, ſatis proficit anthera, humido ulceri arida inſperſa: ſicciori, cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius, chartae combuſſae partes duae, auripigmenti pars una. Si penitius malum deſcendit, chartae combuſtae partes tres, auripigmenti pars quarta, aut pares portiones ſalis fricti, & iridis frictae: aut etiam pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Neceſſarium autem eſt linamentum in roſa tingere, & ſuper adurentia medicamenta imponere; ne vicinum & ſanum locum laedant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum ſalem conjiciunt, donec tabeſcere deſinat; deinde id acetum coquunt, donec exſiccetur; eumque ſalem contritum inſpergunt. Quoties autem medicamentum injicitur, & ante & poſt

---

l. 3. M. F. P. *cochleario.* *l.* 7. M. F. P. *eſt, quae vel.* *l.* 8. M. F. P. *hac curatione.* *l.* 9. M. F. P. om. *productae per manum, ratio.* *l.* 13. M. F. P. *primum.* *l.* 20. M. P. *penitus.* *l.* 24. M. P. *item.*

1 Scribon. Larg. c. XIII.

post os diluendum est vel cremore lenticulae, vel aqua, in qua aut ervum, aut [1] oleae, aut verbenae decoctae sint, sic, ut cuilibet eorum paululum mellis misceatur. Acetum quoque ex scilla retentum ore, satis adversus haec ulcera proficit: & ex aceto cocto sali, sicut supra demonstratum est, rursus mistum acetum sed & diu continere utrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum est, necessarium est. Quod si puer est, cui id incidit, specillum lana involutum in medicamentum demittendum est; & super ulcus tenendum; ne per imprudentiam adurentia devoret. At, si dolor in gingivis est, moventurque aliqui dentes, refigi eos oportet. nam curationem vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda. Quod tamen in labris ideo non est necessarium; quoniam excidere commodius est. Et id quidem, aeque adustum, atque excisum, sine ea curatione, quae corpori manu adhibetur, inpleri non potest. Gingivarum vero ossa, quae hebetia sunt, in perpetuum ustione nudantur. neque enim postea caro increscit. Imponenda tamen adustis lenticula est, donec sanitatem, qualis esse potest, recipiant.

CAP. XVI.

De Parotidibus. [2]

HAEC in capite fere medicamentis egent. Sub ipsis vero auribus oriri παρωτίδες solent; modo in secunda vale-

l. 4. M. F. P. *paulum*. *l.* 6. M. F. P. om. *et*. *l.* 15. M. F. P. *Et*. *l.* 16. M. F. P. *refici*. *l.* ead. M. F. F. *curationes*. *l.* 30. M. F. P. addunt *quae sub auribus oriuntur*. *l.* 31. M. F. *capita*.

1 Marcell. de Medic. Cap. XI. pag. 292. 2 Oribas. de Loc. Affect. Cur. c. 44. Trallian. III, 7.

valetudine, ibi inflammatione orta; modo post longas febres, illuc impetu morbi converso. Id abscessus genus est. Itaque nullam novam curationem desiderat: animadversionem tantummodo hanc habet necessariam, ut, si sine morbo id intumuit, primum reprimentibus experimentum fiat: si ex adversa valetudine, illud inimicum est, maturarique & quam primum aperiri commcdius est.

CAP. XVII.

De Umbilico prominente. [1]

AD umbilicos vero prominentes, ne manu ferroque utendum sit, ante tentandum est, ut abstineant, alvus his ducetur: imponatur super umbilicum id, quod ex his constat; cicutae & fuliginis, singulorum p. I. *. cerussae elotae p. IV. *. plumbi eloti p. VIII. *. ovis duobus; quibus etiam solani succus adjicitur. Hoc diutius impositum esse oportet; & interim conquiescere hominem; cibo modico uti, sic ut vitentur omnia inflantia.

CAP. XVIII.

De Obscoenarum partium vitiis.

PROXIMA sunt ea, quae ad partes obscoenas pertinent. quarum apud Graecos vocabula & tolerabilius se habent, & accepta jam usu sunt; cum in omni fere medicorum volumine atque sermone jactentur: apud nos foediora verba, ne consuetudine quidem aliqua verecundius loquen-

l. 6. F. *ut*, *quia si*. *l.* ead. M. P. *quia*. *l.* ead. M. F. P. *reprimentium*. *l.* 7. M. F. P. *est*. *l.* 12. M. F. P. *De umbilici prominentis curatione*. *l.* 15. M. F. *abstineat*. *l.* 16. M. F. P. *ducatur*. *l.* 20. M. F. P. *dilutius*. *l.* 25. M. F. P. addunt *& curationibus*. *l.* 29. M. F. P. om. *in*.

1 AEginet. VI, 51. Aëtius Tetr. I. Serm. IV, c. 26. & Tetr. IV. Serm. IV, 111. Oribas. de L[illegible] c. 117.

quentium commendata ſunt: ut difficilis haec explanatio ſit, ſimul & pudorem, & artis praecepta ſervantibus. Neque tamen ea res a ſcribendo deterrere me debuit. Primum, ut omnia, quae ſalutaria accepi, comprehenderem; dein, quia in vulgus eorum curatio etiam praecipue cognoſcenda eſt, quae invitiſſimus quiſque alteri oſtendit.

2. *De Colis morbis.*

Igitur ſi ex inflammatione [1] coles intumuit, reducique ſumma cutis, aut rurſus induci non poteſt, multa calida aqua fovendus locus eſt. Ubi vero glans conteĉta eſt, oriculario quoque clyſtere inter 472, 22.
eam cutemque aqua calida inſerenda eſt. ſi mollita ſic & extenuata cutis reducenti paruit, expeditior reliqua curatio eſt: ſi tumor vicit, imponenda eſt vel lenticula vel marrubium, vel oleae folia ex vino coĉta, ſic ut cuilibet eorum, dum teritur, mellis paululum adjiciatur: ſurſumque coles ad ventrem deligandus eſt: quod in omni curatione ejus neceſſarium eſt: iſque homo continere ſe, & abſtinere a cibo debet, & potione aquae tantum a ſiti vindicari. Poſtero die rurſus adhibendum iiſdem rationibus aquae fomentum eſt, & tum vi quoque experiundum, an cutis ſequatur: Eaque, ſi non parebit, leviter ſumma ſcalpello concidenda erit. nam, cum ſanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur.

Sive autem hoc modo viĉta erit, ſive nunquam repugnaverit; ulcera vel in cutis ulte-

---

l. 1. Alii *accommodata.* *l.* 9. M. F. P. addunt *& curationibus* *l.* 16. M. F. P. *ducenti.* *l.* 21. M. F. P. *paulum.* *l.* 27. M. F. P. *cum.* *l.* 34. M. P. *unquam.*

1 Aëtius. Tetr. IV. Serm. II, 16.

ulteriore parte, vel in glande, ultrave eam in cole reperientur: quae necesse est, aut pura siccaque sint, aut humida & purulenta. Si sicca sunt, primum aqua calida fovenda sunt: deinde imponendum licium ex vino est, aut amurca cocta cum eodem, aut cum rosa butyrum. Si tenuis iis humor inest, vino eluenda sunt; tum butyro rosae & mellis paululum, & resinae terebinthinae pars quarta adjicenda est, eoque utendum. At, si pus ex iis profluit, ante omnia elui mulso calido debent: tum imponi piperis p. I. *. myrrhae p. II. *. croci, misyos cocti, singulorum p. II. *. quae ex vino austero coquuntur, donec mellis crassitudinem habeant. Eadem autem compositio tonsillis, uvae madenti, oris nariumque ulceribus accommodata est. Aliud ad idem, piperis p. I. *. myrrhae p. I. *. croci p. II. *. misyos p. I. *. aeris combusti p. II. *. quae primum ex vino austero conteruntur; deinde, ubi inaruerunt, iterum teruntur ex passi tribus cyathis, & incoquuntur, donec visci crassitudinem habeant. AErugo quoque cum cocto melle, & ea, quae ad oris ulcera supra comprehensa sunt, curant. At Erasistrati compositio, aut Cratonis recte super purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleae ex novem cyathis coquuntur; his adjicitur aluminis scissilis p. IV. *. lycii p. VIII. *. mellis sesquicyathus: ac, si plus puris est, id medicamentum ex melle: si minus, ex vino diluitur. Illud perpetuum est; post curationem, dum inflammatio

---

l. 3. M. F. P. *siccave.* *l.* 7. M. P. *levis.* *l.* 8. M. F. P. *est.* *l.* ead. M. F. P. *butyri & rosae.* *l.* 9. M. F. P. *mollis paulum.* *l.* 11. M. F. P. *aut.* *l.* 12. M. F. *debet.* *l.* 14. M. F. *misii.* *l.* 17. M. F. *madentioris.* *l.* 19. M. F. P. *eam.* *l.* 30. M. F. *misii cocti.* *l.* 26. M. F. P. *aut.* *l.* 29. M. F. P. *cyathis vini coquuntur.*

matio manet, quale ſupra poſitum eſt, cataplaſma ſuper dare, & quotidie ulcera eadem ratione curare. Quod ſi pus & multum, & cum malo odore coepit profluere, elui cremore lenticulae debet, ſic, ut ei mellis paululum adjiciatur: aut oleae aut lentiſci folia; vel marrubium decoquendum eſt, eoque humore eodem modo cum melle utendum: imponendaque eadem; aut etiam omphacium cum melle; aut id, quod ex aerugine & melle ad aures fit; aut compoſitio Andronis; aut anthera, ſic, ut ei paululum mellis adjiciatur. Quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum eſt, lycio ex vino curant.

Si vero ulcus latius atque altius ſerpit, eodem modo elui debet: imponi vero, aut aerugo, aut omphacium cum melle; aut Andronis compoſitio; aut marrubii, myrrhae, croci, aluminis ſciſſilis cocti, roſae foliorum aridorum, gallae, ſingulorum p. I. *. minii ſinopici p. II. *. quae per ſe ſingula primum teruntur; deinde juncta iterum, melle adjecto, donec liquidi cerati craſſitudinem habeant; tum in aeneo vaſe leniter coquuntur, ne ſuperfluant; cum jam guttae indureſcunt, vas ab igne removetur: idque medicamentum tum prout opus eſt, aut ex melle aut ex vino liquatur. Idem autem per ſe etiam ad fiſtulas utile eſt.

Solet etiam interdum ad nervos [1] ulcus deſcendere; profluitque multa pituita, ſanies tenuis maliqueodoris, non coacta, at aquae ſimilis, in qua caro recens lota eſt: dolo-

---

l. 2. M. F. P. *ſupra.* *l.* 5. F. *ſit.* *l.* 6. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. F. *vel.* *l.* 13. M. F. *paulum.* *l.* 19. M. F. P. *myrrhae, aut croci.* *l.* 33. M. F. P. *cocta aut.*

1 I. e. cremaſteras pag. 455. *l.* 30.

doloresque is locus, & punctiones habet. Id genus quamvis inter purulenta est, tamen lenibus medicamentis curandum est; quale est emplastrum τετραφάρμακον ex rosa liquatum, sic, ut thuris quoque paululum ei misceatur: aut id, quod ex butyro, rosa, resina, melle fit; supra vero a me positum est. Praecipueque id ulcus multa calida aqua fovendum est, velandumque, neque frigori committendum.

Interdum autem per ipsa ulcera coles sub cute exesus est sic, ut glans excidat. Sub quo casu cutis ipsa circumcidenda est. Perpetuumque est, quoties glans, aut ex cole aliquid, vel excidit, vel abscinditur, illam esse servandam; ne considat, ulcerique agglutinetur, ac neque reduci possit postea, & fortasse fistulam quoque urinae intercludat.

Tubercula etiam, [1] quae φύματα Graeci vocant, circa glandem oriuntur: quae vel medicamentis, vel ferro aduruntur; & cum crustae exciderunt, squama aeris inspergitur, ne quid ibi rursus increscat.

3. *De Cancro, qui in Cole nascitur.*

Haec citra cancrum sunt; qui cum in reliquis partibus, tum in his quoque vel praecipue ulcera infestat. Incipit a nigritie. quae si cutem occupavit, protinus specillum subjiciendum, eaque incidenda est; deinde orae vulsella prehendendae, tum, quicquid corruptum est, excidendum, sic, ut ex integro quoque paulum dematur, idque adurendum. Quoties quid ustum est, id

l. 5. M. F. P. *paulum.* *l.* 12. M. F. P. om. *est.* *l.* 15. M. F. P. *banc non.* *l.* 18. M. F. P. *cludat.* *l.* 25. M. F. P. *cancri.* *l.* ead. M. F. P. *De cancri curatione qui in cole nascitur.*

1 Aeginet. VI. 57.

id quoque ſequitur, ut imponenda lenticula ſit: deinde, ubi cruſtae exciderunt, ulcera ſicut alia curentur.

At, ſi cancer ipſum colem occupavit, inſpergenda aliqua ſunt ex adurentibus, maximeque id, quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. Si medicamenta vincuntur, hic quoque ſcalpello, quicquid corruptum eſt, ſic, ut aliquid ſecum integri trahat, praecidi debet. Illud quoque aeque perpetuum eſt; exciſo cancro, vulnus eſſe adurendum. Sed ſive ex medicamentis, ſive ex ferro cruſtae occalluerint, magnum periculum eſt, ne his decidentibus, ex cole profuſio ſanguinis inſequatur. Ergo longa quiete & immobili pene corpore opus eſt, donec ex ipſo cruſtae maturae leniter reſolvantur. At ſi vel volens aliquis, vel imprudens, dum ingreditur immature, cruſtas diduxit, & fluit ſanguis, frigida 293, 20.
aqua adhibenda eſt. Si haec parum valet, decurrendum eſt ad medicamenta, quae ſanguinem ſupprimunt. Si ne haec quidem ſuccurrunt, aduri diligenter & timide debet: neque ullo poſtea motu dandus eidem periculo locus eſt.

4. *De Phagedaena in Cole naſcente.*

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri, quod φαγέδαινα a Graecis nominatur, oriri ſolet. In quo minime differendum, ſed protinus iiſdem medicamentis occurrendum eſt; &, ſi parum valent, ferro adurendum. Quaedam etiam nigrities eſt, quae non ſentitur, ſed ſerpit, ac, ſi ſuſtinuimus, uſque ad

---

l. 3. M. F. P. *ſic ut.* *l.* 9. M. F. P. *etiam.* *l.* 17. M. F. P. *purae.* *l.* ead. P. *leviter.* *l.* 27. M. F. P. *De Phagdaene in cole naſcentis curatione.* *l.* 34. M. F. P. *et.*

ad veſicam tendit: neque ſuccurri poſtea poteſt. Sed, ſi in ſumma glande circa fiſtulam urinae eſt, prius in eam tenue ſpecillum demittendum eſt, ne claudatur; deinde id ferro adurendum: ſi vero alte penetravit, quicquid occupatum eſt, praecidendum eſt. Caetera eadem, quae in aliis cancris facienda ſunt.

5. *De Carbunculo, qui in Cole naſcitur.*

Occalleſcit etiam in cole interdum aliquid; idque omni pene ſenſu caret. quod ipſum quoque excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut primum apparet, oriculario clyſtere eluendus eſt: deinde ipſe quoque medicamentis [1] urendus, maximeque chalcitide cum melle, aut aerugine cum cocto melle, aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle. Ubi is excidit, liquidis medicamentis utendum eſt, quae ad oras ulceris componuntur.

6. *De Teſticulorum morbis.*

In teſticulis vero, ſi qua inflammatio [2] ſine ictu orta eſt, ſanguis ex talo mittendus eſt: a cibo abſtinendum: imponendum, quod eſt ex fabae farina ex mulſo cocta, & cum cumino contrito ex melle coacta; aut contritum cuminum cum cerato ex roſa facto; aut lini ſemen frictum, contritum, & in mulſo coctum; aut tritici farina ex mulſo cocta cum cupreſſo; aut lilii radix contrita. At, ſi iidem induruerunt, imponi debet lini vel foeni Graeci ſemen ex mulſo coctum: aut ex cyprino ceratum; aut ſimila ex vino contrita, qui paululum croci ſit adjectum.

l. 2. M. F. *ſi id.* P. *ſi in.* *l.* 3. M. F. P. *ea.* *l.* 7. M. F. P. *caeterum.* *l.* 17. M. ignorat *aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle.* *l.* 20. M. P. *ora.* *l.* 21. M. F. P. addunt *& eorum curatione.* *l.* 25. M. F. P. om. *quod eſt.* *l.* ead. M. F. P. *faba.* *l.* ead. M. F. P. om. *et.* *l.* 26. M. F. P. *cocto.* *l.* 31. M. F. P. *aut.* *l.* 33. M. F. *ſimilia.* *l.* 34. M. F. P. *paulum.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II, 18. 2 Aeginet. III. 54. Aëtius Tetr. IV, Serm. II, c. 21.

adjectum. Si vetustior jam durities est, maxime proficit cucumeris agrestis radix ex mulso cocta, deinde contrita.

Si ex ictu tument, sanguinem mitti necessarium est, magisque, si etiam livent. Imponendum vero utrumlibet ex his, quae cum cumino componuntur, supraque posita sunt; aut ea compositio, quae habet nitri cocti p. I. *. resinae pineae, cumini, singulorum p. II. *. uvae taminiae sine seminibus p. IV. *. mellis quantum satis sit ad ea cogenda. Quod si ex ictu testiculus ali quidem desiit, fere quoque pus increscit; neque aliter succurri potest, quam si, inciso scroto, & pus emissum, & ipse testiculus excisus est.

7. *De Ani Morbis.*
De Rhagadiis.

Anus quoque multa taediique plena mala recipit, nec a se multum abhorrentes curationes habet. Ac primum in eo saepe, & quidem pluribus locis, cutis scinditur, ῥαγάδας Graeci vocant. 493, 15. Id si recens est, quiescere homo debet, & in aqua calida desidere. Columbina quoque ova coquenda sunt, &, ubi induruerunt, purganda: deinde alterum jacere in aqua bene calida debet, altero calido foveri locus, sic, ut invicem utroque aliquandiu utatur. Tum tetrapharmacum, aut rhypodes rosa diluendum est; aut oesypum recens miscendum cum cerato liquido ex rosa facto: aut eidem cerato liquido plumbum elotum adjiciendum; aut resinae terebinthinae myrrha; aut

l. 3. M. *dein.* *l.* 7. M. F. P. *supraque proposita.* *l.* 9. M. F. P. *gummi.* *l.* 10. M. F. *timiniae.* *l.* 12. M. F. P. *testiculis aliquid desit.* *l.* 17. M. F. P. om. *De ani morbis.* *l.* 18. M. F, P. *De condylomate, & haemorrhoidis aliisque ani morbis & curationibus eorum & primo de Rhagadiis.* *l.* 20. M. F. P. *in.* *l.* 21. M. F. P. *At.* *l.* 22. M. F. P. *exciditur.* *l.* 24. M. F. P. om. *et.* *l.* 26. M. F. *aduruerunt.* *l.* 29. M. F. P. *aliquis.* *l.* 31. M. F. P. *hyssopum.*

1 Scribon. Larg. c. LXXXIX. 223.

aut ſpumae argenti vetus oleum; & quolibet ex his id perungendum. Si, quicquid laeſum eſt, extra eſt, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum ſuperdandum eſt, & quicquid ante adhibuimus, cerato contegendum. In hoc autem caſu, neque acribus cibis utendum, neque aſperis, nec alvum comprimentibus: ne aridum quidem quicquam ſatis utile eſt, niſi admodum paulum. Liquida, lenia, pinguia, glutinoſa, meliora ſunt. Vino leni uti nihil prohibet.

8. *De Condylomate.* [1]

494, 5. Condyloma autem eſt tuberculum, quod ex quadam inflammatione naſci ſolet. Id ubi ortum eſt, quod ad quietem, cibos, potioneſque pertinet, eadem ſervari debent, quae proxime ſcripta ſunt. Iiſdem etiam ovis recte tuberculum id fovetur. ſed deſidere ante homo in aqua debet, in qua verbenae decoctae ſunt ex reprimentibus: tum recte imponitur lenticula cum exigua mellis parte, ſertula campana ex vino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex roſa facto; & cum eodem cerato contritum vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior: & chalcitis cocta atque contrita, deinde oeſypo ac roſa excepta; & ex ea compoſitione, quae habet thuris P. I. *. aluminis ſciſſilis P. II. *. ceruſſae P. III. *. ſpumae argenti P. V. *. quibus, dum teruntur, invicem roſa & vinum inſtillatur. Vinculum autem ei loco linteolum aut panniculus quadratus eſt, qui

l. 23. M. F. P. *parte, & ſertula.* *l.* 28. M. F. P. *hyſſopo.*

1 Aëtius Tetr. IV, Serm. II, c. 3. Scribon. Larg. C. XC. AEginet. VI, 80.

qui ad duo capita duas anſas, ab altera vero parte totidem faſcias habet: cumque ſubjectus eſt, anſis ad ventrem datis, a poſteriore parte in eas adductae faſciae conjiciuntur, atque, ubi arctatae ſunt, dexterior ſiniſtra, ſiniſterior dextra procedit, circumdataeque circa alvum inter ſe noviſſime nodo deligantur. Sed, ſi vetus condyloma jam induruit, neque ſub his curationibus deſiit, aduri medicamento poteſt, quod ex his conſtat; aeruginis p. II. *. myrrhae p. IV. *. gummi p. VIII. *. thuris p. XII. *. ſtibii, papaveris lachrymae, acaciae, ſingulorum p. XVI. *. Quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi, renovant. Si id nondum in condylomate proficit, adhiberi poſſunt etiam vehementius adurentia. Ubi conſumptus eſt tumor, ad medicamenta lenia tranſeundum eſt.

9. *De Haemorrhoidibus.* [1]

Tertium autem ani vitium eſt, ora venarum tanquam capitulis quibuſdam tur- 494, 15.
gentia, quae ſaepe ſanguinem fundunt; αἱμοῤῥοΐδας Graeci vocant. Idque etiam in ore vulvae feminarum incidere conſuevit. Atque in quibuſdam parum tuto ſupprimitur; qui ſanguinis profluvio imbecilliores 62, 13.
non fiunt. habent enim purgationem hanc, non morbum. Ideoque curati quidam, cum ſanguis exitum non haberet, inclinata in praecordia ac viſcera materia, ſubitis & graviſſimis morbis correpti ſunt. Si cui vero id nocet, is deſidere in aqua ex ver-

l. 5. M. F. P. *dexteriori.* *l.* 6. M. F. P. *ſiniſteriori dextra.* *l.* 10. M. F. P. *deſidit.* *l.* 13. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 16. M. F. P. *hoc parum.* *l.* 21. F. M. *haemorrhoidis.* *l.* 22. M. F. P. om. *ani.* *l.* 23. M. F. P. *tanquam ex capitulis.* *l.* ead. M. F. P. *ſurgentia.* *l.* 31. M. F. P. *ſanguinis.* *l.* ead. M. F. P. *haberent.*

1 Aeginet. III. 59. VI. 79. Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 5.

verbenis debet: imponere maxime malicorium cum aridis roſae foliis contritum; aut ex his aliqua, quae ſanguinem ſupprimunt. Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura alvus eum locum laeſit. Tum in aqua dulci deſidendum eſt, & id fovendum ovis, imponendi vitelli cum roſae foliis ex paſſo ſubactis: idque, ſi intus eſt, digito illinendum; ſi extra, ſuperillitum panniculo imponendum eſt. Ea quoque medicamenta, quae recentibus ſciſſuris poſita ſunt, hic idonea ſunt. Cibis vero in hoc caſu iiſdem, quibus in prioribus, utendum eſt. Si iſta parum juvant, ſolent impoſita medicamenta adurentia ea capitula abſumere. At, ſi jam vetuſtiora ſunt, ſub auctore Dionyſio inſpergenda ſandaracha eſt: deinde imponendum, quod ex his conſtat; ſquamae aeris, auripigmenti, ſingulorum p. V. *. ſaxi calcis p. VIII. *. poſtero die acu compungendum. Aduſtis capitulis fit cicatrix, quae ſanguinem fundi prohibet. Sed, quoties is ſuppreſſus eſt, ne quid periculi afferat, multa exercitatione digerenda materia eſt: praetereaque & viris, & feminis, quibus menſtrua non proveniunt, interdum ex brachio ſanguis mittendus eſt.

10. *Si Anus, vel Os vulvae procidit, qua* [1] *curatione utendum ſit.*

At, ſi anus ipſe, vel os vulvae procidit (nam id quoque interdum fit) conſiderari debet, purumne id ſit, quod provolutum eſt, an humore mucoſo circumdatum. Si purum

l. 8. alii *ſubacto.* *l.* 10. M. P. *panniculum.* *l.* 16. M. P. *Ac.*

1 Aeginet. III. 89. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 7.

purum est, in aqua desidere homo debet, aut salsa, aut cum verbenis vel malicorio incocta. Si autem humidum, vino austero sublavandum est, illinendumque fece vini combusta. Ubi utrolibet modo curatum est, intus reponendum est: imponendaque plantago contrita, vel folia salicis in aceto cocta; tum linteolum & lana, eaque super deliganda sunt, cruribus inter se devinctis.

11. *De Fungo ani aut vulvae.*

Fungo quoque simile ulcus in eadem sede nasci solet. Id, si hiems est, egelida; si aliud tempus, frigida aqua fovendum est; dein squama aeris inspergenda, supraque ceratum ex myrteo factum, cui paululum squamae, fuliginis, calcis sit adjectum. Si hac ratione non tollitur, vel aliis medicamentis similibus, vel vehementioribus, ferro adurendum est.

CAP. XIX.

De Digitorum ulceribus.

DIGITORUM autem vetera ulcera commodissime curantur, aut lycio, aut amurca cocta; cum utrilibet vinum adjectum est. In iisdem recedere caruncula ab unguibus cum magno dolore consuevit; † πτερύγιον [1] Graeci appellant. Oportet alumen Melium rotundum in aqua liquare, donec mellis crassitudinem habeat: tum, quantum ejus aridi fuit, tantundem mellis infundere, & rudicula miscere, donec similis croco color fiat, eoque illinere. Quidam ad eundem usum decoquere

l. 2. M. *mel. l.* 3. M. F. P. om. *autem. l.* 4. M. F. P. *subluendum. l.* 8. M. F. P. *& super lana aeque. l.* 9. M. F. P. deest *sunt. l.* 10. M. F. P. *De ulcere fungo simili in ano. l.* 14. M. P. *de spuma. l.* 15. M. F. P. *paulum. l.* 17. M. F. *si in hac.* P. *si id hac. l.* ead. M. F. P. om. *aliis. l.* 19. M. F. P. ignorant *similibus, vel. l.* 20. M. F. P. *vehementioribus vel ferro. l.* 24. M. F. P. *myrrha. l.* 26. M. F. P. *ungue. l.* 28. M. F. P. *melinum. l.* 31. M. F. P. *radicula. l.* 32. M. F. P. *colore.*

1 Aeg. IV. 81. VI. 85. Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 74.

quere ſimul malunt, cum paria pondera aluminis aridi & mellis miſcuerunt. Si hac ratione ea non exciderunt, excidenda ſunt: deinde digiti fovendi aqua ex verbenis, imponendumque ſuper medicamentum ita factum: chalcitis, malicorium, ſquama aeris excipiuntur fico pingui leviter cocta & melle; aut chartae combuſtae, auripigmenti, ſulphuris ignem non experti par modus cerato miſcetur ex myrteo facto; aut aeruginis raſae p. I. *. ſquamae aeris p. II. *. mellis cyatho coguntur; aut pares portiones miſcentur, ſaxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quicquid horum impoſitum eſt, tegendum linteolo aqua madefacto eſt. Tertio die digitus reſolvendus, &, ſi quid aridi eſt, iterum excidendum, ſimiliſque adhibenda curatio eſt. Si non vincitur, purgandum eſt ſcalpello, tenuibuſque ferramentis adurendum, &, ſicut reliqua uſta, curandum.

At, ubi ſcabri [1] ungues ſunt, circum aperiri debent, qua corpus contingunt: tum ſuper eos ex hac compoſitione aliquid imponi; ſandarachae, ſulphuris, ſingulorum p. II. *. nitri, auripigmenti, ſingulorum p. IV. *. reſinae liquidae p. VIII. *. tertioque id die reſolvendum eſt. Sub quo medicamento vitioſi ungues cadunt, & in eorum locum meliores renaſcuntur.

---

l. 2. M. F. P. *miſcuerint.* *l.* 7. M. F. P. *leniter cocto ex.* *l.* 12. M. F. P. om. *aeris.* *l.* 17. M. F. P. *eſt.* *l.* 19. M. F. P. *purgandus.* *l.* 20. M. F. P. *adurendus eſt.* *l.* 21. M. F. P. *curandus eſt.* *l.* 23. M. P. *tunc.* *l.* 24. M. F. P. *aeque.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 79.

LIBER

LIBER SEPTIMUS.

PRAEFATIO.

De Chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis esse Chirurgus debeat, & quid hoc in libro describatur.

TERTIAM esse medicinae partem, quae manu curet, & vulgo notum, & a me propositum est. Ea non quidem medicamenta atque victus rationem omittit; sed manu tamen plurimum praestat. estque ejus effectus inter omnes medicinae partes evidentissimus. Si quidem in morbis cum
multum [1] fortuna conferat, eademque sae- 18, 13.
pe salutaria, saepe vana sint; potest dubitari, 19, 18.
secunda valetudo medicinae, an corporis be- 111, 34.
neficio contigerit. In his quoque, in quibus 112, 17.
medicamentis maxime utimur, quamvis profectus evidentior est, tamen sanitatem & per haec frustra quaeri, & sine his reddi saepe, manifestum est. Sicut in oculis quoque deprehendi potest; qui a medicis diu vexati, sine his interdum sanescunt. At in ea parte, quae manu curat, evidens est, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hinc tamen plurimum trahere. Haec
autem pars, cum sit vetustissima, magis ta- 2, 7.
men ab illo parente omnis medicinae Hippocrate, quam a prioribus exculta est. Deinde, posteaquam diducta ab aliis habere professores suos coepit, in AEgypto quoque increvit, Philoxeno maxime auctore, qui plu-

---

l. 1. a M. F. P. absunt *Cornelii Celsi de Medicina* LIBER SEPTIMUS *incipit. Praefatio. l.* 4. M. P. *chirurgicus. l.* 13. *remedia* quidam adscripsit margini edit. Caesarii. *l.* 17. P. *utimur. l.* 23. F. M. *curata. l.* 31. M. *Philoxemo.*

1 Hippocr. de Arte. V.

pluribus voluminibus hanc partem diligentissime comprehendit. Gorgias quoque & Sostratus, & Herones & Apollonii duo, & Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, singuli quaedam repererunt. Ac Romae quoque non mediocres professores, maximeque nuper [1] Tryphon pater, & Euelpistus Phlegetis filius, &, ut ex scriptis ejus intelligi potest, horum eruditissimus Meges, quibusdam in melius mutatis, aliquantum ei disciplinae adjecerunt.

Esse autem Chirurgus debet adolescens, aut certe adolescentiae propior; manu strenua, stabili, nec unquam intremiscente, eaque non minus sinistra, quam dextra promptus; acie oculorum acri, claraque; animo intrepidus, [2] immisericors, sic, ut sanari velit eum, quem accepit, non ut clamore ejus motus, vel magis, quam res desiderat, properet, vel minus, quam necesse est, secet: sed perinde faciet omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriretur.

Potest autem requiri, quod huic parti proprie vindicandum sit: quia vulnerum quoque ulcerumque multorum curationes, quas alibi executus sum, Chirurgi sibi vendicant. Ego eundem quidem hominem posse omnia ista praestare concipio: atque, ubi se diviserunt, eum laudo, qui quamplurimum percipit. Ipse autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; & in quibus vulneribus ulceribusve plus profici manu, quam medicamento, credo: tum, quicquid ad ossa pertinet.

---

l. 3. M. F. P. *Hieron.* *l.* 8. F. deest *Phlegetis filius.* *l.* 18. M. F. P. *accipit.* *l.* 21. M. F. *faciat.* *l.* 22. M. F. P. *oriatur.* *l.* 23. M. F. P. *quid.* *l.* 24. M. F. P. *vendicandum.* *l.* 33. M. F. P. *perfici.*

1 Rhod. ad Scrib. Larg. pag. 291. 2 Theodoret. Graec. Affect. I. pag. m. 4.

tinet. Quae deinceps exequi aggrediar, dilatiſque in aliud volumen oſſibus, in hoc caetera explicabo: praepoſitiſque his, quae in qualibet parte corporis fiunt, ad ea, quae proprias ſedes habent, tranſibo.

CAPUT I.

De Vexatis. [1]

VEXATA igitur in quacunque parte corporis ſint, quamprimum ſic curari debent, ut, qua dolor eſt, ea ſcalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque eodem adverſo profluens ſanguis. quod ſi paulo tardius ſubvenitur, jamque etiam rubor eſt; qua rubet corpus: ſi tumor quoque acceſſit, quacunque is eſt, id idem optimum auxilium eſt. Tum ſuperdanda reprimentia ſunt; maximeque lana ſuccida ex [2] aceto & oleo. Quod ſi levior is caſus eſt, poſſunt etiam, ſine ſcalpello, impoſita eadem mederi. Et, ſi nihil aliud eſt, cinis quoque; maxime ex ſarmentis: ſi is non eſt, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

CAP. II.

De his, quae per ſe intumeſcunt, quomodo incidenda, & curanda ſint.

VERUM hoc quidem promptum eſt. In his autem negotium majus eſt, quae per ſe, vitio intus orto, intumeſcunt, & ad ſuppurationem ſpectant. Ea

l. 7. M. F. P. *luxatis*. *l.* 8. M. F. P. *luxata*. *l.* 9. M. F. P. *ſunt*. *l.* 11. M. P. *detergaturque*. *l.* 13. M. P. *ſubvertitur*. *l.* 16. M. F. P. om. *idem*. *l.* 27. M. F. P. *excidenda*. *l.* ead. M. F. P. *ſunt*.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 68. 2 Actuar. M. M. IV. 16.

Ea omnia genera abſceſſuum eſſe alias propoſui, medicamentaque his idonea executus ſum: nunc ſupereſt, ut dicam, quae in iis manu fieri debeant. Ergo, priuſquam indureſcant, cutem incidere, & cucurbitulam accommodare oportet; quod, quicquid illud malae corruptaeque materiae coiit, extrahat: idque iterum, tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excedat. Neque tamen fas eſt, nihil a cucurbitula agere.

Interdum etiam fit, ſed raro, ut quicquid abſcedit, velamento ſuo includatur. id antiqui tunicam nominabant. Meges, quia tunica omnis nervoſa eſt, dixit, non naſci ſub eo vitio nervum, quo caro conſumeretur, ſed ſubjecto jam vetuſtiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem nullo modo pertinet; quia quicquid, ſi tunica eſt, idem, ſi callus eſt, fieri debet: neque ulla res prohibet, etiamſi callus eſt, tamen, quia cingit, tunicam nominari: tum, pure quoque maturiore, haec interdum eſſe conſuevit. ideoque, quod ſub ea eſt, extrahi per cucurbitulam non poteſt. ſed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit. Ergo, ſive id incidit, ſive jam durities eſt, in hac auxilii nihil eſt: ſed, ut alias ſcripſi, vel avertenda concurrens eo materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda eſt. Si priora contigerunt, nihil praeterea neceſſarium eſt. Si pus maturuit, in alis quidem & inguinibus raro ſecandum eſt: item ubicunque

---

l. 1. M. *abſceſſum.* *l.* 2. M. P. *eis.* *l.* 4. M. *hisdem.* P. *iisdem.* *l.* 6. M. F. P. *quae.* *l.* 9. M. F. P. *excidat.* *l.* 10. M. F. P. *fas non eſt.* *l.* ead. M. F. P. om. *a.* *l.* 12. M. F. P. *enim.* *l.* ead. M. F. P. om. *ut.* *l.* 13. M. F. P. *includitur.* *l.* 15. M. F. P. *dicit.* *l.* 19. M. F. P. *loco.* *l.* 20. M. P. F. *quidquid dixi.* *l.* 23. M. F. *maturior.* *l.* 29. M. F. P. *et.* *l.* 32. M. *praeter ea.*

que mediocris abscessus est: item quoties in summa cute, vel etiam carne vitium est; nisi festinare curandi imbecillitas cogit. Satisque est cataplasmatibus efficere, ut per se pus aperiatur. nam fere sine cicatrice potest esse is locus, qui expertus ferrum non est. Si autem altius malum est, considerari debet, nervosusne is locus sit, an non sit. Nam, si sine nervis est, candenti ferramento aperiri debet. cujus haec ratio est, quod exigua plaga diutius ad pus evocandum pateat, parvaque postea cicatrix fit. At, si nervi juxta sunt, ignis alienus est; ne distendantur & membrum debilitent: necessaria vero opera [1] scalpelli est. Sed caetera etiam subcruda aperiri possunt; inter nervos ultima expectanda maturitas est, quae cutem extenuet, eique pus jungat, quo propius reperiatur. Jamque alia rectam plagam desiderant, ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant, in quibus tota ea super pus excidenda est. Semper autem, ubi scalpellus admovetur, id agendum est, ut & quam minimae & quam paucissimae plagae sint: cum eo tamen, ut necessitati succurramus, & in modo, & in numero. Nam majores sinus, latius; interdum etiam duabus, aut tribus lineis incidendi sunt. Dandaque opera, ut imus sinus exitum habeat; ne quis humor intus subsidat, qui proxima & adhuc sana rodendo sinuet. Est etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda sit. Nam, ubi post longos morbos totius corporis habitus vitiatus est, lateque se sinus suffudit,

l. 3. M. F. P. *curantis.* *l.* 4. F. P. *cataplasmatis.* M. *cataplasma.* *l.* 10. M. F. P. *gratia.* *l.* 12. M. F. P. *patet.* *l.* ead. M. F. *fit.* *l.* 13. M. F. *in his periculum ignis alienum est.* *l.* 13. M. P. *ne vel distendantur.* *l.* 14. M. F. P. *hi vel.* *l.* 17. M. F. P. *vos vero ultima.* *l.* 19. M. F. P. *itemque aliam.* *l.* 20. M. F. P. om. *ut.* *l.* ead. M. F. P. *carne: quia fere.* *l.* 21. M. F. P. *extenuat.* *l.* ead. M. F. P. deest *in quibus.* *l.* 28. M. F. P. *pluribus.* *l.* 33. M. F. P *totus.* *l.* 34. M. F. *vitatus.* *l.* ead. M. *diffudit.*

1 H. F. ab Aquapend. Chirur. p. 442.

fudit, & in eo jam cutis pallet; scire licet, eam jam emortuam esse, & inutilem futuram. Ideoque excidere commodius est: maxime, si circa articulos majores id evenit, cubantemque aegrum fluens alvus exercuit, neque per alimenta quicquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad similitudinem myrtei folii fiat, quo facilius sanescat. Idque perpetuum est; ubicunque medicus & quacunque de causa cutem excidit. Pure effuso, in alis vel inguinibus linamento opus non est; sed spongia ex vino imponenda est. In caeteris partibus, si aeque ea linamenta supervacua sunt, purgationis causa paulum mellis infundendum: dein glutinantia superdanda: si illa necessaria sunt, super ea quoque similiter dari spongia eodem modo ex vino expressa debet. Quando autem linamentis opus sit, quando non sit, alias dictum est. Caetera eadem, incisa suppuratione, facienda sunt, quae ubi per medicamenta rupta est, facienda esse proposui.

Cap. III.

De bonis, malisve signis Suppurationum.

PRotinus autem, quantum curatio efficiat, quantumque aut sperari aut timeri debeat, ex quibusdam signis intelli-
295. gi potest: fereque iisdem, quae in vulneri-
30. bus exposita sunt. Nam bona signa sunt somnum capere, facile spirare, siti non confici, cibum non fastidire, si febricula fuit, ea vacare: itemque habere pus album, laeve, non

l. 1. M. F. P. *pars.* *l.* 5. M. F. *exaruit.* P. *exhausit.* *l.* 10. M. P. *ex.* *l.* ead. M. F. P. om. *de.* *l.* 12. M. F. P. om. *sed.* *l.* 25. F. M. P. *exulceratorum.*

non foedi odoris. Mala sunt, vigilia, spiritus gravitas, sitis, cibi fastidium, febris; pus nigrum, aut feculentum, [1] & foedi odoris: item procedente curatione eruptio sanguinis; aut si, antequam sinus carne impleatur, orae callosae [2] fiunt, illa quoque ipsa carne hebete, nec firma. Deficere tamen 300, 10. animam vel in ipsa curatione, vel postea, pessimum omnium est. Quinetiam morbus ipse, sive subito solutus est, dein suppuratio exorta est; sive effuso pure permanet, non injuste terret. Estque inter causas timoris, si sensus in vulnere rodentium non est. Sed ut haec ipsa † fortuna huc illucve discernit; sic medici partium est, eniti ad reperiendam sanitatem. Ergo, quoties ulcus resolverit, eluere id, si reprimendus humor videbitur, vino & aqua pluviatili mixto, vel aqua, in qua lenticula cocta sit, debebit: si purgandum erit, mulso, rursusque imponere eadem. Ubi jam repressus videbitur humor, ulcusque purum erit, produci carnem conveniet, & foveri ulcus pari portione vini ac mellis, superque imponi spongiam ex vino & rosa tinctam per quae caro producitur. Plus tamen, ut alias quoque dixi, victus ratio eo confert. Ea est, solutis jam febribus & cibi cupiditate reddita, balneum rarum; quotidiana, sed lenis gestatio; cibi potionesque corpori faciendo aptae. Quae omnia, per medicamenta quoque suppuratione rupta, sequuntur. Sed, quia magno malo vix sine ferro mederi licet, in hunc locum reservata sunt.

CAP.

---

l. 6. M. F. P. *carnosae*. *l.* 8. M. F. P. om. *in*. *l.* 18. M. P. *ex*. *l.* 23. M. F. P. *vulnus*. *l.* 25. M. F. P. *spongia*. *l.* ead. M. F. P. *tincta*. *l.* 26. M. P. F. *quae cum caro*. *l.* ead. M. F. P. *producatur*. *l.* 27. F. M. P. *id*. *l.* 30. M. F. P. *reficiendo*. *l.* 31. F. *apta*. M. P. *apteque omnia*.

1 Aphor. VII. 44. 2 Aphor. VI. 4.

CAP. IV.

328. *De Fistulis.*

ADVERSUS fistulas quoque, si altius penetrant, ut ad ultimas demitti [1] collyrium non possit, si tortuosae sunt, si multiplices, majus in manu, quam in medicamentis, praesidium est; minusque operae est, si sub cute transversae feruntur, quam si recta intus tendunt. Igitur, si sub cute transversa fistula est, demitti [2] specillum debet, supraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque simul specillo & ferro persequendi sunt. Idemque faciendum, si plures se quasi rivuli ostendunt. Ubi ad fines fistulae ventum est, excidendus ex ea totus callus est, superque fibulae dandae, & medicamentum, quo glutinetur. At, si recta subter tendit, ubi, quo maxime ferat, specillo exploratum est; excidi is sinus debet: dein fibula oris cutis injicienda est, eique glutinantia medicamenta superdanda sunt; aut, si corruptius ulcus est (quod interdum osse vitiato fit) ubi id quoque curatum est, pus moventia.

2. *De Costarum fistulis.*

Solent autem inter costas fistulae subter ire. Quod ubi incidit, eo loco costa ab utraque parte praecidenda [3] & eximenda est, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent quoque, ubi costas transierunt, septum id, quod transversum a superioribus visceribus intestina discernit, violare. Quod intelligi potest & ex loco, & ex magnitudine doloris,

l. 9. F., *si sic sub.* *l.* ead. M. F. P. *recte.* *l.* 14. M. F. P. *ramuli.* *l.* 15. M. F. *excidendum.* *l.* 16. M. F. P. *toto.* *l.* 21. M. F. P. *& aeque.* *l.* 22. M. F. P. om. *est.* *l.* 25. M. F. P. ignorant *De costarum fistulis.* *l.* 26. M. F. P. *subter exire.* *l.* 28. M. F. P. *decidenda.* *l.* 30. M. P. om. *quoque.* *l.* 33. M. P. om. *potest.*

1 Aeginet. IV. 49. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 55. 3 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. p. 1. c. 4.

ris, & quia nonnunquam ſpiritus eo cum humore quaſi bullante prorumpit, maximeque, ſi hunc ore ille continuit. In eo medicinae locus nullus eſt. In caeteris vero, quae circa coſtas ſanabilia ſunt, pinguia medicamenta inimica ſunt, caeteris, quae ad vulnera accommodantur, uti licet: optime tamen ſicca linamenta, vel, ſi purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

3. *De Ventris fiſtulis.*

Ventri nullum os ſubeſt; ſed ibi pernicioſae admodum fiſtulae fiunt: adeo ut Soſtratus inſanabiles eſſe crediderit. Id non ex toto ita ſe habere uſus oſtendit. Et quidem, quod maxime mirum videri poteſt, tutior fiſtula eſt contra jecur, & lienem, & ventriculum, quam contra inteſtina: non quo pernicioſior ibi res ſit, ſed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam auctores parum modum rei cognoverunt. Nam venter ſaepe etiam telo perforatur, prolapſaque inteſtina conduntur, & oras vulneris ſuturae comprehendunt. quod quemadmodum fiat, mox indicabo. Itaque, etiam ubi tenuis fiſtula abdomen perrupit, excidere eam licet, ſuturaque oras conjungere. Si vero ea fiſtula intus patuit, exciſa neceſſe eſt latius foramen relinquat. quod niſi permagna vi ſui non poteſt; utique ab interiore parte, qua quaſi membrana quaedam finit abdomen, quam περιτόναιον Graeci vocant. Ergo, ubi aliquis ingredi ac moveri coepit, rum-

---

l. 1. M. P. *doloris poteſt.* *l.* 4. M. F. P. *medicamini.* *l.* 11. M. F. P. ignorant *De ventris fiſtulis.* *l.* 27. M. F. P. *perrumpit.* *l.* 30. M. F. P. *magna.* *l.* 31. M. F. P. *utique ab interiore parte, ſui non poteſt.*

rumpitur illa ſutura, atque inteſtina ſolvuntur, quo fit, ut pereundum homini ſit. Sed non omnimodo res ea deſperationem habet: ideoque tenuioribus fiſtulis adhibenda curatio eſt.

493. ### 4. *De Ani fiſtulis.* [1]

Propriam etiamnum animadverſionem deſiderant eae, quae in ano ſunt. In has demiſſo ſpecillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet: dein novo foramine ſpecillum educi lino ſequente, quod in aliam ejus partem, ob id ipſum perforatam, conjectum ſit. Ibi linum apprehendendum ligandumque cum altero capite eſt, ut laxe cutem, quae ſuper fiſtulam eſt, teneat. Idque [2] linum debet eſſe crudum, & duplex triplexve, ſic tortum, ut unitas in eo facta ſit. Interim autem licet negocia agere, ambulare, lavare, cibum capere, perinde atque ſaniſſimo. Tantummodo id linum bis in die, ſoluto nodo, ducendum eſt ſic, ut ſubeat fiſtulam pars, quae ſuperior fuit. Neque committendum eſt, ut id linum putreſcat; ſed tertio qnoque die nodus reſolvendus eſt, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere, id in fiſtula cum ſimili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quae ſupra fiſtulam eſt, incidit: ſimulque & id ſaneſcit, quod a lino relictum eſt; & id, quod ab eo mordetur, inciditur. Haec ratio curationis longa, ſed ſine dolore eſt.

Qui feſtinant, adſtringere cutem lino debent, quo celerius ſecetur; noctuque ex peni-

l. 8. M. F. P. *ea.* *l.* 12. M. F. P. *perforatum.* *l.* 13. M. F. P. *prehendendum.* *l.* ead. M. F. P. *vinciendumque.* *l.* 17. M. P. om. *in eo.* *l.* 19. M. F. P. *lavari.* *l.* 20. M. F. P. om. *in.* *l.* 21. M. F. P. *ſalvo.* *l.* ead. M. *modo.* *l.* 22. M. P. *fuerit.* *l.* 25. M. F. P. *alligandum eſt* *l.* 33. M. F. P. *feſtinat.* *l.* 34. M. F. P. *debet.* *l.* ead. M. P. *ſecet.* *l.* ead. M. F. P. om. *ex.*

1 Aeginet. VI. 78. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. 1. c. 93. Petr. de Marchettis Obſerv. Medic. Chirurgic. in fine multa.

2 Quid ſit docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. C. 93.

penicillo tenuia quaedam intus demittere, ut cutis hoc ipſo extenuetur, quo extenditur. ſed haec dolorem movent. Adjicitur celeritati, ſicut tormento quoque, ſi & linum, & id, quod ex penicillo eſt, aliquo medicamento illinitur ex iis, quibus callum exedi propoſui. Poteſt tamen fieri, ut ad ſcalpelli curationem etiam illo loco veniendum ſit, ſi intus fiſtula fert, ſi multiplex eſt. Igitur in haec genera demiſſo ſpecillo, duabus lineis incidenda cutis eſt, ut media inter eas habenula tenuis admodum injiciatur, ne protinus orae coëant; ſitque locus aliquis linamentis, quae quam pauciſſima ſuperinjicienda ſunt; omniaque eodem modo facienda, quae in abſceſſibus poſita ſunt. Si vero ab uno ore plures ſinus erunt, recta fiſtula ſcalpello erit incidenda; ab eo caeterae, quae jam patebunt, lino excipiendae. Si intus aliqua procedet, quo ferrum tuto pervenire non poterit, collyrium demittendum erit.

Cibus autem in omnibus ejusmodi caſibus, ſive manu, ſive medicamentis agetur, dari debet humidus; potio liberalis, diuque aqua. ubi jam caro increſcit, tum demum & balneis raris utendum erit, & cibis corpus implentibus.

CAP. V.

De Telis e corpore extrahendis. [1]

TELA quoque, quae illata corporibus intus haeſerunt, magno negocio ſaepe ejiciuntur. Sunt enim quaedam difficultates

l. 7. M. F. P. *poſui.* *l.* ead. M. F. P. *poterit.* *l.* 8. M. F. P. *loci.* *l.* 13. M. F. P. *ejiciatur.* *l.* ead. M. F. P. *ora.* *l.* 16. M. F. P. *qui.* *l.* 17. M. F. P. *poſitus eſt.* *l.* 33. M. F. P. *que.*

1 Aeginet. VI. 88.

tates ex generibus eorum; quaedam ex his ſedibus, in quas illa penetrarunt. Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte, qua venit, aut ab ea, in quam tetendit. illic viam, qua redeat, ipſum ſibi fecit: hic, a ſcalpello accepit. nam contra mucronem caro inciditur. Sed ſi non alte telum inſedit, & in ſumma carne eſt, aut certe magnas venas & loca nervoſa non tranſit, nihil melius eſt, quam, qua venit, id revellere. Si vero plus eſt, per quod telo revertendum, quam quod perrumpendum eſt: jamque venas nervoſque id tranſiit, commodius eſt aperire, quod ſupereſt, eaque extrahere. nam & propius petitur, & tutius evellitur. Et in majore membro, ſi medium mucro tranſiit, facilius ſaneſcit, quod pervium eſt: quia utrinque medicamento fovetur. Sed, ſi retro telum recipiendum, amplianda plaga eſt; quo facilius id ſequatur, quoque minor oriatur inflammatio: quae major fit, ſi ab illo ipſo telo, dum redit, corpus laniatur. Item, ſi ex alia parte vulnus aperitur, laxius eſſe debet, quam ut telo poſtea tranſeunte amplietur. In ſumma autem utraque parte iſta habenda cura eſt, ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum eſt, excipiendum hamo retuſo eſt, abducendumque a ſcalpello. Ubi autem inciſum eſt ſatis, telum eximendum eſt: tunc quoque eodem modo, & eadem cura habita, ne ſub eo, quod eximitur, aliquid eorum laedatur, quae tuenda eſſe propoſui.

2. *De*

---

l. 4. M. F. P. *qua.* *l.* 10. M. F. P. *evellere.* *l.* 13. M. F. P. *tranſit.* *l.* 14. Alii *itaque.* *l.* 19. M. F. P. *recipiendum eſt.* *l.* 20. M. F. P. *amplianda ſcalpello plaga.* *l.* 26. M. F. P. om. *in.* *l.* ead. M. F. P. *ita.* *l.* 30. M. F. P. om. *a.* *l.* 31. M. F. P. *ſatis inciſum eſt.* *l.* 33. M. F. P. *eximetur.*

2. *De Sagittis recipiendis.*

Haec communia ſunt: praeter quae propria quaedam in ſingulis telorum generibus ſunt, quae protinus ſubjiciam. Nihil tam facile in corpus, quam ſagitta, conditur, eademque altiſſime inſidit. Haec autem eveniunt, & quia magna vi fertur illa, & quia ipſa anguſta eſt. Saepius itaque ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda eſt; praecipueque, quia fere ſpiculis cingitur; quae magis laniant, ſi retro, quam ſi contra trahuntur. Sed inde, aperta via, caro diduci debet ferramento facto ad ſimilitudinem Graecae literae ν: deinde, ubi apparuit mucro, ſi ei arundo inhaeret, propellenda eſt, donec ab altera parte apprehendi & extrahi poſſit. Si jam illa decidit, ſolumque intus ferrum eſt; mucro vel digitis apprehendi, vel forcipe, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi eſt, ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit. nam, ampliato magis vulnere, aut arundo, ſi ineſt, evellenda eſt; aut, ſi ea non eſt, ferrum ipſum. Quod ſi ſpicula apparuerunt, eaque brevia & tenuia ſunt, forcipe ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi; ſi ea majora valentioraque ſunt, fiſſis ſcriptoriis calamis contegenda, ac, ne quid dilacerent, ſic evellenda ſunt. & in ſagittis quidem haec obſervatio eſt.

3. *De Latis telis educendis.*

Latum vero telum, ſi aliquis intus in carne habuerit, ab altera parte educi non expedit; ne ingenti vulneri ipſi quoque in-

l. 1. M. F. P. om. *De ſagittis recipiendis. l.* 2. M. F. P. deeſt *quae. l.* 4. M. F. P. *generibus ſubjicienda ſunt. l.* 5. M. F. *corpore. l.* 6. M. F. *inſedit. l.* 8. M. F. P. *in anguſto. l.* 14. M. F. P Ψ. *l.* 14. M. F. P. *apparuit ſi mucro. l.* 15. F. om. *ei.* P. *ſi mucroni ar. l.* 16. M. F. P. *forfice. l.* 22. M. F. P. om. *magis. l.* 25. M. P. *forfice. l* 28. M. F. P. *fixis. l.* 29. M. F. P. *lacerent. l.* 31. M. F. P. om. *De latis telis educendis. l.* 32. M. F. P. *conditum eſt.*

ingens vulnus adjiciamus. Evellendum eſt ergo quodam genere ferramenti, quod Διοκλέους γραφίσκον Graeci vocant; quoniam auctorem Dioclem habet; quem inter priſcos maximoſque medicos fuiſſe, jam poſui. Lamina eſt ferrea, vel aenea etiam; ab altero capite duos utrinque deorſum converſos uncos habens; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema eam in partem inclinata, quae ſinuata eſt; inſuper etiam ea parte inclinata, quae perforata eſt. Haec juxta telum tranſverſa demittitur: deinde, ubi ad imum mucronem ventum eſt, paululum torquetur, ut telum foramine ſuo excipiat: cum in cavo mucro eſt, illico duo digiti, ſubjecti partis alterius uncis, ſimul ferramentum id extrahunt, & telum.

4. *De alio telorum genere.*

Tertium genus telorum, quod interdum evelli debet, eſt plumbea glans, aut lapis, aut ſimile aliquid, quod, perrupta cute, integrum intus inſedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque, quod ineſt, ea, qua venit, forcipe extrahendum eſt. Accedit vero aliquid difficultatis ſub omni ictu, ſi telum vel oſſi inhaeſit, vel in articulo ſe inter duo oſſa demerſit. In oſſe uſque eo movendum eſt, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; & tunc vel manu vel forcipe telum extrahendum eſt. quae ratio quoque in dentibus ejiciendis eſt. Et vix unquam ita telum non ſequitur. ſed, ſi morabitur, excuti quoque cum aliquo ferramento poterit. Ultimum eſt, ubi non

l. 3. F. *Diocoris Graecis Beſulkon.* M. *Diocris Graeci bebulcum.* P. *Diocleum Eraphiſcum Gr. v.* *l.* 6. M. F. P. *vel.* *l.* ead. F. *abenea.* *l.* 8. M. F. P. *babet.* *l.* 10. M. F. P. *inſuper ibi etiam.* *l.* 11. M. P. om. *ea.* *l.* 14. M. F. P. *paulum.* *l.* 16. M. F. P. *ſimul & ferramentum.* *l.* 18. M. F. P. om. *De alio telorum genere.* *l.* 19. M. F. P. *telorum eſt.* *l.* 20. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 24. M. F. P. *forfice.* *l.* 29. M. F. P. *tum.* *l.* 30. M. F. P. *forfice.* *l.* 33. M. F. P. *ictum.*

non evellitur, terebra juxta forare, & ab eo foramine, ad ſpeciem literae › contra telum os excidere ſic, ut lineae, quae diducuntur, ad telum ſpectent: eo facto, id neceſſe eſt labet, & facile auferatur.

Inter duo vero oſſa ſi per ipſum articulum perruperit, circa vulnus duo membra faſciis habenisve deliganda, & per has in diverſas partes diducenda ſunt, ut nervos diſtendant: quibus extentis, laxius inter oſſa ſpatium eſt, ut ſine difficultate telum recipiatur. Illud videndum eſt, ſicut in aliis locis poſui, ne quis nervus, aut vena, aut arteria a telo laedatur, dum id extrahitur: eadem ſcilicet ratione, quae ſupra poſita eſt.

5. *De venenato telo evellendo.*

At, ſi venenato quoque telo quis ictus eſt, iiſdem omnibus, ſi fieri poteſt, etiam feſtinantius actis, adjicienda curatio eſt, quae vel epoto veneno [1], vel a ſerpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipſius, extracto telo, medicina non alia eſt, quam quae eſſet, ſi corpore icto nihil inhaeſiſſet. de qua ſatis alio loco dictum eſt.

CAP. VI. 305.

De Gangliis, & Meliceride, & Atheromate, [2] & Steatomate, capitis tuberculis.

HAEC evenire in qualibet parte corporis poſſunt: reliqua certas ſedes habent, de quibus dicam, orſus a capite. In hoc multa variaque tubercula oriun-

l. 1. M. F. P. om. *&*. *l.* 2. M. F. P. *eo quoque foramine.* *l.* ead. M. F. P. Ψ. *l.* 17. M. F. P. ignorant *De venenato telo evellendo.* *l.* 27. F. M. *gangiliis.* *l.* 28. F. M. *heromate.* *l.* 29. M. F. P. *venire.*

1 Scribon. Larg. C. XLV. c. 175. 2 Aeginet. IV. 34. VI. 36. Actuar. M. M. IV. 16.

oriuntur [1] γάγγλια, μελικηρίδας, & ἀθερώματα nominant; aliisque etiamnum vocabulis quaedam alii discernunt; quibus ego στεατώματα quoque adjiciam. quae quamvis & in cervice, & in alis, & in lateribus oriri solent; per se tamen non posui; cum ista omnia mediocres differentias habeant, ac neque periculo terreant, neque diverso genere curentur. Omnia autem ista & ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque increscunt, & tunica sua includuntur. Quaedam ex his dura ac renitentia, quaedam mollia cedentiaque sunt: quaedam spatio nudantur, quaedam tecta capillo suo permanent, fereque sine dolore sunt. Quid intus habeant, ut conjectura praesagiri potest; sic ex toto cognosci, nisi cum ejecta sunt, non potest. Maxime tamen in his, quae renituntur, aut lapillis quaedam similia, aut concreti confertique pili reperiuntur. In his vero, quae cedunt, aut melli simile aliquid, aut tenui pulticulae, aut quasi rasae cartilagini, aut carni hebeti & cruentae, quibus alii aliique colores esse consueverunt. Fereque ganglia renituntur: atheromati subest quasi tenuis pulticula: meli-
288, 32. ceridi liquidior humor; ideoque pressus circumfluit: steatomati pingue quiddam, idque latissime patere consuevit, resolvitque totam cutem superpositam sic, ut ea labet; cum in caeteris sit adstrictior. Omnia, derasa ante, si capillis conteguntur, per medium oportet incidere, ut effundatur, quicquid intus coiit. Sed steatomatis tunica

l. 1. M. F. P. *γαγίλια.* *l.* ead. M. F. *ἠερώματα.* *l.* 8. M. *ne.* *l.* 24. M. F. P. *aliqui.* *l.* 24. M. F. P. *consuerunt.* *l.* 25. M. F. *gangilia.* *l.* 27. M. F. *pressum.* P. *pressus.*

1 Aeginet. IV. 16. & VI. 39. Actuar. M. M. II. 11.

ca quoque ſecanda eſt: quia non [1] facile a cute & ſubjecta carne ea ſeparatur. At in caeteris ipſa tunica inviolata ſervanda eſt. Protinus autem, cum iſta alba & intenta ſe oſtendit, tum ſcalpelli manubriolo diducenda a cute & carne eſt, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicae muſculus inhaeſit, ne is laedatur, ſuperior pars illius decidenda, alia ibidem relinquenda eſt. Ubi tota exempta eſt, committendae orae, fibulaque his injicienda, & ſuper medicamentum glutinans dandum eſt. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum eſt, pus moventia adhibenda ſunt.

CAP. VII.

De Oculorum vitiis, quae ſcalpello & manu curantur.

SED ut haec neque genere vitii, neque ratione curationis inter ſe multum diſtant: ſic in oculis, quae manum poſtulant, & ipſa diverſa ſunt, & aliter aliterque curantur. Igitur in ſuperioribus palpebris veſicae [2] naſci ſolent, pingues graveſque; quae vix attollere oculos ſinunt, leveſque pituitae curſus, ſed aſſiduos, in oculis movent. Fere vero in pueris naſcuntur. Oportet, compreſſo digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, ſcalpello tranſverſa linea incidere, ſuſpenſa leviter manu, ne veſica ipſa vulneretur, & ut, loco ei patefacto, ipſa prorumpat; tum digitis eam apprehendere, & evellere. facile enim ſequitur.

l. 2. M. F. P. om. &. *l.* ead. M. F. P. *ſepararetur.* *l.* ead. M. F. P. om. *At.* *l.* 4. M. F. P. om. *cum.* *l.* 29. M. F. P. *tranſverſam.* *l.* 30. M. F. P. *lineam.* *l.* 31. M. F. P. *locus.* *l.* ead. M. F. P. *patefactus eſt.* *l.* 32. M. F. P. *apprehendere oportet.* *l.* 33. M. F. P. *autem.*

1 Actuar. M. M. IV. 16. 2 De hiſce agit H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. c. 9.

tur. Dein superinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi superinunguntur: quo paucissimis diebus cicatricula inducitur. Molestius est, ubi incisa vesica est. effundit enim humorem; neque postea, quia tenuis admodum est, potest colligi. Si forte id incidit, eorum aliquid imponendum est, quae puri movendo sunt.

12. *De Crithe.* [1]

In eadem palpebra super pilorum locum tuberculum parvulum nascitur, quod a similitudine [2] hordei, a Graecis κριθὴ nominatur. Tunica quiddam, quod difficulter maturescit, comprehensum est. Id vel calido pane, vel cera subinde calefacta foveri oportet sic, ne nimius is calor sit, sed facile a parte sustineatur. hac enim ratione saepe discutitur, interdum concoquitur. Si pus se ostendit, scalpello dividi debet, &, quicquid intus humoris est, exprimi: eodem deinde vapore postea quoque foveri, & superinungi, donec ad sanitatem perveniat.

3. *De Chalazio.* [3]

Alia quoque quaedam in palpebris huic non dissimilia nascuntur; sed neque utique figurae ejusdem, & mobilia, simulatque digito huc vel illuc impelluntur. Quae, quia grandini similia sunt, † χαλάζια Graeci vocant. Haec incidi debent, si sub cute sunt ab exteriore parte; si sub cartilagine, ab interiore: dein scalpelli manubriolo deducenda ab integris partibus sunt. Ac, si intus plaga est, inungendum primo lenibus, dein-

---

l. 1. M. F. P. *superungi.* *l.* 3. M. F. P. om. *quo.* *l.* ead. M. F. P. *paucissimisque diebus.* *l.* 9. M. F. P. addunt *tuberculo palbebrarum.* *l.* 17. M. F. P. *ea.* *l.* 24. M. F. P. *De chalazia palbebrarum.* *l.* 29. M. F. P. *ideoque ea χαλάζια vocant.*

1 Aegin. III. 22. Act. M. M. II. 7. 2 *Varulus* dicitur Marc. de Med. C. VIII. pag. 279. 3 Act. M. M. II. 7.

deinde acrioribus: ſi extra, ſuperdandum emplaſtrum, quo id glutinetur.

4. *De Ungue oculorum.* [1]

Unguis vero, quod πτερύγιον Graeci vocant, eſt membranula nervoſa, quae oriens ab angulo, nonnunquam ad pupillam quoque pervenit, eique officit. Saepius a narium, interdum etiam a temporum parte naſcitur. Hunc recentem non difficile eſt diſcutere medicamentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur. Si inveteravit, jamque ei craſſitudo quoque acceſſit, excidi debet. Poſt abſtinentiam vero unius diei, vel adverſus in ſedili contra medicum is homo collocandus eſt, vel ſic averſus, ut in gremium ejus caput reſupinus effundat. Quidam, ſi in ſiniſtro oculo vitium eſt, adverſum: ſi in dextro, reſupinum collocari volunt. Alteram autem palpebram a miniſtro diduci oportet, alteram a medico: ſed ab hoc, ſi ille adverſus eſt, inferiorem; ſi ſupinus, ſuperiorem. Tum idem medicus hamulum acutum, paulum mucrone intus recurvato, ſubjicere extremo ungui debet, eumque infigere; atque eam quoque palpebram tradere alteri: ipſe, hamulo apprehenſo, levare unguem, eumque acu trajicere linum trahente: deinde acum ponere, lini duo capita apprehendere, & per ea erecto ungue, ſi qua parte oculo inhaeret, manubriolo ſcalpelli diducere, donec ad angulum veniat: deinde invicem modo remittere, modo attrahere, ut ſic & initium ejus, & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum

---

l. 3. M. F. P. addunt *quod Ptegion a Graecis vocatur.* *l.* 6. M. F. P. *angulo, quae nonnunquam.* *l.* 15. M. F. *adverſus.*

1 Aeginet. III. 22. VI. 18. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. Cap. 18.

lum eſt ; ne vel ex ungue aliquid relinquatur, quod exulceratum vix ullam recipiat curationem ; vel ex angulo quoque caruncula abſcindatur ; quae, ſi vehementius unguis ducitur, ſequitur quoque ac decidit. Si abſciſſa eſt, patefit foramen, per quod poſtea ſemper humor deſcendit : [1] † *ῥυάδα* Graeci vocant. Verus ergo anguli finis utique noſcendus eſt ; qui ubi ſatis conſtitit ; non nimium adducto ungue ſcalpellus adhibendus eſt ; deinde ſic excidenda membranula, ne quid ex angulo laedatur. Ei deinde ex melle linamentum ſuperdandum eſt, ſupraque linteolum, & aut ſpongia aut lana ſuccida : proximiſque diebus diducendus quotidie oculus eſt, ne cicatrice inter ſe palpebrae glutinentur (ſiquidem id quoque tertium periculum accedit) eodemque modo linamentum imponendum, ac noviſſime inungendum collyrio, quo ulcera ad cicatricem perducuntur.

Sed ea curatio vere eſſe debet, aut certe ante hiemen. De qua re, ad plura loca pertinente, ſemel dixiſſe ſatis erit. Nam duo genera curationum ſunt : alia, in quibus eligere tempus non licet, ſed utendum eſt eo, quod incidit : ſicut in vulneribus, & fiſtulis : alia, in quibus nullus dies urget, & expectare tutiſſimum & facile eſt ; ſicut evenit in iis, quae & tarde increſcunt, & dolore non cruciant. In his ver expectandum eſt: aut, ſi quid magis preſſit, melior tamen autumnus quam hiems vel aeſtas eſt ;
285, 5. atque is ipſe medius, jam fractis

l. 4. M. F. P. *abſcidatur.* *l.* 5. M. F. P. *ideoque decipit ac ſi.* *l.* 6. M. F. P. *pateſcit.* *l.* 7. Alii *ῥυπάδα.* *l.* 11. M. F. P. om. *ſic.* *l.* ead. M. P. *excidenda ea membranula.* *l.* 12. M. F. P. *eo.* *l.* 22. M. F. P. *ſed.* *l.* 28. M. F. *& in fiſtulis.* *l.* 33. M. F. P. *vel aeſtas quam hiems.* *l.* 34. M. F. P. *bis.*

1 Trallian. II. 8.

tis aestibus, & nondum ortis frigoribus. Quo magis autem necessaria pars erit, quae tractabitur, hoc quoque majori periculo subjecta est. & saepe, quo major plaga facienda, eo magis haec temporis ratio servabitur.

5. *De Encanthide.* [1]

Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia nascuntur, quae ipsa aliis quoque de causis oriri solent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciso, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: ἐγκανθὶς [2] Graece nominatur. Excipi hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, ne quid ex ipso angulo abscindatur. Tum exiguum linamentum respergendum est vel cadmia, vel atramento sutorio; inque eum angulum, diductis palpebris, inferendum, supraque eodem modo deligandum: proximisque diebus similiter nutriendum, ut primo tantum aqua egelida, vel etiam frigida foveatur.

6. *De Ancyloblepharo.* [3]

Interdum inter se palpebrae coalescunt, aperirique non potest oculus. Cui malo solet etiam illud accedere, ut palpebrae cum albo oculi cohaerescant; scilicet, cum in utrovis fuit ulcus negligenter curatum. sanescendo enim, quod diduci potuit & debuit, glutinabitur; ἀγκυλοβλέφαρον sub utroque vitium Graeci vocant. Palpebrae tantum inter se cohaerentes, non difficulter diducuntur; sed interdum frustra. nam rursus glutinantur. Experiri tamen oportet:

l. 1. M. F. P. *aestatibus.* *l.* ead. M. F. P. om. &. *l.* 7. M. F. *De encanthide tuberculo.* *l.* 13. M. F. P. *excidi.* *l.* 15. M. F. *quod.* *l.* 16. M. F. P. om. *angulo.* *l.* ead. M. F. *abscidat.* *l.* 21. F. om. *primo.* *l.* ead. M. P. *tantum ut primis.* *l.* 23. M. F. P. addunt *oculorum vitio.* *l.* 28. M. F. P. *utroque.* *l.* 30. M. F. P. *glutinabit.* *l.* ead. M. F. ἀγκυλοβλέφαρος. *l.* 31. M. F. P. *vitio.*

1 Tulpius Observ. lib. 1. c. 29. H. F. ab Aquap. Oper. Chir. Part. 1. c. 19. 2 Aeg. III. 22. Act. M. M. IV. 11. 3 Aeg. III. 22. VI. 15.

tet; quia bene res saepius cedit. Igitur adversum [1] specillum inserendum, diducendaeque eo palpebrae sunt: deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio ejus loci finiatur. At, ubi albo ipsius oculi palpebra inhaesit, Heraclides Tarentinus auctor est, adverso scalpello subsecare, magna cum moderatione, ut neque ex oculo, neque ex palpebra quicquam abscindatur; ac, si necesse est, ex palpebra potius. Post haec, inungatur oculus medicamentis, quibus aspritudo curatur: quotidieque palpebra vertatur, non solum ut ulceri medicamentum inducatur, sed etiam ne inhaereat: ipsique etiam aegro praecipiatur, ut saepe eam duobus digitis attollat. Ego sic restitutum esse neminem memini. Meges se quoque multa tentasse, neque unquam profuisse, quia semper iterum oculo palpebra inhaeserit, memoriae prodidit.

17. *De Aegilope.* [2]

Etiamnum in angulo, qui naribus propior est, ex aliquo vitio quasi parva fistula aperitur, per quam pituita assiduo destillat: αἰγίλωπα Graeci vocant. Idque assidue male habet oculum: nonnunquam etiam exeso osse, usque ad nares penetrat. Idque interdum naturam carcinomatis habet: ubi intentae venae & recurvatae sunt, color pallet, cutis dura est, & levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes, quae conjunctae sunt, evocat. Ex his eos, qui quasi carcinoma habent, curare periculosum est. nam mortem quoque ea res ma-

l. 1. *aversum* legendum esse constat ex H. F. ab Aquap. Chirurg. Oper. Pars I. c. 7. qui meretur inspici. *l.* 9. M. F. *abscidatur.* *l.* 14. M. F. P. *ne rursus inhaereat.* *l.* 14. M. F. P. om. *aegro.* *l.* 19. M. F. P. *prodit.* *l.* 20. M. F. P. addunt *fistula oculorum.*

1 Quid sit, docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 7. p. 46. 2 Actuar. M. M. IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 86. H. F. ab Aquap. Oper. Chirurg. Part. I. c. 21.

maturat. Eos vero, quibus ad nares tendit, ſupervacuum. neque enim ſaneſcunt. At, quibus id in angulo eſt, poteſt adhiberi curatio; cum eo, ne ignotum ſit, eſſe difficilem. quanto autem angulo propius id foramen eſt, tanto difficilior eſt, quoniam peranguſtum eſt, in quo verſari manus poſſit: recenti tamen re mederi facilius eſt. Hamulo autem ſummum ejus foraminis excipiendum; deinde totum id cavum, ſicut in fiſtulis dixi, uſque ad os excidendum; 412, 20. oculoque & caeteris junctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum eſt vehementius. quod ſi jam carie vexatum eſt, quo craſſior huic ſquama abſcedat, quidam adurentia imponunt; ut atramentum ſutorium, vel chalcitidem, vel aeruginem raſam. quod & tardius & non idem facit. Oſſe aduſto, curatio ſequitur eadem, quae in caeteris uſtis.

8. *De Pilis palpebrarum oculum irritantibus.*

Pili vero, qui in palpebris ſunt, duabus de cauſis oculum irritare conſueverunt. Nam modo palpebrae ſumma cutis relaxatur, & procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipſum oculum convertantur, quia non ſimul cartilago quoque ſe remiſit: modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes vero hae ſunt. Si pili nati ſunt, qui non debuerunt, tenuis acus [1] ferrea ad ſimilitudinem ſpathae lata, in ignem conjicienda eſt: deinde candens, ſublata palpebra ſic, ut ejus pernicioſi pili in conſpectum curantis

---

l. 4. M. F. P. *eam non.* *l.* 5. M. F. P. *quantoque autem.* *l.* ead. M. F. P. deeſt *autem.* *l.* 9. M. F. P. *ſed hamulo.* *l.* ead. M. F. P. om. *autem.* *l.* 15. M. F. P. *his.* *l.* ead. M. F. P. *accedat.* *l.* 23. M. F. P. *conſuerunt.* *l.* 24. M. F. P. *palpebrae ſuperioris ſummae.* *l.* 30. M. F. P. om. *vero.* *l.* 32. M. F. P. *haſtae.*

1 Aeginet. VI. 13. H. F. ab Aquapend. Operat. Chir. Part. I. c. 12.

rantis veniant, ſub ipſis pilorum radicibus angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebrae tranſvehat: deinde iterum, tertioque ad alterum angulum. quo fit, ut omnes pilorum radices aduſtae emoriantur. Tum ſuperimponendum medicamentum eſt, quod inflammationem prohibeat: atque ubi cruſtae exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus ſaneſcit. Quidam ajunt, acu [1] tranſſui juxta pilos exteriorem partem palpebrae oportere, eamque tranſmitti duplicem capillum muliebrem ducentem; atque ubi acus tranſiit, in ipſius capilli ſinum, qua duplicatur, pilum eſſe injiciendum, & per eum in ſuperiorem palpebrae partem attrahendum, ibique corpori agglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen glutinetur. ſic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet. Id primum fieri non poteſt, niſi in pilo longiore; cum fere breves eo loci naſcantur. Deinde ſi plures pili ſunt, neceſſe eſt longum tormentum ſit, & toties acus tranſiens magnam inflammationem moveat. Noviſſime, cum humor aliquis ibi ſubſit, oculo & ante per pilos & tum per palpebrae foramina affecto, vix fieri poteſt, ut gluten, quo vinctus eſt pilus, non reſolvatur: eoque fit, ut is eo, unde vi abductus eſt, redeat. Ea vero curatio, quae palpebrae laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contecto oculo mediam palpebrae cutem, ſive ea ſuperior, ſive inferior eſt, apprehendere

l. 2. M. F. P. *radicibus ab angulo.* *l.* 4. M. F. P. *tertioque uſque ad.* *l.* 11. M. F. P. *pilos in exteriorem.* *l.* 15. M. F. *cojiciendum.* *l.* 18. M. F. P. *foramen quoque glutinetur.* *l.* 22. M. F. P. *loco.* *l.* 23. M. F. P. *cum.* *l.* 24. M. P. *tranſuet.*

1 Aeginet. VI. 13.

dere digitis, ac levare: tum conſiderare, quantulo detracto futurum ſit, ut naturaliter ſe habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumſtant: ſi nimium fuerit exciſum, ne contegi oculus non poſſit; ſi parum, ne nihil actum ſit, & fruſtra ſectus aliquis ſit. Quod deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum eſt ſic, ut inter oram, quae pilos continet, & propiorem ei lineam, aliquid relinquatur, quod apprehendere acus poſtea poſſit. His conſtitutis, ſcalpellus adhibendus eſt: &, ſi ſuperior palpebra eſt, ante; ſi inferior, poſtea propius ipſis pilis incidendum: initiumque faciendum in ſiniſtro oculo, ab eo angulo, qui tempori: in dextro, ab eo, qui naribus propior eſt: idque, quod inter duas lineas eſt, excidendum. deinde orae vulneris inter ſe ſimplici ſutura committendae operienduſque oculus eſt: &, ſi parum palpebra deſcendet, laxanda utique; ſi nimium, aut adſtringenda, aut etiam rurſus tenuis habenda ab ulteriore ora excidenda. Ubi ſecta eſt, aliae ſuturae adjiciendae, quae ſupra tres eſſe non debent. Praeter haec, in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt, ut ab inferiore parte diducti pili ſurſum ſpectent. Idque, ſi levis inclinatio eſt, etiam ſolum ſatis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, ſpongia, ex aqua frigida expreſſa, ſuper deliganda eſt. Poſtero die glutinans emplaſtrum injiciendum. Quarto ſutura tollenda eſt, & collyrio, quod inflammatio-

---

l. 7. M. F. P. *qua.* *l.* 9. M. F. P. *de interiore.* *l.* 10. M. F. P. *propiore lineam linea.*

mationes reprimit, ſuperinungendum.

9. De Lagophthalmo. [1]

Nonnunquam autem, nimium ſub hac curatione exciſa cute, evenit, ut oculus non contegatur. Idque interdum etiam alia de cauſa fit. λαγώφθαλμον Graeci appellant. In quo ſi nimium palpebrae deeſt, nulla id reſtituere curatio poteſt: ſi exiguum, mederi licet. Paulum infra ſupercilium cutis incidenda eſt lunata figura, cornibus ejus deorſum ſpectantibus. Altitudo eſſe plagae uſque ad cartilaginem [2] debet, ipſa illa nihil laeſa. nam, ſi ea inciſa eſt, palpebra concidit, neque attolli poſtea poteſt. Cute igitur tantum diducta ſit, ut paululum in ima oculi ora deſcendat; hiante ſcilicet ſuper plaga, in quam linamentum injiciendum eſt, quod & conjungi diductam cutem prohibeat, & in medio caruncula creet: quae ubi eum locum implevit, poſtea recte oculus operitur.

10 *De Eutropio.* [3]

Ut ſuperioris autem palpebrae vitium eſt, quo parum deſcendit, ideoque oculum non contegit: ſic inferioris, quo parum ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat, neque poteſt cum ſuperiore committi. Atque id quoque evenit interdum ex ſimili vitio curationis, interdum etiam ſenectute. ἐκτρόπιον Graeci vocant. ſi ex mala curatione eſt, eadem ratio medicinae eſt, quae ſupra poſita eſt: plagae tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda ſunt. Si ex ſenectute eſt, tenui ferramento id

l. 2. M. F. *De Caglaucophthalmo.* M. F. P. addunt *oculorum.* *l.* 6. F. λαωκάφθαλμον. *l.* 17. M. F. P. *plagam.* *l.* 18. M. F. *conjiciendum.* *l.* 20. M. F. P. *citet.* *l.* 25. M. F. P. *quod.* *l.* 26. M. F. P. *quod.*

1 Aeginet. VI. 10. Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 73.
2 Vide H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 14.
3 Actuar. M. M. II. 7.

id totum extrinsecus adurendum est; deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquae calidae fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

11. *De Staphylomate.*

Haec fere circa oculum in angulis palpebrisque incidere consueverunt. In ipso autem oculo nonnunquam summa attollitur tunica, sive ruptis intus membranis aliquibus, sive laxatis; [1] & similis figura [2] acino fit. unde id σταφύλωμα Graeci vocant. Curatio duplex est. Altera, ad ipsas radices per medium transsuere acu duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex superiore parte, alterius ex inferiore adstringere inter se, quae paulatim secando id excidant. Altera, in summa parte ejus ad lenticulae magnitudinem excidere; deinde spodium aut cadmiam infricare. Utrolibet autem facto, album ovi lana excipiendum & imponendum; posteaque vapore aquae calidae fovendus oculus, & lenibus medicamentis ungendus est.

12. *De Clavis oculorum.*

Clavi autem vocantur callosa [3] in albo oculi tubercula; quibus nomen a figurae similitudine est. Hos ad imam radicem perforare acu commodissimum est, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

13. *De Oculorum natura.*

Suffusionis jam alias feci mentionem; 367, 23.
quia cum recens incidit, medicamentis quo-

l. 2. M. F. P. *at.* *l.* 5. M. F. P. addunt *oculi.* *l.* 7. M. F. P. *consuerunt.* *l.* 15. M. F. P. *interiore.* *l.* 18. M. F. P. *excidunt.* *l.* 30. M. F. P. addunt *& eorum suffusione.*

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 17. 2 Aegin. III. 22. VI. 19. Actuar. M. M. II. 7. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 34, 35. Aliud procidentiæ genus observavit Tulpius Observ. L. 1. cap. 28. 3 Actuar. M. M. II. 7.

quoque ſaepe diſcutitur. ſed, ubi vetuſtior facta eſt, manus curationem deſiderat. quae inter ſubtiliſſimas haberi poteſt. De qua antequam dico, paucis ipſius oculi natura indicanda eſt. Cujus cognitio, cum ad plura loca pertineat; tum vel praecipue ad hunc pertinet. Is igitur ſummas habet duas tunicas: ex quibus ſuperior a Graecis κερατοειδὴς vocatur: eaque, qua parte alba eſt, ſatis craſſa, pupillae loco extenuatur. Huic interior adjuncta eſt media parte, qua pupilla eſt, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus partibus ipſa quoque plenior. quae χοροειδὴς a Graecis nominatur. Hae duae tunicae, cum interiora oculi cingant, rurſus ſub his coëunt; extenuataeque & in unum coactae per foramen, quod inter oſſa eſt, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhaereſcunt. Sub his autem, qua parte pupilla eſt, locus vacuus eſt: deinde infra rurſus tenuiſſima tunica, quam Herophilus ἀραχνοειδῆ nominavit. Ea media ſubſidit; eoque cavo continet quiddam, quod, a vitri ſimilitudine, ὑαλοειδὲς Graeci vocant. Id neque liquidum, neque aridum eſt; ſed quaſi concretus humor. Ex cujus colore pupillae color vel niger eſt, vel caeſius, cum ſumma tota tunica alba ſit. Id autem ſuperveniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris eſt, ovi albo ſimilis, a qua videndi facultas proficiſcitur. κρυσταλλοειδὴς a Graecis nominatur.

14. *De*

---

l. 9. M. F. P. *ea.* *l.* 11. M. F. P. *inferior.* *l.* 19. M. F. *eoque.*

14. *De Suffuſione.*

Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis [1], qua locum vacuum eſſe propoſui; iſque paulatim indureſcens, interiori potentiae ſe opponit. 369, 18. Vitii ejus plures ſpecies ſunt, quaedam ſanabiles, quaedam quae curationem non admittunt. Nam ſi exigua ſuffuſio eſt, ſi immobilis, colorem vero habet marinae aquae, vel ferri nitentis, a latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit, ſpes ſupereſt. Si magna eſt, ſi nigra pars oculi, amiſſa naturali figura, in aliam ſe vertit, ſi ſuffuſioni color coeruleus eſt, aut auro ſimilis, ſi labat, & hac atque illac movetur, vix unquam ſuccurritur. Fere vero pejor eſt, quo ex graviore morbo, majoribusve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta eſt. Neque idonea curationi ſenilis aetas eſt; quae ſine novo vitio, tamen aciem hebetem habet: ac ne puerilis quidem; ſed inter has media aetas. Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus, ſatis opportunus eſt. Atque ipſius quoque ſuffuſionis quaedam maturitas eſt. Expectandum igitur eſt, donec jam non fluere, ſed duritie quadam concreviſſe videatur.

Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab omnibus abſtinere. Poſt haec in adverſo ſedili collocandus eſt loco lucido, lumine adverſo, ſic ut contra medicus paulo altius ſedeat; a poſteriore autem parte caput ejus, qui curabitur, miniſter contineat, & immo-

l. 1. M. F. P. om. *De ſuffuſione.* *l.* 6. M. F. P. *vitiique ejus.* *l.* 10. M. F. P. *nitentis, & a.* *l.* 13. M. F. P. om. *ſe.* *l.* 19. M. F. P. *curatioſi.* *l.* 21. M. F. P. *at.* *l.* ead. M. F. P. *haec.* *l.* 24. M. F. P. om. *quoque.* *l.* 26. M. F. P. *durities quaedam.*

1 Hoc non uſque adeo veritati conſentire putat H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 16.

mobile id praeſtet: nam levi motu eripi acies in perpetuum poteſt. Quin etiam ipſe oculus, qui curabitur, immobilior faciendus eſt, ſuper alterum lana impoſita & deligata. Curari vero ſiniſter oculus dextra manu, dexter ſiniſtra debet. Tum acus admovenda eſt, aut acuta, aut certe non nimium tenuis, eaque demittenda, ſed recta, eſt per ſummas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi & angulum tempori propiorem, e regione mediae ſuffuſionis ſic, ne qua vena laedatur. Neque tamen timide demittenda eſt, quia inani loco excipitur. Ad quem cum ventum eſt, ne mediocriter quidem peritus falli poteſt; quia prementi nihil renititur. Ubi eo ventum eſt, inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt, leniterque ibi verti & paulatim eam deducere infra regionem pupillae debet; ubi deinde eam tranſiit, vehementius imprimi, ut inferiori parte inſidat. Si haeſit, curatio expleta eſt. Si ſubinde redit, eadem acu magis concidenda, & in plures partes diſſipanda eſt: quae ſingulae & facilius conduntur, & minus late officiunt. Poſt haec educenda acus recta eſt, imponendumque eſt lana molli exceptum ovi album, & ſupra, quod inflammationem coërceat, atque ita devinciendum.

Poſt haec opus eſt quiete, abſtinentia, 348, 21. lenium medicamentorum inunctionibus, cibo (qui poſtero die ſatis mature datur) primum liquido, ne maxillae laborent; deinde, inflammatione finita, tali, qualis in vul-

l. 7. M. F. P. *forte*. *l.* 18. M. P. *leviterque*. *l.* 20. M. F. P. *tranſit*.

vulneribus propoſitus. Quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, neceſſario accedit.

15. *De Pituita oculorum.*

De pituitae quoque tenuis curſu, qui 347.
oculos infeſtat, quatenus medicamentis agendum eſt, jam explicui. Nunc ad ea veniam, quae curationem ex manu poſtulant. Animadvertimus autem quibuſdam nunquam ſicceſcere oculos, ſed ſemper humore tenui madere: quae res aſpritudinem continuat, & ex levibus momentis inflammationes & lippitudines excitat, totam denique vitam hominis infeſtat. Idque in quibuſdam nulla ope adjuvari poteſt, in quibuſdam ſanabile eſt. Quod primum diſcrimen noſſe oportet, ut alteris ſuccurratur, alteris manus non injiciatur.

Ac primum ſupervacua curatio eſt in his, qui ab infantibus id vitium habent; quia neceſſario manſurum eſt uſque mortis diem. Deinde non neceſſaria etiam in his, quibus non multa, ſed acris pituita eſt: ſiquidem manu nihil adjuvantur; medicamentis, & victus ratione, quae craſſiorem pituitam reddit, ad ſanitatem perveniunt. Lata etiam capita vix medicinae patent. Tum intereſt, pituitam emittant venae, quae inter calvariam & cutem ſunt, an quae inter membranam cerebri & calvariam: ſuperiores enim per tempora oculos rigant; inferiores, per eas membranas, quae ab oculis ad cerebrum tendunt. Poteſt autem adhiberi remedium his, quae ſupra os fluunt; non poteſt his, quae ab oſſe. Ac ne his quidem

---

l. 1. M. F. P. *propoſitus eſt. Quibus*. *l.* 11. M. F. P. om. &. *l.* 16. M. F. P. *crimen eſt noſſe*. *l* ead. M. F. P. *alteri*. *l.* 17. M. F. P. *alteri*. *l.* 21. M. F. P. *neceſſario*. *l.* 30. M. F. P. *fere*. *l.* 34. M. F. P. *ſub*.

dem ſuccurritur, quibus pituita utrinque deſcendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infeſtat.

Quid ſit autem, hac ratione cognoſcitur. Raſo capite ea medicamenta, quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur, a ſuperciliis uſque ad verticem illini debent: ſi ſicci oculi eſſe coeperunt, apparet per eas venas, quae ſub cute ſunt, irrigari: ſi nihilominus madent, manifeſtum eſt ſub oſſe deſcendere: ſi eſt tumor, ſed levior, duplex vitium eſt. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos ſuperiores venae exerceant; ideoque pluribus etiam opitulari licet. Idque non in Graecia tantummodo, ſed in aliis quoque gentibus celebre eſt: adeo ut nulla medicinae pars magis per nationes quaſque expoſita ſit.

Reperti in [1] Graecia ſunt, qui novem lineis cutem capitis inciderent: duabus in occipitio rectis, una ſuper eas tranſverſa: dein duabus ſuper aures, una inter eas item tranſverſa: tribus denique inter verticem & frontem rectis. Reperti ſunt, qui a vertice recta eas lineas ad tempora deducerent; cognitiſque, ex motu maxillarum, muſculorum initiis, leviter ſuper eos cutem inciderent, diductiſque per retuſos hamos oris, inſererent linamenta ſic, ut neque inter ſe cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro increſceret, quae venas, ex quibus ad oculos tranſiret, adſtringeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt a media aure ad mediam alteram

---

l. 11. M. P. *humor*. *l.* 19. M. F. P. *quoque*. *l.* 23. M. F. P. om. *denique*. *l.* 24. M. F. P. *capite*. *l.* 25. M. F. P. *recte*. *l.* 28. M. F. P. *inductiſque*. *l.* 29. M. F. P. om. *ſic*. *l.* 32. M. F. P. *quibus humor. ad.*

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurgic. Part. I. c. 4.

teram aurem, deinde a naribus ad verticem; tum ubi lineae committebantur, ſcalpello inciderunt; & poſt ſanguinem effuſum, os ibidem aduſſerunt. Nihilominus autem & in temporibus, & inter frontem atque verticem eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt.

Frequens curatio eſt, venas in temporibus adurere, quae fere quidem in ejuſmodi malo tument: ſed tamen, ut inflentur magiſque ſe oſtendant, cervix ante modice deliganda eſt. Tenuibus autem ferramentis, & retuſis venae adurendae; donec in oculos pituitae curſus conquieſcat. Id enim ſignum eſt quaſi excaecatorum itinerum, per quae humor ferebatur.

Valentior tamen medicina eſt, ubi tenues conditaeque venae ſunt, ideoque legi non poſſunt, eodem modo cervice deligata [1], retentoque ab ipſo ſpiritu, quo magis venae prodeant, atramento notare eas contra tempora, & inter verticem ac frontem: deinde cervice reſoluta, qua notae ſunt, venas incidere, & ſanguinem mittere: ubi ſatis fluxit, tenuibus ferramentis adurere. contra tempora quidem, timide: ne ſubjecti muſculi, qui maxillas tenent, ſentiant: inter frontem vero & verticem, vehementer ſic, ut ſquama ab oſſe recedat.

Efficacior tamen etiamnum eſt Afrorum curatio, qui verticem uſque ad os adurunt ſic, ut ſquamam remittat. Sed nihil melius eſt, quam quod in Gallia quoque Comata fit, ubi venas in temporibus & in ſu-

ſuperiore

---

l. 3. M. F. P. *ſanguine.* *l.* ead. F. *effuſo.* M. P. *fuſo.* *l.* 6. M. F. P. *calvariam:* *l.* 12. M. F. P. *que.* *l.* 13. M. F. P. *oculis.* *l.* 18. M. F. P. om. *ſunt.* *l.* 29. M. F. P. *ut ſic.*

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. Part. I. c. 3.

periore capitis parte legunt. Adusta quo modo curanda sint, jam explicui. Nunc illud adjicio: neque ut crustae decidant, neque ut ulcus impleatur, adustis venis, esse properandum; ne vel sanguis erumpat, vel cito pus supprimatur: cum per hoc siccescere eas partes opus sit; per illud exhauriri opus non sit. Si quando tamen sanguis eruperit, infrianda medicamenta esse, quae sic sanguinem suppriment, ut ne adurant. Quemadmodum autem venae deligendae sint, quidque lectis his faciendum sit, cum venero ad crurum varices, dicam,

Cap. VIII.

De Aurium morbis, qui manu & scalpello curantur.

Verum ut oculi multiplicem curationem, etiam manus exigunt: sic in auribus admodum pauca sunt, quae in hac medicinae parte tractentur. Solet tamen evenire vel a prima natali die protinus, vel postea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen [1] in ea nullum sit, ideoque audiendi usu careat. Quod ubi incidit, specillo tentandum est, altene id repletum, an in summo tantum glutinatum sit. Nam si alte est, prementi non cedit: si in summo, specillum protinus recipit. Illud attingi non oportet; ne sine effectus spe oriatur distentio nervorum, & ex ea mortis periculum sit: hoc facile curatur. Nam qua cavum esse debet, vel medicamentum aliquod impo-

---

l. 9. M. F. P. *infricanda. l.* 10. M. F. P. om. *ut.*

1 Aeginet. VI. 23.

imponendum eſt ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam ſcalpello incidendum. Cumque id patefactum, & jam ulcus purum eſt, injicienda eo pinna eſt, illita medicamento cicatricem inducente: circaque id, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam ſaneſcat; quo fit, ut ea remota, poſtea facultas audiendi ſit.

At ubi aures perforatae ſunt, & offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu ſatis eſt, ut leniter ejus orae exulcerentur; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: poſtea deinde imponere id quod purget; tum quod eum locum repleat, & cicatricem inducat. Quod ſi magnum id foramen eſt, ſicut ſolet eſſe in his, qui majora pondera auribus geſſerunt, incidere, quod ſuper eſt, ad extremum oportet: ſupra deinde oras ſcalpello exulcerare, & poſtea ſuere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium eſt, ſi quid ibi curti eſt, ſarcire. quae res cum in labris quoque & naribus fieri poſſit, eandem autem curationem habet, ſimul explicanda eſt.

CAP. IX.

Curta in auribus, labriſque ac naribus, quomodo ſarciri & curari poſſint. [1]

CURTA igitur in his tribus, ac ſi qua parte parva ſunt, curari poſſunt: ſi qua majora ſunt, aut non accipiunt curationem, aut ita per hanc ipſam deforman-

l. 4. M. *cojicienda.* F. P. *conjicienda.* *l.* 6. M. F. P. *idem.* *l.* 10. M. F. P. *aures in viro puta perforatae.* *l.* 12. M. F. *orae.* *l.* 16. M. F. P. *& ſic cicatricem.* *l.* 25. M. F. P. *etiam.* *l.* 31. M. F. P. *pariae.* *l.* 32. M. F. *recipiunt.*

1 Aeginet. III. 24. VI. 25.

mantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas ſola timeri poteſt: in labris vero, ſi nimium contracta ſunt, uſus quoque neceſſario jactura fit; quia minus facile & cibus aſſumitur, & ſermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus; ſed ex vicino adducitur. quod etſi in levi mutilatione, & nihil eripere, & fallere oculum poteſt; in magna, non poteſt. Neque ſenile autem corpus, neque quod mali habitus eſt, neque in quo difficulter ulcera ſaneſcunt, huic medicinae idoneum eſt: quia nuſquam aut celerius cancer occupat, aut difficilius tollitur.

Ratio curationis ejuſmodi eſt: id quod curtatum eſt, in quadratum redigere; ab interioribus ejus angulis lineas tranſverſas incidere, quae citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant; deinde ea, quae ſic reſolvimus, in unum adducere. Si non ſatis junguntur, ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam converſas immittere, quibus ſumma tantum cutis diducatur: ſic enim fit, ut facilius quod adducitur, ſequi poſſit. quod non vi cogendum eſt; ſed ita adducendum, ut ex facili ſubſequatur, & demiſſum non multum recedat.

Interdum tamen ab altera parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujuſmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda eſt. Ergo neque ex imis auribus, neque ex me-

l. 4. M. P. *neceſſarii.* l. 8. M. F. P. om. *etſi.* l. ead. M. F. P. *mutulatione.* l. 14. M. F. P. om. *aut.* l. 17. M. F. P. *curatum.* l. 31. Alii *repoſuimus.* l. 30. M. F. P. *autem.*

medio naso imisve narium partibus, neque ex angulis labrorum quicquam attrahere tentabimus. Utrinque autem petemus, si quid summis auribus, si quid imis aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. Quae tamen interdum etiam duobus locis curtata esse consuerunt: sed eadem ratio curandi est. Si cartilago in eo, quod incisum est, eminet, excidenda est: neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longe tamen excidi debet, ne inter duas oras liberae cutis utrinque coitus puris fieri possit. Tum junctae orae inter se suendae sunt, utrinque cute apprehensa; & qua priores lineae sunt, ea quoque suturae injiciendae sunt. Siccis locis, uti naribus, illita spuma argenti, satis proficit. In interiores vero, lunatasque plagas, linamentum dandum est; ut caro increscens vulnus impleat. Summaque cura, quod ita sutum est, tuendum esse, apparere ex eo potest, quod de cancro supra posui. Ergo etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquae calidae, rursusque idem medicamentum injiciendum. quo fere septimo die glutinatum est. Tum suturae eximi, & ulcus ad sanitatem perduci debet.

CAP. X.

De Polypo. [1] 380.

POLYPUM vero, qui in naribus nascitur, praecipue ferro curari jam alias posui. Ergo etiam hunc ferramento acuto, in modum [2] spathae facto, resolvere ab

l. 1. M. P. *imis venarum.* *l.* 4. M. F. P. *imis si quid aut medio naso aut.* *l.* 6. M. F. P. *curata.* *l.* 16. M. F. P. *ut in.* *l.* 17. M. P. *ulteriores.* *l.* 25. M. F. P. *fereque.* *l.* 27. M. *debent.* *l.* 30. M. F. P. *De polypi curatione per ferrum.*

1 Aeginet. VI. 25. H. F. Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 24. 25. 2 De hac consule Rhodium ad Scribon. Largum. pag. 46.

ab osse oportet: adhibita diligentia, ne infra cartilago laedatur; in qua difficilis curatio est. Ubi abscissus est, unco ferramento extrahendus est. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo respergendum est medicamento, quo sanguis supprimitur, eoque nares leniter implendae. Sanguine suppresso, linamento ulcus purgandum est. Ubi purum est, eo pinna,
439, 5. eodem modo, quo in aure supra positum est, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id sanescat.

Cap. XI.

379. *De Ozena.*

Id autem vitium, quod ὄζαινα a Graecis vocatur, si medicamentis non cederet, quemadmodum manu curandum esset, apud magnos Chirurgos non reperi. Credo, quia res raro ad sanitatem satis proficit; cum aliquod in ipsa curatione tormentum habeat. Apud quosdam tamen positum est, vel subtilem fistulam, vel eodem scriptorium calamum [1] in narem esse conjiciendum, donec sursum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum esse ad ipsum os: deinde adustum locum purgandum esse aerugine & melle: ubi purus est, lycio ad sanitatem perducendum. Vel narem incidendam esse ab ima parte ad os, ut & conspici locus possit, & facilius candens ferramentum admoveri. Tum sui narem debere; & adustum quidem

---

l. 8. M. F. P. *vulnus.* *l.* 23. M. F. *futilem.* H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. P. I. c. 26. p. 104. & 106. legit *fictilem.* *l.* 24. F. *cojiciendum.* *l.* 31. M. F. *una.*

1 Hodierni Chirurgi argenteum habent. H. F. ab Aquap. Oper. Chir. P. I. cap. 26.

dem ulcus eadem ratione curari: futuram vero illini vel spuma argenti, vel alio glutinante.

CAP. XII.

De Oris vitiis, quae manu & ferro curantur.

1. *De Dentibus.* [1] 381.

In ore quoque quaedam manu curantur. Ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum marcescentium vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut leviter attingat, non ut insidat. Adustae gingivae melle illinendae, & mulso eluendae sunt. Ut pura ulcera esse coeperunt, arida medicamenta infrianda sunt ex his, quae reprimunt.

Si vero dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo [2] resolvatur; tum is concutiendus est. Eademque facienda, donec bene moveatur. nam dens haerens cum summo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur [3]. Idque etiam majore periculo in superioribus dentibus fit; quia potest tempora oculosve concutere. Tum, si fieri potest, manu; si minus, forcipe [4] dens excipiendus est.

At si exesus est ante, id foramen vel [5] linamento, vel bene accommodato plumbo replendum est, ne sub forcipe confringatur. Recta

l. 10. M. P. *arescentium.* *l.* 16. M. F. P. *infricanda.* *l.* ead. F. *iisque.* *l.* 21. M. P. *eaque.* *l.* 28. M. F. P. *forfice.* *l.* 30. M. F. P. *ac.* *l.* 32. M. F. P. *forfice.*

1 Aegin. III. 26. 2 Id saepenumero sufficit teste Simone Paulo Quadr. Botan. p. 151. 3 Imo pars avellitur, quod aliquando ipse vidi. 4 Vide figuram apud Rhodium ad Scrib. Largum, p. 94. 5 Aeginet. VI. 28.

Recta vero forceps ducendus eſt, ne inflexis radicibus os rarum, cui dens inhaeret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum eſt; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices habent: ſaepe enim forceps, cum dentem comprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingivae prehendit & frangit.

Protinus autem, ubi plus ſanguinis profluit, ſcire licet, aliquid ex oſſe fractum eſſe. Ergo ſpecillo conquirenda eſt teſta, quae receſſit, & vulſella protrahenda eſt: ſi non ſequitur, incidi gingiva debet, donec labans oſſi teſta recipiatur. Quod ſi fractum ſtatim non eſt, ſed intumeſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit, foris imponendum calidum ex farina & fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet. Pus quoque multum profluens, oſſis fracti nota eſt. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnunquam etiam, eo laeſo, fiſſura fit, quae eradi debet.

Dens autem ſcaber, qua parte niger eſt, radendus eſt, illinendusque roſae flore contrito, cui gallae quarta pars & altera myrrhae ſit adjecta, continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo caſu velandum caput, ambulatione multa, fricatione capitis, cibo non acri utendum eſt.

At, ſi ex ictu vel alio caſu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene haerent, vinciendi ſunt; continendaque ore reprimentia,

---

l. 1. M. F. P. *forfex.* *l.* ead. M. F. P. *ducenda.* *l.* 2. M. F. P. *earum.* *l.* 6. M. F. P. *forfex.* *l.* 13. M. P. *volſella.* *l.* 15. F. P. *oſſis.* *l.* ead. M. F. P. *factum.* *l.* 16. M. F. P. *indureſcit.* *l.* 17. F. P. *is.* M. *his.* *l.* ead. M. F. P. *ſed.* *l.* 23. M. F. P. *fiſtula.* *l.* 30. M. F. P. *frictione.*

mentia, ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens conjecta ſit. Si quando etiam in pueris ante dens naſcitur, quam prior excidat is, qui cadere debuit, circumradendus & evellendus eſt; is, qui natus eſt in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad juſtam magnitudinem perveniat. Quotieſcunque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facto forcipe, quam ῥιζάγραν 1 Graeci vocant, eximenda eſt.

2. *De Tonſillis induratis.* 383.

Tonſillas autem, quae poſt inflammationes induruerunt, † ἀντιάδες autem a Graecis appellantur, cum ſub levi tunica ſint, oportet digito circumradere & evellere: ſi ne ſic quidem reſolvuntur, hamulo excipere, & ſcalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinire vulnus medicamento, quo ſanguis ſupprimitur.

3. *De Uva.*

Uva, ſi cum inflammatione deſcendit, 389. dolorique eſt, & ſubrubicundi coloris, praecidi ſine periculo non poteſt: ſolet enim multum ſanguinem effundere, itaque melius eſt iis uti, quae alias propoſita ſunt. Si vero inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea ultra juſtum modum a pituita diducta eſt, & tenuis, acuta, alba eſt, praecidi debet. Itemque, ſi ima, livida & craſſa; ſumma, tenuis eſt. Neque quicquam commodius eſt, quam vulſella apprehendere, ſub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum eſt, ne

---

l. 2. M. F. P. *quo.* *l.* 3. M. F. P. *alter.* *l.* 5. M. F. P. *circum purgandus.* *l.* 10. M. F. P. *forfice.* *l.* 11. M. F. P. ῥίζαν. *l.* 12. M. F. P. om. *De Tonſillis induratis.* *l.* 14. M. F. ἀντηδιάδες. *l.* 20. M. F. P. *ſupprimatur.* *l.* 26. M. P. *his.* *l.* 29. M. F. *deducta.* *l.* 32. M. F. P. *prehendere.*

1 Vide Rhodium ad Scrib. Largum. pag. 94.

ne plus minusve praecidatur: cum liceat tantum infra vulsellam relinquere, quantum inutile esse manifestum est; idque praecidere, quo longior uva est, quam esse naturaliter debet. Post curationem eadem facienda sunt, quae in tonsillis proxime posui.

4. *De Lingua.*

387. Lingua vero quibusdam cum subjecta parte a primo natali die juncta est: qui ob id ne [1] loqui quidem possunt. Horum extrema lingua vulsella apprehendenda est, sub eaque membrana incidenda: magna cura habita, ne venae, quae juxta sunt, violentur, & profusione sanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus posita est. Et plerique quidem, ubi consanuerunt, loquuntur. Ego autem cognovi, qui succisa lingua, cum abunde super dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem consecutus est. Adeo in medicina, etiam, ubi perpetuum est, quod fieri debet, non tamen perpetuum est id, quod consequi convenit.

5. *De Abscessu sub lingua.* [2]

Sub lingua quoque interdum aliquid abscedit; quod fere consistit in tunica, doloresque magnos movet. Quod si exiguum est, incidi semel satis est: si majus, summa cutis usque ad tunicam excidenda est; deinde utrinque orae hamulis excipiendae, & tunica, undique circumdata, liberanda est: magna diligentia per hanc curationem habita, ne qua major vena incidatur.

6. De

l. 20. M. F. P. *premeret.* *l.* 24. M. P. *sequi.* *l.* 33. M. P. *omnem.*

1 Aeginet. VI. 29. 2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 36.

6. De Labris. [1]

Labra autem ſaepe finduntur, eaque res habet cum dolore etiam hanc moleſtiam, quod ſermo prohibetur; qui ſubinde eas rimas cum dolore diducendo ſanguinem citat. Sed has ſi in ſummo ſunt, medicamentis curare commodius eſt, quae ad ulcera oris fiunt: ſi vero altius deſcenderunt, neceſſarium eſt tenui ferramento adurere. quod ſpathae ſimile, quaſi tranſcurrere, non imprimi debet. poſtea facienda eadem ſunt, quae in naribus aduſtis expoſita ſunt.

CAP. XIII.

De Cervicis vitio.

At in cervice, inter cutem & aſperam arteriam, tumor increſcit (βρογχοκήλην [2] Graeci vocant) quo, modo caro hebes, modo humor aliquis, melli aquaeve ſimilis, includitur: interdum etiam minutis oſſibus pili immiſti. Ex quibus quicquid eſt, quod tunica continetur, poteſt adurentibus medicamentis curari. Quibus ſumma cutis cum ſubjecta tunica exuritur. quo facto, ſive humor eſt, profluit; ſive quid denſius, digitis educitur: tum ulcus ſub linamentis ſaneſcit. Sed ſcalpelli curatio brevior eſt. Medio tumor una linea inciditur uſque ad tunicam: deinde vitioſus ſinus ab integro corpore digito ſeparatur, totuſque cum velamento ſuo eximitur: tum aceto, cui vel ſalem vel nitrum aliquis adjecit, eluitur; oraeque una ſutura junguntur; caeteraque eadem, quae in aliis ſu-

---

l. 12. M. F. P. *auribus*. *l.* 14. M. F. P. *De cervicis vitio & curatione*. *l.* 23. M. F. P. *ſuperjecta*. *l.* ead. ed. Aldi & Stephani *exeditur*. Alii *exoritur*. *l.* 27. M. F. P. *tumore*.

1 Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 56. 2 Aeginet. VI. 38.

ſuturis, ſuperinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inſpergenda adurentia, linamentiſque id curandum, & caeteris pus moventibus.

392.

CAP. XIV.

De Umbilici vitiis. 1

SUNT etiam circa umbilicum plura vitia; de quibus, propter raritatem, inter auctores parum conſtat. Veriſimile autem, id a quoque praetermiſſum, quod ipſe non cognoverat: a nullo id, quod non viderat, fictum. Commune omnibus eſt, umbilicum indecore prominere. Cauſae requiruntur? Meges tres has poſuit: modo inteſtinum eo irrumpere, modo omentum, modo humorem. Soſtratus nihil de omento dixit. Duobus iiſdem adjecit, carnem ibi interdum increſcere, eamque modo integram eſſe, modo carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoque omenti mentionem omiſit: ſed eadem tria cauſatus, ſpiritum quoque interdum eo dixit irrumpere. Heron omnibus his quatuor poſitis, & omenti mentionem habuit, & ejus, quod ſimul & omentum & inteſtinum habuerit.

Quod autem horum ſit, his indiciis cognoſcitur. Ubi inteſtinum prolapſum eſt, tumor neque durus, neque mollis eſt: omni frigore minuitur; non ſolum ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu creſcit: ſonat interdum; atque, ubi reſupinatus eſt aliquis, relapſo inteſtino, ipſe deſidit. Ubi vero

---

l. 5. M. F. P. *eſt.* *l.* 23. P. *Hieron.* *l.* 27. ed. Aldi & Stephani *Quid.* *l.* 30. M. F. P. *frigore comminuitur.* *l.* 33. M. F. P. *delapſo.*

1 Aeginet. VI. 51. H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. I. c. 52.

vero omentum eſt, caetera ſimilia ſunt, tumor mollior, & ab ima parte extenuatus in verticem eſt; ſi quis apprehendit, elabitur. Ubi utrumque eſt, indicia quoque mixta ſunt, & inter utrumque mollities. At caro durior eſt, ſemperque etiam reſupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitioſa eſt, eaſdem notas habet, quas in carcinomate expoſui. Humor autem, ſi premitur, circumfluit. At ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit: reſupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet.

Ex his id, quod ex ſpiritu vitium eſt, medicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati ſimilis, cum periculo tractatur. itaque omittenda eſt. Sana excidi debet; idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciſo ſummo tumore effundunt, & vulnus iiſdem linamentis curant. In reliquis variae ſententiae ſunt. Ac reſupinandum quidem corpus eſſe, res ipſa teſtatur; ut in uterum, ſive inteſtinum, ſive omentum eſt, relabatur. Sinus vero umbilici, tum vacuus, a quibuſdam duabus regulis excipitur; vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur: a quibuſdam ad imum acu trajectatur, duo lina ducente; deinde utriuſque lini duobus capitibus diverſae partes adſtringuntur, (quod in uva quoque oculi fit:) nam ſic id, quod ſupra vinculum eſt, moritur. Adjecerunt quidam, ut antequam vincirent, ſummum una linea inciderent; quo

431, 15.
454, 26.

l. 2. Aldina *una*. *l.* ead. M. F. P. *parte latus extenuatus*. *l.* 24. M. P. *delabatur*. *l.* 26. M. F. P. *exceptus eſt*. *l.* 28. Ald. *id vitium*. *l.* 34. M. F. P. addunt *exciderentque*.

quo facilius digito demisso, quod illuc irrupisset, depellerent: tum deinde vincirent. Sed abunde est, jubere spiritum continere, ut tumor, quantus maximus esse potest, se ostendat: tum imam basim ejus atramento notare; resupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut, si quid relapsum non est, manu cogatur: post haec, umbilicum attrahere, & qua nota atramenti est, lino vehementer adstringere: deinde partem superiorem aut medicamentis, aut ferro adurere, donec emoriatur: atque, ut caetera usta, ulcus nutrire. Idque non solum ubi intestinum, vel omentum, vel utrumque est; sed etiam, ubi humor est, optime proficit.

Sed ante quaedam visenda sunt, ne quod ex vinculo periculum sit. Nam curationi neque infans, neque aut robustus annis, aut senex aptus est; sed a septimo fere anno ad quartum decimum. Deinde ei corpus idoneum est id, quod integrum est: at quod mali habitus est, quodque papulas, impetigines, similiaque habet, idoneum non est. Levibus quoque tumoribus facile subvenitur: at in eorum, qui nimis magni sunt, curatione periculum est. Tempus autem anni & autumnale, & hibernum vitandum est. Ver idoneum maxime est. Ac prima aestas non aliena est. Praeter haec, abstinere pridie debet. Neque id satis est: sed alvus quoque ei ducenda est; quo facilius omnia quae excesserunt, intra uterum considant.

---

l. 2. M. F. P. *vinxerunt.* *l.* 7. M. F. P. *delapsum.*
l. 34. M. F. P. *alvum.*

CAP. XV.

Quomodo Aqua hydropicis emittatur. [1]

AQUAM his, qui hydropici sunt, emitti oportere, alias [2] dixi. nunc, quemadmodum id fiat, dicendum. Quidam autem sub umbilico, fere quatuor interpositis [3] digitis a sinistra parte; quidam, ipso umbilico perforato, id facere consueverunt: quidam, cute primum adusta, deinde interiore abdomine inciso; quia, quod per ignem divisum est, minus celeriter coit. Ferramentum autem demittitur magna cura habita, ne qua vena incidatur. Id tale esse debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat: demittendumque ita est, ut membranam quoque transeat, qua caro ab interiore parte finitur: eo tum plumbea aut aenea fistula injicienda est, vel recurvatis in exteriorem partem labris, vel eadem circumcingente quadam remora; ne tota intus delabi possit. Hujus ea pars, quae intra, paulo longior esse debet, quam quae extra; ut ultra interiorem membranam procedat. Per hanc effundendus humor est: atque ubi major pars ejus evocata est, claudenda demisso linteolo fistula est; & in vulnere, si id ustum non est, relinquenda. Deinde per insequentes dies circa singulas heminas emittendum, donec nullum aquae vestigium appareat. Quidam tamen etiam non usta cute, protinus fistulam recipiunt, & super vulnus spongiam expressam ex aqua frigida, vel ex aceto deligant: deinde postero

l. 5. M. F. *dicendum est.* *l.* 6. M. F. *autem qui sub.* *l.* 8. M. F. P. om. *id.* *l.* ead. M. F. P. *consuerunt.* *l.* 18. M. F. *cojicienda.* *l.* 19. M. F. P. *in media.* *l.* 20. M. F. P. *circumsurgente.* *l.* ead. F. om. *quadam remora.* M. *quadam mora.* P. *quodam nodo.* *l.* 23. M. F. P. *ulteriorem.* *l.* 25. M. F. P. *cludenda.* *l.* 32. M. F. P. ignorant *ex aqua frigida, vel ex aceto.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1. c. 54. 2 Libro III. c. 21. 3 Aeginet. V. 50.

ſtero die rurſus fiſtulam demittunt (quod recens vulnus paululum diductum patitur) ut, ſi quid humoris ſupereſt, emittatur: idque bis ita feciſſe contenti ſunt.

CAP. XVI.

De Ventre ictu perforato, & Inteſtinis vulneratis. [1]

NONNUNQUAM autem venter ictu aliquo perforatur; ſequiturque, ut inteſtina evolvantur. Quod ubi incidit, protinus conſiderandum eſt, an integra ea ſint; deinde, an his color ſuus maneat. Si tenuius inteſtinum perforatum eſt, nihil profici poſſe, jam retuli. Latius inteſtinum ſui poteſt: non quod certa fiducia ſit; ſed quod dubia ſpes, certa deſperatione ſit potior. † interdum enim glutinatur. Tum, ſi utrumlibet inteſtinum lividum, aut pallidum, aut nigrum eſt, quibus illud quoque neceſſario accedit, ut ſenſu careat, medicina omnis inanis eſt. Si vero adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendum eſt: momento enim alienantur externo & inſueto ſpiritu circumdata. Reſupinandus autem homo eſt, coxis erectioribus; &, ſi anguſtius vulnus eſt, quam ut inteſtina commode refundantur, incidendum eſt, donec ſatis pateat. Ac, ſi jam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt, cui paululum admodum olei ſit adjectum. Tum miniſter oras vulneris leniter diducere manibus ſuis, vel etiam duobus hamis, membranae interiori injectis,

l. 2. M. F. P. *paulum.* *l.* 6. M. F. P. *De inteſtinorum vulneratorum curationibus.* *l.* 30. M. F. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *leviter.*

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. P. 1. c. 55.

tis, debet: medicus priora ſemper inteſtina, quae poſteriora prolapſa ſunt, condere ſic, ut orbium ſingulorum locum ſervet. Repoſitis omnibus, leniter homo concutiendus eſt. quo fit, ut per ſe ſingula inteſtina in ſuas ſedes reducantur, & in his conſidant. His conditis, omentum quoque conſiderandum eſt: ex quo, ſi quid jam nigri & emortui eſt, forfice excidi debet: ſi quid integrum eſt, leniter ſuper inteſtina reduci: ſutura autem, neque ſummae cutis, neque interioris membranae per ſe, ſatis proficit; ſed utriuſque. Et quidem e duobus linis facienda eſt, & ſpiſſior quam alibi; quia & rumpi facilius motu ventris poteſt, & non aeque magnis inflammationibus pars ea expoſita eſt. Igitur in duas acus fila conjicienda, eaeque duabus manibus tenendae: & prius interiori membranae ſutura injicienda eſt ſic, ut ſiniſtra manus in dexteriore ora, dextra in ſiniſteriore a principio vulneris orſa, ab interiori parte in exteriorem acum immittat. quo fit, ut ab inteſtinis ea pars ſemper acuum longe ſit, quae acuta; propinqua, quae retuſa eſt. Semel utraque parte trajecta, permutandae acus inter manus ſunt, ut ea ſit in dextra, quae fuit in ſiniſtra, ea veniat in ſiniſtram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendae ſunt: atque ita tertio & quarto, deincepsque permutatis inter manus acubus includenda plaga. Poſt haec, eadem fila, eaedemque acus ad cutem transferendae, ſimilique ratione ei quoque parti utra-

l. 6. M. F. P. *diducantur*. *l.* 10. M. F. P. *leviter*. *l.* ead. M. F. P. *diduci*. *l.* 13. M. F. P. om. *e*. *l.* 14. M. F. P. *vincienda*. *l.* ead. M. F. P. om. *&*. *l.* 17. M. F. P. *duabus*. *l.* ead. P. *acubus*. *l.* 17. P. *trajicienda*. *l.* 18. M. F. P. *eaque*. *l.* ead. M. F. P. *tenenda*. *l.* 25. M. F. P. om. *acuta; propinqua*. *l.* 33. M. F. P. om. *acus*.

utraque ſutura injicienda; ſemper ab interiore parte acubus venientibus, ſemper inter manus trajectis. Dein glutinantia injicienda. Quibus aut ſpongiam, aut ſuccidam lanam ex aceto expreſſam accedere debere, manifeſtius eſt, quam ut ſemper dicendum ſit. Impoſitis his leniter deligari venter debet.

CAP. XVII.

De Interiore membrana abdominis rupta. [1]

INTERDUM tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius ſpiritu, vel ſub gravi faſce, interior abdominis membrana, ſuperiore cute integra, rumpitur. Quod feminis quoque ex utero ſaepe evenire conſuevit: fitque praecipue circa ilia. Sequitur autem, cum ſuperior caro mollis ſit, ut non ſatis inteſtina contineat, hiſque intenta cutis indecora intumeſcat. Atque id quoque aliter atque aliter curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam baſim immiſſis ſic utrinque devinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uva 449, 32. poſitum eſt, ut, quicquid ſuper vinculum eſt, emoriatur. Quidam medium tumorem excidunt, ad ſimilitudinem myrtacei folii (quod ſemper eodem modo ſervandum eſſe jam poſui) & tum oras ſutura jungunt. Commodiſſimum eſt autem, reſupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat, quia neceſſe eſt, ea parte rupta membrana ſit; quaque inte-

gra

l. 5. M. F. P. *impreſſam.* *l.* 7. M. F. P. *leviter.* *l.* 10. M: F. P. *parte.* *l.* 11. M. F. P. addunt *& qua ratione curanda ſit.* *l.* 21. M. F. P. *ab aliis.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. *I.* cap. 53.

gra est, ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur, incidendae scalpello duae tunicae sunt, ut exciso medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat; quia, quod vetus est, sutura non coit. Loco patefacto, si qua parte membrana non novam plagam, sed veterem habet, tenuis excidenda habena est, quae tantum oras 467, 2. ejus exulceret. Caetera, quae ad suturam, reliquamque curationem pertinent, supra comprehensa sunt.

2. *De Varicibus ventris.*

Praeter haec evenit, ut in quorundam ventribus varices sint, quarum quia nulla alia curatio est, quam quae in cruribus esse consuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo. 495, 26.

CAP. XVIII.

De Testiculorum natura, & morbis. [1]

VENIO autem ad ea, quae in naturalibus partibus circa testiculos oriri solent. quae quo facilius explicem, prius ipsius loci natura paucis proponenda est. Igitur testiculi simile quiddam glandulis habent, nam sanguinem non emittunt, & omni sensu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur. Dependent vero ab inguinibus per singulos nervos, quos κρεμαστῆρας Graeci nominant. cum quorum utroque binae descendunt & venae & arteriae. Haec autem tunica conteguntur tenui, nervosa, sine sanguine, alba, quae ἐλυτροειδὴς a

l. 2. Edit. Aldi, Stephani aliaeque, *immittendae scalpello duae lineae*. Caesarius legit *i. s. d. tunicae*. *l.* 8. M. F. P. *ora*. *l.* 9. M. F. P. *suturae*. *l.* 10. M. F. P. *reliquam*. *l.* ead. M. F. P. addunt *eorum*. *l.* 24. M. F. P. *medullis*. *l.* 27. M. F. P. *tunicae*. *l.* 32. M. F. P. *hae*.

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 71.

a Graecis nominatur. Super eam valentior tunica eſt, quae interiori vehementer ima parte inhaeret. δαρτὸν Graeci vocant. Multae deinde membranulae venas & arterias, eoſque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas ſuperioribus partibus tenues patulaeque ſunt. Hactenus propria utrique teſticulo & velamenta & auxilia ſunt. Communis deinde utrique, omnibuſque interioribus ſinus eſt, qui etiam conſpicitur a nobis. ὄσχεον Graeci, ſcrotum noſtri vocant. Iſque ab ima parte mediis tunicis leviter innexus, a ſuperiore tantum circumdatus eſt.

Sub hoc igitur plura vitia eſſe conſueverunt. quae modo ruptis tunicis; quas ab inguinibus incipere propoſui; modo his integris fiunt. ſiquidem interdum vel ex
398, 31. morbo primum inflammatur, deinde poſtea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quae diducere ab inferioribus partibus inteſtina debuit. Tum pondere eo devolvitur, aut omentum, aut etiam inteſtinum: atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes niſum, ſubinde nervoſas tunicas, & ob id, quod dixi patentes diducit. ἐντεροκήλην. & ἐπιπλοκήλην Graeci vocant: apud nos indecorum, ſed commune his, herniae nomen eſt.

Deinde, ſi deſcendit omentum, nunquam in ſcroto tumor tollitur, ſive inedia fuit, ſive corpus huc illucve converſum, aut alio quovis modo collocatum: itemque ſi

---

l. 3. M. F. δαρπὸν. *l.* 7. M. F. P. *leves parvulaeque.* *l.* 11. M. F. P. *jam.* *l.* 13. M. F. P. *innexus eſt.* *l.* 15. M. F. P. *conſuerunt.* *l.* 24. P. *at.* *l.* 25. M. F. *paulatim aut ab.* *l.* ead. M. F. om. *in.* *l.* 26. M. F. *miſſum.* P. *demiſſum.* *l.* 27. M. F. P. *ejus rei patentes.* *l.* 30. M. F. *hirneae.* *l.* 34. M. F. P. *aliquo.*

ſi retentus eſt ſpiritus, non magnopere increſcit, tactu vero inaequalis eſt, & mollis, & lubricus.

At ſi inteſtinum quoque deſcendit, tumor is ſine inflammatione modo minuitur, modo increſcit; eſtque fere ſine dolore, &, cum conquieſcit aliquis aut jacet, interdum ex toto deſidit, interdum ſic minuitur, ut in ſcroto exiguae reliquiae maneant: at ſub clamore, & ſatietate, & ſi ſub aliquo pondere is homo nixus eſt, creſcit: † frigore omni contrahitur, calore diffunditur: eſtque tum ſcrotum & rotundum, & tactu leve: idque, quod ſubeſt, lubricum eſt; ſi preſſum eſt, ad inguen revertitur; dimiſſumque, iterum cum quodam quaſi murmure devolvitur, & id quidem in levioribus malis evenit. Nonnunquam autem ſtercore accepto vaſtius tumet, retroque compelli non poteſt: adfertque tum dolorem & ſcroto, & inguinibus, & abdomini. Nonnunquam ſtomachus quoque affectus primum rufam bilem per os reddit, deinde viridem, quibuſdam etiam nigram.

Integris vero membranis interdum eam partem humor diſtendit. Atque ejus quoque ſpecies duae ſunt. Nam vel inter tunicas is increſcit, vel in membranis, quae ibi circa venas & arterias ſunt, ubi hae gravatae occalluerunt. Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas eſt, una ſedes eſt. Nam modo inter ſummam & mediam; modo inter mediam & imam conſiſtit.

Graeci

l. 4. M. *humor*. *l.* 9. M. F. P. *dividitur*. *l.* 10. M. F. P. *ſi*. *l.* 27. M. F. P. *diſtrindit*.

Graeci communi nomine, quicquid est,
468, 5. ὑδροκήλην appellant: nostri vero, scilicet nullis discriminibus satis cognitis, hoc quoque sub eodem nomine, quo priora, habent.

Signa autem quaedam communia sunt, quaedam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria, quibus locus. Humorem subesse discimus, si tumor est, nunquam ex toto se remittens, sed interdum levior, aut propter famem, aut propter febriculam, maximeque in pueris: isque mollis est, si non nimius humor subest; at, si is vehementer increvit, renititur sicut uter repletus & arcte adstrictus: venae quoque in scroto inflantur; &, si digito premimus, cedit humor, circumfluensque id, quod non premitur, attollit; & tanquam in vitro cornuve per scrotum apparet; isque, quantum in ipso est, sine dolore est. Sedes autem ejus sic deprehenditur. Si inter summam mediamque tunicam est, cum digitis duobus premimus, paulatim humor inter eos revertens subit: scrotum remissius & albidius est; si ducitur, aut nihil, aut paululum intenditur: testiculus ea parte neque visu, neque tactu sentitur. At, si sub media tunica est, intentum scrotum magis se attollit, adeo ut superior coles sub tumore delitescat.

Praeter haec aeque integris tunicis ramex innascitur. κιρσοκήλην Graeci appellant, cum venae intumescunt. Hae quandoque
468, 23. intortae [1], conglomerataeque ad superiorem partem, vel ipsum scrotum implent, vel mediam

l. 2. M. F. P. *vero.* *l.* 3. M. F. *haec.* *l.* 8. M. P. *locis.* *l.* ead. M. F. P. *dicimus.* *l.* 14. M. P. *sic ut.* *l.* 16. M. F. *pressimus.* P. *pressus.* *l.* 22. M. F. *pressimus.* P. *pressus.* *l.* 23. M. F. P. *ipsius.* *l.* 25. M. F. P. *parvulum.* *l.* 32. M. F. om. *cum.* *l.* ead. M. F. P. *quoque.*

1 De hac voce vide I. Rhodium de Acia, C. 15, p. 212.

mediam tunicam, vel imam: interdum etiam ſub ima tunica, circa ipſum teſticulum nervumque ejus, increſcunt. Ex his eae, quae in ipſo ſcroto ſunt, oculis patent: hae vero, quae mediae imaeve tunicae inſident, ut magis conditae non aeque quidem cernuntur, ſed tamen etiam viſui ſubjectae ſunt: praeterquam quod & tumoris aliquid eſt, pro venarum magnitudine & modo, & id prementi magis renititur, ac per ipſos venarum toros inaequale eſt; &, qua parte id eſt, teſticulus magis juſto dependet. Cum vero etiam ſuper ipſum teſticulum nervumque ejus id malum increvit, aliquanto longius teſticulus ipſe deſcendit, minorque altero fit, utpote alimento amiſſo.

Raro, ſed aliquando caro quoque inter tunicas increſcit. σαρκοκήλην Graeci vocant. 470, 17.

Interdum etiam ex inflammatione tumet ipſe teſticulus, ac febres quoque adfert; & niſi celeriter ea inflammatio conquievit, dolor ad inguina atque ilia pervenit; parteſque hae intumeſcunt, & nervus, ex quo teſticulus dependet, plenior fit, ſimulque indureſcit.

Super haec, inguen quoque nonnunquam ramices implent. βουβωνοκήλην appellant.[1] 471, 4.

CAP.

l. 4. M. F. *ea.* *l.* 25. M. F. P. om. & *l.* 29. M. F. P. *varices.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1, c. 72.

CAP. XIX.

De Testiculorum curationibus communibus: & primo de incisione & curatione Inguinis, vel Scroti.

HIS cognitis, de curatione dicendum est. In qua quaedam communia omnium sunt, quaedam propria singulorum. Prius de communibus dicam. Loquar autem nunc de his, quae scalpellum desiderant. nam quae vel sanari non possint, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit, simul ac ad species singulas venero. Inciditur autem interdum inguen, interdum scrotum. In utraque curatione homo ante per triduum bibere aquam; pridie abstinere etiam a cibo debet: ipso autem die collocari supinus: deinde, si inguen incidendum est, idque jam pube contegitur, ante radendum est: tum, extento scroto, ut cutis inguinis intenta sit, id incidendum sub imo ventre, qua cum abdomine tunicae inferiores committuntur. Aperiendum autem audacter est, donec summa tunica, quae ipsius scroti est, incidatur, perveniaturque ad eam, quae media est. Plaga facta, foramen deorsum versus subest. In id demittendus est [1] sinistrae manus digitus index, ut deductis intervenientibus membranulis, sinum laxet. † Minister autem, sinistra manu comprehenso scroto, sursum versus eum debet extendere, & quam maxime ab inguinibus abducere; primum cum ipso testiculo, dum medicus omnes membranulas,

nulas,

---

l. 12. M. F. om. *ac.* *l.* 13. M. F. *incidunt.* *l.* 15. M. F. P. om. *per.* *l.* 19. M. F. P. *est & tum.* *l.* 25. M. P. *qua.* *l.* 29. M. F. P. *simul.*

nulas, quae ſuper mediam tunicam ſunt, ſi digito diducere non poteſt, ſcalpello abſcindat: deinde ſine eo, ut is delapſus ipſi plagae jungatur, digitoque inde promatur, & ſuper ventrem cum duabus ſuis tunicis collocetur. Inde ſi qua vitioſa ſunt, circumcidenda ſunt. In quibus cum multae venae diſcurrant, tenuiores quidem praecidi protinus poſſunt, majores vero ante longiore lino deligandae ſunt; ne periculoſe ſanguinem fundant.

Sin media tunica vexata erit, aut ſub ea malum increverit, excidenda erit ſic, ut alte ad ipſum inguen praecidatur. Infra tamen non tota demenda eſt: nam quod ad baſin teſticuli vehementer cum ima tunica connexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt. itaque ibi relinquendum eſt.

Idem in ima quoque tunica, ſi laeſa eſt, faciendum eſt. Sed non a ſumma inguinis plaga, verum infra paululum ea abſcindenda; ne, laeſa abdominis membrana, inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea rurſum relinquendum eſt; ne poſtea ſinuetur, & ſedem eidem malo praeſtet,

Purgatus ita teſticulus per ipſam plagam cum venis, & arteriis, & nervo ſuo leniter demittendus eſt; videndumque, ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quae ita fient, ſi venis vinciendo medicus proſpexerit. Lina, quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt.

---

l. 2. M. F. P. *deducere.* *l.* ead. M. F. *abſcidat.* *l.* 22. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. *abſcidenda.* *l.* 25. M. F. P. *ſurſum.* *l.* 29. M. F. P. *leviter.*

bunt. quae, pure orto, ſine ullo dolore excident, Ipſi autem plagae injiciendae duae fibulae ſunt; & inſuper medicamentum, quo glutinetur.

Solet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, ut cicatrix major & latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta ſuper non fulcienda, ſed leviter tantum ponenda ſunt; ſupraque ea, quae inflammationem repellant, id eſt, ex aceto vel lana ſuccida, vel ſpongia: caetera eadem, quae, ubi pus moveri debet, adhibenda ſunt. At, cum infra incidi oportet, reſupinato homine, ſubjicienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt; deinde id vehementer apprehendendum, & incidendum: ſi parvulum eſt, quod nocet, modice, ut tertia pars integra, ad ſuſtinendum teſticulum, infra relinquatur: ſi majus eſt, etiam amplius, ut paululum tantummodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit, integrum maneat. Sed primo rectus ſcalpellus quam leviſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat: tum inclinandus mucro eſt, ut tranſverſas membranas ſecet, quae inter ſummam mediamque tunicam ſunt. At, ſi vitium in proximo eſt, mediam tunicam attingi non oportet: ſi ſub illa quoque conditur, etiam illa incidenda eſt; ſicut tertia quoque, ſi illa vitium tegit. Ubicumque autem repertum malum eſt, miniſtrum ab inferiore parte exprimere moderate ſcrotum oportet: medicum, digito manubriolove ſcalpelli diducta inferiore parte, tunicam

---

l. 4. M. F. P. *glutinentur.* *l.* 20. M. F. P. *paulum.* *l.* 25. M. F. P. *tranſverſa.* *l.* ead. M. F. P. *membrana.* *l.* 31. M. F. P. om. *autem.* *l.* 33. M. F. P. *manubriolo.* *l.* ead. M. F. P. *ſcalpello.* *l.* ead. M. F. P. *diductam.* *l.* ead. M. F. P. *inferiorem.* *l.* ead. M. F. P. *partem.* *l.* ead. M. F. P. *tunica.*

cam extra collocare; deinde eam ferramento, quod a ſimilitudine corvum vocant incidere ſic, ut intrare duo digiti, index & medius poſſint: his deinde confectis; incidenda reliqua pars tunicae, & inter digitos ſcalpellus immittendus eſt, eximendumque aut effundendum quicquid eſt noxium.

Quamcunque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem, ut ſupra dixi, quam altiſſime ad inguen; imam autem, paulo infra. Caeterum antequam excidantur, hae quoque vinciri lino ſumma cura debent; & ejus lini capita extra plagam relinquenda ſunt, ſicut in aliis quoque venis, quae id requiſierint.

Eo facto, teſticulus intus reponendus eſt: oraeque ſcroti ſuturis inter ſe committendae; neque paucis, ne parum glutinentur, & longior fiat curatio: neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum eſt, ne quid in ſcroto ſanguinis maneat: tum imponenda glutinantia ſunt.

Si quando autem in ſcrotum ſanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidi ſubter id debet; purgatoque eo ſpongia, acri aceto madens, circumdari. Deligatum autem vulnus omne, quod ex his cauſis factum eſt, ſi dolor nullus eſt, quinque primis diebus non eſt reſolvendum; ſed bis die tantum aceto irroranda lana vel ſpongia impoſita: ſi dolor eſt, tertia

---

l. 2. M. F. P. *curvum*. *l.* 4. M. F. P. *conjectis*. *l.* 5. M. F. P. *excipienda*. *l.* 12. M. F. P. *ab*. *l.* ead. M. F. P. *inguine*. *l.* 14. M. F. P. *ſumme*. *l.* ead. M. F. P. om. *cura*. *l.* 30. M. F. P. *deligatus*, *l.* 34. M. F. P. om. *impoſita*.

tia die resolvendum; &, ubi fibulae sunt, hae incidendae; ubi linamentum, id mutandum est; rosaque & vino madefaciendum id, quod imponitur. Si inflammatio increscit, adjiciendum prioribus cataplasma ex lenticula & melle; vel ex malicorio, quod in austero vino coctum sit; vel ex his mixtis. Si sub his inflammatio non conquierit, post diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum, donec scrotum ipsum & extenuetur, & rugosius fiat: tum imponendum cataplasma ex triticea farina, cui resina pinea adjecta sit. quae ipsa, si robustus curatur, ex aceto; si tener, ex melle coquenda sunt. Neque dubium est, quodcunque vitium fuit, si magna inflammatio est, quin ea quae pus movent, imponenda sint.

Quod si pus in ipso scroto ortum est, paululum id incidi debet, ut exitus detur; linamentumque eatenus imponendum est, ut foramen tegat. Inflammatione finita, propter nervos propiore cataplasmate, dein cerato utendum est. Haec proprie ad ejusmodi vulnera pertinent. Caetera, & in curatione, & in victu, similia his esse debent, quae in alio quoque vulnerum genere praecepimus.

Cap. XX.

De Intestini in scrotum devoluti curatione [1]

His propositis ad singulas species veniendum est. Ac, si cui parvulo puero intestinum descendit, ante scalpel-

l. 2. F. *immutandum.* *l.* 16. M. F. P. *initium.* *l.* 20. M. F. P. *paulum.* *l.* 23. M. F. P. *priore.* *l.* 30. M. F. P. om. *in scrotum devoluti.*

1 Aeginet. VI. 52. 65.

pellum experienda vinctura eſt. Faſcia ejus rei cauſa fit, cui uno loco pila aſſuta eſt ex panniculis facta, quae ad repellendum inteſtinum ipſi illi ſubjicitur: deinde reliqua faſciae pars arcte circumdatur. ſub quo ſaepe & intus compellitur inteſtinum, & inter ſe tunicae glutinantur. Rurſus, ſi aetas proceſſit, multumque inteſtini deſcendiſſe ex tumore magno patet, adjiciunturque dolores & vomitus (quae ex ſtercore, per cruditatem eo delapſo, fere accidunt) ſcalpellum adhiberi ſine pernicie non poſſe, manifeſtum eſt: levandum tantummodo malum; & per alias curationes extrahendum eſt.

Sanguis mitti ex brachio debet: deinde, ſi vires patiuntur, imperanda tridui abſtinentia eſt; ſi minus, certe pro vi corporis quam longiſſima. Eodem vero tempore ſuperhabendum cataplaſma ex lini ſemine, quod ante aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt haec, & farina hordeacea cum reſina injicienda; & ipſe demittendus in ſolium aquae calidae; cui oleum quoque adjectum ſit, dandumque aliquid cibi levis & calidi. Quidam etiam alvum ducunt. Id ducere aliquid in ſcrotum poteſt, educere ex eo non poteſt. Per ea vero, quae ſupra ſcripta ſunt, levato malo, ſi quando alias dolor reverterit, eadem erunt facienda.

Sine dolore quoque ſi multa inteſtina prolapſa ſunt, ſecari ſupervacuum eſt; non quo excludi a ſcroto non poſſint (niſi tamen id inflammatio prohibuit) ſed quo re-

---

l. 1. M. F. P. *junctura*. *l.* 2. M. F. P. *imo*. *l.* 9. M. F. P. *dolor*. *l.* 10. M. F. P. *& ex*. *l.* ead. M. F. P. *cruditate*. *l.* 19. M. P. *longiſſime*. *l.* 23. M. F. P. *is*. *l.* ead. M. P. *ſolum*. *l.* 25. M. F. P. *lenis*. *l.* ead. M. F. P. om. *&*. *l.* 26. M. F. P. *id deducere*. *l.* 33. M. F. P. *quo non excludi a ſcroto*.

repulſa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent, atque ita fiat mali non finis, ſed mutatio.

At in eo, quem ſcalpello curari oportebit, ſimulatque ad mediam tunicam vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipſas oras apprehendi debebit, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberet. Neque enim niſi cum periculo laeditur, quae incidenda eſt; cum inteſtinum eſſe, niſi ſub ea, non poſſit. Ubi diducta autem erit, ab inguine uſque ad teſticulum incidi debebit ſic, ne ipſe laedatur; tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis aetas, & modicum malum recipit.

Sin vir robuſtus eſt, majusque id vitium eſt, extrahi teſticulus non debet, ſed in ſua ſede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione uſque ad mediam tunicam ſcalpello aperitur; eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur ſic, ut a ſiniſtro teſticulus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorſum verſus ſcalpello inciditur: ſub eaque index digitus ſiniſtrae manus ad imum teſticulum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextrae manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum a ſuperiore tunica diducunt. quod ſi aliquae membranulae prohibent, ſcalpello reſolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica ſit. Exciſis, quae excidenda ſunt, repoſitoque teſticulo,

l. 9. M. F. P. *liberat.* *l.* ead. M. F. P. om. *niſi.* *l.* 10. M. F. P. *excidenda.* *l.* 12. M. F. P. *deducta.* *l.* 13. F. *ne is ipſe.* M. P. *ne his ipſe.* *l.* 17. M. F. P. *ſi.* *l.* 18. M. P. *teſticulum.* *l.* 22. M. F. P. *miniſtro.*

culo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine eſt, demenda habenula paulo latior eſt; quo major plaga ſit, & plus creare carnis poſſit.

CAP. XXI.

De Omenti in ſcrotum prolapſi curatione.

AT ſi omentum deſcendit, eodem quidem modo, quo ſupra ſcriptum eſt, aperiendum inguen, diducendaeque tunicae ſunt. Conſiderandum autem eſt, majorne ejus modus, an exiguus ſit. Nam quod parvulum eſt, ſuper inguen in uterum vel digito vel adverſo ſpecillo repellendum eſt: ſi plus eſt, ſinere oportet dependere, quantum ex utero prolapſum eſt; idque adurentibus medicamentis illinere, donec [1] emoriatur & excidat. Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, biniſque ſingulorum capitibus diverſas partes adſtringunt. Sub quo aeque, ſed tardius emoritur. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, ſi omentum ſuper vinculum illinitur medicamentis, quae exedunt, nec erodunt. σηπτικὰ Graeci vocant. Fuerunt etiam, qui omentum forfice praeciderent. Quod in parvulo non eſt neceſſarium: ſi majus eſt, poteſt profuſionem ſanguinis facere; ſiquidem omentum quoque venis quibusdam, etiam majoribus, illigatum eſt. Neque vero, ſi diſciſſo ventre id, quod prolapſum eſt, forfice praeciditur, cum & emortuum ſit, & aliter tutius avelli non poſſit, inde huc exemplum transferendum eſt. Vul-

---

l. 6. M. F. P. om. *in ſcrotum prolapſi.* *l.* 11. M. F. P. *majorne is.* *l.* 13. M. F. P. *alvum.* *l.* ead. M. F. P. *averſo.* *l.* 21. M. F. P. *emoriatur.* *l.* 23. M. F. P. *quae ſic exedunt.* *l.* ead. M. F. P. *ne.* *l.* 24. M. F. P. *erodant.* *l.* 30. M. F. P. *diſcuſſo.* *l.* 31. M. P. om. *eſt.*

1 Aph. VI. 58.

Vulnus autem curari, ſi reductum omentum eſt, ſutura debet: ſi id amplius fuit, & extra emortuum eſt, exciſis oris, ſicut ſupra propoſitum eſt.

458, 2. 2. *De Herniae aquoſae curatione.* [1]

Si vero humor intus eſt, incidendum eſt: in pueris quidem, inguen; niſi in his quoque liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, & ubicunque multus humor ſubeſt, ſcrotum. Deinde, ſi inguen inciſum eſt, eo protractis tunicis humor effundi debet: ſi ſcrotum, & ſub hoc protinus vitium eſt, nihil aliud quam humor eſt effundendus, abſcindendaeque membranae ſunt, ſi quae eum continuerunt; deinde eluendum id ex aqua, quae vel ſalem adjectum, vel nitrum habeat: ſi ſub media, imave tunica, totae hae extra ſcrotum collocandae excidendaeque ſunt.

CAP. XXII.

De Ramicis curatione.

458, 31. RAMEX [2] autem, ſi ſuper ipſum ſcrotum eſt, adurendus eſt tenuibus & acutis ferramentis, quae ipſis venis infigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter ſe implicatae glomerantur, eo ferrum id admovendum eſt; tum ſuper farina ex aqua frigida ſubacta injicienda eſt; utendumque eo vinculo,
400, 34. quod idoneum eſſe ani curationibus poſui: tertio die lenticula cum melle imponenda eſt. poſt, ejectis cruſtis, ulcera melle purganda, roſa implenda, & ad cicatricem aridis linamentis

l. 1. M. F. P. *relictum.* *l.* 5. M. F. P. om. *De Herniae aquoſae curatione.* *l.* 11. M. F. *protactis.* *l.* 33. M. F. P. om. *&.*

1 Aeginet. VI. 62. 2 Hanc vocem exponit Salmaſius Epiſt. 56.

mentis perducenda ſunt. Quibus vero ſuper mediam tunicam venae tument, incidendum inguen eſt, atque tunica promenda, ab eaque venae digito vel manubriolo ſcalpelli ſeparandae, qua parte vero inhaerebunt, & ab ſuperiore & ab inferiore parte lino vinciendae; tum ſub ipſis vinculis praecidendae, reponenduſque teſticulus eſt. At, ubi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit, mediam excidi neceſſe eſt. Deinde, ſi duae treſve venae tument, & ita pars aliqua obſidetur, ut major eo vitio vacet, idem faciendum, quod ſupra ſcriptum eſt: ut ab inguine, & a teſticulo deligatae venae praecidantur, iſque condatur. Sin totum id ramex obſederit, per plagam demittendus digitus index erit, ſubjiciendusque venis ſic, ut paulatim eas protrahat aeque adducendo, donec is teſticulus par alteri fiat; tum fibulae oris ſic injiciendae, ut ſimul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriore parte oram vulneris perforat: tum non per ipſam venam, ſed per membranam ejus immittitur, per eamque in alteram oram compellitur. Venae vulnerari non debent, ne ſanguinem fundant. Membrana ſemper inter has venas eſt, ac neque periculum affert, & filo comprehenſas illas abunde tenet. itaque etiam ſatis eſt, duas fibulas eſſe. Tum venae, quaecunque protractae ſunt in ipſum inguen, averſo ſpecillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, & purgato vulnere, eſt; ut una ſimul & oras & venas cicatrix devinciat. Ubi

l. 3. M. F. P. *promovenda.* *l.* 12. M. F. P. *majore.* *l.* 18. M. F. P. om. *eas.* *l.* 31. M. F. P. *adverſo.* *l.* 32. M. F. P. *comprehendi.*

Ubi vero inter imam tunicam & ipsum testiculum nervumque ejus ramex ortus est, una curatio est, quae totum testiculum abscindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, & omnibus indecore, quibusdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda, atque excidenda est: idem in ima faciendum; nervusque, ex quo testiculus dependet, praecidendus. Post id venae & arteriae ad inguen lino deligandae, & infra vinculum abscindendae sunt.

Cap. XXIII.

De Carne, quae inter tunicas testiculorum concrevit, & de Nervo indurato.[1]

459, 19. Caro quoque, si quando inter tunicas increvit, nihil dubii est, quin eximenda sit: sed id, ipso scroto inciso, fieri commodius est.

At, si nervus induruit, curari res neque manu, neque medicamento potest. Urgent enim, febres ardentes; & aut virides, aut nigri vomitus: praeter haec, ingens sitis, & linguae aspritudo; fereque a die tertio spumans bilis alvo cum rosione redditur. Atque neque assumi facile cibus, neque contineri potest: neque multo post extremae partes frigescunt, tremor oritur, manus sine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus sudor, eumque mors sequitur.

---

l. 4. M. F. *abscidit.* *l.* 17. M. F. P. *concrevit.*

1 Aeginet. VI. 63.

CAP. XXIV.

De Ramice inguinis. [1]

UBI vero in ipſo inguine ramex eſt, 459, 29 ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi; ſi major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: deinde, non extracto teſticulo, ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui, colligendae venae, vinciendaeque; ubi tunicis inhaerebunt, & ſub his nodis praecidendae ſunt. Neque quicquam novi curatio vulneris ejus requirit.

CAP. XXV.

Ad tegendam Glandem colis, ſi nuda eſt. [2]

AB his ad ea tranſeundum eſt, quae in cole ipſo fiunt. In quo ſi glans nuda eſt, vultque aliquis eam decoris [3] cauſa tegere, 393, 12. fieri poteſt: ſed expeditius in puero, quam in viro; in eo, cui id naturale eſt, quam in eo, qui quarundam gentium more circumciſus eſt; in eo, cui glans parva juxtaque eam cutis ſpatioſior, brevis ipſe coles eſt, quam in quo contraria his ſunt. Curatio autem eorum, quibus id naturale eſt, ejuſmodi eſt. Cutis circa glandem prehenditur [4] & extenditur, donec illam ipſam condat; ibique deligatur: deinde, juxta pubem, in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnaque cura cavetur, ne vel urinae iter, vel venae, quae ibi ſunt, incidantur. Eo facto, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus; tum ſuper eo linamenta dantur, ut caro

l. 8. M. F. P. *vinciendae quae.* *l.* 10. M. F. *modis.* *l.* 22. M. F. P. *vero.* *l.* 25. M. F. *apprehenditur.* *l.* 30. M. F. P. *eoque.*

1 Aeginet. VI. 66. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 24.
2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. C. 61.
3 Aeginet. VI. 53. 4 Aeginet. VI. 53.

ro increscat & id impleat, satisque velamenti supra latitudo plagae praestet. Sed, donec cicatrix sit, vinctum esse id debet; in medio tantum relicto exiguo urinae itinere. At in eo, qui circumcisus est, sub circulo glandis scalpello diducenda cutis ab interiore cole est. Non ita dolet, quia, summo soluto, diduci deorsum usque ad pubem manu potest; neque ideo sanguis profluit. Resoluta autem cutis rursus extenditur ultra glandem: tum multa frigida aqua fovetur; emplastroque circumdatur, quod valenter inflammationem reprimat; proximisque diebus abstinere, donec prope a fame victus sit, ne forte eam partem satietas excitet. Ubi jam sine inflammatione est, deligari debet a pube usque circulum: super glandem autem adverso emplastro imposito induci. sic enim fit, ut inferior pars glutinetur; superior ita sanescat, ne inhaereat.

2. *Quomodo Glans penis contecta aperiri possit.* [1]

393, 13. CONTRA, si glans ita contecta est, ut nudari non possit (quod vitium Graeci φίμωσιν [2] appellant) aperienda est. Quod hoc modo fit. Subter a summa ora, cutis inciditur recta linea usque ad frenum; atque ita superius tergus relaxatum, cedere retro potest. Quod si parum sic profectum est, aut [1] propter angustias, aut propter duritiem tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore parte excidenda est sic, ut vertex ejus ad frenum; basis in tergo extremo sit. Tum superdanda linamenta sunt, aliaque medicamenta quae

l. 2. M. F. P. *praestat.* *l.* 8. M. F. P. *deduci.* *l.* 12. M. F. P. *emplastrumque.* *l.* ead. M. F. P. *circa datur.* *l.* 12. M. F. P. *valentem.* *l.* 14. M. F. P. *ut.* *l.* 15. M. F. P. *est.*

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. 1. c. 62.
2 Aeginet. VI. 54.

quae ad ſanitatem perducant. Neceſſarium autem eſt, donec cicatrix ſit, conquieſcere: nam ambulatio, atterendo ulcus ſordidum reddit.

3. *Infibulandi ratio.* [1]

† Infibulare quoque adoleſcentulos interdum valetudinis cauſa quidam conſuerunt: ejuſque haec ratio eſt. Cutis, quae ſuper glandem eſt, extenditur, notaturque utrinque a lateribus atramento, qua perforetur; deinde remittitur. Si ſuper glandem notae revertuntur, nimis apprehenſum eſt, & ultra notari debet: ſi glans ab his libera eſt, is locus idoneus fibulae eſt. Tum, qua notae ſunt, cutis acu filum ducente tranſuitur, ejuſque fili capita inter ſe deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculae fiant. Ubi hae confirmatae ſunt, excepto filo fibula inditur, quae [2] quo levior, eo melior eſt. Sed hoc quidem ſaepius inter ſupervacua, quam inter neceſſaria eſt.

CAP. XXVI.

De Urinae reddendae difficultate, & curatione. [3]

RES vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur; aut quia ſenectute iter ejus collapſum eſt, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex ſanguine intus ſe oppoſuit: ac mediocris quoque inflammatio ſaepe eam reddi naturaliter prohibet. Idque non in viris tantummodo, ſed in feminis quoque interdum neceſſarium eſt. Ergo aeneae fiſtulae fiunt:

---

l. 10. F. *alteribus.* *l.* ead. M. F. P. *perforatur.* *l.* 19. M. F. P. *exempto.* *l.* ead. M. F. P. *additur.* *l.* 20. M. F. P. *melior eo levior.* *l.* 23. M. F. P. *De calculo curationibuſque eorum.* *l.* ead. M. F. P. om. *curatione.* *l.* 32. F. *abeneae.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. Part. 1. C. 63. 2 Rhodius de Acia, Cap. 6. pag. 83. 3 Aegin. VI. 59.

fiunt: eaeque, ut omni corpori, ampliori minorique ſufficiant, ad mares, tres; ad feminas, duae medico habendae ſunt. Ex virilibus maxima decem & quinque eſt digitorum; media, duodecim; minima, novem: ex mulieribus major, novem; minor, ſex. Incurvas vero eſſe eas paululum, ſed magis viriles oportet, laeveſque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues.

Homo tum reſupinus eo modo, quo in curatione calculi figuratur, ſuper ſubſellium aut lectum collocandus eſt. Medicus autem a dextro latere, ſiniſtra quidem manu colem maſculi continere, dextra vero fiſtulam demittere in iter urinae debet: atque ubi ad cervicem veſicae ventum eſt, ſimul cum cole fiſtulam inclinatam in ipſam veſicam compellere, eamque, urina 185,30. reddita, recipere. Femina brevius uri- 481,22. nae iter, ſimul & rectius habet, quod caruncula e ſimile, inter imas oras ſuper naturale poſitum, non minus ſaepe auxilio eget, ſed aliquanto minus difficultatis exhibet.

† Nonnunquam etiam prolapſus in ipſam fiſtulam calculus, qui ſubinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhaereſcit. Eum ſi fieri poteſt, oportet evellere, vel oriculario ſpecillo, vel eo ferramento, quo in ſectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema † quam plurimum attrahenda, &, condita glande, lino vincienda eſt; deinde a latere recta plaga co-

les

l. 1. M. F. P. *quae.* *l.* 7. M. F. P. *paulum.* *l.* 12. M. F. P. *ani.* *l.* ead. M. F. *ſubſellum.* *l.* 21. M. F. P. *ſimiliter.* *l.* 21. M. F. P. *mammulae* an *mamillae.* *l.* 24. M. F. P. om. *ſed.* *l.* 29. M. F. P. *vellere.*

les incidendus, & calculus eximendus est: tum cutis remittenda. sic enim fit, ut incisum colem integra pars cutis contegat, & urina naturaliter profluat.

2. *Calculosis quae curatio adhibeatur.* [1]

Cum vesicae vero, calculique facta mentio sit; locus ipse exigere videtur, ut subjiciam, quae curatio calculosis, cum aliter succurri non potest, adhibeatur. Ad quam festinare, cum praeceps sit, nullo modo convenit. Ac neque omni tempore, neque in omni aetate, neque in omni vitio id experiendum est: sed solo vere, in eo corpore, quod jam novem annos, nondum quatuordecim excessit; &, si tantum mali subest, ut neque medicamentis vinci possit, neque etiam trahi posse videatur, quo minus interposito aliquo spatio interimat. Non quo non interdum etiam temeraria medicina
proficiat; sed quo saepius utique in hoc fal- 138, 3.
lat, in quo plura & genera & tempora periculi sunt. quae simul cum ipsa curatione proponam.

Igitur, ubi ultima experiri statutum est, ante aliquot diebus victu corpus praeparandum est, ut modicos, ut salubres cibos, ut minime glutinosos assumat, ut aquam bibat. Ambulandi vero inter haec exercitatione utatur, quo magis calculus ad vesicae cervicem descendat. Quod an inciderit, digitis quoque, sicut in curatione docebo, demissis cognoscitur. Ubi ejus rei fides est, pridie is puer in jejunio continendus est; & tum loco calido curatio adhi-

---

1 Aeginet. VI. 60. H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. P. I. c. 59.

adhibenda: quae hoc modo ordinatur.

Homo praevalens & peritus in ſedili alto conſidit, ſupinumque eum & averſum, ſuper genua ſua coxis ejus collocatis, comprehendit; reductiſque ejus cruribus, ipſum quoque jubet, manibus ad ſuos poplites datis, eos, quam maxime poſſit, attrahere; ſimulque ipſe ſic eos continet. Quod ſi robuſtius corpus ejus eſt, qui curatur, duobus ſedilibus junctis, duo valentes inſidunt: quorum & ſedilia & interiora crura inter ſe deligantur, ne diduci poſſint. Tum is ſuper duorum genua eodem modo collocatur, atque alter, prout conſedit, ſiniſtrum crus ejus, alter dextrum, ſimulque ipſe poplites ſuos attrahit. Sive autem unus, ſive duo continent, ſuper humeros ejus ſuis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter ilia ſinus ſuper pubem ſine ullis rugis ſit extentus, & in anguſtum compulſa veſica, facilius calculus capi poſſit. Praeter haec, etiamnum a lateribus duo valentes objiciuntur, qui circumſtantes, labare vel unum vel duos, qui puerum continent, non ſinunt.

Medicus deinde, diligenter unguibus circumciſis, ſiniſtrae manus duos digitos, indicem & medium, leniter prius unctos oleo, ſimul in anum ejus demittit; dextraeque digitos ſuper imum abdomen leniter imponit; ne, ſi utrinque digiti circa calculum vehementer concurrerint, veſicam laedat. Neque vero feſtinanter in hac re, ut in pleriſque, agendum eſt; ſed ita, ut quam

l. 3. M. F. P. *adverſum.* *l.* 11. M. F. P. *quo.* *l.* 23. M. F. *levare.* P. *levari.* *l.* 27. P. M. F. *circumciſis, atque ſiniſtra.* *l.* ead. M. F. P. *manu.* *l.* ead. M. F. P. *duos ejus digitos.* *l.* 28. M. F. P. *prius unum, deinde alterum.* *l.* 33. M. F. P. *laedant.*

quam maxime id tuto fiat. Nam laeſa veſica nervorum diſtentiones cum periculo mortis excitat. Ac primum circa cervicem quaeritur calculus. ubi repertus, minore negocio expellitur. Et ideo dixi, ne curandum quidem, niſi cum hoc indiciis ſuis cognitum eſt. Si vero aut ibi non fuit, aut receſſit retro, digiti ad ultimam veſicam dantur; paulatimque dextra quoque manus ejus ultra tranſlata ſubſequitur.

Atque, ubi repertus eſt calculus (qui neceſſe eſt in manus incidat) eo curioſius deducitur, quo minor laeviorque eſt; ne effugiat, id eſt, ne ſaepius agitanda veſica ſit. Ergo ultra calculum dextra ſemper manus ei ſe opponit; ſiniſtra eum compellit deorſum digitis, donec ad cervicem pervenitur. In quam, ſi oblongus eſt, ſic compellendus eſt, ut ne pronus exeat: ſi planus, ſic, ut tranſverſus ſit: ſi quadratus, ut duobus angulis ſedeat: ſi altera parte plenior, ſic, ut prius ea, qua tenuior ſit, evadat. In rotundo nihil intereſſe, ex ipſa figura patet; niſi, ſi laevior altera parte eſt, ut ea antecedat.

Cum jam eo venit, ut ſuper veſicae cervicem ſit, juxta anum incidi cutis † plaga lunata uſque ad cervicem veſicae debet, cornibus ad coxas ſpectantibus paululum: deinde ea parte, qua ſtrictior ima plaga eſt, etiamnum ſub cute, altera tranſverſa † plaga facienda eſt, qua cervix aperiatur; donec urinae iter pateat ſic, ut plaga paulo major, quam calculus ſit. Nam, qui metu ſiſtu-

---

l. 4. M. F. P. *ibi.* *l.* 6. M. F. *cum in hoc.* *l.* 16. M. F. P. *ejus.* *l.* ead. M. F. P. *opponitur.* *l.* ead. M. F. P. *ſiniſtrae digiti deorſum eum compellit.* *l.* 19. M. F. P. om. *ne.* *l.* 26. M. F. P. *ut incidi ſuper.* *l.* 27. M. F. P. om. *ſit.* *l.* ead. M. F. P. om. *incidi.* *l.* ead. M. F. P. *debeat.* *l.* 29. M. F. P. *paulum.* *l.* 34. Alii *meatum.*

fistulae (quam illo loco οὐῤῥυάδα Graeci vocant) parum patefaciunt, cum majore periculo eodem revolvuntur: quia calculus iter, cum vi promitur, facit, nisi accipit. idque etiam perniciosius est; si figura quoque calculi, vel aspritudo aliquid eo contulit. Ex quo & sanguinis profusio, & distentio nervorum fieri potest. quae si quis evasit, multo tamen patentiorem fistulam habiturus est rupta cervice, quam habuisset, incisa.

† Cum via perfecta est, in conspectum calculus venit: in cujus corpore multum discrimen est. Ideo, si exiguus est, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi potest. Si major, injiciendus a superiore ei parte uncus est, ejus rei causa factus. Is est ad extremum tenuis, in semicirculi speciem retusae latitudinis; ab interiori parte laevis, qua corpori jungitur; ab interiori asper, qua caculum attingit. Isque longior potius esse debet: nam brevior extrahendi vim non habet. Ubi injectus est, in utrumque latus inclinandus est, ut appareat calculus, & teneatur, quia, si apprehensus est, ille simul inclinatur. Idque eo nomine opus est, ne, cum adduci uncus coeperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum esset, jam supra proposui.

Ubi satis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus est: in utrumque latus; deinde extra, sic tamen,

l. 1. Alii χοιράδα vel οὐράδα. ed. optimae οὐρήθραν anni 1497. *corbyada.* *l.* 12. M. F. P. *vero.* *l.* 13. M. F. P. *nullum.* *l.* 14. M. F. P. *ipse.* *l.* 19. M. F. *specie.* *l.* ead. M. F. P. *exteriori.* Legendum sane est *exteriori* vel *anteriori.* *l.* 22. M. F. P. *brevis.* *l.* 23. M. F. P. om. *non.* *l.* 26. M. P. *ideoque.* *l.* 27. M. P. *minime.*

tamen, ut leniter id fiat, paululumque primo calculus attrahatur: quo facto, attollendus uncus extremus eſt, uti intus magis maneat, faciliuſque illum producat. Quod ſi aliquando a ſuperiore parte calculus parum commode comprehenditur, a latere erit apprehendendus. Haec eſt ſimpliciſſima curatio.

Sed varietas rerum quaſdam etiamnum animadverſiones deſiderat. Sunt enim quidam non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi quoque calculi, qui per ſe quidem delapſi in cervicem, ſine ullo periculo eximuntur. In veſica vero, non tuto vel hi conquiruntur, vel attrahuntur; quoniam, ubi illam convulnerarunt, ex diſtentione nervorum mortem maturant; multoque magis, ſi ſpina aliqua veſicae inhaeret, eamque, cum deduceretur, duplicavit. Colligitur autem eo, quod difficilius urina redditur, in cervice calculum eſſe; eo, quod cruenta diſtillat, illum eſſe ſpinoſum: maximeque id ſub digitis quoque experiendum eſt; neque adhibenda manus, niſi id conſiſtit. Ac tum quoque leniter intus digiti objiciendi, ne violenter promovendo convulnerent: tum incidendum. Multi hic quoque ſcalpello uſi ſunt. Meges (quoniam is infirmior eſt, poteſtque in aliqua prominentia incidere, inciſoque ſuper illam corpore, qua cavum ſubeſt, non ſecare, ſed relinquere, quod iterum incidi neceſſe ſit) ferramentum fecit rectum, in ſumma parte labroſum, in ima ſemicirculatum acutum-

l. 1. M. F. P. *paulum.* *l.* 19. M. F. P. *duceretur.* *l.* 21. M. F. *deſtillat.* *l.* 24. M. F. P. *conſtitit.* *l.* 33. M. P. *ſummam.* *l.* ead. M. P. *partem.* *l.* 34. P. *imam.*

tumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, super pollice imposito sic deprimebat, ut simul cum carne, si quid ex calculo prominebat, incideret. Quo consequebatur, ut semel, quantum satis esset, aperiret. † Quocunque autem modo cervix ea parte secta est, leniter extrahi, quod asperum est, debet; nulla propter festinationem, vi admota.

3. *Signa calculorum, vel arenosorum, vel mollium.*

At calculus arenosus, & ante manifestus
61, 16. est; quoniam urina, quae redditur, arenosa est: & in ipsa curatione; quoniam inter subjectos digitos neque aeque, sed leniter renititur, & insuper dilabitur. Item molles calculos, & ex pluribus minutisque, sed inter se parum adstrictis, compositos indicat urina, secum trahens quasdam quasi squamulas. Hos omneis, leniter permutatis subinde digitorum vicibus, sic oportet abducere, ne vesicam laedant, neve intus aliquae dissipatae reliquiae maneant, quae postmodum curationi difficultatem faciant. Quicquid autem ex his in conspectum venit, vel digitis, vel unco eximendum est.

At, si plures calculi sunt, singuli protrahi debent; sic tamen, ut, si quis exiguus supererit, potius relinquatur. Siquidem in vesica difficulter invenitur; inventusque celeriter effugit. Ita longa inquisitione vesica laeditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non secti, cum diu frustraque per digitos vesica esset agitata,

---

l. 5. M. F. P. *cum sequebatur.* *l.* 7. M. F. *facta.* P. *fracta.* *l.* 13. M. F. P. *quoniam & urina.* *l.* 15. M. F. P. om. *sed.* *l.* 16. M. F. P. *dilatatur.* *l.* ead. M. F. P. *mollis.* *l.* 17. M. F. P. *calculus.* *l.* 18. M. F. P. *compositus.* *l.* 18. M. F. P. *indicatur.* *l.* 91. M. F. P. *in se attrahens.* *l.* 33. M. F. P. om. *non.*

tata, decesserint. Quibus accedit etiam, quod exiguus calculus, ad plagam urina postea promovente, excidit.

Si quando autem is major non videtur, nisi rupta cervice, extrahi posse, findendus est. cujus repertor Ammonius, qui ob id λιθότομος cognominatus est. Id hoc modo fit. Uncus injicitur calculo sic, ut facile eum conclusum quoque teneat, ne is retro revolvatur: tum ferramentum adhibetur crassitudinis modicae, prima parte tenui, sed retusa, quod admotum calculo, & ex altera parte ictum, findat; magna cura habita, ne aut ad ipsam vesicam ferramentum perveniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

4. *De Calculis feminarum.*

Hae vero curationes in feminis quoque similes sunt; de quibus parum, proprie tamen quaedam dicenda sunt. Siquidem in his, ubi parvulus calculus est scalpellus supervacuus est; quia is urina in cervicem compellitur, quae & brevior, [1] quam in maribus, & laxior est. † Ergo & per se saepe excidit, & si in u- 185, 30
rinae itinere, quod est angustius, inhaeret, eo- 474, 20.
dem tamen unco sine ulla noxa educitur. At in majoribus calculis necessaria eadem curatio est. Sed virgini subjici digiti tanquam masculo, mulieri per naturalia ejus debent. Tum, virgini quidem, sub ima sinisteriore ora; mulieri vero, inter urinae iter & os pubis, incidendum est sic, ut utroque loco plaga transversa sit. neque terreri convenit, si plus ex muliebri corpore sanguinis profluit.

5. Quae

---

l. 6. M. F. P. om. *qui*, *l.* 9. M. F. P. *concussum*. *l.* 12. M. F. *admodum*. *l.* ead. M. F. P. *calculum*. *l.* 13. F. M. P. *findit*. *l.* 14. M. F. P. *vesicam per ferramentum*. *l.* 21. M. F. P. *urinam*. *l.* ead. M. F. P. *non compellit*. *l.* 23. M. F. P. *primo*.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 99.

5. *Quae curatio calculo evulso habenda sit.*

Calculo evulso, si valens corpus est, neque magnopere vexatum, sinere oportet sanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur. Atque, ingredi quoque eum paululum, non alienum est, ut excidat, si quid intus concreti sanguinis mansit. Quod si per se non destitit, rursus, ne vis omnis intereat, supprimi debet. Idque protinus, in imbecillioribus, ab ipsa curatione faciendum est. Siquidem, ut distentione nervorum periclitatur aliquis, dum vesica ejus agitatur; sic alter metus excipit, remotis medicaminibus, ne tantum sanguinis profluat, ut occidat. Quod ne incidat, desidere is debet in acre acetum, cui aliquantum salis sit adjectum. sub quo & sanguis fere conquiescit, & adstringitur vesica, ideoque minus inflammatur. Quod si parum proficit, agglutinanda cucurbitula est, & in genibus, & coxis, & super pubem.

Ubi jam satis vel evocatus est sanguis, vel prohibitus, resupinus collocandus est sic, ut caput humile sit, coxae paululum excitentur: ac super vulnus imponendum est duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpositis duabus horis, in solium is aquae calidae resupinus demittendus est sic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, caetera vestimentis circumdata sint; manibus tantummodo pedibusque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo sudor multus oriri solet: qui spongia subinde in facie detergendus est.

---

l. 5. M. F. P. om. *paulum.* *l.* 13. M. F. P. *excipitur.* *l.* 20. M. F. P. *inguinibus.* *l.* 24. M. F. P. *paulum.* *l.* 25. M. F. P. *ulcus.* *l.* 34. M. F. *quo.* *l.* ead. M. P. *facile.* *l.* ead. M. F. *detergendum.*

eſt. Finiſque ejus fomenti eſt, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus, inducenduſque † hapſus lanae 210, 6 mollis, tepido oleo repletus, qui pubem, & coxas, & inguina, & plagam ipſam, contectam eodem ante ſe linteolo, protegat: iſque ſubinde oleo tepido madefaciendus eſt; ut neque frigus ad veſicam admittat, & nervos leniter molliat. Quidam cataplaſmatis calefacientibus utuntur. Ea plus pondere nocent, atque veſicam urgendo vulnus irritant, quam calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem ullum neceſſarium eſt.

Proximo die, ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi urina non exit, ſi locus circa pubem mature intumuit, ſcire licet, in veſica ſanguinem concretum remanſiſſe. Igitur, demiſſis eodem modo digitis, leniter pertractanda veſica eſt, & diſcutienda, ſi qua coierunt: quo fit, ut per vulnus poſtea procedant. Non alienum etiam eſt, oriculario clyſtere acetum nitro mixtum per plagam in veſicam compellere. nam ſic quoque diſcutiuntur, ſi qua cruenta coierunt. Eaque facere etiam primo die convenit, ſi timemus, ne quid intus ſit: maximeque, ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Caetera eadem facienda ſunt: ut demittatur in ſolium, ut eodem modo panniculus, eodem lana ſuperinjiciatur.

Sed neque ſaepe, neque tamdiu in aqua calida puer habendus, quam adoleſcens eſt; infirmus, quam valens; levi, quam gra-

l. 11. M. F. P. *quae.* *l.* 15. M. F. P. *excedit.* *l.* 18. M. F. P. *leviter.* *l.* 30. M. F. P. *eadem.*

graviore inflammatione adfectus; is, cujus corpus digeritur, quam is, cujus adſtrictum eſt. Inter haec vero, ſi ſomnus eſt, & aequalis ſpiritus, & madens lingua, & ſitis modica, & venter imus ſedet, & mediocris eſt cum febre modica dolor, ſcire licet, recte procedere curationem.

At in his inflammatio fere quinto vel ſeptimo die finitur: qua levata, ſolium ſupervacuum eſt. ſupini tantummodo vulnus aqua calida fovendum eſt, ut, ſi quid urinae rodit, abluatur. Imponenda autem medicamenta ſunt pus moventia; &, ſi pur-
262, 17. gandum ulcus videbitur, melle liniendum. Id, ſi rodet, roſa temperabitur. Huic curationi aptiſſimum videtur ἐννεαφάρμακον emplaſtrum. nam & ſevum habet ad pus movendum, & mel ad ulcus repurgandum: medullam etiam, maximeque vitulinam; quae in id, ne fiſtula relinquatur, praecipue proficit. Linamenta vero tum ſuper ulcus non ſunt neceſſaria; ſuper medicamentum, ad id continendum, recte imponuntur. At, ubi ulcus purgatum eſt, puro linamento ad cicatricem perducendum eſt.

Quibus temporibus tamen, ſi felix curatio non fuit, varia circa pericula oriuntur. Quae praeſagire protinus licet, ſi continua vigilia eſt, ſi ſpiritus difficultas, ſi lingua arida eſt, ſi ſitis vehemens, ſi venter imus tumet, ſi vulnus hiat, ſi tranſiliens urina id non rodit, ſi ſimiliter ante tertium diem quaedam livida excidunt, ſi is aut nihil aut tarde reſpondet, ſi vehementes do-
lores

---

l. 5. M. F. P. *ſedet ſed &.* *l.* ead. M. P. om. *ſedet.* *l.* 7. M. *producere.* *l.* 8. M. F. P. *atque.* *l.* 12. M. F. P. *rodet.* *l.* 14. M. F. P. *linendum.* *l.* 19. M. F. P. *medulla.* *l.* ead. M. F. P. *vitulina.* *l.* 20. M. F. P. *quod.*

lores ſunt, ſi poſt diem quintum magnae febres urgent, & faſtidium cibi permanet, ſi cubare in ventrem jucundius eſt. Nihil tamen pejus eſt diſtentione nervorum, &, ante nonum diem, vomitu bilis. Sed cum inflammationis ſit metus, ſuccurri abſtinentia, modicis, & tempeſtivis cibis; inter haec, fomentis, & quibus ſupra ſcripſimus, oportet.

CAP. XXVII.

De Cancro, qui exciſa veſica naſcitur.

PROXIMUS cancri metus eſt. Is cognoſcitur, ſi, & per vulnus, & per ipſum colem, fluit ſanies mali odoris, cumque ea quaedam a concreto ſanguine non abhorrentia, tenueſque carunculae lanulis ſimiles. praeter haec, ſi orae vulneris aridae ſunt, ſi dolent inguina, ſi febris non deſinit, eaque in noctem augetur, ſi inordinati horrores accedunt. Conſiderandum autem eſt, in quam partem cancer is tendat. Si ad colem, indureſcit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, teſticulique intumeſcunt: ſi in ipſam veſicam, [1] ani dolor ſequitur, coxae tumeſcunt, non facile crura extendi poſſunt; at, ſi in alterutrum latus, oculis id expoſitum eſt, pareſque utrinque eaſdem notas, ſed minores, habet.

Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut ſuperior pars ſemper ea ſit, in quam vitium fertur. Ita, ſi ad colem it, ſupi-

l. 8. M. P. F. *de.* *l.* 12. M. P. F. addunt *& qua curatione uti deceat.* *l.* 16. M. F. *eo.* *l.* 20. M. F. P. *defuit.* *l.* 26. M. F. P. *dureſcunt.* *l.* 32. M. F. P. *eadem.*

1 Tulpius Obſervat. Lib. IV. Cap. 38.

ſupinus is collocari debet: ſi ad veſicam, in ventrem: ſi in latus, in id, quod integrius eſt. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum ſit, aut cupreſſus, aut myrtus; † idemque humor clyſtere intus adigetur: tum ſuperponetur lenticula cum malicorio mixta; quae utraque ex vino decocta ſint; vel rubus, aut oleae folia, eodem modo decocta; aliave medicamenta, quae ad cohibendos purgandoſque cancros propoſuimus. ex quibus, ſi qua erunt arida, per ſcriptorium calamum inſpirabuntur.

Ubi ſtare coeperit cancer, mulſo ulcus eluetur. vitabiturque eo tempore ceratum; quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit. potius plumbum elotum cum vino inungetur: ſuper quae idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perveniri ad ſanitatem poteſt: cum eo tamen, quod non ignoremus, orto cancro ſaepe affici ſtomachum, cui cum veſica quoddam conſortium eſt: exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, ſi quis retentus, concoquatur, neque corpus alatur; ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut ali poſſit. quae neceſſario mortem maturant.

Sed ut his ſuccurri nullo modo poteſt, ſic a primo tamen die tenenda ratio curationis eſt. In qua quaedam obſervatio, ad cibum quoque potionemque pertinens, neceſſaria eſt. Nam cibus inter principia, non niſi humidus dari debet: ubi ulcus

purga-

l. 7. M. F. P. *adjicietur*. *l.* 10. M. F. P. *aliaque*. *l.* 15. M. F. P. *vulnus*.

purgatum eſt, ex media materia, olera & ſalſamenta ſemper aliena ſunt. Potione opus eſt, non immodica. Nam, ſi parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia urget, & vis corporis minuitur: ſi plus aequo aſſumitur, ſubinde veſica impletur, eoque irritatur. Non niſi aquam autem bibendam eſſe, manifeſtius eſt, quam ut ſubinde dicendum ſit.

Solet vero ſub ejuſmodi victu evenire, ut alvus non reddatur. Haec aqua ducenda eſt, in qua vel foenum Graecum, vel malva decocta ſit. Idem humor roſa mixtus in ipſum vulnus oriculario clyſtere agendus, ubi id rodit urina, neque purgari patitur. Fere vero primo per vulnus exit haec: deinde, eo ſaneſcente, dividitur, & pars per colem deſcendere incipit, donec ex toto plaga claudatur. Quod interdum tertio menſe, interdum non ante ſextum, nonnunquam exacto quoque anno fit.

Neque deſperari debet ſolida glutinatio vulneris, niſi ubi aut vehementer rupta cervix eſt, aut ex cancro multae magnaeque carunculae, ſimulque nervoſa aliqua exciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fiſtula, vel exigua admodum relinquatur, ſumma cura providendum eſt. Ergo, cum jam ad cicatricem vulnus tendit, extentis jacere feminibus & cruribus oportet; niſi tamen molles arenoſive calculi fuerunt: ſub his enim tardius veſica purgatur. Ideoque diutius plagam patere neceſſarium eſt; & tum demum,

l. 3. M. F. P. *modica.* *l.* 10. M. P. *venire.* *l.* 15. M. *agendus eſt.* *l.* 30. M. F. *vulnus intendit.*

demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perduci.

Quod, ſi antequam veſica purgata eſt, orae ſe glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt; vulnus digitis vel averſo ſpecillo diducendum eſt; ut torquentibus exitus detur. Hiſque effuſis, cum diutius pura urina deſcendit, tum demum, quae cicatricem inducant, imponenda ſunt, extendendique, ut ſupra docui, pedes, quam maxime juncti.

Quod ſi fiſtulae metus ex his cauſis, quas propoſui, ſubeſſe videbitur, quo facilius claudatur ea, vel certe coanguſtetur, in anum quoque danda plumbea fiſtula eſt; extentiſque cruribus femina talique inter ſe deliganda ſunt, donec, qualis ſutura eſt, cicatrix ſit.

Cap. XXVIII.

Si Naturalia feminarum non admittunt concubitum, quomodo curari conveniat [1]

Et hoc quidem commune eſſe maribus & feminis poteſt. Proprie vero quaedam ad feminas pertinent: ut in primis, quod † earum naturalia nonnunquam, inter ſe glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinus in utero matris: interdum [2] exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris ſaneſcendo junctis. Si ex utero eſt, membrana ori vulvae oppoſita eſt: ſi ex ulcere, caro id replevit.

Opor-

---

l. 5. M. P. *adverſo*. *l.* 7. M. F. P. *tum*. *l.* 8. M. F. P. *deſcendat*. *l.* 10. M. F. P. *vincti*. *l.* 16. F. *futura*.

1 Aeginet. VI. 72. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 96. Hipp. de Steril. XIII. 1. Idem de Natur. Mulieb. VI. Joan. Wierus Obſerv. L. 1. p. 935. 2 Hipp. I. de Morb. Mul. T. LXVIII.

Oportet autem membranam duabus lineis, inter se transversis, incidere ad similitudinem literae [1] x, magna cura habita, ne urinae iter violetur: deinde undique eam membranam excidere. At, si caro increvit, necessarium est recta linea patefacere: tum ab ora † vel vulsella vel hamo apprehensam, tanquam habenulam, excidere: & intus implicitum in longitudinem linamentum (λημνίσκον Graeci vocant) in aceto tinctum demittere, supraque succidam lanam aceto madentem deligare: tertio die solvere, & vulnus, sicut alia vulnera, curare. Cumque jam ad sanitatem tendet, plumbeam fistulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare: supraque idem medicamentum injicere; donec ad cicatricem plaga perveniat.

CAP. XXIX.

Qua ratione partus emortuus ex utero excutiatur [2]

UBI concepit autem aliqua, si jam prope maturus partus intus emortuus est, neque excidere per se potest, adhibenda curatio est. Quae numerari inter difficillimas potest. nam & summam prudentiam moderationemque desiderat, & maximum periculum affert. Sed ante omnia vulvae natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facile cognoscitur.

Oportet autem ante omnia [3] resupinam mulierem transverso lecto sic collocare, ut femi-

l. 5. M. F. P. *Ac. l.* 13. M. F. P. *ulcus &c. l.* ead. M. F. P. *ulcera. l.* 20. M. F. P. *qua curatione. l.* 22. M. F. P. *concipit.*

1 Chiasmus vocatur ab Aeginet. VI. 51, 65. & ab aliis. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 83.
2 Aeginet. VI. 74. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.
3 Hippocr. I. de Morb. Mul. T. XCIV. 4.

feminibus ejus ipsius ilia comprimantur, quo fit, ut & imus venter in conspectu medici sit, & infans ad os vulvae compellatur; quae, emortuo partu, id comprimit: ex intervallo vero paululum dehiscit. Hac occasione usus medicus, unctae manus indicem digitum primum debet inserere, atque ibi continere, donec iterum os adaperiatur, rursusque alterum digitum demittere debebit, & per easdem occasiones alios, donec tota esse intus manus possit. Ad cujus rei facilitatem multum confert & magnitudo vulvae, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum praesertim intus nonnunquam etiam duae manus dari debeant.

Pertinet etiam ad rem, quam calidissimum esse imum ventrem, & extrema corporis; neque dum inflammationem accepisse, sed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam, si corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, nisi aegerrime potest; sequiturque saepe cum vomitu, & cum tremore, mortifera nervorum distentio. Verum intus emortuo corpori manus injecta protinus habitum ejus sentit. nam aut in caput, aut in pedes conversum est, aut in transversum jacet: fere tamen sic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo sit.

Medici vero propositum est, ut infantem manu dirigat vel in caput[1], vel etiam in pedes, si forte aliter compositus est. Ac, si nihil aliud est, manus vel pes apprehensus, corpus rectius

l. 5. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. P. *dehiscere.* *l.* 8. F. *iterum id os.* M. P. *iterum ad nos.* *l.* 12. M. F. P. *facultatem.* . 19. Alii *cepisse.* *l.* 31. M. F. P. *eum,* *l.* 32. Alii *manus,*

1 Hippocr. I. de Morb. Mul. XCV. 2.

rectius reddit. nam manus in caput, pes in pedes eum convertet. Tum, ſi caput proximum eſt, † demitti debet uncus, undique laevis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri, vel ori, interdum etiam fronti recte injicitur: deinde attractus infantem educit. Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet. nam, ſi compreſſo vulvae ore id tentatum eſt, non emittente eo, infans abrumpitur, & unci acumen in ipſum os vulvae delabitur, ſequiturque nervorum diſtentio, & ingens periculum mortis. Igitur, compreſſa vulva, conquieſcere; hiante, leniter trahere oportet; & per has occaſiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus uncum; ſiniſtra, intus poſita, infantem ipſum, ſimulque dirigere eum debet.

Solet etiam evenire, ut is infans [1] humore diſtendatur; exque eo profluat foedi odoris ſanies. Quod ſi tale eſt, indice digito corpus illud forandum eſt, ut, effuſo humore extenuetur: tum id leniter per ipſas manus recipiendum eſt. nam uncus injectus putri corpuſculo facile elabitur. in quo quid periculi ſit, ſupra poſitum.

Sed in pedes quoque converſus infans non difficulter extrahitur. namque his apprehenſis per ipſas manus commode educitur.

Si vero tranſverſus eſt, neque dirigi potuit, uncus alae injiciendus, paulatimque attrahendus eſt. Sub quo fere cervix replicatur, retroque caput ad reliquum corpus ſpectat.

---

l. 25. M. F. P. *facile hebeti corpuſculo elevabitur.* *l.* 28. M. F. P. *quibus.* *l.* 34. M. F. P. *ac.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.

ſpectat. Remedio eſt, cervix praeciſa; ut ſeparatim utraque pars auferatur. Id unco fit. qui, priori ſimilis, in interiore tantum parte per totam aciem exacuitur. Tum id agendum eſt, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia fere, majore parte extracta, caput in vacuam vulvam prolabitur, extrahique ſine ſummo periculo non poteſt.

Si tamen id incidit, ſuper ventrem mulieris duplici panniculo injecto, valens homo, non imperitus, a ſiniſtro latere ejus debet aſſiſtere, & ſuper imum ventrem ejus duas manus imponere, alteraque alteram premere. quo fit, ut illud caput ad os vulvae compellatur, idque tum eadem ratione, quae ſupra poſita eſt, unco extrahi poſſit.

At, ſi pes alter juxta repertus eſt, alter retro cum corpore eſt, quicquid prolapſum eſt, [1] paulatim abſcindendum eſt. Et, ſi clunes os vulvae urgere coeperunt, iterum retro repellendae ſunt, conquiſituſque pes ejus adducendus. Aliaeque etiamnum difficultates faciunt, ut, qui ſolidus non exit, conciſus eximi debeat.

Quoties autem infans protractus eſt, tradendus miniſtro eſt. Is eum ſupinis manibus ſuſtinere, medicus deinde ſiniſtra manu leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum ſequi uſque ad eas, quas Secundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hiſque ultimis apprehenſis, venulas membranulaſque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, &, ſi quid intus

l. 3. M. F. P. *interiorem*. *l.* ead. M. F. P. *partem*. *l.* 10. M. P. *intecto*. *l.* 15. M. F. P. om. *tum*. *l.* 16. M. F. P. *extrahitur*. *l.* 18. M. F. P. *protractum*. *l.* 21. M. F. *conquitiuſque*. *l.* 31. F. *iſque*.

1 Hippocrat. I. de Morb. XCVI.

intus praeterea concreti ſanguinis remanet. Tum compreſſis in unum feminibus, illa in conclavi collocanda eſt, modicum calorem, ſine ullo perflatu, habente. Super imum ventrem ejus imponenda lana ſuccida, in aceto & roſa tincta. Reliqua curatio talis eſſe debet, qualis in inflammationibus, & in his vulneribus, quae in nervoſis locis ſunt, adhibetur.

CAP. XXX.

De Ani vitiis.

ANI quoque vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manus auxilium deſiderant. 414. Ergo, ſi qua fiſſa in eo vetuſtate induruerunt, 399, 23. jamque callum habent, commodiſſimum eſt, ducere alvum; tum ſpongiam calidam admovere, ut relaxentur illa, & foras prodeant: ubi in conſpectu ſunt, ſcalpello ſingula excidere, & ulcera renovare: deinde imponere linamentum molle, & ſuper linteolum illitum melle; locumque eum molli lana implere, & ita vincire: altero die, deincepsque caeteris, lenibus medicamentis uti; quae ad recentia eadem vitia neceſſaria eſſe, alias propoſui: utique per primos dies ſorbitionibus eum ſuſtinere, paulatim deinde cibis adjicere aliquid, generis tamen ejus, quod eodem loco praeceptum eſt. Si quando autem ex inflammatione pus in his oritur, ubi primum id apparuit, incidendum eſt; ne anus ipſe ſuppuret. Neque tamen ante properandum eſt. nam, ſi crudum inciſum eſt, in-

---

l. 1. M. F. P. om. *in.* *l.* 4. M. F. *praeflatu.* *l.* 9. M. F. P. *adhibeatur.* *l.* 11. M. F. P. addunt *& eorum curatione.* *l.* 14. M. F. P. *ſciſſa.* *l.* 20. Alii *removere.* *l.* 23. M. F. P. *eum.* *l.* 26. M. F. P. *poſui: & utique.*

inflammationi multum accedit, & puris aliquanto amplius concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibis, iisdemque medicamentis opus est.

2 *De Condylomatis.* [1]

400, 14. At tubercula, quae κονδυλώματα appel-
403, 11. lantur, ubi induruerunt, hac ratione curantur. Alvus ante omnia ducitur. Tum vulsella tuberculum apprehensum, juxta radices exciditur. Quod ubi factum est, eadem sequuntur, quae supra post curationem adhibenda esse proposui: tantummodo, si quid increscit, squama aeris coërcendum est.

3. *De Haemorrhoidibus.* [2]

401, 22. Ora etiam venarum, fundentia sanguinem, sic tolluntur. Ubi sanguini, qui effluit, sanies adjicitur, alvus acribus ducitur; quo magis ora promoveantur. eoque fit, ut omnia vasa, quasi capitula conspicua sint. Tum, si capitulum exiguum est, basimque tenuem habet, adstringendum lino paulum supra est, quam ubi cum ano committitur, imponendaque spongia ex aqua calida est, donec id liveat: deinde aut ungue, aut scalpello, supra nodum id exulcerandum est. Quod nisi factum est, magni dolores subsequuntur: interdum etiam urinae difficultas. Si id majus est, & basis latior, hamulo uno aut altero excipiendum est, paululumque supra basim incidendum: neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum est. quod consequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit.

---

l. 1. M. F. P. *inflammationis.* *l.* 5. M. F. P. *De condylomatum curatione.* *l.* 11. M. F. *sequitur.* *l.* 15. M. P. F. ignorant *De haemorrhoidibus.* *l.* 18. M. F. P. *acrius.* *l.* 19. M. F. P. *orae.* *l.* ead. Alii, Rouseus *omnes venae.* *l.* 20. M. F. P. *vela.* *l.* 23. M. F. P. *imponenda.* *l.* 24. M. F. P. om. *ex.* *l.* 25. M. F. P. *libeat.* *l.* 30. M. F. P. *paulumque.*

1 Aeginet. VI. 80. 2 Aeginet. VI. 79.

ducit. Qua inciſum eſt, acus debet immitti, infraque eam lino id capitulum alligari. Si duo triave ſunt, intimum quodque primum curandum eſt: ſi plura, non omnia ſimul; ne tempore eodem undique tenerae cicatrices ſint. Si ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia: deinde linamentum imponendum, ungenda femina, & inguina, & quicquid juxta ulcus eſt, ceratumque ſuperdandum, & farina hordeacea calida implendus is locus, & ſic deligandus eſt. Poſtero die is deſidere in aqua calida debet, eodemque cataplaſmate foveri. Ac bis die, & ante curationem, & poſt eam, coxendices ac femina liquido cerato perungenda ſunt; tepidoque is loco continendus. Interpoſitis quinque aut ſex diebus, oriculario ſpecillo linamenta educenda, &, ſi capitula ſimul non exciderunt, digito promovenda: tum lenibus medicamentis, iiſdemque, quae alibi poſui, ulcera ad ſanitatem perducenda. Finito vitio, quemadmodum agendum eſſet, jam alias ſuperius expoſui.

CAP. XXXI.

De Varicibus. [1]

Ab his ad crura proximus tranſitus eſt. In quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem & earum venularum, quae in capite nocent; & eorum varicum, qui in ventre ſunt, curationem diſtuli: quoniam ubique eadem eſt. Igitur vena omnis, quae noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu exciditur. Si

---

l. 3. M. F. P. *imum.* *l.* 10. M. F. P. *eſt.* *l.* 11. M. P. *locus eſt.* *l.* 14. M. F. P. *cervices.* *l.* 18. M. F. P. om. *&.* *l.* 25. M. F. P. *De varicum curatione.*

1 Aeginet. VI. 82.

Si recta; Si quamvis tranſverſa, tamen ſimplex; ſi modica eſt, melius aduritur. Si curva eſt, & velut in orbes quoſdam implicatur, pluresve inter ſe involvuntur, utilius excidere eſt.

Adurendi ratio haec eſt. Cutis ſuperinciditur: tum, patefacta vena, tenui & retuſo ferramento candente modice premitur; vitaturque, ne plagae ipſius orae adurantur: quas reducere hamulis facile eſt. Id interpoſitis fere quaternis digitis per totum varicem fit: & tum ſuperponitur medicamentum, quo aduſta ſanantur.

At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione ſuper venam inciſa, hamulo orae excipiuntur; ſcalpelloque undique a corpore vena diducitur; caveturque, ne inter haec ipſa laedatur; eique retuſus hamulus ſubjicitur; interpoſitoque eodem fere ſpacio, quod ſupra poſitum eſt, in eadem vena idem fit: quae, quo tendat, facile hamulo extento cognoſcitur.

Ubi jam idem, quacunque varices ſunt, factum eſt, uno loco adducta per hamulum vena praeciditur: deinde, qua proximus hamus eſt, attrahitur & evellitur; ibique rurſus abſcinditur. Ac ſic undique varicibus crure liberato, tum plagarum orae committuntur, & ſuper emplaſtrum glutinans injicitur.

---

l. 1. M. F. P. *recta eſt.* *l.* 5. M. F. P. *eximere.* *l.* 12. M. F. P. *ſuperimponitur.* *l.* 26. M. F. P. *ibi.* *l.* 27. *abſciditur.*

CAP.

CAP. XXXII.

De Digitis cohaerentibus, & curvatis.

AT, ſi digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem poſtea cohaeſerunt, ſcalpello diducuntur: dein ſeparatim uterque non pingui emplaſtro circumdatur: atque ita per ſe uterque ſaneſcit.

Si vero fuit ulcus in digito, poſteaque male inducta cicatrix curvum eum reddidit; primum malagma tentandum eſt: dein, ſi id nihil prodeſt (quod & in veteri cicatrice, &, ubi nervi laeſi ſunt, evenire conſuevit) videre oportet, nervine id vitium, an cutis ſit. Si nervi eſt, attingi non debet: neque enim ſanabile eſt. Si cutis, tota cicatrix excidenda eſt, quae fere calloſa efficit, ut extendi digitus non poſſit. Tum rectus ſic ad novam cicatricem perducendus eſt.

CAP. XXXIII.

De Gangraena.

GANGRAENAM inter ungues alaſque, aut inguina naſci; &, ſi quando medicamenta vincuntur, membrum praecidi oportere, alio loco mihi dictum eſt.

Sed id quoque cum periculo ſummo fit. 304, 23. nam ſaepe in ipſo opere, vel profuſione ſanguinis vel animae defectione moriuntur. Verum hic quoque nihil intereſt, an ſatis tutum praeſidium ſit, quod unicum eſt. Igitur

l. 2. M. F. P. *Curatio digitorum cohaerentium.* *l.* 10. M. F. P. *fit.* *l.* 11. M. F. P. *reddit.* *l.* 19. M. F. P. *digitum.* *l.* ead. M. F. P. *patiatur.* *l.* 23. M. F. P. *De gangraenae curatione.* *l.* 32. M. P. *ſitis.*

Igitur inter sanam vitiatamque partem incidenda scalpello caro usque ad os est sic, ut neque contra ipsum articulum id fiat, & potius ex sana parte aliquid excidatur, quam ex aegra relinquatur. Ubi ad os ventum est, reducenda ab eo sana caro, & circa os subsecanda est, ut ea quoque parte aliquid ossis nudetur: dein id serrula praecidendum est, quam proxime sanae carni etiam inhaerenti: ac tum frons ossis, quam serrula exasperavit, laevanda est, supraque inducenda cutis. quae sub ejusmodi curatione laxa esse debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, & supra id spongia ex aceto deliganda. Caetera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus non moveri debet, praeceptum est.

LIBER OCTAVUS.

Cap. I.

De positu & figura Ossium totius humani corporis.

SUPEREST ea pars, quae ad ossa pertinet. Quae quo facilius accipi possit, prius positus figurasque eorum indicabo. Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinsecus gibba, utrinque laevis, &, qua cerebri [1] membranam contegit, &, qua cute, capillum gignente, conte-

---

l. 8. M. F. P. *os.* *l.* 18. M. F. P. om. *non.* *l.* 20. F. *Cornelii Celsi de Medicina liber octavus.* P *Artium Aurelii Cornelii Celsi liber octavus.* *l.* 22. M. F. P. om. *ossium.*

1 Graeci μενίγγας, Macrob. Saturn. *lib.* 7. *Omentum* vocant.

tegitur. Eaque ſimplex, ab occipitio & temporibus; duplex uſque in verticem a fronte, eſt. Oſſaque ejus, ab exterioribus, dura; ab interioribus, quibus inter ſe connectuntur, molliora ſunt. Interque ea venae diſcurrunt, quas his alimentum ſubminiſtrare, credibile eſt.

Raro autem calvaria ſolida, ſine [1] ſuturis eſt: locis tamen aeſtuoſis facilius invenitur. & id caput firmiſſimum, atque a dolore tutiſſimum eſt: ex caeteris, quo ſuturae pauciores ſunt, eo capitis valetudo commodior eſt. neque enim certus earum numerus eſt, ſicut nec locus quidem. Fere tamen duae, ſuper aures, tempora a ſuperiore capitis parte diſcernunt: tertia, ad latera per verticem tendens, occipitium a ſummo capite diducit: quarta, ab eodem vertice per medium caput ad frontem procedit; eaque modo ſub imo capillo deſinit, modo frontem ipſam ſecans inter ſupercilia finitur. Ex his caeterae quidem ſuturae in unguem committuntur: hae vero, quae ſuper aures tranſverſae ſunt, totis oris paulatim extenuantur; atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. Craſſiſſimum vero in capite os poſt aurem eſt; qua capillus, ut veriſimile eſt, ob idipſum non gignitur. Super hos quoque muſculos, qui tempora contegunt, os medium, in exteriorem partem inclinatum, poſitum eſt. At facies ſuturam habet maximam. quae a tempore incipiens, per medios oculos, nareſque tranſverſa pervenit ad alterum tempus.

l. 3. F. M. *exterioribus partibus.* *l.* 12. *etiam* legit Pauw p. 6. *l.* 13. M. F. P. *ne.* *l.* 17. M. F. P. *aures.* *l.* 25. *aſſidens* legit Pauw p. 12. *l.* 26. M. P. *quia.* *l.* 28. M. F. P. *ſub iis.* *l.* ead. M. F. P. *muſculis.* *l.* 29. *connectunt* legit Pauw p. 12. *l.* ead. M. F. P. *connectunt.*

1 Nonnunquam tamen obſervatur, uti variis exemplis probat Vertunianus ad Hippocr. de Vulneribus Capitis, pag. 45.

pus. A qua breves duae ſub interioribus angulis deorſum ſpectant. Et malae quoque in ſumma parte ſingulas tranſverſas ſuturas habent. A mediiſque naribus, aut ſuperiorum dentium gingivis, per medium palatum una procedit; aliaque tranſverſa idem palatum ſecat. Et ſuturae quidem in plurimis hae ſunt.

Foramina autem, intra caput, maxima oculorum ſunt; deinde narium; tum quae in auribus habemus. Ex his, quae oculorum ſunt, recta ſimpliciaque ad cerebrum tendunt. Narium duo foramina oſſe medio diſcernuntur. ſiquidem haec primum a ſuperciliis, anguliſque oculorum, oſſe inchoantur ad tertiam fere partem: deinde in cartilaginem verſa, quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur. Sed ea foramina, quae a ſummis ad intimas nares ſimplicia ſunt, ibi rurſus in bina itinera dividuntur: aliaque ex his, ad fauces pervia, ſpiritum & reddunt & accipiunt; alia ad cerebrum tendunt. In ultima parte in multa & tenuia foramina diſſipantur, per quae ſenſus odoris nobis datur. In aure quoque primo rectum & ſimplex iter procedendo flexuoſum fit. Quod juxta cerebrum in multa & tenuia foramina diducitur, per quae facultas audiendi eſt. Juxta ea duo parvuli quaſi ſinus ſunt; ſuperque eos finitur os, quod tranſverſum a genis tendens, ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur. Jugale appellari poteſt ab eadem ſimilitudine, a qua id Graeci

---

l. 17. M. P. *cartilagine.* *l.* ead. M. F. P. *verſae.* *l.* 20. M. F. P. *imas.* *l.* 28. M. F. P. *quod ipſum juxta.* *l.* 30. M. F. P. *juxtaque ea.*

Graeci ζυγῶδες appellant. Maxilla vero est molle os, eoque una est. Cujus eadem & media, & etiam ima pars, mentum est: a quo utrinque procedit ad tempora; solaque ea movetur. Nam malae cum toto osse, quod superiores dentes excipit, immobiles sunt. † Verum ipsius maxillae partes extremae quasi bicornes sunt. Alter processus, intra latior, vertice ipso tenuatur, longiusque procedens sub osse jugali subit, & super id temporum musculis illigatur. Alter brevior & rotundior, & in eo sinu, qui juxta foramina auris est, cardinis modo fit; ibique huc & illuc se inclinans maxillae facultatem motus praestat.

Duriores osse dentes sunt: quorum pars maxillae, pars superiori ossi malarum haeret. Ex his quaterni primi, quia secant, τομικοὶ a Graecis nominantur. Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere [1] maxillares quini sunt, praeterquam in iis, in quibus genuini, qui sero gigni solent, non increverunt. Ex his primores singulis radicibus, maxillares utique binis, quidam etiam ternis, quaternisve nituntur. Fereque longior radix breviorem dentem edit; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa est. Ex ea radice in pueris novus dens subit, qui multo saepius priorem expellit; interdum tamen supra infrave eum se ostendit.

Caput autem spina excipit. Ea constat ex vertebris quatuor & viginti. Septem in cer-

l. 6. M. F. P. *exigit*. Alii *facilitatem*. Male. Pauw p. 23. *l.* 19. M. F. *temnici*. *l.* 22. M. F. P. *quaterni*. *l.* 23. M. F. *tres ultimi*. P. *ultimi*. *l.* ead. *jam genuini*. Pauw. p. 26. *l.* 24. M. F. P. *priores*. *l.* 29. M. F. P. *exque ea*.

1 Militares i. e. molares vocat Soranus Ephesius, Isag. C. 17.

cervice ſunt, duodecim ad coſtas, reliquae quinque ſunt proximae coſtis. Hae teretes breveſque, ab utroque latere, proceſſus duos exigunt: mediae perforatae, qua ſpinae medulla cerebro commiſſa deſcendit. latera quoque inter duos proceſſus tenuibus cavis pervia, per quae a membrana cerebri ſimiles membranulae deducuntur. Omneſque vertebrae (exceptis tribus ſummis) a ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidentes ſinus habent: ab inferiore alios deorſum verſus proceſſus exigunt. Summa igitur protinus caput ſuſtinet, per duos ſinus receptis exiguis ejus proceſſibus. Quo fit, ut caput deorſum parvis tuberibus exaſperetur. Secunda ſuperioris parti inferiori inſeritur. Quod ad circuitum pertinet, pars ſumma anguſtiore orbe finitur. itaque ſuperior ſecundae circumdata in latera quoque caput moveri ſinit. Tertia eodem modo ſecundam excipit. Ex quo facilis cervici mobilitas eſt. Ac, ne ſuſtinere quidem caput poſſet, niſi utrinque recti valenteſque nervi collum continerent, quos καρότας Graeci appellant. ſiquidem horum inter omnes flexus alter ſemper intentus ultra prolabi ſuperiora non patitur. Jamque vertebra tertia tubercula, quae inferiori inſerantur, excipit. Caeterae proceſſibus deorſum ſpectantibus in inferiores inſinuantur, ac per ſinus, quos utrinque habent, ſuperiores accipiunt, multiſque nervis & multa cartilagine continentur. Ac ſic, uno flexu modico in pronum dato,

l. 4. *exſerunt* legit Pauw p. 32. *l.* 5. *ea* legit Pauw p. 32. *l.* ead. M. F. P. *circa*. *l.* 6. M. F. P. *per*. *l.* 7. M. F. P. *perviae*. *l.* 11. M. F. *deſidentis*. *l.* 15. M. F. P. *caput ſurſum deorſum*. *l.* ead. M. F. P. *verſum*. Pauw p. 64. legit *verſus*. *l.* 16. M. F. P. *ſuperiori*. Ita quoque Pauw p. 64. *l.* ead. M. F. P. *inferiore*. Pauw p. 64. legit *inferioris*. *l.* 17. M. P. om. *inſeritur*. *l.* 19. M. F. P. *ſummae*. *l.* 29. M. F. P. *exigit*. *l.* 34. M. P. *promptum*.

dato, caeteris negociis homo & rectus insistit, & alioqui ad necessaria opera curvatur.

Infra cervicem vero summa costa contra humeros sita est. Inde septem inferiores usque ad imum pectus perveniunt: haeque, primis partibus rotundae & leniter quasi capitulatae, vertebrarum tranversis processibus, ibi quoque paululum sinuatis, inhaerent: inde latescunt, & in exteriorem partem recurvatae paulatim in cartilaginem degenerant; eaque parte rursus in interiora leniter flexae committuntur cum osse pectoris. Quod valens ac durum a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & a praecordiis, jam ipsum quoque cartilagine mollitum, terminatur. Sub costis vero superioribus quinque (quas νόθας Graeci nominant) breves tenuioresque, atque ipsae quoque paulatim in cartilaginem versae, extremis abdominis partibus inhaerescunt; imaque ex his, majore jam parte nihil, nisi cartilago est.

Rursus, a cervice duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt: nostri † scutula operta; ὠμοπλάτας Graeci nominant. Ea in summis verticibus sinuata, ab his triangula, paulatimque latescentia ad spinam tendunt; &, quo latiora quaque parte sunt, hoc hebetiora. Atque ipsa quoque, in imo cartilaginosa, posteriore parte velut innatant; quoniam, nisi in summo, nulli ossi inhaerescunt. Ibi vero validis musculis nervisque constricta sunt.

At a summa costa paulo interius, quam

l. 2. M. F. P. *aliquid.* *l.* 4. M. F. P. *undecim.* *l.* 8. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. P. *insinuatis.* *l.* 9. M. F. P. *patescunt.* *l.* 13. M. F. *&.* *l.* 16. M. F. P. *prioribus.* *l.* 17. M. F. P. *ῥόας.* *l.* 24. M. F. P. *scoptula.* *l.* 29. M. *ac.*

quam ubi ea media eſt, os excreſcit, ibi quidem tenue, procedens vero, quo propius lato ſcapularum oſſi fit, eo plenius latiuſque eſt, paululum in interiora curvatum. quod protinus altera verticis parte modice intumeſcens, ſuſtinet jugulum. Id ipſum recurvum ac inter duriſſima oſſa numerandum, altero capite in eo, quod poſui, altero in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit, paululumque motu brachii movetur, & cum lato oſſe ſcapularum, infra caput ejus, nervis & cartilagine connectitur.

Hinc humerus incipit, extremis utrinque capitibus tumidus, mollis, ſine medulla, cartilaginoſus: medius teres, durus, medulloſus: leniter cavus, in priorem & interiorem; gibbus, in poſteriorem & exteriorem partem. Prior autem pars eſt, quae a pectore eſt: poſterior, quae ab ſcapulis: interior, quae ad latus tendit; exterior, quae ab eo recedit. quod ad omnes articulos pertinere, in ulterioribus patebit. † Superius autem humeri caput rotundius quam caetera oſſa, de quibus adhuc dixi, † verticillati ſcapularum oſſi inſeritur, ac majore parte extra id ſitum nervis deligatur. At inferius duos proceſſus habet: inter quos, quod medium eſt, magis etiam extremis partibus ſinuatur.

Quae res ſedem brachio praeſtat. quod conſtat ex oſſibus duobus. Radius, quem κερκίδα Graeci appellant, ſuperior breviorque, & primo tenuior, rotundo & leniter cavo capite exiguum humeri tuberculum recipit. quod ibi nervis & cartilagine contine-

l. 4. M. F. P. *& paulatim in exteriora.* *l.* 5. M. F. P. *propius.* *l.* 7. M. F. P. *id autem ipſum.* *l.* ead. *ac neque inter.* *l.* 10. M. F. P. *paulum.* *l.* 12. M. F. P. *cartilagini.* *l.* 16. M. F. P. *& in priorem & in exteriorem.* *l.* 17. M. F. om. *in poſteriorem &.* *l.* 24. M. F. P. *verticillatis.* *l.* ead. M. F. P. *oſſibus.* *l.* 25. M. F. P. *extranſitu.* *l.* 34. M. F. P. *atque.*

tinetur. Cubitus inferior longiorque, & primo plenior, in ſummo capite duobus quaſi verticibus extantibus in ſinum humeri, quem inter duos proceſſus ejus eſſe propoſui, ſe inſerit. †.Primo vero duo, radii & brachii, oſſa juncta paulatim dirimuntur, rurſuſque ad manum coëunt, modo craſſitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt. Dein radius, in caput cartilaginoſum conſurgens, in cervicem ejus inſinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paululum procedit. Ac, ne ſaepius dicendum ſit, illud ignorari non oportet, plurima oſſa in cartilaginem deſinere, nullum articulum non ſic finiri. Neque enim aut moveri poſſet, niſi laevi inniteretur; aut cum carne nerviſque conjungi, niſi ea media quaedam materia committeret.

In manu vero prima palmae pars ex multis minutiſque oſſibus conſtat, quorum numerus incertus eſt. Sed oblonga omnia, & triangula, ſtructura quadam inter ſe connectuntur, cum invicem ſuperior alterius planities ſit: eoque fit ex his unius oſſis paululum in interiora concavi ſpecies. Verum ex manu duo exigui proceſſus in ſinum radii conjiciuntur. Tum ex altera parte quinque oſſa recta, ad digitos tendentia, palmam explent. A quibus ipſi digiti oriuntur: qui ex oſſibus ternis conſtant. omniumque eadem ratio eſt. Interius os in vertice ſinuatur, recipitque exterioris exiguum tuberculum, nervique ea continent. A quibus

l. 5. M. F. P. *duobus.* *l.* ead. M. F. P. *radiis.* *l.* 6. M. F. P. om. *&.* *l.* 11. M. F. P. *verticem.* *l.* 12. M. F. *paulum.* *l.* 25. M. F. P. *alterius angulus: planities.* *l.* 26. M. F. P. *paulum.* *l.* 27. M. P. *ſinu.* *l.* 32. M. F. P. *verticem.*

bus orti ungues indureſcunt. Ideoque non oſſi, ſed carni magis radicibus ſuis inhaerent. At ſuperiores quidem partes ſic ordinatae ſunt.

Ima vero ſpina in coxarum oſſe deſinit; quod tranſverſum longeque valentiſſimum, vulvam, veſicam, rectum inteſtinum tuetur. Idque ab exteriore parte gibbum; ad ſpinam, reſupinatum; a lateribus, id eſt, in ipſis coxis, ſinus rotundos habet. A quibus oritur os, quod pectinem vocant; idque, ſuper inteſtina ſub pube tranſverſum, ventrem firmat: rectius in viris, recurvatum magis in exteriora in feminis, ne partum prohibeat.

Inde femina oriuntur. Quorum capita rotundiora etiam, quam humerorum ſunt; cum illa ex caeteris rotundiſſima ſint. Infra vero duos proceſſus a priore & a poſteriore parte habent. Dein dura, & medulloſa, & ab exteriore parte gibba, rurſus ab inferioribus quoque capitibus intumeſcunt: ſuperiora in ſinus coxae, ſicut humeri in ea oſſa, quae ſcapularum ſunt, conjiciuntur; tum infra introrſus leviter tendunt, quo aequalius ſuperiora membra ſuſtineant. Atque in eo inferiora quoque capita media ſinuantur, quo facilius excipi a cruribus poſſint. Quae commiſſura oſſe parvo, molli, cartilaginoſo tegitur. patellam vocant. Haec ſuper innatans, nec ulli oſſi inhaerens, ſed carne & nervis deligata, pauloque magis ad femoris os tendens, inter omnes crurum flexus juncturam tuetur.

Ipſum autem crus eſt ex oſſibus duobus.

Ete-

l. 3. M. F. P. *Ac. l.* 1. M. F. P. *deſidit. l.* 14. M. F. P. *format. l.* 19. M. F. *gibba habent. l.* 23. M. F. P. *leniter. l.* ead. M. F. *leniter intendunt. l.* 31. M. om. *os tendens.*

Etenim per omnia femur humero, crus vero brachio ſimile eſt: adeo ut habitus quoque & decor alterius ex altero cognoſcatur. quod ab oſſibus incipiens, etiam in carne reſpondet. Verum alterum os ab exteriore parte ſurae poſitum eſt: quod ipſum quoque ſura recte nominatur. Id brevius, ſupraque tenuius, ad ipſos talos intumeſcit. Alterum a priore parte poſitum, cui tibiae nomen eſt, longius & in ſuperiore parte plenius, ſolum cum femoris inferiore capite committitur; ſicut cum humero cubitus. Atque ea quoque oſſa, infra ſupraque conjuncta, media, ut in brachio dehiſcunt.

Excipitur autem crus infra oſſe ex tranſverſo talorum; idque ipſum ſuper os calcis ſitum eſt. quod quadam parte ſinuatur, quadam exceſſus habet, & procedentia ex talo recipit, ut in ſinum ejus inſeritur. Idque ſine medulla durum, magisque in poſteriorem partem projectum, teretem ibi figuram repraeſentat. Caetera oſſa pedis ad eorum, quae in manu ſunt, ſimilitudinem inſtructa ſunt. Plantae palmis, digiti digitis, ungues unguibus reſpondent.

CAP. II.

Oſſa vitiata & corrupta quibus ſignis cognoſcantur, & qua ratione curentur.

OMNE autem os, ubi injuria acceſſit, aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut colliditur, aut de loco movetur. Id, quod vitiatum eſt, pri-

l. 6. M. F. P. *ſupra.* *l.* 7. M. F. P. *ſupra.* *l.* 19. M. F. P. *&.* *l.* 24. M. F. *palmae.* *l.* 33. M. F. P. om. *de.*

primo fere pingue fit, deinde vel [1] nigrum, vel cariosum. quae, supernatis gravibus ulceribus aut fistulis, hisque vel longa vetustate, vel etiam cancro occupatis, eveniunt. Oportet autem ante omnia os nudare, ulcere exciso, &, si latius est ejus vitium, quam ulcus fuit, carnem subsecare, donec undique os integrum patefiat: tum id, quod pingue est, semel iterumve satis est admoto ferramento adurere, ut ex eo squama secedat; aut radere, donec jam aliquid cruoris ostendatur, quae integri ossis nota est. nam necesse est aridum fit id, quod vitiatum est. Idem in cartilagine quoque laesa faciendum est. siquidem ea quoque scalpello radenda est, donec integrum id sit, quod relinquitur. Deinde, sive os sive cartilago rasa est, nitro bene trito respergendum est. Neque alia facienda sunt, ubi caries, nigritiesve in summo osse est. siquidem id vel paulo diutius eodem ferramento adurendum, vel radendum est. qui radit haec, audacter imprimere ferramentum debet, ut & agat aliquid, & maturius desinat. Finis est, cum vel ad album os, vel ad solidum ventum est. Albo finiri ex nigritie vitium, soliditate quadam ex carie, manifestum est. Accedere etiam cruoris aliquid integro, supra dictum est. Si quando autem altius descenderit utrumlibet, dubium est.

In carie quidem expedita cognitio est, si specillum tenue in foramina demittitur; quod magis minusve intrando, vel in summo cariem esse, vel altius descendisse, testatur.

Colligi

l. 8. M. F. P. *pateat.* *l.* 10. M. F. P. *statu.* *l.* 11. M. F. P. *aut eradere.* *l.* 12. M. P. *integrioris.* *l.* 16. M. F. P. *relinquatur.* *l.* 32. M. F. P. om. *si.* *l.* ead. M. F. P. *foramen.*

1 Aph. VII. 2.

Colligi idem poteſt etiam ex dolore, & ex febre, quae ubi mediocria ſunt, illa alte deſcendiſſe non poteſt. Manifeſtior tamen adacta terebra fit. nam finis vitii eſt, ubi ſcobis nigra eſſe deſiit. Igitur, ſi caries alte deſcendit, per terebram urgenda crebris foraminibus eſt, quae altitudine vitium aequent: tum in ea foramina demittenda candentia ferramenta ſunt, donec ſiccum os ex toto fiat. ſimul enim & poſt haec ſolvetur ab inferiore oſſe, quodcumque vitiatum eſt; & is ſinus carne replebitur; & humor aut nullus poſtea feretur, aut mediocris.

Sin autem nigrities eſt, aut ſi caries ad alteram quoque partem oſſis tranſit, oportet excidi. Idem quoque in carie, ad alteram partem oſſis penetrante, fieri poteſt. Sed quod totum vitiatum, totum eximendum eſt. Si inferior pars integra eſt, eatenus, quod corruptum eſt, excidi debet. Item ſive capitis, ſive pectoris os, ſive coſta carioſa eſt, inutilis uſtio, ſed excidendi neceſſitas eſt. Neque audiendi ſunt, qui oſſe nudato, diem tertium expectant, ut tunc excidant. ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaque, quantum fieri poteſt, eodem momento & cutis incidenda eſt, & os detegendum, & omni vitio liberandum eſt. Longeque perniciosiſſimum eſt, quod in oſſe pectoris eſt: quia vix, etiamſi recte ceſſit curatio, veram ſanitatem reddit.

CAP.

---

l. 1. M. F. P. *nigrities colligi quidem.* *l.* 9. M. F. P. *donec inde ſiccum.* *l.* 10. M. F. P. *poſt haec & reſolvetur.* *l.* 17. M. F. P. *excidi. Atque idem.* *l.* 23. M. F. P. *vitio eſt &.*

CAP. III.

Quomodo os excidatur; & de Modiolo, & Terebra, ferramentis ad id paratis.

EXCIDITUR vero os duobus modis. Si parvulum est, quod laesum est, [1] modiolo, quem χοινίκιον Graeci vocant: si spatiosius, terebris. Utriusque rationem proponam. Modiolus ferramentum concavum, teres, est, imis oris serratum: per quod medium clavus, ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur. Terebrarum autem duo genera sunt: alterum simile ei, quo fabri utuntur: alterum capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde subito latius fit; atque iterum ab alio principio paulo minus quam aequaliter sursum procedit.

Si vitium in angusto est, quod comprehendere modiolus possit, ille potius aptatur. At, si caries subest, medius clavus in foramen demittitur. Si nigrities, angulo scalpri sinus exiguus fit, qui clavum recipiat, ut, eo insistente, circumactus modiolus delabi non possit: deinde his habena quasi terebra, convertitur. Estque quidam premendi modus, ut & foretur, & circumagatur: quia, si leviter imprimitur, parum proficit; si graviter, non movetur. Neque alienum est, instillare paululum rosae, vel lactis, quo magis lubrico circumagatur. quod ipsum tamen, si copiosius est, aciem ferramenti hebetat. At, ubi jam iter modiolo impressum est, medius clavus educitur, & ille per

---

l. 6. M. *spatiosus.* P. *spatiosum.* *l.* 9. M. F. P. *ferratum.* *l.* 20. M. F. P. *&.* *l.* 22. M. P. *fit.* *l.* 24. *quid in premendi modo*, Pauw, p. 85. *l.* 28. M. F. P. *paulum.* *l.* 31. M. F. *inter.* *l.* 32. M. F. P. *pressum.*

1 Vide Francisc. Verrunian. Comment. in Hippocr. Lib. de cap. vulner. p. 89. 90. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. 1. c. 2.

per ſe agitur. deinde, cum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt, modiolus removetur.

At, ſi latius vitium eſt, quam ut illo comprehendatur, terebra res agenda eſt. Ea foramen fit in ipſo fine vitioſi oſſis atque integri: deinde alterum non ita longe, tertiumque, donec tactus is locus, qui excidendus eſt, his cavis cinctus ſit. atque ibi quoque, quatenus terebra agenda ſit, ſcobis ſignificat. Tum exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus id, quod inter utrumque medium eſt, excidit; ac ſic ambitus ſimilis ei fit, qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. Utro modo vero id circumductum eſt, idem exciſorius ſcalper, & in oſſe corrupto planus, ſummam quamque teſtam laevet, donec integrum os relinquatur.

Vix unquam nigrities integrum, caries per totum os perrumpit, maximeque ubi vitiata calvaria eſt. Id quoque vitii ſpecillo ſignificatur, quod depreſſum in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet, & renitens aliquid invenit, & madens exit. Si pervium invenit, altius deſcendens inter os & membranam, nihil oppoſitum invenit, educiturque ſiccum: non quo non ſubſit aliqua vitioſa ſanies; ſed quoniam ibi, ut in latiore ſede, diffuſa ſit.

Sive autem nigrities, quam terebra detexit, ſive caries, quam ſpecillum oſtendit, os tranſit, modioli quidem uſus fere ſupervacuus eſt; quia latius pateat neceſſe eſt, quod tam

l. 4. leg. *Ac ſic*, Pauw, p. 87. *l.* 8. M. P. *totus*. *l.* 11. M. F. P. *tunc*. *l.* 18. M. F. *laeſit*. P. *laedit*. Al. *laevigat*, *leviget*, Pauw, p. 87. *l.* 22. M. F. P. *ſigni*. *l.* 23. M. F. P. *qui*. *l.* ead. M. F. P. *depreſſus*. *l.* 25. M. F. P. *& ob id renitens*. *l.* 28. M. F. P. *ſiccus*.

tam alte processit. Terebra vero ea, quam secundo loco posui, utendum; eaque, ne nimis incalescat, subinde in aquam frigidam demittenda est. Sed tum majore cura agendum est; cum jam aut simplex os dimidium perforatum est; aut in duplici superius. illud spatium ipsum; hoc sanguis significat. Ergo tum lentius ducenda habena, suspendendaque magis sinistra manus est, & saepius attollenda, & foraminis altitudo consideranda, ut, quandocunque os perrumpitur, [1] sentiamus, neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana laedatur: ex quo graves inflammationes, cum periculo mortis [2] oriuntur.

Factis foraminibus, eodem modo media septa, sed multo circumspectius, excidenda sunt; ne forte angulus scalpri eandem membranam violet; donec fiat aditus, per quem membranae custos immittatur. μηνιγγοφύλακα Graeci vocant. lamina autem aenea est, firma, paululum resima, ab exteriore parte laevis. Quae demissa sic, ut exterior pars ejus cerebro propior sit, subinde ei subjicitur, quod scalpro discutiendum est: ac, si excipit ejus angulum, ultra transire non patitur: eoque & audacius, & tutius, scalprum malleolo subinde medicus ferit, donec excisum undique os, eadem lamina levetur, tollique sine ulla noxa cerebri possit. Ubi totum os ejectum est, circumradendae laevandaeque sunt orae, & si quid scobis membranae insedit, colligendum. Ubi, superiori parte sublata, inferior relicta est, non

l. 1. M. F. P. *jam.* *l.* 17. M. F. P. *saepe.* *l.* 20. M. F. μηνιγγοφύλακας. *l.* 21. M. P. om. *autem.* *l.* 22. M. F. P. *paulum.* *l.* 23. M. F. P. *est.* *l.* 30. M. P. *potest.* *l.* 32. M. F. P. *quis.*

1 *Periclitemur*, hoc est, probemus, Vertunian. p. 92. 2 Aph. VI. 18.

non orae tantum, ſed os quoque totum laevandum eſt, ut ſine noxa poſtea cutis increſcat, quae aſpero oſſi innaſcens protinus non ſanitatem, ſed novos dolores movet. Patefacto cerebro, qua ratione agendum ſit, dicam, cum ad fracta oſſa pervenero. Si baſis aliqua ſervata eſt, ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia, quae recentibus vulneribus accommodantur; ſupraque imponenda lana ſuccida, oleo atque aceto madens. Ubi tempus proceſſit, ab ipſo oſſe caro increſcit, eaque factum manu ſinum complet. Si quod etiam os aduſtum eſt, a parte ſana recedit; ſubitque inter integram atque emortuam partem caruncula, quae, quod abſceſſit, expellat. eaque fere, quia teſta tenuis & anguſta eſt, λεπὶς, id eſt, ſquama, a Graecis nominatur.

Poteſt etiam evenire, ut ex ictu neque findatur os, neque perfringatur; ſed ſummum tantum collidatur, exaſpereturque. Quod ubi incidit, radi & laevari ſatis eſt. Haec quamvis maxime fiunt in capite, tamen caeteris quoque oſſibus communia ſunt; ut ubicunque idem incidet, eodem remedio ſit utendum. At, cum ea fracta, fiſſa, forata, colliſa ſunt, quaſdam proprias in ſingulis generibus, quaſdam communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam, initio ab eadem calvaria accepto.

CAP.

---

l. 1. M. F. P. *ora.* *l.* 3. M. F. *oſſe.* *l.* 6. F. *venero.* *l.* 12. M. F. P. *ore.* *l.* 18. M. F. P. *ſquama, id eſt,* λεπὶς. *l.* 21. M. F. P. *tamen.* *l.* 27. M. F. P. *fini.*

CAP. IV.

De Calvaria fracta. [1]

IGITUR, ubi calvaria percussa, protinus requirendum est, [2] num bilem is homo vomuerit; num [3] oculi ejus obcaecati sint; num obmutuerit; num per nares auresve sanguis ei effluxerit; num conciderit; num sine sensu quasi dormiens jacuerit. Haec enim non nisi osse fracto eveniunt. Atque, ubi inciderunt, scire licet, necessariam, sed difficilem curationem esse. Si vero etiam torpor [4] accessit; si mens non constat, si nervorum vel resolutio vel distentio secuta est; verisimile est, etiam cerebri membranam esse violatam: eoque in angusto magis spes est. At, si nihil horum secutum est, & jam potest dubitari, an os fractum sit; & protinus considerandum est, lapide, an ligno, an ferro, an alio telo percussum sit, & hoc ipso laevi an aspero, mediocri an vastiore, vehementer an leviter. quia quo mitior ictus fuit, eo facilius os ei restitisse credibile est. Sed nihil tamen melius est, quam certiore id nota explorare. Ergo, qua plaga est, demitti specillum oportet, neque nimis tenue, neque acutum; ne, cum in quosdam naturales sinus inciderit, opinionem fracti ossis frustra faciat: neque nimis plenum; ne parvulae rimulae fallant. Ubi specillum ad os venit, si nihil nisi laeve & lubricum occurrit, integrum id videri potest: si quid asperi est, utique qua suturae non sint, fractum os esse testatur. A su-

---

l. 2. M. F. P. *De calvariae fractae curatione*. *l.* 3. omnes edit. *pertusa*. *l.* 3. M. F. P. *ea*. *l.* 5. F. *vomerit*. *l.* 16. M. F. P. om. *& jam*. *l.* 19. M. F. *leni*. *l.* 20. F. M. *leniter*. *l.* 30. M. P. om. *si*. *l.* ead. M. F. P. *lene*.

1 Aeginet. VI. 90. 2 Plura, quae Recentiores adjiciunt, signa enumerat Vertunianus in Comm. ad Hipp. Lib. de Cap. vulnerib. p. 68, 69. 3 Male, potius, *si oculi obtenebrarint*, ex Hippocrate. Vertunian. ibid. p. 68. 4 Graecis *κάρος*. Idem pag. 71.

A futuris se deceptum esse,[1] Hippocrates memoriae tradidit, more scilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam † levia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt. Magno ingenio, multaque nihilominus habituro, convenit etiam simplex veri erroris confessio; praecipueque in eo ministerio, quod utilitatis causa posteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus est. Sed haec quidem, alioquin memoria magni professoris, uti interponeremus, effecit.

Potest autem futura eo nomine fallere, quia aeque aspera est; ut aliquis hanc esse, etiamsi rima est, existimet eo loco, quo subesse hanc verisimile est. Ergo eo nomine decipi non oportet: sed os deoperire tutissimum est. Nam neque utique certa sedes, ut supra posui, futurarum est: & potest idem & naturaliter commissum & ictu fissum esse, juxtave aliquid fissum habere. Quin aliquando etiam, ubi ictus fuit vehementior, quamvis specillo nihil invenitur, tamen aperire commodius est. At, si ne tum quidem rima manifesta est, inducendum super os atramentum scriptorium est, deinde scalpro id deradendum, nigritiem enim continet si quid fissum est.

[2] Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit. Itaque, si graviter aliquis percussus est, si mala indicia subsecuta sunt, neque ea parte, qua cutis discissa est, rima reperitur; non incommodum

l. 2. M. F. P. *prodidit.* *l.* 11. F. *alioqui.* *l.* 15. F *quae,* M. *quaeque.* *l.* 18. M. F. P. *aperire.* *l.* 23. M. F. P. *aliquid.* *l.* ead. M. F. P. *fuerit.* *l.* 26. M. P. *detrahendum.* *l.* 27. P. *fixum.* *l.* 33. M. F. P. *discussa.*

1 Quintil. Institut. Orator. III. 6. ad quem locum plura dabimus exempla. 2 Hic quintus fracturarum cranii modus *ἀπήχημα* dictus describitur, de quo vide Vertunian. in Comment. in Hippocr. de Cap. vulner. pag. 63. & seq.

dum eſt, parte altera conſiderare, num quis locus mollior ſit, & tumeat; eumque aperire: ſiquidem ibi fiſſum os reperietur. Nec tamen magno negocio cutis ſaneſcit, etiamſi fruſtra ſecta eſt. Os [1] fractum niſi ſuccurſum eſt, gravibus [2] inflammationibus afficit, difficiliuſque poſtea tractatur.

Raro, ſed aliquando tamen, evenit, ut os quidem totum integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rupta aliquid ſanguinis mittat; iſque ibi concretus magnos dolores moveat, & oculos quibuſdam obcaecet. Sed fere contra id dolor eſt, &, eo loco cute inciſa, pallidum os reperitur, ideoque id quoque os excidendum eſt. Quacumque autem de cauſa curatio haec neceſſaria eſt, ſi nondum ſatis cutis patefacta eſt, latius aperienda eſt, donec, quicquid laeſum eſt, in conſpectu ſit. In quo ipſo videndum eſt, ne quid ex ipſa membranula, quae ſub cute calvariam cingit, ſuper os relinquatur: ſiquidem haec ſcalpro terebriſve lacerata vehementes febres cum inflammationibus excitat. Itaque eam commodius eſt ex toto ab oſſe deduci. Plagam, ſi ex vulnere eſt, talem neceſſe eſt habeamus, qualem acceperimus. Si manu facienda eſt, ea fere commodiſſima eſt, quae duabus tranſverſis
489. lineis literae x figuram accipit, ut deinde a ſingulis procedentibus angulis cutis ſubſecetur.

Inter quae, ſi ſanguis fertur, ſpongia ſubinde

l. 4. M. F. P. *in fruſta deſecta*. Ita quoque legendum cenſet Scaliger apud Vertunian. in Comment. in Hipp. de Cap. Vulner. p. 63. *l.* 12. lege *oculoſque pus obcaecet*. Scaliger apud Vertunian. p. 64. *l.* 14. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *quibus*. *l.* 30. edit. *lingulis*, aliae, *ligulis*. *l.* ead. M. F. P. *ſubſequatur*. Ita etiam Scaliger apud Vertunian. p. 90.

1 Aph. VII. 14, 24. 2 Aeginet. VI. 90.

inde in aceto tincta cohibendus est, occupandusque objectis linamentis, & caput altius [1] excitandum. Neque id vitium ullum metum, nisi inter musculos, qui tempora continent, adfert: sed ibi quoque nihil tutius fit.

In omni vero fisso fractove osse, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius est, ante emplastra experiri, quae calvariae causa componuntur. eorumque aliquod oportet ex aceto mollitum per se super fissum fractumve os imponere: deinde super id, aliquanto latius quam vulnus est, eodem medicamento illitum linteolum, & praeterea succidam lanam aceto tinctam: tunc vulnus deligare, & quotidie resolvere; similiterque curare usque ad diem quintum. A sexto die etiam vapore aquae calidae per spongiam fovere: caeteraque eadem facere. Quod si caruncula increscere coeperit, & febricula aut soluta fuerit, aut levior, & cupiditas cibi reverterit, satisque somni accedat, in eodem medicamento erit perseverandum. Procedente deinde tempore emolliendum id emplastrum, adjecto cerato ex rosa facto; quo facilius carnem producat. nam per se reprimendi vim habet. Hac ratione saepe rimae callo quodam implentur; estque ea ossis velut cicatrix. & latius fracta ossa, si qua inter se non cohaerebunt, eodem callo glutinantur. estque id aliquanto melius velamentum cerebro, quam caro, quae exciso osse increscit. Si vero sub prima curatione febris intenditur, brevesque somni, & iidem per som-

---

l. 10. M. P. *aliquid.* *l.* 19. M. F. P. *cetera ex.* *l.* 21. M. F. P. *erit.* *l.* ead. F. *lenior.* *l.* 22. M. F. P. *accedet.* *l.* 30. M. F. P. *cohaerebant.* *l.* 31. M. P. om. *id.*

1 Ita Seneca, *excitare aedificium.* Flor. L. 1. *excitare urbem.*

somnia tumultuosi sunt, ulcus madet, neque [1] alitur, & in cervicibus glandulae oriuntur, magni dolores sunt, cibique super haec fastidium increscit; tum demum ad manum scalprumque veniendum est.

Duo vero sub ictu calvariae [2] pericula sunt; ne vel findatur vel medium desidat. Si fissum est, possunt orae esse compressae; vel quia altera super alteram excessit; vel etiam, quia vehementer rursus se commiserunt. Ex quo evenit, ut humor ad membranam quidem descendat, exitum vero non habeat; ac sic eam irritet, & graves inflammationes moveat.

At ubi medium os desedit, eandem cerebri membranam urget: interdum etiam ex fractura quibusdam velut aculeis pungentibus. His ita succurrendum est, ut tamen quam minimum ex osse dematur. Ergo, si ora alteri insedit, satis est id, quod subeminet, plano scalpro excidere. Quo sublato, si rima hiat aliquantum, curationi satis est. At, si orae inter se comprimuntur, a latere ejus, interposito digiti spatio, terebra foramen faciendum est: ab eoque scalper duabus lineis ad rimam agendus, ad similitudinem literae Λ; sic, ut vertex ejus a foramine, basis ad rimam sit.

Quod si rima longius patet, ab altero foramine rursus similis sinus fieri debebit: & ita nihil latere sub eo osse confractum potest, abundeque exitus datur intus laedentibus. Ne si fractum quidem os desedit, totum excidi necesse est: sed, sive totum

l. 13. M. F. P. *si.* *l.* 15. M. F. P. om. *at.* *l.* 22. M. F. P. *jam.* *l.* ead. M. F. P. *quantum.* *l.* 27. M. F. P. C. *l.* 28. M. F. P. *it.* *l.* 31. M. F. P. *latens in.* *l.* ead. M. F. P. *concavum.* *l.* 32. M. F. P. *est.* *l.* ead. alii *latentibus.*

1 i. e. *coalescit.* Scaligerana prima, pag. 7. 2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. C. 2.

tum perfractum eſt, & ab alio ex toto receſſit, ſive circumpoſitae calvariae inhaeret exigua parte, ab eo, quod naturaliter ſe habet, ſcalpro dividendum eſt. Deinde in eo, quod deſedit, juxta rimam, quam fecimus, foramina facienda ſunt, ſi in anguſto noxa eſt, duo, ſi latius patet, tria; ſeptaque eorum excidenda: & tum ſcalper utrinque ad rimam agendus ſic, ut lunatum ſinum faciat, imaque pars ejus intus ad fracturam, cornua ad os integrum ſpectent. Deinde, ſi qua labant, & ex facili removeri poſſunt, forcipe ad id facto colligenda ſunt, maximeque ea, quae acuta membranam infeſtant. Si id ex facili fieri non poteſt, ſubjicienda lamina eſt, quam cuſtodem ejus 512, 21. membranae eſſe, propoſui: & ſuper eam, quicquid ſpinoſum eſt, & intus eminet, excidendum eſt. eadem lamina, quicquid deorſum inſedit, attollendum. Hoc genus curationis efficit, ut, qua parte fracta oſſa tamen inhaerent, ſolidentur: qua parte abrupta ſunt, ſine ullo tormento ſub medicamentis tempore excidant, ſpaciumque inter haec ſatis illis magnum ad extrahendam ſaniem relinquatur, pluſque in oſſe propugnaculi cerebrum habeat, quam habiturum fuit, eo exciſo.

His factis, ea membrana acri aceto reſpergenda eſt; ut, ſive aliquid ſanguinis ex ea profluit, cohibeatur, ſive intus concretus cruor remanet, diſcutiatur: tum idem medicamentum eodem modo, qui ſupra poſitus eſt, mollitum, ipſi membranae imponen-

l. 6. M. F. P. *addenda*. *l.* 12. M. F. P. *labent*. Alii *laedunt*. *l.* 13. M. F. P. *forſice*. *l.* ead. M. F. P. *facta*. *l.* 23. M. P. *medicamenti*. *l.* 25. M. P. *illi*.

ponendum eſt: caeteraque eodem modo facienda ſunt, quae ad linteolum illitum, & lanam ſuccidam pertinent: collocanduſque is loco intepido: & curandum quotidie vulnus; bis etiam, aeſtate.

Quod ſi membrana per inflammationem intumuerit, infundenda erit roſa tepida. Si uſque eo tumebit, ut ſuper oſſa quoque emineat, coërcebit eam bene trita lenticula, vel folia vitis contrita, & cum recenti vel butyro, vel adipe anſerino mixta: cervixque molliri debebit liquido cerato, ex irino facto. At, ſi parum pura membrana videbitur, par modus ejus emplaſtri & mellis miſcendus erit; idque ſuperinfundendum; ejuſque continendi cauſa unum aut alterum linamentum injiciendum, & ſuper linteolo, cui emplaſtrum illitum ſit, contegendum. Ubi ſatis pura membrana eſt, eadem ratione adjiciendum emplaſtro ceratum, ut carnem producat.

Quod ad abſtinentiam vero, & primos ulterioreſque cibos potioneſque pertinet, p. 95, 15. eadem, quae in vulneribus praecepi, ſervanda ſunt: eo magis, quo periculoſius haec pars afficitur. Quinetiam, cum jam non ſolum ſuſtineri, ſed ali cibis quoque oportebit, tamen erunt vitanda, quaecunque mandenda ſunt: item fumus, & quicquid excitat ſternutamentum. Spem vero certam faciunt, membrana mobilis ac ſui coloris, caro increſcens rubicunda, facilis motus maxillae atque cervicis. Mala ſigna ſunt, membrana immobilis, nigra, vel livida,

l. 12. Alii *illiniri.* *l.* 19. M. F. P. *plus.* *l.* 27. F, *iis.* M. P. *bis.* *l.* ead. M. F. P. & Pantin. edit. *adparebunt.* *l.* 31. Alii *mollis.*

da, vel aliter coloris corrupti, dementia, acris vomitus, nervorum vel resolutio vel distentio, caro livida, maxillarum rigor, atque cervicis. Caetera, quae ad somnum, cibi desiderium, febrem, puris colorem attinent, eadem, quae in caeteris vulneribus, vel salutaria, vel mortifera sunt.

Ubi bene res cedit, incipit ab ipsa membrana; vel, si os eo loco duplex est, inde quoque caro increscens id, quod inter ossa vacuum est, replet: nonnunquam etiam super calvariam excrescit. Quod si incidit, inspergenda squama aeris est, ut id reprimat & cohibeat, eaque carni superdanda, quae ad cicatricem perducant. Omnibusque ea locis commode inducitur, excepta frontis ea parte, quae paululum super id est, quod inter supercilia est. Ibi enim vix fieri potest, ut non per omnem aetatem sit exulceratio: quae linteolo, medicamentum habente, contegenda erit. Illa utique, capite fracto, servanda sunt, ut, donec jam valida cicatrix erit, vitentur sol, ventus, frequens balneum, major vini modus.

CAP. V.

De Naso fracto. 1

IN naribus vero, & os, & cartilago frangi solet, & quidem modo adversa, modo a latere est: si adversa fracta sunt, alterumve ex his, nares desidunt, difficulter spiritus trahitur. Si a latere os fractum est, is locus cavus est; si cartilago, in alteram partem nares declinantur.

† Quic-

l. 4. M. F. P. *caeteraque.* *l.* 10. M. F. P. *increscere. eaque.* *l.* 14. M. F. P. *ea.* *l.* ead. M. F. P. *cohibeatque.* *l.* ead. M. F. P. om. *eaque.* *l.* ead. M. F. P. *superdando.* *l.* 17. M. F. P. *paulum.* *l.* 19. M. F. P. & ed. Pantin. om. *non.* *l.* ead. M. F. P. *fit.* *l.* 23. M. F. P. *erit solvenda.* *l.* ead. M. F. P. om. *sol, ventus.* *l.* 26. M. F. P. *De narium fractarum curatione.*

1 Aegin. VI. 91. Hippocr. de Artic. T. XXX. XXXI. Vectar. T. V. Petr. de Marchettis Observat. Medico Chirurg. Observ. 26, 27. exempla refert.

† Quicquid e cartilagine concedit, excitandum leniter est, aut subjecto specillo, aut duobus digitis utrinque compressis: deinde in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta circumsutaque, intus injicienda sunt; aut eodem modo compositum aliquid ex arido penicillo; aut grandis pinna, gummi, vel fabrili glutine illita, & molli pellicula circumdata, quae desidere cartilaginem non sinunt. Sed, si adversa ea fracta est, aequaliter utraque naris implenda est. Si a latere, id, quod inseritur, crassius esse debet ab ea parte, in quam nasus jacet, ab altera tenuius. 525, 18. Extrinsecus autem circumdanda habena est mollis, medio illita mixtis inter se simila & thuris fuligine: eaque ultra aures ducenda, & fronti duobus capitibus agglutinanda est. id enim corpori quasi gluten inhaerescit, &, cum induruit, nares commode continet. † Sin, quod intus inditum est, laedit; sicut maxime fit, ubi interior cartilago perfracta est, exercitatae nares eadem tantummodo habena continendae sunt: deinde, post quatuordecim dies idipsum demendum est. Resolvitur autem aqua calida; eaque tumens locus quotidie fovendus est.

Sin os fractum est, id quoque digitis in suam sedem reponendum est: atque ubi adversum id ictum est, utraque naris implenda est: ubi a latere, ea, in quam os impulsum est: imponendumque ceratum, & paulo vehementius deligandum est; quia callus eo loco non ad sanitatem tantummodo,

l. 1. M. F. P. *in.* *l.* ead. *cartilaginem incidit.* *l.* 6. M. F. P. *adjicienda.* *l.* 10. M. F. P. *sinat.* *l.* 12. M. F. P. *crassius.* *l.* 16. M. F. P. *media.* *l.* 23. M. F. P. *excitatae.* *l.* 27. *tum is.*

modo, ſed etiam ad tumorem increſcit. a tertio die fovendum id aqua calida eſt, tantoque magis, quanto propius eſſe ſanitati debet. Quod ſi plura erunt fragmenta, nihilominus intrinſecus ſingula in ſuas ſedes digitis erunt compellenda; imponendaque extrinſecus eadem habena, & ſuper eam ceratum; neque ultra faſcia adhibenda eſt.

At, ſi quod fragmentum undique reſolutum cum caeteris non glutinabitur, intelligetur quidem ex humore, qui multus ex vulnere feretur; vulſella vero extrahetur: finitiſque inflammationibus, imponetur aliquod medicamentum ex iis, quae leniter reprimunt. Pejus eſt, ubi aut oſſi aut cartilagini fractae cutis quoque vulnus acceſſit. id admodum raro fit. Si incidit, illa quidem nihilominus eadem ratione in ſuas ſedes excitanda ſunt: cuti vero ſuperimponendum emplaſtrum aliquod ex his, quae recentibus vulneribus accommodata ſunt: ſed inſuper nullo vinculo deligandum eſt.

CAP. VI.

De Auribus fractis. [1]

In aure quoque interdum rumpitur cartilago. Quod ſi incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentum eſt. ſaepe enim ſuppurationem prohibet, & aurem confirmat. Illud & in hac & in naribus ignorari non oportet; non quidem cartilaginem ipſam glutinari, circa tamen carnem increſcere, ſolidarique eum

l. 5. M. F. P. *extrinſecus.* *l.* 25. M. F. P. *De aurium fractarum curatione.*

1 Aegin. III. 23. Hippocr. de Articul. T. XXXV. Vectar. VI.

eum locum. Itaque, si cum cute cartilago rupta est, cutis utrinque suitur. Nunc autem de ea dico, quae, cute integra, frangitur. In ea vero si jam pus natum est, aperienda altera parte cutis, & ipsa cartilago contra lunata plaga excidenda est: deinde utendum est medicamento leniter sanguinem supprimente, quale lycium est aqua dilutum, donec sanguis fluere desinat: tum imponendum linteolum cum emplastro, sic, ut pingue omne vitetur: & a parte posteriore lana mollis auri subjicienda est, quae, quod est inter hanc & caput, compleat: tum leniter ea deliganda est; & a tertio die, vapore, ut in naribus posui, fovenda. Atque in his quoque generibus abstinentia primis temporibus necessaria est, donec inflammatio finiatur.

Cap. VII.

De Maxilla fracta, & quibusdam ad omnia ossa pertinentibus. [1]

Ab his ad maxillam venturus indicanda quaedam puto communiter ad omnia ossa pertinentia, ne saepius eadem dicenda sint. Omne igitur os, modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur transversum; interdum obliquum: atque id ipsum nonnunquam retusa habet capita, nonnunquam acuta. quod genus pessimum est: quia neque facile committuntur, quae nulli retuso innituntur; & carnem vulnerant, interdum quoque nervum aut musculum. Quinetiam

l. 3. F. M. *ita.* *l.* 7. M. F. P. om. *sanguinem.* *l.* 16. M. F. P. *primi.* *l.* 17. M. F. P. *temporis.* *l.* 20. M. F. P. *De maxillae fractae curatione deque,* *l.* 28. M. F. P. *in.*

1 Aeginet. VI. 92.

etiam aliquando plura fragmenta a fragmento fiunt. Sed in aliis quidem oſſibus ex toto ſaepe fragmentum a fragmento recedit: Maxillae vero ſemper aliqua, parte etiam vexata, oſſa inter ſe cohaerent.

Igitur inprimis digitis duobus utrinque prementibus, & ab ore, & a mento omnia oſſa in ſuam ſedem compellenda ſunt: deinde, ſi maxilla transverſa fracta eſt (ſub quo caſu fere dens ſuper proximum dentem excidit) ubi ea ſuam ſedem collocata eſt, duo proximi dentes, aut ſi hi labant, ulteriores inter ſe [1] ſeta deligandi ſunt. id in alio genere fracturae ſupervacuum eſt. caetera eadem facienda. Nam linteolum duplex, madens vino & oleo, ſuperinjiciendum eſt, cumque eo ſimila & thuris fuligo: deinde aut faſcia, aut mollis habena, medio in lon- 522, 16.
gitudinem inciſa, ut utrinque mentum complectatur; & inde capita ejus ſupra caput adducta ibi ligentur.

Illud quoque ad omnia oſſa pertinens dictum erit; famem primum eſſe neceſſariam: deinde, a die tertio, humidum cibum; ſublata inflammatione, paulo pleniorem, eumque, qui carnem alat: vinum per omne tempus eſſe alienum. Deinde tertio die reſolvi debere; foverique per ſpongiam vapore calidae, eademque, quae primo foverant, ſuperdari; idem quinto die fieri, & donec inflammatio finiatur; quae vel nono die, vel ſeptimo fere ſolvitur: ea ſublata, rurſus oſſa eſſe tractanda, ut, ſi quod fragmentum loco ſuo non eſt, reponatur. neque id eſſe ſol-

---

l. 7. M. F. P. *cute.* *l.* ead. M. P. *omnino.* *l.* 10. M. F. *excedit,* *l.* 15. M. F. P. *facienda ſunt.* *l.* 17. M. F. P. *cum eadem.* *l.* ead. M. F. P. *& eadem thuris fuligine eſt.* *l.* 18. M. F. P. *media.* *l.* 21. M. F. P. *deligantur.* *l.* 28. M. F. P. *vapore aquae calidae.* *l.* 29. M. P. *fuerunt.* *l.* 30. M. *item.* *l.* 31. M. F. P. *octavo.* *l.* 32. M. P. *fere reſolvitur.*

1 Rhodius de Acia, C. 15. p. 213.

ſolvendum, niſi duae partes ejus temporis, intra quod quaeque oſſa conſervent, tranſierunt.

Fere vero inter quartumdecimum & unum & vigeſimum diem ſaneſcunt, maxilla, malae, jugulum, pectus, latum os ſcapularum, coſtae, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta: inter vigeſimum & trigeſimum diem, crura brachiaque: inter ſeptimum & vigeſimum & quadrageſimum, humeri & femora.

Sed de maxilla illud quoque adjiciendum eſt, quod humidus cibus diu aſſumendus ſit. Atque etiam, cum tempus proceſſit, in lagano ſimilibuſque aliis perſeverandum eſt, neque quicquam edendum, donec ex toto maxillam callus firmaverit. Itemque, primis utique diebus, habendum ſilentium.

CAP. VIII.

De Jugulo fracto.

JUGULUM vero, ſi transverſum fractum eſt, nonnunquam per ſe recte coit, &, niſi movetur, ſanari ſine vinctura poteſt: nonnunquam vero, maximeque ubi motum eſt, elabitur; fereque id, quod a pectore eſt, ſuper id, quod ab humero eſt, in poſteriorem partem inclinatur. Cujus ea ratio eſt, quod per ſe non movetur; ſed cum humeri motu conſentit. Itaque, eo conſiſtente, ſuper id humerus agitatur. Raro vero admodum in priorem partem jugulum inclinatur: adeo ut magni profeſſores nunquam

l. 2. M. F. P. *conſeruntur.* *l.* 6. F. M. P. *latus.* *l.* 11. M. F. P. *femina.* *l.* 14. M. F. P. *eſt.* *l.* 16. M. F. P. ignorant *eſt, neque quicquam edendum.* *l.* 17. M. F. P. *firmavit.* *l.* 17. M. F. P. *item.* *l.* 21. M. F. P. *De juguli fracti curatione.* *l.* 23. M. F. P. *ſe rurſus recte,* *l.* 24. M. F. P. *junctura.* *l.* 27. M. F. P. om. *eſt.* *l.* ead. M. P. *ſub.* *l.* 30. M. F. P. *ſubſiſtente.* *l.* 31. M. F. P. *ſub.*

quam se vidisse memoriae mandaverint. Sed locuples tamen ejus rei auctor Hippocrates est.

Verum, ut dissimilis uterque casus est, sic quaedam dissimilia requirit. Ubi ad scapulas jugulum tendit, simul dextra manu plana propellendus in posteriorem partem humerus est, & illud in priorem attrahendum. Ubi ad pectus conversum est, ipsum quidem retro dandum, humerus autem in priorem partem adducendus est: ac, si is inferior est, non id, quod a pectore est, deprimendum est, quia immobile est; sed humerus ipse attollendus: sin autem superior est, id, quod a pectore est, implendum lana, & humerus ad pectus deligandus est. Si acuta fragmenta sunt, incidi contra cutis debet; & ex ossibus ea, quae carnem vulnerant, praecidenda; tum retusa ossa committenda sunt; &, si quod ab aliqua parte eminet, opponendum est triplex linteolum in vino & oleo tinctum. Si plura fragmenta sunt, excipienda sunt ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato, ne fascia diducatur. quae jugulo composito circumdanda est saepius potius, quam valentius. quod ipsum quoque in omnibus fractis perpetuum est. A dextro vero jugulo, si id fractum est, ad alam sinistram; a sinistro, ad dextram, rursusque sub ala sua fascia dari debet: post haec, si jugulum ad scapulas inclinatum est, brachium ad latus; si in partem priorem, ad cervicem deligandum est: supinusque homo collocandus. caetera eadem

---

l. 1. M. F. P. *mandarint.* *l.* 15. M. F. P. *si casu.* *l.* 18. M. F. P. om. *&.* *l.* 19. M. F. P. *praecidenda sunt.* *l.* ead. M. F. P. *tunc.* *l.* 20. M. F. P. om. *&.* *l.* 21. M. F. P. *opponendum ei est.* *l.* 27. M. F. P. *omnibus ossibus fractis.* *l.* 30. M. F. *fasciari.* *l.* 34. M. F. P. *caeteraque eadem.*

dem facienda, quae ſupra comprehenſa ſunt.

2. *De diverſis oſſium curis.*

Sunt vero plura oſſa fere immobilia, vel dura, vel cartilaginoſa, quae vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel finduntur, ut malae, pectus, latum os ſcapularum, coſtae, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta. Horum omnium eadem curatio eſt. Si ſupra vulnus eſt, id ſuis medicamentis nutriendum eſt. quo ſaneſcente, rimas quoque oſſis, aut, ſi quod foramen eſt, callus implet. Si cutis integra eſt, &, os laeſum eſſe, ex dolore colligimus, nihil aliud, quam quieſcendum; imponendumque ceratum eſt, & leniter deligandum, donec ſanitate oſſis dolor finiatur.

CAP. IX.

De Coſtis fractis. 1

PROPRIE tamen quaedam de coſtis dicenda ſunt; quia juxta viſcera ſunt, & gravioribus periculis is locus expoſitus eſt. Coſta igitur interdum ſic finditur, ut ne ſummum quidem os, ſed interior pars ejus, quae rara eſt, laedatur: interdum ſic, ut eam totam is caſus perruperit. Si tota fracta non eſt, nec ſanguis expuitur, nec febricula ſequitur, nec quicquam ſuppurat, niſi admodum raro, nec dolor magnus eſt; tactu tamen is locus leviter indoleſcit: ſed abunde eſt eadem, quae ſupra ſcripta ſunt, facere; & a media faſcia incipere deligare, ne in alterutram partem haec cutem inclinet. Ab uno vero & vigeſimo die,

l. 2. M. F. P. om. *De diverſis oſſium curis.* *l.* 6. M. F. P. *latus.* *l.* 7. M. F. P. *coſtarum.* *l.* 11. M. F. P. *ferrumen.* *l.* 18. M. F. P. *De coſtarum fractarum curatione.* *l.* 19. M. F. P. *coſta.* *l.* 20. M. F. P. *eſt.* *l.* ead. M. F. P. *gravioribuſque periculis.* *l.* 22. M. F. P. *haec quoque coſta.* *l.* 29. M. F. *leniter.* *l.* 30. M. F. P. om. *ſed.*

1 Aeginet. VI. 96.

die, quo utique os eſſe debet glutinatum, id agendum cibis uberioribus eſt, ut corpus quam pleniſſimum fiat, quo melius os veſtiat: quod illo loco tenerum adhuc injuriae ſub tenui cute expoſitum eſt. Per omne autem tempus curationis, vitandus clamor, ſermo quoque, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, pulvis, & quicquid vel tuſſim vel ſternutamentum movet: ne ſpiritum quidem magnopere continere expedit.

At, ſi tota coſta perfracta eſt, caſus aſperior eſt. Nam & graves inflammationes, & febris, & ſuppuratio, & ſaepe vitae periculum ſequitur, & ſanguis ſpuitur. Ergo, ſi vires patiuntur, ab eo brachio, quod ſuper eam coſtam eſt, ſanguis mittendus eſt: ſi non patiuntur, alvus, tamen ſine ullo acri, ducenda eſt; diutiuſque inedia pugnandum. Panis vero ante ſeptimum diem non aſſumendus; ſed una ſorbitione vivendum: imponendumque ei loco ceratum ex lycio factum, cui cocta quoque reſina adjecta ſit, aut Polyarchi malagma; aut panni ex vino 253.
& roſa & oleo; ſuperque imponenda lana ſuccida mollis, & duae faſciae a mediis orſae, minimeque adſtrictae. Multo vero magis omnia vitanda, quae ſupra poſui; adeo, ut ne ſpiritus quidem ſaepius movendus ſit. Quod ſi tuſſis infeſtabit, ad id potio ſumenda erit, vel ex trixagine, vel ex ruta, vel ex herba ſtoechade, vel ex cumino & pipere. Gravioribus vero doloribus urgentibus, cataplaſma imponi quoque conveniet,

---

l. 2. M. F. P. *agendum. Cibis. l.* ead. M. F. P. *eſt utendum. l.* 22. M. F. P. *lino. l.* 24. M. F. *panacis*, P. *panaces. l.* 26. F. om. *a.*

veniet, vel ex lolio, vel ex hordeo, cui pinguis fici tertia pars ſit adjecta. Et id quidem interdiu ſuperjacebit: noctu vero idem aut ceratum, aut malagma, aut panni; quia poteſt cataplaſma decidere. Ergo quotidie quoque reſolvetur, donec jam cerato aut malagmate poſſimus eſſe contenti. Et decem quidem diebus extenuabitur fame corpus; ab undecimo vero ali incipiet. ideoque etiam laxior, quam primo, faſcia ſit, qua ligabitur. Fereque ea curatione ad quadrageſimum diem perveniet.

Sub qua ſi metus erit ſuppurationis, plus malagma, quam ceratum ad digerendum proficiet. Si ſuppuratio vicerit, neque per quae ſupra ſcripta ſunt, diſcuti potuerit: omnis mora vitanda erit, ne os infra vitietur: ſed, qua parte maxime tumebit, demittendum erit candens ferramentum, donec ad pus perveniat; idque effundendum. Si nuſquam tumor ſe oſtendit, ubi maxime pus ſubſit, ſic intelligemus. creta cimolia totum locum illinemus, & ſiccari patiemur: quo loco maxime humor intus perſeverabit, ibi pus proximum erit; eoque uri debebit. Si latius aliquid abſcedet, duobus aut tribus locis erit perforandum: demittendumque linamentum, aut aliquid ex penicillo. quod ſummum lino ſit devinctum, ut facile educatur. Reliqua eadem, quae in caeteris aduſtis, facienda ſunt. Ubi purum erit ulcus, ali corpus debebit, ne tabes, pernicioſa futura, id malum ſubſequatur. Nonnunquam etiam, levius ipſo oſſe affecto,

---

l. 9. M. F. P. *incipit.* *l.* 11. M. F. P. *circum.* *l.* ead. M. F. P. *curatio.* *l.* 13. M. F. P. *quae ſi modus.* *l.* 21. M. F. P. *caput.* *l.* 22. M. F. P. *ſubit.* *l.* ead. M. P. *intelligimus.* *l.* 23. M. F. P. *illinamus.* *l.* 24. M. F. *in.* P. *in ea.* *l.* 25. M. F. P. *eaque.* *l.* 28. M. F. P. *demittendum erit linamentum.*

affecto, & inter initia neglecto, non pus, ſed humor quidam muco ſimilis, intus coit; molleſcitque contra cutis. In qua ſimili uſtione utendum eſt.

2. *De ſpina fracta.* [1]

In ſpina quoque eſt, quod proprie notemus. Nam ſi quid ex vertebra excidit, aut aliquo modo fractum eſt, locus quidem concavus fit; punctiones autem in eo ſentiuntur: quia neceſſe eſt ea fragmenta ſpinoſa eſſe. quo fit, ut homo in anteriorem partem ſubinde nitatur. Haec noſcendae rei cauſa ſunt. Medicamentis vero iiſdem opus eſt, quae prima parte hujus capitis expoſita ſunt.

CAP. X.

De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum fractorum, vel evulſorum, communibus curationibus.

SIMILES rurſus ex magna parte caſus curationeſque ſunt humeris & femoribus. Communia etiam quaedam humeris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis: ſiquidem ea minime periculoſe media franguntur: at, quo propior fractura capiti vel ſuperiori vel inferiori eſt, eo pejor eſt. nam & majores dolores affert, & difficilius curatur. Earum maxime tolerabilis eſt ſimplex, eaque tranſverſa: pejor, ubi obliqua, atque ubi fragmenta: peſſima, ubi eadem acuta ſunt. Nonnunquam autem fracta in his oſſa in ſuis ſedibus remanent. multo ſaepius excidunt, aliudque ſuper aliud effertur.

l. 2. M.F. P. *mucis*. *l.* 5. M. F. P. *De ſpinae curatione*. *l.* 7. M. F. P. *ſi id quod*. *l.* ead. M. F. P. *excedit*. *l.* ead. M. F. P. om. *aut*. *l.* 11. M. F. P. *interiorem*. *l.* 14. M. F. P. *plurima*. *l.* 25. M. F. P. om. *at*. *l.* 28. M. F. P. *ea*. *l.* 29. M. F. P. om. *eaque*. *l.* 30. M. F. P. *peſſimum*. *l.* 31. M. F. P. om. *ſunt*.

1 Aeginet. VI. 98.

tur. idque ante omnia confiderari debet: & funt notae certae. Si fuis fedibus funt mota, refima, punctionesque fenfum repraefentant, & tactu inaequalia funt. Si vero non adverfa, fed obliqua junguntur (quod fit, ubi loco fuo non funt) membrum id altero latere brevius eft, & mufculi ejus tument.

Ergo, fi hoc deprenfum eft, protinus id membrum oportet extendere. Nam nervi mufculique, intenti per offa, contrahuntur: neque in fuum locum veniunt, nifi illos per vim aliquis intendit. Rurfus, fi primis diebus id omiffum eft, inflammatio oritur. † Sub qua & difficile, & periculofe, vis nervis adhibetur. nam diftentionem nervorum vel [1] cancer fequitur; vel certe, cum mitiffime agitur, pus. itaque, fi ante repofita offa non funt, poft eam reponenda funt. intendere autem digitum vel aliud quodque membrum, fi adhuc tenerum eft, etiam unus homo poteft; cum alteram partem dextra, alteram finiftra prendit. Valentius membrum duobus eget, qui in diverfa contendant. Si firmiores nervi funt, ut in viris robuftis, maximeque eorum feminibus & cruribus evenit; habenis quoque, vel lineis fafciis utrinque capita articulorum deliganda, & per plures & in diverfa ducenda funt. Ubi vero paulo longius, quam naturaliter effe debet, membrum vis fecit; tum demum offa manibus in fuam fedem compellenda funt: indiciumque offis repofiti eft dolor fublatus. At membrum alteri aequa-

l. 2. M. F. P. om. *funt.* *l.* 3. M. F. *refimam.* *l.* 4. M. F. P. om. *&.* *l.* 9. M. F. P. *depreffum.* *l.* 14. M. F. *obmiffum.* *l.* 16. M. F. P. *diftentio.* *l.* 17. M. F. P. *vel certum ut diutiffime alutur.* *l.* 19. M. F. P. *ea.* *l.* 20. M. F. P. *aliud quoque.* *l.* 27. F. *lintris.* M. *linteis.* *l.* 29. M. F. P. om. *&.* *l.* 30. M. F. P. om. *vero.* *l.* 31. M. F. P. *offi.* *l.* 34. M. F. P. *&.* *l.* ead. M. F. P. *alteri parti aequatum.*

1 Tulpius Obferv. L. 4. Cap. 13.

aequatum, involvendum duplicibus triplicibusve pannis in vino & oleo tinctis: quos lineos esse, commodius est.

Fere vero fasciis sex opus est. Prima brevissima adhibenda: quae circa fracturam ter voluta sursum versum feratur, & quasi in cochleam serpat; satisque est, eam ter hoc quoque modo circuire. Altera dimidio longior ea: quae, si qua parte os eminet, ab ea, si totum aequale est, undelibet super fracturam incipere debet, priori adversa, deorsumque tendere; atque iterum ad fracturam reversa, in superiore parte ultra priorem fasciam desinere. Super has injiciendum latiore linteo ceratum est, quod eas contineat. Ac, si qua parte os eminet, triplex ei pannus objiciendus, eodem vino & oleo madens. Haec tertia fascia comprehendenda sunt, quartaque, sic, ut semper insequens priori adversa sit, & tertia tantum in inferiore parte, tres in superiore finiant: quia satius est saepius circuire, quam adstringi: siquidem id, quod adstrictum est, † alienatur, & cancro opportunum est. Articulum autem quam minime vincire opus est: 294, 31, sed, si juxta hunc os fractum est, necesse est. 300, 17,

Deligatum vero membrum in diem tertium continendum est. Eaque vinctura talis esse debet, ut primo die nihil offenderit, non tamen laxa visa sit; secundo laxior; tertio jam pene resoluta. Ergo tum rursum id membrum deligandum, adjiciendaque prioribus quinta fascia est, iterumque

---

l. 1. *triplicis panni &c.* *l.* 3. M. F. P. *linteos.* *l.* 4. M. F. *iis.* *l.* 7. M. F. P. *cochlea.* *l.* 9. M. F. P. *cochlea longiore.* *l.* ead. M. F. P. *eaque.* *l.* 12. M. F. P. *de.* *l.* ead. M. F. P. *fractura.* *l.* 16. M. F. P. *ea.* *l.* 21. M. F. om. *in.* *l.* ead. M. F. *faciant.* Alii *feriant.* *l.* 29. M. F. P. *junctura.*

que quinto reſolvendum eſt, & tum ſex faſciis involvendum, ſic, ut tertia & quinta infra, caeterae ſupra finiantur. Quotieſcunque autem ſolvitur membrum, calida aqua fovendum eſt. Sed, ſi juxta articulum fractura eſt, diu inſtillandum vinum eſt, exigua parte olei adjecta, eademque omnia facienda, donec ab eo inflammatio ſolvatur, vel tenuius quoque, quam ex conſuetudine, id membrum fiat. quod ſi ſeptimus dies non dedit, certe nonus exhibet. tum facillime oſſa tractantur.

Rurſus ergo, ſi parum commiſſa ſunt, committi debent: ſi qua fragmenta eminent, in ſuas ſedes reponenda ſunt, deinde eodem modo membrum deligandum, ferulaeque ſuperaccommodandae ſunt, quae fiſſae circumpoſitaeque oſſa in ſua ſede contineant: &, in quam partem fractura inclinat, ab eo latior valentiorque ferula imponenda eſt. Eaſque omnes circa articulum eſſe oportet reſimas, ne hunc laedant, nec ultra adſtringi, quam ut oſſa contineant: & cum ſpatio laxentur, tertio quoque die paulum habenis ſuis coartari; ac, ſi nulla prurigo, nullus dolor eſt, ſic manere, donec duae partes ejus temporis, quo os quodque confervet, compleantur: poſtea levius aqua calida fovere; quia primo digeri materiam opus eſt, tum evocari. Ergo cerato quoque liquido id leniter eſt ungendum, perfricandaque ſumma cutis eſt: laxiuſque id deligandum eſt. Tertio quoque die ſolvendum, ſic, ut remota calida

aqua,

---

l. 1. F. *quinto die reſolvendum.* *l.* ead. M. F. *ſexta.* P. *ſexto.* *l.* 8. M. *adeo.* *l.* 9. M. F. P. *levius.* *l.* 27. M. F. P. *quod quoque os.* *l.* 31. Alii *pleniter.*

aqua, caetera eadem fiant; tantummodo ſingulae faſciae, quoties reſolutae fuerint, ſubtrahantur.

2. *De Humero fracto.* 1

Haec communia ſunt: illa propria. Si quidem humerus fractus eſt, non ſic, ut membrum aliud, intenditur: ſed homo collocatur alto ſedili, medicus autem humiliore adverſus. Una autem faſcia, brachium amplexa, ex cervice ipſius, qui laeſus eſt, id ſuſtinet: altera, ab altera parte ſuper caput data, ibi accipit nodum: tertia vincto imo humero deorſum demittitur, ibi quoque capitibus ejus inter ſe vinctis. Deinde ab occipitio ipſius, miniſter ſub ea faſcia, quam ſecundo loco poſui, porrecto, ſi dexter humerus ducendus eſt, dextro, ſi ſiniſter, ſiniſtro brachio, demiſſum inter femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus ſuper eam faſciam, de qua tertio loco dixi, plantam injicit dextram, ſi ſiniſter, ſiniſtram, ſi dexter humerus curatur; ſimulque alteram faſciam miniſter attollit, alteram premit medicus: quo fit, ut leniter humerus extendatur. Faſciis vero, ſi medium aut imum os fractum eſt, brevioribus opus eſt; ſi ſummum, longioribus: ut ab eo ſub altera quoque ala per pectus ad ſcapulas porrigantur. Protinus vero brachium, cum deligatur, ſic inclinandum eſt, ut id, quod afficitur, ante faſciis quoque ſic figuratum ſit, ne poſtea ſuſpenſum aliter, atque cum deligabatur, humerum inclinet, brachioque ſuſpenſo, ipſe quoque hume-

l. 4. M. F. P. *De humeri fracti curatione.* *l.* 6. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 9. M. F. P. om. *autem.* *l.* 11. M. F. P. *ſuſtineat,* *l.* 13. M. F. P. *juncto.* *l.* 14. M. F. P. *junctis.* *l.* 16. F. *correcto.* M. P. *correpto.* *l.* 21. M. F. P. *planam.* *l.* 22. M. F. P. *ſumatur.* *l.* 31. M. F. P. *id quod afficit ut ante.* *l.* 32. M. F. P. *figurandum.* *l.* 33. M. F. P. *aliter.*

1 Hippocr, de Fract, T, VIII.

humerus ad latus leniter deligandus eſt. per quae fit, ut minime moveatur: ideoque oſſa ſic ſe habent, ut aliquis compoſuit. Cum ad ferulas ventum eſt, extrinſecus eſſe earum longiſſimae debent: a lacerto breviores; ſed ſub ala breviſſimae. Saepiuſque reſolvendae ſunt, ubi in vicinia cubiti humerus fractus eſt, ne ibi nervi rigeſcant, & inutile brachium efficiatur. Quoties ſolutae ſunt, fractura manu continenda; cubitus aqua calida fovendus, & molli cerato perfricandus; ferulaeque vel omnino non imponendae contra eminentia cubiti, vel aliquanto breviores ſint.

3. De Brachio fracto. [1]

At, ſi brachium fractum eſt, in primis conſiderandum eſt, alterum os, an utrumque comminutum ſit: non quo alia in ejuſmodi caſu curatio ſit admovenda; ſed primum, ut valentius [2] extendatur, ſi utrumque os fractum eſt, quia neceſſe eſt minus nervos contrahi altero oſſe integro, eoſque intendente; deinde, ut curioſius omnia in continendis oſſibus fiant, ſi neutrum alteri auxilio eſt. nam, ubi alterum integrum eſt, plus opis in eo, quam in faſciis feruliſque eſt. Deligari autem brachium debet, paululum pollice ad pectus inclinato; ſiquidem is maxime brachii naturalis habitus ſit: idque involutum mitella commodiſſime excipitur. quae latitudine ipſa brachio, perangustis capitibus collo injicitur: atque ita commode brachium ex cervice ſuſpenſum eſt. Idque pau-

---

l. 7. M. F. P. *ſaepiuſque eae reſolvendae.* *l.* 9. M. F. P. *efficiant.* *l.* 14. M. F. P. *ſunt.* *l.* 15. M. F. P. *De brachii fracti curatione.* *l.* 19. M. F. P. om. *ſit.* *l.* 28. M. F. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *ipſi.*

1 Aeginet. VI. 99. 2 Hippocrat. de Fractur. T. IV. 9.

paulum supra cubiti alterius regionem pendere oportet.

4. De Cubito fracto.

Quod si ex summo cubito quid fractum sit, glutinare id vinciendo alienum est. fit enim brachium immobile. Ac, si nihil aliud quam dolori occurrendum est, idem, qui fuit, ejus usus est.

5. De Cruribus Femoribusque fractis. [1]

In crure aeque ad rem pertinet, alterum saltem os integrum manere. commune vero ei femorique est, quod, ubi deligatum est, in canalem conjiciendum est. Is canalis ab inferiori parte foramina habere debet, per quae, si quis humor excesserit, descendat: & a planta moram, quae simul & sustineat eam, & delabi non patiatur: & a lateribus cava, per quae loris datis, morae quaedam crus femurque, ut collocatum est, detineant. Esse etiam is debet, a planta, si crus fractum est, circa poplitem: si femur, usque ad coxam: si juxta superius caput femoris, sic, ut ipsa quoque ei coxa insit. Neque tamen ignorari oportet, si femur fractum est, fieri brevius, quia nunquam in antiquum statum revertitur: summisque digitis postea cruris ejus insisti. ex quo multa debilitas est; foedior tamen, ubi fortunae negligentia quoque accessit.

6. De Digito fracto.

Digitum satis est ad unum surculum deligari post inflammationem.

7. Com-

---

l. 3. M. F. P. om. *De cubito fracto.* l. 4. M. F. P. *id factum.* l. 7. M. F. P. *occursum.* l. 9. M. F. P. *De crurum femorumque fractorum curatione.* l. 14. M. F. P. *&c.* l. ead. M. F. P. *habet.* l. 16. M. om. *a.* l. 18. M. F. P. *mora.* l. 19. M. F. P. *quidem.* l. 20. M. P. *detineat.* l. 23. M. F. P. *sit.* l. 27. M. F. P. *sed multa tamen femori.* l. 28. M. F. om. *foedior tamen.* l. 30. M. F. P. *De digiti fracti curatione.* l. 31. Alii *furunculum.* l. 32. M. P. *post inflammationem ligari.*

1 Aeginet. VI. 102. Hippocr. de Fractur. XXIII.

7. *Communes curationes ad humeros, brachia, crura, femina, digitoſque confractos pertinentes.*

His proprie ad ſingula membra pertinentibus, rurſus iſta communia ſunt, primis diebus fames: deinde tum, cum jam increſcere callum oportet, liberalius alimentum: longa a vino abſtinentia: fomentum aquae calidae, dum inflammatio eſt, liberale; cum ea deſiit, modicum: tum etiam longior ulterioribus, e liquido cerato, membris, & mollis tamen unctio. Nec protinus exercendum id membrum, ſed paulatim ad antiquos uſus reducendum eſt.

Gravius aliquanto eſt, cum oſſis fracturae carnis quoque vulnus acceſſit; maximeque, ſi id muſculi femoris aut humeri ſenſerint. nam & inflammationes multo graviores, & promptiores cancros habent. Ac femur quidem, ſi oſſa inter ſe ceſſerunt, fere praecidi neceſſe eſt. Humerus vero quoque in periculum venit; ſed facilius conſervatur. Quibus periculum etiam magis id expoſitum; quod juxta ipſos articulos ictum eſt. Igitur curioſius id agendum eſt, & per mediam plagam muſculus tranſverſus praecidendus: ſanguis vero, ſi parum fluxit, mittendus: corpus inedia in decimum diem extenuandum. Ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in his oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt: his vero neque intendi nervos, neque oſſa tractari, ſatis expedit. ipſique homini permittendum eſt, ut ſic ea collocata habeat, quem-

---

l. 3. F. M. *pertinentia.* *l.* 5. M. F. P. *illa.* *l.* 10. M. P. *deſit.* *l.* 11. M. F. P. *&.* *l.* 12. M. F. P. *neque.* *l.* 13. M. F. P. om. *paulatim.* *l.* 18. M. F. P. *ſenſerunt.* *l.* 22. M. F. P. *ſi.* *l.* 25. M. F. P. om. *id.* *l.* 26. M. F. P. *muſculus quidem transverſus.* *l.* 28. M. F. P. om. *in decimum diem.*

quemadmodum minimum laeduntur. Omnibus autem his vulneribus imponendum primo linamentum ex vino madens, cui rosae paulum admodum adjectum sit: caetera eadem. Deliganda fasciis sunt, aliquanto, quam vulnus, laxioribus; scilicet laxius, quam si ea plaga non esset, quantoque facilius & alienari & occupari cancro vulnus potest. numero potius fasciarum id agendum est, ut laxae quoque aeque contineant.

Quod in femore humerove sic fiet, si ossa forte recte concurrerint: sin aliter se habebunt, eatenus circumdari fascia debebit, ut impositum medicamentum contineat. Caetera eadem, quae supra scripsi, facienda sunt. praeterquam quod neque ferulis, neque canalibus, inter quae vulnus sanescere non potest; sed pluribus tantummodo & latioribus fasciis opus est: ingerendumque subinde in eas est calidum oleum, & vinum; magisque hoc. In principio fame utendum; vulnus calida aqua fovendum; frigusque omni ratione vitandum est, & transeundum ad medicamenta, quae puri movendo sunt. Majorque vulneri, quam ossi cura adhibenda. ergo quotidie solvendum nutriendumque est.

Inter quae si quod parvulum fragmentum ossis eminet, id, si retusum est, in suam sedem dandum: si acutum, ante acumen ejus; si longius est, praecidendum; si brevius, limandum, & utrumque scalpro laevandum: tum ipsum recondendum est. ac, si id manus facere non potest, vulsella, quali

l. 1. M. F. P. *minime laedunt.* *l.* 3. M. F. P. *est.* *l.* 6. M. P. F. *latioribus.* *l.* 7. M. F. P. *quanto.* *l.* 9. Alii *numeris.* *l.* 11. M. F. P. *humeroque.* *l.* 21. Alii *magisque in primo fame &c.* *l.* 22. M. F. P. *utendo.* *l.* 23. M. F. P. om. *est.* *l.* 26. M. F. P. *agenda.* *l.* 31. M. F. P. om. *si.* *l.* 32. M. F. P. *limandum.*

quali fabri utuntur, injicienda eſt acutae oſſis prominentis cuſpidi, ab ea parte, qua ſima eſt; ut ea parte, qua gibba eſt, eminens os in ſuam ſedem compellat. Si id majus eſt, membranulisque cingitur, ſinere oportet has ſub medicamentis reſolvi, idque os, ubi jam nudatum eſt, abſcindere; quod maturius ſcilicet faciendum eſt. poſtque ea ratione & os coire, & vulnus ſaneſcere; illud ſuo tempore; hoc, prout ſe habet.

Nonnunquam etiam in magno vulnere evenit, ut fragmenta quaedam velut emoriantur, neque cum caeteris coëant. quod hic quoque ex modo fluentis humoris colligitur. Quo magis neceſſarium eſt, ſaepius ulcus reſolvere, quam nutrire: ſequiturque fere, ut id os per ſe poſt aliquot dies excidat; aut, cum jam ante miſera conditio vulneris ſit, tamen id interdum majus diuturniusque faciat. Saepe etiam integra cute os abrumpitur, protinusque prurigo & dolor oritur. Quare ſolvere, ſi accidit, maturius oportet, & fovere aqua, per aeſtatem, frigida; per hiemen, egelida: deinde ceratum myrteum imponere.

Interdum fractura quibuſdam velut aculeis carnem vexat. Quo a prurigine & punctionibus cognito, aperire id medicus, eosque aculeos praecidere neceſſe habet. Reliqua vero curatio in utroque hoc caſu eadem eſt, quae, ubi plagam ictus protinus intulit. Puro jam ulcere, cibis hic quoque utendum eſt carnem producentibus.

l. 2. M. F. *recte ſe habendi capite.* P. *habenti.* *l.* 3. M. F. *cibra.* *l.* 5. M. F. P. *cinguntur.* *l.* 6. M. F. P. *ea.* *l.* 17. M. F. P. *atque.* *l.* ead. M. F. P. *ſequitur vero.* *l.* 19. M. F. P. *tam miſera antea.* *l.* 20. M. F. P. *diutiuſque.* *l.* 21. M. F. P. *facies.* *l.* ead. M. F. P. *enim.* *l.* ead. M. F. P. *cutis.* *l.* 22. M. F. P. *oſſe.* *l.* 23. M. F. P. *quae.* *l.* 29. M. F. P. *melius.* *l.* 32. M. F. P. om. *plagam.*

bus. Si brevius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt, paxillus tenuis & laeviſſimi generis inter ea demitti debet, ſic, ut capite paululum emineat; iſque quotidie plenior adigendus eſt, donec par id membrum alteri fiat. Tum paxillus removendus, vulnusque ſanandum eſt. Cicatrix vero inducta fovenda aqua frigida eſt, in qua myrtus, hedera, aliaeve ſimiles verbenae decoctae ſint: illinendumque medicamentum, quod ſiccet. & magis etiam hic quieſcendum, donec id membrum confirmetur.

Si quando vero oſſa non conferbuerunt, quia ſaepe ſoluta, ſaepe mota ſunt, in aperto deinde curatio eſt. poſſunt enim coire. Si vetuſtas occupavit, membrum extendendum eſt, ut aliquid laedatur: oſſa inter ſe manu dividenda, ut concurrendo exaſperentur, &, ſi quid pingue eſt, eradatur, totumque id quaſi recens fiat. magna tamen cura habita, ne nervi muſculive laedantur. Tum vino fovendum eſt, in quo malicorium decoctum ſit; imponendumque idipſum ovi albo mixtum: tertio die reſolvendum, fovendumque aqua, in qua verbenae, de quibus ſupra dixi, decoctae ſint. quinto die idem faciendum, ferulaeque circumdandae; caetera, & ante, & poſt, eadem facienda, quae ſupra ſcripſi. Solent tamen interdum adverſa inter ſe oſſa confervere: eoque & brevius membrum, & indecorum fit, &, ſi capita acutiora ſunt, aſſidue puncturae ſentiuntur. Ob quam cauſam frangi rurſus

l. 2. M. F. P. *quam.* *l.* 4. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. P. *paululum ſupra ulcus emineat.* *l.* 7. M. P. *vulnus.* *l.* 8. M. F. P. om. *vero.* *l.* 10. M. F. P. om. *decoctae.* *l.* 11. F. *medicamentum eſt.* *l.* 15. M. F. P. *quae.* *l.* 20. M. F. P. *ut.* *l.* 31. F. *tranſverſa.* M. P. *diverſa.* Alii *cohaerere* vel *coaleſcere.* *l.* 33. M. F. P. *punctiones.*

rursus ossa & dirigi debent. Id hoc modo fit: Calida aqua multa id membrum fovetur, & ex cerato liquido perfricatur, intenditurque: inter haec, medicus pertractans ossa, ut adhuc tenero callo, manibus ea diducit, compellitque id, quod eminet, in suam sedem: &, si parum valuit, ab ea parte, in quam os se inclinat, involutam lana regulam objicit; atque ita deligando, assuescere iterum vetustae sedi cogit.

Nonnunquam autem recte quidem ossa conferbuerunt, superincrevit vero nimius callus; ideoque locus intumuit. Quod ubi incidit, diu leniterque id membrum perfricandum est ex oleo, & sale, & nitro: multumque aqua calida salsa fovendum; & imponendum malagma, quod digerat; adstrictiusque alligandum: oleribusque, & praeterea vomitu utendum. per quae cum carne callus quoque extenuatur: confertque aliquid de sinapi cum ficu in alterum pariter membrum impositum, donec id paulum erodat, eoque evocet materiam. Ubi his tumor extenuatus est, rursus ad ordinem vitae revertendum est.

Cap. XI.

De Ossibus luxatis.

Ac de fractis quidem ossibus hactenus dictum sit. Moventur autem ea sedibus suis duobus modis. Nam modo, quae juncta sunt, inter se dehiscunt: ut cum latum os scapularum ab humero recedit; & in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a sura;

l. 4. M. F. P. *intenditurque: & inter. l.* 8. M. F. P. *qua. l.* ead. M. F. P. *lanam. l.* 11. M. F. P. *coeperunt. l.* 14. M. F. *leviterque. l.* 21. M. F. P. *sinapi quod cum. l.* 22. M. F. *par.*, *l.* 24. F. *is.*

a ſura; &, interdum ſaltu, calcis os a talo; quod raro tamen fit: modo articuli ſuis ſedibus excidunt. Ante de prioribus dicam.

Quorum ubi aliquid incidit, protinus is locus cavus eſt, depreſſuſque digitus ſinum invenit. deinde gravis inflammatio oritur; atque in talo praecipue: ſiquidem febres quoque, & cancros, & nervorum vel diſtentiones, vel rigores, qui caput ſcapulis annectunt, movere conſuevit. Quorum vitandorum cauſa, facienda eadem ſunt, quae in oſſibus mobilibus laeſis. Atque id ubi incidit, protinus his locis imponenda, quae ſupra propoſita ſunt, ut dolor tumorque per ea tollantur. Nam diducta oſſa nunquam rurſus inter ſe junguntur: & ut aliquid decoris eo loco, ſic nihil uſus admittitur.

Maxilla vero & vertebrae, omneſque articuli, cum validis nervis comprehenduntur, excidunt aut vi expulſi, aut aliquo caſu nervis vel ruptis, vel infirmatis; faciliusque in pueris & adoleſcentulis, quam in robuſtioribus. Hique elabuntur in priorem & in poſteriorem, in interiorem & in exteriorem partem: quidam omnibus modis, quidam certis. Suntque quaedam communia omnium ſigna, quaedam propria cujuſque. Siquidem ſemper ea parte tumor eſt, in quam os prorumpit; ea ſinus, a qua receſſit. Et haec quidem in omnibus deprehenduntur, alia vero in ſingulis. quae, ſimulatque de quoque dicam, proponenda erunt.

Sed

l. 1. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *interdum a ſaltu*. *l.* 7. M. F. P. *talis*. *l.* ead. *praecipua*. *l.* 12. M. F. P. *mollibus*. *l.* ead. M. F. P. *aliquid*. *l.* 13. F. *iis*. *l.* ead. M. F. P. ignorant *imponenda*, *quae ſupra*. *l.* 17. M. F. P. *fit*. *l.* 19. M. F. P. *vertebra*. *l.* 20. M. F. P. *comprehendantur*. *l.* 25. M. F. P. *exteriorem*. *l.* ead. M. F. P. *in interiorem & exteriorem*. *l.* 28. M. F. P. *propria ſunt cujuſque*. *l.* 30. M. F. P. *qua*. *l.* 32. M. F. P. *vero ſi in*.

Sed ut excidere omnes articuli poſſunt, ſic non omnes reponuntur. Caput enim nunquam compellitur, neque in ſpina vertebra, neque ea maxilla, quae, utraque parte prolapſa, antequam reponeretur, inflammationem movit. Rurſum, qui nervorum vitio prolapſi ſunt, compulſi quoque in ſuas ſedes iterum excidunt. Ac, quibus in pueritia exciderunt, neque repoſiti ſunt, minus quam caeteri creſcunt: omniumque, quae loco ſuo non ſunt, caro emacreſcit, magisque in proximo membro, quam ulteriore. utputa, ſi humerus loco ſuo non eſt, major in eo ipſo fit macies, quam in brachio; major in hoc, quam in manu. Tum pro ſedibus, & pro caſibus, qui inciderunt, aut major aut minor uſus ejus membri relinquitur: quoque in eo plus uſus ſupereſt, eo minus id extenuatur.

Quicquid autem loco ſuo motum eſt, ante inflammationem reponendum eſt. Si illa occupavit, dum conquieſcat, laceſſendum non eſt: ubi finita eſt, tentandum eſt in his membris, quae id patiuntur. Multum autem eo confert & corporis & nervorum habitus. Nam, ſi corpus tenue, ſi humidum eſt, ſi nervi infirmi, expeditius os reponitur; ſed & multo facilius excidit, & poſtea minus fideliter continetur. Quae contraria his ſunt, melius continent: ſed id, quod expulſum eſt, difficulter admittunt. Oportet autem ipſam inflammationem levare, ſuccida lana ex aceto ſuperimpoſita: a cibo, ſi valentioris articuli caſus eſt, triduo; interdum

l. 1. M. F. P. *articuli non poſſunt.* *l.* 3. F. M. P. *enim nonnunquam.* *l.* 8. M. P. *At.* *l.* 9. M. F. *repoſita.* *l.* 11. M. F. P. *ea increſcit.* *l.* 12. M. F. P *quam in ulteriore,* *l.* 14. M. F. P. om. *macies.* *l.* ead. M. F. P. *acie.* *l.* 22. M. F. P. *conquieſcat, tunc laceſſendum.* *l.* 23. M. F. P. om. *non.* *l.* 28. M. F. P. *primo.* *l.* 32. M. F. P. *levare, ſuper ſuccida.* *l.* 33. M. F. P. *impoſita.*

dum etiam quinque diebus abſtinere: bibere aquam calidam, dum ſitis finiatur: curioſiusque haec facere, his oſſibus motis, quae validis pleniſque muſculis continentur: ſi vero etiam febris acceſſit, multo magis: deinde die quinto fovere ex aqua calida; remotaque lana, ceratum imponere ex cyprino factum; nitro quoque adjecto, donec omnis inflammatio finiatur. Tunc infrictionem ei membro adhibere: cibis uti bonis; uti vino modice: jamque ad uſus quoque ſuos id membrum promovere; quia motus, ut in dolore peſtifer, ſic alias ſaluberrimus corpori eſt. Haec communia ſunt: nunc de ſingulis dicam.

Cap. XII.

De Maxilla luxata. [1]

MAXILLA in priorem partem propellitur, ſed modo altera parte, modo utraque. Si altera, in contrariam partem ipſa mentumque inclinatur: dentes paribus non reſpondent; ſed ſub his, qui ſecant, canini ſunt. At, ſi utraque, totum mentum inclinatur, & in exteriorem partem promovetur; inferioreſque dentes longius, quam ſuperiores excedunt; intentique temporum muſculi apparent. Primo quoque tempore homo in ſedili collocandus eſt, ſic, ut miniſter a poſteriore parte caput ejus contineat, vel ſic, ut juxta parietem is ſedeat, ſubjecto inter parietem & caput ejus † ſcorteo pulvino duro, eoque caput per miniſtrum urgeatur, quo ſit immobilius. tum

l. 1. M. F. P. *abſtinere debere: bibere.* *l.* 2. M. F. P. *ſitim.* *l.* ead. M. F. P. *finiat.* *l.* 3. M. F. *iis.* *l.* 6. M. F. P. *ex die quinto fovere.* *l.* 17. M. F. P. *De maxillae luxatae curatione.* *l.* 20. M. F. *alteram.* *l.* 21. M. F. *partem modo utraque ipſa.* *l.* 24. M. F. P. om. *inclinatur, &c.* *l.* 27. M. F. P. *ſuper muſculi.*

1 Aeginet. VI. 112.

tum medici digiti pollices, linteolis vel faſciis, ne dilabantur, involuti in os ejus conjiciendi, caeteri extrinſecus admovendi ſunt. ubi vehementer maxilla apprehenſa eſt, ſi una parte procidit, concutiendum mentum, & ad guttur adducendum eſt: tunc ſimul & caput apprehendendum, &, excitato mento, maxilla in ſuam ſedem compellenda, & os ejus comprimendum eſt, ſic, ut omnia pene uno momento fiant. Sin utraque parte prolapſa eſt, omnia eadem facienda; ſed aequaliter retro eſt maxilla agenda. Repoſito oſſe, ſi cum dolore oculorum & cervicis iſte caſus incidit, ex brachio ſanguis mittendus eſt. Cum omnibus vero, quorum oſſa mota ſunt, primo liquidior cibus conveniat, tum his praecipue: adeo ut ſermo quoque frequens, motu oris temporum nervos laedat.

CAP. XIII.

De Capite luxato.

CAPUT duobus proceſſibus in duos ſinus ſummae vertebrae dimiſſis ſuper cervicem contineri, in prima parte propoſui. Hi proceſſus interdum in poſteriorem partem excidunt: quo fit, ut nervi ſub occipitio extendantur, & mentum pectori agglutinetur, neque bibere is, neque loqui poſſit, interdum ſine voluntate ſemen emittat. quibus celerrime mors ſupervenit. Ponendum autem hoc eſſe credidi, non quo curatio ejus rei ulla ſit; ſed ut res indiciis cognoſceretur, & non putarent ſibi me-

---

l. 10. M. om. *uno.* *l.* ead. M. F. P. *ſi in.* *l.* 11. F. *eſt, eodem omnia.* *l.* ead. M. F. om. *eadem.* *l.* 18. M. F. P. *frequenti.* *l.* ead. M. F. P. *per.* *l.* 26. M. F. P. *nervus.* *l.* 27. M. F. P. *extendatur.* *l.* ead. M. F. P. om. *&.*

medicum defuisse, si qui sic aliquem perdidissent.

CAP. XIV.

De Spina luxata. [1]

IDEM casus manet eos, quorum in spina vertebrae exciderunt. Id enim non potest fieri, nisi & medulla, quae per medium; & duabus membranulis, quae per duos a lateribus processus feruntur; & nervis, qui continent, ruptis. Excidunt autem & in posteriorem partem, & in priorem; & supra septum transversum, & infra. Si in utramvis partem exciderint, a posteriore parte vel tumor, vel sinus erit. Si super septum id incidit, manus resolvuntur, vomitus, aut distentio nervorum sequitur, spiritus difficulter movetur; dolor urget, & aures obtusae sunt. Si sub septo, femina resolvuntur, urina supprimitur, interdum etiam sine voluntate prorumpit. Ex ejusmodi casibus, ut tardius, quam ex capitis, sic tamen intra triduum homo moritur. Nam, quod Hippocrates dixit, vertebra in exteriorem partem prolapsa, pronum hominem collocandum esse, & extendendum, tum calce aliquem super ipsum debere consistere, & intus impellere: in his accipiendum est, quae paululum excesserunt; non in his, quae toto loco motae sunt. Nonnunquam enim nervorum imbecillitas efficit, ut, quamvis non exciderit vertebra, paululum tamen in priorem partem promineat. id non jugulat. Sed ab interiore parte non contingit quidem

l. 8. M. F. P. *ex.* l. 12. M. F. P. om. *si.* l. 13. M. F. P. *utramque.* l. ead. M. *exciderit.* l. 14. M. P. *oritur.* l. 16. M. F. P. *nervorum insequitur.* l. 26. M F. P. *id.* l. 27. P. *iis.* l. 28. M. F. P. *paulum.* l. 29. M. F. P. *mutatae.* l. 31. M. F. P. *paulum.*

1 Aeginet. VII. 117.

quidem propelli. Ab exteriore ſi quid propulſum eſt, plerumque iterum redit: niſi, quod admodum rarum eſt, vis nervis deſtituta.

CAP. XV.

De Humero luxato. [1]

HUMERUS autem modo in alam excidit, modo in partem priorem. Si in alam delapſus eſt, ei junctus cubitus recedit ab latere, ſurſumque ad ejuſdem partis aurem cum humero porrigi non poteſt, longiuſque altero id brachium eſt. Si in priorem partem, ſummum quidem brachium extenditur, minus tamen, quam naturaliter; difficiliuſque in priorem partem, quam in poſteriorem cubitus porrigitur.

Igitur, ſi in alam humerus excidit, & vel puerile adhuc eſt corpus, vel molle, certe imbecillibus nervis intentum eſt, ſatis eſt collocare id in ſedili; & ex duobus miniſtris alteri imperare, ut caput lati ſcapularum oſſis leniter reducat; alteri, ut brachium extendat: ipſum poſteriore parte reſidentem, humerum genu ſub ala ejus cogere, ſimulque & latum os, & altera manu brachium ejus ad latus impellere.

At, ſi vaſtius corpus, nervive robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpatha lignea, quae & craſſitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala uſque ad digitos pervenit. in qua ſumma capitulum eſt rotundum, & leniter cavum; ut recipere particulam aliquam ex capite humeri poſſit: inque

l. 1. M. F. P. *poſſe.* *l.* ead. M. F. P. om. *quid.* *l.* 3. M. F. P. *reſtituta.* *l.* 9. M. F. P. *& victus.* *l.* 10. M. F. P. *rurſum juxta.* *l.* 18. M. F. P. *eſt & imbecillibus.* *l.* 21. M. F. *late.* *l.* 22. M. *oſſibus.* *l.* 24. M. F. *renum.* *l.* ead. M. F. *coire* *l.* 25. M. F. *ille.* *l.* 28. M. F. P. *ſpathula.* *l.* ead. M. F. P. *& quae.* *l.* 29. M. F. om. *&.* *l.* 30. M. F. P. *in.* *l.* 33. M. F. P. om. *inque.*

1 Aeginet. VI. 114.

que ea bina foramina tribus locis ſunt, inter ſe ſpatio diſtantibus; in quae lora mollia conjiciuntur. Eaque ſpatha, faſcia involuta, quo minus tactu laedat, ad alam a brachio dirigitur, ſic, ut caput ejus ſummae alae ſubjiciatur: deinde, loris ſuis ad brachium deligatur; uno loco, paulum infra humeri caput; altero, paulum ſupra cubitum; tertio, ſupra manum. cui rei protinus intervalla tunc quoque foraminum aptata ſunt. Sic brachium deligatum ſuper ſcalae gallinariae gradum trajicitur, ita altae, ut conſiſtere homo ipſe non poſſit; ſimulque in alteram partem corpus demittitur, in alteram brachium intenditur: eoque fit, ut capite ligni caput humeri impulſum in ſuam ſedem, modo cum ſono, modo ſine hoc compellatur. Multas eſſe alias rationes, ſcire facile eſt uno Hippocrate lecto; ſed non alia magis uſu comprobata eſt.

At, ſi in partem priorem humerus incidit, ſupinus homo collocandus, faſciaque, aut habena, media ala circumdanda eſt, capitaque ejus poſt caput hominis miniſtro tradenda; brachium alteri; praecipiendumque, ut ille habenam, hic brachium extendat; deinde medicus, caput quidem hominis ſiniſtra debet repellere, dextra vero cubitum cum humero attollere, & os in ſuam ſedem compellere. faciliusque id in hoc caſu, quam in priore revertitur. Repoſito humero, lana alae ſubjicienda eſt; ſi in interiore parte os fuit, ut ei opponatur, ſi in priore, ut tamen commodius deligetur.

l. 2. M. F. P. *quae.* *l.* ead. M. F. P. *quae ea lora.* *l.* 21. M. F. P. *excidit.* *l.* 22. M. F. P. *collocandus eſt: faſciaque.* *l.* 33. M. F. P. om. *in.* *l.* 34. M. F. P. *priore parte, ut.*

tur. Tum fascia, primum sub ala obvoluta, caput ejus debet comprehendere, deinde per pectus ad alteram alam, ab eaque ad scapulas, rursusque ad ejusdem humeri caput tendere, saepiusque ad eandem rationem circumagi, donec bene id teneat. Vinctus hac ratione humerus commodius continetur, si adductus ad latus sit, & ad id quoque fascia deligetur.

CAP. XVI.

De Cubito luxato. [1]

In cubito autem tria coire ossa, humeri, & radii, & cubiti ipsius, ex his, quae prima parte hujus voluminis posita sunt, intelligi potuit. Si cubitus, quia annexus humero est, ab hoc excidit, radius, qui adjunctus est, interdum distrahitur, interdum subsistit. In omnes vero quatuor partes excidere cubitus potest. sed, si in priorem prolapsus est, extentum brachium est, neque recurvatur: si in posteriorem, brachium curvum est, neque extenditur, breviusque altero est; interdum [2] febrem, vomitumque bilis movet: si in exteriorem, interioremve, brachium porrectum est, sed paululum in eam partem, a qua os recessit, recurvatur.

Quicquid incidit, reponendi ratio una est (neque in cubito tantum, sed in omnibus quoque membris longis, quae per articulum longa testa junguntur) utrumque membrum in diversas partes extendere, donec spatium inter ossa liberum sit; tum id

---

l. 3 M. F. P. *profectus.* *l.* 8. M. F. P. om. &. *l.* 9. M. F. P. *deligatur.* *l.* 11. M. F. P. *De cubiti luxati curatione.* *l.* 15. M. F. P. *sed.* *l.* 16. M. F. P. *innexus.* *l.* 17. M. F. P. *trahitur.* *l.* 26. M. F. P. *paulum.* *l.* 27. M. F. P. *recurvatum.* *l.* 29. M. F. P. *tantum est, sed.*

1 Hippocrat. de Articulis. T. XXI. & Vectar. T. IX.
2 Hippocrat. de Artic. T. XXII. 1.

id os, quod excidit; ab ea parte, in quam prolapſum eſt, in contrarium impellere. Extendendi tamen alia atque alia genera ſunt, prout nervi valent, aut oſſa huc illucve ſe dederunt. Ac modo manibus ſolis utendum eſt, modo quaedam alia adhibenda.

Ergo, ſi in priorem partem cubitus prolapſus eſt, extendi per duas manus, interdum etiam habenis adjectis, ſatis eſt: deinde rotundum aliquid, a lacerti parte ponendum eſt, & ſuper id repente cubitus ad humerum impellendus eſt. At in aliis caſibus commodiſſimum eſt eadem ratione brachium extendere, quae, fracto humero ſupra poſita eſt, & tum oſſa reponere.

Reliqua curatio eadem eſt, quae in omnibus. Celerius tantum ſaepiuſque id reſolvendum eſt; multoque magis aqua calida fovendum, & diutius ex oleo & nitro ac ſale perfricandum. In cubito enim celerius, quam in ullo alio articulo, ſive extra remanſit, ſive intus revertit, callus circumdatur, iſque, ſi per quietem increvit, flexus illius poſtea prohibet.

CAP. XVII.

De Manu luxata.

MANUS quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in poſteriorem partem excidit, porrigi digiti non poſſunt: ſi in priorem, non inclinantur: ſi in alterutrum latus, manus in contrarium, id eſt, aut ad pollicem, aut ad minimum

l. 2. M. P. *contrariam.* *l* 5. M. F. P. *ſederunt.* *l.* 10. M. F. P. *injectis.* *l.* 15. M. F. P. *cubito.* *l.* 20. M. F. P. om. *&.*

1 Hippocrat. de Articul. T. XXIII. Vectar. X.

mum digitum convertitur, & reponi non difficillime potest. Super locum autem durum & renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet, sic, ut prona sit, si in posteriorem partem os excidit; supina, si in priorem; si in interiorem exterioremve, in latus. Ubi satis nervi diducti sunt, si usque in alterutrum latus procidit, manibus in contrarium repellendum est. At his, quae in priorem posterioremve partem prolapsa sunt, superimponendum aliquid durum, idque supra prominens os manu urgendum est, per quod os vis adjecta facilius in suam sedem compellit.

CAP. XVIII.

De Palma luxata.

IN palma quoque ossa interdum suis sedibus promoventur, modo in priorem partem, modo in posteriorem. In latus enim moveri, paribus ossibus oppositis, non possunt. Signum id solum est, quod omnium commune est. tumor ab ea parte, in quam os venit: sinus ab ea, a qua recessit. Sed sine intentione, digito tantummodo bene pressum os in suam sedem revertitur.

CAP. XIX.

De Digitis luxatis.

557, 4. AT in digitis totidem fere casus, eademque signa sunt, quae in manibus. Sed in his extendendis non aeque vi opus est; quod articuli breviores, & nervi

---

l. 1. M.F.P. om. *&*. *l.* 2. M.F.P. om. *autem*. *l.* 8. M.F.P. deest *usque*. *l.* 9. M.F.P. *manus brachium*. *l.* 13. M.F.P. om. *os*. *l.* 16. M.F.P. ignorant *luxata*. *l.* 17. M.F. deest *ossa*. *l.* 28. M.F.P. om. *luxatis*. *l.* 32. M.F.P. *cum &*.

nervi minus validi ſint. Super menſam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in poſteriorem partem exciderunt; tumque palma compelli: ut ita in locum, unde lapſus eſt digitus, reſtituatur.

CAP. XX. [1]

De Femore luxato.

CUM de humeris dixerim; de his quoque, quae in cruribus ſunt, videri poſſum dixiſſe: ſiquidem in hoc caſu quaedam ſimilitudo eſt femori & humero, tibiae & cubito, pedi & manui. quaedam tamen ſeparatim quoque de his dicenda ſunt.

Femur in omnes quatuor partes promovetur: ſaepiſſime in [2] interiorem; deinde in exteriorem; raro admodum in priorem, aut poſteriorem. Si in interiorem partem prolapſum eſt, crus longius altero & valgius eſt: extra enim pes ultimus ſpectat. Si in exteriorem, brevius, varumque fit, & pes intus inclinatur; calx ingreſſu terram non contingit, ſed planta ima; meliuſque id crus ſuperius corpus, quam in priore caſu, fert, minuſque baculo eget. Si in priorem, crus plicari non poteſt, extenſumque alteri cruri ad calcem par eſt; ſed ima planta minus in priorem partem inclinatur: dolorque in hoc caſu praecipuus eſt; & maxime urina ſupprimitur. Ubi cum dolore inflammatio quievit, commode ingrediuntur, rectuſque eorum pes eſt. Si in poſteriorem, extendi non poteſt crus, breviuſque eſt; ubi conſiſtit, calx quoque terram non contingit. Mag-

l. 4. M. F. P. *tum jam.* *l.* 5. M. F. P. *atque id quod in latus elapſum eſt, digitis reſtitui.* *l.* 7. M. F. P. om. *luxato.* *l.* 9. M. F. P. *his.* *l.* ead. F. *iis.* *l.* 10. M. F. P. *ſiquidem etiam in.* *l.* 12. M. F. P. *humero, & tibiae.* *l.* 18. M. F. P. *vaſtius.* *l.* 20. M. F. P. *rarumque.* *l.* ead. M om. *& pes.* F. P *&.* *l.* 25. M. F. P. *extenſum eſt, implicarique non poteſt.* *l.* 31. M. F. P. *totusque.* *l.* ead. M. F. P. *eſt. Sed & ſi.* *l.* 32. M. P. *conſtitit.*

1 Aegin. V. 118. 2 Hipp. de Art. T. LV. Vect. T. XI.

Magnum autem femori periculum eſt, ne vel difficulter reponatur, vel repoſitum rurſus excidat. Quidam ſemper iterum excidere contendunt: ſed Hippocrates, & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum auctores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriae prodiderunt. Neque tot genera machinamentorum quoque, ad extendendum in hoc caſu femur, Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides, faber quoque quidam reperiſſent, ſi id fruſtra eſſet. Sed ut haec falſa opinio eſt; ſic illud verum: cum ibi valentiſſimi nervi muſculique ſint, ſi ſuum robur habent, vix admittere, ut reponatur: ſi non habent, repoſitum non continere.

Tentandum igitur eſt, &, ſi tenerius membrum eſt, ſatis eſt habenam alteram ab inguine, alteram a genu intendi: ſi validius, melius adducent, qui eaſdem habenas ad valida bacula deligarint; tumque eorum fuſtium imas partes oppoſitae morae objecerint, ſuperioreſque ad ſe utraque manu traxerint. Etiamnum valentius intenditur membrum ſuper ſcamnum, cui ab utraque parte axes ſunt, ad quos habenae illae deligantur: qui, ut in torcularibus, converſi, rumpere quoque, ſi quis perſeveraverit, non ſolum extendere nervos & muſculos poſſent. Collocandus autem homo ſuper id ſcamnum eſt, aut pronus, aut ſupinus, aut in latus, ſic, ut ſemper ea pars ſuperior ſit, in quam os prolapſum eſt; ea etiam inferior,

l. 11. M. F. P. ignorant *faber quoque quidam.* *l.* 14. M. F. P. *verum eſt: cum.* *l.* 16. M. F. P. om. *ut reponatur.* *l.* ead. M. F. P. *poſtea.* *l.* 17. M. F. P. *contineri.*

ferior, a qua recessit. Nervis extensis, si in priorem partem os venit, rotundum aliquid super inguen ponendum; subitoque super id genu adducendum est eodem modo, eademque de causa, qua idem in brachio fit; protinusque, si complicari femur potest, intus est.

In caeteris vero casibus, ubi ossa paululum inter se recesserunt, medicus debet id, quod eminet, retro cogere; minister contra coxam propellere. Reposito osse, nihil novi aliud curatio requirit, quam ut diutius is in lecto detineatur; ne, si motum femur fuerit adhuc laxioribus nervis, rursus erumpat. Potest tamen conditus articulus medius aut summus canaliculo aliquo contineri.

CAP. XXI.

De Genu luxato. [1]

GENU vero & in exteriorem, & in interiorem, & in posteriorem partem excidere, notissimum est. In priorem non prolabi, plerique scripserunt. potestque id vero proximum esse; cum ibidem opposita patella, ipsa quoque caput tibiae contineat. Meges tamen eum, cui in priorem partem excidisset, a se curatum esse, memoriae prodidit.

In his casibus intendi nervi rationibus iisdem, quas in femore retuli, possunt. Et id quidem, quod in posteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo super poplitem imposito, adductoque eo crure, recondi-

l. 1. M. F. P. *extentis* l. 2. M. F. P. om. *partem*. l. 8. M. F. P. *ossa per vim paulum*. l. 11. M. F. P. *contra inde coxam*. l. ead. M. F. P. *posito*. l. 15. M. F. P. ignorant *potest tamen conditus articulus medius aut summus canaliculo aliquo contineri*. l. 19. M. F. P om. *luxato*. l. 20. M. *uno*. P. *quoque* l. 24. M. F. P. *inde*.

1 Aeginet. VI. 119.

conditur. Caetera vero manibus ſimul, tum oſſa in diverſas partes compelluntur.

CAP. XXII.

De Talo luxato.

TALUS quidem in omnes partes prolabitur. Ubi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partem convertitur. Ubi huic contrarius caſus, contrarium etiam ſignum eſt. At, ſi in priorem partem prorumpit, a poſteriore latus nervus durus & intentus eſt; ſimuſque iis pes eſt. Si in poſteriorem, calx pene conditur, planta major fit. Reponitur autem is quoque per manus; prius in diverſa pede & crure diductis. Et in hoc quoque caſu diutius in lectulo perſeverandum eſt; ne is talus, qui totum corpus ſuſtinet, parum confirmatis nervis, ferendo oneri cedat, rurſuſque prorumpat. Calceamentis quoque humilioribus primo tempore utendum, ne vinctura talum ipſum laedat.

CAP. XXIII.

De Planta luxata.

PLANTARUM vero oſſa iiſdem modis, quibus in manibus, prodeunt; iiſdemque conduntur. faſcia tantummodo calcem quoque debet comprehendere, ne, cum mediam plantam, imumque ejus vinciri neceſſe eſt, liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat, ideoque ſuppuret.

CAP.

l. 4. M. F. P. om. *luxato.* *l.* 5. M. F. P. deeſt *quidem.* *l.* 9. M. F. P. *talus.* *l.* ead. F. M. P. *extat.* *l.* ead. M. F. P. om. *At.* *l.* 10. M. F. P. *erumpit.* *l.* 11. M. F. P. *inſanus.* *l.* 12. M. F. P. *minuſque his opus.* *l.* ead. P. *lana.* *l.* 13. M. F. P. *plaga.* *l.* 21. M. F. P. *junctura.* *l.* 23. M. F. P. om. *luxata.* *l.* 24. M. F. P. *plantae.* *l.* 25. M. F. P. *manus.* *l.* ead. M. P. *prodeunt his iiſdemque.* F. *prodeunt iis iiſdemque.*

CAP. XXIV.

De Digitis luxatis. [1]

IN digitis nihil ultra fieri debet, quam quod in his, qui ſunt in manu, poſitum eſt. 552, 30.

CAP. XXV. [2]

De his, quae cum vulnere loco moventur.

HAEC facienda ſunt in his caſibus, ubi ſine vulnere oſſa exciderunt: ſaepe tamen cum vulnere loco moventur. Hic vero & ingens periculum eſt, & eo gravius, quo majus membrum eſt, quove validioribus nervis aut muſculis continetur. Ideoque ab humeris, femoribusque, metus mortis eſt; ac, ſi repoſita oſſa ſunt, ſpes nulla eſt: non repoſitis tamen, nonnullum periculum eſt. Eoque major in utroque timor eſt, quo propius vulnus articulo eſt. Nam Hippocrates [3] nihil tuto reponi poſſe, praeter digitos, & plantas, & manus, dixit: atque in his quoque diligenter eſſe agendum, ne praecipitentur aegri. Quidam brachia quoque & crura repoſuerunt: &, ne cancri, diſtentionesque nervorum orirentur, (ſub quibus in ejuſmodi caſu fieri ſolet mors matura) ſanguinem ex brachio miſerunt. Verum ne digitus quidem (in quo minimum, ut malum, ſic etiam periculum eſt) reponi debet aut in inflammatione, aut poſtea, cum jam vetus res eſt. Si quoque, repoſito oſſe, nervi diſtenduntur, rurſus id protinus expellendum eſt.

Omne

---

l. 2. M. F. P. om. *luxatis.* *l.* 7. M. F. P. ignorant *De his, quae cum vulnere loco moventur.* *l.* 8. M. F. P. *poteſt tamen conditus articulus medius, aut ſummus canaliculo aliquo contineri, haec.* *l.* 9. F. *iis.* *l.* 10. M. F. P. om. *ſaepe tamen cum vulnere loco moventur.* *l.* 12. M. F. P. *quoque.* *l.* 14. M. F. P. om. *ab.* *l.* 19. M. F. P. om. *nam.* *l.* 22. M. F. P. *praecipitarent.* *l.* 25. M. F. P. *fieret.* *l.* 29. M. F. P. *ante.* *l.* ead. M. F. P. *inflammationem.*

1 Aeginet. VI. 116. 2 Aeginet. V. 121. 2 Hippopocrat. Vectar. XIX. 5.

Omne autem membrum, quod cum vulnere loco motum, neque repoſitum eſt, ſic jacere convenit, ut maxime cubantem juvat: tantum ne moveatur, neve dependeat. In omni tali morbo magnum ex longa fame praeſidium eſt: deinde ex curatione eadem, quae propoſita eſt. Ubi oſſibus fractis vulnus acceſſit, ſi nudum os eminet, impedimento ſemper futurum eſt. ideo, quod excedit, abſcindendum eſt; imponendaque ſuper arida linamenta ſunt, & medicamenta non pinguia; donec, quae ſaltem eſſe in ejusmodi re ſanitas poteſt, veniat, nam & debilitas ſequitur, & tenuis cicatrix inducitur: quae neceſſe eſt facile noxae poſtea pateat.

---

l. 5. M. F. P. *omnique tali.* *l.* 9. M. F. P. *id.* *l.* 13. M. F. P. *ſola.*

F I N I S.

NOTAE

NOTAE
VARIORUM AUCTORUM
IN
CELSI LIBROS
DE
RE MEDICA.

Pag. 1. lin. 1. *A. Corn. Celsi Medicinae liber primus.*] *Auli Cornelii Celsi Artium liber sextus, idemque Medicinae primus.* Ad marginem adscriptum : *Grammatica : Rhetorica : De re militari : De agricultura.* Scal.

p. 1. l. 3. *Ut alimenta*] Transitio ab agricultura ad Medicinam. *Scal.*

p. 1. l. 8. *Apud Graecos*] Vide Plinium lib. XXIX. in prooemio. *Constant.*

p. 1. l. 8. *Prompta*] Graeci ἕτοιμα. *Scal.*

p. 1. l. 13. *Aesculapius*] Cicero de Natura Deorum; & Lactantius Instit. lib. 1 cap. 15. *Const.*

p. 1. l. 17. *Podalirius*] Homerus Iliad. II.

Ἀσκληπιοῦ δύο παῖδε
Ἰητῆρ' ἀγαθὼ, Ποδαλείριος ἠδὲ Μαχάων. *Const.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus non in pestilentia,*] Ob iram Apollinis immissa. Iliad. I. *Const.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus*] Columella lib. IX. cap. 177. *Scal.*

p. 2. l. 7. *Tentatas,*] *probatas.* Vet. *Const.*

p. 2. l. 7. *Esse tentatas,*] *Probatas*, id est, *expertas, quarumque facta sit experientia.* Scal.

p. 2. l. 8. *Eodemque auctore*] *Ab eodem quoque auctore*, nempe Homero, ut Iliad. I. de pestilentia. *Const.*

p. 2. l. 8. *Eodemque auctore*] Dictys Cretens. lib. II. cap. 37.

p. 2. l. 14. *Vitiarant.*] *Tentarant* melius est. *Scal.*

p. 2.

p. 2. l. 14. *Luxuria vitiarant.*] Vide Casaubonum ad Persium pag. 206. Scaligerana prima V. *Bonos mores.* Jamblichus Protrept. cap. 2. Exemplo Jacobi Mazonii confirmatum apud Jan. Nic. Erythr. Pinacoth. pag. 68.

p. 2. l. 19. *Ex bonis ad senectutis*] *Ex nobis ad sen.* Const.

p. 2. l. 23. *Agitari coepit,*] *Et mutas agitare inglorius artes.* Virgilius Aen. lib. XII. *Scal.*

p. 2. l. 25. *Primoque medendi*] *Cum primo quae medendi.* Const.

p. 2. l. 25. *Sic corpori inimica est.*] Transpositio hic est. *Sic corpori inimica est* ⁎ *scilicet his hanc maxime requirentibus, qui corporum suorum robora inquieta cogitatione, nocturnaque vigilia minuerant. Primoque medendi scientia sapientiae pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturae contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit. Ideoque multos* &c. Scal.

p. 2. l. 30. *Suorum*] *Sanorum.* Const.

p. 2. l. 34. *Pythagoram*,] Sic certe Aelian. Var. Hist. lib. IV. c. 17. fama exibat, eum non docendi, sed medendi causa ad urbes accessisse.

p. 3. l. 1. *Democritum.*] Plin. H. Nat. L. XVIII. c. 28.

p. 3. l. 2. *Ut quidam crediderunt*] Hippocratis Epistolae contrarium docent. *Const.*

p. 3. l. 3. *Hippocrates*] Vide Plinium L. XXVI. c. 2. *Const.*

p. 3. l. 8. *Tum Herophilus*] *Post Herophilus.* Cod. *Const.*

p. 3. l. 17. *Clarissimi auctores*] Logici sive Dogmatici. *Const.*

p. 3. l. 18. *Agitare*] *Cogitare*, Vet. *Const.*

p. 3. l. 20. *Vendicaverunt*,] *Vindicaverunt* melius est, licet idem. *Scal.*

p. 3. l. 21. *Serapion*] Primus Empiricorum, de quo & Cicero in Epist. *Const.*

p. 3. l. 21. *Serapion*] Non putem me hujus mentionem factam apud Ciceronem legisse, verum quidem Asclepiadis.

p. 3. l. 26. *Et aliqui*] *Et alii quoque*, Vet. *Const.*

p. 3. l. 26. *Aliqui non mediocres viri*] V. C. *Alii quoque non mediocres viri.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 3. l. 33. *Agitante*,] V. C. *Cogitante.* Scal.

p. 4. l. 1. *Mutavit.*] Hoc fusissimè docet Plinius lib. XXVI. cap. 3. *Const.*

p. 4. l. 2. *Themison*] Themison τῶν κοινοτήτων inventor, ut vocatur à Galeno, Laodiceus Syrus fuit, qui ab Asclepiade Rationali institutus ad Methodicae sectae inventionem se contulit. *Const.*

p. 4.

p. 4. l. 3. *Quaedam*] *Ab iis in quibusdam.* Conſt.

p. 4. l. 3. *Quaedam in senectute deflexit*] Recte. Non, ut Conſtantinus, *ab iis in quibusdam deflexit.* Nam *deflexit aliquod spatium* latine dicimus; quod ille ignorabat. *Scal.*

p. 4. l. 5. *Increvit*] *increbuit.* Scal.

p. 4. l. 8. *Quae morbis medetur*,] *medicamentis.* Conſt.

p. 4. l. 12. *Rerumque*] Naturalium. *Conſt.*

p. 4. l. 20. *Morbos continentium causarum*] τῶν συνεχῶν ſive προσεχῶν ἢ συνεκτικῶν. *Conſt.*

p. 4. l. 27. *Neque enim credunt, posse eum scire*] V. C. *Neque eum credunt posse scire.* Indifferens. *Scal.*

p. 4. l. 29. *Neque esse dubium*,] *Neque est dubium.* Conſt.

p. 4. Fin. poſt *Pallad. ad Hippocr. Epid.* VI. *p.* 224.] Adde Marcell. de Medicam. cap. XX. pag. 336. Soram. Epheſ. Iſagog. in rem medic. cap. XV.

p. 5. l. 2. *Venas*,] *arterias.* Conſt.

p. 5. l. 8. *Manantia corpuscula per invisibilia foramina*] ἄτομοι, *insecabilia corpora*, Quintil. *Conſt.*

p. 5. l. 12. *Experimenta*] Quintilianus II. 5. *in omnibus fere minus valent praecepta, quam experimenta.*

p. 5. l. 13. *Sed ne ad haec quidem aditum*] *sed ne aditum quidem ad haec.* Conſt.

p. 5. l. 15. *Non enim quidlibet*] V. C. *Nec enim quilibet.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 5. l. 18. *Conjectura aliqua duxissent.*] *conjectura aliqua didicissent.* Conſt.

p. 5. l. 18. *Quod ante conjectura aliqua duxissent*] R. V. C. *quo ante conjectura aliqua duxisset.* Scal.

p. 5. l. 29. *Evidentes vero has*] *Evidens causa* i. externa, & quae ſenſibus patet, ἡ προκαταρκτικὴ Galeno, προκατάρχουσα αἰτία etiam πρόφασις dicta, quae & neceſſaria, & non neceſſaria eſſe poteſt. Interna vero, ſive abdita & continens cauſa, ἡ προηγουμένη. *Conſt.*

p. 5. l. 32. *Initio*,] Malim cum antiquiſſimis, nullis exceptis, editionibus *vitio.*

p. 6. l. 5. *Digeruntur*] Hoc verbo nunquam pro concoctione utitur Celſus: at bene Seneca. Vide infra p. 10. l. 25. *Scal.*

p. 6. l. 6. *Venae nostrae*] *Venae* hic, i. arteriae. Sic φλέβες in Platonis Timaeo à corde. Galen. VI. Meth. *Conſt.*

p. 6. l. 6. *Venae*] Male Conſtantinus pro *venae* reponit *arteriae*, cum φλέβας etiam Ariſt. vocet ipſas arterias Lib. de Reſpiratione. Vide Gellium, qui ex profeſſo caput ea

Nn tle

de re scripsit ex Erasistrato Lib. XVIII. c. 10. Vide infra p. 10. l. 28. *Scal.*

p. 6. l. 9. *Inter haec*] *intra haec.* Const.

p. 6. l. 10. *Inter haec nascentibus*] Satius esset legere *internascentibus*, sed non ausim mutare, quia constare potest, ac si *inter ea* dixisset. *Scal.*

p. 6. l. 10. *Ex quibus quam maximè*] *Ex quibus quia quàm maximè.* Const.

p. 6. l. 10. *Ex quibus quam maximè*] V. C. *quia maximè.* Scal.

p. 6. l. 15. *Putrescere:*] Haec fuit & Empedoclis opinio. *Const.*

p. 6. l. 20. *Diduci*] *deduci.* Const.

p. 6. l. 20. *In corpus omne diduci*] Graeci διαφορεῖσθαι, διοικονομεῖσθαι. *Scal.*

p. 6. l. 23. *Aliud, si*] *alium, si.* Const.

p. 6. l. 24. *Teritur*] Auctor Graecus, a quo hoc desumpsit, scripserat τρίβεται, i. e. *teritur*, vel *adteritur.* Nec potuit aliter vertere. *Scal.*

p. 6. l. 27. *Calorem moveat.*] *Calorem foveat.* Const.

p. 6. l. 29. *Ea verò sumenda,*] Ut censuit Asclepiades. *Const.*

p. 6. l. 34. *Perceperit*] *praeceperit.* Unde *praecipere animo*, praesumere. *Scal.*

p. 7. l. 4. *Necessarium ergo esse, incidere corpora mortuorum, eorumque viscera atque intestina scrutari*] Meminit hujusce rei Galenus circa finem libri de arte medicina, ac inibi dicit se duos scripsisse libros, alterum de sectione mortuorum, alterum de Sectione vivorum. *Caesar.*

p. 7. l. 7. *Herophilum*] Herophilus ille medicus aut lanius, qui sexcentos exsecuit, ut naturam scrutaretur, qui hominem odit, ut nosset. Vide Tertullian. de Anima cap. 10. *Casaub.*

p. 7. l. 11. *Posituram*] *positum.* Gr. θέσιν. *Scal.*

p. 7. l. 13. *Contractum:*] *Contractum* exponunt asperitatem vel scabritiem. Sed quis unquam ita usurpavit? in MS. legitur *contractum.* Itaque *confractum* pro aspero & confragoso (quod laevigato opponitur) repono. *Const.*

p. 7. l. 13. *Contactum*] Ruell. *contractum.* Σύμπτωσιν vocat Hippocr. Aph. 3. lib. 1. compressum, contracturam: *contractum* ergo legendum. *Scal.*

p. 7. l. 11. *Eorum posituram, colorem, figuram, magnitudinem, ordinem, duritiem, mollitiem, laevorem, confractum.*] Loquitur hic Celsus de partibus corporis humani; nec video, quem locum habeat *confractus*, quae vox, si

Latina

Latina est, fracturam significat. Quinque editiones longe optimae, quae apud me sunt, Florentina princeps 1478. utraque Aldina 1528 & 1547. Gryphiana 1542. & Henrici Stephani 1567. habent *contactum*, quae vox certissimae Latinitatis est, & sensum reddit idoneum. Non dubito, quin Almeloveenius, praestanti judicio vir, probatis codicibus usus sit: sed hic aliquis diligentiam saltem illam desiderabit, quae variantes lectiones complectitur, & ceteroquin Transalpinis ingeniis familiarissima est. Hanc si quis ex nostris damnavit unquam, in quo accusari solemus, ideo damnavit, quod saepe vertitur circa levia. Ceterum cum aliquid hujusmodi contra vulgatas editiones in libros inducitur; tum vero non utilis modo, sed prorsus necessaria est; praesertim si quid inducatur ita novum, ut nullo praeterea locupletis Auctoris testimonio confirmari possit. Talia enim non ad unum aliquem Scriptorem pertinent, sed ad communem totius linguae rationem, qua de agitur. Exemplo esse possunt cum aliae voces, quas deinceps recensebo, tum haec ipsa *confractus*, quae Celsi auctoritate in egregium Basilii Fabri Thesaurum allata est, & reliquis Latinis fidei non dubiae adnumerata. Editiones aliae quinque, id est, Juntae, Caesarii, Pantini, Constantini, Ronslei, habent *contactum*; manifestum enim Operarum errorem puto, quod in Juntina legatur *cortactum* & *contactum*. Illud mirum est, Ronsseum in libri margine addidisse: *per laevorem, & contactum, asperitatem intelligit, & quod illi est contrarium*; quando Constantinus haec adnotaverat: *Contractum* (lege *Contactum*) *exponunt asperitatem vel scabritiem. Sed quis unquam ita usurpavit? In manuscripto legitur* contractum. *Itaque* Confractum *pro aspero & confragoso* (*quod laevigato opponitur*) *repono.* Hieronymus autem Rubeus in suis ad Celsum Annotationibus cum haec ferme ipsa Constantini verba, Auctoris nomine dissimulato, retulisset, istiusmodi emendationem atque interpretationem *satis* sibi *probabilem videri* negavit, haecque subjunxit: *Forte autem, quia, quod contractum est, explicato & ob id laevi opponitur, per* contractum *poterit asperum intelligi*. Videtur igitur maluisse *contractum*, quam quidem vocem in Veneto etiam codice invenimus. Haec tamen eo dumtaxat protulimus, ut intelligeres, Constantinum non veterum exemplarium auctoritate, sed conjectura ductum, ex *contractum* illam, qua de agitur, vocem elicuisse, & huc primum induxisse *confractum*. Morg.

p. 7. l. 22. *Qui sanè*] *qui sanat*. Const.

p. 7. l. 22. *Cujusquam*] Ald. *cujusque*. Utrumque bonum. *Scal.*

p. 7. l. 24. *Ita ne succurrere*] *item ne succurrere*. Const.

p. 7. l. 29. *Quae posita*] *quae intus posita*. Const.

p. 7. l. 34. *Qui se* ἐμπειρικὸς *ab experientia*] ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας. *Caesar*.

p. 8. l. 5. *Quoniam incomprehensibilis*] C. Vet. *non ut comprehensibilis*. Scal.

p. 8. l. 26. *Esse debuissent.*] *esse debuisse*. Const.

p. 10. l. 2. *Requirere*] *requiritur*. Const.

p. 10. l. 12. *Sed eum protinus visurum*,] Empiricorum μετάβασιν τοῦ ὁμοίου significat. *Const.*

p. 10. l. 15. *Et post ejus*] *et per ejus*. Const.

p. 10. l. 21. *Neque ad rem pertineat, quomodo, sed quid optimè digeratur:*] Legi potest, *sed quàm id optimè digeratur*. Cæsar.

p. 10. l. 21. *Neque ad rem pertineat*,] *neque ad rem pertinere*. Const.

p. 10. l. 24. *Intercidat*,] *intercedat*, vel *incedat*. Const.

p. 10. l. 28. *Neque, quid venas*] Vide pag. 6. *Const.*

p. 10. l. 34. *Non eloquentia, sed remediis curari.*] Hinc Virgilius *mutas artes* vocat. XII. AEneid. *Casaub*. Vide Reies Camp. Elys. jucund. Quaest. VII. p. 61. & seqq.

p. 10. l. 1. *Discretus*,] Prior lectio habebat *discreta*. Tu jam vide, utrum tibi magis arrideat. *Caes.*

p. 11. l. 1. *Discreta*] *discretus* legit Caesarius.

p. 11. l. 18. *Mille*] *milleque*. Const.

p. 11. l. 19. *Verisimile est, interiora*,] *verisimile esse*, *vel interiora*. Const.

p. 11. l. 25. *Nam uterum quidem*,] *Nam ne uterum quidem*. Const.

p. 11. l. 25. *Nam ne uterum quidem*] Auctor noster uterum sumit pro ventre seu abdomine. Ita enim lib. IV. cap. I. *At sub corde atque pulmone, transversum ex valida membrana septum est, quod à praecordiis uterum diducit*. Martial. l. 3. Epigr. 71. Isidorus Orig. XI. cap. 1. *Uterum solae mulieres habent in quo concipiunt, ad similitudinem cauliculi.* (Martinius *Canaliculi*, forte *cuniculi*.) *Tamen auctores uterum pro utriusque sexus ventre plerumque ponunt, nec poëtae tantummodo, sed & caeteri.* Doctissimus Caspar. Bartholinus *Exercitatione* IX. observat. Tacitum, *uterum* navis ob cavitatem dixisse; Lactantius de Opificio Dei c. 11. *uterum* pro vesica aut simili cavo corpore posuit. Columell. XII. 4. *quod in utero dolii est*.

p. 12. l. 10. *Aliqua pars aperiatur, & in alio alia sita; ita sedem*,] *al. p. aperiatur, & in alio alia; ita ut sedem*. Const.

p. 12. l. 16. *Ob haec,*] *Ob hoc.* Vet. *Const.*

p. 13. l. 1. *Vel detrahatur,*] *vel deferatur.* Codex Ald. *distrabatur.* Const.

p. 13. l. 9. *Adjuvat,*] *adjuvant.* Const.

p. 13. l. 12. *Perfectum*] glossema est. *Quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Verique simile &c.* Scal.

p. 13. l. 20. *Etsi non inter obscuras causas, neque inter*] *etsi non semper inter obscuras causas, atque inter.* Const.

p. 13. l. 28. *Quem non*] *quod non.* Const.

p. 13. l. 29. *Nostra quidam*] *nostra quaedam.* Const.

p. 13. l. 30. *Arente*] *haerente.* Const.

p. 14. l. 1. *Periclitari conjecturam suam*] Semper *periclitari* accusativo jungit Cicero in Laelio, & omnes veteres. *Vires ingenii periclitari.* Scal.

p. 14. l. 6. *Ad quod medicinae genus,*] Μετάβασις τοῦ ὁμοίου Vide suprà pag. 10. *Const.*

p. 14. l. 8. *Rationabile*] *rationale.* Aliud tamen melius, ut videre est passim apud Lucretium. *Scal.*

p. 15. l. 3. *Et quidem medici*] *Et quidem Methodici.* Vide pag. 3. *Const.*

p. 15. l. 7. *Communia morborum*] Methodicis vocantur κοινότητες. *Const.*

p. 15. l. 9. *Unum adstrictum, alterum fluens, tertium mixtum*] στεγανὸν, ῥοῶδες καὶ μικτόν. *Scal.*

p. 15. l. 14. *Minui consueverunt.*] *minui consuevisse.* Const.

p. 15. l. 16. *Digerendum*] id est, *fluidum reddendum*, quod familiare Celso. *Scal.*

p. 15. l. 27. *Contendunt.*] *contendant.* Const.

p. 16. l. 9. *Tanta vi concitant*] *tanta, ut concitent.* Cod. *Const.*

p. 16. l. 11. *Efficiunt.*] *efficiant.* Const.

p. 16. l. 16. *Videtur.*] *videatur.* Const.

p. 16. l. 26. *Transfusio,*] παρέμπτωσις. *Const.*

p. 16. l. 32. *Tenet,*] *sequitur.* Const.

p. 17. l. 1. *Memoriae*] Ut empirici, qui observationum suarum congeriem ἄθροισμα vocabant, earundem verò memoriam αὐτοψίαν, scientiamque talem ἱστορίαν. *Const.*

p. 17. l. 2. *Si verò, quod propius est, vix*] Legito *si* (*quod vero propius est*) *vix &c.* Const.

p. 17. l. 6. *An fuderit,*] *aut fuderit.* Const.

p. 17. l. 23. *Et quia amplè*] Hippocrates ἁδροτέρως dicit & πιοτέρως, cui λεπτῶς opponit. *Const.*

p. 18. l. 5. *Digeri,*] διαφορεῖσθαι. *Const.*

p. 18. l. 18. *Idem eveniat.*] *id eveniat.* Cod. *Const.*

p. 19. l. 11. *Quod coelum, quod tempus anni sit.*] *Quod* potius, quam *quid.* Utrumque autem eodem modo scriptum est in veteribus codicibus. *Scal.*

p. 19. l. 21. *Nam famem faciliùs fert adolescens, quàm puer; faciliùs in denso coelo, quàm in tenui; faciliùs hieme, quàm aestate;*] Quibusdam videtur hic legendum potius, *in tenui coelo, quam in denso, & aestate, quàm hieme*; propterea quod Hippocrat. dicat lib. 1. Aphor. *Ventres hieme & vere sunt calidissimi. Quare per ea tempora alimenta copiosiora sunt exhibenda.* Et Paulus Aegineta lib. itidem I. cap. 53. *Hieme quidem & fortiori exercitatione, & pleniore cibo utendum est.* Nisi eò referas, quod in denso coelo & per hiemem corpora sunt robustiora, atque ideo etiam facilius quamlibet molestiam ferunt. *Caesar.*

p. 19. l. 24. *Quoque assuetus*] Glossema est ineptum. *Scal.*

p. 19. l. 25. *Homo sustinet*] Glossema est. *Scal.*

p. 19. l. 27. *Ob quae competit,*] *ob quae convenit.* Vetus conjicio. Const.

p. 19. l. 28. *Communia tantùm*] *communia non tantùm.* Const.

p. 20. l. 19. *Qualiter sanus se agere debeat.*] Ὑγιεινὴ prima pars Medicinae. *Const.*

p. 20. l. 21. *Suae spontis*] *Liber*, qui vivit, ut libet, neque conditione servus, neque vitae instituto adstrictus, ὁ μὲν καὶ τῇ τύχῃ καὶ προαιρέσει ἐλεύθερος. *Const.*

p. 20. l. 21. *Suae spontis est*] Graeci αὐτοπροαιρετὸς: Gallice, un homme, qui est libre, un homme, qui est a soy. *Scal.*

p. 20. l. 22. *Jatralipta*] Ἰατραλείπτης vocatur *reunctor.* Prodicus instituens jatralepticen, reunctoribus quoque medicorum ac mediastinis vectigal invenit. Plin. Lib. XXIX. cap. 1. *Const.*

p. 21. l. 13. *Concubitus verò neque nimis concupiscendus, neque nimis pertimescendus est. Rarus, corpus excitat; frequens, solvit.*) Paulus Aegineta lib. 1. cap. 37. *frequens concubitus corpus rarius, frigidius & imbecillius reddit.* Caesar.

p. 21. l. 15. *Solvit.*] *resolvit.* Const.

p. 21. l. 23. *Cavendumque, ne in secunda*] Notabilis sententia. *Const.*

p. 22. l. 10. *Per flatum aestivum, hybernum*] *perflato, aestivum hybernumque.* Const.

p. 22. l. 13. *Auras fluminum atque stagnorum*] *Aurae* sunt nebulae, brouillards, apud Macrobium & Plinium. *Scal.*

p. 22.

p. 22. l. 14. *Aperienti*] Rectè pro *apparenti*. Alii *operienti*. Const.

p. 22. l. 15. *Calor*] Sed *calorem* legi minus probarim. *Const.*

p. 22. l. 17. *Gravibus*] Hic gravis opponitur salubri. *Const.* Sic ipse explicat pag. 24. l. 28. seq *neque ex salubri loco in gravem, neque ex gravi in salubrem transitus tutus est.*

p. 22. l. 21. *Urina alba,*] *albescit* i. pallet. ὠχρὸς color urinae, deindè flavus, ξανθὸς, postremò ruffus i. πυῤῥὸς. *Const.*

p. 22. l. 25. *Longis diebus meridiari*] est, quod Varro lib. I. cap. 2. de Re Rustica dicit, *diem diffindere institio somno.* Scal.

p. 23. l. 8. *Moveat;*] *movet.* Const.

p. 23. l. 9. *Sub divo,*] Vel *sub dio*, ἐν ὑπαίθρῳ. *Const.*

p. 23. l. 15. *Lassitudo,*] Lassitudo est gravitas corporis. *Virgil.*

Lassove papavera collo.

Quae etiam citra laborem accidit. Fatigationem vero nimietatem laboris intelligimus. Idem:

Veloces jaculo cervos, cursuque fatigat.

Quod mox immodicum laborem appellavit. Verum de generibus lassitudinis legendus est liber III. Galeni de sanit. tuend. *Const.*

p. 23. l. 24. *Neutrum saepè*] *neutrum semper.* Const.

p. 23. l. 29. *Durior est in potione, quàm in esca.*] Contra hanc Celsi sententiam videtur planè esse ea Hippocrat. in Aphorismis lib. 1. qua dicit; *facilius esse impleri cibo, quam potu.* Atque *durior* fortasse a Celso dictum est pro *intolerabilior.* Accedit, quod intemperantia ex potione caput infestare plurimum solet. Unde & crapula dicta est graece κραιπάλη, ἀπὸ τοῦ τὸ κάρα πάλλειν τοὺς μεθύοντας, auctore Suida. *Caesar.*

p. 23. l. 29. *Durior est*] *tutior est.* Const.

p. 24. l. 1. *Quod modò par est,*] *quod modò parvum est.* Const.

p. 24. l. 6. *Primo cibo*] A l'entrée de table. Ita l. 32. seq. *prima aestate.* Casaub.

p. 24. l. 12. *Si quis interdiu*] Hipp. II. de Vict. acut. *Const.*

p. 24. l. 17. *Si quibus de causis*] Hippocrat. II. Aphor. 16. *Const.*

p. 24. l. 21. *Sexus,*] De sexu praetermissum vel auctoris oblivione, vel temporum injuria. *Const.*

p. 24. l. 27. *Ex salubri loco*] Hippocr. I. Aphor. 1. & 17. lib. II. Aphor. 51. *Const.*

p. 24. l. 31. *Neque verò ex*] Lib. II. de Vict. acut. *Const.*

p. 25. l. 7. *Omnem etiam laborem*] II. Aphorism. 49. *Const.*

p. 25. l. 11. *Si quando tamen insuetus*] Insueti laborantis & assueti nimis laborantis par analogia. Ergo utrique quies somnusque convenit. Ubi enim quis laborare coeperit, quies statim lassitudinis remedium. 2 Aph. 48. *Const.*

p. 25. l. 15. *Os amarum*] Modò biliosus non sit. Nam πικρόχολοις adversatur inedia. Hipp. II. de Vict. acut. Galen. VIII. Meth. Medend. Ergo hic Celsus indistinctè. *Const.*

p. 25. l. 22. *Ingredi aliquid*] *ingredi aliquantum.* Const.

p. 25. l. 23. *Eodem modo*] *aliquodammodo*, i. e. *aliquantum.* Apud Caesarem inveni in meo Codice manuscripto: in excusis corruptum erat. *Scal.*

p. 25. l. 33. *Balneum his fervens*] Hujus ratio apud Galenum X. Meth. & libro de sympt. caus. *Const.*

p. 25. l. 34. *Ergo si nimium*] Vide Gal. VII. Meth. *Const.*

p. 26. l. 10. *Vel certe diluta*] *saltem diluta.* Const.

p. 26. l. 24. *Frigidum bibendum esse*] *Frigidam bibendam esse.* Const.

p. 26. l. 24. *Frigidum bibendum esse*] *frigidam.* Est autem fatui cujusdam error, putantis, esse incongruum, si diceret, *frigidam bibendum esse.* Scal.

p. 26. l. 30. *Levatque*] *que* superfl. *Const.*

p. 26. l. 32. *Ejusdem laboris pressit* (*id quod in consuetudine est*) *reficit.*] *cujusdam laboris pressit, id, quod in consuetudine est, reficit.* Const.

p. 26. l. 33. *Fatigato*] Hippocr. II. acut. vict. *Const.*

p. 27. l. 1. *Quod enim*] *Etenim quod.* Const.

p. 27. l. 7. *Tum calida aqua in balneo magis superiores partes, quàm inferiores foveat.*] Locus corruptus est, & ita restituendus: *tum calida aqua: tum balneo magis inferiores partes, quàm superiores foveat.* Const.

p. 27. l. 9. *Exustus in sole est*] i. e. *si quis exussit cutem sole asso*, ut solebant ii, qui in campo Martio exercebantur. Plato σαθερὸν vocat. Persius — *Exusta cuticula sole. Assus* proprie apud veteres, qui succo caret. Unde *assus sol* dicitur, quia ibi non ungebantur. Caeterum laxata cutis a sole facilius combibebat oleum ipsum. Corrigendus igitur Plinii locus lib. XVII. cap. 22. & pro *assiduo sole*

asso

asso reponendum. Hinc apud Epictetum *assa ferentaria*. Hoc porro Graeci χροΐζεσθαι vel χρώννυσθαι ἐν ἡλίῳ, *colorari ad solem*, dicebant. *Scal.*

p. 27. l. 13. *Per caput*] *super caput*. Const.

p. 27. l. 15. *At ei, qui perfrixit, opus est balneo primum involuto sedere*] *At eum, qui perfrixit, opus est in balneo primum involutum*. Const.

p. 27. l. 24. *Nausea fuit*] *nauseavit*. Ita puto scripsisse Celsum, & male transcriptum. *Scal.*

p. 28. l. 4. *Tenuis verò homo*] Quia contraria contrariis curantur. Hippocr. II. Aph. 22 & lib. de Locis. *Const.*

p. 28. l. 15. *Somnus plenus*] Integer, nec abruptus ante justum dormiendi tempus. *Const.*

p. 28. l. 15. *Somnus plenus*] *somnus plenus, & non multum nimis longus*: Celsi ipsius ἀντίγραφον producat oportet, qui velit nobis persuadere, hoc genus constructionis latinum esse. Quinque Editiones modo allatae ita habent; *Somnus & plenus, & non nimis longus.* Idemque omnino habent aliae praeterea quinque Editiones, quas supra memoravimus. *Morg.*

p. 28. l. 19. *Quantus plenissimus*] *quantum plenissimus*. Const.

p. 28. l. 19. *Quantus plenissimus*] Modus loquendi novus, sed Celso familiaris, pro *quam plenissimus*. Scal.

p. 28. l. 26. *Lectus per aestatem terra,*] χαμεύνια. Al. *terrae*. Const.

p. 28. l. 30. *Semel die assumptae epulae,*] μονοσιτία. *Const.*

p. 29. l. 1. *Ejectum*] *rejectum*. Vide Plin. lib. XXVI. cap. 3. *Const.*

p. 29. l. 6. *Facultatem*] *facilitatem*, Cod. *Const.*

p. 29. l. 17. *Etiam plures causae*] *etiam separatè*, Cod. *Const.*

p. 29. l. 21. *Vomitus utilior*] Ex Polybo de Diaeta salubri. *Const.*

p. 29. l. 23. *Inutilis est gracilibus,*] Haec & ex Polybo, quae non contraria 8. Aph. lib. IV. quia Hippocrati graciles, macilenti quidem, sed lato pectore, facilè vomentes, ut biliosi: Celso verò graciles, ut φθινώδεες, sicci ac debiles, melancholi, thoracisque angustioris, ineptique ad vomendum. *Const.*

p. 29. l. 31. *Amari ructus*] i. e. *acidi*, ὀξυρεγμίαν Graeci vocant. Lucil. *exhalans acidos e pectore ructus.* Scal.

p. 29. l. 34. *Item prodest*] *Idem prodest*. Cod. *Const.*

p. 30. l. 3. *Similiterque ei, qui vel coelum*] Hippocr. II. de Diaeta. *Const.*

p. 30. l. 10. *Luxuriae*] Intemperantiae, voracitatis atque gulae. *Const.*

p. 30. l. 14. *Qui vomere post cibum volet*,] Galen. VII. Methodi 4. Val. & Polyb. *Const.*

p. 30. l. 15. *Aquam tanquam tepidam*] Non *tantum*, ut alii, reponendum. Nam hic graecissat, proque ὡς *tanquam* ponit. *Scal.*

p. 30. l. 21. *Caetera, quae antiqui*] ἐμετικά. Ut de ellebo-rismo, caeterisque id genus. *Const.*

p. 30. l. 24. *Sed hujus idonei*,] *sed huic*, nempè affectui. Alii ἀντὶ τούτου. *Const.*

p. 30. l. 34. *Qui vomere bis in mense*] Hippocr. de Insomniis, & Polybus. Galeno non probatur. *Const.*

p. 31. l. 7. *Inflammationes*,] *inflationes*. Const.

p. 31. l. 9. *Inter haec*] *interdum haec*, nempè mala, quae eveniunt suppressa alvo. *Const.*

p. 31. l. 11. *Qui dejicere volet*,] Motus & saturitas citant alvum: quies sistit, maximèque inedia, per quam suppressa alvo illa mala superveniunt. *Const.*

p. 31. l. 11. *Ejicere*] *dejicere*, nempè alvum. *Const.*

p. 31. l. 23. *Austerum.*] *nigrum* Cod. *Repositum austerum* ex II. de Diaeta Hipp. unde haec sumpsit. *Const.*

p. 31. l. 26. *Nisi nimis*] *si nimis*. Const.

p. 31. l. 30. *Humidant autem corpus labor &c.*] Hic quoque in quinque Editionibus meis aliter legitur: *Humidum autem corpus efficit labor &c.* Miror autem, ex quo codice verbum hoc *humido* exierit, & non modo in Celsum, sed & in Basil. Fabri Thesaurum irrepserit ad augendum latinum sermonem. Ego vel inter barbara, vel inter dubia referendum crediderim. *Morg.*

p. 31. l. 32. *Posthac*,] *post haec*. Const.

p. 31. l. 33. *Et vigilia.*] *nec vigilia*, non simpliciter, sed post potionem. *Const.*

p. 32. l. 11. *Figuralis*] *Figularis*. Vide adnotat. ad cap. 1. lib. V. *Const.*

p. 32. l. 11. *Creta figuralis*] Capell. *figularis*: imo *figuralis* legendum. Erat autem terra, qua perducebant pedes mancipiorum. Unde dicuntur *gypsati pedes* Tibull. Ovidio; *Caelati* autem, id est, *figurati* Propertio. *Scal.*

p. 32. l. 18. *Illud quoque scire*] Ex Hippocratis II. de Diaeta. *Const.*

p. 32. l. 24. *Quod ad aetates verò pertinet, inediam facillimè sustinent mediae aetates, minus juvenes, minimè pueri & senectute confecti.*] Ex 1. Aphor. 13. *Senes facillimè* jeju-

jejunium ferunt, &c. *&, qui crescunt, plurimum habent calidi innati, plurimo igitur egent alimento.* Caesar.

p. 32. l. 26. *Pueri*] μειράκια, παιδία. *Const.*

p. 32. l. 30. *Vinum dilutius*] Ex Hippocrate lib. de Aëre &c. & Polybo. *Const.*

p. 32. l. 34. *Quibus juvenibus*] II. Aphor. 20. *Const.*

p. 33. l 3. *Melior est*] Vide II. Aphor. 53. *Const.*

p. 33. l. 7. *Hieme plus*] Vide I. Aphor. 15. & 18. *Const.*

p. 33. l. 7. *Elixa*] *assa.* Const.

p. 33. l. 12. *Sine carne*,] *cum carne.* Const.

p. 33. l. 15. *Moventibus.*] *foventibus.* Utrumque recte. *Const.*

p. 33. l. 18. *Magis*] *minus.* Const.

p. 33. l. 20. *Assa ab elixis.*] *elixa ab assis.* Const.

p. 33. l. 23. *Et potione & cibo*] Potione multa & pauco frequentique cibo corpus tunc eget. *Const.*

p. 33. l 28. *Caro assa*,] *caro elixa.* Const.

p. 33. l. 32. *Per autumnum*] Aegineta lib. X. Hippocr. de Diaeta lib. III. *Const.*

p. 34. l. 7. *Ne quid*] *ut ne quid.* Const.

p. 34. l. 7. *Densiore cibo.*] Voluit reddere ἁδρὸς. *Scal.*

p. 34. l. 8. *Consummatio omnium*] Una omnium effecta summa, usúsque immodicus. *Const.*

p. 34. l. 12. *Cum id accedit*,]*cum hic accedit*, Vet. *Const.*

p. 34. l. 15. *In totum*,] *ex toto*, Vet. Utrumque rectè. *Const.*

p. 34. l. 19. *De his, qui aliqua parte corporis laborant, & primum*] Quidam hoc obelisco notant, ut supposititium. *Scal.*

p. 35. l. 3. *Ubi sudabit*,] *ubi sudavit.* Const.

p. 35. l. 15. *Perfundere*] De capite frigida saepe aspergendo repetit variis locis. Huc refer τὰς ψυχρολουσίας Antonii Musae, de quibus Xiphilinus pag. 75. *Casaub.*

p. 35. l. 19. *Ad os*] *ad hoc*, Cod. nempe caput. *Const.*

p. 35. l. 24. *Leve*] *lene.* Const.

p. 35. l. 24. *Vinum dilutum leve*] *lene.* Aliud tamen tolerari potest. *Scal.*

p. 36. l. 21. *Qui his opportunus est*] *Opportunus* pro *obnoxius.* Sic p. 42. l. 1. *Corpora periculis opportuna.* 81, 10. *Opportuniores injuriae partes.* 194. 17. *Opportuniores nervos frigori reddit.* 199, 32. *Partes opportuniores vitio jam saevienti.* Casaub.

p. 36. l. 30. *Superiores partes exercere*,] ἀντισπάσεως causa. *Const.*

p. 36. l. 30. *Citata*] *cita.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 37.

p. 37. l. 4. *Sumere*,] Alii *ingerere*. Const.

p. 37. l. 4. *Fugere*] *eligere*. In vetustis Edd. pro *sumere* legitur *fugere*, Scal.

p. 37. l. 7. *Vinum salsum bibere*] Vinum salsum, οἶνος θαλασσίτης vel τεθαλασσωμένος est, cui pars marinae aquae infusa est. Aliter vocabatur *Chium* & *vinum Graecum*. Itaque Horatius allusit, *Chium maris expers*. Nam Chium, quod Romani Graecum vocant, fiebat in Italia ipsa, admissa portione marinae aquae. Ipse vero voluit intelligere, non esse transmarinum. Quod autem in deliciis esset, ut hodie apud nos Malvaticum, praeter alios indicio erit Propertius: *Et Methymnaei Graeca saliva meri*, ubi male *grata* legebatur. Vide Catonem & Palladium, apud quos extat illius confectio. Vide Athenaeum Lib. I. & Alexandrum Trallianum. *Scal.*

p. 37. l. 16. *Adjecta uva, vel olea, vel ex defruto*] Legi potest *ex oleo*, vel potius *oleo*. Caesar.

p. 38. l. 5. *Quo genere*,] *quodam genere*. Const.

p. 38. l. 13. *In jejuno*] *in jejunio*. Const.

p. 38. l. 18. *In accusationem*] *in accusatione*. Const.

p. 38. l. 25. *Tenuem fistulam*] σιφῶνα vel *siphunculum*, infrà *siphonem* vocat. *Const.*

p. 38. l. 30. *Siphonem*] idem quod *fistula*. Alias dicitur *simpulum*, *simpuvium*, *siphunculus*, quo utebantur in sacrificiis ad bibendum. Factum erat, ut lampas, oblongo collo: σιφωνίζειν est *buveter*. Scal.

p. 39. l. 11. *Sub dio quies*] *sub quo quies*. Const.

p. 39. l. 19. *Frigus inimicum est seni*,] V. Aphor. 18. & 20. & lib. V. Aphor. 17. & 25. *Const.*

p. 39. l. 19. *Inimicum*] Πολέμικον Gr. Scriptor. *Casaub.*

p. 39. l. 25. *At prodest juvenibus*,] V. Aphor. 21. & III. Valet. *Const.*

p. 39. l. 30. *Item articulis doloribusque, qui*] *Item articulorum doloribus, qui*. V. Aphor. 25. 23. *Const.*

p. 39. l. 32. *Hominibus*,] *omnibus*. Const.

p. 39. l. 32. *Calor autem*] De calida actione V. Aphor. 22. *Const.*

p. 40. l. 1. *Lachrymae sunt.*] Ξηροφθαλμίαν intelligit. *Const.*

p. 40. l. 5. *Si nimius est*,] Hippocrat. V. Aphor. & lib. de usu liquid. *Const.*

p. 40. l. 8. *Nam frigus*,] 3. Aphor. & 17. *Const.*

p. 40. l. 10. *Calor concoctionem probibet*.] Calor immoderatus, nec naturalis: contrarium efficit calor insitus. Hippocr. VI. Epidem. Galen. X. Meth. Const.

p. 40.

p. 40. l. 11. *Sudorem digerit,*] *sudore,* vel lege *egerit.* Const.

p. 40. l. 23. *Crudelitatem,*] *cruditatem.* Const.

p. 40. l. 29. *Neque movenda alvus,*] Neque medicamentis, quae vires exsolvant. Maximè tum periculosa Diarrhoea. Vide Hippocr. 1. Epidem. Ideo Celsus lib. III. in pestilentiali febre missione sanguinis potius utitur. *Const.*

p. 42. l. 3. *Non quo non*] *non quod non.* Const.

p. 42. l. 5. *Habitus hominum*] *habitus, homines.* Hippocr. III. Aphor. 19. *Const.*

p. 42 l. 16. *Ver est,*] III. Aph. 9. *Const.*

p. 42. l. 17. *Hiems,*] I Aph. 15 *Const.*

p. 42. l. 17. *Aestas,*] I Aph. 18. *Const.*

p. 42. l. 18. *Autumnus*] III. Aph. 9. *Const.*

p. 42. l. 19. *Ex tempestatibus*] III. Aph. 8. *Const.*

p. 42. l. 20. *Ex tempestatibus*] *Tempestas* non est proprie nomen simplex τὸ τῦ ἔτυς τεταρτομόριον, sed ὥρα, hoc est, ἡ ποιὰ κατάστασις. *Casaub.*

p. 42. l. 21. *Quae variant*] III. Aph. 1. *Const.*

p. 42. l. 27. *Sed ut eo*] III. Aph. 4. Const.

p. 42. l. 31. *Optimique*] Hippocrates de aëre. *Const.*

p. 43. l. 3. *Sorte*] Pro sorte situs & positurae regionum, pro climatis varietate. *Const.*

p. 43. l. 6. *Tempestatum habitu*] τῇ τῶν ὡρέων καταστάσει. *Const.*

p. 43. l. 7. *Pejores*] Hippocrat. de Nat. hum. *Const.*

p. 43. l. 9. *Pessimum ergo*] *aegro,* Cod. *Const.*

p. 43. l. 13. *Quia neque juventae*] Aph. 29. *Const.*

p. 43. l. 16. *Corpus autem habilissimum*] εὐεκτικώτατον, optimi habitus. *Const.*

p. 43. l. 16. *Quadratum.*] Pro σύμμετρον. *Const.*

p. 43. l. 16. *Corpus autem habilissimum quadratum est*] *Quadratum corpus* est, quod neque majus, neque minus est, quam esse debeat. Ita Graecis τετράγωνοι homines dicuntur, qui sunt concinnis membris, omnibusque invicem sibi respondentibus. Suetonius Vespas. c. 20. *Scal.*

p. 43. l. 16. *Corpus habilissimum*] Mediae staturae explicat Brodaeus Miscel. l. IV. c. 19.

p. 43. l. 19. *Matura senectute conficitur*] δύσχρηστον voluit exprimere, ex Hipp. 2. Aph. ult. *Const.*

p. 43. l. 28. *Hi quoque morbi &c.*] τὰ ποδαγρικὰ, Hippocrat. 6. Aph. 55. *Const.*

p. 44. l. 1. *Obscoenis*] σηπεδόνας αἰδοίων. *Const.*

p. 44. l. 2. *Quicquid sudore hominem resolvit*] τὰ ὕδρωα. *Const.*

p 44.

p. 44. l. 5. *Febres incertae*] πλανῆτες. *Const.*

p. 44. l. 7. Στραγγουρίαν]. Fallitur Celsus in στραγγουρίας interpretatione, quae proprie Latinis *substillum*, non *stillicidium*. Cum incipit tempus rorare ante largum imbrem, dicitur *substillum tempus*, cum scilicet tegulae guttatim manant. Ab illo dicta est *substilla urina*, ἡ στραγγουρία, & *substillum* simpliciter. Cato de R. R. c. 156. omnium, qui nunc extant, antiquissimus linguae Latinae auctor. At δυσουρία proprie *urinae difficultas*. Scal.

p. 44. l. 8. Ἔιλεον] Vide de eo Aretaeum. *Scal.*

p. 44. l. 10. *Coxae dolores*] ἰσχιάδες. *Const.*

p. 44. l. 10. Λειεντερία] Foria Latinis: quod generale nomen est omnium alvi fluxuum. *Scal.*

p. 44. l. 12. *Ab aestate tantùm proxima*] *ante*. Al. *tantum non*. Atque in Vet. Cod. legi observavit Vir Doctus, qui *tum jam proxima* legendum conjecerat. *Const.*

p. 44. l. 13. *Aliis*] *alios*. Const.

p. 44. l. 16. *Neque aliud magis tempus pestilentiae patet, cujuscunque ea generis est, quamvis variis rationibus nocet.*] *cujuscunque ea* (tempestas) *generis est; quamvis* (i. e. *quantumvis*) *variis rationibus nocet*. Alii ea ad pestilentiam referunt. *Const.*

p. 44. l. 32. *Denique omnis calor & jecur*,] *calor omnis & jecur & lienem inflammat* (Cod. *inflat*) *denique mentem*. Ubi *omnis* videlicet nimius. *Const.*

p. 45. l. 3. *Nigritiem*] Al. *nigrorem*. Const.

p. 45. l. 14. *Exhibet*] *exhibet* posset auferri. Sed tamen non ausim mutare, licet displiceat. *Scal.*

p. 45. l. 15. *Fere subeunt*] *fere aestate subeunt*. Hippocr. ἀνάγκη τοῦ θέρεος γίνεσθαι. *Const.*

p. 45. l. 20. *Dum adest*] Lege *tum*. Nam & Hippocrates: τόκοι πρὸς τὸ ἦρ.

p. 45. l. 20. *Quibus dum*] i. e. *adhuc*. Optime dici potest. Uno verbo pronunciabant veteres. *Scal.*

p. 45. l. 27. *Et insania febricitantium, quam φρενῖτιν appellant.*] φρενῖτιν tum hic, tum alibi apud Celsum, non *phrenesis*, sed *phrenitis* (ut & Hermolaus Barbarus nos admonet) legendum est. Quamvis apud Martialem Juvenalemque non *phrenitis*, sed *phrenesis* quoque legant. Idque tamen (ut Barbarus suspicatur) ex vulgari imperitorum consuetudine. Doctiores secundùm Despauterium legunt, *Cum furor haud dubius, cùm sit manifesta phrenitis.* Cæsar.

p. 45.

p. 45. l. 28. *Quam celerrimè rapiunt.*] Ex Hippocr. III. Aph. 6. *Const.*

p. 45. l. 28. *Ubi primò calor*] Pro *ubi primò* legerem *ubi verò*, nisi vetustum exemplar reclamaret, tolerabilisque esset scriptura. *Const.*

p. 45. l. 31. *At si sicca aestas*] III. Aph. 13. *Const.*

p. 45. l. 34. *Destillatio,*] κόρυζα. *Const.*

p. 45. l. 34. *Raucitas,*] βράγχος. *Const.*

p. 46. l. 8. *Atra bile*] μελαγχολίαι Hippocr. *Const.*

p. 46. l. 9. *Quod ad aetates*] III. Aph. 18. *Const.*

p. 46. l. 10. *Aestate prima*] ἄκρου τοῦ θέρεος. *Const.*

p. 46. l. 12. *Quique inter juventam*] οἱ μέσοι τῆσιν ἡλικίῃσι. *Const.*

p. 46. l. 14. *Tum si qua*] XIII. Aph. 24. *Const*

p. 46. l. 19. *Circa umbilicum inflammationes*] καὶ φῦσαι, καὶ βῆχες omisit. *Const.*

p. 46. l. 20. *Proprie etiam*] III. Aph. 52. *Const.*

p. 46. l. 20. *Dentientium*] ὀδοντοφυεῖν. Hippocr. *Const.*

p. 46. l. 22. *Alvi dejectiones,*] διάῤῥοιαι. *Const.*

p. 46. l. 24. *Plenissimi*] παχύτατοι, nempe pueri. *Const.*

p. 46. l. 26. *Glandulae*] Glandulae nomen hic est partis pro ejus morbo atque inflammatione. Hippocr. παρίσθμια i. tonsillae, ἀντιάδες pro parte autem lib. IV. cap. 1. *Const.*

p. 46. l. 27. *In spina sunt, aliquae inclinationes,*] Hippocr. σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον ὤσιες. *Const.*

p. 46. l. 33. *Incipiente*] Aphor. 26. lib. III. *Const.*

p. 46. l. 31. *Multae*] *multi* nempe morbi, τὰ πολλὰ τουτέων, hoc est, multa νοσήματα. Hippocr. *Const*

p. 46. l. 33. *Maximèque*] III. Aphor. 28. *Const.*

p. 47. l. 8. *Adolescentia*] III. Aphor. 29. *Const.*

p. 47. l. 11. *Post hanc aetatem*] III. Aphor. 30. *Const.*

p. 47. l. 12. *Pulmonis dolores,*] περιπνευμονίαι. *Const.*

p. 47. l. 15. *In senectute*] Aphor. 31. *Const.*

p. 47. l. 16. *Gravedo,*] πόνοι ἄρθρων. Hippocr. *Const.*

p. 47. l. 16. *Renum dolores,*] νεφρίτιδες. *Const.*

p. 47. l. 17. *Nervorum resolutiones,*] ἀποπληξίαι, legerat παραπληγίαι. *Const.*

p. 47. l. 25. *Obesi*] II. Aphor. 44. *Const.*

p. 48. l. 3. *Ergo si plenior*] Ex I. Aphor. 3. *Const.*

p. 48. l. 9. *Emacruit*] *emacuit* habet vetus. *Const*

p. 48.

p. 48. l. 13. *Praeter haec*] Ex Hippocr. partim III. de salubri Diaeta, partim II. Prognoſt. *Conſt.*

p. 48. l. 14. *Si graviora*] II. Aphor. 5. *Conſt.*

p. 48. l. 14. *Si crebra*] Aphor. 15. *Conſt.*

p. 48. l. 15. *Si corpus*] IV. Aphor. 39. *Conſt.*

p. 48. l. 16. *Si gravior.*] II. Aphor. 3.

p. 48. l. 17. *Tumultuoſa*] φαντασιώδη καὶ ταραχώδη. *Conſt.*

p. 48. l. 19. *Si corpus*] IV. Aphor. 48, 41. *Conſt.*

p. 48. l. 21. *Inſudat*,] *ſudat.* Conſt.

p. 49. l. 2. *Ac ideo neque corporis*] *neque ideo corporis.* Conſt.

p. 49. l. 10. *Tuta habuit.*] *Tutò.* Cod. *Conſt.*

p. 49. l. 13. *Ubi verò febris*] Hippocr. in Prognoſt. & Prorrhet. *Conſt.*

p. 49. l. 19. *Non conflictatur;*] οὐκ ἀσσώδης ἐστὶν, οὐκ ἀλύει. Hoc enim ἄσσα καὶ ἀλυσμὸς, ἡ ἀλύη, καὶ ἀλύκη. Hippocr. *Conſt.*

p. 49. l. 21. *Plana*] Prorſus legendum *plena.* Hoc enim ex Hippocr. II. Aph. 35. ubi πάχος ἔχειν &c. & in Prognoſt. unde & ſequentia deſumpſit. *Conſt.*

p. 49. l. 26. *Corpus quoque*,] In Prognoſt. & Pror. *Conſt.*

p. 49. l. 28. *Inſudat*,] Al. *ſudat.* Conſt.

p. 49. l. 29. *Quando*] *quoniam*, Codex. *Conſt.*

p. 49. l. 31. *Cupiditas*] III. Aphor. 32, 33. *Conſt.*

p. 49. l. 31. *Sternutamento.*] Vide Thomſon. Epilapſum Chymicor. n. XXI.

p. 49. l. 33. *Neque terrere*] IV. Aphor. 45.

p. 50. l. 1. *Ac ne ea quidem*,] Ex Prognoſt. & Pror. *Conſt.*

p. 50. l. 5. Ἐιλικρινὲς] Metaphora eſt a limpida aqua, quae luto defaecata eſt. Nam ἡ ἴλυς *coenum* eſt; Galli *fange* appellant, & verbum κρίνω, *diſcerno.* Additum autem eſt ε Jonice. *Scal.*

p. 50. l. 6. *Si quis autem incidit vomitus*,] Ex Prognoſt. & Pror. & de Victus ratione. *Conſt.*

p. 50. l. 10. *Reddit modo mollia, figurata*,] *reddit mollia, figura atque eodem ferè tempore, quo ſecunda valetudine aſſuevit, modoque &c.* ubi modo, τῷ μέτρῳ menſura ſtercus cohaerens compactumque probatur Hippocr. liquidius duriuſque vituperatur. *Conſt.*

p. 50. l. 11. *Figurata*] ἀναχωρήματα. *Caſaub.*

p. 50. l. 15. *Debet, ſi matutinis temporibus coacta magis eſt,*] *Debent, ſi matut. coacta minus ſunt. Si autem procedente*

dente tempore paulatim contrahitur, ruffa fiunt, neque foeditate odoris, sed similia alvi sani hominis; excedunt, supple *excrementa*. Const.

p. 50. l. 15. *Coacta*] Martialis: *Nec desiderio coacta ventris, Gutta pallia non fefellit ulla*. Scal.

p. 50. l. 20. *Fine*] *sub finem*. Sic κρίσιν i. judicationem videtur appellare. *Const.*

p. 50. l. 20. *Si inflammatio*] Ex Prognost. & Prorrhet. *Const.*

p. 50. l. 30. *Residere*] Ex Prognost. *sedere*, vel *erectus sedere*. Hippocr. *Const.*

p. 50. l. 31. *Impetu*,] ἐν τῷ παροξυσμῷ. *Const.*

p. 50. l. 32. *Pulmonibus laborantibus:*] ἐν τῇ περιπνευμονίᾳ. *Const.*

p. 50. l. 32. *Nocturna vigilia*] ἀγρυπνίᾳ. *Const.*

p. 51. l. 3. *Pessimum*] VII. Aphor. 18. *Const.*

p. 51. l. 6. *Dolore*] *Delirio*. Const.

p. 51. l. 6. *Aeque verò signum*] II. Aphor. 3. & lib. 1. Praedict. *Const.*

p. 51. l. 8. *Se sopor*] expunge *se*. Const.

p. 51. l. 9. *Mali etiam morbi*] Prognost. & IV. Aph. 68. *Const.*

p. 51. l. 11. *A sexto die*] IV. Aphor. 47. *Const.*

p. 51. l. 13. *Jactare brachia*] in Prognost. *Const.*

p. 51. l. 14. *Sine voluntate lachrymare*,] IV. Aph. 52. exemplum IV. Epidem. *Const.*

p. 51. l. 15. *Humorem glutinosum*] IV. Aphor. 53. *Const.*

p. 51. i. 15. *Glutinosum.*] Vid. August. Totmer. Observat. pag. 13.

p. 51. l. 16. *Cutem circa umbilicum*] II. Aphor. 35. *Const.*

p. 51. l. 17. *Praecordia inflammata*] II. Aphor. 28. *Const.*

p. 51. l. 20. *Si venae*] *arteriae*. Const.

p. 51. l. 21. *Mali etiam morbi signum*] in Progn. *Const.*

p. 51. l. 23. *Caput & pedes*] in Prognost. *Const.*

p. 51. l. 25. *Aut frigidas*] VII. Aph. I. 27. *Const.*

p. 51. l. 26. *Aut post sudorem*] VII. Aph. 4. *Const.*

p. 51. l. 27. *Aut post vomitum*] VII. Aph. 3. *Const.*

p. 51. l. 28. *Aut post cupiditatem*] VII. Aph. 6. & 11. *Const.*

p. 51. l. 30. *Aut multum sudare*,] IV. Aph. 41. *Const.*

p. 51. l. 23. *Et eas febres &c.*] *Si inflatio absque inflammatione in superioribus partibus dolorem tumoremque fecit, bonum signum est sonitus ventris inde ad interiores partes devolutus magisque etiam &c.* Sic legendum ex antiquo Codice, cujus veram lectionem confirmat Hippocrat. in Progn. & Prot. atque in IV. Aph. 73. unde haec Celsus decerpsit. *Const.*

p. 52. l. 1. *Neque tertio quoque die*] IV. Aph. 30. *Const.*

p. 52. l. 4. *Molliantur*,] IV. Aph. 43. *Const.*

p. 52. l. 7. *Post arquatum morbum febrem oriri*;] Ex IV. Aph. 6. & ex Coacis Praenot. legendum, *post febrem arquatum morbum oriri*. Const.

p. 52. l. 9. *Ac dolentibus*] *aut dolentibus*. Const.

p. 52. l. 11. *Neque unquam in acuta*] IV. Aph. 66. & 67. quos confudit. *Const.*

p. 52. l. 13. *Timere etiam*] Ratio in II. Aph. Timor, nota copiae humoris melancholici, ut spasmus pituitosi. *Const.*

p. 52. l. 18. *Vomitus etiam*] II. lib. Praen. Hippocr. Lege & II. Aph. 32. *Const.*

p. 52. l. 20. *At mala urina &c.*] Ex Hippocratis imitatione in Coacis Praenot. sic distinxit. In MS. legitur *quasi folia*: πεταλώδη voluit exprimere. Rectius dixisset laminosa. πέταλον utrumque significat. Conatus est etiam πιτυρώδεα reddere, dicens ex furfuribus factas nubeculas: parum feliciter. Excuso nubeculas καταχρηστικῶς dici de hypostasi atque sedimento. *Const.*

p. 52. l. 22. *Fila*] V. C. *folia*. Falsum esse Celsum satius est dicere, quam reponere subsidentia, ut Capella. *Scal.*

p. 52. l. 25. *Diluta quoque*] Quae aquea ὑδατώδης Actuario Lib. I. c. 2. & Chrystallina Plin. 28. c. 6. οὖρα διαφανέα λευκὰ dixit Hippocrat. IV. Aph. 72. ex quo Celsus. *Const.*

p. 53. l. 3. *Malum est etiam*] Lege Hippocr. VII. Aph. 6. *Const.*

p. 53. l. 4. Ante *sincerum est* ponatur signum †.

p. 53. l. 6. *Valetudinis*] *aegritudinis*. Const.

p. 53. l. 9. *Alia spes*] *alia vitae spes*. Const.

p. 53. l. 10. *Neque ulla alia spes*] *Ulla vitae alia*. Aldus sic; *neque vitae alia spes*. Scal.

p. 53. l. 11. *Effugiat*] Hoc trahendo effugium in imperfecta crisi: perfecta morbo nihil cunctata liberat. *Const.*

p. 53. l. 16. *Ubi frigidus sudor*] IV. Aph. 40. *Const.*

p. 53. l. 23. *Ubi aeger*] II. Aph. 28. *Const.*

p. 53. l. 24. *Item si urina*] VII. Aphor. 32. *Const.*

p. 53. l. 27. *Maculas*] Lego ab acus eris aculas. Supra vertit ut potuit οὖρα πεταλώδεα & πιτυρώδεα: restabat κριμνώδεα, quod (cùm vocabulum idoneum deesset) dixit *quasi aculas* i. propriè ἀχυρώδεα, non idem sanè, sed adsimile sumpsit ex Hippocr. in Praenot. & VII. Aph. 32. & 35. ubi κριμνώδεες ὑποστάσιες, & πομφόλυγες. noster *bullulas* exposuit. *Const.*

p. 53. l. 28. *Miculas*] Recte *miculas*, κριμνώδεα, non

acu-

aculas, ut inepte Constantinus. Nam ab *acus* fit *acusculum* diminutivum. *Scal.*

p. 53. l. 32. *Ad ultima verò jam ventum esse testantur nares acutae, collapsa tempora, oculi concavi, frigidae languidaeque aures, & imis partibus leniter versae, cutis*] Habes de his indiciis Hippocratem ipsum in primo prognostic. Unde haec auctor desumpsit, ut alia multa in hoc secundo libro. *Caesar.*

p. 53. l. 32. *Ad ultima verò*] Haec omnia maxima ex parte ex Hippocratis Praenot. utrisque. Lege Trallianum & Plinium lib. VII. cap. 51. de signis mortis. *Const.*

p. 54. l. 14. *Illachrymant*,] IV. Aph. 52. *Const.*

p. 54. l. 16. *Pituitaque*] λήμην hic convertit *pituitam*: has oculi sordes ex pituita crassiore & semicocta (ut scribit Galenus comment. III. de Articulis) *gramias* vel *gramas* Latini vocant. *Const.*

p. 54. l. 20. *Palpebrae non committuntur*,] si ita aegrotus dormire non assueverit, ut λαγώφθαλμοι. *Const.*

p. 54. l. 22. *Neque id fluens alvus expressit*] Neque alvus fluens naturali profluvio aut purgatione. VI. Aph. 51. *Const.*

p. 54. l. 24. *Eadémque labra & nares*,] IV. Aph. 49. *Const.*

p. 54. l. 25. Pro loco parallelo 51, 28.

p. 54. l. 27. *Non audit*] V. sim. Paulli de Febr. malig. pag. 18, 19.

p. 54. l. 28. *Eadem mors*] IV. Aph. 34. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Const.*

p. 55. l. 1. *Floccos legit*] κροκοδίζειν. *Casaub.*

p. 55. l. 6. *In febre & acuto morbo*,] i. in febre acuta, ut apud Hippocr. & φρενῖτιν, quam impropriè *insaniam* transtulit, ut περιπνευμονίαν (quod suprà observatum) *pulmonis dolorem*. Const.

p. 55. l. 8. *In veste floccos legit*,] studuit exprimere τὸ καρφολογεῖν, etiamque sequentibus τὸ κροκοδίζειν. *Const.*

p. 55. l. 11. *Ad viscera*] lumbos & ilia i. λαγόνας vel κενεῶνας, ut habet Hippocrates: & pro φρένας vel διάφραγμα i. *praecordia* vel *septum transversum* substituit *viscera*, non mendacio, sed innovatione. *Const.*

p. 55. l. 14. *Neque is servari potest*,] IV. Aph. 37. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Const.*

p. 55. l. 17. *Cuive in eodem*] Ex IV. Aph. 35. & Coacis Praenot. *Const.*

p. 55. l. 19. *Aut cui simul*] Ex IV. Aph. 38. & VII. 1. & 2. lib. praedict. *Const.*

p. 55. l. 21. *Aut cui, febre*] Ex IV. Aph. 50. & VI. 54. *Const.*

p. 55. l. 23. *Aut qui febre*] Ex IV. Aph. 50. *Const.*

p. 55. l. 25. *Qui epoto*] IV. Aph. 16. & V. 1. *Const.*

p. 55. l. 27. *Qui ebrius obmutuit.*] Ex V. Aph. 5. *Const.*

p. 55. l. 27. *Febre*] *ferè* legendum. *Const.*

p. 55. l. 30. *Mulier quoque gravida*] Ex V. Aph. 30. *Const.*

p. 55. l. 32. *Cui protinus*] II. Aph. 1. *Const.*

p. 55. l. 34. *Cuive alterutrum*] IV. Aph. 23. legendumque *alterutro*. Const.

p. 56. l. 3. *Sive separatim*] In Praenot. utrisque. *Const.*

p. 56. l. 6. *Proximum*] *in proximo*. Const.

p. 56. l. 8. *Meliora*] *mitiora*. Const.

p. 56. l. 11. *Sudor quoque frigidus*] Aph. 37. & Praenot. utrisque. *Const.*

p. 56. l. 12. *Pestiferus*] *pestifer* latinius. Utrumque tamen bonum. *Scal.*

p. 56. l. 13. *In omni morbo*] I. Lib. Praedic. & in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 56. l. 15. *Ac sanguinem quoque*] VII. Aph. 37. & IV. 25. & in Coacis Praedic. *Const.*

p. 56. l. 16. *Urina verò rubra & tenuis in magna cruditate esse consuevit,*] *In magna cruditate*, subaudiendum est *morbi*. Sic in Progn. Hippocr. l. 2. *Urina quoad ruffa tenuisque apparuerit, crudum morbum significat.* Caes.

p. 56. l. 16. *Urina verò rubra*] Ex Praenot. sed pro *fulva* substitutum *rubra* mendosè. *Const.*

p. 56. l. 18. *Maturescat,*] Pari audacia dixit de maturatione vel morbi vel humorum, πεπασμὸν, & Arist. πέπανσιν, immò & interdum πέψιν Galen. cui ὠμότης i. *cruditas* opponitur: cum πέψις propriè sit *coctio*. Const.

p. 56. l. 24. *Alvus quoque*] Ex Praenot. *Const.*

p. 56. l. 26. *Bilem viridem aliquid*] Ex Praenot. lege *bilem, viride aliquid*. Const.

p. 56. l. 30. *In praecipiti verò jam esse denunciat, quae liquida, eademque vel nigra, vel pallida, vel pinguis est, utique si magna*] Haec ex ultimò citato loco. Sed ita legendum: *In praecipiti verò jam esse denunciat* (nempe alvus) *quae liquida* (excrementa repraesentat) *idemque quae vel nigra, vel pallida, vel pinguia, & utique si magna &c.* Const.

p. 56. l. 30. *Diutius trahere*] Sicut dicimus Galli de male

le ſano & affecto, *il traine toujours*, ſi quis in eo morbo diutius traxit. mox; *autumno, qui caetera anni parte traxerint, reſolvuntur*. p. 137. *aegri ſub cautioribus medicis trahebantur*, & 138. *aegros Medici diutius tractos non expediverunt*. Caſaub.

p. 57. l. 4. *Revixiſſe?*] De his, qui elati revixerint, lege Plinium lib. VII. cap. 52. & Valer. Max. lib. I. cap. 8. *Conſt.*

p. 57. l. 5. *Democritus*] Tempore Democriti puella diu conclamata revixit, deque ea re ſcripſit juſtum volumen Democritus titulo περὶ ἄπνου, i. e. *de ea, quae non ſpirat*. Hoc Heraclitus maxime laudat. Quo noto plurimi alioqui difficiles loci Diogenis Laertii intelligi poſſunt. Porro domi patris Jul. Caeſ. Scaligeri ſubulcus ter pro mortuo habitus frigidiſſimus & ſine reſpiratione ter revixit. *Scal.*

p. 57. l. 5. *Democritus*] Qui περὶ ἄπνου ſcripſerat, ut quibuſdam placet, vid. *ad Laert.* Caſaub. Inde Kirchmann. de funerib. lib. I. cap. 13. pag. 91.

p. 57. l. 6. *Certas notas eſſe, propoſuit*] Scaliger ad Manilium Lib. V. p. 308. putat Celſum Democriti librum, περὶ ἄπνου, quem Plinius Heraclidae adſcribit, indigitaſſe: verum refutat illuſtriſſimum virum clar. Menagius in Obſervationibus ad Diogen. Laert. Prooem. pag. 5. Ed. Lond.

p. 57. l. 12. *Quod Aſclepiades*] Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. Nos verò totam hanc periodum antea corruptam reſtituimus. *Conſt.*

p. 57. l. 13. *Funeri obvius*] Vide Kirchmann. de mortuorum miraculis part. II. cap 22. Kirchmann. de funer. lib. I. cap. 13.

p. 57. l. 14. *Nec protinus crimen artis*] Medicinae pars illa, quae σημειωτικὴ vocatur, praecipuè conjecturalis eſt ſive ςοχαςικὴ, qua tamen peritus artifex artificialiter utitur. *Conſt.*

p. 57. l. 19. *Reſponderit*] *Reſpondere* Celſo eſt ςοχάζεσθαι, vel potius commode cedere, ἀποδοῦσθαι. & ſic paſſim. *Caſaub.*

p. 57. l. 28. *In pejus aliquid convertunt*] *Hoc vertit in malum:* cela ſe tourne en mal, Phraſis in libris Caeſaris, Ciceronis & Propertii ubique obvia. Imo non aliter Celſi tempore loquebantur. Propertius Lib. I. eleg. 16.

Atque utinam trajecta cava mea vocula rima,
Percuſſas dominae vertat in auriculas.

Eſt ergo illud *aliquid* gloſſema ineptiſſimum. *Scal*

p. 57. l. 32. *Perque multo plures aegros*] Pluries aegros quaſi perpluries, Tmeſis. *Scal.*

p. 57. l. 33. *Neque tamen ignorare*] Ex II. Aph. 19. *Const.*

p. 58. l. 6. *Ea*] *ad ea.* Const.

p. 58. l. 18. *Malum habitum*] καχεξίαν. *Const.*

p. 58. l. 20. *Inflammatio*] *inflatio* Cod. *Const.*

p. 58. l. 22. *Quibus diu color*] Hippocr. lib. 11. Praedict. Sed pro *sine morbo regio* debuit dicere *non tamen ut in morbo regio.* Const.

p. 58. l. 22. *Inflammatio*] Vetus Codex *inflatio.* Scal.

p. 58. l. 26. *Aut alvo laborant.*] II. Praedict. legendum *alio* (sic cetera, quae Hippocrates habet, complexus est) non *alvo.* Const.

p. 58. l. 26. *Si in continua febre*] In Praenot. utrisque, & VII. Aph. 18. *Const.*

p. 58. l. 26. *Terram edunt*] Id est, malacia aut pica laborant.

p. 58. l. 30. *Frequens autem destillatio*] II. Praedic. *Const.*

p. 59. l. 1. *Subitam dejectionem*,] *profluvium.* Const.

p. 59. l. 2. *Ubi pedes turgent*,] Praenot. utrisque. Sed *coxas* pro *lumbis: ilia* pro *lumborum partibus* mollioribus posuit. *Const.*

p. 59. l. 6. *Idem propositum*] Ex Praenot. repone *tussiendi* expuncto τῷ *desidendi.* Vid. & VI. Aph. 35. & 47. *Const.*

p. 59. l. 7. *Desidendi*] Imitatur Graecum ἀφεδρεύειν. Scal.

p. 59. l. 7. *Desidendi*] Sic honeste τὸ σχίζειν exprimit. 86, 24. 224, 33. *Casaub.*

p. 59. l. 12. *Ejusdem morbi nota*] Ex Coacis Praenot. στρόφος tormina; ipse δυσεντερίαν per *tormina* solet exponere. *Const.*

p. 59. l. 14. Στρόφον] Celsus στρόφους non audet vocare *tormina*, quod ubique Plinius facit: & recte quidem. Nam στρόφοι *tormina* revera sunt. Celsus autem vel diarrhoeam vel dysenteriam *tormina* appellat. *Scal.*

p. 59. l. 15. *Coxaeque*] ἰσφύς, Hippocr. *Const.*

p. 59. l. 17. *Dolor*] *calor* legitur in MS. non *dolor.* Nihildum certi habeo, adhucque anquiro, unde messem fecerit. Non enim puto allusisse ad Aph. 25. lib. v. *Const.*

p. 59. l. 24 *Quibus in pueritia*] Ex Praedict. *Const.*

p. 59. l. 27. *Exulcerationes graves*] μελικηρίδα dicit Hippocrates de hoc genere ulceris lib. v. cap. 28. ubi μελικηρὸς scribitur in Celsi codice. *Const.*

p. 59.

p. 59. l. 29. *Quibus feminis*] Lib. V. Aph. 58. vide & VI. 29. & in Praedict. *Const.*

p. 59. l. 33. *Eademque his pericula sunt, quibus articulorum vitia, dolores,*] Ex Praedict. sed in MS. *vitia, ut dolores.* Const.

p. 60. l. 3. *Frons prurit*] Videtur error esse, & legendum, *Si frons.* Nam apud Hippocr. non invenitur conjunctum. *Scal.*

p. 60. l. 4. *Si mulier à partu vehementes*] Sic in MS. alioqui videri possit corruptum esse, legendumque, *similiter caput si vehementes*, quia ita Hippocrates in Praedict. *Const.*

p. 60. l. 8. *Quicunque etiam dolorem ingentem*] Ex II. Praedict. lege *recentem*, non *ingentem.* Expungendumque *τὸ eum.* Const.

p. 60. l. 12. *Febris autem, quae subito*] Lib. IV. Aph. 61. & II. 27. item in Praenot. utrisque, & in Praenot. *Const.*

p. 60. l. 19. *Ulcus reperietur.*] Ex II. Praedict. legendum *ulcus aut hirudo reperietur.* Praecordia pro dorso & pectore posuit. *Const.*

p. 60. l. 19. *Muliere ex inguine febricula*] Ex II. Praedict. mutato tamen auctoris sensu, *cui ex ulcere uteri febris & tumor inguinum.* Const.

p. 60. l. 21. *Urina autem crassa,*] Ex II. Praedict. & IV. Aph. 74. *Const.*

p. 60. l. 24. *Eadem viridis,*] Ex II. Praedict. & Coac. Praenot. *Const.*.

p. 60. l. 27. *At si sanguis*] Ex IV. Aph. 75. *Const.*

p. 60. l. 29. *Si haec crassa carunculas quasdam exiguas quasi capillos*] Ex IV. Aph. 76. lege *aut quasi.* Const.

p. 60. l. 31. *Aut si bulliat,*] Ex Aph. 34. ubi πομφόλυγες. lege *aut si bullas.* Const.

p. 60. l. 31. *Et malè olet & interdum,*] IV. Aph. 18. grave olentia tamen propriè affectae vesicae index. Lego, *& si malè olet, aut si interdum.* Sic Codex. *Const.*

p. 60. l. 31. *Et male olet, & interdum*] V. C. *& si male olet, aut si interdum.* Scal.

p. 60. l. 32. *Quasi arenam*] VI. Epid. Sect. I. Aph. 5. *Const.*

p. 60. l. 33. *Quasi sanguinem trahit,*] IV. Aph. 78. & in Epidem. cit. loco. *Const.*

p. 60. l. 33. *Coxae*] Hippocr. verò ὀσφύες. *Const.*

p. 61. l. 2. *Biliosus*] hic pro aeruginoso. Vid. lib. de internis affect. Hippocrat. *Const.*

p. 61. l. 6. *Levamenti*] Levamentum hic est ἐναιώρημα sive νεφέλη. *Const.*

p. 61. l. 8. *Aut si paulatim*] IV. Aph. 80. Leg. *At si paulatim.* & *interiores*, non *inferiores*. Cod. MS. *Const.*

p. 61. l. 14. Soranus Ephesius Isagog. cap. 9. addit. naturam subtumidam esse, & eos pruriginem in ano pati.

p. 61. l. 19. *Eamque quidam*] In Coacis Praenot. *Const.*

p. 61. l. 23. *Gravitatis quoque*] VI. Epid. ubi motus & exercitium probantur. His discutitur calculus è renibus in praeparatis corporibus victus ratione & medic. Qui in plenis impurisque verò transitu meatus lacerat. *Const.*

p. 61. l. 27. *Feminae verò oras*] Vid. Hippocrat. de locis, aquis, &c. *Const.*

p. 61. l. 28. *Scabere*] Pro *scabere* legitur *scalpere* in antiquis. *Const.*

p. 61. l. 31. *At qui spumantem*] V. Aph. 13. *Const.*

p. 61. l. 33. *Mulieri gravidae*] Ex V. Aph. 34. *Const.*

p. 61. l. 34. *Eidem si lac*] Ex V. Aph. 35. *Const.*

p. 62. l. 3. *Frequens singultus*] Ex VII. Aph. 17. *Const.*

p. 62. l. 5. *Si tumores*] Ex V. Aph. 65. *Const.*

p. 62. l. 6. *Super ulcera*] ἐφέλκεσι, Hippocr. *Const.*

p. 62. l. 8. *Rigor*] πέπανος Hippocr. *Const.*

p. 62. l. 12. *Si ora venarum*] Ex VI. Aph. 12. αἱμοῤῥοΐδες. *Const.*

p. 62. l. 15. *Eadem tabes*] V. Aph. 15. *Const.*

p. 62. l. 17. *At si longa tristitia*] VI. Aph. 23. & VII. 18. & in Praenot. *Const.*

p. 62. l. 18. *Atrae bilis morbus*] ἡ μελαγχολία morbus. *Const.*

p. 62. l. 19. *Quibus saepe ex naribus*] II. Praedict. *Const.*

p. 62. l. 20. *Lienis tumet*] *Lienis* pro lien amat dicere Celsus. *Lienes male habent.* 74, 24. & 94, 6, 176, 22. Ita Cato de R. R. cap. 157. *Si lienes turgent.* Casaub.

p. 62. l. 21. *Quos sequitur, aut quaedam*] Restituo, *quos sequitur, ut quaedam.* Const.

p. 62. l. 23. *At quibus magni*] II. Praedict. *Const.*

p. 62. l. 23. *Magni lienes*] Adi Isaac. Vossii not. ad Catull p. 98.

p. 62. l. 27. *Quibus causa doloris*] II. Aph. 6. *Const.*

p. 62. l. 29. *Si in ventrem*] II. Aph. 20. ubi κοιλίη, ut hic *venter* pro omni cavitate. *Const.*

p. 62. l. 30. *Si à coxis,*] In Praenot. utrisque. *Const.*

p. 62.

p. 62. l. 31. *In pectus*] Pectus pro septo transverso posuit. *Const.*

p. 62. l. 33. *Quibus sine febre*] Lib. de Morbis, & lib. de Locis lib. II. Aph. 47. & in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 63. l. 2. *Urina quoque quae in homine sano parum liquida est,*] Ex Praenot. sed ex MS. leg. *Urina quoque (quae in homine sano parum) si liquida est.* Const.

p. 63. l. 5. *Haec verò cum sine febre quoque*] Hanc totam periodum apertè corruptam restituere non dubitavi. *Const.*

p. 63. l. 9. *Ergo protinus insania*] Ex Coacis Praenot. & in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 63. l. 13. *Venasque*] *venas* hic ἀρτηρίας. *Const.*

p. 63. l. 17. *Nullo dolore*] In Praenot. *Const.*

p. 63. l. 19. *Vel prostratam*] In Praenot. *Const.*

p. 63. l. 23. *Si quid etiam obcessit*] *abscessit.* Const.

p. 63. l. 24. *Antequam suppuraret, manente adhuc corpore insolita febre*] Ex Praenot. legend. & (*antequam sputum prodiret*) *manente adhuc in corpore solita febre.* Const.

p. 63. l. 33. *Affectus intus versatur.*] Ex Praenot. corrigendum, *affectus in pus vertatur.* Const.

p. 63. l. 34. *Suffusae quoque*] V. Aph. 40. *Const.*

p. 63. l. 34. *Sanguine*] Bilioso & fervido, qui in lac non convertitur. Hoc rarissimum, Galeno teste. *Const.*

p. 64. l. 2. *Quibus autem longae*] IV. Aph. 44. & in Coac. Praenot. *Const.*

p. 64. l. 4. *Quorum faucibus*] IV. Aph. 68. *Const.*

p. 64. l. 4. *Illiditur spiritus*] Aph. IV. l. 68.

p. 64. l. 5. *Eliditur*] περισπόπτει. Vide & VI. Aph. 54. *Const.*

p. 64. l. 6. *Si angina subitò finita est, in pulmonem id malum transit, idque saepe*] V. Aph. 10. legendum, *in pulmonemque id malum transit, id saepe.* Const.

p. 64. l. 9. *Suppuret.*] Pulmo videlicet. Vide in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 64. l. 10. *Deinde post alvi*] VII. Aph. 23. & 75. In MS. *Denique*, non *deinde.* Const.

p. 64. l. 12. *Post nimias destillationes*, Ex VII. Aph. 39. & 78. & lib. de Locis. *Const.*

p. 64. l. 13. *Post lateris*] Ex VII. Aph. II. & XII. *Const.*

p. 64. l. 13. *Lateris dolores,*] πλευρῖτις. *Const.*

p. 64. l. 13. *Vitia pulmonum;*] περιπνευμονία. *Const.*

p. 64. l. 14. *Insania.*] φρενῖτις. *Const.*

p. 64. l. 14. *Post magnos fervores*] VII. Aph. 13. *Const.*

p. 64. l. 16. *Ubi caput vulneratum*] Ex VII. Aph. 14. *Const.*

p. 64. l. 17. *Ubi vigilia torsit,*] Ex VII. Aph. 18. *Const.*

p. 64. l. 18. *Ubi vehementer venae*] Ex VII. Aph. 21. *Const.*

p. 64. l. 20. *Suppuratio verò*] Ex Praenot. utrisque. *Const.*

p. 64. l. 20. *Morbis*] Legitur *modis.* Const.

p. 64. l. 25. *Eadem suppuratio*] In Praenot. *Const.*

p. 65. l. 3. *Si inter ipsa ulcera*] *si inter ipsa viscera.* Codex *ipsa initia.* Const.

p. 65. l. 6. *Praecordiis, quàm is, qui infrà est.*] In Praenot. utrisq. legitur, *in anterioribus praecordiis, quàm is, qui in ventre est: is qui suprà umbilicum, quàm is, qui infrà est.* Const.

p. 65. l. 11. *Interdum quoque urina*] In Praenot. *Const.*

p. 65. l. 15. *Dolor autem*] *dolor etiam.* Cod. hoc & ex Praenot. *Const.*

p. 65. l. 25. *Modò à contraria parte*] Lege *modò à costarum parte.* Cod. *Const.*

p. 65. l. 28. *Ipsum calidius est, & sic in partem sanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere*] Legitur, *ipsumque latus calidius est, & si in partem sanam aliquis decubuit, onerare eam pondere.* Ex Praenot. *Const.*

p. 65. l. 31. *Omnis etiam suppuratio*] ibid. *Const.*

p. 66. l. 7. *Quod si protinus*] In Praenot. *Const.*

p. 66. l. 23. *Ex vesica dolente,*] In Praenot. utrisque haec omnia. *Const.*

p. 66. l. 32. *Et sanguine,*] *Et* dele. *Const.*

p. 66. l. 33. *Statim edatur.*] Legitur in Cod. *sedatur.* Al. *reddatur.* Const.

p. 66. l. 33. *Laterum dolores*] V. Aph. 15. *Const.*

p. 67. l. 3. *Si in jocinore*] VII. Aph. 45. *Const.*

p. 67. l. 5. *Ex suppurationibus*] In Praenot. utrisque. *Const.*

p. 67. l. 9. *Contra se cutem*] Legendum *contractae cutem.* Const.

p. 67. l. 9. *Conclusae;* pro quo veteres Edd. *contra se*] contrusae. *Scal.*

p. 67. l. 12. *Pus quoque,*] Ex Praenot. utrisque. *Const.*

p. 67. l. 19. *At in tabe*] II. Praedict. *Const.*

p. 67. l. 25. *Tantulam*] *Tantillam.* Const.

p. 67. l. 28. *Quae quotidie coacta, eaque convenientia*] *Coacta* ergo *alvus* erit hic, quae *cogitur* excernere, ut infra. Lib. II. c. 8. quae vix excernit. In Codice Capellae ita legitur hic locus: *quae coacta, quae convenientia.* Scal.

p. 68. l. 11. *Macrum est*] molle & gracile, Hippocr. *Const.*

p. 68.

p. 68. l. 19. *Morbum*] *motum*, Hippocr. πόνον. *Const.*
p. 68. l. 21. *Articulorum*] II. Praedict. *Const.*
p. 68. l. 26. *Item morbus comitialis*] II. Praedict. & II. Aph. 45. & V. Aph. 7. Const.
p. 68. l. 32. *Dejectiones*] Abscessus, Hippocrat. *Const.*
p. 68. l. 33. *Ipsa autem dejectio*] Ex II. Praedict.
p. 69. l. 1. *Contracto*] Corrige pro *contracto contrectato*. Const.
p. 69. l. 5. *Dum febris caeteraeqae accessiones hujus morbi absint:*] Vide, num possit legi, *adsint*. Caesar.
p. 69. l. 5. *Dum febris*] Aph. 6. 3.
p. 69. l. 7. *Reservari*] Malo *servari*. Const.
p. 69. l. 12. *Fieri*] *Ferri*, non *fieri*. *Const.*
p. 69. l. 15. *Ex quibus cora*,] Ex II. Praedict. *Const.*
p. 69. l. 18. *Si nihilominus aliter fieri sanum potest*,] Legendum, *si nihilo minus alitur, fieri sanum potest*. Const.
p. 69. l. 19. *Oris*] *Os* pro facie. *Const.*
p. 69. l. 19. *Oris resolutio*] Ex VI. Aph. 17. *Const.*
p. 69. l. 21. *At varix*] VI. Aph. 21. lege *Ac varix*. Const.
p. 69. l. 22. *Per ora venarum subita profusio sanguinis*] αἱμοῤῥοΐδες, Hippocr. vide & VII. Aph. 5. & VI. Aph. II. *Const.*
p. 69. l. 23. *Tormina*,] Hippocr. δυσεντερία. *Const.*
p. 69. l. 23. *Humerorum dolores*,] Hippocr. III. Praedict. *Const.*
p. 69. l. 25. *Et quisquis dolor*,] In Praenot. *Const.*
p. 69. l. 27. *Singultus*] VI. Aph. 13. *Const.*
p. 69. l. 27. *Longas dejectiones*] Ex VI. Aph. 15. *Const.*
p. 69. l. 28. *Mulier sanguinem*] Ex V. Aph. 32. *Const.*
p. 69. l. 30. *Quae menstruis*] VI. Aph. 33. *Const.*
p. 69. l. 32. *Quae locis*) V. Aph. 15. *Const.*
p. 69. l. 33. *Levatur. Aestiva quartana ferè brevis est. Cui calor*] II. Aphor. 25. *Aestiva quartana ferè febris est*. Const.
p. 69. l. 34. *Calor*] *Calor* hic pro febri ponitur. *Const.*
p. 70. l. 3. *Nam & praecordiorum*] VI. Aph. 40. *Const.*
p. 70. l. 5. *Et nervorum distentionem*] IV. Aph. 57. & II. 26. in Coacisque Praenot.
p. 70. l. 7. *Difficultate urinae*] εἰλεὸς dicitur vel χορδαψός *Const.*
p. 70. l. 8. *Morbum tenuioris*] VI. Aph. 44. *Const.*
p. 70. l. 9. *At dolores capitis*,] Praedict. (36, 5) *Const.*
p. 70. l. 13. *Petita*] Procurata arte. Hoc rectè addidit. *Const.*

p. 70.

p. 70. l. 13. *Si capitis*] Ex II. Praedict. (36, 8.) *Const.*

p. 70. l. 16. *Febrem autem ardentem*] IV. Aph. 58. *Const.*

p. 70. l. 17. *Horror*] ῥῖγος Hippocrati, *rigor*. Const.

p. 70. l. 18. *Si in febre aures*] IV. Aph. 60. *Const.*

p. 70. l. 20. *Nihil plus adversus surditatem*] IV. Aph. 28. *Const.*

p. 70. l. 23. Θύματα] Ex IV. Aph. 82. restituo φύματα. Hoc & in Coacis. *Const.*

p. 70. l. 23. Φύματα] Omne tuberculum φῦμα est, nec unquam aliter Plinius ex Dioscoride vertit φύματα, quam tubercula. *Scal.*

p. 70. l. 29. *Neque quicquam reddit*,] Ex Hippocr. in Praenot. utrisque lege, *neque vesica quicquam reddit*. Const.

p. 70. l. 31. *Ad quartum decimum.*] *Ad quintum decimum*. Const.

p. 70. l. 32. *In pulmonis morbo*,] Ex Praenot. *Const.*

p. 71. l. 9. *Periculosissimumque est*,] Ex VI. Aph. 16.

p. 71. l. 13. *Ex jocinere si pus*] VII. Aph. 45. & in Coacis. *Const.*

p. 71. l. 14. *At ex supputationibus*] In Praenot utrisque. *Const.*

p. 71. l. 42. *Pallidum*,] χλωρὸν Hippocr. *Const.*

p. 71. l. 29. *At in tabe*] Ex praenot. & ex II. Praedict. *Const.*

p. 71. l. 32. *Si quis etiam in eo morbo*] V. Aph. 12. *Const.*

p. 71. l. 33. *Capilli fluunt*] Hoc Graeci μαδᾷν dicunt. Μαδαροὶ sunt, quibus capilli defluunt, ut ἀλωπεκιῶντες. *Scal.*

p. 71. l. 34. *Araneis similia supersidentia*] Hic ἐφίστασις, sive ἐπίστασις Hippocratis locum habet, non ὑπόστασις. Ideo *insidentia*, non *subsidentia* legunt. *Const.*

p. 71. l. 34. *Subsidentia*] i, e. *supersidentia*, quia est ἐπίστασις ἀραχνώδης. *Subices* dicuntur nubes, & Virgilius Eclog. X. v. 75.

Quantum vere novo viridis se subjicit alnus.

i. e. *se attollit*. Item *subjectare* est sursum jactare. Virgilius Aen. Lib. XII.

——— ——— *aut corpora saltu*
Subjectant.

Non mirum igitur, si *subsidentia* hic pro *supersidentiis* & ἀντὶ τῆς ἐπιστάσεως sumit. *Scal.*

p. 72. l. 1. *Atque in his odor foedus est*,] *atque in sputis odor*

odor foedus est, ex V. Aph. 11. *Const.*

p. 72. l. 2. *Ubi post haec orta dejectio*] *alvi profluvium*, διάῤῥοια, ex V. Aph. 14. *Const.*

p. 72. l. 3. *Utique si tempus*] III. Aph. 10. *Const.*

p. 72. l. 5. *Resolvuntur*] *intereunt*: Ex Praedict. *Const.*

p. 72. l. 5. *Item pus*] VII. Aph. 16. *Const.*

p. 72. l. 7. *Solent etiam in adolescentibus ex eo morbo vomicae fistulaeque*] Ex II. Praedict. lege, *solet etiam in adolescentibus is morbus* (nempe tabes) *ex vomica fistulaque oriri*. Const.

p. 72. l. 11. *Ex reliquis verò*] Ex II. Praedict. (XIII. 5.) *Const.*

p. 72. l. 13. *Quibus super tabem menstrua suppressa sunt.*] Legend. *quibus supervenit tabes; quod menstrua suppressa sint*. Const.

p. 72. l. 14. *Cui verò sano subitus dolor*] Ex VI. Aph. 57. Cui sequentem adtexuit. *Const.*

p. 72. l. 17. *Magis si eum alvus cita non antecesserit. Si palpebrae*] Ex VI. Aphor. 52. quem cum praecedente conjunxit, legendum, *magis si cui alvus cita non antecesserit, palpebrae*. Const.

p. 72. l. 21. *At aqua inter cutem*,] Ex Praenot. (VIII. 1.) *Const.*

p. 72. l. 23. *Utique si contraria*] II. Praedict. *Const.*

p. 72. l. 25. *Aeque in ea quoque tussis*] VI. Aph. 25. *Const.*

p. 72. l. 26. *Item si sanguis*] Praedict. (XI. 30.) *Const.*

p. 72. l. 28. *Tumores*] viscerum. *Const.*

p. 27. l. 30. *Hi quidem*] Hydropici. *Const.*

p. 27. l. 31. *Si attenditur*,] *si attendunt*. Const.

p. 73. l. 2. *Nam sive aqua*] II. Aph. 27. *Const.*

p. 73. l. 6. *Articuli verò qui sic dolent*,] II. Praedict.

p. 73. l. 12. *Morbus quoque comitialis*] V. Aph. 7. *Const.*

p. 73. l. 14. *Multoque aegrius is*] II. Praedict. *Const.*

p. 73. l. 22. *Nervorum facta resolutio*] Ibid. ἀποπληξίας Hippocrat. *Const.*

p. 73. l. 24. *Dejectionibus quoque si febris accessit*] Ex II. Praedict. (30, 3. 4.) ubi δυσεντερία, quam *tormina* vertere consuevit. *Const.*

p. 74. l. 1. *Quin etiam tormina*] IV. Aph. 24. *Const.*

p. 74. l. 2. *Aut si sub his*] IV. Aph. 23. *Const.*

p. 74. l. 3. *Profluxit, aut intestinorum levitas. Periculosior est, si frequens dejectio est. Si venter omnibus horis & cum somno*] Ex II. Praedict. (31, 2. 3. 4.) leg. *profluxit.* At

At intestinorum levitas periculosior est, si frequens dejectio est: si venter omnibus horis & cum sono, & ——— ———

p. 74. l. 3. *Nigra alvus*] i. e. nigra proluvies. Alvum vocat proluviem, quemadmodum Juris Consulti vocant partum *ventrem*. Virgilio proluvies est egestio ventris. Aen. III. 217. *Scal.*

p. 74. l. 10. *Quod evenit*,] Ex IV. Aph. ult. *Const.*

p. 74. l. 13. *Quasi maculis*] Hippocrates ἐφηλίδας habet II. Praedict. Vide Celsum Lib. V. c. 5. *Const.*

p. 74. l. 13. *Fermentatus*,] *emollitus*. Const.

p. 74. l. 15. *Pinguis*] Legit λιπαρὴ, ubi nunc apud Hippocr. ῥυπαρή. *Const.*

p. 74. l. 15. *Venter est quasi fermentatus*] Enflé. *Fermentatum* dicit, quod digito attactum cedit, & paulatim redit. *Scal.*

p. 74. l. 20. *Si vero in tenuiore intestino*] VII. Aph. 10. & in Coacis. *Const.*

p. 74. l. 22. *At in morbo arquato*] Ex VI. Aph. 42. & IV. 64. *Const.*

p. 74. l. 24. *Quos lienis malè habet*] Ex VI. Aph. 43. ubi tales σπληνώδεες vocantur. *Const.*

p. 74. l. 24. *Quos lienis male habet*] *Lienis* pro *lien* antiquo loquendi modo: quo *plebes* pro *plebs*, & similia efferebant. *Scal.*

p. 74. l. 25. *Inversa sunt*] Lege *conversa sunt*. Const.

p. 74. l. 28. *Morbus intestini tenuioris*] Ex Aph. 33. leg. *Morbus intestini tenuioris ex urinae difficultate, nisi*. Const.

p. 74. l. 30. *Inter*] *intra*. Const.

p. 74. l. 30. *Mulier ex partu*,] Ex Praenot. Sed Hippocrates in genere de omnibus pronuntiat, quae Celsus restringit. Ex Praenot. utrisque. *Const.*

p. 74. l. 34. *Partibus, quibus viscera continentur*] De pectoris regione & partibus supra septum transversum, Hippocrat. *Const.*

p. 75. l. 2. *Si sine causa longus dolor*] II. Praedict. *Const.*

p. 75. l. 6. *Sic, ut pus extussiretur*,] Leg. *aut pus extussiatur*. Const.

p. 75. l. 7. *Extussiatur.*] Vox elegans. *Casaub.* Vide Plin. H. N. lib. XXIII. cap. 3. & lib. 35. cap. 15.

p. 75. l. 8. *Multa prurigo*] *multa porrigo*. Const.

p. 75. l. 10. *Aeque magnum malum est*,] II. Praedict. *Const.*

p. 75. l. 14. *Cum in iisdem abscessibus*] Iisdem quibus & in longo dolore capitis. *Const.*

p. 75.

p. 75. l. 18. *Vehemens*] *admodum vehemens*, Hippocrat. *Const*.

p. 75. l. 23. *Minimèque annuus*,] *minimumque annuus*. Const.

p. 75. l. 24. *Aut verè, aut autumno*] *aut vere aut autumno*. Const.

p. 75. 25. *Conversa*] *Inversa* primo legebatur, Casaubonus emendat *ea versa*.

p. 75. l. 28. *Neque bilis*] *neque bilis atrae*, Hippocrat. *Const*.

p. 75. l. 28. *Levatur*.] Pro levatur in MS. *levata est* nempe aetas. *Const*.

p. 75. l. 30. *Movetur*,] *moveri potest*. Const.

p. 75. l. 34. *Omnique resolutione nervorum*] Ex II. Praed. & VI. Aph. 55. *Const*.

p. 76. l. 3. *Isque morbus mediocris vix sanatur*] Ita Hippocrates Section. II. Aph. 42. in quem latius inquirit. Reies *Campi Elysii jucundar. Quaestion*. Quaestion. LXXIX. Vide doctissimum Librum *Justi Cortnummi* de *Morbo Attonito*.

p. 76. l. 4. *Isque morbus*] II. Aph. 42. de Apoplexia. *Const*.

p. 76. l. 5. *Patet*,] In MS. *paret*. Const.

p. 76. l. 6. *Mulieri gravidae*] VI. Aph. 37. *Const*.

p. 76. l. 7. *Emacruerunt*,] In antiq. *emarcuerunt*. Hippocr. ἢν ἰσχνοὶ γένωνται i. gracilescant. *Const*.

p. 76. l. 7. *Quae neque peperit*] V. Aph. 37. *Const*.

p. 76. l. 11. *Maximeque, quae coepit hyeme*] II. Aph. 25. πρὸς τὸν χειμῶνα συνάπτοντες, Hippocr. Celsus ergo dicere debuit *maximèque quae hyemem attingit*. Const.

p. 76. l. 12. *Si sanguis profluxit*,] VII. Aph. 9. *Const*.

p. 76. l. 13. *Cum distentione nervorum*,] Recte. Legendum enim apud Hippocrat. καὶ (non ἢ vel ἢ καὶ) σπασμός. Vide Comment. Gal. *Const*.

p. 76. l. 14. *Itemque si medicamentis*] V. Aph. 4. & VII. 25. *Const*.

p. 76. l. 16. *Aut si in magno dolore*] VII. Aph. 26. *Const*.

p. 76. l. 17. *Extremae partes*] Partium circa ventrem extrema, Hippocr. II. Aph. 43. *Const*.

p. 76. l. 17. *Neque is ad vitam redit*,] Ex IV. Aph. 21. *Const*.

p. 76. l. 19. *Alvus nigra*,] Pro dejectionibus alvi nigris. *Const*.

p. 76. l. 20. *Repentina*,] ἀπὸ αὐτομάτου Hippocr. spontè. *Const*.

p. 76. l. 20. *Sive cum febre,*] Vide Hippocr. de naturâ hum. *Const.*

p. 77. l. 10. *De quibus*] Immò & balneo, & medicamentis diaphoreticis sive discutientibus. *Const.*

p. 77. l. 17. *Novum est*] Germanos vero id frequenter fecisse conqueritur Wierius observationum lib. 2. pag. 949.

p. 77. l. 23. *Persuaserantque sibi*] II. Aph. 31. Sed antiquorum sanguinis detractio maxima erat: nostra parva, ideoque minus periculosa. *Const.*

p. 76. l. 26. *Potiores*] *Potius* in Exempl. *Const.*

p. 77. l. 33. *Si quae supererat,*] Scribitur *si quia supererat.* Const.

p. 78. l. 8. *Ad parum*] *Ad partum.* Const.

p. 78. l. 14. *Superesse*] Virgilius Georg. III. 127. *Dulcique queat superesse labori*, i. e. *possit resistere.* Scal.

p. 78. l. 15. *In una muliere*] Gravida. *Const.*

p. 78. l. 19. *Illi*] Tenues. *Const.*

p. 78. l. 24. *Enim*] *autem.* Const.

p. 78. l. 28. *Istud*] Venaesectio sanguinisque detractio. *Const.*

p. 78. l. 29. *At si vel copia*] Viscerum, thoracis, pulmonisque partium. Hocque praecipue fit in morbis calidis: interdumque in frigidis revulsionis causa. *Const.*

p. 78. l. 34. *Nervorumque resolutio,*] ἀποπληξία & πέτανος: Convenit, ubi sanguis in culpa. *Const.*

p. 79. l. 5. *Item malus corporis habitus*] καχεξία infra lib. III. Nam κακοχυμία potius medicamentis (nisi interdum propter nimiam humoris illius copiam), πληθώρα sanguinis missione curatur. *Const.*

p. 79. l. 21. *Ubi nervi resoluti sunt,*] In apoplexia sive paralysi universali. *Const.*

p. 79. l. 22. *Obmutuit,*] Ut concusso cerebro accidit VII. Aph. 58. vel percusso VII. Aph. 14. vel repleto VI. Aph. 51. *Const.*

p. 79. l. 31. *Ex aliquo subito casu*] Externo, ut ictu: aut interno, ut vase intus eroso, abrupto, & quoquo modo aperto. *Const.*

p. 80. l. 1. *Casibus*] Id est, capitis dolore, Aph. V, 68. oculorum, Aph. VI, 31. VII, 46. dysuria, Aph. V, 63. stranguria, Aph. VII, 48.

p. 80. l. 10. *Et exhausta est.*] Aliàs *vel exhausta est.* Const.

p. 80. l. 10. *Et corpus corrumpit,*] *vel corrupit.* Const.

p. 80. l. 13. *In ipso impetu*] παροξυσμῷ. *Const.*

p. 80. l. 15. *Decrescit, sed crescere desiit, neque speratur remis-*

remissio] *Decrescit : & cum crescere desiit , neque speratur intermissio.* Const.

p. 80. l. 23. *Quod si in cura*] VI. Aph. 27. & II. 51. *Const.*

p. 80. l. 32. *Quam longissimè sanguinem*] Id tutius in lentis diururnisque fluxionibus, ut in podagra secatur κατ' ἴξιν vel ἀϐυωρίαν cubiti vena & praecautionis gratia, ubi metus apoplexiae, comitialis morbi, aut vertiginis, imo in ipso affectu inciditur vena poplitis vel malleoli. *Const.*

p. 81. l. 1. *In id ipsum*,] Membrum affectum. *Const.*

p. 81. l. 3. *Ex ulterioribus autem*] Post diem quartum. Quia occasio praeterita, in praecipiti morbo & malo, ut in apoplexia ceterisque peracutis, vel acutis, I. Aph. 24. *Const.*

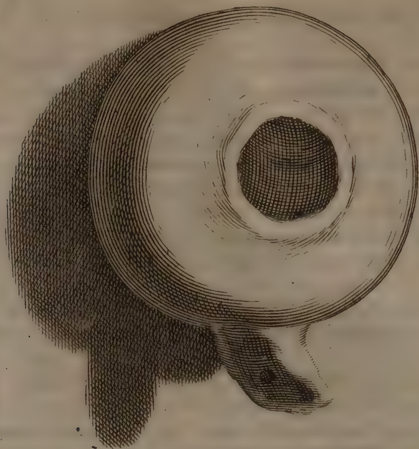
p. 81. l. 15. *Volumus, inde*] *volumus deinde.* Const.

p. 81. l. 18. *Usum habenti, tum*] *usum habenti, tamen.* Const.

p. 81. l. 21. *Ea quae*] *eaque.* Const.

p. 81. l. 21. *Pultarius*] Pultarium vas. *Const.*

p. 82. l. 30. *Cucurbitular. vero duo genera sunt: aeneum & corneum*] Quam frequens cucurbitarium, ut eas vocare amat Caelius Aurelianus, apud veteres fuerit usus, norunt ii, qui in antiquis scriptoribus saepius sese recreant; testis est Plutarchus in conviviis, qui dicit *propter usum non parum laudis id remedii genus invenisse.* Has vero in quovis corporis loco agglutinabant, defigebant, & accommodabant, uti loquitur Celsus vel cum, vel sine ferro, seu sacrificatione; quas *leves* vocat Caelius Aurelianus Acut. Morb. 1. cap. 11. idque mediante aqua calida, uti refert Albucasis, vel igne, quas idcirco *arentes* & *siccatas* nominavit idem Caelius Aurelianus Acut. Morb. 1. cap. 11 Materiam, qua constat, duplicem vocat Celsus. De corneo autem cucurbitularum genere vide sis Thom. Bartholinum de unicornu c. XXXII. & pag. 322. & pag. & seqq. formam vero describit clar. Smetius Antiquitatum Neomagens. pag. 80. hisce verbis: *Cucurbitulae sunt aeneae aut figlinae, aeneae tres, figlinae septem, forma omnes rotundae, fundo plano, tumido ventre, & in superioris orbis acclivis centro os habent rotundum & patens, quod pollicem crassiusculum admittit. Ligula parva angusto foramine iisdem pro manubrio est.* Cujus è cimeliarchio, ut eo melius forma cucurbitularum appareat, effigiem hic apponi curavimus.

p. 83. l. 3. *Cornea*] *Cornea cucurbitula* vocatur ᾠὸν ἰατρικὸν apud Heronem Mechanicum, cujus multa fragmenta penes me sunt. Ceterum primus id ego deprehendi. *Scal.*

p. 83. l. 10. *Caliculus quoque aut pultarius*] *Aut* auferendum. Caliculus quoque pultarius dicitur, quod in eo comedi puls soleat. Vide Varronem. *Scal.*

p. 83. l. 10. *Pultarius*] Loco cucurbitulae *Casaub.*

p. 83. l. 24. *Nisi cùm profusionem sanguinis eo avertit*,] Vide pag. 79. *Const.*

p. 83. l. 28. *Quamvis & iis jam spatium aliquod accessit*,] *quamvis & in iis jam spatium aliquod intercesserit.* Const.

p. 84. l. 2. *Ubi sanguinem*] Scribitur *ubicunque.* Const.

p. 84. l. 4. *Aut si in parte*] *& si in nobili parte.* Const.

p. 84. l. 16. *Filiculam*,] Polypodium. *Const.*

p. 84. l. 17. *Aut lactucae marinae lac*,] Vide cap. 8. lib. V. *Const.*

p. 84. l. 29. *Nisi ubi is morbus sine febre est.*] Hippocrat. libello de Medicam. Purg. *Const.*

p. 85. l. 7. *Temperatum*] *vituperatum.* Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. *Const.*

p. 85. l. 11. *Medicina tentetur*,] Aliàs *eadem & semel sumpta, vel bis, omittatur.* Const.

p. 85. l. 12. *Semel sumptum*,] *semel ad summum.* Const.

p. 85.

p. 85. l. 30. *Ne ante diem tertium ducatur*,] Si materia cruda. Si turget, vel primo die vacuanda eſt. *Conſt.*

p. 85. l. 32. *Diuque in adverſa*] *diuque adverſa.* Conſt.

p. 86. l. 2. *Quia quod tum infuſum eſt, alvo continetur*,] Sic ſanè in Mſſ. Alii, qui haec omnia dicta de infuſione per clyſterem malunt interpretari, legendum contendunt: *Quia eo, quod tum infuſum eſt, quod alvo continetur, regeſtum in caput* &c. Conſt.

p. 86. l. 6. *Eodem die, ante aliquot horas*] Hoc fit, ut meatibus patefactis ſequacior effecta materia, facilius decurrat evocata clyſtere. Alii hoc cavent jecori & hypochondriis, ne potione jam aeſtuantia inflammentur. *Conſt.*

p. 86. l. 13. *Ex Verbenis*] Tallos herbarum intelligit Celſus per *verbenas*: ut videbis poſtea variis locis. *Scal.*

p. 86. l. 20. *Cum infuſum eſt*,] Haec potius de clyſtere, quàm de potione dici videantur. *Conſt.*

p. 86. l. 26. *Mollit.*] *tollit.* Conſt.

p. 87. l. 12. *Inter horrores*,] *rigores.* Conſt.

p. 87. l. 19. *Id neque hyeme neque aeſtate*] Hippocr. IV. Aphor. 4, 5, 6. rurſuſque VI. Aph. 47. *Conſt.*

p. 87. l. 21. *Quiſquis daturus erit*,] Ex IV. Aphor. 13. Vide & II. Aph. 9. *Conſt.*

p. 87. l. 22. *Humidus*] *humidius.* Conſt.

p. 87. l. 23. *Illud ſcire oportet*,] Ex II. Aph. 36. Item IV. Aph. 16. *Conſt.*

p. 87. l. 30. *Ejus poſuit, quod*] *ut.* Conſt.

p. 87. l. 32. *Trium tantum faceret mentionem, hujus & equi & geſtationis*,] Plinius lib. XXVI. cap. 3. plura enumerat, & ex eo legendum: *hujus & vini & geſtationis.* Conſt.

p. 88. l. 12. *Si vehemens ſit*,] Hippocr. VI. Epidem.

p. 88. l. 23. *Quae demit.*] Demit quidem contrarium contrario: non verò harum quaelibet ſpecies demit tollitque de corpore aliquid. Nihil enim detrahit, quae aſtringit aut implet. *Conſt.*

p. 88. l. 28. *Digeſtione quadam*] Conſumptione materiae, quae tranſpirat per cutim frictione relaxatam. Hoc ipſe cenſet. Verum in cauſa eſt partis alimentum frictione evocatum, indéqué aſſimilatum. *Conſt.*

p. 88. l. 33. *Recentibus*] Alius adſcripſerat editioni Pariſinae *creſcentibus.*

p. 89. l. 5. *Et jam à primo*] In MS. *etiam.* Intellige de totius morbi inclinatione. *Conſt.*

p. 89. l. 23. *Vacabit, minus*] *vacabit, ſin minus.* Conſt.

p. 89. l. 25. *Eodem autem modo in tutis corporibus eſſe debet, ut cùm infirmus aliquis implendus modò eſt in partibus,*

aut quia ipsa ejus membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius.] *Eadem autem modò in totis corporibus esse debet, ut cùm infirmus aliquis implendus est: modò in partibus, aut quia ipsius membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius necessitas.* Sic legendum ex manuscripto. *Const.*

p. 90. l. 8. *Faciendum.*] *fricandum.* Const.

p. 91. l. 12. *Et ex toto*] *At ex toto.* Const.

p. 91. l. 17. *Plura sunt adhibenda, quae sunt & pro*] *plura sunt, quae sunt adhibenda & pro.* Const.

p. 91. l. 20. *Humili*] Homini humilis tenuisque fortunae. *Const.*

p. 91. l. 27. *Funiculus subjiciendus*] Vetus Codex. *fulmentum subjiciendum.* Scal.

p. 91. l. 27. *Lecti fulcimentum*] Celsus accipit non pro fulcro lecti, sed pro quovis fulcimento, quod pedi lecti, sive clinopodio subjicitur. Scaliger ad Manil. lib. 1. pag. 195.

p. 91. l. 31. *Valentiora verò his, qui gravium morborum initia sic sentiunt, ut adhuc febre vacent.*] Nihil abludit si quis legat, *valentiora verò his, qui jam pluribus diebus febre liberati sunt, aut his, qui graviorum morborum* &c. Caesar.

p. 92. l. 13. *Alterum ubi nihil assumit aeger.*] Alterum convenit in morbis acutis, initiisque aegritudinis: alterum morbis longis. Nisi sint ab ipsa inedia, laboribus atque vigiliis: nisi corpus biliosum fuerit aut vehementer extenuatum. *Const.*

p. 92. l. 26. *Intemperantes homines apud nos sibi cibi tempora, modum curantibus dant*] Inde *imperantes aegri* in L. 26. *Medicus libertus. ff. de operis libertor.* dicuntur, de quibus vide Senecam & Galenum initio Methodi medendi. *Scal.*

p. 92. l. 29. *Liberaliter agere*] Persius Satyr. III. *Casaub.*

p. 93. l. 8. *Sudatio, ubi*] *sudationum, ubi.* Const.

p. 93. l. 8. *Arenae calidae*] De remedio calentium arenarum & arundinum Augustus apud Suetonium c. LXXX. & Gellius XIX. VIII. *Casaub.*

p. 93. l. 10. *Bajas in Myrtetis*] Vide Horat. Epist. (15) lib. 1. ad Vallam de Myrtetis. Nunc *Tritoli* vocantur. *Const.*

p. 93. l. 18. *Vel initio morbi, vel etiam gravibus*] *vel inter initia morbi, vel & jam cum non amplius gravibus.* Const.

p. 93. l. 24. *Firmioris*] *infirmioris* in veteri. Alii *firmiori.* Const.

p. 93. l. 29. *Asclepiades audacius.*] Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. *Const.*

p. 93. l. 30. *Debet: & ante*] *debet, & si ante.* Const.

p. 94. l. 16. *Certè lenita est,*] *certè cum lenita est.* Const.

p. 94. l. 31. *In solio desidendum est,*] Legitur etiam, *in solium descendendum est.* Const.

p. 95. l. 3. *Ante verò, an postea quàm in aquam calidam se demittat,*] *ante verò, quàm in aquam calidam se demittat, an postea.* Const.

p. 95. l. 7. *Leviter*] *leniter.* Const.

p. 95. l. 20. *Extincti titiones,*] Rectè: non ut alii, *extincti lateres.* Fiunt fomenta adhibitis testis & titionibus. Vide cap. 12. lib. III. *Const.*

p. 95. l. 22. *Utriculi,*] Utriculi vocantur ἀσκοὶ sive φασκοὶ πυελαῖοι. *Const.*

p. 95. l. 22. *Ad similitudinem*] Legend. *à similitudine.*

p. 95. l. 23. *Lenticulas*] *lenticulae*, φακῶδα πυελατήρια. *Const.*

p. 95. l. 27. *Juxtaque ignem*] *intraque.* In antiquo Codice scribitur, *lixataque igne.* Const.

p. 95. l. 32. *Inter quae descendit*] *intereaque descendit.* Alii *ascendit fumus.* Const.

p. 96. l. 18. *Quae assiduè necessariae erunt*] Scribitur, *quae assumendae necessariò erunt.* Const.

p. 96. l. 20. *Est*] *fit.* Const.

p. 96. l. 22. *Sunt,*] *fiunt.* Const.

p. 96. l. 29. *Ex quibus κῆτος est,*] scribitur *cetus.* Const.

p. 97. l. 3. *Aves omnes à minimis*] Hoc nimis late & indistinctè. *Const.*

p. 97. l. 10. *Cochleas, itemque conchylia.*] Qui hic Celsum reprehendunt immeritò, non ejus verba ponderant. *Const.*

p. 97. l. 15. *In carne*] Scribitur *in pane.* Nihil muto. *Const.*

p. 97. l. 17. *Siligo*] Adscriptum in margine Codic. Mediolan. *saligo.*

p. 97. l. 20. *Ex polline*] *exempta polline.* Al. *ex simila, deinde cum pol.* Const.

97. l. 20. *Infirmissimus, cibarius panis*] Joan. Cajus Tilebomenius in conjecturis ad Petronii fragment. Tragurian. pag. 92. tollit distinctionem, & legendum putat, *infirmissimus cibarius panis.*

p. 97. l. 28. *Surculorum valentiores*] Ἀκρόδρυα intelligit. *Casaub.*

p. 97. l. 32. *Frigida*] *fracida.* Alii *friabilia.* Const.

p. 97. l. 32. *Itemque ex his avibus*,] Haec omnia pronunciata de avibus & feris nimis generaliter & confuſè ſcripta, cenſura nulla non egent. *Conſt.*

p. 98. l. 12. *Salſamenta*] *Salſamenta* ſunt piſces ſale durati, Graece τὸ τάριχος. *Scal.*

p. 98. l. 15. *Scarus*,] Aliàs *ſparus*. Conſt.

p. 98. l. 23. *Lactans*] *lactens*. Conſt.

p. 98. l. 24. *Cohortalis*] *Cortalis & cohortalis*, recte & idem, ut *vehemens* & *vemens*. *Cohortales* autem aves ſunt, quas Gallice dicimus *la poulaille*: *raucae cortis aves*, i. e. *la poulaille*; non anſeres, qui licet in *corte* nutriantur, tamen *cortales* aves dici non poſſunt. *Scal.*

p. 98. l. 27. *Suae*] *ſue*. Conſt.

p. 98. l. 32. *Infirmis*] Legitur *infirmiſſimis*. Conſt.

p. 99. l. 7. *Levius &*] Puto ponendum punctum ante *&*, ut haec dicantur plus etiam habere. *Caſaub.*

p. 99. l. 13. *Frixa*] *elixa*. Conſt.

p. 99. l. 16. *Elota quaedam genera frumenti*] Eadem occurrunt infra 903, 16. 131, 2. & alibi paſſim. an hic cibus commune quid habet cum eo, quem vocamus Galli, *orge mondè?* namque non ex oryza ſolum, ſed ex quovis alio etiam frumenti genere paratur. *Caſaub.*

p. 99. l. 18. *Aqua madens panis*] Gall. *potage*. Caſaub. Hunc unum eundemque eſſe, quem Galenus (lib. I. c. 5. *de Alimentor. Facul.*) lotum, Plinius vero (XXII. c. 25.) panem aquaticum vocat, arbitratur Mercurialis *Variar. Lection. lib.* VI. *cap.* 17. qui videndus eſt.

p. 99. l. 25. *Acetum*] *acidum*. Conſt.

p. 99. l. 27. *Lene*] Legitur *pingue*. Conſt.

p. 100. l. 2. *Quo magis incoctum*,] *excoctum*. Conſt.

p. 100. l. 4. *Aqua leviſſima pluviatilis*] Vide ſis Brodaei Miſcell. l. IV. c. 38.

p. 100. l. 14. *Fere vero ſequitur*] Prima optima, ultima peſſima, aliqua κατὰ λόγον. *Caſaub.*

p. 100. l. 18. *Omnibus*] *omnium*. Conſt.

p. 100. l. 30. Εὔχυλα *vel* κακόχυλα] εὔχυλα *&* κακόχυλα. *Conſt.*

p. 101. l. 18. *Verna*, *lactuca*,] *verna lactuca*. Alias *herba*. Conſt.

p. 101. l. 25. *Trunculique.*] Suſpicor verbum *Trunculi* corruptum eſſe hoc loco, & legendum eſſe *ventriculi*. Idque Pſelli auctoritate, apud quem legitur de ratione victus. *Inter ea, quae crudos humores generant hoc modo: Caeterorum animalium partes, ventres, inteſtina, vulvae*, &c. & apud eundem non multo pòſt, *inibi*, *inter ea quae nutriunt multum*,

tum, *& omnium*, inquit, *volucrum ventres*. Non tamen me fugit esse doctissimum virum, qui priorem lectionem non improbet. Unde idem *trunculos* opinatur esse edulii genus frusculatim concisis carnibus constans. *Caesar*.

p. 101. l. 25. *Trunculique*] *Trunculi* sunt extremitates animalium; *ἀκρωκώλια* Graeci vocant. *Scal.*

p. 101. l. 25. *Trunculique*] De voce trunculi nota R. C. in voce *τραχήλιον* *Casaub.*

p. 101. l. 25. *Vulvae*] *Vulvae* erant duum generum, *porcaria* & *virginaria*, vel *virginalis*. Utrumque enim Plinius notat. Martialis:

Te capiet fortasse magis de virgine porca,
Me materna magis de sue vulva capit.

Virginalem porro, quam Graeci *μητρὰν ἐκβολάδα* nominant, Celsus *ejectitiam* vocat. *Scal.*

p. 102. l. 3. *Cucumis*,] Supra tamen cucumis in censu τ̃ *εὐχύλων*. *Const.*

p. 102. l. 9. *Pisces quoque saxatiles*,] Hoc falsum est. *Const.*

p. 102. l. 22. *In petiolis*] Id est, *parvis pedibus*: à Catone *pedicini* in lib. de Re Rustica appellati. *Const.*

p. 102. l. 23. *Trunculisque*] Manus ignota margini codicis mei editionis 1528. apposuit Forte *interunculisque*. Omne enim intermedium nucleum vocabant veteres. vide Seren. Sammon. pag. 10.

p. 102. l. 29. *Cucumis*, *beta*] Cucumis & lactuca & beta potius inter lenia. *Const.*

p. 102. l. 31. *Ocymum*] *thymum*. Scal.

p. 103. l. 5. *Ova sorbilia*,] Hoc nego. *Const.*

p. 103. l. 5. *Amylum*, *ptisana*,] Hoc non usquequaque verum. *Const.*

p. 103. l. 28. *Cotoneum*] *Cotoneum* corruptum est meo judicio barbaro more officinarum, ut *cotoneum malum* pro *Cydonio* dicatur. (Ut *liquiritia* pro *glycyrrhiza* corruptum fuisse apud Vitruvium sentio.) Nam certe *cotoneum* vox latina non est: & si latina, a barbaris mutuata. Nam Syri, Arabes, Hebraei & Turcae etiam *keton* dicunt. *Scal.*

p. 103. l. 30. *Uvae ex olla*] *Uvae ollares* Martiali dicuntur. *Scal.*

p. 103. l. 31. *Dura muria*] i. e. *acerrima*, quemadmodum *durum acetum* est *acerrimum* apud Catonem. *Vinum durum* est *austerum*, quod nasum corrugat. *Scal.*

p. 104. l. 30. *Vinum, cui nihil adhuc aetatis accessit*] i. e. *hornum* vel *hornotinum vinum*. Scal.

p. 104. l. 32. *Excepto fisere*] Hadrianus Junius fiser duplex facit. *Casaub.*

p. 105. l. 28. *Lactentia*] Leg. *lactaria*, & in hac & in sequenti proxime pagina. In historiis saepe *lactarios* invenias & dulciarios. *Casaub.*

p. 106. l. 4. *Aurati pisces: neque solùm aurata pura*,] *duri pisces: neque solùm aurata puta*. Al. *tuta*, *aut*. Const.

p. 106. l. 28. *Aqua tenera, omnia tepida*,] *aqua, tenera omnia*. Vel tenera opponitur durae, ut infrà. *Const.*

p. 106. l. 29. *Aqua, omnia tenera, tepida, dulcia, pinguia.*] Attamen in proximo capite 30. quod propter operarum incuriam apud Almelovenium inscribitur 45. in quo contra, quae alvum adstringunt, proponuntur, nunquam ego post asperum & vinum, & defrutum legi: mox, *aqua vel tepida vel praefrigida, dura, id est, ea quae tarde putescit, ideoque pluviatilis potissimum, omnia dura, macra;* Haec, inquam, superiori loco perspicue opposita nunquam legi; quin vehementer dubitarem, an non magis in ipso probanda esset altera scriptura, quam Caesarius, Pantinus, Stephanus, Rubeus, atque alii sequuntur: *aqua tenera, omnia tepida, dulcia, pinguia;* ut aqua videlicet *tenera* opponatur *durae*, ficut, a Rubeo (*Annot. in Cels.*) explicatum est; aut certe utramque scripturam; quod factum video a Constantino & Ronsseo; esse censerem proponendam. *Morg.*

p. 107. l. 5. *Si ustus est*,] *si tostus est*. Const.

p. 107. l. 9. *Lenticula*,] πυ7λοφάκη Heraclidi. *Const.*

p. 107. l. 10. *Vel ex plantagine*] *vel plantago*. Const.

p. 107. l. 17. *Graves omnes aves*,] *graves omnesque aves*. Const.

p. 107. l. 31. *Praefrigida, dura*,] Al. *perfrigida, dura*. Const.

p. 108. l. 6. *Odoris sunt, ut apium, ruta*,] Lego, *odoris sunt: & apium ruta. Haec virosa, non boni odoris, ut eruca*. Const.

p. 108. l. 12. *Siser*,] *cicer*. Const.

p. 108. l. 18. *Somno verò aptum*] Sequenti capite multa traduntur breviter, confusè, vanè atque mendosè. *Const.*

p. 109. l 8. *Fici*] *visci*. Const.

p. 109. l. 12. *Cui quo*] V. M. P. male, scriptum in fine *quoi* pro *cui*.

p. 109. l. 18. *Herba sanguinalis*,] *proserpinata* Apuleio, ἡλιοβοτάνη Aëtio, vulgòque *centinodia*. Const.

p. 109.

p. 109. l. 21. *Siser*,] *cicer*. Conſt.

p. 110. l. 15. *Ex felle*] *ex fele*. Conſt.

p. 110. l. 16. *Sal*,] *ſal nitrum*. Conſt.

p. 110. l. 16. *Git.*] Μελάνθιον. ſic & 233. 24. *Caſaub.* Ita etiam explicat Marcellus de Medicam. c. XXII. pag. 341.

p. 110. l. 19. *Ferèque vehementer & reprimunt, & refrigerant. Durant quae calefaciunt, & digerunt, & emolliunt.*] *Ferèque, quae vehementer refrigerant, & reprimunt, durant. Quae calefaciunt, digerunt, emolliunt.* Conſt.

p. 111. l. 4. *Proviſis*] *praeviſis*. Conſt.

p. 111. l. 14. *Breves utique ſunt*,] *breves acutique ſunt*. Conſt.

p. 112. l. 19. *Vendicaverint*,] *vindicaverint*. Al. *indicaverint*. Conſt.

p. 112. l. 19. *Quaſi ſola vindicaverint*] Metaphora eſt ab occupatis agris. Sunt autem ii, qui cum ſint pro derelicto, ejus ſunt, a quo primum occupantur. Vide Sicul. Flacc. & Feſtum in voce Occupati. *Scal.*

p. 113. l. 10. *Acceſſiones & dolores graves urgent*,] *acceſſionum dolore gravi urgentur*, ſic Vetus. *Conſt.*

p. 113. l. 19. *Decreſcentibus*] *creſcentibus*. Conſt.

p. 113. l. 28. *Foediores*] *foetidiores*. Conſt.

p. 113. l. 31. *Ea verò quam*] *ea verò quae*. Conſt.

p. 114. l. 1. *Praeter haec in acutis*] Hippocr. lib. 1. Aph. & lib. de Vict. Rat. *Conſt.*

p. 114. l. 3. *In longis*] 1 Aph. 16. *Conſt.*

p. 114. l. 5. *Ac ſi*] *At ſi*. Conſt.

p. 114. l. 7. *Molliri, quàm*] *moliri, per quam*. Conſt.

p. 114. l. 28. *Cauſa metus*] i. e. *metus ipſe, ut cauſa bonorum bona ipſa.* Quae *terrentia* vocant, Graeci φοβερὰ dicunt. Latini, *ne moriare mori:* & Juvenalis:

Et propter vitam vivendi pendere cauſas, i. e. *vitam ipſam.* Scal.

p. 115. l. 1. *Aut non decipiat*,] *aut non deinceps fiat.* Conſt.

p. 115. l. 1. *Quo ſaepius*] *quòd ſaepius*. Conſt.

p. 116. l. 11. *Hemitritaeon*] Ἡμιτριταῖος πυρετὸς, quem φρικώδη πυρετὸν vocat Hippocrates, eſt febris continua ex quotidiana & tertiana: quarum una continua fit, altera intermittens. Cum horrore invadit. Malè autem Celſus cum Agathino, quem Galenus refutat, in eodem genere cum tertiana poſuit. Vide cap. 8. h. L. *Conſt.*

p. 117. l. 22. *Liberalia*] *libera*. Conſt.

p. 117. l. 29. *Asclepiades*] Vide id explicatum à Galeno cap. 13. lib. IV. methodi. *Conſt.*

p. 118. l. 2. *Prima ſemper habita ſalute*] *primùm ſemper habita ſalutis ratione.* Conſt.

p. 118. l. 7. *Cruditatem*] 1 Aph. 22. *Conſt.*

p. 118. l. 12. *Febre verò ipſa praecipuè ſe ad ejus remedium uti*] Legitur, *in febre ſe eo remedio uti.* Conſt.

p. 118. l. 14. *Convellendas enim vires*] Lege Hippocratem Aph. 30. Sect. III. lib. VI. Epidem. *Conſt.*

p. 118. l. 19. *His enim*] *Is enim.* Conſt.

p. 118. l. 22. *Ego autem*] Notandum hic, iſthaec a Celſo dici non tanquam ῥαψῳδῷ, ſed potius tanquam Medico artis ſuae bene gnaro ac ſententiam ſuper illis, quae in controverſiam venere, ferenti. Eandem elocutionem etiam infra videas 143, 24. 176, 1. *Caſaub.*

p. 118. l. 25. *Quoniam ex*] *quoniam & ex.* Conſt.

p. 118. l. 29. *Itaque abſtinendus*] Lege Galenum III. methodi. *Conſt.*

p. 119. l. 17. *Quarto die cibum*] *quartum diem cibo.* Conſt.

p. 120. l. 2. *Quo magis*] *quod magis.* Conſt.

p. 120. l. 4. *Maturius etiam puero,*] Hippocr. I. Aph. 14. & 15. *Conſt.*

p. 120. l. 6. *Unum illud*] 1 Aph. 9. *Conſt.*

p. 120. l. 13. *Imbecillitatem*] Aliàs *imbecillum.* Conſt.

p. 120. l. 13. *Fame perdat.*] *fami prodat.* Vet. *Conſt.*

p. 120. l. 18. *Deberetur:*] *demeretur.* Conſt.

p. 120. l. 23. *Si artifex eſt*] Gloſſema eſt. *Scal.*

p. 121. l. 5. *Hi erant dies tertius,*] Carpit Hippocratis experientia comprobatam ſententiam, ut lib. II. Aph. 23. & IV. Aph. 36. Lege Galenum de diebus criticis. *Conſt.*

p. 121. l. 13. *Hippocrates,*] IV. Aph. 36. *Conſt.*

p. 121. l. 15. *Jure ut vanum*] Galenus id pernegat, & cauſam non numeris, ſed coelo aſtriſque aſſignat. *Conſt.*

p. 121. l. 25. *Qui cùm octavum*] II. Aph. 24. *Conſt.*

p. 121. l. 29. *Sumendum*] *ſumendo.* Conſt.

p. 121. l. 34. *Eſt etiam apud Hippocratem,*] Lib. II. Aph. 24. & IV. 71. *Conſt.*

p. 123. l. 5. *Satius eſſe*] *ſatius eſt.* Conſt.

p. 123. l. 11. *Quae maximè*] *quanta maxima.* Conſt.

p. 123. l. 16. *Inſidat,*] *accidat*, nempe alimentum & cibum ſumere. *Conſt.*

p. 123. l. 21. *Minimè*] *minimum.* Conſt.

p. 123. l. 31. *Si ſemel tantum*] ἐφήμερος, diaria. *Conſt.*

p. 123. l. 32. *Igitur ſi* (febris) *ſemel tantum acceſſit, deinde deſiit, eaque vel ex inguine, vel ex laſſitudine, vel*

ex

ex aeſtu aliave ſimili re fuit, ſic, ut interior nulla cauſa metum fecerit; Almeloveenius pro *inguine, malim, inquit*, ſanguine, *vel* ingluvie, *quomodo enim ex inguine poſſet oriri febris? dein* (Celſus) *enumerat cauſas, quas inter inguen cenſeri non poteſt.* Verum enim vero, ſi has inter cenſeri inguen non poteſt; qua, quaeſo, ratione *ſanguis* ipſe cenſeretur? certe autem inter cauſas externas cenſetur ictus, vel alia ejuſmodi ipſi etiam pedi vis illata; à qua & inguinis tumor, & hujus ſocia diaria febris exiſtit, ſic enim ex inguine diariam oriri febrem, ita manifeſtum eſt, ut minime oportuiſſet Almeloveenium quaerere, *quomodo ex inguine poſſet oriri febris?* praeſertim cum ipſe Hippocrates in Epidem. (Lib. 2. Sect. 3.) ſcripſerit: *Ex bubonibus febres omnes malae, praeter diarias:* eandemque prorſus in Aphoriſmos (Sect. 4. Aph. 53.) ſententiam retulerit, cujus poſtremam partem a Galeno (Comment. 2. in Aph. Hipp. Oribaſio (Comment. in Aph. H.,) Philoteo (Comment. in Aph. H., Liebautio (Schol. in Aph. H.,) Heurnio (Enarrat. Aph. H.) ad eundem atque a me modum explicatam eſſe, ſcio, per externas ſcilicet, evidenteſve cauſas, inguinis tumorem, ac diariam febrem excitantes. Recte igitur illud fecit Almeloveenius, quod in hoc loco nihil in Celſi verbis mutavit: quod utinam in pluribus aliis facere, quamvis ipſo praeeunte Lindenio; noluiſſet. *Morg.*

p. 123. l. 34 *Inguine*] Forte *ingluvie*. Non enim hic agitur de loco, ſed de cauſa Febris.

p. 124. l. 23. *Sed bis*] *ſed is*. Conſt.

p. 124. l. 25. *Factum eſt, ſi*] *factum eſt: ſin*. Conſt.

p. 124. l. 32. *Ferè verò graviorem*] II. Aph. 13. *Conſt.*

p. 125. l. 1. *At ſi continuatur*] Ut Synochus. *Conſt.*

p. 125. l. 16. *Peſſimi*] *peſſimè*. Conſt.

p. 125. l. 19. *Decurro,*] *decurſo*. Conſt.

p. 126. l. 19. *Maximè ſemper*] I. Aphor. 11. *Conſt.*

p. 126. l. 20. *Hoc ſalvo*] Superfluum eſt, & gloſſema. *Scal.*

p. 127. l. 7. *Tertium*] *tertio*. Conſt.

p. 127. l. 23. *Atque ſi*] *Itaque, ſi*. Conſt.

p. 127. l 27. *Uſque ſomni*] *ad uſque ſomni*. Conſt.

p. 128. l. 20. *Ac ne illud quidem*] Hoc ἐπίκρασις vocatur. Vide lib. IV. cap. 11. *Conſt.*

p. 128. l. 22. *Cruditas male habet*] Quando in cruditate ingeruntur potiones, vocant id veteres ἐπίκρασιν, ut & alia etiam, quando per intervalla corpus repurgatur & repletur. *Scal.*

p. 128.

p. 128. l. 27. *Deligantur, aut cum*] *deligantur, cum.* Const.

p. 128. l. 28. *Satis autem convenit*,] I. Aph. 16. *Const.*

p. 129. l. 2. *Quando melior sit*] Graeci ῥαΐζειν, se porter mieux. Cicero, *meliuscule mihi est.* Celsus diceret, *sum meliusculus.* Vide c. xx. p. 159. l. 9. *Scal.*

p. 129. l. 5. *Leniores*,] *lentiores.* Const.

p. 129. l. 9. *Et quiescunt*,] Ut ἀσφυξία videatur. *Const.*

p. 129. l. 10. *Cui facilè laturo gravis instat, accessio.*] In alio quopiam exemplari legitur, *cui facilè adhuc laturo.* Caesar.

p. 129. l. 11. *Laturo*] Nempe inediam. *Const.*

p. 129. l. 12. *Resolvit*] Impropriè. *Const.*

p. 129. l. 16. *Ille*] *illi.* Const.

p. 129. l. 23. *Corpori*] *carpo*, aut *thoraci.* Const.

p. 129. l. 23. *Corpori manum admovere*] Veterum medicorum mos erat, tangere primum arterias. Lucilius apud Nonium: *Cum venit ad me, arterias mihi tangit & praecordia.* Vide Nonium in voce arteria. Persius Sat. 3. *Tange miser venas.* Scal.

p. 129. l. 24. *Quas*] *quàm.* Const.

p. 130. l. 1. *Sese*] *posse.* Const.

p. 120. l. 3. *Et ex imis praecordiis oritur*, potest tamen legi *intimis. Caesar.*

p. 130. l. 13. *Perspiciat.*] *percipiat.* Const.

p. 130. l. 14. *Expectari*] *expectare.* Const.

p. 130. l. 25. *Malè habent.*] *malè* expunge. *Const.*

p. 130. l. 29. *Maximè potuit*,] *maximè tepuit.* Const.

p. 130. l. 33. *Cibus autem*] I. Aph. 16. *Const.*

p. 131. l. 8. *Intrita ex aqua calida*] *Ex vino*, infra 153, 13. Et est quidem elegans usus hujus voculae, *ex*, pro σὺν, vel ἐν, apud *Celsum* & *Plinium.* Noster 344, 19. *emplastrum tetrapharmacum ex aceto subactum*, h. e. *cum.* mox, *terra ex aceto subacta*, h. e. *in.* sic & 361, 3. *Ex aceto terunt.* Vid. *Victor. Var. Lect.* xxxii. iv. Casaub.

p. 131. l. 10. *Compressa alvus*] Συμπεπτωκυῖα κοιλία. Proprie *compressa alvus* est, quando diu aliquis ἄσιτος mansit. Vide Celsum lib. iv. cap. 22. *Scal.*

p. 131 l. 15. *Et dum febres*] *ac dum febres.* Const.

p. 131. l. 22. *Ponendi*] *apponendi.* Const.

p. 131. l. 30. *Eduntur*] Aliàs *educuntur.* Const.

p. 131. l. 32. *Neque inter magnos*] I. Aph. 7. & 8. *Const.*

p. 132. l. 5. *An astrictum corpus*] Methodicorum sententia. *Const.*

p. 132. l. 22. *Potio esse debet magis liberalis*] *Liberalis* pro *copiosus* & *multus*, vox Celso peculiaris. *Casaub.*

p. 132. l. 25. *Pinguius*] *jus pinguius*. Const.

p. 132. l. 25. *Aut dulcius* &c.] In quibusdam libris deest. *Const.*

p. 132. l. 31. *Levi*] *leni*. Const.

p. 133. l. 16. *Is valens*] *bis valens*. Const.

p. 133. l. 18. *Vinum asperum*,] *vinum austerum*. Const.

p. 134. l. 11. *Ptisanae cremore*] Cremor est χύτος percolatus. vide Marsilium Cognatum de Cremore Ptisanae. Dicitur & secundum quosdam cremor *alicae* & orizae 158. l. 2. *cremor furfurum*] p. 274, 21. 384, 33. *fici* 363, 16. *Casaub.*

p. 134. l. 21. *Abstineatur.*] *abstineat*. Const.

p. 134. l. 21. *Abstineatur*] *abstineat*. Abstinendus aeger a cibo; recte: Abstentus ab haereditate, Jurisconsultorum est phrasis. *Scal.*

p. 134. l. 26. *Extorret*] *exercet*: p. 133. l. 5. *Scal.*

p. 135. l. 11. *Adeps cocta sit.*] Adeps tamen ob oleosam substantiam in nidorem vertitur, & febrem magis accendit. *Const.*

p. 135. l. 23. *Post multam satietatem*,] Aquae epotae. *Const.*

p. 135. l. 24. *Post infractum calorem*] i. e. *ut calor remisit; ubi calores fregerunt se*. Cicero, Varro. *Scal.*

p. 135. l. 30. *Dejectio*,] *defectio*, animi nempe i. λειποθυμία: sic Codex vetus. *Const.*

p. 135. l. 31. *Si quis autem*] IV. Aph. 14. *Const.*

p. 136. l. 11. *Porrigitque febris inter horas*] *porrigiturque febris in horas*. Vide cap. 3. h. lib. init. *Const.*

p. 136. l. 27. *In hoc casu medici cura*] Anceps & periculosa curandi ratio: rectèque *fortasse* subjunxit. *Const.*

p. 136. l. 32. *Corpus ejus pertractandum est*] *Tractationes* sunt frictiones, &, qui has faciebant, *tractatores* dicebantur. Martial. III. Ep. 82. *Percurrit agili corpus arte tractatrix*. Pollinctores autem proprie dicebantur ii, qui condiebant corpora, ταριχευτὰς Graeci vocant. Lavabant autem, deinde ungebant. Pollincere quasi post lingere dicimus. Itaque fricare manu dicimus sine unctione: tractare vero ungendo. Utrumque tamen *frictio* & *tractatio* dicitur. *Scal.*

p. 137. l. 27. Πέτρων] *Petro*. Al. Πετρώνιος. Petronius Diodotus ἀντιλεγόμενα scripsit. Plin. lib. xx. cap. 8. *Const.*

p. 137. l. 27. *Rosam*] i. e. rosaceum. *Const.*

p. 138. l. 22. *Ingerere, deinde habere duo pitacia*,]

ingerere duo petacia. Conſt.

p. 138. l. 24. *Et id ingerere*] Gloſſema ineptiſſimi hominis. *Scal.*

p. 138. l. 25. *Duo pitacia*] Hic pitacium non pro panniculo, ſed corio medicamento illito, capiti aut praecordiis applicando poſitum rectiſſime obſervat Bynaeus de Calc. Hebraeor. l. 1. c. 2. ubi de pitacio multa.

p. 138. l. 32. *Nuces amarae*] i. e. amygdala. Per nucem ſaepiſſime amygdalam intelligit, quae nux Graeca eſt. Falſus eſt tamen uno loco, infra. *Scal.*

p. 139. l. 23. *Ungi roſa*] i. roſaceo. *Conſt.*

p. 140. l. 5. *Morbi*] Improprie. *Conſt.*

p. 140. l. 21. *Et leni.*] *& levi* Conſt.

p. 140. l. 34. *Parvum cibum*] Graeciſſat: ὀλίγην τροφήν. *Scal.*

p. 141. l. 5. *Horror*] Nempe corporis, qui Hippocrat. ἀλύκη, ἄλη vel ἀλυσμὸς, & ἄση Galeno, i. hic rigor. *Conſt.*

p. 141. l. 7. *Ideoque tutiſſimae ſunt*] IV. Aph. 43. *Conſt.*

p. 143. l. 13. *Si res inveteraverit*] Abundat *res*. Sic tamen loquebantur Plauti tempore, ſed non Celſi. *Scal.*

p. 142. l. 3. *Deducendus in balneum*] Hoc non ſemper utile. Galen. in methodo. *Conſt.*

p. 142. l. 8. *Id diſcutitur:*] *ita diſcutitur. Conſt.*

p. 142. l. 15. Vide lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 142. l. 24. *Pedibus,*] *cruribus.* Conſt.

p. 142. l. 32. *Exonerato corpori*] *exonerato corpore.* Conſt.

p. 142. l. 34. *Geſtatio & frictio.*] Frictionem jam poſuit. Ergo hîc *vectatio.* Alii *itio* vel *ambulatio.* Conſt.

p. 143. l. 12. *Altero quoque die*] Idem eſt ac ſi *tertio quoque die* diceret. 124, 21. *cibus tertio quoque die commodiſſime datur, ut alter febrem minuat, alter viribus ſubveniat.* Caſaub.

p. 143. l. 13. *Experiri balneum*] Cruditate ſublata, & purgato corpore. *Conſt.*

p. 143. l. 21. *Quidam ex antiquioribus*] VII. Aph. 42. *Conſt.*

p. 144. l. 2. *Detineri*] *detinere.* Conſt.

p. 144. l. 4. *Ut ipſo*] *ut hoc ipſo.* Conſt.

p. 144. l. 14. *Quo cibo*] *quo à cibo.* Conſt.

p. 145. l. 3. *Si ſitiet,*] *ſi ſitis eſt.* Conſt.

p. 145. l. 6. *Et aqua*] *abſtinere, & aqua uti.* Conſt.

p. 145. l. 7. *Septimo*] *octavo.* Conſt.

p. 145. l. 9. *In unctione*] *inunctione.* Conſt.

p. 145. l. 15. *Ac ſi proximum eſt, quies tot dierum, ut abſti-*

abstinentia] *ac sic prioximum est, ut quies tot dierum, & abstinentia.* Const.
p. 146. l. 7. *Non oportet,*] Oblitera negationem. *Const.*
p. 146. l. 7. *Dareque operam non oportet*] *dareque operam, ut in ipsam &c.* Nam reliqua sunt glossema. *Scal.*
p. 146. l. 9. *Incurrat.*] *non incurrat.* Const.
p. 146. l. 15. *Si imbecillitas*] *sin imbecillitas.* Const.
p. 146. l. 21. *Ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat*] *ne qua cruditas quotidiana in malum vertat. Hoc tibi vertet in malum:* non, *se vertet.* Scal.
p. 146. l. 22. *Nam quartana*] Hippocr. I. Epidem. & VI. *Const.*
p. 146. l. 32. *Ambulare, considere*] *ambulare, hinc considere.* Const.
p. 147. l. 4. *Aut si duae*] *at, si duae.* Const.
p. 147. l. 6. *Moveri aliquid,*] *Moveri aliquantum.* Const.
p. 147. l. 7. *Cum verò vetus*] Hippocr. de Natura Humana. *Const.*
p. 147. l. 21. *Per haec enim*] Μετασύγκρισις Medicorum. *Const.*
p. 147. l. 23. *Quo detinetur*] Glossema videtur, & ex margine in textum irrepsisse: ineptum enim, *statu detineri.* Scal.
p. 147. l. 33. *Cum vitio*] *cum id initio.* Const.
p. 148. l. 6. *Quanta maximè imperari corpori potest, fricatione*] *Quanta maxima imperari corpori potest, & fricatione.* Const.
p. 148. l. 11. *De tribus insaniae generibus*] Optime Aurelianus haec tria insaniae genera describit. *Scal.*
p. 148. l. 13. *Ratio exposita*] *curatio exposita.* Const.
p. 148. l. 14. *Et Febrium quidem curatio exposita est: supersunt vero alii corporis affectus, qui huic superveniunt, ex quibus eos, qui certis partibus assignari possunt, protinus jungam. Incipiam ab insania*] Ego vero, qui in aliis omnibus, quae adhuc videre licuit, Celsi Exemplaribus constanter legerim, *eos, qui certis partibus assignari non possunt:* Vixque meminerim, Constantinum, atque Ronsseum, nullo tamen antiquo codice citato, & in ipso tantum margine suorum librorum, istud *non* esse delendum indicavisse; qui Nostri & reapse deleverint, & delevisse se, reticuerint, plurimum miror. *Morg.*
p. 148. l. 15. *Huic*] *his. Const.*
p. 148. l. 16. *Non possunt,*] Dele *non.* Const.
p. 148. l. 17. *Assignari possunt;*] MS. *assignari non possunt.* Morg.

p. 148.

p. 148. l. 22. *Accessione*] Παραφροσύνη. *Const.*

p. 148. l. 23. *Loqui aliena*] Expressio haec est ab Hippocrate, qui ἀλλοφάσσειν ait τοὺς παραφρονοῦντας. *Casaub.*

p. 150. l. 18. *In praecipiti periculo*] Aliquando Celsus dicit tantum *in praecipiti*, ut Virgil. *Omne in praecipiti vitium est.* Hoc tamen etiam bonum. *Scal.*

p. 150. l. 28. *Condere*,] *radere*. Const.

p. 150. l. 28. *Ad cutem tondere*] *Tonsus ad cutem* strictim Plautus dixit. Graeci ἐν χρῷ κείρειν. Ergo *tondere* recte hic, non radere. ἐν χρῷ κουρίας Jonice pro κορείας. Sed omnes Jonico hoc utuntur. Descendit autem a κείρω pt. med. κέκορα, unde κορείας & Jon. κουρίας. *Scal.*

p. 150. l. 30. *Vel ex*] *Vel aliud ex*. Const.

p. 150. l. 34. *In id efficacibus*] *ad id efficacibus*. Const.

p. 151. l. 7. *Impleatur*] *Implere caput* hic pro fovere, rigare, ἐμβρέχειν. Sic etiam utitur lib. IV. cap. 2. *Const.*

p. 151. l. 23. *Symphoniae*] *Symphoniae* tibiarum sonus. *Symphoniaci* autem pueri dicti sunt ad discrimen ἀκροαμάτων. Nam illi canebant tibia. Ἀκροάματα autem canebant assa voce, id est, sola & nuda voce, nullis instrumentis admistis. Caeterum *assum* apud veteres Latinos purum, quodque sine condimento est. Unde apud eosdem assir, ris, sanguis dicebatur, quasi purus: & assiratum *les gogues*, quod sint ex puro sanguine. *Scal.*

p. 152. l. 6. Primum libri 3. caput 17. numquam me perlegere potuisse, fateor, quin mirarer vehementer, in illud unum idemque caput, in quo de apoplexia, paralysi, aliisque nervorum affectionibus actum esset, ea quoque ad extremum conjici, quae ad suppurationes pertinent, quae in aliqua interiori parte oriuntur, atque adeo suspicarer, postrema haec omnia aut alicunde avulsa, eodem esse reponenda, aut saltem in peculiare, ac penitus divisum caput secernenda. Libris autem Celsi, editisque in ipsum Commentariis, quae adhuc licuit, consultis omnibus, non modo vestigium ullum antiquae divisionis, sed ne unum quidem reperire scriptorem potui, qui in eadem dubitatione fuisset, praeter Ronsseum (Enarrat. Cels.) qui *addubito*, inquit, *vehementer*, *num quae hic subsequuntur*, *ante dictis cohaereant*: *mihi certe fini* 22. *capitis annectenda videntur*, *quod eodem capite de tabidis & pulmone suppuratis agit*. Neque minus propemodum dubito; quamvis nec Ronsseum, nec alium aliquem habeo praeeuntem: quin pariter in libri 4. caput 20. quod est *de Vulvae* hoc est de uteri *Morbo*, temere a Librariis contrusa fuerint, quae in illius

illius calce leguntur de nimia urinae profusione; quasi vero hoc mali viros nunquam, sed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos ita praesertim, nulla scilicet de viris mentione facta, a Celso referri potuisset. *Morg.*

p. 152. l. 11. *Hyoscyamos decocta sit:*] *hyoscyamus decocta sint.* Const.

p. 152. l. 13. *Sycamini*] Ficus, quae nullis peticulis trunco adhaerescunt, sunt Sycamina. Caeterum error est in Codice Dioscor. scribente μορόσυκον per ο, cum potius per ω, quasi fatua ficus, scribendum sit. Scribendus & in Evangelio συκομῶρος, non, ut nunc legitur, συκόμορος. Vide Saccor in Festo. Caeterum multa erravit Plinius in hujus ficus & mori descriptione. Nam omnia confudit. Ita lege apud Dioscor. I. 181. καλεῖται δὲ καὶ ὁ ἀπὸ αὐτῆς καρπὸς μωρόσυκον διὰ τὸ ἄτονον τῆς γεύσεως. *Scal.*

p. 152. l. 19. *Ibi morosycon*] *ibi sycomoron.* Const.

p. 152. l. 23. *Converterent.*] *compellerent*, Vet. *Const.*

p. 152. l. 30. *Sorbitio ex aqua*,] *sorbitio & aqua.* Const.

p. 153. l. 6. *Confert etiam aliquid ad somnum Silanus*] Erat, quando hîc *Saliens rivus* legendum putarem, ac sanè ita loco *Silanus*, *saliens rivus* substituissem, nisi fortè fortuna incidissem in Sextum Pompejum lib. 18. ubi ita legitur, *Tullios alii dixere Silanos.* Quem locum ex Sexto repetit & Georgius Valla, & Silanum pro rivo exponit. *Caesar.*

p. 153. l. 6. *Silanus*] Legendum *saliens*, ut apud Festum Pompejum, *Tubulos alii dixerunt esse salientes*, &c. ubi tamen *Tullios* & *Silanos*. Const.

p. 153. l. 6. *Silanus*] Κρουνός. Vide in voce Tullii apud Festum, *Silanus*, vide Jurisconsultos & Tertullianum. *Scal.*

p. 153. l. 6. *Confert etiam aliquid ad somnum Silanus juxta cadens*;] Quot tandem ex studiosis adolescentibus putas intellecturos, quid sit iste *Silanus*; cum eruditus Vir, Jo. Caesarius (Comment. in Cels.) vocis insolentia permotus, se pro ipsa *saliens rivus* reposituruḿ fuisse, fateatur; nisi in ea verba forte incidisset, unde incipit Sex. Pomp. Festi (de verbor. Signific.) liber; secundum Aldi partitionem duodevicesimus; *Tullios alii dixere esse Silanos, alii Rivos:* quae & G. Valla viderat, ac Silanum pro Rivo exposuerat. Huc adde ex iis Fabulis (Fab. 169.) quae sub C. Julii Hygini nomine circumferuntur: *cum* (fuscinam) *eduxisset*, *tres Silani secuti sunt, qui ex Amymones nomine Amymonius fons appellatus est*; quin etiam ex divina illa Atheniensis pestilen-

tiae descriptione Lucretiana: (De Rer. Nat. l. 6.)

Multa siti prostrata viam per, proque voluta
Corpora Silanos ad aquarum strata jacebant,
Interclusa anima nimia ab dulcedine aquai. Morg.

p. 153. l. 8. *Lecti suspensi*] ut nostrorum liberorum. *Casaub.*

p. 153. l. 22. *Alterum genus insaniae*] μελαγχολία. *Const.*

p. 153. l. 26. *Contrahere*] i. e. excitare. Justin. II. 14. *inopiam contraxerat & pestem.*

p. 153. l. 31. *In jejuno*] *in jejunio.* Const.

p. 154. l. 1. *Valentissima tantummodo esse removenda*] *valentissimam tantummodo esse removendam.* Const.

p. 154. l. 17. *Nam quidam imaginibus,*] παραφροσύνη. *Const.*

p. 154. l. 20. *Quidam animo decipiunt.*] ἄνοια. Vide Galenum de Symptom. *Const.*

p. 154. l. 25. *Non accepit,*] *non accipit.* Const.

p. 154. l. 30. *Neque ignorare*] VI. Aphor. 53. *Const.*

p. 154. l. 33. *Illud quoque perpetuum*] VII. Aphor. 70. *Const.*

p. 155. l. 3. *Consilium insanientem fallit*] *insanientem* glossema est. Nam elegantissime dicimus, *raro hoc fallit.* Scal.

p. 155. l. 15. *Dimissusque*] *demissusque.* Const.

p. 155. l. 15. *Demissusque sit,*] Voluit exprimere, quem Graeci dicunt κατηφῆ. Κατηφίη, *dejectio animi*, quam hic expressit. *Scal.*

p. 155. l. 20. *Demissumque*] *demittique.* Const.

p. 155. l. 33. *Specie similique*] *specie simile, similique.* Const.

p. 156. l. 19. *At ubi id morbi genus est,*] *ac ubi id morbi genus est.* Const.

p. 156. l. 24. *Rosa*] *Rosa* a Celso sumitur pro *rosaceo.* Rosae flos ἀντὶ τοῦ ῥόδου. p. 225. l. 11. Vide tamen IV. c. 18. *Scal.*

p. 157. l. 16. *Polenta*] Κυκεὼν Hippocr. i. e. farina hordei vino aut cuilibet potioni inspersa. *Scal.*

p. 157. l. 20. *Vel tres*] *duas vel tres.* Const.

p. 157. l. 21. *Plus etiam.*] *Vel plus etiam.* Const.

p. 158. l. 1. *Ultimum auxilium est, in alvum ptisanae vel alicae cremorem ex inferioribus partibus indere, siquidem id quoque vires tuetur.*] Haec memorabilia ac digna sunt certe; quae extenso quasi digito Lectoribus ostendantur; jam tum Celsum primum fortasse ex omnibus, quos nunc de re medica habemus, Scriptoribus; (quae enim hic Rubeus

beus (Annot. in Celſum) profert ex Hippocrate, ne aliter accipienda ſint, vereor) primum, inquam, nutrientium, ut vocant, Clyſterum uſum, & oportunitatem literis mandaviſſe. *Morg.*

p. 158. l. 3. *Indere,*] *injicere.* Conſt.

p. 158. l. 5. *Id eſt, roſam*] *ut eſt roſa.* Conſt.

p. 158. l. 19. *Aliter*] Tout a contre poil. Mart.

Crinibus hic tortis flavi venere Sicambri,
——— *Atque aliter tortis crinibus Aethiopes.*
Aliter hic contrarium eſt.

p. 158. l. 26. *Hos aegros quidam ſubinde excitare*] *Hoc aegros quidam ſubinde excitare.* Conſt.

p. 158. l. 29. *Pix cruda, lana*] *pix uſta & lana.* Conſt.

p. 158. l. 33. *Odorem foedum movent*] *odore foedo movent,* nempe ſternutamenta. *Conſt.*

p. 159. l. 3. *Excitant*] *excitantur.* Conſt.

p. 159. l. 3. *Sine uſu male habere*] Graeciſmus eſt ἀπείρως ἔχειν, imperitos eſſe. *Scal.*

p. 159. l. 4. *Habere.*] Alii legunt *agere*, non *habere.* Conſt.

p. 159. l. 34. *Quanta maximè*] *quanta maxima.* Conſt.

p. 160. l. 14. *Si praecordia*] *& ſi praecordia.* Conſt.

p. 160. l. 30. *Intus in unum*] *intus in uterum*, Vetus. *Conſt.*

p. 161. l. 3. *Ob quam ne ulcera*] VI. Aphor. 8. *Conſt.*

p. 161. l. 18. *Notae intemper.*] Apulejus Metam. x. *medicus notae perfidiae.* L. 3. §. 4. ff. de liber. exhibend. *notae nequitiae homo.*

p. 161. l. 27. *Se praecipitavit.*] *ſeſe praecipitavit.* Conſt.

p. 162. l. 18. *In arena calida*] Ἀμμοχωσίαν intelligit. Vide Oribaſ. lib. X. cap. 8. *Conſt.*

p. 162. l. 18. *Arena calida*] Ἀμμοχωσία. Oribaſ. X. 8. Sueton. Aug. c. 80. *Scal.*

p. 162. l. 21. *Siccae*] *Aſſas* vocat. cap. ult. hujus libri. *Conſt.*

p. 162. l. 22. *Myrtetis,*] Vide lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 163. l. 5. Σταφίδα ἀγρίαν] Hoc refutat Plinius lib. XXIII. cap. 1. *Conſt.*

p. 163. l. 5. Σταφίδα ἀγρίαν] Nunc σταφιςαγρία eſt herba pulicaris. Vide Plinium, qui eam aliquos uvam taminiam vocare falſo ait XXXIII. 1. *Scal.*

p. 163. l. 7. *Coſtum,*] *coſtus.* Conſt.

p. 163. l. 8. *Rotundi ſemen,*] Medicis in uſu eſt Cyperi radix, & junci rotundi flos & paleae: neutrius autem ſemen. *Conſt.*

p. 163. l. 9. *Hunc χοῖνον Graeci vocant*] Imo florem *χοίνανθον. Scal.*

p. 163. l. 12. *Levissima*] *lenissima*. Const.

p. 163. l. 14. *Et austerum*,] *& lene & austerum*. Const.

p. 163. l. 33. *Ergo si inflammatio*] *Ergo si inflatio*. Const.

p. 163. l. 34. *Aut alterno*] *aut altero*. Const.

p. 163. l. 34. *Utilis quotidianus aut altero quoque die post cibum vomitus est.*] Quinque Editiones meae habent: *Alterno quoque die*. Itaque Petrus Danetius in suum Lexicon ad usum Delphini novam hanc vocis *Alternus* constructionem inducit. Sed latino ingenio satis apparet legendum *altero*, undecumque tandem Almeloveenius acceperit. Ne hic quidem nostrae discrepant Editiones. Constantinus tamen, atque Ronsseus in libri ora adscripserant, *altero*. Idque receptum est a Lindenio. *Morg.*

p. 164. l. 13. *Imponendum verò in eum crebrius sinapi*,] Hoc & Paulus lib. VI. cap. 50. *Const.*

p. 164. l. 18. *Post has inflammationes*] *post has inflationes*. Const.

p. 164. l. 34. *Talum*] i. *maleolum*. Ex Asclepiade id tradit Aëtius. *Const.*

p. 165. l. 7. *Cibus valens esse debet*] Hoc obstructionis periculum affert. *Const.*

p. 165. l. 15. *Sicut suprà dixi*,] Lib. III. cap. 21. *Const.*

p. 165. l. 16. *Auctoresque multi sunt*] Ex Herodoto & Archigene hoc Aëtius imperat. *Const.*

p. 165. l. 31. *Neque ignoro Erasistrato*] Hoc praecipit Hippocrates de Loc. Polybus de Morbis exter. Aëtius lib. X. Aegineta lib. III. cap. 48. Est de hac re ampla disceptatio apud Aurelianum Chron. lib. III. cap. 8. *Const.*

p. 165. l. 33. *Ideoque ita illum*] *ideoque antea illud*. Alii *non ita* reposuerant. *Const.*

p. 166. l. 25. *Navigationes*,] *fatigationes*, Vet. *Const.*

p. 167. l. 30. *Tertia est*,] Galen. IX. Methodi. *Const.*

p. 168. l. 4. *Quicquid excreatum est*,] V. Aphor. 21. *Const.*

p. 168. l. 25. *Prodestque jejuno praetendere per multas partes cutem*,] Aliàs *prendere*. Caesar.

p. 169. l. 24. *Anno duodecimo*] *anno duodevicesimo* legendum ex veteri Codice & ex Hippocrate lib. V. Aphor. 9. unde hoc sumpsit. *Const.*

p. 170. l. 7. *Lac quoque, quod in capitis*] Haec ex Hippocr. V. Aphor. 66. *Const.*

p. 170. l. 21. *Dein lenis*] *deinde lenis*. Const.

p. 171.

p. 171. l. 2. *Exulcerandus est*] Has exulcerationes probat Paulus in suppuratis lib. VI. cap. 44. Vide & Hippocrat. VI. Aphor. 27. *Const.*

p. 171. l. 30. *Alvus cita*] VII. Aphor. 16. *Const.*

p. 172. l. 7. *Qui comitialis*] *comitialis morbus*, ἡ ἐπιληψία, νόσος ἐπιληπτικὸς, *major* Celso; μέγας & ἱερὸς i. *magnus & sacer* Hippocrati; *caducus*, *sonticus* Gellio; *Herculeus*, σεληνιακὸς, id est, *lunaticus* Tralliano; *infantilis* Lucretio; αἰσχρὸς, id est, *foedus* Galeno III. de Locis affect. *Const.*

p. 172. l. 16. *In pueris*] II. Aphor. 45. & V. 7. *Const.*

p. 172 l. 17. *Tollit, modò*] *tollit: ac modò.* Const.

p. 172. l. 19. *Sine illa quidem. Hos*] *sine illa. Quidam hos.* Const.

p. 173. l. 11. *Omnia. Ubi tertio*] *Omnia. Et ubi.* Const.

p. 173. l. 14. *Quos ubi morbus excessit,*] II. Aphor. 23. *Const.*

p. 173. l. 19. *Ei traditus*] *post ei traditus.* Const.

p. 173. l. 33. *Quae scripta*] *quae suprà scripta.* Const.

p. 174. l. 19. *Quidam jugulati gladiatoris calido sanguine epoto, tali morbo se liberarunt.*] Hîc Plinium videre licebit, ut apud quem eadem ferè, quae Celsus hîc dicit, leguntur in praefatione lib. 28. *Sanguinem*, inquit ille, *quidam gladiatorum bibunt, ut bibentibus populis, procul sint comitiales morbi.* Caesar.

p. 174. l. 19. *Quidam jugulati*] Vide Plin. in praefat. lib. XXVIII. *Const.*

p. 175. l. 7. *Quem*] *quemque.* Const.

p. 175. l. 7. *Hippocrates*] Haec collegit ex IV. Aphor. 62. & VI. Aphor. 42. *Const.*

p. 175. l. 24. *Ictus genere*] *victus genere.* Const.

p. 176. l. 16. *Nationibus,*] *natationibus.* Const.

p. 176. l. 17. *Loco, uti, ludis*] *loco, ut & ludis.* Const.

p. 176. l. 20. *Quod digerat*] Epexegesis est, quia malagma est digerens. *Scal.*

p. 176. l. 23. Ἐλεφαντίασιν] De elephantiasi vide Scaliger. observat. ad Hippocrat. p. 693. *Casaub.*

p. 177. l. 9. *Biduum*] *triduum*, Codex. *Const.*

p. 177. l. 10. *Adhibenda tum*] *adhibenda tamen.* Const.

p. 177. l. 26. *De attonitis*] *Attoniti* Graece ἐμβρόντητοι, Ovid. Eleg. Trist. I.

Non aliter stupui, quàm qui Jovis ignibus ustus
Torpet, & est mentis nescius ipse suae.

Proprie autem ἐμβρόντητοι, qui tonitru obticuerunt. *Scal.*

p. 178. l. 4. *De resolutione nervorum, quae Apoplexia vel παράλυσις dicitur.*] Verba *quae apoplexia vel παράλυσις dicitur* ab ignaro suppositа sunt, nec in MS. *Const.*

p. 178. l. 12. *Correcti*] *correpti*. Const.

p. 178. l. 17. *Sanabilis*] *insanabilis*. Const.

p. 178. l. 17. *Insanabilis*] Ita enim pro *Sanabili* omnino legendum. Thom. Barthol. de paralytico novi Testamenti Hist. secund.

p. 178. l. 27. *Proderit malo corporis, vel sanguis missus, vel alvus ducta.*] *Pro vi & malo corporis, vel sanguis mittendus, vel alvus ducenda.* Const.

p. 179. l. 5. *Prodest etiam torpentis membri summam cutem exasperasse,*] Vel *torpentibus membris*. Caesar.

p. 179. l. 32. *In hoc casu*] Hic caput ordiri velim. *Casaub.*

p. 179. l. 33. *Non sine exercitatione*] *sine* dele. *Const.*

p. 180. l. 1. *In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est: deinde retento spiritu in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae*] In omnibus libris duo haec membra ita dividuntur, sed vereor, ut satis recte: nam *spiritus retentio* non videtur locum habere in ea exercitatione, qua superiores partes moventur, cujusmodi est pilae ludus, & similia, ut colligitur ex hoc eodem Celsi capite Sect. 3. *Pila, similibusque superiores partes dimovendae*. Et ex lib. 1. cap. 6. *Opus est pila, similibusque superiores partes exercere.* Igitur aliter dividendum puto, & ita legendum. *In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est, deinde retento spiritu: in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae.* Id est, lenis fricatio satis diu adhibenda est, deinde vehementior per spiritus retentionem, qua uti athletas consuevisse, cum fricantibus intercepto spiritu obnitebantur, scribit Plutarchus de tuend. Valet. Hujus fricationis meminit etiam Caelius Aurelianus de tard. pass. l. 3. c. 1. *In lenimento vero si passio tardaverit, erit adhibenda resumptio gestatione, vocis exercitio, deambulatione, unctione; fricatione corporis retento spiritu.* Etiam verba *In ipsa* laborant mendi suspicione: nam in omnibus editionibus meis est *Ab ipsa*, quod genus constructionis aliquanto rarius est, sed tamen latinum. Sic Cicero in Bruto *c.* 16. *Graecus ab omni laude felicior.* Idem ibid. *c.* 43. *A Philosophia, a Jure Civili, ab Historia instructior.* Avienus fab. 31. *Ausus ab exiguo fallere dente bovem.* Sensus igitur est: per exercitationem, seu in ipsa exercitatione curandum esse, ut superiores potius partes, quam inferiores agitentur. Porro autem superiores partes, quae pila exercentur, sunt cervix & brachia. Hinc Athaenaeus

Athaenaeus Δειπν. *l.* 1. *c.* 12. in hoc ludo maxime commendat, τὸ κτ̃ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον, id eſt, robur cervicis, quod acquiritur per multiplicem ejus flexionem. *Morg.*

p. 180. l. 3. *Ab ipſa exercitatione*] *ab* oblitera. *Conſt.*

p. 180. l. 27. *Aſſaſque ſudationes*] Vide Philandium p. 206. *Caſaub.*

p. 180. l. 30 *Animadvertendum eſt verbum* Dimoveo *pro ſimplici* moveo, agito, excerceo: *neque enim ſimilia exempla facile occurrent.* Caeterum quo rariora apud alios idoneos Scriptores exempla occurrunt verbi *dimoveo* pro ſimplici *moveo*, *agito*, *exerceo* uſurpati, eo crebriora apud Celſum videor inveniſſe. Nunc tria, quae ſuccurrunt, adſcribam, Lib. 1. c. 6. (p. 37. l. 20.; *neque ambulatione quamvis leni dimoveri*. Lib. 2. c. 14. (p. 90. l. 11.) *manus dimovendae ſint*. L. 4. c. 7. (p. 212. l. 8.) *aegrum intra domum tantum dimovere*. Morg.

p. 181. l. 1. *In eam*] *in eum.* Conſt.

p. 181. l. 2. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. 181. l. 6. *Suffurationes*] Utique hic aliud capitis initium fieri debet. *Caſaub.*

p. 181. l. 11. *Per ea*] *ut per ea.* Conſt.

p. 181. l. 21. *Ut ab egelidis tamen initium fiat*] Ex hoc facile colligitur, falli eos, qui egelidam pro frigido uſurpant, eſt enim χλιαρός. *Caſaub.*

p. 182. l. 16. Σφαγίτιδες] *jugulares.* Conſt.

p. 182. l. 17. *Parotidas*] *carotidas* legendum: quae & vocantur arteriae ἀποπληκτικαὶ & ληθαργικαί. *Conſt.*

p. 182. l. 19. *Atque in ipſis cervicibus glandulae*] Haec ligula ἐπιγλωττὶς vocatur, quae chartilaginoſa eſt: ſed laryngis reliquae partes in provectioris aetatis hominibus etiam oſſeae ſunt non abſque medulla. *Conſt.*

p. 182. l. 19. *In ipſis cervicibus glandulae*] Vide lib. II. cap. 1. *Conſt.*

p. 182. l. 21. *Incipiunt.*] Al. *excipiunt.* Conſt.

p. 182. l. 22. *Alterum aſperam arteriam nominant, alterum ſtomachum.*] Advertas hîc lector, ſtomachi vocabulum non pro ventriculo accipi, ut ferè vulgò ſolet, nec pro extrema gulae parte, ut à Plinio accipitur lib. 11. cap. 37. ſed pro ipſa gula, ut & infrà lib. 4. cap. 5. Qua ſignificatione accipitur & à Galeno lib 13. Θεραπευτικῆς, ubi ſcilicet, cùm ventris & ſplenis & ſtomachi mentionem feciſſet, ita protinus ſubjungit, λέγω δ' οὖν σόμαχον, ὅνπερ δὴ καὶ κυρίως ὀνομάζουσι· ἐνίοτε καὶ οὕτω καλοῦσι Κῷοι τὸ σόμα τοῦ γαστρός, quod ſic vertit Lincarus: *Voco autem hoc loco ſtomachum,*

chum, gulam, quam propriè Graeci ſtomachum appellant. Nonnunquam enim & ita vocatur os ventris. Nec minus tamen ſtomachi vocabulo infrà pro ventriculi parte inferiori abutitur Celſus, cùm ait: *Stomachus verò inteſtinorum praecipuum eſt.* Caeſar.

p. 182. l. 27. *Stomachus interior*] Proprie apud antiquos *ſtomachus* erat, quod vulgus vocat guttur, quod praecidebatur, qua aliquis ſtrangulatur. Homer. 3. Iliad. Ἦ, καὶ ἀπὸ στομάχους ἀρνῶν τάμε. *Scal.*

p. 182. l. 27. *Stomachus interior ad ventriculum fertur*] *Stomachus* Celſo ipſa *gula*, per quam tranſeunt alimenta priuſquam ad ventriculum veniant, qui vulgo *ſtomachus* appellatur. Medici vocant *oeſophagum*. *Caſaub.* Lactant. de Opificio Dei c. XI. *fiſtulam cibalem* vocat.

p. 183. l. 1. *Reſidet.*] Leg. *reſidit*, i. depreſſa eſt. *Conſt.*

p. 183. l. 2. *Ad imaginem earum vertebrarum,*] *ad imaginem internae faciei vertebrarum.* Conſt.

p. 183. l. 9. *In duas fibras ungulae bubulae modo, dividitur.*] Pulmo bifidus eſt, lobiſque quatuor diſtinguitur in homine, in brutis quinque: cordique & aſperae arteriae annectitur. *Conſt.*

p. 883. l. 15. *Uterum*] Alias *ventrem*. Conſt.

p. 183. l. 22. *Ortum*] *orſum*. Conſt.

p. 183. l. 25. *In quatuor fibras dividitur.*] Jecur ſanguinis fons, in brutis in fibras diviſum eſt, in hominibus autem nequaquam, quidquid dicat aut Celſus aut Galenus 7. *Conſt.*

p. 183. l. 32. *Renes verò diverſi,*] Renes, quorum in homine dexter propter hepar inferior: jecur in brutis. *Conſt.*

p. 183. l. 32. *Atque haec quidem juncta ſunt: &c.*] Mitto pro *diviſi* alios omnes, quos inſpexi, libros & recte fortaſſis, habere *diverſi*; duo vero, quorum primum vix tandem in Manutiorum Libris, alterum in nullo adhuc reperi, praetermittere non poſſum; ſic enim legendum credo: *qui lumbis ſub imis coſtis inhaerent, a parte earum rotundi ab altera reſimi:* qua in lectione, praeſertim in Anatome exercitatis, probanda, non eſt ſane, cur laborem: quid enim eſſe manifeſtius poteſt, quam Renes ne ima quidem ſui parte ſummas coxas, hoc eſt, innominata oſſa attingere; ſub imis autem coſtis poſitos eſſe: neque ea reſimos eſſe parte, qua coxas, vel coſtas ſpectant, ſed rotundos; contra, qua alter alteri obvertuntur, non rotundos eſſe, ſed reſimos? *Morg.*

p. 184. l. 7. *Conſtat ex duobus tergoribus,*] Ventriculus (cujus minor pars in hypochondrio dextro ob hepar) tribus ner-

nervosis tunicis constat: prima fibris obliquis contexitur: secunda transversis: tertia nullis, sed ex peritonaeo facta pro involucro est. *Const.*

p. 184. l. 16. *Hanc juncturam πύλωρον*] Per πύλωρον, & ἔκφυσιν sive δωδεκαδάκτυλον (Prosectores sive Anatomici *duodenum* vocant) auctor complectitur. νῆστις tenue intestinum, λεπτὸν, εἰλεόν. *Const.*

p. 184. l. 31. *Crassus, intestinum à dextra parte incipiens, &c.*] Hoc nos uti consuevimus, ut quid prisci Anatomici intestini caeci appellatione significarint, Celsi etiam auctoritate ostendamus.

p. 184. l. 33. *Caecum*] τυφλὸν. *Const.*

p. 184. l. 34. *Ad id quod pervium est,*] *At id*, leg. hocque κῶλον est. *Const.*

p. 185. l. 8. *In imo*] *in ima*. Const.

p. 185. l. 9. *Rectum intestinum*] ἀπευθυσμένον. *Const.*

p. 185. l. 11. *Omentum*] ἐπίπλοον. *Const.*

p. 185. l. 12. *Strictum*] *adstrictum*, Cod. *Const.*

p. 185. l. 26. *Elapsa*] *illapsa*. Const.

p. 185. l. 29. *Descendit ad colem.*] Vide lib. VII. cap. 27. *Const.*

p. 186. l. 6. *Imo ventre*] *imo ventri*. Const.

p. 186. l 7. *Abdomen*] ἐπιγάστριον. *Const.*

p. 186. l. 21. *Capillo*] Cod. *capillis*. Const.

p. 186. l. 27. *Calidus,*] *validus*. Const.

p. 187. l. 7. *In febre,*] *cum febre*. Const.

p. 187. l. 13. Ὑδροκέφαλον] Hydrocephali meminit Paulus, & Aëtius species quatuor enumerat. *Const.*

p. 188. l. 7. *Spongiam concavam*] Spongia concava, quae capaci cavitate plus humoris combibit, ut μανὸς spongia, femina, rarior, fistulis majoribus & perpetuis, non ut τράγος, i. spongia mas, spissior, tenuiore fistula. Vide Plin. lib. XXXI. cap. ult. & lib. IX. cap. 45. *Const.*

p. 188. l. 33. *Et imposito sinapi exulcerare ea*] Hoc & Galenus τῷ κατὰ τόπους libro. *Const.*

p. 189. l. 1. *Arrodat,*] *erodat*. Const.

p. 189. l. 3. *Permodicum*] *semper modicum*. Const.

p. 189. l. 10. *Dissimile est id genus*] Tertia hydrocephali species, cum humor inter cranium & cerebri membranas colligitur: quarta incurabilis, quando hoc fit inter cerebrum & ejus membranas. Leg. verò *dissimile id genus, quo humor in capite contrahitur*. Const.

p. 189. l. 22. Κυνικὸν σπασμὸν] Κυνικὸς σπασμὸς, id est, canina convulsio, est affectio musculorum maxillarum (qua

in obliquum dimidia facies contorquetur) ejusque proprie, qui μυῶδες πλάτυσμα, id est, musculus latus appellatur. Vide Galen. *Const.*

p. 189. l. 32. *Discussum his*] *discussum id bis.* Const.

p. 190. l. 8. *Idem*] *item.* Const.

p. 190. l. 9. *Arrodat*] *erodat.* Const.

p. 190. l. 30. *In nares,*] κόρυζα. *Const.*

p. 190. l. 31. *In fauces,*] βράγχος. *Const.*

p. 190. l. 32. *In pulmonem,*] κατάῤῥους. *Const.*

p. 191. l. 17. *Haec autem & brevia,*] Delenda particula *&*, Const.

p. 191. l. 31. *Magis*] *minus.* Const.

p. 192. l. 21. *Quanta maximè*] *quanta maxima.* Al. *quantum maximè.* Const.

p. 192. l. 28. *Multoque magis*] *multo magis.* Const.

p. 193. l. 7. *Leni carne*] *levi carne.* Const.

p. 193. l. 31. *Ea saepe intra quartum diem tollunt.*] Lege *ea saepe intra quartum diem tollit*, ex Hippocr. V. Aphor. 6. nam ea species sola in peracutis. *Const.*

p. 194. l. 6. *Verum hoc*] Haec inconsequentia rerum: sanguis per se & natura non calet, ergo calor non est in sanguine. Sic ferrum candens & ignitum non caleret. *Const.*

p. 194. l. 7. *Neque enim natura*] Celsus hic veritatem oppugnat. Nam sanguis & spiritus, caloris naturalis (qui cum illis ex cordis officina velut è fonte profluens per canales venas & arterias totum corpus fovet) sunt vehiculum atque pabulum; & sanguinis missione unà calor atque spiritus evanescunt. *Const.*

p. 194. l. 25. *Jam ostendi.*] Lib. II. cap. 17. *Const.*

p. 194. l. 29. *Syriaco*] Oleum Syriacum, i. Elaeomeli, de quo Plinius lib. XV. cap. 7. & XXIII. 4. *Const.*

p. 194. l. 30. *Et spinas*] *& spinam.* Const.

p. 195. l. 15. *Alvus quoque ducta*] VII. Aphor. 5. *Const.*

p. 195. l. 16 *Partes*] Rigidas. *Const.*

p. 195. l. 19. *Eaedem aut*] *Eadem aut.* Const.

p. 195. l. 20. *Adurendae.*] *adurenda*, aut supple *cervices.* Const.

p. 195. l. 25. *Aut à pullis*] *aut apalis* i. mollibus, ἁπαλοῖς. *Const.*

p. 195. l. 25. *E pullis*] Alii *à pullis*, sed quidam libri scripti habent *apalis:* ut noster etiam quidam, satis antiquus & fidelis, qui servatur in Medicea Bibliotheca. Cum autem videatur alterum horum, id est, aut *apalis* aut *mollibus* scholion esse, verisimilius est Graecum ἁπαλοῖς, declarationem fuisse latinae vocis *mollibus*, quae sequitur; quis enim

enim unquam crederet Romanum ſcriptorem, & eum quidem purum atque elegantem in media oratione ſua Graecam vocem uſurpaſſe, &c. *Victorius Variar. Lect.* l. xxix. c. 3. Scribonius Largus Compoſit. Medic. n. civ. hac voce utitur: *ſecundum quae apala ova proderunt.* Ad quem locum multa congeſſit doct. J. Rhodius, qui apud Celſum *hapalis* reſtituendum putat. Cael. Aurelian. Acut. Morb. 1. 10. Marcell. de Medic. cap. xx. *Morg.*

p. 196. l. 6. *Apud Graecos nomen*] Hippocr. lib. Praenot. & Epid. VI. Sect. 7. & de Victu acut. Galenus VI. de Locis affec. Aegineta lib. III. cap. 27. *Conſt.*

p. 196. l. 12. *Vox nihil ſignificat*] ἄναρθρα λαλοῦσι vel φωνοῦσι. Sic erat in Graeco auctore, a quo haec deſumpſit. *Scal.*

p. 196. l. 30. *Salis calidi ſuccus.*] De quo lib. II. cap. 17. & IV. 3. *Conſt.*

p. 197. l. 7. *Citra uvam,*] *circa uvam.* Conſt.

p. 197. l. 13. *Atque interdum natura*] VI. Aphor. 36. *Conſt.*

p. 197. l. 24. *Servatumque eum ex ſale*] Vide Plinium lib. XXX. cap. 4. *Conſt.*

p. 197. l. 26. *In aquam mulſam*] *in aqua mulſa.* Conſt.

p. 198. l. 14. *Quod propter anguſtias, &c.*] Videndum cenſeo, an non potius oporteat legere: *Sibilum edit.* Nam quid ſit *Spiritum elidit*, quomodo vel ipſe alibi (L. 5. c. 28. p. 316, 10.] locutus eſt Celſus, haud ſatis videor intelligere. Quod ſi igitur legamus: *Sibilum edit;* commentarii loco eſſe poterit, quod Caſſius Medicus (Med. Quaeſt. & probl.) in problemate habet 22. *Cur*, inquit, *difficulter ſpirantes ſibilo non abſimilem vocem reddunt; quoniam morbus ipſe eſt praecluſio, atque compreſſio inanium pulmonis fiſtularum: per anguſtum autem foramen dum fertur ſpiritus, talis redditur ſonus.* Morg.

p. 198. l. 17. *Modò decidit,*] *Modò decedit.* Conſt.

p. 198. l. 32. *Cum qua vel hyſſopus cocta,*] *Hyſſopus*, dicitur & *hyſſopum*, tam feminino, quàm neutro genere, teſtante Hermolao Barbaro. *Caeſar.*

p. 199. l. 2. *Allium frictum,*] *aut allium frictum.* Conſt.

p. 199. l. 11. *Vulpinum jecur,*] Vide Plinium lib. XXVIII. cap. 13. *Conſt.*

p. 199. l. 12. *Polentamque*] *Pollinemque.* Conſt.

p. 199. l. 18. *Urinam augent,*] *agunt.* Al. *urgent.* Conſt.

p. 199. l. 29. *Vaporem calidum*] Aquae ferventis. *Conſt.*

p. 199. l. 31. *Si bene ſic*] Dele *ſic.* Conſt.

p. 200. l. 13. *Vel porri vel marrubii ſuccus*] Certum eſt

tum

tum ex hoc loco, tum ex ſuperiore Lib. III. cap. 26. dubitaſſe Celſum, πράσον, an πράσιον legendum eſſet in auctore, e quo haec deſumpſit. Hae dictiones ubique etiam fefellerunt Plinium. *Scal.*

p. 200. l. 13. *Nuces Graecae*] Vel *Thaſiae* i. amygdalae. *Conſt.*

p. 200. l. 25. *Malum cydoneum*,] *malum cotoneum*. Conſt.

p. 200. l. 33. *De Tuſſi.*] *De Tuſſi & Sanguinis Effluvio.* Conſt.

p. 201. l. 6. *Pituitam citat*] Hoc eſt, *movet*, 211, 5. vel *trahit*, ut 218, 33. loquitur. Admodum familiare hoc verbum Celſo. 210, 7. *humorem citare.* 450, 16. *ſanguinem citare.* & alibi plurimis locis. *Caſaub. Dentem citat*, 383, 8.

p. 201. l. 7. *Oportet*] *ſi arida eſt, oportet.* Conſt.

p. 201. l. 24. *At ſi*] *ac ſi.* Conſt.

p. 201. l. 30. *Acetum*,] Hoc tuſſim provocat acrimonia. *Conſt.*

p. 202. l. 8. *Aliis verò vinum*] Columella de Re Ruſtica, lib. XII. cap. 32. commendat ex marrubio; cap. 33. vinum ſcylliten.

p. 202. l. 10. *Cum ſanguinem expuit.*] αἱμοπτύϊσις. *Conſt.*

p. 202. l. 12. *Ex gingivis*] Hoc mihi ſaepe evenit. *Caſaub.* Jacobo Uſſerio haec haemorragia erat periodica, teſte Arnoldo Bootio Obſerv. cap. 7.

p. 202. l. 24. *Ex his*] *ex hiſque.* Conſt.

p. 202. l. 26. *Quicquam aut ex ulcere*] Dele *aut.* Conſt.

p. 202. l. 29. *Extundit.*] *extrudit.* Conſt.

p. 202. l. 31. *Jocinore feratur.*] Hic aut alvo, aut vomitu redditur, aut ſputo, ſiquidem in pulmonem confluxerit. *Conſt.*

p. 202. l. 33. *Auctoreſque medici fuerunt*,] Leg. *vetereſque medici ferunt.* Conſt.

p. 203. l. 2. Ῥηγμόχασμον,] Ῥῆγμα aut χάσμα. Omiſit ſanguinis fluorem ex rarefacta tunica. *Conſt.*

p. 203. l. 13. *Neque ignorari oportet*,] Ex Hippocr. VII. Aphor. 37. *Conſt.*

p. 203. l. 26. *Aut calorem*] Febrilem. *Conſt.*

p. 203. l. 32. *Merum vinum:*] Adſtringens. *Conſt.*

p. 204. l. 27. *Ac ſi abeſt*] *at ſi abeſt.* Conſt.

p. 206. l. 1. *Jejuno*] *jejunio*, ut & infrà. *Conſt.*

p. 206. l. 20. *Jejuno*] *jejunio.* Conſt.

p. 207. l. 30. *Quales cutiliarum ſubcutiliarumque ſunt*,] Sic quidem mihi legendum videtur, non autem ut hactenus legebatur, *ſubruinarumque.* Nam cujuſmodi ſint hae aquae, nondum apud quemquam reperi ſcriptorem idoneum & proba-

batum: de ſubcutiliis verò Plinius 31. cap. 2. quas in Salinis calidiſſimis eſſe dicit, & ſuctu quodam corpora invadere, aptiſſimas ſtomacho, nervis, univerſo corpori. Idem & de Cutiliis lib. 2. cap. 97. & lib. 31. cap. 6. quas inibi bituminatis, aut nitroſis, bibendo utiles eſſe, atque purgationibus tradit. De Cutiliis item Vitruvius lib. 8. cap. 3. ubi ſcilicet de aquae ductibus tractat. *Caeſar.*

p. 207. l. 30. *Cutiliarum*] De aquis cutiliis Plinius lib. II. cap. 95. Item lib. XXXII. cap. 2. & 6. De iiſdem & Vitruvius lib. VIII. cap. 3. De Subcutiliis Plinius lib. XXXI. cap. 2. *Conſt.*

p. 207. l. 30. *Cutiliarum ſumbruinarumque*] Male quidam *Succutiliarum.* Ald. Manut. de Quaeſt. per Epiſt. Q. I. Conſule de *lacu Cutilienſi* Merulam Coſmogr. Part. II. lib. IV. cap. XII.

p. 207. l. 31. *Sumbruinarumque*] Adde hic quae habet Lilius Gyraldus Dialogiſmo X. pag. 424. Tom. 2. Facis Critic.

p. 208. l. 10. *Signinum.*] *Signinum vinum* à Signia monte. De eo Plinius lib. XIV. cap. 6. *Conſt.*

p. 208. l. 10. *Signinum*] id eſt, ex *Signia* urbe. Mart. *Potabis liquidum Signina morantia ventrem.* Scal.

p. 208. l. 30. *Radiculae ſuccus*] Videtur hic deceptus, cum cieat vomitum radicula, non teneat; forte quia ῥάφανος duo ſignificat, braſſicam & radiculam. Quo fit, ut vir doctiſſimus alioqui non exercens medicinam male unum ſignificatum pro altero uſurparit. *Scal.*

p. 209. l. 4. *Venit, ſic ſi nauſea eſt.*] *venit, ſic etſi nauſea eſt.* Conſt.

p. 209. l. 20. *Intra dolorem eſt,*] *nihil praeter dolorem affert periculi.* Conſt.

p. 209. l. 28. *Emollitur.*] *emolitur.* Conſt.

p. 209. l. 31. *Sive lenior,*] *ſive levior.* Conſt.

p. 210. l. 6. *Latus ipſum lana ſulphurata,*] *Latus ipſum bapſo lanae ſulphuratae*, Cod. Vide lib. VII. cap. 26. *Conſt.*

p. 211. l. 2. *Excreatur*] *excreetur.* Conſt.

p. 211. l. 27. *Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem peripneumaticon Graeci vocant.*] Alias legi poteſt; *περιπνευμονίαν. Caeſar.*

p. 211. l. 28. *Quem peripneumonicon*] *quem περιπλευμονίαν. Conſt.*

p. 212. l. 2. *Id genus morbi*] Vide Hippocr. VII. Aphor. 11. Aeginet. lib. III. cap. 30. *Conſt.*

p. 212. l. 14. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. 213. l. 9. *Parvum aërem*] *purum aërem.* Conſt.

p. 213. l. 9. *Parvum aërem*] Graecissat ὀλίγον ἀέρα. Cicero, *Parum aëris.* Scal.

p. 213. l. 13. *Summa trunculorum*,] *ventriculorum*, vel *tyrunculorum.* Caesar.

p. 213. l. 14. *Nihil molle*] *nihil nisi molle.* Const.

p. 213. l. 21. *Ἡπατικὸν Graeci vocant*] Ἡπατίαν vel ἡπατίδα alii vocant. Qui eo afficiuntur, dicuntur ἡπατικοί. Alii vocant ἡπατῖτιδα. *Scal.*

p. 213. l. 25. *Calidus est.*] *validus est.* Const.

p. 214. l. 8. *Deducant*, *diducant*, i. digerant. *Const.*

p. 214. l. 17. *Pini flos*,] Leg. *lini flos.* Nam pinus nullo flore exhilaratur. Plinius lib. XVI. cap. 25. *Const.*

p. 214. l. 17. *Pini flos*] i. e. *chamaepitys*, quia non audet dicere *pinum* simpliciter, ne intelligatur arbor. Propterea Virgilius: *Et semper florida pinus.* Ubi male P. Bembus πικρὶς pro pinus correxerat in Culice in fine v. 410. Adde quod Dioscor. dicit ἡπατικοῖς prodesse chamaepityn. *Scal.*

p. 214. l. 18. *Medium*] Intelligit ἐντερίωνην, i. e. *cor cydonii mali.* Varro: *scillae quod intus est:* sic dicas, *cydonii quod intus est.* Scal.

p. 214. l. 30. *Ictus*,] *jactus*, Vet. *Const.*

p. 215. l. 3. *Contra id scalpello aperiunt, ipsam vomicam adurunt.*] *ultra id scalpello aperiunt ipsam vomicam, vel adurunt.* Vet. Cod. Vide Hippocr. VII. Aphor. 45. Const.

p. 215. l. 12. *Venterque intentus est*] Ita Cappadox apud Plautum in Curcul. II, 1.

Nam jam quasi zona liene cinctus ambulo.
Geminos in ventre habere videor filios.
Nihil metuo, nisi ne medius disrumpar miser.

p. 215. l. 17. *Exercitatione & labore*] Hoc remedium Palinurus praescribit Cappadoci (Curcul. II, 1.) *ambula, id lieni optimum est.*

p. 215. l. 25. *Ex muria dura*] Muria dura, ἁλμηδεινῶς ἁλμυρὰ καὶ ἄκρατος. *Muria cruda* Columellae, i. ὠμοτέρη & γλυκείη ἅλμη. Cui muria matura est, quae ἅλμη εὔκρατος Graecis. *Const.*

p. 215. l. 26. *Intubique & betae ex eodem, ex sinapi*] *intubique ex eadem, & betae ex sinapi.* Const.

p. 216. l. 11. *Lienis quoque bubulus*] Lien enim lieni medetur, ut & Plinius testatur lib. XXVIII. cap. 8. qui etiam hoc remedium tradit lib. cit. cap. 13. *Const.*

p. 216. l. 14. *Ex unguento & palmulis, quod μυροβάλανον*] Legend. *ex unguentariis glandibus, quas μυροβαλάνους.* Vide prae-

praeter Dioscoridem Plinium lib. XII. cap. 21. *Const.*

p. 216. l. 15. Μυροβαλάνους *Graeci vocant*] Mart. *Quod nec Virgilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex unguento constat, & ex* βαλάνῳ. Intelligit μυροβάλανον, quod non potest includi in versum Heroïcum; & proinde neque in Homeri, neque in Virgilii opera. Sed ratio Celsum fugit. Nam accepit, quia legerat apud Graecum auctorem, unde desumpsit, φοινικοβάλανον. Unde interpretatus est palmulas, quia φοῖνιξ palmam significat, cum potius ex φοινικοβαλάνῳ fieret μυροβάλανον. Plin. Lib. XII. c. 21. *Scal.*

p. 216. l. 16. *Quo vinum*] *cum quo vinum*, vel *cui vinum*. *Const.*

p. 216. l. 19. *A renibus*] *e renibus*. Const.

p. 216. l. 20. *In sale*,] *in sole*. Const.

p. 216. l. 21. *Huic rei cappari aptum est.*] *Cappari* Celsus hic usurpare videtur genere neutro, quemadmodum apud Graecos *piperi* dicitur, & *sinapi* σίνηπι, cùm tamen *capparis* passim legatur, tam apud Latinos quàm Graecos feminino genere. *Caesar.*

p. 217. l. 5. *Acidis pomis*,] *acidis potius*. Al. *acidis, pomis*. Const.

p. 217. l. 11. *Adhuc*] *ad haec*. Const.

p. 217. l. 14. *Tribus digitis*,] Δρὰξ Graece. *Casaub.*

p. 218. l. 3. *Ergo eo nomine morbum hunc* χολέραν *Graeci nominarunt.*] Hesychius, χολέρα, inquit, ἐστὶ ἔκκρισις κάτωθεν διὰ γαστρὸς καὶ ἄνωθεν διὰ στόματος ἐμετός. *Caesar.*

p. 218. l. 7. *Urget sitis*,] Inter acutissimos morbos recensetur ab Hippocrate. *Const.*

p. 218. l. 15. *Miscuisse tamen novam*] Hoc ἐπίκρασις. Vide lib. III. cap. 6. *Const.*

p. 218. l. 28. *Vel mentha, si nondum matura est.*] nempe materia. *Const.*

p. 219. l. 7. *Is si &*] Dele *&*. Const.

p. 219. l. 8. *Metum*] *metus*. Const.

p. 219. l. 23. *Somno, quisquis facilè acquiescit, itemque lassitudine*,] *Somnoque, qui facilis acquiescit: vitataque lassitudine*. Const.

p. 220. l. 5. Κοιλιακὸς] Commiscuit *colicum* cum κοιλιακῷ Celsus. Facilis enim est lapsus. *Scal.*

p. 220. l. 5. *Nominatur.*] *nominatus*. Const.

p. 220. l. 6. *Alvus nihil reddit*,] Medici coeliacum morbum longè aliter accipiunt. *Const.*

p. 220. l. 7. *Alvus nihil reddit*] Hallucinans haec scrip-

sit,

sit, quia cum alvum nihil reddere dicat in hoc morbo; (quod falsum est, & videtur de colico intelligendum) tamen paulo post astringentia praescribit. Ex quo apparet, medicum non fuisse Celsum. Et certe apud Romanos servi erant etiam excellentes medici: at Celsus liber homo erat. Apud Graecos Medici erant liberi & magni nominis, ut Aristoteles. *Scal.*

p. 220. l. 18. *Universus*] *universim* i. ἀθρόως. *Const.*

p. 220. l. 21. *Pro portione*] *proportione*. Const.

p. 220. l. 31. *Arrodatur & rubeat,*] *arrodantur & rubeant*. Const.

p. 221. l. 14. *Tenuioris*] Deest *& plenioris*. Const.

p. 221. l. 23. *Fit alterutro*] *fit in alterutro*. Const.

p. 221. l. 27. *Si utrumlibet*] Supple *malum*, & lege VII. Aphor. 10. Hippocr. *Const.*

p. 222. l. 33. *Aquam.*] *aquam offerre*. Const.

p. 223. l. 11. *Vehemens inflatio,*] *vehemens fit inflatio.* Const.

p. 223. l. 32. *Utendum, qui*] *utendum iis, qui*. Const.

p. 224. l. 9. *De Torminibus.*] Dysenteria (quam, ut Plinius tormina vocat, licet alii ita στρόφους interpretentur) species quatuor, una proprie, reliquae improprie a symptomate dicuntur. Prima est δυσεντερία αἱματηρὰ, id est, sanguinolenta: secunda ἡπατηρὰ, i. hepatica. Caeteris commune nomen. *Const.*

p. 224. l. 18. *Frequens dejiciendi cupiditas*] Galen. προθυμία τοῦ ἀποπατεῖν. *Casaub.*

p. 225. l. 11. *Rosae floris folia*] Notandum, ita uti tribus his loquendi formulis Celsum, ut *rosam* semper *rosaceum* appellet; *rosae florem*, quod vulgo *rosas* i. e. *folia floris rosarum* dicimus; *Rosae* denique *folia*, illius *fruticis folia.* Scal.

p. 225. l. 15. *Themison muria*] Galen. Methodi lib. XII. cap. 1. *Const.*

p. 225. l. 15. *Muria dura quam asperrima*] *quam asperrima* glossema est. Nam *muria dura* idem significat. *Scal.*

p. 225. l. 18. *Distringant, & ea quae urinam movent, si id consecuta*] *astringant. At ea quae urinam movent, si id consecuta*. Const.

p. 225. l. 24. *Quae ipsa quoque astringat,*] Ut aqua à ferrario fabro. *Const.*

p. 225. l. 25. *Vinum lene, austerum*] Mirum, qui possit *lene* esse *austerum*. Puto autem ita dici mixtum ex utraque, ut dicimus γλυκύπικρον, *amarodulce*. Itaque tollenda virgula. *Scal.*

p. 225. l. 27. *Alia juverunt*] *illa juverunt*. Conſt.

p. 225. l. 34. *Solet purus ſanguis profluere.*] *ſolet, & purus ſanguis interdum profluere*. Conſt.

p. 226. l. 5. *Adverſus ulcera*] *adverſus cancerem*, Vet. Cod. *Conſt.*

p. 226. l. 5. *Minii gleba*,] Alii per minii glebam terram Lemniam intelligunt *Conſt.*

p. 226. l. 6. *Si minus*,] *Sin minus*. Conſt.

p. 226. l. 7. *Datur.*] *indatur*. Conſt.

p. 226. l. 8. *Ulcera inteſtinorum*] V. C. *cancerem inteſtinorum*. Dicit autem *cancerem* veteri declinatione. Alibi conjungit *cancerem* cum *inteſtinorum gangraena*. Unde *dyſenteria* ſaepe *cancer inteſtinorum* ab eo nuncupatur. *Scal.*

p. 126. l. 16. *Inconfectum*] Ἀνατέργαστον, vid. ad Perſium. *Caſaub.*

p. 226. l. 16. *Quicquid aſſumptum eſt, inconfectum protinus reddunt*] Animadverſione digna eſt vox *inconfectus*, quae elegantem hoc loco ſignificationem habet; ſed tamen non debuit in Junckerianum Latinitatis Theatrum cum certis referri; nam nec alibi occurrit, & hic Editiones meae magno conſenſu habent *Imperfectum*. Quae quidem lectio non admodum mihi probatur: attamen eſt hujuſmodi, ut indubitata poſtulantibus negotium exhibere debeat. *Morg.* Omnes quoque meae Editiones habent, *imperfectum*. Quod in Codicibus etiam vidi; non *inconfectum*. Morg. *in Ep.* 11.

p. 226. l. 21. *Et ex verbenis decoctis aqua deſidat*,] *deſidat*. Sic paulo infrà cap. ſequenti, *tum deſidat ſubjecta calida aqua in pelve*. Ergo *deſidat*, ſubaudi, *aeger*. Caeſar.

p. 226. l. 21. *Decoctis aqua*] *decocta in aqua*. Vide lib. IV. cap. 21. *Conſt.*

p. 226. l. 22. *Deſidat*,] Subaudi *aeger*. Sic infrà cap. prox. *Conſt.*

p. 227. l. 17. *Lumbrici*] Ἕλμινθες στρογγύλαι, lumbrici teretes: πλατεῖαι, ſive, ταινίαι, vel κειρίαι, i. lati, taeniae: & ἀσκαρίδες, i. aſcarides, quos praeteriit. *Conſt.*

p. 227. l. 32. *Huc adjiciat*] *Huic adjiciat*. Conſt.

p. 228. l. 1. *Sumat, aut aquae*,] *ſumat, ut aquae*. Conſt.

p. 228. l. 2. *Durae ſic adjectae*,] *durae huic adjectae*. Conſt.

p. 228. l. 17. Τεινεσμὸν] Vide Hippocratem de Morbis exter. Galen in 6. Aphor. lib. VII. Plin. lib. XXXII. cap. 6. & lib. XXVIII. cap. 14. Aëtium lib. IX. cap. 43. Aeginetam lib. III. cap. 41. *Conſt.*

p. 228. l. 17. Τηνεσμὸν] Melius per τει τεινεσμὸν, quod a quo descendat, ignoro. *Scal.*

p. 228. l. 23. *Nucisque similia,*] *muccisque similia.* Const.

p. 228 l. 26. *Coacta,*] *cocta* vel *concocta.* Const.

p. 228. l. 28. *Ipsum manu nutrire,*] *ipsam anum nutrire*, i. fovere. *Const.*

p. 228. l. 31. *Emplastrum id*] *Haec emplastrus* in feminino genere veteres dicebant. *Scal.*

p. 228. l. 32. *Et ita*] *& intus.* Const.

p. 229. l. 1. *Eadem verbenae*] *eaedem verbenae.* Const.

p. 229. l. 4. *Leve*] *lene.* Const.

p. 229. l. 5. *Egelida*] χλιαρὸν. *Casaub.*

p. 229. l. 6. *Qualem ad tormina*] *qualem torminibus.* Const.

p. 229. l. 10. *Levior etiam dum recens dejectio*] Διάῤῥοια, ventris fluor, sive alvi profluvium. *Const.*

p. 229. l. 32. *Non multum meraco*] *non multo meraco.* Const.

p. 230. l. 16. *Quenque*] Recte. Non, ut male alii solent, *quemque.* Nam m ante c & q nunquam scribere oportet. *Scal.*

p. 230. l. 23. *Ungi*] Inepte *ungi oleo* diceretur. Nam *ungi* semper cum oleo intelligitur. *Scal.*

p. 231. lin. 2. *Myrrhapia,*] *Myrrhapia* Plinius ab odore dicta esse dicit. lib. 15. cap. 15. *Caesar.*

p. 231. l. 2. *Myrrhapia,*] Quidam *melappia* legunt. Dienses Allobroges *Melappi* adhuc dicunt. *Const.*

p. 231. l. 17. *Quandoque*] *quandocunque.* Const.

p. 231. l. 19. *Membranas, quae inter ea fuerunt*] Membranae illae Cici dicuntur Varroni. *Scal.*

p. 231. l. 28. *Pipere: est quid ex his edendum, est pulticula*] *Pipere, quod ab his edendum est: pulticula.* Const.

p. 231. l. 31. *Malo corio*] *malicorio.* Const.

p. 232. l. 20. *Ex vulva quoque feminis vehemens malum*] Ὑστερικὴ πνὶξ, vulvae strangulatus, suffocatio uteri. *Const.*

p. 232. l. 26. *Nec nervi distenduntur,*] Hoc interdum. *Const.*

p. 232. l. 27. *Sapor tantum est,*] Καταφορά, non semper. *Const.*

p. 233. l. 11. *Circumcidendum vinum est in totum annum*] Cicero IV. de Finib. *Circumcidendae sunt omnes voluptates.* Metaphora est a putatoribus vinearum. Vide p. 240. l. 28. *Scal.*

p. 234. l. 1. Minime dubito, quin in Libri IV. Cap. XX. quod est *de Vulvae*, hoc est, de uteri *morbo*, temere a librariis contrusa essent, quae in illius calce legantur de nimia urinae

nae profusione, quasi vero hoc mali viros nunquam, sed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos, ita praesertim, nulla scilicet de viris mentione facta, a Celso referri potuisset. Accipe nunc quid ex hoc codice didicerim; intelliges enim, non solum conjecturam illam meam (quod levius est) veram fuisse, sed hoc insuper, quod gravissimum & inexspectatum omnino est, in his Celsi Libris, quos nemo, (quod sciam) non integerrimos unquam putavit, unum aut alterum caput deesse. Igitur in eo, quod diximus, capite, ubi Lindenii & Almeloveenii editiones haec habent (pag. 234. lin. 1.) *Si maligna purgatio est, subjicienda sunt * coercentia. Id faciunt etiam albae violae, nigrum &c.* Codex post illa verba, *subjicienda sunt*: non modo ingentem habet lacunam quidquid reliqui est in ea pagina obtinentem, & in proximae demum paginae initio, *coeuntia id faciunt etiam albae olivae: & nigrum &c.* Sed contra eam lacunam eadem manu in ora scriptum est: *Desunt in vetustissimo exemplari duo folia.* Hic ex me quaeres, in iis duobus foliis quid scriptum à Celso fuisse existimem. Ego vero etsi nequaquam dubitarem, quin absoluto primum, quem instituerat, sermone de morbis, qui cum ad uterum spectent, sunt mulierum peculiares, tum ad eos tractandos venisset, quos ad proximas, sed utrique sexui communes partes, & nominatim vesicam referret; de cujus videlicet doloribus omnes, quantum memini, editiones, iis duntaxat, quas Lindenius & Almeloveenius procurarunt, exceptis, hic ipsum exhibent ante loquentem, quam de nimia urinae profusione verba faciat; etsi, inquam, haec conjectura assequerer; tamen hujus ipsius Codicis adjumento comperi, quae essent hic a Celso reapse tractata. Cum enim libris singulis singulos peculiares Indices praeponi animadvertissem, capitum argumenta ex ordine commonstrantes, subiit eum consulere, qui libro huic quarto praefixus est, si forte in ea parte integer esset, quae pars in libro desideratur. Haec igitur, quam quidem ex minime interrupta numerorum serie integerrimam judicavi, ad hunc modum se habet.

CX. *Vulva exulcerata est.*
CXI. *De vesica.*
CXII. *De Calculis in vesica.*
CXIII. *In omni dolore vesicae.*

Quae cum ita sint, cumque numerus CX. in ora codicis eo in loco adscribatur, ut respondeat illis verbis (apud Almeloveenium pag. 233. lin. 26.) *Si vero vulva*

exulcerata est; numerus autem CXIII. contra haec ferme scriptus sit (p. 234. l. 7.) *praeter haec in omnibus Vesicae doloribus* (*vesicae* enim in Codice legitur; non, ut apud Almeloveenium, *vulvae*) hinc praeclare, quot, & quae desiderentur, intelligis, in eo loco, in quo aut nihil, aut unum, vel pauca certe verba deesse, Viri Exercitatissimi, atque Doctissimi existimabant. Is enim, qui primus Celsum formis descripsit, Nicolaus, & Lucas Ant. Junta sic ediderunt: *subjicienda sunt coeuntia*; Joannes autem Caesarius, Gulielmus Pantinus, Henricus Stephanus, & Balduinus Ronsseus: *Subjicienda sunt coercentia*. Vix Manutii in utraque editione, interjecta ad hunc modum lacuna, proposuerunt:

Subjicienda sunt
coeuntia.

Quae lacuna sic contracta deinde fuit a Roberto Constantino, ut non aliquot, sed unum fere verbum desiderari, ostenderet, hoc videlicet modo: *Subjicienda sunt* * ——— *coercentia*, praesertim cum haec in libri margine apposuerit * *menses evocantia*, quasi ita nihil deesse, crederet, postremumque verbum *coeuntia*, ab aliis in *coercentia*, ab ipso in *evocantia*, mutatum, ad sermonem de uteri vitiis pertineret, quod reapse ad caput pertinet vel de vesicae doloribus, vel de calculis in vesica, enatisque inde noxis per medicamenta videlicet, ac victus rationem & frequentiora Chirurgiae auxilia oppugnandis: nam quae curatio aut iis, à quibus urina non redditur, aut calculosis, *cum aliter*, ut Celsus ipse ait, *succurri non potest*, a Chirurgo adhibenda sit, libro docet 7. capite 26. *Morg. in Epist.* 11.

Longe autem lacuna ea in Veneto Codice major est. Nam inter illa: *Si maligna purgatio est*; *subjicienda sunt*, atque haec: *coeuntia. Id faciunt &c.* Quae nimirum verba tot Editiones conjunxere, albae grandes paginae relictae sunt quatuor cum dimidio. Et ne quis casu intermissas putet, hic quoque in margine eadem, qua caetera, manu scriptum est: *Desunt in vetustissimo exemplari duo folia*; Indicis autem huic libro praepositi, quae pars lacunae respondet, ac iis, quae proxime antecedunt & consequuntur, ita nimirum se habet.

CII. *Vola* (legendum *Vulva* vel *Volva*) *exulcerata est.*
CIII. *De Vesica.*
CIV. *De Calculis in Vesica.*
CV. *In omni dolore Vesicae. Morg. in Epist.* III.

p. 234. l. 2. *Sunt coërcentia.*] *menses evocantia.* Const.

p. 234.

p. 234. l. 7. *Omnibus vesicae*] *omnibus vulvae*. Const.

p. 234. l. 8. *Odoribus*] ἀρώματα intellige. *Const.*

p. 234. l. 8. Ad illa verba: *id faciunt etiam albae violae*, haec Almelov. adnotavit: *Mercurialis Variar Lect. L. 1. c. 3. videtur* olivas *legisse*. Illud tantummodo minus placet, quod haec ita adnotet, quasi vero praeter Mercurialem nemo omnium id legisset; cum ego contra in nullo adhuc libro: *albae violae*, sed in omnibus invenerim: *albae olivae*: quae, quoniam, ut ibi ostendit Mercurialis meus, tum ex ipsarum natura, tum ex Medicorum auctoritate; astringendo utiles sunt; sane hic videntur convenire, ubi & *gummi*, & *passum* laudantur, quocum videlicet Celsus ipse *olivas albas* in eo capite conjunxit, in quo ea, quae alvum adstringunt, proposuit. *Morg.*

p. 234. l. 16. *At cum urina*] Diabetes, διαβήτης vel ὕδερος εἰς ἀμίδα, διάῤῥοια εἰς οὖρον, διψακός. *Const.*

p. 234. l. 29. *Teneris*,] *tenuibus*. Const.

p. 235. l. 4. *Nimia profusio seminis*,] Gonorrhoea, γονόῤῥοια. *Const.*

p. 235. l. 6. *Profusio seminis*] Notandum, la pissechaude ex lue venerea falso vocari γονόῤῥοιαν. Neque enim semen emittitur, sed pus aut aquosa quaedam. Ea vero me auctore vocari posset fistula. Locus inflammationis sunt παραστάδες, qui proprie sunt, quas Latini Antas portarum dicunt, id est, les chassis d'une porte. *Scal.*

p. 235. l. 18. *Nuclei pini*] Omne medium nucleus erat veteribus. Celsus, quem dixi, aliquoties similiter frequentaverat: at hodie *trunculi* reperies corrupte: *Internuculi* vero sive *nuclei* germanum esse, meliorum aliquando codicum opera monstrasse sperabo. *Pontan. ad Macrob. Saturn.* II, 14.

p. 235. l. 18. *Neque alienum est*, &c.] Nempe igitur Celsus in nimia seminis profusione (de hac enim agit in eo capite) rutam, quam caeteri laudarunt Medici, ipse improbaverit? Vi enim sua; in scholiis inquit Almeloveenius; nimium extinguere semen posset. At quanto verisimiliora scripsisset, si indicata plerorumque librorum scriptura: *praecipueque ex aceto rutam vitare*, *etiam* (alii habent: &) *ne supinus obdormiat*; Lectores monuisset, paulo aliter duntaxat interpungendo & Librarios potuisse hunc locum corrumpere, & nos posse restituere, si videlicet (quod factum esse, nuper vidi etiam in Constantini editione, & ad eundem fere modum in Ronslei enarratione) scribamus: *Neque alienum est . . . Cataplasmata imo ventri*

 ingui-

inguinibusque circumdare, praecipueque ex aceto rutam: vitare etiam, ne supinus obdormiat. Morg.

p. 235. l. 23. *Vitare autem oportet rutam, &c.*] Duo hic praecipit extrema cavenda Celsus, primum ne nimium exstinguentibus semen utatur medicamentis, inter quae refertur ruta; dein ne supinus dormiat, qui situs seminis fluxum augere solet. Ettmuller de seminis retentione laesa. An autem *ruta, mentha & aliae plantae calidae venerem adaugeant, hebetent, atque extinguere valeant* jucundissime inquirit Gaspar. a Reies; Quaest. XLIV. Camp. Elys. Jucund. Quaest. pag. 309.

p. 235. l. 28. *Initium a coxis faciam*] Ἰσχιὰς, ischiadicus morbus. *Const.*

p. 236. l. 1. *Illas*] *alias.* Const.

p. 236. l. 15. *Sale calido & humido*] Parandi modus lib. II. cap. 17. *Const.*

p. 236. l. 20. *Tribus aut quatuor locis*] VI. Aph. ult. & lib. de morbis exter. *Const.*

p. 236. l. 25. *Dirigantur.*] *digerantur*, Vet. *Const.*

p. 236. l. 32. *Per haec opitulantur,*] *per haec opitulamur.* Const.

p. 237. l. 14. *In manibus pedibusque articulorum vitia*] Podagra, Chiragra. *Const.*

p. 237. l. 17. *Castratos, vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres,*] VI. Aph. 24. 29. 30. *Const.*

p. 237. l. 22. *Valetudinem totam*] *valetudinem bonam.* Const.

p. 237. l. 24. *Asinino lotio*] *asinino lacte.* Const.

p. 237. l. 26. *Quidam* (podagrici, Chiragricive) *cum toto anno a vino, mulso, venere, sibi temperassent, securitatem totius vitae consecuti sunt. Idque utique post primum dolorem servandum est, etiamsi quievit. Quod si jam consuetudo ejus facta est, potest quidem aliquis esse securior his temporibus, quibus dolor se remisit: majorem vero curam adhibere debent hi, quibus id revertitur; quod fere vere autumnove fieri solet.* Quanam, quaeso, ratione postrema haec accipiemus? Num *hi, quibus id revertitur*, ii sunt, quibus dolor reverti solet? At quid attinebat his majorem curam imperare, quasi ille aliquis, quem securiorem esse jussit, non pariter ex iis esset, quibus consuevit reverti dolor? Certe de utrisque dicit: *Si jam consuetudo ejus facta est.* Num igitur *hi, quibus id revertitur*, erunt ii, quos jam nunc revertens dolor reapse invadit? At multo minus id attinebat monere; nam quis, reapse invadente dolore, majorem nescit curam esse adhibendam? Quid ergo est? Una ego literula omissa has

has tantas huic loco offuſas tenebras eſſe, puto. Si enim legamus non *hi*, ſed *his*, aut etiam (nam *ii* lego in vetuſtimo libro ab Nicolao typis deſcripto, quem porro ſecutus eſt Junta) *iis*, *quibus id revertitur*; perſpicua profecto, & Celſo digna, & cum ſuperioribus, ac conſequentibus verbis apta, & cohaerens exſiſtit ſententia, haec videlicet: Quibus dolor primus deceſſit, ii ſibi diu, atque omnino temperent, neceſſe eſt, ut ne amplius revertatur. Quibus autem ſaepius dolor reverſus eſt, eorum aliquis minus quidem ſibi temperet, licet his anni temporibus, quibus dolore ſolutus eſſe conſuevit; at contra iis temporibus, quibus ſolet redire; id eſt, vere ut plurimum, atque autumno, iis, inquam, temporibus, ſibi podagrici omnes magis temperent, neceſſe eſt: nimirum quia, niſi majori temperantia conſueto morbo occurratur, majus tunc periculum eſt, ne redeat. *Morg.*

p. 238. l. 3. *Quod ferè vere autumnove fieri ſolet.*] Hippocr. VI. Aph. 55. *Conſt.*

p. 238. l. 29. *Rectèque in aqua*] Hipp. VI. Aph. 25. *Conſt.*

p. 239. l. 15. *Quod ſi nihil ſuperimponi patitur*,] Nempe aeger. *Conſt.*

p. 239. l. 24. *Aliave verbena ex reprimentibus*] *Verbena, aliave ex reprimentibus.* Conſt.

p. 239. l. 33. *Ex quo in Aſia lapidi Aſio gratia eſt.*] De lapide Aſio, quod gratia illi ſit adverſus podagram, quod hic Celſus dicit, meminit & Dioſ. κατασκευάζονται δὲ καὶ πύελοι ἐκ τοῦ λίθου, εἰς ἃς οἱ ποδαγρικοὶ τοὺς πόδας ἐντιθέντες ὠφελοῦνται. *Caeſar.*

p. 439. l. 33. *Ex quo in Aſia lapidi Aſio gratia eſt*] Leg. ex veteri Codice. *Ex quo in Aſſo ſepulcra faciunt* Et lapidi Aſio gratia eſt ad juvandum. Lege Dioſcorid. & Galen. in ſimpl. Plin. lib. XXXVI. cap. 17. *Aſſius lapis* eſt ſarcophagus. *Aſius* diverſus quibuſdam. *Conſt.*

p. 240. l. 2. *Intra dies quadraginta*] VI. Aphor. 49. *Conſt.*

p. 240. l. 21. *Quis invaleſcit*,] *mox convaleſcit.* Conſt.

p. 240. l. 27. *Quantum juvat*] Gloſſema. *Scal.*

p. 241. l. 5. *In* In MS. haec adſcribuntur: *Artium Aurelii Cornelii Celſi liber* IX. *idem Medicinae liber* IV. *explicit feliciter.* Morg.

p. 241. l. 10. *Eam medicinae partem*,] φαρμακευτικήν. *Conſt.*

p. 241. l. 17. *Herophilus, deductique ab eo viri*] Convenit cum Graeca loquendi ratione καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ. *Caſaub.*

p. 241. l. 30. *Innexae*] *connexae*. Alii *annexae*. Const.

p. 242. l. 16. *Sanguinem supprimunt.*] Ἴσχαιμα, ut sunt ἰσχαρωτικὰ, adstringentia, ubi aperta vasa, glutinantia cùm rupta, σαρκωτικὰ cùm exesa. *Const.*

p. 242. l. 22. *Creta vel cimolia vel figuralis*,] Vel *sigillaris*. Caesar.

p. 242. l. 23. *Figuralis*,] Alii *sigillaris*, quae *anularia* & *argentaria* Plinio. Non displicet *figuralis*, quae vulgaris est, & ἴσχαιμος, quia emplastica. De figulari Plinius lib. XIV. cap. 26. *Const.*

p. 242. l. 24. *Vinum*,] Sanè si austerum. *Const.*

p. 242. l. 24. *Melinum*,] Fossile coloris albi, dictum à Melo insula, ex qua & praestans alumen. *Const.*

p. 242. l. 29. *Quae vulnus glutinent.*] Κολλητικὰ etiam συμφυτικὰ dicta, & interdum ἔναιμα καὶ τραυματικά. *Const.*

p. 242. l. 31. *Acanthinum psyllium*,] Scribo distinctè, *acanthinum*, *psyllium*. Vocat verò Arabicum gummi acanthinum, quia praestantissimum gummi ex Aegyptia spina colligitur, quae Ἄκανθα Αἰγυπτία ἢ Ἀραβικὴ, & simpliciter per antonomasiam ἄκανθα Theophrasto, ut & Latinè *gummi*, quod Alexandrinum & Thebaicum vocat Scribonius Largus, κόμμι σκόληκος τὸ λευκὸν Aëtius. *Const.*

p. 242. l. 33. *Acanthinum*] Intelligitur *spina Aegyptia*, ἄκανθα Αἰγυπτία. *Scal.*

p. 243. l. 12. *Quae concoquant & moveant pus.*] Πεπτικὰ καὶ διαπυητικά. *Const.*

p. 243. l. 21. *Quod στόμα Graecè dicitur*,] Ἀναστομωτικὰ, quibus contraria στεγνωτικά. Itaque lego, *quae ἀναστομωτικὰ Graecè dicuntur*. Const.

p. 243. l. 29. *Quae purgent.*] Καθαρτικά. *Const.*

p. 244. l. 2. *Sed validior est squama*] *sed validior est sandarachae*, *squama*. Const.

p. 244. l. 8. *Sed valentius*] *sed hoc valentius*. Const.

p. 244. l. 12. *Ubique validior est*, *fel*,] *Utique* Vetus habet, *& fel taurinum*. Const.

p. 244. l. 21. *Quae rodant.*] Δακτικὰ, ut omnia acria, amara, salsa, acerba. *Const.*

p. 244. l. 27. *Terebinthina humida*,] *terebinthina liquida*. Const.

p. 244. l. 32. *Saepius fascia circuire debet*] Galli dicimus: *faire plusieurs tours*. p. 533. l. 8. *Casaub.*

p. 245. l. 2. *Fel*,] Leg. *sal*. Const.

p. 245. l. 3. *Oleumque earum*,] Bis repetitur. Itaque legunt, *ut oleumque*. Σταλτικὰ quaedam & πυκνωτικὰ, quae molem

molem reprimunt, inter ea, quae καταιρετικὰ sunt, impropriè conturbavit. *Const.*

p. 245. l. 9. *Cinis Cyprius*] Non Cypri arboris, sed arundinis Cypriae, quae *donax* vocatur. *Const.*

p. 245. l. 14. *Lactucae marinae*,] Τιθύμαλλος, herba lactaria, Latinè *lactuca caprina* Plinio. *Esula* aliis: cujus species est tithymalus paralius, sive tithymalis, i. lactuca marina, quam & Plinius *tithymalum marinum* vocat. *Const.*

p. 245. l. 18. *Scissilis*,] Lapis scissilis (qui è lapide chalcite) concretum alumen, συπτηρία σχιστός. *Const.*

p. 245. l. 19. *Acetum.*] *Acetum* bis miscuit, ut superiori cap. bis *oleum.* Const.

p. 245. l. 30. *Corallium*,] Καυστικὰ complectitur hoc censu, i. ἐσχαρωτικὰ, καθαιρετικὰ, & σηπτικά. Sed *corallium* nemo (arbitror) unquam prodidit ejus esse facultatis, & experientia reclamat. *Const.*

p. 246. l. 7. *Et id, quo magis coctum.*] Legitur, *& id quoque magis coctum.* Const.

p. 246. l. 15. *Quae discutiant ea*,[Διαφορητικὰ καὶ ἀραιωτικά. *Const.*

p. 246. l. 31. *Sordes ex gymnasio*] Γλοιὸν intelligit. *Casaub.*

p. 247. l. 2. *Quae evocent & educant.*] Ἐπισπαστικὰ, ἑλκτικὰ sive ἐξιπωτικὰ, quae agunt calore insito, aut ascititio ut ex putredine: vel trahunt à proprietate occulta, i. à tota subst. *Const.*

p. 247. l. 11. *Levent.*] *laevent.* Const.

p. 247. l. 12. *Levat*] *laevat.* Const.

p. 247. l. 16. *Quae carnem nutriant*,] Σαρκωτικά. *Const.*

p. 247. l. 18. *Ochra, attice*,] Legend. *ochra Attice*, ut lib. v. in malag. Alii *Atticum* (vel potius *aceton*, id ἄκητον ut apud Plinium legi debet, non *acaeton*) *mel*, aut *ericaeum*. *Acanthicae*, & *asterisco* nullus hic locus, ne quis frustra se torqueat in antiquis scriptis recta depravando. *Asteriace*, i. Aster Samiae terrae species, Plin. *Const.*

p. 247. l. 21. *Quae molliant.*] Μαλακτικὰ, quibus admiscet πεπτικά. *Const.*

p. 247. l. 28. *Stibi*,] *stimmi*, vel *stibium*. Const.

p. 248. l. 5. *Quae cutem purgent.*] Ῥυπτικά, ut quae poros purgant ἐκφρακτικὰ, ἐκκαθαρτικά. *Const.*

p. 248. l. 15. *Quae ex his*] *quaeque ex his.* Const.

p. 248. l. 16. *Ullus*] *unus.* Const.

p. 248. l. 17. *Ex simplicibus*] *ex similibus.* Const.

p. 248. l. 19. *Ita cùm*] *itaque cùm.* Const.

p. 248. l. 32. *Etiam parvis*] *etiam paucis.* Const.

p. 249. l. 2. *Pondus denariorum*] Denarius latinorum est Atticorum drachma. Nam quemadmodum drachma apud Graecos dividitur in sex ὀβόλȣς, ita & denarius apud Latinos in sex uncias. Drachma autem valebat Regale unum cum dimidio. *Scal.*

p. 249. l. 2. *In uncia pondus &c.*] Multi sunt, qui de ponderibus & mensuris medicis scripsere, quorum indiculus exstat apud Merklinum in Lindano Renovato. Omnium tamen, si Celsum spectamus, optimus est Joan. Rhodius, cujus dissertationem *de ponderibus & mensuris veterum, inprimis Corn. Celsi*, edidit Th. Bartholinus Hafniae 1672. quam huic nostrae editioni subjungere ipsa vetat crassities. Ad pleniorem vero ponderum notarum in Celso occurrentium notitiam J. Manardi epistolam, quae est IV. lib. XVIII. adjicere consultum duximus.

J. MANARDUS
J. PAULO CASTILIONO
S. D.

,, Alexandrum Capelinum, licet antea magna mihi familiaritate conjunctum, tua etiam causa benignissime excepi, quantumque pro tempore valui, saluti hominis consului: vix enim duobus diebus apud nos fuit. Ex eo poteris de mea valetudine intelligere. De Celsi vero characteribus quid sentiam, breviter subscribam. p. pondo intelligo. X vel * denarium, septimam videlicet (ut ipsemet seipsum declarat) unciae partem. Per notas, quae sequuntur, denariorum numerum accipio. Atque ut haec exempla reddantur clariora, ubi in primo malagmate lib. v. legitur, *Aeruginis rasae & thuris singulorum* p. XII. intelligo accipiendos singulorum, aeruginis scilicet, & thuris binos denarios. Cerae vero & squamae VIII. subdit enim XVIII. sicubi vero in antiquioribus exemplaribus, jam diu videlicet excusis, scribuntur duo χ. ut in malagmate sequente ad jecur dolens, per primum intelligo pondus denarii: per secundum, denariorum numerum, ut accipiamus *lachrymae balsami denarios duos & viginti, & costi cum reliquis, quae sequuntur, sexdecim.* Simili modo in Andreae malagmate ubi scribitur p. XXX. intelligendum pondus viginti denariorum. Idem in similibus intelligendum, ita tamen,

,, ut

,, ut sciamus per p. non semper simpliciter pondus accipiendum, sed interpretandum pondo, hoc est, libram: ,, ut in Mosci malagmate, ubi scribitur p. II. ego duas ,, libras intelligo: nisi forte in exemplari nota desit denarii, ut scilicet sit legendum p. XII. tunc enim duos denarios intelligeremus. Ubi vero p. 12. octavam partem ,, librae: vel si χ desit, octavam partem denarii: & pro ,, triente, tertiam librae partem. Legitur & quandoque ,, apud eundem Celsum p. sextantem, ubi ego intelligo ,, sextam librae partem, binas videlicet uncias: sicut & ,, per bessem, octo uncias. Haec habui, alioqui in profitendi munere occupatus: quae de ponderibus Celsi scriberem. Si quid vero adhuc in his desideraveris, mihi ,, per literas significato. Vale. Ex Ferraria, XII. Kalend. ,, Decemb. M. D. XXXIII

Ad caeterea vero quae in Celso occurrunt intelligenda faciunt Sorani Ephesii verba, quae subjungere idcirco voluimus Cap. XXIII. & Praefatio Plinii de Re Medica.

p. 249. l. 8. *Paulo plus dimidio scripulo*] Vel *scrupulo.* Caesar.

p. 249. l. 11. *Pastillique* (*quos τροχίσκους Graeci vocant*)] Τροχίσκους vel τροχίσμους. *Caesar.*

p. 250. l. 7. *Aut cerato*] Leg. *ut cerato*, sic enim saepe emplastra ceratis emolliuntur, ut 517, 24. nec emplastra, sed & aliud, ut *cervicem liquido cerato molliri* dicit, p. 250, 12. *Casaub.*

p. 250. l. 15. *Refrigerare potest*,] *refrigerare possit*, Vetus. *Const.*

p. 250. l. 25. *Malagma ad materiam extrahendam.*] Ἐπισπαστικὸν μάλαγμα. Const.

p. 251. l. 1. P. VI.] P. VII. *Const.*

p. 251. l. 15. *Tum eo miscentur.*] Haec addititia. *Const.*

p. 251. l. 18. Βάλανον] μυροβάλανον. Vide lib. IV. cap. 9. *Const.*

p. 251. l. 26. *Consumat.*] *absumat* in Manuscript. *Const.*

p. 252. l. 2. *Cachryos acetabulo*,] Potest etiam legi *canchryos*. Caesar.

p. 252. l. 2. P. IIII.] P. II. *Const.*

p. 252. l. 10. *Renibus sicci*,] *renibus*, *visci*. Const.

p. 252. l. 28. *Ammoniaci*, *thymiamatis*,] Conjunge *ammoniacum thymiama*, i. gutta Latinè, gummi Ammoniacum, τὸ ἀμμωνιακὸν θυμίαμα, cujus planta ferulacea ἀγάσυλλις Dioscor. qui species duas θραῦμα & φύραμα tradit. *Const.*

p. 252. l. 28. *Ammoniaci thymiamatis*] Νάρκαφθον Dioscorides dicit. Arabes Tigname. Νάρκαφθα vel Νάρκαφθον verba

verba ſunt peregrina. Caeterum ſemper Dioſcorides conjungit haec duo verba, *ammoniacum*, *thymiama*. ut ab ammoniaco ſale diſtinguat. Quae ſi hic conjungenda ſunt, habetis exemplum p. 253. l. 17. Sin minus, thymiama erit Νάρκαφθα. *Scal.*

p. 253. l. 9 *Polyarchum*] Vide Caelium Aurelianum lib. II. Curat. Acut. cap. 24. ubi malagma Polyarchium vocat. *Conſt.*

p. 253. l. 11. *Thuris, fuliginis*,] Legito conjunctim, *thuris fuliginis*. Conſt.

p. 253. l. 19. P. III. *.] Ad pondera iſta emendanda conſulendi eſſent veteres codices: quod ubi apud Vitruvium factum eſt, jam nullus dubitationi locus relinquitur. Caeterum *denarius* adjectivum eſt, ita ut ſemper *nummus* intelligendus veniat. *Scal.*

p. 253. l. 24 *Thuris fuliginis*] *thuris pollinis*. Conſt.

p. 253. l. 24 *Ammoniaci, thymiamatis*] Lege ſine diſtinctione. Vide ſuprà. *Conſt.*

p. 253. l. 29. *Sub auctore Medo*] Forte legendum *Medio;* Plinius enim N. H. cap. IV. lib. XX. Medium quendam producit. Galenus adverſus Eraſiſtrataeos cap. 2. pag. 409. Tom. X Ed. Chart.) Medium quoque citat, quo tamen loco legendum Μηδίας putat Menagius ad Diogen. Laërtium pag. 129. B. qui, an idem ſint, an diverſi, hactenus expoſitum non eſt. Nos nihil certi ſtatuere poſſumus, expectantes avide Medicorum hiſtoriam à viris clariſſimis Menagio & Meibomio pollicitam, qui nodum hunc forte ſint ſoluturi.

p. 254. l. 13. *Lactucae marinae*] Vide lib. V. cap. 7. *Conſt.*

p. 254. l. 18. *Aridae, aceti*,] *aridae aceti*. Vide Plinium lib. XXIII. cap. 2. *Conſt.*

p. 254. l. 21. P. VIII.] P. V. *Conſt.*

p. 254. l. 24. *Viſci, felini ſtercoris*,] *viſci ſeminis, ſtercoris*. Sic in meo Codice. Nihil mutandum cenſeo. *Conſt.*

p. 254. l. 25. *Felini ſtercoris*,] Legendum fortaſſe vel *caprini*, vel *bovilli* ex Galeno de ſtrumis. *Caeſar.*

p. 255. l. 9. *Carcinodas*] Καρκινοειδῆ vel καρκινώδη. *Conſt.*

p. 255. l. 27. *Quae Attice*] Vide lib. V. cap. 14. Al. *Attica.* Conſt.

p. 255. l. 28. *Hiſque contunditur*,] *hiſque cùm tunduntur*. Conſt.

p. 255. l. 30.] *Malagmatis*] *mellis*. Conſt.

p. 256. l. 13. *Si ſatis*] *ſi plus ſatis*. Conſt.

p. 257. l. 1. *Malagmata ſtomachica*] *anaſtomotica*. Conſt.

p. 257. l. 3. *Quae ϛεματικά*] Quae ἀναϛομωτικά. *Conſt.*

p. 258.

p. 258. l. 2. *Sine ſurculis*] Ἀξύλȣ dicit Dioſcorides & Aſclepiades apud Galenum ἐν τοῖς κτ̔ τόπȣς. *Conſt.*

p. 258. l. 20. *Nitri quam ruberrimi*] Mirum, qui dicat ruberrimum eſſe nitrum, cum viride ſit, & in ollas indatur, ad caules viridiores efficiendos. *Scal.*

p. 259 l. 2. *Chamaeleontis,*] *chamaemeli.* Conſt.

p. 259. l. 23. *Cedri cyathus*] *cedriae*, i. κεδρελαίȣ. *Conſt.*

p. 260. l. 12. *Ideoque alipenae nominantur.*] Vel *aliporae.* Caeſar.

p. 260. l. 12. *Alipenae*] ἀλίπαινα. Aëtio ἀλίπαντα. *Conſt.*

p. 260. l. 22. *Alterum ad idem, quod choachon vocant,*] Legendum fortaſſis *choacon*, aut *chiacum*, ut apud Georg. Val. de cura oculi, niſi malis *coacon*, quod inter Hippoc. opera liber habeatur, qui inſcribitur de Coacis praenotionibus, unde nomen deductum videri poteſt. *Caeſar.*

p. 260. l. 22. *Quod* χόακον] *quod* κοακόν. *Conſt.*

p. 260. l. 28. *Ex minio rubet,*] *ex minio ruber.* Conſt.

p. 261. l. 8. *Fuliginis*] *Pollinis* & hic lego. Nam ſi *fuliginis*, quaero, qui perviride & ſmaragdinum eſſe queat? *Conſt.*

p. 261. l. 9. *Quo fuligo*] *quo pollen* i. μάννα. *Conſt.*

p. 261. l. 20. P. IIII.] P. XL. *Conſt.*

p. 261. l. 32. *Roſae,*] *roſae*, i. roſacei. *Conſt.*

p. 262. l. 6. P. VII. *olei*] P. I. *olei.* Conſt.

p. 262. l. 8. *Tetrapharmacum*] Τετραφάρμακον, Baſilicum vocant. *Conſt.*

p. 262. l. 10. *Puri autem movendo non aliud melius, quàm quod expeditiſſimum eſt, Tetrapharmacon à Graecis nominatur.*] Τετραφάρμακον, ſic quidem dictum, quòd ex quatuor rebus componitur. Sic ἐννεαφάρμακον, quòd ex novem rebus conſtet. *Caeſar.*

p. 262. l. 15. *Enneapharmacum*] Ἐννεαφάρμακον. Hori Mendeſii diverſum apud Aëtium XV. *Conſt.*

p. 262. l. 20. *Roſa,*] *ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 262. l. 21. *Hyſſopo,*] *oeſypo.* Conſt.

p. 262. l. 25. *Quae ſi ſingula habenda ſunt, meliora ſunt. Sed in copia*] *cui ſi ſingula addenda ſunt, meliora ſunt: aliàs deteriora, nec niſi cùm utraque opus eſt, aut in ſingulis ſingulorum inopia, utendum venit. Sed in copia* &c. Conſt.

p. 263. l. 1. *Aeris* P. XVI.] *aeris* P. VI. *Conſt.*

p. 263. l. 1. *Fuliginis*] *thuris fuliginis.* Conſt.

p. 263. l. 5. *Fracto capiti accommodatum.*] Καταγματικόν. Conſt.

p. 263. l. 13. *Colophoniacae,*] Pro *colophoniae*, ut infra rectè. *Conſt.*

p. 263.

p. 263. l. 17. *Vocant*,] *vocamus*, vel *vocantur*. Conft.

p. 263. l. 17. *Expendatur*,] *Expendere* hic quod vulgò *difpenfare* unguentarii. *Conft.*

p. 263. l. 26. *Baccarum lauri*,] διὰ δαφνίδων eft ex baccis laurinis. *Caefar.*

p. 264. l. 10. *Argenti*. P. LII.] *argenti*. P. XXXII. *Conft.*

p. 264. l. 17. *Capitulorum punici mali*,] *Capitula punici mali* hic cytinos vocat, i. κυτίνους Diofcorid. *Conft.*

p. 265. l. 5. *Colophoniacae*,] Vide pag. 263. *Conft.*

p. 265. l. 5. P. CXC.] P. CC. *Conft.*

p. 265. l. 10. *Fuliginis*] *pollinis*. Conft.

p. 265. l. 12. *Ladani*] Auctor ipfe propter ladanum lib. V. in cura ulceris vocat emplaftrum ex ladano. *Conft.*

p. 265. l. 24. *Aceti heminam*,] *aceti ftillaticii*. Alii verò *fcillitici*. Conft.

p. 265. l. 24. *Vini aminei*] *Sunt etiam amineae vites*, legendum apud Virgilium. *Scal.*

p. 265. l. 30. *Diogenis*] *Diogefi*, lib. V. cap. 27. *Conft.*

p. 266. l. 7. P. XLV.] In meo Cod. P. XXXV. *Conft.*

p. 266. l. 15. P. LVI.] P. XLVI. Alii XXXVI. *Conft.*

p. 266. l. 24. Λευκὰ *Emplaftra*] Λευκαὶ ἔμπλαστροι. *Conft.*

p. 266. l. 29. P. LII.] P. XLII. *Conft.*

p. 266. l. 30. P. LVIII.] P. XLVIII. *Conft.*

p. 266. l. 33. *Elephantinum emplaftrum*.] Eft apud Aëtium compofitio gemina. Ita vocatur ab eboris candore, ἐλεφάντινον. *Conft.*

p. 266. l. 34. P. XX.] P. XXX. *Conft.*

p. 267. l. 1. P. LV.] P. XXXV. Cod. P. XLV. *Conft.*

267. *Quas* λιπαρὰς] Intelligitur ἐμπλάστρους. Vide lib. II. cap. 24. & fuprà ἀλίπαντα. Plinius *liparas* etiam vocat lib. XXIII. cap. 9. XXXIII. cap. 6. Sic dicuntur à pinguedine, & oleo, quod λίπα Hippocr. *Conft.*

p. 267. l. 16. *Plumbi recrementi*,] Vide lib. V. cap. 15. veram lectionem. *Conft.*

p. 267. l. 29. *Rofae*] *ros*. i. rofacei. *Conft.*

p. 268. l. 11. *Chalcitis*,] *chalciteos*. Conft.

p. 268. l. 14. *Capitulorum mali*] Vide pag. 264. *Conft.*

p. 268. l. 15. *Aceto, fic ubi*] *aceto, ac ubi*. Conft.

p. 268. l. 25. *Polybus*] *Polyidas*. Conft.

p. 268. l. 27. *Sed longè Polybii celeberrimus eft*,] Inter opera Hippocratis liber exftat de affectibus five morbis, quem Galenus Polybio cuidam adfcribit. Citatur & ab Ariftotele libro tertio de natura animalium Polybius quidam, cujus fententiam de venarum ordine inibi explicat cap. item tertio. *Caefar.*

p. 268. l. 27. *Polybi*] Galenus *Polyidae*: & thus admiſcet. Vide Paulum Aegin. lib. VII. cap. 12. & Aëtium lib. IX. cap. 49. *Conſt.*

p. 269. l. 1. *Paſtillus ad ulcera ſordida*,] Pag. 294. lin. 1. lib. V. cap. XXVI. De glutinat. vuln. vocabit hunc paſtillum σφραγίδα ἐκρύπτουσαν, à vi extergendi. *Conſt.*

p. 269. l. 13. *Ad naturalia ſordida*,] Galenus lib. III. cap. 5. Compoſit. Pharmacor. κατὰ τόπους. Paulus Aegin. VII. *Conſt.*

p. 269. l. 17. P. I.] P. II. *Conſt.*

p. 269. l. 28. *Stibis*,] *ſtibii*. Conſt.

p. 269. l. 30. *Deliquantur.*] *liquantur*. Conſt.

p. 270. l. 14. Πεσσοὺς] πεσσοὶ, *peſſi* vel *peſſaria*. Lege Paulum lib. III. & VII. cap. 24. *Conſt.*

p. 270. l. 19. *Cauneis*] *Cannis*. Alii *cuneis duobus*, i. σφηνίσκοις, linamentis cunei inſtar. *Conſt.*

p. 270. l. 20. P. I.] P. II. *Conſt.*

p. 270. l. 20. *Cauneis*] Sunt *ficus* ita nominatae a loco, Cauno urbe ſc. Cic. Lib. I. de Divinat. Erant autem exiguae ficus, quas Aquitani & Provinciales vocant melecas. Dicebant autem Latini *cauneas*. Scal.

p. 270. l. 23. *Unguento ſuſino*] Hujus ſuſini unguenti confectio ſimul cum nomine in Graeciam & Italiam delata eſt ex Syria. Nam ſuſan Syriace & Arabice lilium ſignificat, quod Hiſpani vocant Alſuſena. *Scal.*

p. 270. l. 27. *Roſa*] *ros*. i. roſaceum. *Conſt.*

p. 270. l. 28. P. III.] P. II. *Conſt.*

p. 270. l. 29. P. VI.] P. V. *Conſt.*

p. 271. l. 1. *Roſae*] *ros*. i. roſacei. *Conſt.*

p. 271. l. 8. *Roſae*] *ros*. i. roſacei. *Conſt.*

p. 271. l. 9. *Ad ejiciendum*] ἐκβόλιον, ſive φθόριον. *Conſt.*

p. 271. l. 10. *Quo facilius ejiciatur*] Ἐμβρυουλκιον eſt inſtrumentum extrahendi foetus ſeu id medicamentis ſeu ferramentis fiat. *Scal.*

p. 271. l. 11. *Malicorium*] Vide an conveniat. *Conſt.*

p. 271. l. 11. *Malicorium*] Legit aliud medicamentum Celſus in auctore, a quo deſumſit, quod proxime ad σίδια accedit, i. e. malicorium; aut certe fallitur. Conſtantinus toto coelo aberrat, qui φθόρια vocat haec medicamenta & ἐκβόλια, (quae nonnulli ἐκτρότικα nuncupant) de quibus hic Celſus. Ea enim corrumpunt nondum perfectum foetum. At de quibus hic agitur, ea ſunt, quae jam perfectum ejiciunt. *Scal.*

p. 271. l. 15. *Vitio locorum*] Dioſcorides τόπους vocat, in quo λατινίζει. *Scal.*

p. 271.

p. 271. l. 15. *Si concidere &c.*] Si haec ita juncta; ut in plerisque editionibus; legantur, tanquam aut unum ad morbum, aut unum ad pessum spectarent, cogitare potest quispiam, num forte ea verba *Si non comprehendit* hoc significent: si mulier, quae vitio locorum concidit, nihil percipit; vel an sic etiam sint accipienda: si mel contusis cochleis adjectum eas non satis, ut alibi Celsus loquitur, cogit; quo videlicet modo tum Scribonius, (Compos. Med. Comp. 70.) *haec omnia*, inquit, *sive contusa*, *sive creta diligenter*, *melle Attico despumato comprehendantur*; & alio in loco (Comp. 106. sic & 88. & 227.) *deinde caeteris miscentur*, *quae & ipsa recipere debent tantum mellis*, *quantum satis erit ad comprehendenda & continenda ea*; tum Vegetius (Art. Veterin. l. 4. c. 27.) *quae diutissime trita*, *melle optimo adjecto comprehendantur*: Vel denique erit fortasse, qui sic opinetur: fecisse hic Celsum, quod ubi (L. 7. c. 26. p. 481, 27.) praecepit de extrahendis calculis feminarum, aperte fecit, ut ad Virgines etiam respiceret; his igitur non eos pessos, quos nimirum *non comprehenderent*, sed tantummodo è leonina adipe, rosa mollita, inunctiones, vel si mavis, quae nunc vocitant *nascalia* imperavisse. Ego vero, ut duas illas priores explicationes, multis de causis, quas enumerare necesse non est, minime probare me posse, fateor: sic ne hanc quidem tertiam tueri velim, propterea quod si id Auctor spectasset; certe (ut alia sileam) in superioribus quoque pessis nonnullis adversus morbos cunctis feminis pariter communes proponendis, Virginum rationem habuisset: neque vero habendam ipsi fuisse in toto hoc capite, is intelliget, qui pessorum nomine nihil hic, nisi *nascalia* praecipi, animadvertet. *Eorum*, inquit, *haec proprietas est: medicamenta composita molli lana excipiuntur*, *eaque lana naturalibus conditur*. Quoniam igitur sic connexorum, ut proposuimus, Celsi verborum nulla satis placet sententia; an melior possit exsistere, videndum est ex iisdem in duas, ut ab Lindenio, & Almeloveenio factum est, particulas ita sejunctis, ut singulae ad singulos tum morbos, tum pessos indicandos pertineant. Cumque omnis vel in sic disjunctis obscuritas oriatur ex illo verbo *comprehendit*; etsi hoc non satis illustratur Synonymo, quod in ora libri sui adscripsit R. Constantinus, συλλαμβάνεται, propterea quia non pauciora ferme significat hoc apud Graecos, quam *comprehendit* apud Latinos: mihi tamen causam praebuit suspicandi, an ut apud illos non tantum significat *complectitur*, *capit*, *percipit*, &c. verum etiam interdum *concipit*, qua videlicet ratione ab

Ari-

Ariſtotele poſitum invenitur lib. 2. de Generat. Animalium: Sic Celſus, Graecos hic imitatus, eadem ſcribat ſignificatione, *comprehendit*; ut haec ejus ſententia ſit: Si mulier non concipit, adeps leonina, oleo roſaceo emollita, ac lana molli excepta ſubjicienda eſt: quae ſane explicatio magis probabitur ab iis, qui cum meminerint, non modo apud recentiores aliquos Auctores pinguedinem leonis ad juvandam Venerem commendari: verum ipſum quoque Aëtium (Tetrabib. 4. Serm. 4. c. 32.) ex eodem oleo in fellis Veſicula leonina ſervato peſſum, ſeu potius *naſcale*, ad conceptionem adjuvandam propoſuiſſe: tum minime ignoraverint, aliqualem ferme Celſo Scriptorem Columellam (De Re Ruſtica l. 4. c. 29.) in re quidem haud ita abſimili ſcripſiſſe: *brumae temporibus aliquando inſita vitis comprehendit*: & vitis truncus inſitus *cum comprehendit*; hoc eſt, cum indito ſurculo coaluit intime, ſic ut ipſum jam alat: quae omnia eo fuſius expoſui, quod ex iis, quae adhuc conſului, Lexicis, aliiſque ejuſdemmodi libris plane intelligerem, quoſdam hujus verbi ſignificatus ex iis eſſe, quae doctorum alioqui Hominum, & in his rebus verſatiſſimorum, magnam quantumvis diligentiam fugerunt. *Morg.*

p. 271. l. 20. *Roſa*] *Ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 271. l. 22. *De medicamentis, quibus aridis utimur.*] Ξηράφια vel ξηρία Graecis, & καταπάσματα, ſive καταπαςὰ φάρμακα. Vide Aeginetam lib. VII. cap. 13. Parum differunt διαπάσματα, quae & diapaſmata vocat Plinius; quae odoris gratia inſperguntur, & ἐμπάσματα, quae ſudoribus adhibentur, aut ſcarificationis gratia, aut ad pruritum excitandum, Oribaſius. *Conſt.*

p. 271. l. 22. *Quibus aridis neque coactis utimur*] Διαπάσματα ſunt medicamenta in forma pulveris, de quibus hic. Hactenus enim de iis dixit, quae aliquo liquore comprehenduntur. Nunc vero de iis, quae inſperguntur, vel de diſperſionibus, quae διαπάσματα vocantur. Aliud enim eſt, cogere oleo, i. e. incorporare cum oleo, & aliud, excipere oleo, ut puta manus perunctas oleo intingere in pulverem. *Scal.*

p. 272. l. 2. *Ad putrem . . . . . compoſitiones.*] Haec ſunt ἐκ τῶν καθαιρετικῶν genere, partim ἐκ τῶν συςαλτικῶν. *Conſt.*

p. 273. l. 1. P. * 33. *thuris*,] P. * & 2. *Conſt.*

p. 273. l. 6. *Eſt etiam Hierae*] Vide h. l. cap. *Conſt.*

p. 273. l. 10. P. xx. *.] P. x. *. *Conſt.*

p. 273. l. 30. P. 1. *.] * P. *p.* 11. *Conſt.*

p. 273. l. 31. *Cocti*] *uſti.* Conſt.

p. 274. l. 1. P. IIII. *.] * P. *p.* IIII. *Const.*

p. 274. l. 12. *Ad sternutamenta*] Πταρμικόν. *Const.*

p. 274. l. 16. P. * III.] * V. *Const.*

p. 274. l. 18. *Gargarizationes*] Ἀνακογχυλισμοί. *Const.*

p. 274. l. 19. *Levandi*] *lavandi*. Const.

p. 274. l. 20. *Levant*] *lavant*. Const.

p. 275. l. 11. 3. *trifolii*] 3. P. *trifolii*. Const.

p. 275. l. 11. P. V.] P. *p.* V. *Const.*

p. 275. l. 12. *Silis*,] *seseleos*. Const.

p. 275. l. 13. *Piperis albi*,] *papaveris albi*. Const.

p. 275. l. 15. *Syri*,] *Syriaci*. Vide Dioscorid. *Const.*

p. 275. l. 15. *Nardi Syri*] Putabant *spicam nardi*, de qua hic loquitur, nasci in *Syria*, eoque nomine *Syram* dicebant, non alia ratione, quam quod inde ad eos ipsa conveheretur. *Scal.*

p. 275. l. 18. *Rotundi*,] Schoenanthi. *Const.*

p. 275. l. 18. *Singulorum* P. V. I. 3.] Sing. P. *p.* VI. 2. *Const.*

p. 275. l. 19. P. VIII. *. 3.] P. *p.* VIII. 2. *Const.*

p. 275. l. 26. P. V.] P. *p.* V. Hic ubique cum P. *p.* deletis his * in notis in hoc capite legitur. *Const.*

p. 276. l. 1. *Antidotum Mithridatis.*] Μιθριδάτειον. Vide Galen. II. de Antidotis, & lib. VII. κτ̀ τόπυς. Plin. lib. XXIII. cap. 18. *Const.*

p. 276. l. 6. P. * V. 3.] P. *p.* V. 2. *Const.*

p. 276. l. 7. *Acaciae succi*] Plinius semper confundit *succum* cum *lachryma*, ita ut hic diligenter advertendum sit, num *acaciae expressum succum*, an *lachrymam* intelligat. *Scal.*

p. 287. l. 29. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur ὁ αἰὼν, αἰῶνος, quia putabant vitam in ea consistere veteres. *Scal.*

p. 276. l. 8. P. II. * *anisi*] P. *p.* 2. *anisi*. Const.

p. 276. l. 12. P. IIII. 3. *casiae*,] P. *p.* IIII. 2. *casiae*.

p. 276. l. 12. *Silis*, *lolii*,] *silis*, *Polii*. Const.

p. 276. l. 13. P. *. V. 3.] P. *p.* V. 2. *Const.*

p. 276. l. 15. P. * 3.] P. * VI. *Const.*

p. 276. l. 16. P. VI. 3.] P. *p.* VI. 2. *Const.*

p. 276. l. 19. P. * V. 33.] P. *p.* VI. 2. *Const.*

p. 276. l. 19. *Radicis Ponticae*] Rhapontici. *Const.*

p. 276. l. 21. P. * VIII. 3.] P. *p.* VII. *Const.*

p. 276. l. 33. P. * II. 33.] P. *p.* II. 22. *Const.*

p. 277. l. 2. P. IIII. 3.] P. *p.* III. 2. *Const.*

p. 277. l. 3. P. V2I.] P. *p.* VII. *Const.*

p. 277. l. 4. P. IIII. *Alexandrini*] P. *p.* XIIII. *aromatici*. Const.

p. 277. l. 8. Ἐυῶδες] Ἐλαιῶδες legitur in veteri exemplari. *Const.*

p. 277. l. 15. *Rosae*] *ros.* i. rosacei. *Const.*

p. 277. l. 23. *Olei cilicini*] *Cicini* legendum fortassis, sed & *cilicini* potest, vel *cilicii*, propterea quòd Galenus in quodam operum suorum mentionem facit olei, quod ab ipso *capnolaeum* vocatur, quod quidem in Cilicia fit, unde & dictum videri potest à Celso, *oleum Cilicinum*. Caesar.

p. 277. l. 26. *Rosa*] *ros.* i. rosaceum, ut hic cyprus pro oleo cyprino. *Const.*

p. 277. l. 28. *Ad sacrum ignem.*] Sacer ignis, ζωςὴρ, & ζώνη Scribonio Largo. *Const.*

p. 277. l. 32. *Sil vocatur* ,] De sile vide Plinium lib. XXXIII. cap. ult. Hoc pigmentum est: aliud *sil* i. siler in stirpium censu, ut infrà cap. 25. *Const.*

p. 278. l. 3. *Catapotium ad somnum*] καταπότιον ὑπνωτικόν. *Const.*

p. 178. l. 10. *Potest tamen etiam ad concoquendum* ,] πεπτικόν. *Const.*

p. 278. l. 11. *Papaveris*] i. opii, τȣ̃ ὀπίȣ. *Const.*

p. 278. l. 30. *Locorum*] i. vulvae. *Const.*

p. 278. l. 32. *Silis*,] vide pag. 277. *Const.*

p. 279. l. 1. P. 11. *] P. *p.* 11. *Const.*

p. 279. l. 3. *Junci rotundi floris*,] χοίνȣ ἄνθȣς, *squinanti* ut vocant. *Const.*

p. 279. l. 9. *Ad multa valens*] πολύχρηςον. *Const.*

p. 279. l. 10. *Quin etiam silvestris papaveris*, *&c.*] Existimassem forsitan, Celsum ita scripsisse, ut Scribonius Largus: (Compos. Med. Comp. 83) *fasciculus*, *quantum manu comprehendi potest*; nisi continuo primum illud verbum rursus posuisset: *Ubi*, inquit, *jam bene manipulus is coctus est*. Itaque cum papaveris manipulus idem sit ac quod manu comprehendi potest, ideoque & Ovidius (De Medicam. Facili) & Plinius (Nat. Hist. Lib. 25. Cap. 5.) & Palladius (De Re Rust. Lib. 11. Tit. 14.) ut manipulum significarent, ille quidem dixerit:

Arentisque rosae quantum manus una prehendat;

alter vero: Mercurialis herbae *quantum manus capiat;* postremus autem: *buxi folia*, *quantum manus ceperit.* videtur profecto Celsus post illa: *papaveris*, *cum jam ad excipiendam lachrymam maturum est*; vel scripsisse: *quantum manu comprehendi potest*, *in vas demittitur*, vel potius: *manipulus in vas demittitur*; sic ut ea verba: *quantum manu comprehendi potest*, explicationis causa in ora alicujus veteris Libri adscripta, imperitia Librariorum inter ipsius Celsi verba recepta

 sint;

ſint: quod quidem & in aliis deſcribendis Auctoribus haud raro accidiſſe, notum eſt, & ſaepe in noſtro hoc contigiſſe, cum Lindenius (Epiſt. ad Lect.) animadvertit, tum Rhodius (In Scribon. Compoſ. 4. & 104.) nonnullis prolatis exemplis indicavit. *Morg.*

p. 279. l. 19. *Infrixit*,] *refrixit*. Conſt.

p. 279. l. 26. *Roſa*] *ros*. i. roſaceo. *Conſt.*

p. 280. l. 6. P. *. 3.] P. *p*. 2. *Conſt.*

p. 280. l. 7. P. 1. *] P. 1. *libra mellis*. Conſt.

p. 280. l. 14. P. 1. *] P. *p*. 1. *Conſt.*

p. 280. l. 15. P. IIII.] P. *p*. IIII. *Conſt.*

p. 280. l. 18. *Ad tuſſim.*] Βηχικόν. *Conſt.*

p. 280. l. 19. *Ad tuſſim Athenionis*,] De Athenione quodam, ſed non Medico (reor) habes in vita Maximini, patris & filii, apud Julium Capitolinum. *Caeſar.*

p. 280. l. 30. P. 1. * *myrrhae*,] P. *p*. 2. *Conſt.*

p. 281. l. 3. P. * 3.] P. *p*. 2. *Conſt.*

p. 281. l. 3. P. * 3.] P. *p*. 2.

p. 281. l. 6. *Colice*] Κωλικὴ δύναμις ἢ ἀντίδοτος. *Conſt.*

p. 281. l. 7. *Colicae verò Caſſii ex his conſtat*,] *Colicae* legendum arbitror, ut ſubaudias *aegritudini*, ut hic ſenſus habeatur, *Catapotium Caſſii adverſus Colicam*, ſive *adverſus colicam aegritudinem*. Caeſar.

p. 281. l. 16. *Infantem verò mortuum, aut ſecundas expellit*] Ἐκϐόλιον ἢ φθόριον. *Conſt.*

p. 281. l. 21. *Jejunae*] *jejunis*. Conſt.

p. 281. l. 22. *Ad adjuvandum vocem.*] Ἀρτηριακή. *Conſt.*

p. 281. l. 25. *Adverſus difficultatem urinae*] Διουρητική. *Conſt.*

p. 281. l. 32. *Coenato*] *incoenato*. Conſt.

p. 282. l. 2. P. 1. *] P. *p*. 1. *Conſt.*

p. 282. l. 2. P. 1. *] P. *p*. 1. *Conſt.*

p. 282. l. 5. P. 1. *] P. 1. *Conſt.*

p. 282. l. 9. *Et adjicitur*] *& ei adjicitur*. Conſt.

p. 283. l. 5. *Nec ſubire ſpeciem ejus*,] Vel *ſpem*. Caeſar.

p. 283. l. 5. *Speciem*] *ſuſpicionem*. Conſt.

p. 283. l. 6. *Peremit*] *interemit*. Conſt.

p. 283. l. 9. *Rem*] *ſpem*. Conſt.

p. 283. l. 14. *Promptae rei*,] i. facilis atque expeditae curationis. *Conſt.*

p. 283. l. 11. *Servari non poteſt*] Lege Hippocr. lib. VI. Aph. 18. & lib. de Vulnerib. *Conſt.*

p. 283. l. 26. *Vix autem ad ſanitatem*] Hippocr. VI. Aph. 18. *Conſt.*

p. 284.

p. 284. l. 1. *In alis vel poplitibus mucro desedit.*] Alias *descendit*. Caesar.

p. 284. l. 9. *Inanibus locis*,] Inania loca, i. ilia, κενεῶνες Hippocr. Dicuntur & λαγόνες. Vide Galen. Comment. III. de Articul. II. Prognost. *Const.*

p. 284. l. 10. *Musculum*,] Ejus caput vel finem. Id enim vulnus pravum. Galen. Comm. Aph. 66. lib. V. *Const.*

p. 284. l. 23. *Excisum est*,] *abscissum est*. Const.

p. 284. l. 25. *In orbem*] *curva*. Const.

p. 285. l. 18. *Penitus*] *penitius*. Const.

p. 285. l. 22. *Signa percussi cordis.*] *Corde percusso*. Paulus Aegineta lib. VI. cap. 88. *Corde vulnerato, juxta mammam sinisteriorem* &c. Const.

p. 285. l. 24. *Venae*] Venae hic veterum more pro arteriis, ut φλέβες apud Hippocr. Ergo venarum motus i. arteriarum pulsus languescunt. *Const.*

p. 285. l. 26. *In rotato corpore*] *in aegroto*. Melius *irritato*. Nam in vetusto Codice, *irrotato*. Const.

p. 286. l. 9. *Os intentum.*] i. sublatum. Quia coguntur elatis scoptulis opertis spirare, affectis & musculis transpirationis & transverso septo per consensum. *Const.*

p. 286. l. 25. *Et femoribus*] *& feminibus*, in Cod. *Const.*

p. 286. l. 26. *Pars per naturam*] Eleganter non minus quam honeste genitales partes naturam vocavit. Sic etiam Cicero de Divination. l. 11, c. 70. *Parere quaedam matrona cupiens, dubitans, essetne praegnans, visa est in quiete obsignatam habere naturam*, Saepius Plinius aliique. Hippocrates vero ea significatione usus est verbo φύσις. Hesychius Ἐσχάραι, πυραὶ ἐπὶ ἐδάφους ἀνθρακιαὶ, καὶ αἱ τῶν γυναικῶν φύσεις ἐξώστραι τετράγωνα. Hieron. epist. 61. *Pars corporis nostri secretior φύσις, a nobis natura dicitur*. Usurpaturque haec vox tam de muliebribus quam virilibus partibus uti in commentario ad Carm. XXXVIII. Priap. videre est.

p. 286. l 27. *Quaedam obtumescunt*,] *quaedam obmutescunt*. Const.

p. 286. l. 34. *Sin*] *Enimvero si*, Cod. *Const.*

p. 286. l. 34. *Cerebrum*,] Vide Hippocr. lib. I. de Morb.

p. 287. l. 2. *Bilis vomitus insequitur.*] Paulus lib. VI. cap. 88. Hippocr. lib. VI. Aph. 50. alia signa adjiciunt, ut febrem vehementem, capitis dolorem, oculorum inflammationem cum linguae rubore. *Const.*

p. 287. l. 4. *Ignorant.*] *non audiunt*. Const.

p. 287. l. 6. *Moventur.*] Cod. *commoventur*. Nec habet *atque*. Const.

p. 287. l. 13. *Ubi stomachus*] Paulus lib. VI. cap. 88. *Ex ventriculo chylus, ex intestinis stercus egreditur.* Const.

p. 287. l. 16. *Venarum*] Hic & pro arteriis. Vide suprà de jecinore pag. 285. *Const.*

p. 287. l. 23. *Indurescunt,*] *intumescunt.* Const.

p. 287. l. 29. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur ἡ αἰὼν, αἰῶνος, quia putabant vitam in ea consistere veteres. *Scal.*

p. 287. l. 29. *Discussa,*] *percussa*, Vet. Al. *discissa.* Const.

p. 288. l. 6. *Vesica verò*[Paulus lib. III. cap. 45. *Const.*

p. 288. l. 19. *Sanies*] Ἰχώρ. *Const.*

p. 288. l. 20. *Variè*] *varia.* Const.

p. 288. l. 21. *Albissimumque,*] *albidissimumque*, Cod. *Const.*

p. 288. l. 28. *Vel meliceria*] *Vel* μελίκηρος. Cod. *melicera.* Const.

p. 288. l. 32. *Crassior, & glutinosior,*] *crassa & glutinosa, et.* Const.

p. 289. l. 3. *Quasi unctum*] *quasi unguinosum.* Const.

p. 289. l. 9. *Rubens,*] *ruber.* Const.

p. 289. l. 15. *Igitur*] *quoque.* Const.

p. 289. l. 32. *Melius est, quo minus est, quo crassius,*] Infra cap. XXVIII. pag 321. *Const.*

p. 290. l. 6. *Quo minus etiam,*] *quo minus ejus.* Const.

p. 290. l. 8. *Curatio adv. profusionem &c.*] De vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. *Casaub.*

p. 290. l. 32. *Decurritur, potius*] *decurritur his potius.* Const.

p. 291. l. 1. *Circaque*] *intraque.* Const.

p. 291. l. 3. *Ut & in se ipsae coëant,*] *ut in se junctae coëant.* Const.

p. 291. l. 6. *Ex eo loco,*] In fronte duo musculi, quorum obliquae fibrae: quin & in fronte mittitur ramus ex tertio conjugio nervorum. *Const.*

p. 291. l. 10. *A diversa*] *ab adversa* vel *aversa.* Const.

p. 291. l. 16. *Ea*] *eaque.* Const.

p. 291. l. 26. *Musculus*] *nervus.* Galenus cap. 9. lib. III. si musculi capite puncto convulsio accidat, quae nullis remediis leniatur, idem faciendum tradit. *Const.*

p. 291. l. 32. *Vel exhausto*] Venae sectione. Const.

p. 292. l. 19. *Inhaerebit*] *inhaeret.* Const.

p. 292. l. 33. *Acia*] *Acia*, ῥάμμα, filum. Titinius, *Phrygio fui primò, beneque id opus scivi. Reliqui acus, aciasque hero atque herae nostrae.* Const.

p. 293. l. 4. *Transivit*] *transuit.* Const.

p. 293. l. 5. *Injectum vinculum*] *injecta fibula.* Const.

p. 293. l. 8. *Illam*] *ullam.* Const.

p. 293. l. 9. *Qua*] *quatenus*, Vetus. *Const.*

p. 293. l. 13. *Concreverit*] In pus ſcilicet: vel lege, *coiverit*. Conſt.

p. 293. l. 22. *Dum manet*,] *dum madet*. Conſt.

p. 293. l. 29. *Propoſui*] Cap. 20. h. l. init. *Conſt.*

p. 293. l. 30. *Barbarum*] Deſcribitur cap. 19. h. l. ſect. 1.

p. 293. l. 32. *Polybi*] Vide ibid. ſect. 2. *Conſt.*

p. 293. l. 33. *Alexandrinum*] Deſcribitur ibid. ſect. 17.

p. 294. l. 1. Ῥύπτουσαν] Vel ἐκρύπτουσαν, nempe σφραγίδα. Deſcribitur pag. 269. hoc titulo Paſtillus ad ulcera ſordida. *Conſt.*

p. 294. l. 12. *Propoſui.*] Pag. 264.

p. 294. l. 14. *Impoſitum*, *quo id juvetur*,] *impoſito*, *quo adjuvetur*. Conſt.

p. 294. l. 20. *Lintea*] *Linea* quidam legunt. *Conſt.*

p. 294. l. 32. *Cancro*] *gangraena*. Conſt.

p. 294. l. 33. *Circuire.*] Gallice *faire pluſieurs tours*. *Caſaub.* Vid. p. 533. l. 8.

p. 294. l. 34. *Inferioribus*] *inferior*. Conſt.

p. 295. l. 3. *Illo neminem*] *porrò neminem*. Conſt.

p. 295. l. 3. *Ut*] ὡς, i. ὅτι. *Conſt.*

p. 295. l. 4. *De quibus*] *ab iis*, *de quibus*. Conſt.

p. 296. l. 8. *Rigor*, *aut diſtentio*, *quae ex vulnere orta eſt*, *eam non*] *rigorem aut diſtentionem*, (*quae ex vulnere orta eſt*) *ea non*. Vide Hippocr. Aph. 57. lib. IV. & 26. lib. II. *Conſt.*

p. 296. l. 10. *Vomitus*] Vide Aph. 50. lib. VI. *Conſt.*

p. 296. l. 22. *Ex aqua frigida eſt*,] Hoc repugnat Aph. 20. lib. V. *Conſt.*

p. 296. l. 22. *ex aqua frigida*] Videtur ex hoc loco ſibi contradicere auctor, ſiquidem l. III. c. 6. dixit frigida inimica vulneri, uti etiam docet Hippocrates Aph. V. 20. Quin mox praecipit ipſe ſaniem aqua calida removendam, quoniam calor naturae prodeſt. Sed ſcitiſſime Celſus aquam frigidam commendat, quia ſanguinis timenda in vulneribus fluxio eſt, tranſtulitque hunc locum ex Hippocr. libr. de humid. uſu T. XI. 27. τὸ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κτεῖνον, πλὴν ὁπόσα αἱμοῤῥαγέειν ἐλπίς. Celſus pag. 293. *Levis plaga juvatur etiam*, *ſi ex aqua frigida expreſſa ſpongia imponitur*. Confirmat hoc experimentum, quod refert Doct. Caſpar. Bartholinus *Exercitatione* VII. *pag.* 129. Panarol. Pentec. V. Obſ. 27.

p. 296. l. 24. *Quinto jam die*] *quinto tamen die*. Cod. *Conſt.*

p. 297. l. 9. *Coloremque*] *caloremque*, Cod. *Conſt.*

p. 297. l. 13. *Maximèque si grande vulnus est, tetrapharmacum: si in articulis, digitis, locis chartilaginosis, rhypodes. Post id fomentum, si lata plaga non patet, imponi protinus emplastrum debet, & si latius*] *Post id fomentum si latè plaga non patet, imponi protinus emplastrum debet: maximèque si grande vulnus est, tetrapharmacum: si in articulis, digitis, locis chartilaginosis, rhypodes: at si latius* &c. *Const.*

p. 297. l. 23. *Visenda*] *dicenda.* Const.

p. 297. l. 24. *Praecisi nervi*] Nervi, tendines, membranae, ligamenta. *Const.*

p. 297. l. 27. *Ea transversa*] *et ea transversa.* Const.

p. 297. l. 32. *Magis quoque majores*] *magisque quo majores.* Const.

p. 298. l. 2. *Tumor durus diu permanet,*] Durus permanet ex reliquiis inflammationis immodicè resolutae, aut scyrrho aut grandiore cicatrice. *Const.*

p. 298. l. 6. *Major tamen*] Hoc vitium ἀγκύλη lib. V. cap. 18. sive ἀγκύλωσις, cui opponitur ὀρθόκωλον. *Const.*

p. 298. l. 12. *Si in inflammatione est,*] *si in eo inflammatio est.* Const.

p. 298. l. 32. *Vel enneapharmacum*] *vel tetrapharmacum, vel enneapharmacum.* Quod pag. 262. *Const.*

p. 299. l. 15. *Rosa,*] i. rosaceo. *Const.*

p. 299. l. 20. *Sed jam plenioribus.*] *sed etiam pleniores.* Const.

p. 299. l. 25. *Aut si plaga*] *at si plaga.* Const.

p. 299. l. 33. *Plus*] Carnis. *Const.*

p. 300. l. 19. *Cancer*] *gangraena.* Const.

p. 300. l. 23. *Decernitur*] *discernitur.* Const.

p. 300. l. 28. *Intenditur*] *extenditur.* Const.

p. 300. l. 31. *Interdum etiam nervi*] Est σφακελός. *Const.*

p. 301. l. 1. *Modò oritur*] Est νόμη καὶ φαγέδαινα. *Const.*

p. 301. l. 9. *Pustulis*] *pusulis.* Const.

p. 301. l. 28. *Incidendum est,*] *excidendum est. Concidendum est*, Cod. *Const.*

p. 301. l. 30. *Si varicula*] *si caruncula.* Const.

p. 301. l. 31. *Quae his*] *quae has* vel *hoc.* Const.

p. 302. l. 2. *Non vult,*] *nolit*, Cod. *Const.*

p. 302. l. 3. *Quod ex ladano*] Describitur pag. 265. *Const.*

p. 302. l. 10. *Cervices*] *cervicem.* Const.

p. 302. l. 15. *Pluviali*] *pluviatili.* Const.

p. 302. l. 16. *Cupresso*] Pro galbulis (sive globulis) pilulisque cupressi. *Const.*

p. 302. l. 17. *Lenticulam.*] *lenticula.* Const.

p. 302. l. 20. *Si per se refrigerantia*] Remedium hoc convenit, cùm nimia refrigeratione Erysipelas livet, & diaphoretica postulat. *Const.*

p. 302.

p. 302. l. 23. P. xx.] P. xxii. *. xxxii. *Conſt.*

p. 302. l. 25. *Solani folia*] Remedium hoc prodeſt, ubi immodica refrigeratione Eryſipelas ſcyrrhoſum effectum eſt. *Conſt.*

p. 302. l. 31. *Si magis putre eſt,*] Vide Hippocr. lib. VII. Aph. 20. *Conſt.*

p. 303. l. 4. Eas *ἐσχάρας Graeci vocant.*] Suidas: Ἐσχάραν φησὶ καλεῖσθαι λυκοῦργος καὶ ἀμμώνιος, τὴν μὴ ἔχουσαν ὕψος, ἀλλ᾽ ἐπὶ γῆς ἱδρυμένην, ἢ κοίλην, παρ᾽ ὃ καὶ τοὺς ἰατροὺς τὰ ἐν σώματι κοῖλα ἕλκη ἐσχάρας καλεῖν. *Caeſar.*

p. 303. l. 4. *Eas ἐσχάρας*] ἐσχαρωτικά. *Conſt.*

p. 303. l. 11. *Gangraenam*] Gangraenae curatio chirurgica pag. 485. lib. VII. cap. 27. *Conſt.*

p. 303. l. 23. *Intentione*] *extenſione.* Conſt.

p. 303. l. 25. *Concidere.*] Al. *excidere*, non muto. Sic in Cod. pag. praec. ut habet recepta lect. Hoc cap. ſect. 32. *Conſt.*

p. 303. l. 29. *Gravia quoque,*] Gravia hoc loco βαρῆ, i. χαλεπὰ, moleſta, quia malum irritant. Itaque quam leniſſimis (ſic enim legendum putant) utendum eſt. Reprimentia, id eſt, quae coercent, aut humoris affluxum aut putredinis vitium: quod quia aſtringendo (puta) id faciunt, ideo moleſta ſunt, malumque exacerbant. Alii aliter gravia de pondere, negantque lenia congruere. *Conſt.*

p. 304. l. 7. *Ideoque etiam corpus adſtringant,*] Alias *eidemque.* Caeſar.

p. 304. l. 12. *Sic tamen*] *ſed tamen.* Conſt.

p. 304. l. 16. *In eo vulnus,*] *in eo ulcus.* Conſt.

p. 304. l. 19. *Serpere his cancer*] *ſerpere is cancer.* Conſt.

p. 304. l. 21. *Corporis*] Lege *corpori.* Caſaub.

p. 304. l. 26. *Vulnerum*] *ulcerum.* Conſt.

p. 305. l. 1. *Supponere:*] *ſuperponere.* Conſt.

p. 305. l. 1. *Quale λιπαρὸν eſt.*] *Qualis λιπαρά* Intelligitur ἔμπλαστρος. Vide ſupra cap. 19. ſect. 25. *Conſt.*

p. 305. l. 15. *Fieri*] *velli.* Cod. *Conſt.*

p. 305. l. 22. *In filice eſt.*] *In filicis aſſula eſt,* Vide Plinium lib. XVIII. cap. 6. & lib. XXIV. cap. 11. *Conſt.*

p. 305. l. 22. *In filice*] Vera lectio: *in filicis haſtula.* De filice impacta corpori & arundine eadem habet *Marcellus de Medicam.* cap. xxxiv. & *Plinius* xxiv, xi. *Caſaub.*

p. 305. l. 28. *Priori rei Philocratis,*] Suprà cap. 19. Sect. 14. *Conſt.*

p. 305. l. 29. *Huic Hecataei*] Ibid. Sect. 16. *Conſt.*

p. 306. l. 11. *Unguenti*] *Glandis unguentariae.* Alii *ſuſini,* quo utitur Dioſcorides in cicatricibus. *Conſt.*

p. 307. l. 6. *Sequitur, ut de his* (vulneribus) *dicam, quae morſu fiunt, interdum hominis, interdum ſimiae, ſaepe ca-*

nis, nonnunquam ferarum, aut aliorum animalium, aut serpentium. Omnis autem ferae morsus habent quoddam virus.] Postrema verba cum in libris editis ab Nicolao, itemque a Manutiis & MS. Cod. ad hunc modum scripta sint: *Omnis autem fere morsus habet quoddam virus*, imo a Manutiis scriptum sit *fere*; miror, Almeloveenium hos potius non esse secutum, praesertim qui hic laudet Panaroli pentec. 2. Observationem 32. (legendum est 42.) quae est *de Mulieris morsu venenato*, cui addere ex Hildano (Cent. 1. Obs. 84. 85. & Cent. 4. Obs. 87.) alias potuisset idem ostendentes, morsum videlicet hominis aut esse virulentum, aut certe; ut Plinii (Natur. Hist. Lib. 28. Cap. 4.) verbis utar; *inter asperrimos* non injuria numerari; quae etiamsi non ita se haberent, neque Serenus Samonicus (De Medic. Praec. Cap. de Hominis ac simiae morsu.) qui respexisse ad hunc Celsi locum videtur, scripsisset:

Sive homo, seu similis turpissima bestia nobis
Vulnera dente dedit, virus simul intulit atrum;

Celsus tamen ipse per se istam sibi scripturam assereret. Cum enim post ea, de quibus agimus, verba, haec continuo subjecerit: *itaque si vehemens vulnus est, cucurbitula admovenda est;* haecque, ut tota reliqua prima sectio, de omnibus universe morsibus sint necessario accipienda; neque enim alioqui de hominis ac simiae morsibus, velut est pollicitus, in toto hoc capite verba faceret; necesse profecto est, ut non modo omnis ferae, sed etiam omnium animalium morsum fere virus quoddam inferre, posuerit, quod videlicet cucurbitula sit extrahendum. *Morg.*

p. 307. l. 14. *Diogesi*] *Diogenis*. Suprà cap. 19. sect. 20. *Const.*

p. 307. l. 16. *Viride Alexandrinum*] Ibid. sect. 17. *Const.*

p. 307. l. 20. *Manus*] Alii postponunt voci *digitis*. Const.

p. 308. l. 19. *Provisam*] *praevisam*. Const.

p. 308. l. 29. *Quod primo loco posui*] Suprà cap. 23. sect. 1. Const.

p. 308. l. 33. *Et si jam*] *at si jam*. Const.

p. 309. l. 1. *Curationes communes &c.*] Curationes hae Graecis Θηρελακὰ, Latinis, ut Tertulliano, *Scorpiaca*. Scal.

p. 309. l. 9. *Super vulnus*] *supra vulnus*. Const.

p. 309. l. 21. *Psylli*] Bochart. Hieroz. T. 2. l. 4. c. 19. p. 587.

p. 309. l. 21. *Psylli*] Miramur vulgo cum legimus, esse, qui venenatas bestias, & serpentes tuto tractent, & eorum venenum adimant. Desinet mirari, qui *Celsi* haec legerit.

Sed

Sed & *Dio* quoque *Psyllis* aliud nihil tribuit, quam τὸ ἐκμυζᾷν. Hodie similis gens vagatur per Italiam, quae a. D. Paulo originem generis stulte refert. *Casaub.* De Psyllis vide Turneb. Advers. xvi. 6. Ettmuller. ad Schroder. p. 184.

p. 309. l. 22. Quod Redius illustravit. *Morg.*

p. 309. l. 23. *Venatoria venena*] Utebantur herba Helenio, non tamen nostrate; alii dicunt Velenium, v. g. Apollinaris, quia veteri lingua Druidum Belen Apollinem significat. Hac herba tingebantur sagittae. Inde τοξικὸν etiam dicebatur. Et sagittae dicatae erant Apollini. Herod. Tertull. Auson. *Scal.*

p. 309. l. 24. *Quibus Galli praecipuè*] Hoc toxicum fiebat ex Limeo herba à Gallis dicta. Plinius lib. XXVII. cap. 11. *Const.*

p. 309. l. 33. *Illud*] *ille.* Const.

p. 310. l. 12. *Quae suprà comprehensa sunt.*] Cap. 19. h. l. *Const.*

p. 310. l. 14. *Ephesium,*] Describitur ibid. sect. 21. *Const.*

p. 310. l. 28. *Quod demonstrasse dicitur*] Vide similem historiam apud Plinium lib. XXIII. cap. 1.

p. 311. l. 3. *Spumet.*] *Spumare* hic est ζυμοῦσθαι, i. fermentari. Gal. de atra bile. *Const.*

p. 311. l. 17. *Herbae solaris*] σκορπιούρος, Heliotropi herba solaris *Const.*

p. 312. l. 1. *Potiones*] *portiones.* Const.

p. 312. l. 8. P. II. *.] * III. S. * I. *Const.*

p. 312. l. 18. *Manu redditur,*] *manu editur.* Const.

p. 312. l. 33. *Betonica*] *argem.* Const.

p. 312. l. 34. *Agrimonia,*] *bryonia*, Cod. *Const.*

p. 313. l. 1. *Personina,*] *personata.* Const.

p. 313. l. 7. *Cum incubant*] Bochart. Hieroz. Tom. II. l. 3. cap. XI. pag. 415.

p. 314. l. 9. *Vel ejus glandis*] Al. *vel juglandis.* Const.

p. 314. l. 9. *Juglandis*] *Juglandis* veteribus pro *juglandes.* Caeterum haec ad verbum desumta sunt ex Theriacis Nicandri. Sed in hoc fallitur, quia καρύην, quod in Nic. legitur, & ibi amygdalam significat, *juglandem* interpretatur. Alexiph. V. 108. Καί πεσύ γ' ἢ καρύης ἀπὸ δάκρυον, ἢ ἀπαλύμνου. *Et tu aut ab amygdala lachrymam, aut alaterni.* Scal.

p. 314. l. 12. *Si lac intus coiit*] Dioscorides de eo caput 26. Alexiph. sic inscribit, περὶ τοῦ ἐμπηγνυμένου γάλακτος, quae sic latine ex hoc Celsi loca reddes, *De lacte, quod intus coiit.* Scal.

p. 314.

p. 314. l. 17. *Inutiles*] i. e. *noxios*, quod JCtis diligenter notandum, cum mille apud eos loci hac interpretatione concilientur. Non ergo hic *ἀχρείους inutiles* appellat, sed *ἐπιβλαβεῖς*, i. e. *noxios*. Scal.

p. 314. l. 18. *Aut epota*,] *aut potanda*. Const.

p. 314. l. 18. *Epota*] *e posca* videtur reponendum. *Scal.*

p. 314. l. 29. *Linguae caninae*,] *cynoglossi*. Const.

p. 315. l. 8. *Quaelibet λιπαρὰ*.] Suprà cap. 19, 25. *Const.*

p. 315. l. 13. *Farina cum ruta*,] *ordei farina cum ruta*. Const.

p. 316. l. 15. *Deinde vulnus*] *deinde ulcus*. Const.

p. 316. l. 20. *Implentibus*] *τοῖς σαρκωτικοῖς*. *Const.*

p. 316. l. 26. *Resolvit.*] *resolvet*. Const.

p. 316. l. 28. *Excedat*,] *excidat*. Const.

p. 316. l. 32. *A vino est*] *vinoque*. Const.

p. 317. l. 2. *Καρκίνωμα*] Καρκίνος i. *cancer*, & *καρκίνωμα* à Graecis promiscuè usurpantur, nisi quod potius in oculis *καρκίνωμα* dicunt: *καρκίνον* tamen de his partibus etiam protulit Aëtius. *Const.*

p. 317. l. 3. *Agitatum*] *exagitatum* i. irritatum. *Const.*

p. 317. l. 6. *In jecore*] *è jecore*. Const.

p. 317. l. 8. *Aequalis tumet*,] *& inaequalis tumet*. Const.

p. 317. l. 13. *Tactusque*] *tactuque*. Const.

p. 317. l. 21. *Neque tutò fertur.*] *neque tutò aufertur*. Const.

p. 317. l. 28. *κακόηθες*] *Quod καρκίνωμα à Graecis nominatur, & sine ulcere est: deinde ex eo id quod κακόηθες. Deinde ulcus ex eo thaemium. Tolli nihil nisi καρκίνωμα potest*. Const.

p. 317. l. 31. *Tolli nihil*, *&c.*] Sic verba haec distinguenda sunt: *Tolli nihil, nisi κακόηθες potest: reliqua curationibus irritantur; & quo major vis adhibita est, eo magis. Quidam usi sunt medicamentis adurentibus.* Distinctionem hanc comprobant, quae continuo sequuntur: *Quidam ferro adusserunt: quidam scalpello exciderunt. Neque ulli unquam medicina profuit: sed adusta protinus concitata sunt, & increverunt, donec occiderent:* & reliqua, quae eo nimirum omnia pertinent, ut ostendant: Vitia ista curationibus, sicuti positum est, praesertim vehementioribus adhibitis, exasperari. Res ut perspicua, ut facilis sit, vides; tamen ex omnibus, quos ad hunc diem hujus distinctionis confirmandae gratia consului, libris, vix unum, Roberti videlicet Constantini invenire potui, in quo ad eundem fere modum distincta sint verba. *Morg.*

p. 318.

p. 318. l. 2. *Proficit.*] *profecit.* Cod. *profuit.* Conſt.

p. 318. l. 12. *Cacoethes*,] *carcinoma.* Conſt.

p. 318. l. 13. *A carcinomate*,] *a cacoethe.* Conſt.

p. 318. l. 21. *Carcinoma*] *cacoethes.* Conſt.

p. 318. l. 25. *Ῥυπῶδες emplaſtrum*] Deſcribitur ſuprà cap. 19, 15. *Conſt.*

p. 318. l. 27. *Teſta, ex qua*] *teſta, in qua.* Conſt.

p. 318. l. 34. *Debebamus.*] *debemus.* Conſt.

p. 319. l. 2. *Θηρίωμα*] Νόμη quibuſdam. Galeno comment. 11. in lib. VI. Epid. θηρίωμα propriè pulmonis ulcus eſt. *Conſt.*

p. 319. l. 11. *Ad id quoque*] *At id quoque.* Conſt.

p. 319. l. 16. *Coeno*] *cavo* Al. *ovo.* Cod. *Conſt.*

p. 319. l. 16. *Caeno ſimile*] Conſtans haec fere lectio eſt. Ronſſeus in marg. habet *ovo* vel *cavo.* Ego hactenus, quamvis locum ſanum non putem, nihil muto. Vir quidam doctus margini editionis Caeſarianae hanc tranſpoſitionem inſcripſit. *Id ulcus inaequale eſt, ineſtque multus humor glutinoſus, caeno ſimilis, odor*, &c.

p. 319. l. 23. *Neceſſaria. Ac primum à victus ratione ordinandus eſt*,] *neceſſaria: ac primum à victus ratione ordinandum eſt.* Conſt.

p. 319. l. 27. *Poſt inflammationem*] *poſt ſedatam inflammationem.* Conſt.

p. 319. l. 31. *In coena*] *in coena vero*, Cod. *Conſt.*

p. 320. l. 9. *Averſo ſpecillo*] τῷ τῆς μήλης κυαθίσκῳ, Galen. ἢ πυρῆνι. *Conſt.*

p. 320. l. 23. *De ſacro igne*,] Ἕρπης, cujus ſpecies, quae medium hominem ambit, Zona vocatur, Graecèque ζωστήρ. Vide Scribonium Largum cap. 62. *Conſt.*

p. 320. l. 23. *De ſacro igne*] Notat Anut. Foeſius p. 30. Celſum Herpetem depaſcentem, ἐσθιόμενον Graeci dicunt, ſub ignis ſacri altera ſpecie comprehendere. *Scal.*

p. 320. l. 25. *Alterum eſt ſubrubicundum*,] Ἕρπης κεγχρίας καὶ φλυκταινώδης cum Eryſipelate. *Conſt.*

p. 320. l. 29. *Perexiguae*] Millio ſimiles. *Conſt.*

p. 321. l. 3. *Alterum autem eſt*] Eryſipelas cum phagedaena. *Conſt.*

p. 321. l. 18. *Fortuitum eſt*,] *fortiſſimum eſt.* Conſt.

p. 321. l. 19. *Cujus quò craſſius*] *cujus pus quo craſſius.* Supra cap. 26. p. 289. *Conſt.*

p. 321. l. 21. *Infra os ulcerum laedi*,] *infra os ulcerum caedi.* Conſt.

p. 322. l. 8. *In altero*] *in ſecundo.* Conſt.

p. 322.

p. 322. l. 10. *Hierae*,] *Hecataei*, quod describitur pag. 264. Alii legunt, *vel Hiera*, *vel emplastrum tetrapharmacum*. Const.

p. 322. l. 19. *Chironium*] Χειρώνιον ἕλκος, quidam ita dictum putant, quod *Chirone* Medico indigeat. Idem & τηλέφιον dicitur à *Telepho*, qui huic vitio obnoxius fuit. *Caesar.*

p. 322. l. 19. *Chironium autem ulcus*] χειρώνιον ἕλκος. *Const.*

p. 322. l. 20. *Oras duas*,] *oras duras*. Const.

p. 322. l. 22. *Tenuis. Odor malus neque in ulcere, neque in ejus tumore est. Nulla inflammatio, dolor*] Leg. ex MS. *tenuis, odor malus. Neque in ulcere, neque in ejus tumore ulla est inflammatio. Dolor*. Const.

p. 323. l. 5. *Fiunt etiam ex frigore hiberno ulcera, maximè in pueris, & praecipue pedibus digitisque eorum, nonnunquam etiam in manibus.*] Hoc genus ulceris Graecis χίμετλον dicitur. Hesychius χίμετλον, inquit, τὸ ἐν χειμῶνι γενόμενον ἕλκος ὑπὸ ψύχους. Latinis autem *Pernio* dicitur. *Caesar.*

p. 323. l. 5. *Fiunt etiam ex frigore hyberno ulcera*,] Χείμετλον hoc genus ulceris dicitur à Graecis, à Latinis *pernio*. Const.

p. 323. l. 21. *Cum vino adjecto:*] Oblitera *cum*. Const.

p. 323. l. 26. *Struma*] Χοιράς. *Const.*

p. 324. l. 4. *Meges*] Ejus meminit Galenus Method. lib. VI. cap. 7. *Const.*

p. 324. l. 7. *Donec ea*] *donec eae*, vel intellige *concreta*. Const.

p. 324. l. 13. *Ulcus conterant*] *ulcus curant*. Const.

p. 324. l. 17. *Quorundam rusticorum*] Lib. VI. cap. 9. pag. 383. *Const.*

p. 324. l. 19. *Anguem*] Aëtius *viperam*. Const.

p. 324. l. 19. *Edit*] *edat*. Const.

p. 324. l. 22. *Furunculus*] Δοθιήν. *Const.*

p. 325. l. 1. *Emplastrum*] Δοθιήνη, vel δοθιηνικὸν ἔμπλαστρον apud Aeginetam lib. VII. & IV. cap. 23. *Const.*

p. 325. l. 14. *Ubi evulsum est pus, eodem modo adparet ventriculus, quod in furunculo non invenitur.*] Legend. *Ubi divulsum est, pus eodem modo adparet: ventriculus, qui in furunculo, non invenitur:* Sic. Cod. Alii *divisum*. Vide etiam suprà de furunculo. *Const.*

p 325. l. 24. Φύγεθλον] *panus* vel *panis*. Const.

p. 325.

p. 325. l. 31. *Panem*] *panum*. Conſt.

p. 325. l. 31. *Panum*] *Panus* eſt, quod Graeci dicunt πολύπην, i. e. *glomum vel glomus lanae* (utrumque enim dicitur) inde *panicula*, quo idem ſignificat, aut, ut Juvenalis, *fuſum ſtamine praegnantem*. Graecum enim eſt πῆνος. & Dorice πᾶνος. Unde diminutivum extat πήνιον. A figura igitur glomeris vel glomi ille tumor *Panus* vocatus eſt. Graeci φύγεθλον vocant: Ita enim ſemper Plinius ex Dioſcoride vertit. *Scal.*

p. 326. l. 3. *Latius vitium*] ἀπόστημα. *Conſt.*

p. 326. l. 4. *Ad ſuppurationem ſpectans.*] Deeſt *totum*. Conſt.

p. 326. l. 12. *Innocenter indoleſcit*,] *nocenter adoleſcit*. Conſt.

p. 326. l. 12. *Exprimit*] *imprimit*. Conſt.

p. 326. l. 15. *Pus movetur*] Fit ſuppuratio. *Conſt.*

p. 326. l. 18. *Quamvis*] Deeſt *quod*. Conſt.

p. 326. l. 18. *Non rubet*,] Dele *non*. Conſt.

p. 326. l. 18. *Tamen aliter*] *tamen in album*. Conſt.

p. 326. l. 22. *Sed ſi locus mollis eſt*,] Ut in principio fluxionis. Itaque repellendus materiae affluxus per ἀποκρουστικά. *Conſt.*

p. 326. l. 29. *Aut cucumeris*] Deeſt *ſylveſtris*. Conſt.

p. 327. l. 1. *Prioribus ſingulis*] Sic Vetus. Conſt.

p. 327. l. 6. *Ex qua cocta*] Alias *& aqua*. Caeſar.

p. 327. l. 6. *Ex qua cocta rectè miſcetur.*] *Ex aqua cocta, cui & olerum aliquid rectè miſcetur*. Conſt.

p. 327. l. 11. *Tantummodò*] *tantùm modo*. Conſt.

p. 327. l. 12. *In quo magis*] *in quo major*. Conſt.

p. 327. l. 14. *Durities. Et ſi major abſceſſus eſt, horror*] *durities, & ſi major abſceſſus eſt, horror*. Conſt.

p. 327. l. 17. *Si pro his quae alibi cutis oſtendit*,] Leg. *ſi pro his, quas alibi* (ut ſuprà lin. 13.) *ſatis oſtendi*. Alii nihil reponunt, quàm pro alibi, *alioqui*. Conſt.

p. 327. l. 18. *Ubi iſta*] *ubi iſtae*. Conſt.

p. 327. l. 25. *Si una plaga*] Codex, *ſi ima plaga*. Conſt.

p. 327. l. 30. *Niſi plaga eſt*,] *niſi magna plaga eſt*. Conſt.

p. 327. l. 31. *Vel ſuper*] *mel ſuper*, Cod. *Conſt.*

p. 328. l. 9. *In vulneribus*] *in* vacat. *Conſt.*

p. 328. l. 13. *Fiſtulae*] σύριγγες. Fiſtularum univerſalis tractatio lib. VII. cap. 4. *Conſt.*

p. 328. l. 20. *Rectè*] *rectà*. Conſt.

p. 328. l. 22. *Ab uno ore intus orſae, quae tres fiunt*] *ab*

uno

uno ore orsae, quae intus tres fiunt. Const.

p. 328. l. 31. *Simplici recenti intra*] *simplici recta intra.* Const.

p. 329. l. 5. *Thoracem penetravit.*] *Thoracemque penetravit, malum.* Const.

p. 329. l. 15. *Si verò os in vicino est, id quod disci potest, si jam neque eò fistula penetravit, quatenus nocuerit.*] *Si jam in osse vitium est, nec ne, id quoque disci potest: & si jam eò fistula penetravit, quatenus nocuerit.* Const.

p. 329. l. 22. *Labitur, sed aequali*] Vel *labitur sede quali.* Conjectura est, quia sedem postea in eo significatu sumit. *Scal.*

p. 329. l. 22. *Labitur, sed aequali*] *labitur sede, qua.* Const.

p. 329. l. 25. *Ubi subhaesit,*] *ubi subsit.*

p. 329. l. 27. *Ex renixu potest*] *ex renixu sciri potest.* Const.

p. 330. l. 5. *Leve,*] *laeve.* Const.

p. 330. l. 7. *Ex nervo*] Quidam legunt *ex osse.* Const.

p. 330. l. 11. *Pus ferri, quod jam desierat, incipit*] Elegans Phrasis non intellecta ab eo, qui locum corrupit. V. C. *fieri, quod jam desierat alterum incipit.* Scal.

p. 330. l. 12. *Incipit*] In MS. *alterum incipit.* Const.

p. 330. l. 16. *Et recens*] *& recta.* Const.

p. 330. l. 23. *Ex metallicis*] *vel ex metallicis.* Const.

p. 330. l. 24. *Collyrium*] Vide Aëtium de collyrio fistularum solido lib. XIV. *Const.*

p. 330. l. 26. *Est, altera antecedente*] *Est, alteram antecedente.* Const.

p. 331. l. 4. *Callus*] Callus vocatur σκίῤῥος ex veteri vulnere, non τύλος, qui ex labore. Unde χεῖρες τετυλωμέναι. *Scal.*

p. 331. l. 11. *Gallae* P. *.] *Gallae* P. I. *. *Const.*

p. 331. l. 19. P. 11. *.] P. 12. *. *Const.*

p. 331. l. 21. *Eoque infuso ex aerugine*] *ex eoque infuso aeruginem.* Const.

p. 331. l. 25. *Medicamentis prodere,*] *Medicamentis perdere.* Const.

p. 331. l. 28. *Eò*] Supple *medicam.* vel *eis.* Const.

p. 331. l. 33. *Collyrium utrinque demitti.*] Alii *collyrium utique demitti.* Const.

p. 332. l. 2. *Collyrio*] *Collyrium* non tantum pro *ocular io medicamento* sumendum, sed pro *omni muscilagine* vel *re simili*, puta pro *panatella* aut offis nostratibus: pro Pan pour-

ry

ry des Savoyar. Apud Plautum *jus collyricum* est id, où il y a mascher. *Scal.*

p. 332. l. 11. *Inditum est.*] *additum est.* Const.

p. 332. l. 15. *Resolverit*,] Fascias. *Const.*

p. 332. l. 16. *Oricularium*] *auricularium* potius i. ὠτεγχύτην, ὠτικὸν κλυστῆρα. *Const.*

p. 332. l. 21. *Ea tunica, quae inter foramen, & integram carnem est*,] Prior lectio in excusis exemplaribus *ferrumen* habebat, at mihi *foramen* legendum videtur. *Caesar.*

p. 332. l. 22. *Victa medicamentis*] In manuscr. *victa tot medicamentis*. Const.

p. 333. l. 2. *Et à favi*] Dele *&*. Const.

p. 333. l. 3. Μελικηρία] Κηρίον Aeginetae cap. 77. lib. VI. De meliceride abscessu frigido Celsus lib. VII. cap. 6. *Const.*

p. 333. l. 12. *Scapulis*] *capillis*. Vide Aëtium lib. VIII. cap. 15. *Const.*

p. 333. l. 13. *Est minus super corpus*] *est minus, super caput.* Const.

p. 333. l. 14. *Subpallidum*,] *subalbidum*. Meliùs, *subviride*, *subpallidum* i. ὑπόχλωρον. *Const.*

p. 333. l. 30. *Farina ex mulso*] *farina ervi ex mulso*. Const.

p. 334. l. 7. *Acrochordone*,] Verruca pensilis ἀκροχορδών. *Const.*

p. 334. l. 9. *Verrucis similia*,] Immò verrucae sunt. *Const.*

p. 334. l. 13. *Coloris ejusdem*,] *coloris cum cute ejusdem.* Const.

p. 334. l. 14. *Ad cutem latius*,] *infrà ad cutem tenue, suprà latius.* Sic in MS. *Const.*

p. 334. l. 21. *Thymion*] In meo exemplari *Acrothymion*. Alii θύμον vocant. Aliudque est *Thymion* pessimum cancri genus descriptum pag. 317. *Const.*

p. 334. l. 22. *Ad cutem tenue, suprà latius*,] *ad cutem latius, suprà tenue.* Const.

p. 334. l. 28. *Circa*] *citra.* Const.

p. 335. l. 2. *Exigunt*] *adigunt.* Const.

p. 335. l. 2. *Exigunt*] Editio 1407. Aldina 1528. hanc servant lectionem, alii tamen è codicibus malunt *adigunt*, alii *ambiunt*, minus, ut puto, recte, neque enim *radices exigere*, aut *adigere*, aut *ambire*, apud antiquos legitur, quapropter substituo vel *agunt*, vel *exserunt*. Ita enim Columella l. 11. c. 10. de napis *quia non in ventrem latescunt*,

sed tenuem radicem deorsum agunt, & v. 6. *ac ne radices altius agunt*, alibi *exserere radicem* dixit.

p. 335. l. 3. *Super autem*] *suprà autem*. Const.

p. 335. l. 8. *Clavus*] Ἧλ☉. *Const.*

p. 335. l. 14. *Sive & Thymium*] *sic & Thymium*. Const.

p. 335. l. 15 *Minora*] *majora*. Const.

p. 335. l. 23. *Myrmecia latissimis radicibus inhaerent*,] *Myrmecium* Celsus hoc loco neutro genere usurpat, contra aliorum auctorum tam Latinorum, quàm Graecorum consuetudinem, ut à quibus feminino genere *Myrmecia* fertur. *Caesar.*

p. 336. l. 7. *Pustulae*] ἐξανθήματα *Const.*

p. 336. l. 9. *Aspredo*] *aspritudo* in meo Cod. *Const.*

p. 336. l. 11. *Ex sudore*] ὑδρῶα Hippocrati. *Const.*

p. 336. l. 11. Ἐξανθήματα] Hic annotandum à quibusdam legi ἐκζέματα, quia infrà de papulis tractat, quae Graecis ἐξανθήματα, vel ἐκθύματα. Pustulas verò ardentes etiam ἀνθράσματα nominant. *Const.*

p. 336. l. 13. *Exedunt.*] *excedunt*. Const.

p. 336. l. 19. Ἑλκώδεις] φλύκταιναι, vel φλυκτίδες, vel φλυζάκια, φλύσεις. *Const.*

p. 336. l. 21. Φλυζάκιον] Galenus Commentario IV. in Hippocrat. de Vict. Ration. in morb. acut. ait Φλυζάκιον significare φλυκταίνην, unum idemque esse pustularum genus, Celsus tamen distinguere in duo genera videtur.

p. 336. l. 25. *Ulcuscula*] Ἑλκύδρια, ψύδρακες, ψυδράκια, quae Aegineta inter proprios capitis affectus enumerat. *Const.*

p. 336. l. 28. *Aut dolore*] *ac dolore*. Const.

p. 336. l. 32. Ἐπινυκτίς] Pustula livens ac noctibus inquietans. Plin. lib. XX. cap. 6. *Const.*

p. 337. l. 19. *Aut si majus*] *aut si malum majus* in Cod. MS. *Const.*

p. 337. l. 21. *Summa pellicula*] Epidermide. *Const.*

p. 338. l. 2. *Durior cutis*] *tumor durior*. Alii *durities cutis*. Const.

p. 338. l. 11. Ἀγρίαν] λέπρα. *Const.*

p. 338. l. 30. *Idque omnem pituitam ubique sustinet.*] Reprimit, compescit. *Const.*

p. 338. l. 33. *Proposui*] In Libris de Agricultura. *Const.*

p. 338. l. 33. *Sicut in pecoribus proposui*] i. e. *in libris Agriculturae*, qui perierunt. *Scal.*

P

p. 338. l. 33. *Sicut de pecoribus propoſui*] Nullus dubito, quin Auctor indigitet libros ſuos de *Re Ruſtica*, quorum passim meminit Columella. An ad eos referri poſſit, quod dicit lib. IV. c. 7. *Attamen ſine his ruſticos noſtros epota ex aqua trixago ſatis adjuvare dicitur*, judicent docti.

p. 339. l. 1. *Impetiginis*] Impetigo quidem λειχὴν Graecis, ſed hic eſt potius λέπρα. *Conſt.*

p. 339. l. 5. *Roditur*] *erodit.* Conſt.

p. 339. l. 5. *Diſtat autem ab ea*,] Serpigo. *Conſt.*

p. 339. l. 11. *Alterum genus*] Hoc genus in morbo Gallico frequens. *Conſt.*

p. 339. l. 16. *Nonnunquam prior*] *priore.* Conſt.

p. 339. l. 22. *Et tardè eminus ſerpit. In temporibus*,] *& tardè, & minus ſerpit: neque in certis temporibus.* Conſt.

p. 339. l. 24. *Nigrae*] Arabum *malum mortuum.* Conſt.

p. 339. l. 25. *Quartum genus*] Vulgò vocant *le mal Sainct Main.* Conſt.

p. 340. l. 3. *Sub auctore Protarcho retuli.*] Pag. 338. *Conſt.*

p. 340. l. 3. *Sub auctore Protarcho*] Ita infra 402, 17. *ſub auctore Dionyſio.* Caſaub.

p. 340. l. 7. *De Papulis.*] Vulgò *dartres*, δέρτρον ἀπὸ τοῦ δέρω. Lege adnot. cap. de puſtulis. *Conſt.*

p. 340. l. 11. *Pauxillo levius*] *paulo laevius.* Conſt.

p. 340. l. 14. *Altera*] Papula fera, vulgò *la male dartre* vel *feu ſauvage.* Rubentes papulae, boae dicuntur a Plinio 1. vulgo *la rougeolle.* Conſt.

p. 340. l. 27. *Vitii*] *vitium.* Cod. *Conſt.*

p. 340. l. 28. *Rubri*] *ruffi*, ut apud Plin. lib. XXXI. cap. 10. *Conſt.*

p. 340. l. 32. *Lolii ſemis*] *lolii ſext.* III. *Conſt.*

p. 340. l. 32. *Crudae unum*] *crudae ſext.* Conſt.

p. 341. l. 4. *Foeda*] Δυσχερής. *Caſaub.*

p. 341. l. 6. Ἄλφος] Vulgò *mor ſeu.* Arab. *morphea.* Conſt.

p. 341. l. 12. Λεύκη] *Albaras* Avicennae, & *lepra* Halyabb. *Conſt.*

p. 342. l. 5. *Quidem*] *quidam.* Conſt.

p. 342. l. 7. P. II.] P. *p.* 2. *Conſt.*

p. 342. l. 7. P. IIII. *. *myrrhae aridae contritae acetabulum*] P. *p.* 22. *aluminis ſciſſilis* P. * 3. *nitri* P. * IIII. *myrti radice contrita acetab.* Conſt.

p. 342. l. 12. *Cum ſimul contrita ſunt alcyonium, thus, hordeum, faba ſine oleo, in balneo ante ſudorem inſperguntur;*

tum] *eum simul contrita alcyonium, thus, hordeum, fabae, sine oleo in balneo insperguntur, ac tum.* Const.

p. 342. l. 26. *Adjicit enim*] *adjicit etiam.* Const.

p. 343. l. 4. *Porrigo*] Πιτυρίασις, *Const.*

p. 343. l. 6. *Acutae*] *a cute.* Const.

p. 343. l. 22. *Si id*] *si is.* Const.

p. 343. l. 24. *Dein id super adjuvandum*] *dein insuper adjuvandum.* Alii *adlinendum.* Const.

p. 343. l. 30. *Cum eo*] Sic saepe loqui amat. *Casaub.*

p. 344. l. 4. Σύκωσις] *ficus, marisca.* Const.

p. 344. l. 8. *Ulcus durum*] Bochart. Hieroz. part. II. l. 6. cap. 6. pag. 827.

p. 344. l 17. *Coactum,*] *coctum.* Const.

p. 345. l. 24. *Varos, & lenticulas, & ephelidas.*] Ἴονθοι, *vari.* Φακοὶ, *lenticulae.* Ἐφηλίδες, *maculae quaedam colorum omnium,* ut Auctor vertit lib. II. cap. 8. Ἐφηλὶς vulgò *hale* ab ἅλιος Doricè pro ἥλιος, quia fit ab ardore solis. *Const.*

p. 346. l. 18. *Myrobalani, crocomagmatis*] Alii legunt, *myrobalani magmatis*, id est, retrimentorum expressae glandis unguentariae. *Const.*

p. 347. l. 3. *Nam simul*] *nam si simul.* Const.

p. 347. l. 17. *Hae*] *eae.* Const.

p. 347. l. 30. *Tumore infinito*] *tumore finito.* Const.

p. 347. l. 32. *Calida,*] *candida* Vet. Alii pro *num* legunt *non*, ineptè. *Const.*

p. 348. l. 3. *Votumque est*] Eleganter hoc positum pro eo, quod Graeci dicebant ἀγαπητὸν ἂν εἴη. *Casaub.*

p. 348. l. 6. *Si de*] *si ex.* Const.

p. 348. l. 12. *Hippocrates*] Lib. VI. Aphor. 31. ubi & πυρίη i. fomentum, quod Celsus omisit. *Const.*

p. 350. l. 12 *Lana mollis bene carpta*] Cum *lanam carpere* dicatur de muliere *nente* ξαινούσῃ, non videtur haec interpretatio huic Celsi loco convenire, qui de *lana* potius *carminata* est intelligendus. Equidem Latine dicimus, *lanam carpere*; sed an *carptam lanam* itidem dixerint Veteres, accuratiori indagatione indiget. *Casaub.*

p. 350. l. 23. *Ab ipso commodè*] *ab aegro commodè.* Const.

p. 350. l. 27. Ἀνώδυνα] Alii ναρκωτικά. *Const.*

p. 351. l. 9. *Ergo nobilissima*] *ego nobilium* scilicet auctorum *collyria.* Sic in Codice. *Const.*

p. 351. l. 20. *Praestare, ut*] *praestat, ut.* Const.

p.

p. 351. l. 24. *Tenerescat*] *inarescat*. Const.

p. 351. l. 32. *Squamae aeris quod*] *squamae ferri*, aut *chalybis* potius. *Const.*

p. 351. l. 32. P. I. *.] P. * II. *Const.*

p. 352. l. 5. *Liquidum in*] Haec verba non sunt in antiquo exemplari: & *miscueris* legitur, & *servetur*. Const.

p. 352. l. 5. *Pyxidicula*] *pyxidula*. Cod. *Const.*

p. 352. l. 8. *Nucleorum palmarum combustorum* P. x. *.] *nucleos palmarum combustos num.* xxx. *Const.*

p. 352. l. 14. P. *. *papaveris*] P. II. *papaveris*. Const.

p. 352. l. 17. *Gummi* P. VIII.] *gummi* P. XVIII. *Const.*

p. 352. l. 18. *Stibis*] *stibii*. Const.

p. 352. l. 26. P. IIII. *. *spumae elotae* P. VIII.] P. VIII. *argenti spumae elotae* P. XIIII. *Const.*

p. 352. l. 28. *Trygodes*] Ab acacia feculentum. Describit Galenus lib. II. τῶν κατὰ τόπους, & Aegineta lib. VII. cap. 17.

p. 353. l. 5. *Et stibis*,] *& stibii*. Const.

p. 353. l. 8. *Leniri medicamentum*] *leniri medicamento*, Cod. *Const.*

p. 353. l. 21. *Frigore afflatuve*] *frigore*, *à flatuve*. Const.

p. 354. l. 9. *Haec enim ut in recentibus*] Lege Galenum in VI. lib. Aphor. 31. *Const.*

p. 354. l. 14. *Secunda*] Apta & idonea praesidia. *Const.*

p. 354. l. 22. *Necessario*] *necessarius* in Cod. *Const.*

p. 355. l. 2. Πρόπτωσιν] Aegineta verò ἐκπιεσμόν. *Const.*

p. 355. l. 8. *Quod ex duobus*] *quod duobus*. i. primum: quod nobile esse dixit. Tria enim descripsit p. 351. l. 27. *Const.*

p. 355. l. 15. *Foliorum*] *florum*: vel *foliorum* de floribus intellige. *Const.*

p. 355. l. 34. *Inarescat*] *indurescat* in Cod. *Const.*

p. 356. l. 8. *Ac si induruit*] *at si inaruit* (vel *induruit*) *& sic emortuus est*, *nec in pus vertatur* (Alii *ne in pus*) *quatenus foede prominebit*, *exscindendus erit*. Const.

p. 356. l. 12. *Tantundem*] *tandem*. Const.

p. 356. l. 16. *Fixus*] *fissus*. Const.

p. 356. l. 23. *Cibus minuendus, ac potui dandum*,] Aliàs *lac*. Caesar.

p. 357. l. 12. *Philetis*] Φιλαληθοῦς. *Const.*

p. 357. l. 13. *Philetis*] *philalethos*. Const.

p. 357. l. 17. *Stibis*] *stibii*. Const.

p. 357. l. 23. Διὰ βαλάνου] διὰ λιβάνου. *Const.*

p. 357. l. 28. *Diabalanu*] διὰ λιβάνου. *Const.*

p. 357. l. 30. *Stibis*] *ſtibii*. Conſt.
p. 358. l. 16. *Qui*] *quo* vel *quum*. Conſt.
p. 358. l. 17. Φθειρίασιν] Pedicularem morbum. *Conſt.*
p. 358. l. 34. *Ne acriorem pituitam concitent.*] Aliàs, *ne acriores pituitae concitentur*. Caeſar.
p. 358. l. 34. *Ne acriorem pituitam concitent.*] *Ne quid acrioris pituitae concitent* in MS. Codice. *Conſt.*
p. 359. l. 11. *De diacerato.*] Διὰ κέρατος. *Conſt.*
p. 359. l. 12. *Oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur.*] Alias *curantur*. Caeſar.
p. 359. l. 17. *Tenuis pituitae curſus*] Ἐπιφορὰ ſimpliciter. Galenus ἐπιφορὰ ῥεύματος λεπτοῦ. *Conſt.*
p. 359. l. 22. *Stibis*] *ſtibii*. Conſt.
p. 360. l. 2. *Thuris* P. XII. *.] 4. *drach.* Galen. lib. IV. τῶν κατὰ τόπους. *Conſt.*
p. 361. l. 31. *Smilion*] Σμίλιον etiam (ſcalpelli nomine) medicamenti acris genus ad rumpenda apoſtemata apud Aeginetam lib. IV. cap. 18. & lib. VII. cap. 17. *Conſt.*
p. 361. l. 5. *Quod Phynoma adpellabat*] Alias *pyrron* vel *phynona*, alias etiam *pyrrona*. Caeſar.
p. 361. l. 5. *Phynona*] Aliàs *Pyrron* vel *Pyrrona*. Conſt.
p. 361. l. 9. *Sed ante linitum*] Vel *litum*. Caeſar.
p. 361. l. 10. *Ungendum*] *fingendum*. Conſt.
p. 361. l. 13. *Eodem*] *in eodem*. Conſt.
p. 361. l. 14. P. II. *.] Aliàs XV. *Conſt.*
p. 361. l. 14. *Piperis*] P. *. . . . *Conſt.*
p. 361. l. 15. P. III. *.] P. *. II. *Conſt.*
p. 361. l. 22. P. *.] P. *. I. *Conſt.*
p. 361. l. 22. *Minii*] *miſy*. Sic Cod. Lego *miſyos*. Conſt.
p. 361. l. 26. *Odoribus* P. IIII. *.] *oleribus*, i. braſſicae. *Conſt.*
p. 361. l. 27. XV.] V. *Conſt.*
p. 361. l. 34. *Quod Philetis vocatur*] Alias, *Philalethis*. Caeſar.
p. 361. l. 34. *Philetis*] Aliàs, *Philaletis*, φιλαληθοῦς. Conſt.
p. 362. l. 7. P. I. 3. *.] P. I. 2. *Conſt.*
p. 362. l. 8. *Albi* P. *.] *albi* P. V. *Conſt.*
p. 362. l. 14. *Stibis*] *ſtibii*. Conſt.
p. 362. l. 24. *Lachrymae* P. II. *.] *Lachrymae* P. *. II. C. *Conſt.*
p. 362. l. 26. *Cumini*] *Gummi* Conſt.

p.

p. 363. l. 5. *Singulorum* P. LII. *.] Aliàs *singulorum*, XXXI. *Const.*

p. 363. l. 8. P. XIII. *.] P. *. IIII. *Const.*

p. 363. l. 11. *Genus inflammationis*,] Hoc κοιλιδιῶν vocant Graeci, estque Ruffo τῶν κοίλων οἴδημα. *Const.*

p. 363. l. 15. *Gargarizari*] *gargarizare*. Const.

p. 363. l. 23. *Hanc autem inflammatio*] Quidam legunt *inflatio*, ut sit Aëtii ἐμφύσημα. *Const.*

p. 364. l. 9. *Ad medicamentum*] *at medicamentum*. Const.

p. 364. l. 10. P. I. *] P. * --. *Const.*

p. 364. l. 11. P. *] P. * -- --. *Const.*

p. 364. l. 13. *Stibis*] *stibii*. Const.

p. 364. l. 16. *Exceptis his quae lenibus nutriuntur.*] Alias, *curantur*. Caesar.

p. 364. l. 18. *Hieracis*] Ἱεράκιον Galen. lib. IV. τῶν κατὰ τόπους. *Const.*

p. 364. l. 22. *Canopite*] *Canopitae*, ut superiori pag. 362. *Const.*

p. 364. l. 32. *Quodam gravescunt, & noctu praegravi pituita inarescunt: quantoque*] Leg. *quodam ferè levi, & prurigine gravescunt, & palpebrae citra duritiem ullam noctu praegravi pituita inhaerescunt*, ex Cod. MS. Vide etiam Aëtium. *Const.*

p. 365. l. 2. *Minor*] *major*. Const.

p. 365. l. 11. *Tum deinde caput atque os diutius perfricare.*] Alias, *defricare*. Caesar.

p. 365. l. 15. P. I. *] P. * --. *Const.*

p. 365. l. 23. *Scabri oculi*] ψωροφθαλμία. *Const.*

p. 365. l. 25. *Rhinion*] ῥίνιον & ῥίνημα apud Galen. IV. τῶν κατὰ τόπους, à lima, quae ῥίνη: & ῥινάριον apud Aeginet. lib. III. cap. 22. & lib. VI. cap. 16. *Const.*

p. 365. l. 33. *Asii*] *Assii*. Const.

p. 366. l. 1. *Nulla autem per se materia est, quae Psoricum nominetur*,] Ψωρικοῦ descriptio, quae eadem ferè & à Dioscoride traditur. *Caesar.*

p. 366. l. 5. *Additum*, &] *inditum*, &. Const.

p. 366. l. 13. *Levant*] *laevant*. Const.

p. 366. l. 18. *Exasperat*,] *exasperet*. Const.

p. 366. l. 27. *Id quod*] & *id quod* Const.

p. 366. l. 32. *Cilicis*,] *cilicii*, aut, ut lib. II. cap. 17. *siculi*. Const.

p. 367. l. 26. *Manu curandum*] Haec chirurgica ratio lib. VII. cap. 7. Const.

p. 368. l. 14. Μυδρίασιν] πλατυκορίαν. *Const.*

p. 368. l. 15. *Hebescit: ac penè difficillimè*] *hebescit, ac pene caligatur. Difficillimè.* Const.

p. 368. l. 22. *Adjiciendum est, melle*] *adjiciendum est: oculos verò melle.* Const.

p. 368. l. 23. *Quidam &c.*] Ἀμαύρωσις. *Const.*

p. 368. l. 29. *Ex recenti*] *& recenti.* Cod. *Const.*

p. 368. l. 34. Vitium luscioforum, νυκτάλωψ, nocturna caecitas Plin. *Const.*

p. 369. l. 4. *Sanguine*] *sanie*, Cod. & sic Plin. lib. XXVIII. cap. 11. Dioscorid. ἰχῶρ. *Const.*

p. 369. l. 5. *Ad assum*] Lege *id assum.* Const.

p. 369. l. 23. *Cùm horum*] *cùm harum.* Const.

p. 369. l. 23. Quod Redius confirmavit atque illustravit. *Morg.*

p. 369. l. 25. *Celeberrimèque*] *celerrimèque.* Const.

p. 370. l. 1. *Sed armeniacus,*] *Armeniacus* legendum, ut subaudiatur *lapis.* Caesar.

p. 370. l. 1. *Sed Ammoniacus,*] *sal ammoniacus.* Const.

p. 370. l. 11. *Subremoveri*] *summoveri*, vel *subitò removeri.* Const.

p. 370. l. 17. *Possint*] *possunt.* Const.

p. 370. l. 21. *Ipsos*] *ipsis tantummodo,* Const.

p. 371. l. 9. *Cataplasmata*] *cataplasmati.* Const.

p. 371. l. 10. *Corticis*] *cortices.* Const.

p. 371. l. 12. *Decoquatur.*] *decoquantur.* Const.

p. 371. l. 15. *Strigilem*] ὠτεγχύτην, sive ὠτικὸν κλυστῆρα, alibi dicit oricularium specillum. *Const.*

p. 371. l. 20. *In quo lumbrici cocti sunt,*] Ἔντερα γαίης, i. ἕλμινθες: *& amarae nuces*, sive Graecae, id est, amygdalae amarae: *& papaveris lacrymae*, id est, opii. *Const.*

p. 371. l. 29. *Vel id quod amarum*] Infrà dicet *ex Aegyptia faba partem interiorem.* Const.

p. 372. l. 2. P. 1. *] P. *. *Const.*

p. 372. l. 3. P. * 3.] P. *. *Const.*

p. 372. l. 8. *Quae habet castorei,*] Galen. lib. III. τῶν κατὰ τόπους, *cum sapa.* Const.

p. 372. l. 11. *Spumae lycii,*] *Argenti* (Alii *nitri*) *spumae*, i. λιθαργύρου) *lycii.* Const.

p. 372. l. 15. *Specillo*] *pistillo.* Const.

p. 372. l. 27. *Cognominat*] *cognominant.* Const.

p. 372. l. 29. XV. *mellis*] XXV. *mellis.* Const.

p. 373. l. 4. P. 11. *] P. * --. *Const.*

p. 373. l. 10. P. 1. *] Al. P. * -- *Const.*

P.

p. 373. l. 15. *Ex Aegyptia faba*] Suprà dixit *ia quod amarum in Aegyptia faba.* Conſt.

p. 373. l. 21. P. 1. *] P. *. 1. --. *Conſt.*

p. 374. l. 6. *Flores junci rotundi*] χοινάνθυς. *Conſt.*

p. 374. l. 7. *Caſtorei albi, piperis longi,*] *caſtorei, albi piperis, & longi.* Conſt.

p. 375. l. 6. *Odoris ſanguinem*] *odoris ſaniem*, Cod. *Conſt.*

p. 375. l. 7. *Tamen infundi*] *tandem infundi* Conſt.

p. 375. l. 21. *Provocabuntur,*] *prolabuntur*, Cod. *Conſt.*

p. 375. l. 33. *Ad gravem auditum.*] Βαρυηκοΐαν. *Conſt.*

p. 376. l. 2. Nota Celſum in *gravis auditus* curatione monuiſſe, *aurem ipſam conſiderari oportere*, ſi forte appareat *ſordium coitus*: haſque ante, ubi opus ſit, emollitas, auriculari ſpecillo eximendas eſſe.

p. 376. l. 18. *Laureo*] *laurino*, Cod. *Conſt.*

p. 376 l. 28. *Contritis roſae foliis*] *contritae roſae foliis*, Cod. *Conſt.*

p. 376. l. 30. *Surditatem*] *ſorditatem.* Conſt.

p. 376. l. 33. *Se ipſas*] *ſe ipſae*, Cod. *Conſt.*

p. 377. l. 2. *Gravetudine*] *gravedine.* Conſt.

p. 377. l. 2. *Morbis,*] *morbo*, Cod. *Conſt.*

p. 377. l. 21. *Vel laureo*] *aut laurino* Conſt.

p. 377. l. 23. *Et nitrum*] *aut nitrum*, Cod. *Conſt.*

p. 377. l. 30. *Laureum*] *laurinum.* Conſt.

p. 378. l. 5. *Quo*] *quam.* Conſt.

p. 378. l. 13. *Hamulo retuſo*] Vulſella. pag. 489. l. 7. *Caſaub.*

p. 378. l. 15. *Sternutamenta*] Πταρμικὰ, *ſternutatoria* vocant. Caelius Aurelianus Chronicon lib. I. cap. 1. etiam πταρμικὸν *ſternutamentum* exponit, i. medicamentum ſternutamenta movens.

p. 378. l. 18. *Tabula quoque collocatur*] Vide apud Galenum τῶν κατὰ τόπους, lib. III cap. 1. *Conſt.*

p. 378. l. 33. *Plumbi recremento,*] *Molybdaena.* Conſt.

p. 379. l. 4. *Fecerit.*] *faciat*, Cod. *Conſt.*

p. 379. l. 5. *Circa nares ſunt,*] *intra nares ſunt*, Cod. *Conſt.*

p. 379. l. 6. Ὀζαίναν] Ozaena ex lue venerea frequens. *Conſt.*

p. 379. l. 29. *Liquida fiat,*] *liquida ſit.* Conſt.

p. 380. l. 2. *Dimittendumque in narem eſt,*] *demittendum-*

que in nares, Cod. *Const.*

p. 380. l. 7. *Carunculae*] Σαρκώματα apud Aeginetam, *Const.*

p. 380. l. 9. *Imis partibus, quae carnosissimae*] *in imis partibus, quae cartilaginosae*. Cod. *Const.*

p. 380. l. 21. *Quae ferè καρκινώδες*] Ferèque καρκινώδες, *Const.*

p. 380. l. 31. *In dentium autem dolore*,] ὀδονταλγία. *Const.*

p. 381. l. 9. *Maxillas*] *maxillam*, Cod. *Const.*

p. 381. l. 16. *Non nimium: aridi*] *non minimum: aridi*. Alii, *non nimium aridi cortices*. Const.

p. 381. l. 21. *Vino misto*] οἴνῳ κεκερασμένῳ, meroque opponitur. *Const.*

p. 381. l. 22. *Cornu cervinum rasum*] Alias *cervini ramentum*. Caesar.

p. 381. l. 22. *Cornu cervinum rasum*,] *cornu cervini ramentum*. Cod. *Const.*

p. 381. l. 23. *Ficus item pinguis*] *ficu item pingui*. Const.

p. 381. l. 25. *Decocta*] *discocta*, Cod. *Const.*

p. 381. l. 27. *Eoque ipso dens fovetur.*] Fortasse legendum, *ipse dens*. Caesar.

p. 381. l. 27 *Eoque ipso*] *eoque ipse*. Const.

p. 381. l. 30. *In quem*] *ad quem* Cod. *Const.*

p. 382. l. 7. *Exulceratorium*,] ἑλκωτικόν *Const.*

p. 382. l. 9. *Ficorum partes*] *pinguium* fortasse legendum aut *parvarum*. Caesar.

p. 382. l. 9. *Ficorum partes*] *caprificorum pulveris* i. cineris. Alii *fermenti putris*. In Cod. *ficorum*, *piperis*. Const.

p. 382. l. 21. *Quales hae sunt. Habet autem papaveris*] *qualis ferè est, quae habet papaveris*. Const.

p. 382. l. 22. P. 1. *] P. * --. *Const.*

p. 382. l. 22. *Psoreos*] *soreos*. Const.

p. 382. l. 26. *Ficorum partes*,] *parvarum* vel *pinguium*. Caesar.

p. 382. l. 26. *Ficorum partes*,] *ficorum*, *piperis*. Cod. *Const.*

p. 383. l. 2. *Fortè stans*] *per testas*, Cod. Vide & cap. 13. infrà. *Const.*

p. 383. l. 6. *Solvit. Et alumen scissile in id foramen contectum demitti commodius est*,] *solvit: & alumen scissile in id foramen conjectum: sed id tum in canna involutum demitti commodius est* Const.

p. 383. l. 11. *Sed agrestium*] Lib. V. cap. 19, 50. *Const.*

p. 383. l. 26. *Tonsillae*] παρίσθμια. *Const.*

p. 383. l. 33. *Et in passo*,] Dele &. Const.

P.

p. 384. l. 1. *Leniterque*] *lenibusque*. Const.

p. 384. l. 5. *In leni igne coquitur*] *in* vacat. *Const.*

p. 384. l. 14. *Nardi* P. *.] *Nardi* P. v. *Const.*

p. 384. l. 30. *Deinde ex mulso*] Dele *ex*. *Const.*

p. 384. l. 33. *Ad gargarizandum paulum*] *ad gargarizandum ex fico paulum*, Cod. *Const.*

p. 385. l. 4. *Leniterque*] *leviterque*. Const.

p. 385. l. 20. *Lenis humor*,] Ut decocti radicis dulcis. Vide lib. VI. cap. 10. *Const.*

p. 285. l. 28. Ἀνθηρὰς] Ἀνθηρὰ i. ἐξέρυθρα, valde rubra & florida, à sandarachae colore. Nam Hesychio ἀνθηρὰ, ἡ σανδαράχη. *Const.*

p. 286. l. 28. *Quem*] Dicendum fuit *quod*, ut apud Plin. Sed ad Graecam vocem ῥοῦς respexit. *Const.*

p. 386, l. 29. *Rhus quem Syriacum vocant*] Vide sis de hac herba Plinium lib. XXIV. cap. XI. Manardi Epistolam IV. lib. I. qua contendit voce Graeca *rhos* scribendum esse. Rhodium in Lexico Scriboniano & Bodaeum a Stapel in Theophrasti lib. III. cap. XVIII. Histor. Plantar.

p. 387. l. 4. *Ad quod humor*] *a quo humor*. Const.

p. 387. l. 7. *At si lenia*] *at si leniora*, Cod. *Const.*

p. 387. l. 8. *Quae adurendo crustas ulceribus inducant.*] ἐσχαρωτικά. *Const.*

p. 387. l. 12. *Maximè*] Al. *maxima*. Const.

p. 387. l. 27. *De parodontidibus*] Potest legi & hic *parulidibus*. Caesar.

p. 387. l. 30. Παρῳδοντίδας] Παρουλίδας legendum. Vide Aeginetam lib. VI. *Const.*

p. 388. l. 7. *Quas antheras vocari dixi*] Lib. II. cap. 17. *Const.*

p. 388. l. 15. *Subcrudum*] *tuberculum*. Const.

p. 388. l. 28. *Eum ore*] *ejus ore*. Const.

p. 388. l. 30. *Sive parotides sint, sive non sint, diutius pus feratur. Quod aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato osse, maximèque id per fistulam venire consuevit, ubi incidit,*] Legendum: *sive* παρουλὶς *fuit, sive non fuit, diutius pus feratur, aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato osse: maximèque id per fistulam venire consuevit. Quod ubi incidit.* Const.

p. 389. l. 1. *Excessit*,] *abscessit*. Const.

p. 389. l. 13. *Uvae*] Uvae productae chirurgiam vide lib. VII. cap. 12. de uva. *Const.*

p. 389. l. 30. *Ubi horum aliquo illita uva est, chelidoniae quoque succo per cochlear illita uva maximè prodest. Ferè multa pituita*] *chelidoniae quoque succus per cochlear illita uva, maximè*

mè prodest. Ubi horum aliquo illita uva est, fere multa pituita, Cod. *Const.*

p. 390. l. 3. *Cochleario*] *cochleari*. Const.

p. 390. l. 8. *Sine eo hac curatione vitae subjecta est.*] *sine eo. Ac de curatione uvae productae per manum ratio subjecta est.* nempe lib. VII. cap. 12. *Const.*

p. 390. l. 23. *Frictae*] *fractae*. Const.

p. 390. l. 26. *Rosa*] *ros*. i. rosaceo. *Const.*

p. 390. l. 30. *Tabescere desinat:*] sic etiam loquitur Cato lib. de Re rustica. *Const.*

p. 391. l. 2. *Oleae*,] *oleae folia*. Const.

p. 391. l. 6. *Proficit. Ex*] *proficit: Et ex*. Const.

p. 391. l. 16. *Refici eos*] *refigi eos*. Const.

p. 391. l. 24. *Hebetia*] Ad regignendam carnem. *Const.*

p. 392. l. 6. *Reprimentium experimentum est.*] Alii *reprimentibus experiendum est*. Et in parotidibus reprimentium usus periculosus est, quia glandes sub auribus, quas ipse is abscessus obsessit, sunt emissarium cerebri. *Const.*

p. 392. l. 13. *Ad umbilicos verò prominentes*,] Ἐξόμφαλον πάθος dicitur ab Aegineta haec umbilici procidentia. Plin. lib. V. cap. 20. prociduum umbilicum vocat, quem prominentem hic auctor. Ἐξόμφαλοι verò hi sunt, quibus hoc vitium accidit. *Const.*

p. 393. l. 10. *Si ex inflammatione coles*] Περιφίμωσις, cui contraria φίμωσις. *Const.*

p. 393. l. 12. *Induci*] *adduci*. Const.

p. 393. l. 16. *Ducenti*] *reducenti*. Const.

p. 393. l. 24. *Continere se*] *quiescere*. Const.

p. 393. l. 29. *Summo*] *summa*. Const.

p. 394. l. 1. *Ulteriore*] *interiore*. Const.

p. 394. l. 8. *Tum butyri, & rosae mollis*] *tum butyri, & rosae, & mellis*. Const.

p. 394. l. 11. *Aut, si*] *at si*. Const.

p. 394. l. 17. *Uvae madentiori, nariumque*] *uvae madenti, oris, nariumque*. Const.

p. 394. l. 26. *Aut Erasistrati*] *at Erasistrati*. Const.

p. 395. l. 31. *Ac si plus*] *at si plus*. Const.

p. 395. l. 19. *Myrrhae, aut croci*,] Dele *aut*. Const.

p. 395. l. 25. *Habeant: tum in aeneo*] *habeant, in aeneo*. Const.

p. 395. l. 31. *Nervos*] Cremasteras vocat lib. VII. cap. 18. *Const.*

p. 395 l. 32. *Profluitque*] Morbus hic vulgo *chaudepisse*, id est, colis fistula. *Const.*

p. 395. l. 33. *Non cocta, aut aquae*] Al. *non coacta, at aquae*. Conft.

p. 396. l. 26. *Haec citra cancrum*] Gangraena eft, cujus curationem vide lib. VIII. cap. 33. *Conft.*

p. 396. l. 33. *Paulum demat,*] *paulum demas*. Conft.

p. 397. l. 10. *Trahat,*] *detrahat*. Conft.

p. 397. l. 28. *Ibi*] Dele. *Conft.*

p. 397. l. 29. *Oriri*] *ibi oriri*. Conft.

p. 397. l. 33. *Quaedam etiam nigrities*] Σφάκελος, fyderatio. *Conft.*

p. 398. l. 20. *Ad ora*] *ad oras*, Cod. *Conft.*

p. 398. l. 25. *Ex faba farina*] *cataplafma ex fabae farina ex mulfo cocta cum cumino contrito & ex melle coacto.* Conft.

p. 398. l. 31. *Aut fi*] *at fi.*

p. 399. l. 12. *Quod fi ex ictu tefticulis aliquid defit, ferè quoque increfcit,*] *quod fi ex ictu tefticulis aliquid haefit, ferè pus quoque increfcit*. Conft.

p. 399. l. 18. *Rhagadiis*] *rhagadibus*. Conft.

p. 399. l. 20. *Nec in fe*] *nec non in fe*. Conft.

p. 399. l. 20. *Abhorrentes*] *abhorrendas*. Conft.

p. 399. l. 21. *At primùm in eo faepè, & quidem pluribus locis, cutis exciditur.*] *Ac primùm in eo cutis faepè, & quidem pluribus locis fcinditur*. Conft.

p. 399. l. 22. Ῥαγάδια] Ῥαγάδας: fic leg. Plinius vocat *fiffa ani*. Dicuntur etiam ῥήξεις, i. fciſſurae, ut ipfe vocat infrà. *Conft.*

p. 399. l. 25. *Columbina quoque ova*] Ex Hippocr. lib. de Ulceribus. *Conft.*

p. 399. l. 26. *Purganda*] Teftis & putaminibus. *Conft.*

p. 399. l. 31. *Aut hyffopum*] *aut oefypum*. *Conft.*

p. 400. l. 1. *Et quolibet*] *e quolibet*. Conft.

p. 400. l. 9. *Ne aridum*] *nec aridum*. Conft.

p. 400. l. 14. *Condyloma*] Vide infrà, κόνδυλον eft articulus, à cujus forma condyloma vocatur ejufmodi excrefcentia. *Conft.*

p. 400. l. 21. *Verbenae*] Id eft, herbarum ftirpiumque frondes. Sic latè vis vocabuli extenditur apud Poëtam:

Verbenafque adole pingues,

De taediferis. Conft.

p. 400. l. 23. *Sertula campana*] Melilotus. *Conft.*

p. 400 l. 28. *Cocta*] *ufta*. Conft.

p. 400. l. 28. *Hyffopo ac rofa*] *Oefypo ac rofa*, i. rofaceo. *Conft.*

p. 400. l. 32. *Quibus dum teruntur,*] Vide lib. VII. cap. 22.

22. in curatione ramicis. *Const.*

p. 401. l. 3. *Posteriore*] *superiore*, Cod. *Const.*

p. 401. l. 13. *Stibis*;] *stibii.* Const.

p. 401. l. 15. *Ulcera*,] Rhagadas. *Const.*

p. 401. l. 16. *Hoc parum*] *id nondum*, Cod. *Const.*

p. 401. l. 23. *Tanquam ex capitulis*] *ex* videtur expungendum. *Const.*

p. 401. l. 27. *Atque in quibusdam parum* &c.] Vide Galenum in Aphor. 12. lib. VI. *Const.*

p. 401. l. 31. *Cùm sanguinis exitum non haberent*,] *cùm sanguis exitum non haberet.* Const.

p. 401. l. 34. *Id nocet*,] Sanguinis fluor. *Const.*

p. 402. l 4. *Oriri*] *ibi oriri*, Cod. *Const.*

p. 402. l. 5. *Dura alvus*] i. durae alvi excrementum. *Const.*

p. 402. l. 11. *Scissuris*] Rhagadibus. *Const.*

p. 402. l. 20. P. v. *] P. * vi. *Const.*

p. 402. l. 21. *Compungendum*] Capitulum venarum. *Const.*

p. 402. l. 23. *Sed quoties*] Vide Aëtium lib. XIV. cap. 5. *Const.*

p. 402. l. 29. *Procidentia sedis* Plinio. *Const.*

p. 402. l. 34. *Circumdatum.*] *Circumdetur*, Cod. *Const.*

p. 403. l. 16. *Squamae fuliginis, calcis sit adjectum. Si in hac ratione*] *aeris squamae, thuris fuliginis, & calcis sit adjectum, si hac ratione.* Const.

p. 403. l. 28. Πτερύγιον *Graeci appellant*] *Reduviam* vel *rediviam* vocant Latini. *Casaub.*

p. 403. l. 31. *Radicula*] *rudicula.* Const.

p. 404. l. *Simul malvam solent, cùm*] *simul malunt: cùm*, Cod. *Const.*

p. 404. l. 11. *Squamae*] *Squamae aeris.* Const.

p. 404. l. 22. *Scabri ungues*] Scabritia unguium Plin. *Const.*

p. 404. l. 24. *Aeque imponi*] *aliquid imponi* Cod. *Const.*

p. 404. l. 27. P. II. *] Aliàs P. IIII. *Const.*

p. 404. l. 30. *Renascuntur.*] Aliàs *nascuntur*. Const.

p. 405. l. 13. *Eademque*] Medicamenta. Const.

p. 405. l. 25. *Plurimum*] *ut plurimum.* Const.

p. 406. l. 3. *Hieron*,] *Herones*, Cod. *Const.*

p. 406. l. 8. *Euelpistus, &*] *Euelpistus Phlegetis filius, &*, Cod. *Const.*

p. 406. l. 17. *Immisericors*,] *aegrorum.* Const.

p. 407. l. 8. *Luxata igitur*] At de luxatis libro sequenti & quod hic tractatur ἐκχύμωσις est, id est, sugillatio, quae

quae contusione fit. Ergo hoc loco mendose editur *luxata* pro *sugillata*. Itaque & *contusa* scriptum inveni: itemque *vexata*, quod planè non displicet, si pro *contusis* sumatur, ut apud Gellium. *Const.*

p. 407. l. 11. *Detergatur*] *detergeatur*, Cod. *Const.*

p. 407. l. 16. *Id optimum*] *id idem optimum*, Cod. *Const.*

p. 408. l. 9. *Excidat*] *excedat*. Const.

p. 408. l. 10. *Nihil cucurbitula agere.*] *nihil cucurbitulam agere*. Const.

p. 408. l. 23. *Maturior*] *maturiore*. Const.

p. 409. l. 3. *Curantis imbecillitas*] *cubantis imbecillitas*. Const.

p. 409. l. 4. *Cataplasmata*] *cataplasmatis*. Const.

p. 409. l. 13. *In his periculum est*] *in hoc periculum est, ne*. Const.

p. 409. l. 19. *Itemque aliam rectam plagam desiderant in carne, quia ferè vehementer cutem extenuat, tota*] *Itemque alia rectam solùm plagam desiderant in cute: Alia, quia ferè vehementer cutem extenuant, tota*. Const.

p. 409. l. 24. *Parcissimae*] *paucissimae*. Const.

p. 409. l. 29. *Exitum*] ὑπέῤῥυσιν vocant. *Const.*

p. 409. l. 31. *Est etiam in rerum natura,*] Id est, in rerum naturam cadit. Quintilian. pro *interdum fit*. Const.

p. 409. l. 34. *Sinus diffundit,*] *sinus suffudit*, Cod. *Const.*

p. 410. l. 5. *Exercuit,*] *exhausit*. Const.

p. 410. l. 5. *Fluens alvus exercuit;*] *Fluens alvus exhaurit*. MS.

p. 410. l. 9. *Est. Ubicunque medicus ex quacunque causa cutem excidit, pure*] *Est, ubicunque medicus, & quacunque de causa cutem excidat. Pure*. Const.

p. 411. l. 6. *Carnosae*] *callosae*. Const.

p. 411. l. 6. *Fiunt. Illa quoque ipsa carne hebete nec firma, deficere tamen animam, vel ipsa*] *fiunt, illa quoque ipsa carne hebete nec firma. Deficere tamen animam, vel in ipsa*. Const.

p. 411. l. 15. *Discernit,*] *decernit*. Const.

p. 411. l. 15. *Fortuna huc illucve discernit*] Lege *decernit*. *Casaub.*

p. 411. l. 16. *Reperiendam*] *recuperandam*. Const.

p. 411. l. 17. *Resiluerit,*] *resilierit*. Const.

p. 411. l. 30. *Reficiendo. Aptèque omnia, quae per medicamenta suppuratione quoque rupta sequuntur,*] *reficiendo aptae. Quae omnia per medicamenta suppuratione quoque rupta, sequuntur*. Const.

p. 412. l. 2. *De fistulis.*] Vide lib. V. ubi de fistulis, & collyriis fistularum. *Const.*

p.

p. 412. l. 9. *Rectè*] *rectae*, Cod. *Const.*

p. 412. l. 13. *Persequendi*] *persecandi*. Nihil muto. *Const.*

p. 412. l. 16. *Fibulae*] Vulgò *hapes*, *attaches*. Const.

p. 412. l. 19. *Excidi*] *incidi*. Const.

p. 412. l. 26. *Subter exire*,] *subter ire*. Const.

p. 412. l. 29. *Solent*] *solent quoque*, nempè fistulae. *Const.*

p. 413. l. 3. *Hunc ore ille continuit.*] *spiritum ore aeger continuit*. Const.

p. 413. l. 8. *Sicca linamenta*,] Vulgò *charpie*, *plumaceaux*. Const.

p. 413. l. 19. *Ibi sit*] In intestinis. *Const.*

p. 413. l. 21. *Auctores parum modum*] *auctores scripserunt, parum tamen modum*. Const.

p. 414. l. 8. *Desiderant ea*] *desiderant eae*. Const.

p. 414. l. 8. *In hoc*] *in hanc*, nempè fistulam. *Const.*

p. 414. l. 16. *Linum debet esse crudum*,] Vulgò *fil ecru*, filum rude ac novum, nondumque lixivio maceratum. *Const.*

p. 414. l. 22. *Superior*] *exterior* quidam legunt. *Const.*

p. 415. l. 1. *Penicillo*] *ex penicillo*. Const.

p. 415. l. 13. *Ora*] *orae*. Const.

p. 415. l. 18. *Recte*] *recta*. Const.

p. 416. l. 13. *Id transit*,] *id transiit*. Const.

p. 416. l. 14. *Itaque*] *eaque*; vel *ac ita*. Const.

p. 416. l. 26. *Parte ita*] Dele *ita*, vel lege *ista*. Const.

p. 416. l. 29. *Hamo retuso*] τυφλαγκίστρῳ. *Const.*

p. 416. l. 30. *Scalpello.*] *A scalpello*, ἀπὸ τοῦ σμιλίου, ἢ μήλης ἰσχυρῆς. Hippocrat. *Const.*

p. 416. l. 33. *Sub eo*] *ab eo*. Const.

p. 417. l. 3. *Generibus subjicienda sunt, quae*] *generib. adjicienda sunt, quae*. Const.

p. 417. l. 5. *In corpore*] *in corpus*. Const.

p. 417. l. 6. *Insedit.*] *incedit*, vel *insidit*. Const.

p. 417. l. 8. *Ipsa in angusto est.*] *ipsa angusta est*. Const.

p. 417. l. 15. *Si mucro, si arundo inhaeret*] *si mucroni arundo inhaeret*. Const.

p. 417. l. 19. *Forfice*,] *forcipe*. Const.

p. 417. l. 25. *Forfice*] *forcipe*. Const.

p. 417. l. 28. *Fissis*] *fixis*. Const.

p. 418. l. 3. *Diocleum graviscum*] Διόκλειος γραφίσκον *Graeci vocant*. Βελουλκόν. Γραφίσκος, sic dicitur à forma graphii. *Const.*

p. 418. l. 9. *Lateribus, leviterque extrema in eam*] *a lateribus extrema leviterque in eam*. Const.

p. 418. l. 24. *Forfice*] *forcipe*. Const.

p.

418. l. 33. *Quoque ictum*] *quoque victum*. Const.

p. 418. l. 2. *Literae* ✢] b. ✢ b. a. *telum*. b. *terebra*. Const.

p. 419. l. 3. *Diducuntur*] *deducuntur*. Const.

p. 419. l. 25. *De qua satis alio loco dictum est*.] Vide Libro VI. *Const*.

p. 419. l. 1. Γάγγλας,] *γάγγλια*. *Const*.

p. 420. l. 11. *Tunica sua includuntur*,] Tunicâ includi ganglia quidam negant. Vide pag. 410. *Const*.

p. 420. l. 17. *Ejecta*] *exsecta*. Dicet tamen infrà: *ejiciendaque cum eo, quod intus tenet*. Const.

p. 420. l. 24. *Aliqui*] *aliique*, Cod. *Const*.

p. 420. l. 24. *Quibus aliqui*] *alii aliique* i. e. *diversi*: cujus conjectura ex V. C. in quo *aliique* legitur. *Scal*.

p. 420. l. 26. *Meliceridi*] De meliceria ulceris fistulosi genere. Vide lib. V. *Const*.

p. 421. l. 2. *Subjecta carne, ea separaretur*,] *& subjecta carne ea separaretur*, Cod. *Const*.

p. 421. l. 24. *Vesicae*] ὑδατίδες Aeginetae. *Const*.

p. 421. l. 25. *Levesque pituitae cursus*,] ἐπιφορᾶς. *Const*.

p. 421. l. 29. *Transversam*] *transversa*. Const.

p. 421. l. 31. *Et ut locus*] *& ut qua locus*. Const.

p. 422. l. 1. *Superinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi superinunguntur*] Ad verbum *Superungo* in Theatro Junckeriano, & Fabri Thesauro affertur locus hic. Revera codices variant; & si quidem Scribonius Largus compos. 29. scripsit *superunctum*, non est temere huic verbo auferenda Romana Civitas. Tutius tamen adhibetur *Superinungo*, quod hic habent meliores libri, quod repetitur à Celso l. 6. c. 6. sect. 1. quod usurpat etiam Largus compos. 27. Non est praetereundum, verba haec Celsi, quae duo membra complectuntur, in Theatro Junckeriano partim ad Celsum, partum ad Largum referri, ut verbum *Superungo* bina auctoritate nitatur. Sed vix credibile est, quam multa in lexicis excudendis peccentur ab Operis. Editiones omnes meae & *Superungo* & *Superinungo* exhibent in hoc uno loco. Sic enim proponunt: *Superungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi superinunguntur*. Juntina tamen, quam utraque Manutiorum imitata est, sic habet, *super ungi - - super inunguntur*. Codices quos in altero forte loco inspexi, quem Animadversio quoque memorat (lib. 6. c. 6. sect. 1.) in eo quidem congruunt, quod ambas voces in unum jungunt; sed hoc tamen discrepant; quod Foroliviensis habet, *superinungi*; Venetus *superungi*. Pariter apud Largum, ut

non modo Compos. 27. lego *superinungantur*, sed etiam Comp. 26. *Superinungere;* sic Compos. 29. in quatuor meis Editionibus, & his quidem Cratandri A. 1529; Manutiorum A. 1547. Stephani A. 1567. Rhodii A. 1655; Constanter lego, *superunctum*. Morg.

p. 422. l. 9. *Crithe.*] Κριθὴ vel πoσθία Galeno lib. IV. τ͂ κατὰ τόπους. *Const.*

p. 422. l. 24. *Chalazio*] *grando*, χάλαζα, vel χαλάζιον. *Const.*

p. 422. l. 26. *Sed neque utique*] *sed nec utique*. Const.

p. 422. l. 29. *Ideoque ea* χαλάζια *vocant.*] *Grandini similia sunt, ideoque ea* χαλάζια *Graeci vocant*. Const.

p. 422. l. 29. Χαλάζια] Bochart. Hieroz. Part. II. l. 5. c. 9. p. 721.

p. 422. l. 32. *Diducenda*] *deducenda*. Const.

p. 423. l. 4. Πτερύγιον] Unguis, vulgo *la maille*. Vide Aeginetam lib. III. cap. 22. *Const.*

p. 424. l. 6. *Patescit*] *patesit*, leg. *patefecit*. Const.

p. 424. l. 6. *Per quod postea semper humor descendit*, ῥυάδα *Graeci vocant.*] *Rhyada*, non *rhypada*, ut hactenus, legendum mihi videtur, idque partim ratione vocabuli ad rei significationem alludentis respondentisque; partim quia huic lectioni Symon Genuensis adstipulari videtur, ex sententia Demost. cujusdam, quem crebro ille citat, cujus & haec verba citat, quibus rhyada ille ita describit: *Rhyas*, inquiens, *est continuus lachrymae fluor*. Quanquam dicat idem auctor, qualisqualis est apud Cels. *rhypada legi*. Quin & huic sententiae meae adstipulari videtur Hermolaus Barbarus in suis Corrol. Quid quod & apud ipsum Galen. lib. 14. Θεραπευτικῆς ita legitur, ubi de oculorum vitiis agit, ῥυάδόςque appellat, de quo hîc disserit Cels. oculorum vitium. *Caesar.*

p. 424. l. 7. Ῥυάδα] ἀπὸ τοῦ ῥύειν, vel ῥοιάδα. *Const.*

p. 425. l. 13. *Excidi*] *excipi*. Const.

p. 425. l. 15. *Ex ipso abscindat*] *ex ipso abscindatur*, nempe angulo. *Const.*

p. 425. l. 24. *Inter se palpebrae coalescunt*] Aëtius lib. VII. cap. 66. πρόσφυσιν τοῦ βλεφάρου dixit, Paulus Aegineta lib. VI. cap. 15. σύμφυσιν βλεφάρων. *Const.*

p. 425. l. 30. *Glutinabit*] *glutinavit*. (alii *agglutinatur*) ἀγκυλοβλέφαρον, sed utrumque vitium. Ego sub utroque retineo. Nam ibi *sub* pro *in* ponitur, ut cap. 5. lib. VII. sic ὑπὸ vice ἐν interdum. *Const.*

p. 426. l. 1. *Adversum specillum*] Adversum specillum est

μήλης

μήλης πυρὴν (μηλωτὴς verò ſive μηλωτὶς Aeginetae, ἡ μήλη ἐξωτὶς Hippocr. *ſpecillum oricularium* ſeu potius *auricularium*) ſuprà dicebat *ſpecilli manubriolo*. Conſt.

p. 426. l. 5. *Aut ubi*] *at ubi*. Conſt.

p. 426. l. 7. *Cum moderatione*,] *Temperata manu* ſuprà. *Conſt*.

p. 426. l. 11. *Medicamentis, quibus aſpritudo curatur*,] Λεπτύνοντα φάρμακα (niſi potius λειαίνοντα) apud Aeginetam *Conſt*.

p. 426. l. 12. *Vertatur*] *evertatur*. Conſt.

p. 426. l. 14. *Ipſique etiam*] *ipſique aegro etiam*. Conſt.

p. 426. l. 23. Αἰγιλώπια] αἰγιλώπη vel αἰγίλωψ (& antequàm diſruptum exulceretur, ἀγχίλωψ Aëtio) lachrymalem fiſtulam vocant. *Conſt*.

p. 426. l. 27. *Recurvatae*] *aequatae*. Conſt.

p. 426. l. 28. *Color pallet*] *colore pallent*. Conſt.

p. 427. l. 1. *Ea verò*] *eos verò*. Conſt.

p. 427. l. 4. *Cum eam non ignotum*] *quamvis*. Alii *cum eo ne*. Conſt.

p. 427. l. 15. *His ſquama accedat*,] *huic ſquama abſcedat*. Conſt.

p. 427. l. 24. *De pilis palpebrarum oculum irritantibus*,] Πτίλωσις βλεφάρων, καὶ φαλάγγωσις. *Conſt*.

p. 427. l. 27. *Modò ſub ordine naturali*] Διστιχίασις. *Conſt*.

p. 427. l. 31. *Tenuis acus ferrea*] Haec curatio Aeginetae lib VI. cap. 13. καῦσις. *Conſt*.

p. 428. l. 1. *Sub ipſis*] *ſuper ipſis*. Conſt.

p. 428. l. 1. *Sub ipſis pilorum radicibus angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebrae transvehat*.] Non puto, vocem hanc ultimam retineri poſſe, quamvis etiam in Fabri Theſaurum poſtrema editione recepta fuerit. In Gryphiana, & aliis quibuſdam legitur *tranſuat*, quod conſonum eſt verbis paulo poſt ſequentibus: *Quidam ajunt, acu tranſui juxta pilos exteriorem partem palpebrae oportere*. Acus autem, & quodlibet inſtrumentum acui ſimile transſuere dicitur, quoties perforat, tametſi filo careat. Si quis pro *tranſvehat* pugnare velit, is oſtendere debebit, verbum hoc neutrorum more uſurpari poſſe. In eodem Fabri Theſauro habetur & *Travebo*, quod firmatur Varronis auctoritate tanquam certa ex lib. 2. R. R. c. 7. *Flumen travehundum eſt*. Verum in Editione Veneta principe, & in Aldina leg. *trajiciendum*. In Forolivienſi codice legimus, *tranſvehat*; in Veneto, *tranſueat*. Illius ſcripturam habent Editiones Juntae, Caeſarii, Stephani; hujus ambae Manutiorum. Pantinus tamen,

Constantinus, Ronsseus ediderunt, *transuat*; hic etiam in margine adscripsit, *transeat*. Morg.

p. 428. l. 10. *Acu transui*] Ἀναβροχισμὸς dicitur haec curandi ratio à Paulo Aegineta lib. VI. cap. 13. *Const.*

p. 428. l. 18. *Foramen*] *ferrumen* in antiquo: infrà vocat *gluten*, quo vinctus est pilus. *Const.*

p. 428. l. 30. *Ea verò curatio*,] Ἀναῤῥαφὴ sive καταῤῥαφὴ Aeginetae lib. VI. cap. 8. & 11. *Const.*

p. 428. l. 30. *Quae palpebrae laxioris*] Elegans relativi trajectio, quae rotundiorem numerosioremque efficit orationem, quàm *palpebrae laxioris*, *quae*. Const.

p. 429. l. 7. *Qua deinde*] *quod deinde*. Const.

p. 429. l. 9. *Ut de interiore quae*] *ut de inferiore*, *quae*. Const.

p. 429. l. 13. *Palpebra*] *palpebra est laxata*. Const.

p. 429. l. 23. *Habenula*] Cutis segmentum oblongum. *Const.*

p. 429. l. 25. *Quae supra tres*] Aegineta *tres*: vet. *quatuor*: Aëtius *quinque* dixit. *Const.*

p. 429. l. 30. *Satis tuetur*] A pilorum punctione. *Const.*

p. 430. l. 5. *Interdum etiam alia de causa*] Fit à natura, ustione, cicatrice, senectute, sutura latiore & malè facta. *Const.*

p. 430. l. 15. *Cute*] *cutis*. Const.

p. 430. l. 29. *Senectute*,] Aegineta *relaxatione*. Const.

p. 430. l. 32. *Plagae*] Lunatae. *Const.*

p. 430. l. 8. *Tunica*,] Cornea. *Const.*

p. 431. l. 11. Σταφύλωμα] Vide Aëtium lib. VII. cap. 34. Aeginetam lib. III. cap. 22. *Const.*

p. 431. l. 15. *Ex interiore*] *ex inferiore*. Const.

p. 431. l. 31. *Aliâs feci mentionem*,] Pag. 367 Sex oculorum tunicae.

1. Ἐπιπεφυκὼς, *adnata*. Oritur ex pericranio.
2. *Incognita* veteribus, ob idque *innominata*. Fit ex nerveis musculorum oculi tenuitatibus.
3. Κερατοειδὴς, *cornea*. Oritur à dura membrana cerebri.
4. Ῥαγοειδὴς, *uvea*, vel κορροειδὴς (quia κόρη, *pupilla*, quae in ejus foramine,) nascitur ex tenui menynge, nervumque opticum convestit.
5. Ἀμφιβληστροειδὴς, *reticularis*. Gignitur ex nervo optico.
6. Ἀραχνοειδὴς, telae aranearum similis. Ipsa similiter ut quarta ex tenui menynge nascitur. *Const.*

p. 432. l. 9. *Ea qua parte alba est*, *satis crassa*, *pupillae*]

eaque,

eaque, qua parte alba, est satis crassa: pupillae, Cod. *Const.*

p. 432. l. 18. *Ad membranam cerebri perveniunt, eique*] *Ad membranas cerebri perveniunt* (immò ex eis nascuntur), *eisque*. Vid. adnot. *Const*

p. 432. l. 23. *Eoque*] *eaque* Const.

p. 432. l. 27. *Ex cujus colore*] Color iridis fit ab uvea tunica. Color pupillae apparet ex reflexione humoris vitrei, cùm è fundo obscuro exserit se species. *Const.*

p. 432. l. 30. *Membranula*] Uvea & cornea. *Const.*

p. 432. l. 32. *A qua videndi facultas proficiscitur*,] Tres humores oculi:

1. Ὑδατώδης, *aqueus*, vel ὠοειδὴς, *albugineus*, qui paucus, semicircularis jacet in parte anteriore: gignitur ex nutritione; effususque vulnere restauratur interdum, nec visus amittitur. *Const.*
2. Κρυσταλλοειδὴς, *crystallinus*, qui splendidus, sphaericus, globi, quem reliqui duo constituunt, in centro locatus, penè princeps videndi instrumentum. Ex vitreo alitur.
3. Ὑαλοειδὴς, *vitreus*, qui multo copiosior semicircularis, concavus (nam cavitate sua crystallinum excipit) posteriorem partem praecipuè occupans. Alitur à tunica reticulari.

Locus autem corruptissimus ita castigandus: *Id autem, superveniens ab interiore parte membranula includit* (*sub his gutta humoris est, ovi albo similis*) *à quo videndi facultas proficiscitur.* Κρυσταλλοειδὴς *à Graecis nominatur. Gutta humoris*, intelligit ὑδατῶδες sive ὠοειδὲς, *aqueum humorem. Facultas proficiscitur.* Si ut à causa falsum: si ut ab instrumento fermè praecipuo verum. Ἀραχνοειδὴς membranula vitreum & crystallinum complectitur. *Const.*

p. 2. 433. l. 1. Κρυσταλλοειδὴς] ἀραχνοειδὴς, *Const.*

p. 334. l. 5. *Interiori potentiae*] Videndi. Const.

p. 433. l. 6. *Vitiique ejus*] *vitii ejus*. Const.

p. 433. l. 12. *Figura in aliam vertit*] *figura, in aliam vertitur*. Const.

p. 433. l. 19. *Curatio*] *curationi*. Const.

p. 433. l. 22. *Neque exiguus neque concavus*] Negatio cadit in Adject.. *Const.*

p. 433. l. 26. *Durities quaedam*] *duritie quadam*. Const.

p. 433. l. 31. *Lumine adverso, sic ut contrà medicus*] *lumini adversus, sic ut contra medicum*.. Const.

p. 433. l. 34. *Et immobile*] *ut immobile*. Const.

p. 433. l. 2. *Acies*] Oculi acies videndique facultas, laeso humore crystallino. *Const.*

p. 434. l. 7. *Aut acuta, aut fortè non nimium tenuis, eaque demittenda. Sed recta est per*] *est acuta, aut certè non demittenda, sed recta est, per.* Const.

p. 434. l. 9. *Summas duas tunicas*] Adnatam & corneam. *Const.*

p. 434. l. 21. *Parti*] *parte.* Const.

p. 434. l. 25. *Late*] *latis.* Const.

p. 435. l. 3. *In hoc capite Graecorum* ὑποσπαθισμὸς, περισκυφισμὸς, & ἀγγειολογία tractatur. *Const.*

p. 435. l. 11. *Ex levibus*] *& levibus.* Const.

p. 435. l. 21. *Necessario*] *necessaria.* Const.

p. 435. l. 26. *Patent*] *parent.* Const.

p. 435. l. 33. *Os*] *calvariae os.* Const.

p. 436. l. 17. *Nationes quoque*] *nationes quasque.* Const.

p. 436. l. 19. *Qui novem lineis*] περισκυφισμὸς & ὑποσπαθισμός. *Const.*

p. 436. l. 25. *Rectè*] *rectas*, vel *rectà.* Const.

p. 436. l. 25. *Diducerent*,] *deducerent.* Coust.

p. 436. l. 28. *Inductisque*] *diductisque*, Vet. *Const.*

p. 437. l. 3. *Pòst sanguine fuso*,] *post sanguinem effusum.* Const.

p. 437. l. 17. *Valentior*] *violentior.* Const.

p. 437. l. 18. *Legi*] i. *seligi.* Nam hic & infrà περὶ ἀγγειολογίας. *Const.*

p. 437 l. 22. *Cervicem, ac frontem, deinde*] *verticem ac frontem oportet, deinde.* Const.

p. 437. l. 27. *Maxillas*] *maxillam.* Const.

p. 438. l. 5. *Erumpat*] Crustis decidentibus. *Const.*

p. 438. l. 6. *Per hoc*] Puris diuturnam vacuationem. *Const.*

p. 438. l. 7. *Per illud*] sanguinis eruptionem. *Const.*

p. 438. l. 7. *Exhauriri*] Alimento privari, unde oculi ἀτροφία, & φθίσις sive tabes. *Const.*

p. 438. l. 23. *Cicatricem*] In qua caro excreverit. Nam ὑπερσαρκῶσιν posuit Aegineta. *Const.*

p. 439. l. 10. *At ubi aures, in viro puta, perforatae sunt,*] Ut olim in servitiis Thracum. *Const.*

p. 439. l. 28. *Curta in auribus*] Κολόβωμα. *Const.*

p. 440. l. 8. *Mutatione*,] *mutilatione.* Const.

p. 440. l. 8. *Quod etsi in levi mutilatione &c.*] Per hunc unum Celsi locum vox *mutilatio* inter latinas obrepsit, & in Junckeri Fabrique Thesauro sine ulla controversia sedem posuit. At mihi dubia erit, donec certiore auctoritate firmetur. Hic enim quinque Editiones meae habent: *Quod in levi muta-*

mutatione &c. Idem habent quinque aliae meae; quanquam Constantinus atque Rousseus in libri ora scripserunt, *mutilatione.* Quam ego vocem in neutro codice inveni; sed in utroque, *mutatione.* Morg.

p. 440. l. 17. *Curatum*] *Curtum*, *curtatum* reperi: *curandum* Alii. *Const.*

p. 440. l. 21. *Reposuimus*] *resolvimus*, Vet. *Const.*

p. 440. l. 30. *Interdum autem*] *interdum tamen.* Cod. Const.

p. 441. l. 1. *Imis venarum*] *imisve narium.* Sic in antiquo. Alii *genarum.* Const.

p. 441. l. 4. *Si quid aut medio naso,*] Haec videntur è margine irrepsisse. *Const.*

p. 441. l. 6. *Curata*] *curta.* Const.

p. 441. l. 16. *Illita spuma argenti*] Sic etiam sequenti pag. *Const.*

p. 441. l. 32. *Posui.*] Cap. 8. lib. VI. *Const.*

p. 442. l. 4. *Implicitum linamentum,*] στρεπτὸς μοτός. *Const.*

p. 442. l. 5. *Ex penicillo respergendum*] ἐλλυχνιωτὸς μοτὸς Aeginetae. *Const.*

p. 442. l. 8. *Vulnus purgandum*] *ulcusculum purgandum.* Const.

p. 442. l. 23. *Sutilem*] *subtilem.* Const.

p. 443. l. 10. *Arescentium*] *madescentium.* Alii exponunt *ulcere putri corrosarum.* Const.

p. 443. l. 13. *Incidat*] *insidat.* Const.

p. 443. l. 28. *Forfice*] *forcipe.* Const.

p. 443. l. 32. *Forfice*] *forcipe.* Const

p. 444. l. 1. *Forfex*] *forceps.* Const.

p. 444. l. 2. *Os carum,*] *os rarum, cui dens inhaeret.* Alii *carum*, nempe maxillarum. *Const.*

p. 444. l. 6. *Forfex*] *forceps.* Const.

p. 444. l 15. *Fractum*] *factum.* Const.

p. 444. l. 16. *Indurescit*] *intumescit.* Const.

p. 444. l. 16. *Quod si fractum statim non est, sed intumescit extrinsecus maxilla &c.*] Non sine iis legi oportuit, quae ipsorum loco sunt, tum in pervetusto Nicolai libro, tum in illis, quos Junta, & Caesarius edidere, quorum quidem verborum praecipua pars est a Constantino, Rousseo, aliisque in margine proposita: *Quod si factum statim non est, indurescit extrinsecus maxilla, ut os hiare non possit*; hoc est, si fracti ossis particula educta statim non sit, MS. *quod si factum - - - - - - ut is.*

p. 445. l. 6. *Is qui*] *is autem qui.* Const.

p. 445. l. 10. *Forfice, quam rhizan*] *forcipe, quam ῥιζάγραν.* *Const.*

p. 445. l. 11. *Quam ῥιζάγραν Graeci vocant*] Vox *Rhizagra*, quae hic Graece scribitur, in Fabri Thesauro latinam formam induit. *Est* autem ῥίζαγρα forceps ad evellendas dentium radices *a* ῥίζα radix, & ἄγρα captura. Caelius Aurelianus *dentiducum* appellat de tard. pass. cap. 4. prope finem Quidam codices pro ῥίγρα habent ῥίζα. Eadem, opinor, causa, quae Nicolaum in Ed. Florentina, coegit Juntam in Veneta A. 1524 edere, *antidyades*, idque non sine manifesto errore, & *rizan*. Caesarius tamen, Pantinus, Constantinus, Ronsseus, cum primam illam vocem Graecis litteris proposuissent, hanc Latinis scripsere *rhizan*, quanquam duo postremi in margine Graecis litteris addiderunt, ῥιζάγραν. *Morg.*

p. 445. l. 14. *Ἀντιάδες autem a Graecis appellantur*] Graeci dicunt Ἀντιάδας (vel παρίσθμια, ut est apud Pollucem lib. 2. c. 4. sect. 201.) faucium tumores post hypoglottida utrinque prominentes, ab ἀντιάζω, *adversus sum*, quod hic morbus rebus glutiendis adversetur, vel ut docent Grammatici, ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι ἀντίας ἀλλήλαις κατὰ τὴν διάνοιξιν τοῦ στόματος, *quod appareant invicem oppositae aperto ore.* Basilii Fabri Thesaurus recepit hanc vocem inter latinas, fortasse quod in in Florentina Celsi Editione 1478. latinis litteris scripta sit. Verum Typographus ille Graecis typis carebat, ideoque non hanc solum, sed omnes Graecas voces latinis formis expressit. Affertur etiam in eo lexico lex. 14. tit. 1. lib. 21. Digest. Sed ibi quoque optimae Editiones; imo omnes, quas ego vidi, habent ἀντιάδες per Graecas litteras. *Morg.* Ep. III.

p. 445. l. 21. *De Uva.*] Vide pag. 389. de Uvae morbis. *Const.*

p. 445. l. 24. *Solet enim*] Ex Hippocrat. Prognost. lib. III. cap. 10. *Const.*

p. 445. l. 29. *Deducta*] *diducta.* Const.

p. 445. l. 31. *Summa, tenuis est*] *summa verò, tenuis est*, Const.

p. 445. l. 32. *Volsella*] τῷ μαδίῳ, σταφυλάγρᾳ, vel σταφυλοπάγρῳ. *Const.*

p. 446. l. 9. *Lingua verò quibusdam*] Hoc vitium vocatur ἀγκυλόγλωσσον, (quo qui laborant, μογιλάλοι vocantur.) De ejus curatione Aëtius lib. VIII. cap. 38. *Const.*

p. 446. l. 13. *Membrana incidenda*] τῷ ἀγκυλοτόμῳ, id est, ferramento, quo ἀγκύλωσις linguae tollitur. *Const.*

p. 446. l. 20. *Eam premeret*] *eam promeret.* Const.

p.

p. 446. l. 27. *Consistit in tunica*] *contegitur velamento.* Vide lib. VII. cap. 2. *Const.*

p. 446. l. 28. *Movet:*] *non movet*, Cod. *Const*

p. 446. l. 29. *Semel*] *simplici plaga.* Const.

p. 447. l. 2. *Labra autem saepè finduntur*] *Labrorum fissuras* vocat Plinius. *Const.*

p. 447. l. 16. Βρογχοκήλην] Βρογχοκήλη, vulgo *le gros gossier* vel *le goitre.* Plin. lib. XXII. cap. ult. *guttura* vocat. & lib. XXII. cap. 17. dixit *guttura incipientia turgescere:* unde guttur. *Const.*

p. 447. l. 23. *Exeditur*] *exuritur.* Const.

p. 447. l. 27. *Tumore una linea*] *tumor unâ linea.* Const.

p. 447. l. 30. *Velamento*] *tunicâ.* Const.

p. 448. l. 3. *Inspergenda adurentia, linamentisque id curandum est, caeteris*] *inspergenda adurentia linamentis, idque curandum est caeteris.* Const.

p. 448. l. 30. *Frigore comminuitur:*] *frigore non imminuitur*, Cod. *Const.*

p. 449. l. 2. *Latus extenuatum in ventrem est:*] *latus, extenuatus in verticem est*, Vetus Exemplar. *Const.*

p. 449. l. 20. *Iisdem*] *iidem.* Al. saepè ita. *Const.*

p. 449. l. 23. *Uterum*] *ventrem.* Al. saepissimè sic. *Const.*

p. 449. l. 26. *Exceptus est*] *excipitur.* Const.

p. 449. l. 32. *Nam sic id quod supra*] *Nam sic adstricta, id quod infra*, Cod. Vide pag. 366 *Const.*

p. 449 l. 34 *Vinxerunt*] *vincirent.* Const.

p. 451. l. 4. *Aliâs dixi.*] Cap. 21. lib. III. *Const.*

p. 451. l. 20. *Media circum surgente quodam nodo,*] *medio circum surgente quadam mora.* Const.

p. 451. l. 23. *Ulteriorem*] *interiorem.* Const.

p. 452. l. 24. *Alienantur*] Alterari, ἀλλοιοῦσθαι. *Const.*

p. 452. l. 33. *Membranae interiori*] Peritonaeo. *Const.*

p. 453. l. 6. *Concidant*] *considant.* Const.

p. 453. l. 10. *Leviter*] *leniter.* Const.

p. 453. l. 10. *Diduci*] *deduci.* Const.

p. 453. l. 11. *Summae cutis*] Epigastrii. *Const.*

p. 453. l. 14. *Vincienda*] *facienda*, vel *injicienda.* Const.

p. 453. l. 24. *Sit, quae retusa est. Semel*] *sit quae acuta, propinqua quae retusa est. Simul.* Const.

p. 454. l. 3. *Trajectis.*] Quod suprà dixit *permutatis.* Const.

p. 454. l. 5. *Impressam*] *expressam.* Const.

p. 454. l. 14. *Abdominis membrana*] Peritonaeum. *Const.*

p. 454. l. 15. *Rumpitur.*] Quid vociferatione? quid saltu? *Const.*

p. 454. l. 25. *Super*] *ſupra.* Conſt.

p. 455. l. 2. *Immittendae*] *incidendae.* Conſt.

p. 455. l. 24. *Medulis*] *glandulis.* à Galeno III. Alimentorum glandulis teſtes accenſentur. *Conſt.*

p. 455. l. 32. Ἐρυτροειδὴς] Verbum hoc, cùm de eo jam diu dubitaſſem, quonam modo ſcribendum eſſet, propterea quòd nondum mihi ad manum erant Galeni opera Graeca omnia, unde ipſum poſſe reſtitui conjectabam, nec falſò, tandem à doctiſſ. Georgio Agricola reſtitutum accepi. Qui tamen & ipſe de ejus verbi ſcriptura ſe aliquando addubitaſſe, literis ad me datis teſtatur, quòd apud ipſum Galenum loco uno aut altero ita ſcriptum invenerit, ἐρυτροειδὴς per τ non per θ in eodem ſignificatu, id quod Atticorum conſuetudine, proprietateve factum à Galeno opinatur, ut qui ρ pro λ ſcribere conſueverunt, ut κρίβανον ἀντὶ τοῦ κλίβανον. Verùm cùm idem verbum apud eundem Galenum locis compluribus, & apud alios ejuſdem profeſſionis auctores ſcriptum inveniſſet, eo quo nunc modo adnotatum eſt, hoc quoque ſcribendum hic adjudicabat, verbum videlicet deductum ἀπὸ τοῦ ἐλύτρου καὶ εἴδους. *Caeſ.*

p. 455. l. 32. *Hae autem*] *Hi*, nempe teſticuli. *Conſt.*

p. 455. l. 32. *Tunica*] Prima teſticulorum intimaque ἐπιδίδυμις, 2. ἐρυθροειδὴς 3. δαρτός, 4. extimaque. ὄσχεον, *ſcrotum.* Conſt.

p. 455. l. 34. Quae ἐλυτροειδὴς] Nicolaus Loënſis cum quibuſdam codicibus ἐλυθροειδὴς legendum eſſe putat, Miſcellan. l. 9. c. 7.

p. 456. l. 21. *Tunica*,] Peritonaei. *Conſt.*

p. 456. l. 27. *Tunicas, & ob id ejus rei patientes diducit*, ἐντεροκήλην] *tunicas, & ejus rei patientes diducit, ob id* ἐντεροκήλην. *Conſt.*

p. 456. l. 30. *Herniae nomen eſt*] *Hernioſus* apud veteres *ponderoſus* dicebatur, ut in Levitici veteri verſione latina & in fabula Querolo i. e. Aulularia ad Plauti imitationem facta. Sed proprie de *enterocele* intelligitur. *Scal.*

p. 456. l. 34. *Aliquo modo collocatum.*] *Alio quovis modo collocatum eſt.* Conſt.

p. 457. l. 8. *Deſidit, interdum ſic dividitur*] *deſinit, interdum ſic diſcutitur.* Conſt.

p. 457. l. 10. *At ſi clamore*] *at clamore.* Conſt.

p. 457. l. 12. *Diffunditur*,] *diſtenditur.* Conſt.

p. 457. l. 14. Hic vero ſcribendum: *tactu laeve*, ipſe per ſe Auctor indicat, qui paulo ſupra inter ſigna, quibus nos docuit Epiplocelen ab Enterocele diſtinguere, *tactu vero*, in-

inquit, *tumor inaequalis est.* Morg.

p. 457. l. 19. *Accepto*] *concepto*, Al. *Const.*

p. 457. l. 27. *Distringit*] *distendit*; aut *distringit* intelligitur ex distentionis sensu. *Const.*

p. 457. l. 30. *Hae gravatae occaluerunt*] *hae genitae* (Aëtius ἐπιγεννητὸν χιτῶνα vocat) *occuluerunt.* Const.

p. 458. *Priora*] *propiora*, Cod. *Const*

p. 458. l. 8. *Subesse dicimus: si tumor*] *subesse dicimus: humor sic deprehenditur, si tumor*, Cod. *Const.*

p. 458. l. 14. *Arte*] *arcte.*

p. 458. l. 26. *Visu,*] *nisu*, vel *nixu.* Const.

p. 459. l. 8. *Praeterquàm quod*] *praeterquàm etiam quod.* Const.

p. 459. l. 19. Σαρκοκήλην] Σαρκοκήλη propriè glandulosae testium carnis incrementum. *Const.*

p. 459. l. 25. *Nervus ex quo*] Κρεμαστής. *Const.*

p. 459. l. 29. *Varices*] *Ramices* planè legend. Nam βουβωνοκήλη, *inguinis ramex*, ut cap. 24. estque prolapsus intestini, aut omenti, aut utriusque in inguem: fitque rupto, aut extenso peritonaeo. Lege Aeginetam lib. III. cap. 54. *Const.*

p. 460. l. 12. *Simul ad*] *simulac ad.* Const.

p. 460. l. 15. *Triduum*] *triduo.* Const.

p. 460. l. 25. *Ad eam, quae media est plaga facta. Foramen*] *ad eam, quae media est. Plagâ facta, foramen*, Cod. *Const.*

p. 460. l. 29. *Simul laxet*] *sinum laxet.* Const.

p. 460. l. 30. *Versus eum*] *versus eam*, aut *id.* Const.

p. 460. l. 30. *Versus eam*] Omnes libri habent: *eum*, vix Constantino, sed in ora, scribente: *eam*, aut *id*, quam videlicit posteriorem voculam, aut aliam nullam in vetustiorum librorum aliquo me invenire posse, speraveram. *Morg.*

p. 461. l. 3. *Delapsus*] *elapsus.* Const.

p. 461. l. 27. *Purgatus ita*] *purgatus itaque.* Const.

p. 461. l. 92. *Leviter*] *leniter.* Const.

p. 462. l. 4. *Glutinentur*] *glutinetur.* Const.

p. 462. l. 8. *Fulcienda,*] *farcienda.* Const.

p. 462. l. 8. *Super non fulcienda*] *Tu positas audes pedibus fulcire pruinas* i. e. *calcare.* Propert. Lib. 1. *Scal.*

p. 462. l. 13. *Infrà*] *inguen.* Const.

p. 462. l. 25. *Transversa membrana*] *transversas menbranas.* Const.

p. 462. l. 30. *Ubicunque repertum*] Haec curationis pars spectat ad ὑδροκήλας, abscessus suppuratos, aliosque id genus affectus scroti. *Const.*

p.

p. 462. l. 33. *Digito, manubriolo, vel ſcalpello diductam inferiorem partem tunicae*] *digitis manubriolove ſcalpelli diductam inferiorem partem tunicae.* Conſt.

p. 463. l. 2. *Quod ad ſimilitudinem curvum*] *quod à ſimilitudine Corvum.* Conſt.

p. 463. l. 3. *In eandem intrare*] *in eandem.* Hoc non eſt in antiquo. *Conſt.*

p. 463. l. 3. *In eandem intrare*] *in eandem* gloſſema. *Scal.*

p. 463. l. 4. *Conjectis,*] *confectis*, Cod. *Conſt.*

p. 463. l. 11. *Quam altiſſimè ab inguine*] *quam altiſſimè ad inguen*, ut ſuprà dixit: *ut altè ad ipſum inguen praecidatur.* Conſt.

p. 463. l. 14. *Lino ſummè*] *lino ſummae.* Conſt.

p. 463. l. 19. *In aliis*] *in illis.* Conſt.

p. 463. l. 33. *Irroranda*] *irrorandum*, Cod. *Conſt.*

p. 464. l. 1. *Fibulae*] ἀγκτῆρες, nodi fili trajecti. *Conſt.*

p. 464. l. 16. *Initium fuit*] *vitium fuit*, Cod. *Conſt.*

p. 464. l. 23. *Priore*] *propiore* plane legend. ut & vetus Codex oſtendit. *Conſt.*

p. 464. l. 33. *Inteſtinum*] Maximè τυφλὸν, i. caecum. *Conſt.*

p. 465. l. 1. *Junctura*] Peritonaei rupti. Laxatum junctura non eget. *Conſt.*

p. 465. l. 9. *Dolor*] *dolores.* Cod. *Conſt.*

p. 465. l. 9. *Longiſſimè*] *longiſſima.* Conſt.

p. 465. l. 25. *Cibi lenis*] *cibi levis.* Conſt.

p. 466. l. 9. *Enim cum*] *enim non niſi cum.* Conſt.

p. 466. l. 10. *Quae excidenda*] *quae incidenda*, Alii. *Conſt.*

p. 466. l. 12. *Deducta*] *diducta*, Cod. *Conſt.*

p. 466. l. 10. *Ne ipſe*] *ne is ipſe.* Conſt.

p. 467. l. 2. *Habenula*] Vide ſuprà cap. VII. *Conſt.*

p. 467. l. 7. *At ſi omentum deſcendit,*] Ἐπιπολοκήλη. *Conſt.*

p. 467. l. 15. *Ex utero*] *ex ventre, alvo.* Conſt.

p. 467. l. 22. *Super vinculum*] *ſupra vinculum.* Conſt.

p. 467. l. 26. *Parvulo*] *malo.* Conſt.

p. 467. l. 30. *Si diſcuſſo*] *ſi diſciſſo.* Conſt.

p. 468. l. 1. *Si relictum*] *ſi reductum*, Alii. *Conſt.*

p. 468. l. 2. *Fuit*] *fluit.* Cod. *Conſt.*

p. 468. l. 8. *Liquoris*] *id liquoris*, Cod. *Conſt.*

p. 468. l. 11. *Eò protractis*] *eà protractis.* Conſt.

p. 468. l. 12. *Protinus*] i. *protenus.* Conſt.

p. 468. l. 14. *Membranae*] Ἐπιγεννητοὺς χιτῶνας intelligit. *Conſt.*

p. 468. l. 22. *Ramex*] Κιρσοκήλη. *Conſt.*

P

p. 469. l. 2. *Tunicam*] ἐρυθροειδή. *Conſt.*

p. 469. l. 3. *Promovenda*] *producenda & proferenda.* Conſt.

p. 469. l. 9. *Tertiam tunicam*] δαρτόν. *Conſt.*

p. 469. l. 11. *Pars aliqua*] Ejus tunicae. *Conſt.*

P. 469. l. 12. *Majore vitio*] *Majore ſui parte.* Al. *major.* Conſt.

p. 469. l. 15. *Totum id*] Totam tunicam. *Conſt.*

p. 469. l. 20. *Sic vinciendae*,] *ſic injiciendae*, Cod. *Conſt.*

p. 469. l. 28. *Et filo*] *et filum.* Conſt.

p. 469. l. 31. *Adverſo ſpecillo comprehendi*] *averſo ſpecillo compelli.* Cod. *Conſt.*

p. 469. l. 34. *Ut una*] *ut ima*, Cod. *Conſt*

p. 470. l. 1. *Inter imam tunicam*] Quae ἐπιδιδυμίς. *Conſt.*

p. 470. l. 9. *Nervuſque*] κρεμαστήρ. *Conſt.*

470. l. 21. *Urgent enim febres*] Si manu curando vulneretur. *Conſt.*

p. 470. l. 28. *Sine ratione*] ἀλόγως Hippocr. *Conſt.*

p. 471. l. 3. *Ubi verò in ipſo inguine ramex &c.*] Βουβωνοκήλης *curatio.* Conſt.

p. 471. l. 15. *In quo ſi glans nuda*] Hoc vitium περιφίμωσις. Vide lib. VI. cap. 18.

p. 471. l. 25. *Apprehenditur*] *prehenditur*, Cod. *Conſt.*

p. 471. l. 27. *Tergus*] Cutis penis. *Conſt.*

p. 471. l. 31. *Circulus*, *eoque*] *circulus*, *ſuper eoque.* Conſt.

p. 472. l. 2. *Praeſtat*] *praeſtet.* Conſt.

p. 472. l. 7. *Non ita dolet*,] *non ita vero dolet*, nempe cùm glans detegitur. *Conſt.*

p. 472. l. 12. *Emplaſtrumque circumdatur*, *quod valentem*] *emplaſtroque circumdatur*, *quod valenter*, Cod. *Conſt*

p. 472. l. 15. *Eam partem*] *eam* (nempe inflammationem) *part.* Conſt.

p. 472. l. 26. *Fraenum*] δεσμὸν Galeno. *Conſt.*

p. 473. l. 6. *Infibulandi ratio*] ἀγκτηριασμός. *Conſt.*

p. 474. l. 6. *Infibulare quoque adoleſcentulos*] Fibula haec ſimile aliquid habet iis, quae vocamus *Cadenats.* Mira ſunt, quae ſuper his narrantur de Monachis Turcarum. *Caſaub.*

p. 473. l. 10. *Qua perforatur*,] *qua perforetur.* Conſt.

p. 473. l. 12. *Ultrà*] *infrà*, Cod. *Conſt.*

p. 473. l. 34. *Neceſſarium eſt*] gloſſema. *Scal.*

p. 473. l. 19. *Additur*, *quae quo melior*, *eo levior eſt.*] *inditur*, *quae quo levior*, *eo melior eſt*, Cod. *Conſt.*

P.

p. 473. l. 24. *Res verò interdum cogit*] Vide Aeginetani lib. VI. cap. 59. *Const.*

p. 474. l. 8. *Levesque*] *laevesque*. Const.

p. 474. l. 16. *Iter urinae*] Meatus urinarius, οὐρήθρα, de quo vide cap. I. lib. IV. infrà & *fistulam* vocat. Const.

p. 474. l. 22. *Super naturale*] *super vulvae cervicem*. Const.

p. 474. l. 24. *Aliquanto minus difficultatis exigit*] *sed aliquanto minus difficultatis exhibet*. Const.

p. 474. l. 26. *Ea*] *urina*: vel subaudi. *Const.*

p. 474. l. 26. In his verbis ne Constantinus quidem id exhibuit, quod quaerebamus. Nam quod in margine ad vocem *ea* adnotavit; *urina*, *vel subaudi*, nimis id longe petitum videtur, cum vox *urina* non ita prope posita sit; neque praeterea urina extenuat haerentem calculum, sed auget; vel si extenuat, cur igitur extenuatus sic inhaerescit? Ego vero pro *qui* sperabam vel *quia*, (quod in MS. Cod. deinde Morg. se deprehendisse dicit in Ep. II.) vel *quâ* in libro aliquo posse invenire, ut Celsus hoc diceret: quia; vel qua parte subinde urethra extenuatur, propterea; vel ea in parte calculus inhaerescit. Videndumque esse, censebam, num forte huc pertineret quod Aretaeus (De Sing. Diut. Morb. Lib. 2. Cap. 4.) vidisse se, dicit; postquam enim scripsit: *Secunda porro calamitas est, cum per colem calculus transmittitur. Nam si amplior sit quam urinae iter (Graeci urethram vocant) capere possit; in eo multum temporis haesitat*, &c.; tum haec subjicit: *Aegerrime autem tortuosi calculi exeunt: quosdam enim & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quasdam duritias*. Sed & secundum naturam solere urethram contrahi in ipso primo, sive exteriore suo orificio, in ipsis etiam feminis observavimus Advers. Anat. IV. Anim. 24. *Morg.*

p. 474. l. 29. *Vellere*,] *evellere*. Const.

p. 474. l. 32. *Cutis*] Praeputii. *Const.*

p. 475. l. 18. *Non quo non*] *non quo tamen non*. Const.

p. 475 l. 32. *Demissis*] Nempe in anum, ut docet infrà. *Const.*

p. 476. l. 2. *Praevalens*] *prudens*. Nam saepe *ol.* in veteribus codicibus pro *d* legitur, ut hic & supra: & contrario *d* pro *al* in *duo*, quod pro *alio* scriptum erat. *Scal.*

p. 476. l. 3. *Considit*,] *considet*. Const.

p. 476. l. 3. *Adversum*] *aversum*, aut *adversum* respectu Medici, non ministri. *Const.*

p. 476 l. 5. *Reductisque ejus cruribus*,] Crus ducitur extensione: reducitur flexione, qua genu attollitur, poplesque attrahitur. Aeger suis poplitibus manus subjicit exterius:

tius: minister ipsas suis interius demissis comprehendit. Sic dextra manu utriusque velut habenâ, crus dextrum aegroti, item sinistrâ sinistrum suspenduntur, atque divaricantur ministri arbitrio. *Const.*

p. 476. l. 7. *Eos quàm maximè*] *ea* nempe crura. *Const.*

p. 476. l. 8. *Eos continet*] *eas*, scilicet manus. *Const.*

p. 476. l. 10. *Insidunt, quo &*] *insident, quorum &*. Alii *quò ---- deligentur*. Const.

p. 476. l. 23. *Levare*] *levari*. Cod. *ablevari*. Alii *labare*. Const.

p. 476. l. 27. *Atque sinistra manu duos ejus digitos*,] *sedet, atque sinistrae manus duos digitos*. Cod. *Const.*

p. 477. l. 13. *Leviorque*] *laeviorque*. Const.

p. 477. l. 16. *Sinistrae digiti deorsum eum compellunt*,] *sinistra digitis eum compellit*, Cod. *Const.*

p. 477. l. 19. *Ut pronus exeat:*] *Ut ne pronus exeat*. Nam hic contra erectum distinguitur. Jacens ovum oblongum pronum est: stans erectum. Pronus minimè, aut vix extrahi posset. *Const.*

p. 477. l. 20. *Transversus fit:*] πλαγίως veniat, non in latitudinem: vulgo *de cant*. Const.

p. 477. l. 21. *Ut duobus angulis sedeat:*] Sedet binis angulis, immò quaternis, cùm per totam planam superficiem jacet, nec in latus procumbens carinatur. *Const.*

p. 477. l. 24. *Levior*] Scribend. *laevior*. Const.

p. 477. l. 27. *Ut incidi*] Expunge *ut*: & pro *debeat* repone *debet*. Const.

p. 477. l. 27. *Plaga lunata*] Vide sis Th. Bartholinum de Unicornu cap. XXIII. pag. 194.

p. 477. l. 30. *Strictior ima plaga est*,] Plaga unica, non transversa nec lunata, sed lunata, sed obliquando per longitudinem nunc fit, non juxta anum, sed digitis minimum duobus à sede, in interfemineo (περιναιὸν Graeci vocant) nec ea quidem in commissura (quae τρόπις vel ὀῤῥὸς) ne fiat convulsio, haudque vulnus coeat. Sed ad latus. *Const.*

p. 477. l. 34. *Nam qui fistulae, quam illo loco οὐρήθραν Graeci vocant, parum patefaciunt*] Aliâs *meatum*. Οὐρήθραν, nisi malis legere *corbyada*, ut hactenus in impressis exemplaribus. Verùm quid id sibi velit, nondum usquam comperi apud idoneos auctores. *Caesar.*

p. 478. l. 12. Non me praeterit, Almeloveenium, quamvis omnibus, quos vidi, libris, atque adeo ipsius etiam Lindenii, repugnantibus, qui nempe constantissime habent:

cum

cum vero patefacta est; scribere eo in loco maluisse: *cum via perfecta est*; tamen & ipse, idem locutionis genus in eadem re ante paucos versus in Celso servavit. *Morg.*

p. 478. l. 13. *In cujus corpore nullum discrimen est.*] Hoc falsum: itaque legendum, *colore*, ut in MS. aut, *nonnullum discrimen est.* Const.

p. 478. l. 17 *Uncus est*] Hic uncus angustioris cochlearis formam aemulatur: vocatur à Lithotomis *Crochet.* Const.

p. 478. l. 20. *Levis*] *laevis.* Const.

p. 478. l. 22. *Extrahendi vim habet*] Uncos tres habent sola magnitudine differentes. Duobus simul utuntur: majore calculus attrahitur, extrahitur minore: aut brevioris loco ferramento utuntur, quod vocant *bec de cane*, à rostri anatis similitudine. Ergo lego, *brevior.* Alii tamen, *brevis extrahendi vim non habet.* Const.

p. 478. l. 23. *Ubi injectus est, in utrumque latus inclinandus est*] Quidam ita distinguunt, *ubi injectus est in utrumque latus, inclinandus est.* Const.

p. 478. l. 26. *Ideoque eo minimo opus est*] *ideoque eo minore opus est*, Cod. *Const.*

p. 479. l. 2. *Attrahatur :*] *attrahitur.* Const.

p. 479. l. 3. *Uncus extremus*] Qua parte calculum venatur. *Const.*

p. 479. l. 19. *Duplicavit.*] Nempè tunicarum soluta unitate. *Const.*

p. 479. l. 33. *Ferramentum*] Latum est & breve, labrisque inter digitos cohibetur, ne possit elabi: acie semicirculatae partis tantùm secat. *Const.*

p. 480. l. 2. *Pollice imposito*] *pollice impresso labrorum vertici.* Const.

p. 480. l. 4. *Quo cum sequebatur,*] *quo consequebatur.* Const.

p. 480. l. 6. Haud equidem diffiteor, hunc locum in aliis omnibus, quos consului, libris, manifesto esse vitiatum; sic enim in cunctis legitur: *Quocunque autem modo Cervix ea parte facta est;* Attamen cum proxime scriptum fuerit, non qua parte, sed quo & ferro, & modo Cervix vesicae sit aperienda, semper ego, potius in *ea parte*, quam in *facta* subesse vitium existimavi, & hac propterea ratione esse tollendum: *Quocunque autem modo cervix patefacta est*; praesertim cum supra Auctor, de ejusdem cervicis sectione, ad hunc ipsum modum locutus sit: *Cum vero patefacta est* (hoc est cervix; haec enim proxime antecedunt: *rupta cervice, quam habuisset incisa*) *in conspectum calculus venit.* Morg.

p. 480. l. 7. *Facta est,*] *secta*, vel *patefacta est.* Const.

p.

p. 480. l. 15. *Aequè leniter*] *aequè, sed leniter*. Const.

p. 480. l. 18. *Compositus judicatur, in se adtrahens*] *compositus judicatur, de se abstrahens*. Const.

p. 480. l. 22. *Abducere*,] *adducere*. Const.

p. 480. l. 24. *Curationi*] *curationis*. Malim *curationi*, ut ἐνοχλεῖν τῇ θεραπείᾳ exprimatur. *Const*.

p. 481. l. 3. *Promovente, excidit.*] *promovetur, & excidit*, Cod. *Const*.

p. 481. l. 8. *Eum concussum*] Al. *eum concussus*. Const.

p. 481. l. 10. *Tum ferramentum*] Nunc utuntur forcipe, cujus brachia implicata coeunt uno ter alterum ineunte: quorum & ora acuta calculum apprehensum citra periculum concidunt. *Const*.

p. 481. l. 14. *Quod admotum &c.*] Alias, *quod admotum calculum, ex - - vesicam ferram* - -. Const.

p. 481. l. 18. *Tamen parum, propriè quaedam*] *Parum, propriè tamen quaedam*. Const.

p. 481. l. 21. *Quia is urinam in cervicem non compellit*,] *Quia eum urina in cervicem compellit* Const.

p. 481. l. 23. *In primo*] nempè urinae itinere, quod compressius. Vide cap. 1. lib. IV. *Const*.

p. 481. l. 23. Almelovenii, ac Lindenii exemplaria, omnino abjecta (quam bene alii viderint) illa voce: *primo*, haec exhibent: *&, si in urinae itinere, quod est angustius, inhaeret*. Morg.

p. 481. l. 24. *Eodem tamen unco*] Eodem unci genere, quod suprà descriptum. *Const*.

p. 481. l. 27. *Subjici*] in anum. *Const*.

p. 482. l. 13. *Metus excipitur*] *metus excipit*. Const.

p. 482. l. 20. *Agglutinanda cucurbitula est*] Lib. IV. cap. 14. *cucurbitulam defigere*, hic *agglutinare* dixit. *Const*.

p. 482. l. 25. *Super ulcus*) *super vulnus*. Cod. *Const*.

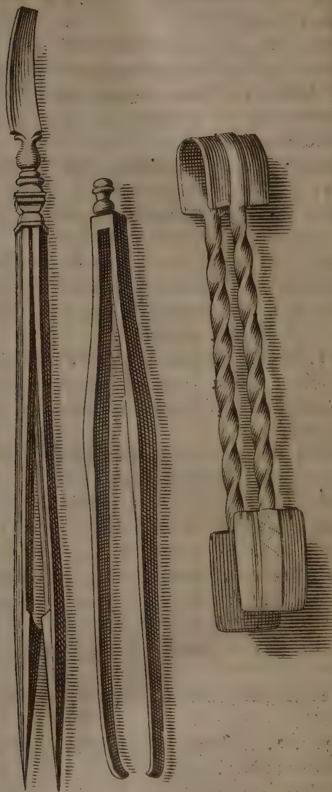
p. 482. l. 29. *Aqua*] Al. *in aqua*. Const.

p. 482. l. 32. *Digeratur*] διαφορεῖσθαι dicunt Graeci. *Const*.

p. 482. l. 34. *Subinde facile*] *subinde in facie*, Cod. *Const*.

p. 483. l. 3. *Inducendusque hapsus lanae mollis*,] *Hapsus* id Latinis dici videtur, quod Graecis πίλημα Ita enim Linac. verbum illud vertit πίλημα in Therapeuticis Galeni locis duobus, quos observavi. Caeterùm πίλημα Suidas exponit σκέπασμα. Hesychius ζώνην. Hapsus ergo significare videri potest, vel sacculum, crumenam, vel hujusmodi aliquid aut tectorium, aut velamen, aut cingulum sacculi aut crumenae modo factum. *Caesar*.

p. 483. l. 3. *Hapſus lanae mollis*] Hapſus non eſt πῖλημα (lanas coactas Latini dicunt & coactilia) inepte enim dixiſſet hapſum lanae mollis. Quod coactum molle non eſt, ſed durum. Eſt vero hapſus (παρὰ τὸ ἅπτομαι ἅψομαι) quantum lanae uno runcinarum contactu & factu carminatores diſcri-

minarunt. Vulgo vocant *paumées* à palma. Ergo lanae δράκα, & quantum vola capere poſſit, per hapſum intelligo. Uſus eſt etiam ea voce lib. IV. Cap. VI. *Conſt.*

p. 483. l. 3. *Hapsus lanae*] Hapsus lanae videtur esse τὸ ἅπαξ εἰρημένον. *Casaub.*

p. 483. l. 3. *Hapsus lanae mollis*] *Hapsus* est lanae particula molliter in globulum formata. *Floccum* dicit *Plin.* 30. 15. Reperitur praeterea haec vox etiam apud *aprum de verbis dubiis*, & in *Glossario Isidori*, ubi tamen *hapsum* ἀντὶ τοῦ *hapsus* scribendum esse docetur, ipsaque vox per *vellus lanae* explicatur. *Casaub.*

p. 483. l. 11. *Nocent, quae vesicam*] *nocent, quo vesicam*, Cod. Al. *quia*. Const.

p. 483. l 26. *Ne quid intus sit,*] Grumus sanguinis. Vide suprà initio. *Const.*

p. 414. l. 5. *Et venter imus, sed & mediocris est, cum*] *Et venter imus sedet mediocris, & cum.* Infrà contrà *Si venter imus tumet.* Const.

p. 484 l. 12. *Urinae*] *urina.* Const.

p. 484. l. 15. *Rosa*] *ros.* i. rosaceo. *Const.*

p. 484. l. 16. *Enneapharmacum emplastrum.*] Vide lib. v. cap. 18. *Const.*

p. 484. l. 19. *Medulla etiam, maximèque vitulina, quod in id*] *Medullam etiam, maximèque vitulinam, quae ad id.* Const.

p. 485. l. 13. *Cancri metus est. His cognoscitur,*] Legi potest, *is cognoscitur*, tamen si legas *his*, subaudire licebit, *notis*, ut sit, *his notis.* Caesar.

p. 485. l. 13. *Cancri*] Sic gangraenam vocat. *Const.*

p. 485. l. 13. *Is*] *his.* Const.

p. 485. l. 16. *Cumque eo*] *cumque ea.* Const.

p. 485. l. 18. *Lanulis*] *lamulis.* Alii *squamulis.* Const.

p. 485. l. 32. *Eadem fit,*] *ea fit.* Const.

p. 486. l. 2. *In ventrem:*] Sic inferior potius, quàm superior. *Const.*

p. 486. l. 6. *Intus adjiciatur*] *intus injicietur.* Const.

p. 486. l. 6. *Idemque humor clystere intus adigetur,*] Hic & Auctor Thesauri linguae latinae, & Petrus Danetius cum legissent *adjicietur*, quemadmodum sane habent quinque Editiones meae, retulere inter latinas constructiones *Adjicere intus:* qui quidem modus indiget certiore auctoritate. Forrasse confirmari potest ex Columell de Arbor. c. 24 *Truncum findito, & in fissuram cuneum pineae tedae adjicito.* Verum cum eandem sententiam iisdem pene verbis expressam reperiat Columella l. 5. c. 10. moneo, Aldinos & Gryphianos Codices in hoc secundo loco habere *adigito;* quod placuit & Commelino. Attamen in Veneta principe 1472. utrobique legitur *adjicito*. In Juntae, Caesarii, & Pantini Editionibus est, *adjicietur.* Idemque

eſt in ea, quam procuravit Ronſſeus, qui tamen in margine appoſuit, *injicietur*. Hoc ante ipſum fecerat Conſtantinus, qui edidit, *adjiciatur*. *Epiſt*. III. *Morg*.

p. 486. l. 17. *Recipiendum*] Al. *decipiendum*. Conſt.

p. 486. l. 21. *Cum eo tamen*] Alibi dicit, *cum eo*, *ut ne*: & alibi, *cum eo tamen*, *ut non*. Conſt.

p. 486. l. 27. *Ali poſſit*] *ali poſſe*, id eſt, carne impleri, σαρκοῦσθαι. *Conſt*.

p. 486. l. 30. *Diu tuenda*] *die tuenda*. Conſt.

p. 487. l. 3. *Non modica*.] Al. *non immodica*. Conſt.

p. 487. l. 11. *Victu venire*,] *victu evenire*. Conſt.

p. 487. l. 13. *Roſa*] *ros*. i. roſaceo. *Conſt*.

p. 487. l. 14. *Agendus*,] *adigendus*. Conſt.

p. 488. l. 5. *Adverſo ſpecillo*] *averſo ſpecillo*, τῷ τῆς μήλης πυρῆνι. *Conſt*.

p. 488. l. 7. *Pura*] *ſupra*, Cod. *Conſt*.

p. 488. l. 9. *Extendique*,] *extendendique*. Conſt.

p. 488. l. 10. *Maximè vincti*] *maximè icti*, Cod. Alii *juncti*. Hoc fit, ut admoveantur labra vulneris. *Conſt*.

p. 488. l. 16. *Sutura*] *fultura*. Al. *futura*. Retineo *ſutura*. Conſt.

p. 488. l. 27. Vide Plinium lib. VII. cap. 16. *Conſt*.

p. 488. l. 27. *Quod earum naturalia*, &c.] Ἀτρήτους vocari, quos Latini *imperforatos* dicunt, unicuique notum eſt; at ampliſſimus Gisb. Cuperus in Harpocrate pag. 28. 29. noviſſimae editionis, *Harpocratianos*, ejuſmodi homines vocatos fuiſſe eleganter ex Ptolomaeo demonſtrat, quem locum etiam interpretatur Rutgerſius Variar. Lection. lib. III. c. XVIII. quo quid *concreti*, *conſertum virginal*, *obſignata natura*, ſint, exponit. De Atretis & imperforatis conſule Schenkium Obſervation. l. IV. pag. 529. & ſeqq. ubi varia exempla recenſentur; Patinum Epiſtol. Gallicar. n. 60. edit. tertiae.

p. 489. l. 5. *Ac ſi caro*] *at ſi caro*. Conſt.

p. 489. l. 7. *Vel vulſella*] *Vulſella*, quae & *volſella* dicitur, inſtrumentum fuit veteribus uſitatiſſimum, quo modo partes tenebant aut emplaſtra, & oſſicula ex vulneribus extrahebant, ſed virgines, quin & viri molliores illius ope pilos, tam è barba quam ſupercilio evellebant; unde *acum obliquam* apud Juvenal. Sat. II. vs. 93. volſellam interpretatur Ptolom. Flavius Conjectaneor. c. 67. vide Mercerum ad Tertullian. de Pallio pag. 768. Graecis vocatur in Philoxeni Gloſſario Τριχολαβίδιον, μαδιστήριον. Harum varias figuras in tyronum gratiam adpingi curavimus.

p.

p. 489. l. 12. *Solvere ulcus, & sicut*] *solvere, & ulcus sicut*. Const.

p. 489. l. 22. *Concipit*] *concepit*. Const.

p. 490. l. 3. *Vulvae*] *uteri*. Const.

p. 490. l. 5. *Paululum dehiscere.*] *paululum dehiscit*. Const.

p. 490. l. 8. *Iterum ad os aperiatur*] *iterum os aperiatur*. Const.

p. 490. l. 12. *Rei facultatem*] *rei facilitatem*, Cod. *Const.*

p. 490. l. 19. *Incepisse*,] *coepisse*, vetus. *Const.*

p. 490. l. 29. *Corpus*] Uteri ejusque cervicis: cujus tumoris causa inflammatio. *Const.*

p. 491. l. 3. *Demitti debet uncus*] Mortui fœtus extractionem, uti & instrumenta, quibus veteres medici usi sunt, describit Tertullianus; cujus verba libro de anima cap. XXV, haec sunt. *At quin & in ipso adhuc utero infans trucidatur, necessaria crudelitate, quum in exitu obliquatus denegat partum, matricida, ni moriturus. Itaque & inter arma medicorum & organum est, quo prius patescere secreta coguntur, tortili temperamento, cum annulo cultrato, quo intus membra caeduntur anxio arbitrio, cum hebete unco, quo totum facinus extrahitur violento puerperio. Est etiam aeneum spiculum, quo jugulatio ipsa dirigatur, caeco latrocinio,* ἐμβρυοσφάκτην, *appellant, de infanticidii officio utique viventis infantis peremptorium.*

p. 491. l. 24. *Injectus facilè hebeti corpusculo elevabitur.*] *injectus hebeti* (lego *enecti*) *corpusculo facilè elabitur*, Cod. *Const.*

p. 492. l. 3. *In interiorem tantùm partem per totam aciem exacuitur.*] *in interiore tantum parte per totam acie exacuitur*, Const.

p. 492. l. 18. *Protractum est*,] *prolapsum est*, vetus exemplar. *Const.*

p. 492. l. 33. *Eadem ratione*] *leniter & sensim*, Const.

p. 493. l. 6. *Rosa*] *ros.* i. rosaceo. *Const.*

p. 493. l. 9. *Adhibeatur*] *adhibetur*. Const.

p. 493. l. 14. *Qua scissa*] *qua fissa*, i. ῥαγάδες. Vide pag. 239. & de ani fistulis pag. 414. atque de pastillo ad ani fissa pag. 269. *Const.*

p. 494. l. 5. *De Condylomatum curatione.*] Deest, *& haemorrhoidum*. vide pag. 400. & seq. *Const.*

p. 494. l. 18. *Alvus aeribus*] *alvus acrioribus*, Const.

p. 494. l. 19. *Magis orae*] *magis ora*. Const.

p. 494. l. 19. *Omnia vela*,] *omnia venarum*. Const.

p. 494. l. 24. *Spongia aqua calida est, donec id libeat.*]

spongia ex aqua calida est, donec id doleat. Const.

p. 494. l. 26. *Exulcerandum est.*] Ut evacuato sanguine ac spiritu ibi contento, celerius id emoriatur ac decidat. *Const.*

p. 425. l. 2. *Infraque eam*] *infra foramen.* Const.

p. 495. l. 10. *Calida*] Ex calida subacta. Vult enim fieri cataplasma. *Const.*

p. 495 l. 17. *Oriculario specillo*] μελωτίδι. *Const.*

p. 495. l. 25 Varices crurum, temporum ventrisque, Κιρσοὶ fiunt etiam in palpebris. Aëtius. *Const.*

p. 496. l. 12 *Superimponitur*] *superponitur.* Const.

p. 496. l. 14. *At exciditur hoc morbo:*] *Excidendi ratio haec est*, Cod. *Const.*

p. 496. l. 19. *Impositoque*] *interpositoque.* Const.

p. 496. l. 26. *Ibi rursus*] *ibique rursus.* Const.

p. 497. l. 19. *Efficit*] *efficitur.* Const.

p. 497. l. 26. *Membrum praecidi oportere,*] Vide pag. 304. Aegineta hanc curationem vocat ανεg[illegible]. *Const.*

p. 497. l. 27. *Alio loco mihi dictum est.*] pag. 304. *Const.*

p. 498. l. 8. *Aliquid os*] *aliquid ossis*, Cod. *Const.*

p. 498. l. 11. *Levanda*] *laevanda.* Const.

p. 498. l. 18. *Pus moveri debet*] *pus moveri non debet.* Vide pag. 290. *Const.*

p. 498 l. 22. *De positu & figura totius humani corporis.*] *De positu & figura ossium totius humani corporis.* Const.

p. 498 l. 31. *Gignente*] Scribitur *cingente.* Const.

p. 499. l. 8. *Locis tamen aestuosis &c.*] Vide ad id Herodotum lib. III. cum loquitur de Aegyptiorum & Persarum strage. Vide etiam Pollucem. *Scal.*

p. 499. l. 9. *Et id caput firmissimum,*] Hoc verissimum, si solum externas injurias consideres. At si etiam internas, falsum. Est enim magis morbis obnoxium propter retentos vapores fuliginosos. *Const.*

p. 499. l. 13. *Ne locus quidem*] *nec locus quidem.* Const.

p. 499. l. 13 *Fere tamen duae*] Suturae propriae sunt (i. ῥαφαὶ) ἡ στεφανιαία, λαμβδοειδὴς, καὶ ὀβελιαία: impropriae duae super aures, quae potius λεπιδοειδῆ προσκολλήματα. *Const.*

p. 499. l. 22. *In unguem*] *ad unguem.* Const.

p. 499. l. 24. *Inferiora*] Scriptum *infirmiora.* Const.

p. 499. l. 25. *Insidunt*] *insident.* Alii *incidunt.* Const.

p. 499. l. 26. *Quia capillus*] *quà capillus.* Const.

p. 499. l. 29. *Connectunt*] *contegunt.* Const.

Pl

p. 499. l. 29. *Medium*] *malarum*. Conſt.

p. 499. l. 30. *Inclinatum*] *inclinatam*. Conſt.

p. 500. l. 5. *Gingivis*] *maxilla* aliàs. *Conſt.*

p. 500. l. 13. *Foramina*] πόροι. *Conſt.*

p. 500. l. 14. *Haec primum*] *hae primum*. Conſt.

p. 300. l. 17. *In cartilagine*] *in cartilaginem*. Conſt.

p. 500. l. 19. *A ſummis ad imas*] *ab imis ad ſummas*, Alii. *Conſt.*

p. 500. l. 25. *Diſſipantur*,] Id eſt, diſtribuuntur. *Conſt.*

p. 501. l. 5. *Nam malae cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes exigit*,] Vel *excipit*. Caeſar.

p. 501. l. 7. *Verum ipſius maxillae partes extremae quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus, intra latior, vertice ipſo tenuatur, longiuſque procedens ſub oſſe jugali ſubit, & ſuper id temporum muſculis illigatur.*] Etſi in nullo eorum, quae ad hoc tempus vidi, exemplarium aliam, quam hanc ipſam inveni ſcripturam; non poſſum tamen non credere, Celſum potius ita ſcripſiſſe: *Alter proceſſus latior, vertice ipſo tenuatur.* Si enim res id pateretur, ut ſcribere potuiſſet: *Alter proceſſus intra latior, extra tenuatur*; nihil immutandum eſſe, cenſerem; nunc igitur cum & res ipſa, & quod non obſcure oppoſitum eſt: *vertice ipſo tenuatur*, requirant, ut illud ante poſuerit: *infra latior*; non video, cur unius litterulae mutatione, ut vitiari hic locus à Librariis, ita à nobis reſtitui non poſſit. *Morg.*

p. 501. l. 15. *Facultatem*] *facilitatem*. Conſt.

p. 501. l. 18. *Ex his quaterni primi quia ſecant τομικοὶ à Graecis nominantur*,] τομικοὶ alias τομεῖς. *Caeſar.*

p. 501. l. 19. Τομικοὶ] i. inciſorii ſive τομεῖς. *Conſt.*

p. 501. l. 20. *Caninis dentibus*] Canini, κυνόδοντες. *Conſt.*

p. 501. l. 21. *Maxillares*] Sive *molares*, γόμφιοι ſive μύλαι dicti, quini (ſic enim in antiquo exemplari ſcriptum, non *quaterni*) ab utroque latere. *Conſt.*

p. 502. l. 4. *Mediae*] *medio*. Conſt.

p. 502. l. 6. *Per duos*] *ſubter duos*. Alii. *Conſt.*

p. 502. l. 6. *Circa quoque per duos proceſſus tenuibus cavis perviae, per quae*] Vel *per quas*. Caeſar.

p. 502. l. 15. *Deorſum verſus tuberibus exaſperetur*] *deorſum verſus moveatur & tuberibus exaſperetur*. Conſt.

p. 502. l. 16. *Superiori parti inferiore*] *ſecunda ſuperiori parti inſeritur*. Conſt.

p. 502. l. 19. *Superior ſummae*] *ſuperior ſumma*. Conſt.

p. 502. l. 22. *Suſtinere*] *ſuſtineri*. Conſt.

p. 502. l. 24. *Quos καρώτιας Graeci appellant.*] Sic quidem hos nervos Ludovicus Caelius, auctor latinarum lectionum, dicendos esse contendit, quod & se posse probare dicit per Galenum & Apollonium in Argonaut. Eosdem tamen Hermol. Barbar. *tenontas* appellandos putavit. *Caesar.*

p. 502. l. 25 Καρώτιας] Al. κερόδας. Melius τένοντας. *Const.*

p. 502. l. 25. *Quos καρώτιας Graeci appellant*] Non est Graecum. *Scal.*

p. 502 l 26. *Omnes flexus alter*] Quidam: *omnium flexus alté.* non probo. *Const.*

p. 502. l. 34. *In promptum dato*] *in promptu dato.* Const.

1. p. 503. l. 8. *Insinuatis*] *sinuatis.* Const.

2. p. 503 l. 9. *Inde patescunt*,] *inde latescunt*, Cod. *Const.*

p. 503. l. 24 *Scoptula operta*] Lego *lata scapularum ossa* 526, 6 542, 35. 548, 22. Vid. p 506, 23. & 171, 5. ubi diserte dicit ὠμοπλάτας Graecorum Latine dici *ossa scapularum*: quare ista lectio proculdubio mendosa est, cum nunquam alibi haec vox reperiatur. *Casaub.*

p. 504. l. 5 *Quod propius altera verticis parte modicè intumescens, sustinet*] Alii sic, *quo propius alteri verticis parti, intumescens sustinet.* Const.

p. 504. l. 8. *In eo*] Osse, nempè lato scapularum. *Const.*

p 504. l. 9. *Insidit,*] *insidet.* Const.

p. 504. l. 12. *Cartilagini*] *cartilagine.* Const.

p. 504. l. 13. *Humerus*] Βραχίων *Const.*

p. 504. l. 22. *Verticillati scapularum ossi inseritur, ac majore parte extra id situm nervis deligatur.*] Manutii in utraque editione ad hunc modum proposuerant: - - - *Verticillatis scapularum ossibus parvo excessu inseritur: ac majore parte ex transitu nervis deligatur.* Cum his Constantinus fecit; quamquam in margine adnotavit: *parvo excessu* deesse in antiquo codice; aliosque legere *incessu.* Et Joannes quidem Caesarius, atque ante hunc Lucas Ant. Junta duas illas voces omiserant, caetera, ut Manutii, edentes; nisi quod pro *verticillatis* posuerant, *verticulatis* Qua in re socios habuerunt Gul. Pantinum, Henr. Stephanum, Bald. Ronsseum, qui tamen *parvo excessu* non omiserunt; etsi Ronsseus in libri ora, esse, qui omitterent, & qui non *verticulatis*, sed *verticillatis* scriberent, indicavit. Ronssei scripturam secutus est Pawius, qui in commentario ad hunc locum suo vocare Celsum, ait, *scapularum ossa verticulata, aut*

quia

quia cervicibus praedita: *aut a verticillis exstantium coracoidis & spinosi processuum*; verum enim vero, quaenam in his processibus partes sint, quas *verticilla* vocemus, non docuit. Hanc ego tantam in eodem loco describendo varietatem cum attenderem; pro ea, qua solet, peritia prudentiaque facere existimavi V. Cl. Jacobum Facciolatum, cum se vehementer dubitare, mihi ostenderet, essetne inter latinas voces facile recipienda *verticillatus*, quam nimirum, qui Lexicis inseruere, hoc uno Celsi loco incertissimae proculdubio scripturae niterentur. Cum vero idem miraretur, cur Almeloveenius *verticillati scapularum ossi* non *verticillato*, aut *verticillatis scapularum ossibus*; edidisset, ac praeterea ex me quaereret, an potius *vertebratis* (quae Pliniana vox est libro 11. cap. 37.) *scapularum ossibus* hic legendum esse, censerem; memini me in ea, quae paulo superius (pag. 503. lin. 23 de scapularum ossibus scripta sunt à Celso; hunc enim in manibus habebamus; continuo oculos conjecisse, & Viro Doctissimo respondisse, mihi vero omnino videri, *vertici lati scapularum ossis esse* legendum. Haec enim illis de ossibus tradiderat Celsus: *a cervice duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt*: *nostri scutula operta*; *ὠμοπλάτας Graeci nominant*. *Ea in summis verticibus sinuata*, *ab his triangula*, *paulatimque latescentia ad spinam tendunt*: Ex quibus licet intelligi eam horum ossium partem, quam Anatomici solent *scapulae cervicem* vocitare, Corn. Celsum nomine *Verticis* appellavisse, sive quod eam *summam* esse illo in osse, crediderit; sive quod ut in *triangulo* osse oppositam basi, velut locum spectaverit, in quo humeri caput vertitur, qua videlicet ratione Polorum uterque (quos alii pariter cardines vocant ab eorum similitudine, circa quos valvae convertuntur) a Virgilio 1. Georgic. *vertex* est dictus. Cum igitur scapulae, sive ut Celsus loqui mavult & in hoc capite (pag. 504. lin. 3. ac l. 11.) & ad finem tum septimi (p. 526. l. 6. tum octavi (p. 528. l. 6.) & sub initium tum undecimi p. 542. l. 33.) tum quintidecimi (p. 548. l. 22.) *lati scapularum ossis* sinuatam cervicem paulo ante appellaverit *verticem*, quid veri esse similius possit, quam ut porro traditurus; cui parti ejusdem ossis, humeri caput inseratur, ad hunc modum scripserit: *vertici lati scapularum ossis inseritur*; praesertim cum in eo Librarii, dictata verba excipientes, persaepe labi consueverint, ut ex duabus vocibus unam facerent, & primam consequentis vocis literam ad praecedentis etiam postremam addentes, duplicarent, unde facillime nova haec vox *verticillatis* effingi potuit. Nunc quam in

codice ſcripturam offenderim, tibi fideliter deſcribam: *parvo exceſſu vertici latis ſcapularum oſſibus inſeritur. Ac majore parte: & tranſitu nervis deligatur.* Illud quidem minime eſt diſſimulandum, in verſuum intercapedine auſum eſſe aliquem nonnulla addere, videlicet ſuper ultimam *vertici* literam, literulam S, & ſuper *&*, particulam alteram *ex*: quo de utroque additamento ſi forte quaeris, quid ego ſuſpicer; ſic habeto. Primum mihi tum codicem, ac ſupra deſcriptas & Almeloveenii, & caeterorum lectiones, tum ipſam anatomen reſpicienti veri ſimillimum videri, ita a Celſo ſcriptum fuiſſe: *Vertici lati ſcapularum oſſis parvo exceſſu inſeritur, ac majore parte extra ſitum, nervis deligatur;* neque enim ſumma pars humeri ita in ſcapulae cervicem, ut ſumma pars femoris in oſſis innominati acetabulum conditur; ſed *parvo* tantum *exceſſu*, id eſt, ejus capitis, quod ab interiore latere extuberat, portione immiſſa, *majore parte extra ſita eſt*, quam etiam ob rem *nervis*, id eſt, ligamentis atque tendinibus, ne facile excidat, *deligatur.* Cum ergo Librarii voces illas *extra ſitum* deſcribendo, ita vitiaſſent, ut alii *& tranſitu*, ut ſcriptor Codicis, alii *ex tranſitu*, ut plerique, quibuſcum facere Codicis Emendator maluit, ſcriptum reliquerint: nonnulli denique, in quibus Lindenius & Almeloveenius, integro ea in parte exemplari uſi, priores voces reſtituerunt, niſi quod perſpicuitatis addendae cauſa, minus, ut puto, neceſſariam voculam *id* interjecere Verba autem illa, *parvo exceſſu* etſi ad rem fideliter tradendam, neceſſaria ſunt, iiſque perbelle reſpondent, quae ſequuntur, *majore ex parte;* cum tamen aliquo in Codice, ut ſupra diximus, omiſſa eſſent, minus mirandum eſt, quod in hoc invenerim alium in locum tranſpoſita: unde Emendatori occaſio data eſt exiſtimandi, ea cum inſequenti voce *vertici* eſſe conjungenda, quam propterea in *verticis* mutare maluit, haud animadvertens, unde factum eſſet, ut pro *lati* ſcriptum eſſet *latis*, & ne vox haec minime cohaereret cum voce *oſſis*, hanc in *oſſibus* eſſe mutatam; cum tamen non modo alii Codices, quibus auctoribus Lindenius, & Almeloveenius ediderunt, *Verticillati ſcapularum oſſi:* aliquanto meliorem in parte indicare poſſent ſcripturam; ſed ipſe etiam Celſus, cum videlicet non de utroque, ſed de alterutro oſſe humeri hic loquatur, inſitum ſcribere non *latis oſſibus*, ſed *lato oſſi*, vel, quod eodem recidit *vertici* lati *ſcapularum* oſſis, debuerit. *Morg. Ep. II.*

In Veneto Codice ita hunc locum ſcriptum inveni: *parvo exceſſu locum vertici latis ſcapularum oſſibus inſeritur: ac majore parte ex tranſitu nervis deligatur*. Non eſt meae fidei, quidquam

quam dissimulare: quin etiam Perhumanum ac Eruditum Virum amplissimae eorum Clericorum Bibliothecae Praefectum, qui mihi haec omnia inspicienti describentique officiosissime aderat, rogavi, ut id recognoscere mecum vellet, quod protinus subjiciam. Scilicet inter *Vertici* & *Latis* subobscurum quoddam (qualia in eo exemplari alibi quoque deprehenduntur,) veteris liturae vestigium est, quasi literula fuisset erasa; eo tamen illud in loco est, ut litera *l* fuisse omnino non possit, sed brevior quaedam instar littera s. ut mihi *verticis* in hoc etiam codice scriptum facile fuisse; *verticillatis* certe non fuisse videatur. *Morg. in Ep. III.*

p. 504. l. 26. *Parvo excessu inseritur*] *parvo excessu* desunt in antiquo Cod. Alii legunt, *incessu*. Const.

p. 504. l. 27. *Magis etiam*] *altius etiam*. Const.

p. 504. l. 29. *Brachio*] τῷ πήχει. *Const.*

p. 505. l. 1. *Cubitus*] Ἀγκων. *Const.*

p. 505. l. 5. *Primo vero duo, radii & brachii, &c.*] Non sine vitio esse iis omnibus apparebit, qui paulo ante, (p. 504. l. 20.) haec scripta esse, animadverterint: *quae res sedem brachio praestat: quod constat ex ossibus duobus*, iis nimirum, quae illico nominat, ut in eo quoque, de quo sermo est, loco, ac describit Celsus, *radio* videlicet, ac *cubito;* ut manifestum sit, cum brachium ipsum constet ex radio, non oportuisse scribere: *Duo radii & brachii, ossa;* sed vel satis fuisse: *Duo brachii ossa.* Verum enim à Celso reapse scriptum sit, haud satis liquet ex scriptura, in aliis omnibus; quae adhuc vidimus; exemplaribus, in hunc unum modum depravata: *Duobus radiis brachii ossa*. Morg.

p. 505. l. 17. *Levi*] *laevi*. Const.

p. 505. l. 20. *Prima palmae pars*] Κάρπος, brachiale, cujus officula octo non planè solida & absque medulla. Quartum omnium durissimum. Horum figura multiplex. *Const.*

p. 505. l. 25. *Ex his unius*] *ex his veluti unius*. Const.

1. p. 505. l. 27. *Ex manu duo*] *ex hac manus parte duo*. Const.

2. p. 505. l. 27. *In sinus*] *in sinum*. Alii *in sinu*. Const.

p. 505. l. 30. *Palmam*] μετακάρπιον. Const.

a. p. 505. l. 32. *Interius*] *inferius*. Const.

b. p. 505. l. 32. *In verticem*] *in vertice*. Const.

p. 505. l. 33. *Exterioris*] *superioris*. Const.

p. 506. l. 5. *Desidit*,] *desidet*, vel *desinit*. Const.

p. 506. l. 8. *Ad spinam*] *et ad spinam*. Const.

p. 506. l. 11. *Super*] Al. *subter*. Const.

p. 506. l. 15. *Femina*] μηρῷ, *Const.*

p. 506. l. 18. *Duos processus*] Trochanterem majorem & minorem. *Const.*

p.

p. 506. l. 20. *Ab inferioribus quoque capitibus*] *ab inferiori quoque parte*, Alii. *Const.*

p. 506. l. 24. *Introrsus*] *extrorsus*, Alii. *Const.*

p. 506. l. 29. *Patellam vocant.*] Patella, ἐπιγονὶς vel ἐπιγονατὶς, & μύλη, mola. *Const.*

p. 507. l. 7. *Sura*] πτέρνη. *Const.*

p. 507. l. 8. *Cui tibiae nomen est*] κνήμη. *Const.*

p. 507. l. 14. *Media*,] *medio*. Const.

p. 507. l. 15. *Ossa*] *osse*. Alii, *osse tali obverso*. Const.

p. 507. l. 16. *Ipsum super os calcis*] Os tali Astragalumque *talum* vocat: malleolos verò *talorum ossa*: excessus ἀπόφυσεις: procedentia ἐπιφύσεις. Const.

p. 507. l. 19. *Idque sine medulla*] Os calcis. *Const.*

p. 507. l. 31. *Vitiatur*,] Fit cariosum & putre. *Const.*

p. 507. l. 33. *Loco movetur*] *luxatur*. Const.

p. 508. l. 1. *Nigrum*] VII. Aphor. 2. *Const.*

p. 508. l. 2. *Super natis*] *supernatis*. Const.

p. 508. l. 10. *Secedat:*] *recedat*. Const.

p. 508. l. 12. *Quae integrioris*,] nempè *partis*. Const.

p. 508. l. 13. *Aridum*] Cruoris expers quod cariosum. Alioqui minus verum hoc pronunciatum simpliciter. *Const.*

p. 508. l. 15. *Scalpello*] σμιλίῳ potius quàm ξυστῆρι. *Const.*

p. 509. l. 2. *Febre*] Et aëris frigidi contactu, & medicamentis. *Const.*

p. 509. *Urgenda*] Id est, *coercenda*. Alii *purganda*. Const.

p. 509. l. 15. *Nigrities*] Legendum, *nigrities ad alteram quoque partem*, omissis inculcatis vocibus, *est*, *aut si caries*. Const.

p. 510. l. 6. *Si spaciosum*,] Vel *spatiosius*. Caesar.

p. 510. l. 6. Χοινίκιον] *Modiolus* (à parvi modii figura) ferramentum est serratum (ut reponendum pro *ferratum*) vulgòque vocatur *trepan*. Diversa tamen ἀβάπτιστος τρύπανη, ut in Lexico observavimus. De his instrumentis peritè & copiosè Botallus libro de vulneribus sclopet. in quo & figurae. *Const.*

p. 510. l. 10. *Ipse quoque*] *ipso quoque*. Sic rectius, nisi fortè de modiolo (qui ipse quoque orbe cingitur) accipias, non de clavo. *Const.*

p. 510. l. 25. *Ut & foretur, & circumagatur*,] *ut & foret, & circumagatur*. Const.

p. 510. l. 31. *Modiolo pressum est*,] Leg. *modiolo impressum*. Vide infrà, *modiolo imprimitur*. Const.

p. 510. l. 32. *Ille per se agitur.*] Modiolus tum agitur

ſine clavo: cujus quidem officium eſt, ut modiolum ſic firmet, ne poſſit oberrare, dum circumagitur. *Conſt.*

p. 511. l. 11. *Excifforius ſcalper*] ὁ ἐκκοπεύς, *ciſſeau* vulgò. *Conſt.*

p. 511. l. 18. *Laedit*,] *edit*, Alii. *radit*, Cod. *Conſt.*

p. 511. l. 20. *Integrum, caries per totum*] *in totum, caries perſaepè totum.* Conſt.

p. 511. l. 22. *Id quoque ſigni ſpecillo ſignificatur*] Videtur hoc loco Celſus uſurpare nomen *ſpecilli*, genere nunc neutro, nunc maſculino. *Caeſar.*

p. 511. l. 22. *Signi ſpecillo ſignificatur, qui depreſſus in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet, & ob id---ſiccus,*] *ſigno ſpecilli ſignificatur, quod depreſſum in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet, & ob id----ſiccum.* Conſt.

p. 512. l. 1. *Jam altè*] *tam altè.* Conſt.

p. 512. l. 4. *Cura agendum eſt*,] Ne membrana laedatur. *Conſt.*

p. 512. l. 7. *Spatium ipſum*,] Quod inane occurrit inter duas teſtas. *Conſt.*

p. 512. l. 7. *Sanguis*] E venulis effuſus, quae oſſis cavum ſubeunt. *Conſt.*

p. 512. l. 8. *Habena*] Inſtar plectri, qua terebra convertitur. *Conſt.*

p. 512. l. 1. *Suſpendendaque*] Ut quàm ſuſpenſa & leviſſima minus imprimat. *Conſt.*

p. 125. l. 10. *Attollenda*,] Ducitur habenà terebrae manu dextra: terebram imprimit, moderaturque ſiniſtra, & attollit, cum opus eſt. *Conſt.*

p. 512. l. 12. *Neque periclitemur*,] Ob id ἀβάπτιστα excogitata. *Conſt.*

p. 512. l. 16. *Media ſaepe*,] *media ſepta* legendum, ut infrà cap. 4. *Conſt.*

p. 512. l. 20. Μηνιγγοφύλακα] Μηνιγγοφύλαξ, membranae cuſtos. Elevatoria Chirurgis, de qua & cap. 4. *Conſt.*

p. 512. l. 23. *Quae demiſſa eſt, ut*] *quae demiſſa ſic, ut.* Conſt.

p. 512. l. 25. *Scalpro diſcutiendum eſt:*] Rectè & eleganter, ſed minus eſt elocutus. Plena eſt oratio: *quod malleolo per ſcalprum diſcutiendum eſt.* Sic apud Livium: *Tribus arietibus aliquantum muri diſcuſſit*, i. dejecit, diruit, atque demolitus eſt. *Conſt.*

1. p. 517. l. 32. *Levandae*] *laevandae*, i. laevigandae. *Conſt.*

2. p.

p. 512 l. 32. *Si quis scobis*] *si quid scobis*. Const.

p. 513. l. 1. *Non ora*] *non orae*. Const.

p. 513. l. 1. *Lavandum*] *laevandum*. Const.

p. 513. l. 3 *Aspero osse*] *aspero ossi*. Const.

p. 513. l. 4. *Sanitatem*,] *Adfert* eleganter supprimitur: Satis est verbum diversis subjectis attributum, alteri respondere: cujus sunt & apud Ciceronem exempla. *Const.*

p. 513. l. 11. *Ab ipso ore*] *ab ipso osse*. Cum Hippocr. experientia sic legendum ostendit. Alii *ore* & *ulceris* subaudiunt. *Const.*

p. 513. l. 16. *Eaque ferè*] *idque ferè*. Const.

p. 513. l. 17. Λεπὶν] Leg. λεπὶς *i. squama à Graec.* Const.

p. 513. l. 20. *Ad summum tamen*] *ad summum tantum*. Const.

g. 513. l. 22. *Lavari*] *laevari*. Const.

p. 514. l. 3. *Ubi ea pertusa*,] *ubi ea percussa* Cod. *Const.*

p. 514. l. 29. *Nihil leve*] *si nihil nisi laevè*. Const.

p. 515. l. 1. *Hippocrates memoriae tradidit*] Locus est *L. V. Epidem.* Sed eum librum non esse genuinum Hippocratis foetum, existimant eruditi. *Casaub.*

p. 515. l 5. *Levia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt*] Vid. *Plutarchus* lib. πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ. & *Quintil. Inst. Orat.* Casaub.

p. 515. l. 14. *Quae aequè*] *quia aeque*. Const.

p. 515. l. 19. *Idem*, *& naturaliter*] Al. *idem naturaliter* Const.

p. 515. l. 26. *Id detrahendum.*] *id deradendum*. Const.

p. 515. l. 27. *Nigritiem enim continet, si quid fissum est.*] Alias *fixum est*. Caesar

p. 515. l. 29. *Solet etiam evenire*,] Ἀπήχημα vocant hoc fracturae genus. *Const.*

p. 515. l. 33. *Discussa est*,] *discissa est*. Const.

p. 516. l 5. *Os fractum*] Hippocr. lib. VII. Aphor. 14. 24. 85. & lib. VI. Aphor. 53 *Const.*

p. 516. l. 12. *Oculos quibus obcaecet.*] Al. *oculosque quibus obcaecet*. Const.

p. 516. l. 16. *Curatio haec*] Excidendi ossis. *Const.*

p. 516. l. 29. *Ut deinde à singulis procedentibus singulis cutis subsequatur.*] Vel *ligulis*. Caesar.

p. 516. l. 29. *Accepit*,] *accipit*, Vet. *Const.*

p. 516. l. 30. *Singulis cutis*] *angulis cutis*. Const.

p. 516. l. 32. *Inter quae*] *inter quos*. Const.

p. 517. l. 5. *Nihil tutius*] Al. *nihilo minus tutò.* Conſt.
p. 517. l. 19. *Caetera ex eadem*] *caetera eadem.* Conſt.
p. 517. l. 12. *Aut levior*,] *aut lenior.* Conſt.
p. 517. l. 25. *Roſa*] i. roſaceo. *Conſt.*
p. 518. l. 1. *Ulcus madet*,] Hic mador πλάδος Hippocrat. cui πλαδαρὸν ἕλκος i. *ulcus madens* Celſo. Lege Galen. Comm. III. εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν. *Conſt.*

p. 518. l. 2. *Alitur*, *& in cervicibus*] Ἀκυρολογία. Talis lib. VII. cap. 27. ubi *ali vulnus* pro σαρκοῦται. Nec enim vulnus alitur, aut ulcus, ſed caro alitur, illudque impletur, ut propriè dixit lib. V. cap. 12. *Conſt.*
p. 518. l. 4. *Ad manum*] εἰς τὴν χειρουργίαν. *Conſt.*
p. 518. l. 7. *Medium*] Nempè *os.* Al. *media.* Conſt.
p. 518. l. 8. *Fiſſum eſt*,] Hoc ῥογμή. *Conſt.*
p. 518. l. 9. *Vel quia*] *ferè vel quia*, Cod. *Conſt.*
p. 518. l. 15. *Medium*] Eſt ἐγγείσωμα Galeno. *Conſt.*
p. 518. l. 42. *Ejus*] *ejus rimae.* Conſt.
p. 518. l. 26. *Ad ſimilitudinem C literae*, *ſic ut vertex ejus à foramine*, *baſis ad rimas*] Legend. ut habet exemplar MS. *ad ſimilitudinem V literae*, *ſic ut -- rimam.* Conſt.
p. 518. l. 13. *Nihil latens in eo oſſe concavum eſt*,] *nihil latens ſub eo oſſe cùm cavatum eſt.* Al. *in eo oſſis concavo eſt.* Conſt.
p. 518. l. 32. *Laedentibus.*] Al. *latentibus.* Conſt.
p. 5118. l. 33. *Ne ſi fractum*] *nec ſi fractum.* Conſt.
p. 518. l. 34. *Sed ſive totum*] Ἀποσκεπαρνισμὸς Galeno. *Conſt.*
p. 519. l. 5. *Quam fecimus*,] Scalpro. *Conſt.*
p. 519. l. 7. *Septaque*] *Media ſepta* dixit ſuprà, i. interſtitia foraminum hoc loco. *Conſt.*
p. 519. l. 9. *Lunatum ſinum*] Hic convenit figura literae C. non verò ſuprà. *Conſt.*
p. 519. l. 13. *Forfice*] *forcipe*, τῇ ἀστάγρᾳ Galen. VI. Method. *Conſt.*
p. 519. l. 17. *Propoſui*,] Cap. 3. *Conſt.*
p. 519. l. 23. *Sub medicamenti*] *ſub medicamentis.* Conſt.
p. 519. l. 25. *Satis illi*] *ſatis illis.* Conſt.
p. 519. l. 33. *Qui ſuprà poſitus*] Cap. 3. *Conſt.*
p. 520. l. 3. *Collocanduſque is loco intepido.*] Si ita legendum eſſet, novam vocem *intepidus* in latinis numerare oporteret, & quidem numeratur in Theſauro Fabri 1717. At Gryphii, & Stephani Editio praepoſitionem *in* ſeparat a *tepido.* Et ſane non video, quomodo, qui calvariae fractura laborat, collocandus ſit in loco non tepido, cum tepor fracturis omnibus, maxime vero iis, quae caput laedunt, ſaluberri-

berrimus sit. Qua de re legendus hic noster hoc eodem libro cap. 10. sect. 7. & Hippocrates aphor. 17 & 18. sect. 5. Non est igitur tanta vis inferenda simul Medicinae, simul latinae linguae, sed reponendum cum Gryphio, *collocandusque is loco in tepido;* vel cum Stephano, *collocandusque is in loco tepido.* Morg. *Ep.* 111.

p. 520. l. 7. *Infundenda erit rosa*] *infundendum erit id ros* (i. rosaceum) *tepidum.* Const.

p. 520. l. 11. *Cervixque molliri debebit*] ne convulsio excitetur. *Const.*

p. 420. l. 27 *His quoque apparebit,*] *hos quoque apparebit.* Cod. MS. *oportebit.* Const.

p. 520. l. 30. *Spem verò certam faciunt membrana mollis*] Aliâs *mobilis.* Caesar.

p. 520. l. 31. *Mobilis*] Quae συςολῆς & διαςολῆς motum retinet. *Const.*

p. 521. l. 2. *Acris vomitus,*] *acer vomitus.* Const.

p. 521. l. 4. *Caeteraque quae ad*] *caetera quae ad.* Const.

p. 521. l. 19. *Ut per omnem*] *ut non per omnem.* Const.

p. 521. l. 23. *Cicatrix erit solvenda*] Alii *cicatrice erit solvenda plaga.* Const.

p. 522. l. 4. *Implicata linamenta,*] Σφηνίσκους σςεπῖοὺς, Aëtius. *Const.*

p. 522. l. 6. *Adjicienda sunt.*] *injicienda sunt.* Alii *adigenda sunt.* Const.

p. 522. l. 7. *Penicillo.*] Ἐκ ῥάκους ειληθέντος, Aëtius. *Const.*

p. 522. l. 8. *Fabrili glutine*] Fabrile gluten Dioscoridi ταυροκόλλα. *Const.*

p. 522. l. 16. *Media*] *medio.* Const.

p. 522. l. 17. *Fuligine,*] Sic antiqua lectio. Alii *polline,* i. τῇ μάννῃ. *Const.*

p. 522. l. 17. *Eaque ultra*] *eaque supra.* Const.

p. 522. l. 21. *Exercitatae nares*] *Excitatae nares* ipse Celsus indicat, (quod & ex MS. in Morg. Ep. 11. confirmatur) esse legendum, ut qui non modo alibi, atque adeo etiam paulo infra (523. 20) eodem verbo eadem significatione est usus, sed & paulo supra de fracta nasi cartilagine in suam sedem reponenda verba faciens, *quicquid,* inquit, e *cartilagine concedit* (libentius legerem: *concidit,* cum caeteri, quos consului, libri constanter habeant: *Quicquid in Cartilaginem incidit*) *excitandum leniter est, aut subjecto specillo, aut duobus digitis utrinque compressis:* Mox (p. 522. l. 1.) quae in nares injicienda sint, docet, quae desidere cartilaginem, non sinant; item quae extrinsecus habena cir-

circumdanda ſit, quae nares ſic excitatas, contineat; poſt quae videlicet ea continuo ſubjicit, de quibus loquimur, verba. Sed & in cunctis, quod ad hoc tempus inſpeximus, libris, non *exercitatae*, ſed *excitatae nares* ſcriptum eſt. *Morg.*

p. 522. 33. *Quia callus*] *quum callus.* Conſt.

p. 523. l. 5. *Extrinſecus*] *intrinſecus.* Conſt.

p. 523. l. 8. *Ultra*] *ſupra* Al. *Conſt.*

p. 523. l. 8. *Adjicienda*] *adigenda*, quod in veteri codice *adicenda* ſcriptum erat, ut ſolet in veteribus codicibus. *Scal.*

p. 523. l. 33. *Solidarique*] Κρατύνεται Hippocr. *Conſt.*

p. 524. l. 16. *Primi temporis*] Leg. *primis temporibus.* Conſt.

p. 524. l. 25. *Modo rectum*] Κάταγμα σχιδακηδόν. *Conſt.*

p. 524. l. 27. *Transverſum*,] Καυληδὸν vel ῥαφανηδὸν, vel σικυηδόν. *Conſt.*

p. 524. l. 28. *Obliquum:*] Κατακάρσιον, ſive κατὰ πλάγιον. *Conſt.*

p. 525. l. 1. *Quin etiam aliquando plura fragmenta minuta*] *quin etiam. Cùm plura fragmenta minuta.* Hoc fracturae genus κάταγμα καρυηδὸν ſive ἀλφιτηδὸν vocatur. Et quum à fragmento fragmentum recedit, ἀπόθραυσις & ἀποκοπή. Aliud lunatum, quod ἐις ὄνυχα vel καλαμηδὸν fieri dicitur. *Conſt.*

p. 525. l. 1. *Fragmento*] *ſegmento.* Conſt.

p. 525. l. 9. *Sub qua*] *ſub quo.* Conſt.

p. 525. l. 10. *Excedit*] *excidit.* Conſt.

p. 525. l. 13. *Seta*] Hippocr. τριχὶ ἱππείῃ, ἢ χρυσῷ. *Conſt.*

p. 525. l. 18. *Media*] *medio.* Vide cap. 5. *Conſt.*

p. 525. l. 21. *Ibi deligantur*] *ibi deligentur.* Conſt.

p. 525. l. 32. *Ferè reſolvuntur*] *ferè ſolvuntur.* Conſt.

p. 526. l. 2. *Oſſa conſeruntur*,] Συμφύονται, *conſervent*, lib. II. cap. 10. *Conſt.*

p. 526. l. 2. *Intra quod quaeque oſſa conſervent*] Verbum *conſerveo*, quod alioqui latinum eſt, & uſurpatur a Palladio de re ruſt. Lib. 1. tit. 35. apud Celſum tamen non ita bene habitat, ut oppugnatoribus careat. Hic enim quinque Editiones meae habent *conſeruntur*. Rurſus repetitur eodem libro c. 10. ſect. 1. *Quo os quodque conſervet.* Et ſect. *Inter ſe oſſa conſervere.* Sed hoc ſecundo loco alii legunt *cohaerere*, alii *coaleſcere*, ut ipſe quoque Almeloveenius monet; in priore autem reliquae Editiones meae habent *conſervet*,

vet, non sine aliqua ceterorum verborum varietate Ego quidem malo *conservet*, idque omnino retineo. *Morg. Ep.* 111.

p. 526. l. 6. *Latus, os*] *latum os.* Const.

p. 526. l. 7. *Coxarum, os tali,*] *coxarum os, tali.* Const.

p. 526. l. 8. *Inter*] *intra.* Const.

p. 426. l. 9. *Inter*] *intra.* Const.

p. 526. l. 24. *Sine junctura*] *sine vinctura.* Const.

p. 526. l. 26. *Ferèque id quod à pectore sub id quod ab humero est in posteriorem*] *ferèque id quod ab humero est, sub id quod à pectore in posteriorem* &c. ex Hippocr. *Const.*

p. 526. l. 31. *Sub id humerus*] Scribendum *subinde humerus.* Alii *super id humerus.* Const.

p. 526. l. 32. *Priorem partem*] *priorem posterioremve partem.* Const.

p. 527. l. 6. *Manu planè*] *manu placidè*, Al. *Const.*

p. 527. l. 30. *Ala sua*] *ala sana.* Const.

p. 527. l. 30. *Fasciari*] *fascia dari*, Vet. *Const.*

p. 527. l. 30. *Sub ala sua fasciari debet*] V. C. *Sub alas fascia dari debet. Fasciare* non dicitur, sed *fasciatus* raro. *Scal.*

p. 528. l. 6. *Latus, os*] *latum os.* Const.

p. 528. l. 11. *Ferrumen*] *foramen*, Vetus Exemplar. *Const.*

p. 528. l. 29. *Leniter*] *leviter.* Alii, *graviter.* Const.

p. 528. l. 30. *Quae suprà scripta sunt,*] Circa finem capitis praeced. *Const.*

p. 529. l. 9. *Quicquid vel tussim*] Κεγχνῶδες Hippocr. lib. III. Articul. *Const.*

p. 529. l. 10. *Ne spiritum*] *nec spiritum.* Alii, *nae spiritum.* Vide infrà. *Const.*

p. 529. l. 15. *Spuitur*] *exspuitur.* Const.

p. 529 l. 24. *Polyarchi*] Vide p. 253. *Const.*

p. 529. l. 25. *Rosa*] *ros. oleo*, i. rosaceo. *Const.*

p. 529. l. 26. *Fasciae à mediis orsae,*] Hippocrates (ex quo haec omnia) duobus fasciae à medio orsae capitibus ligandum praecipit. *Const.*

p. 530. l. 3. *Idem*] *item.* Const.

p. 530. l. 6. *Quoque resolvetur,*] Legend. *quoque resolventur. Alternis diebus* Hippocrates, non *quotidie.* Const.

p. 530. l. 13. *Quae si modus erit*] *quod si metus erit*, Cod. Alii, *non metus erit.* Const.

p. 530. l. 21. *Pus subit,*] *pus subest.* Const.

p. 530. l. 25. *Eaque uri*] *isque uri*, nempè locus, vel *ea*, scilicet pars. *Const.*

P.

p. 531. l. 7. *Si id ex*] *ſi id quod ex*, Vet. Cod. *Conſt.*

p. 531. l. 11. *In interiorem*] Al. *in anteriorem*. Conſt.

p. 531. l. 14. *Plurima parte*] Al. *prima parte*. Conſt.

p. 531. l. 20 *Rurſus ex magna parte*] Ubique femoribus humeros, crura brachiis comparat, coxasque ſcapulis. Vide p. 407. imò & plantas palmis, ibid. & p. 444. pedem manui: tibiam cubito. *Conſt.*

p. 531. l. 24. *Minimè*] *minus*. Conſt.

p. 531. l. 28. *Ea maximè*] *earum maximè*. Conſt.

p. 531. l. 30. *Peſſima, ubi*] *peſſimum, ubi*. Conſt.

p. 521. l. 31. *Nonnunquam autem*] Vide p. 401. *Conſt.*

p. 532. l. 5. *Fit ubi*] *fit ſaepè ubi*. Conſt.

p. 532. l. 7. *Latere*] *e latere*. Conſt.

p. 532. l. 9. *Depreſſum*] *deprehenſum*, Cod. *Conſt.*

p. 532. l. 13. *Intendit*] *intenderit*. Conſt.

p. 532. l. 15. Duo fuere non omittenda, alterum, plerorumque libros non habere: *cum mitiſſime agitur*, ſed *ut diutiſſime alatur*, Manutiorum: *ut mitiſſime alatur*, Conſtantini ſcriptum calamo: *agatur*; ut proclive ſit ſuſpicari, ſcripſiſſe Celſum: *ut mitiſſime agatur*; alterum, in iiſdem omnibus, imo ipſius quoque Lindenii Libro non *diſtentionem* nervorum legi, ſed *diſtentio*. *Morg.*

p. 532. l. 17. *Cancer*] Hic quoque cancri voce abutitur. *Conſt.*

p. 532. l. 17. *Certum, ut diutiſſimè alatur pus*] Lego, *vel certè, ut diutiſſimè alatur pus* Codex, *agatur*. Conſt.

p. 532. l. 28. *Faſciis*] ὑποδεσμίδες, binae faſciae primae. Reliquae ἐπίδεσμοι, Galen. *Conſt.*

p. 553. l. 3. *Linteos*] *lineos*. Conſt.

p. 533. l. 4. *Sex opus eſt*] Hippocr. duobus. Tot involucra à peritis Chirurgis improbantur. *Conſt.*

p. 533. l. 6. *Quaſi in cochlea ſerpat*,] Leg. *quaſi in cochleam ſerpat*, i. quaſi cochleatim & claviculatim, κοχλιηδὸν καὶ ἑλικοειδῶς. *Conſt.*

p. 533. l. 3. *Longiore, eaque qua parte os eminet, ab ea ſi totum aequale eſt, undelibet ſuper*] *longior ea, quae qua parte os eminet (aut ab ea, ſi totum aequale eſt, vel undelibet) ſuper*. Conſt.

p. 533. l. 13. *In ſuperiore*] Deeſt *parte*, aut ſupplend. *Conſt.*

p. 533. l. 15. *Latiore linteo*] Σπλῆνα vocat Hippocr. Reliqui σπλήνιον, Scribon. Largus *Splenium*, *plagulas* Chirurgi. Et περὶ τῶν σπληνῶν ἐπιβολῆς lege Galenum VI. Methodi. *Conſt.*

p. 533. l. 23. *Quod adstrictum est,*] *quod nimis adstrictum est.* Const.

p. 533. l. 24. *Alienatur, & canero opportunum est:*] ἀλλοιοῦται καὶ σφακελίζεται Hippocr. *Const.*

p. 533. l. 24. *Alienatur*] Ita infra p. 539., 7. *quanto facilius & alienari & occupari cancro vulnus potest.* Casaub.

p. 533. l. 29. *Junctura*] *vinctura.* Const.

p. 534. l. 1. *Sexto fasciis*] *sexta fascia.* Const.

p. 534. l. 21. *Citra articulum*] *circa articulum.* Const.

p. 534. l. 24. *Spatio*] *temporis* subaudi. *Const.*

p. 534. l. 26. *Nullus*] *si nullus.* Const.

p. 534. l. 27. *Temporis, quod os quodque confervet*] *temporis, quo os quoque confervet,* (ut & post 10. *si ossa non conferbuerint*) pro quo dixit cap. 7. *ossa conferuntur,* i. quasi ferrumine conglutinata coalescunt. *Const.*

p. 535. l. 12. *Super caput*] Exemplar vetus *super cubitum,* i. πῆχυν. *Const.*

p. 535. l. 13. *Juncto*] *vincto.* Const.

p. 535. l. 14. *Inter se junctis*] Al. *inter se vinctis.* Const.

p. 535. l. 21. *Palmam injicit dextram: si sinister, sinistram: si dexter humerus curatur,*] Al. *planam injicit dextram, si sinister: sinistram, si dexter humerus sinuatur,* Cod. *Const.*

p. 530. l. 32. *Figurandum:*] *figuratum sit.* Const.

p. 536. l. 13. *Eminentia*] *eminentiam.* Const.

p. 536. l. 14. *Breviores sunt*] *sint* rectiùs. *Const.*

a. p. 536. l. 30. *Habitus sit*] *habitus est.* Const.

b. p. 536. l. 30. *Idque involutum mitella*] Brachium mitella involutum excipere, & ex cervice suspendere, vulgò dicitur, *porter un bras en éscharpe.* Est verò mitella parva mitra & calantica, latior instarque fasciae, ex cujus lateribus taeniae redimiculaque dependent. Angli mitella noctu caput redimiunt. *Const.*

p. 537. l. 4. *Ex summo cubitu id factum*] *in summo cubito id fractum,* Cod. *Const.*

p. 537. l. 6. *Ac si*] *at si.* Const.

p. 537. l. 13. *Is canalis*] Σωλῆνος i. *canalis* (quod chirurgicum est instrumentum, rotundum, oblongum, cavum, in quo crus aut femur fractum conjicitur & continetur) descriptio. Vide Hippocratem περὶ ἀγμῶν, & Galen. Comment II. Differt à glossocomo. *Const.*

p. 537. l. 20. *Detineat*] *detineatur.* Const.

p. 537. l. 21. *Si femur, usque ad coxam: si juxta superius, caput femoris, sic ut ipsa quoque ei coxa insit.*] Lego, *si femur*

femur usque ad coxam juxta superius caput femoris, sic ut ipsa quoque in eo coxa sit. Const.

p. 537. l. 24 *Neque tamen ignorari oportet,*] Ex auctoritate Hippocratis hoc perpetuò verum non esse, jam convicit Tagaultius Chirurgiae lib. IV. *Const.*

p. 537. l. 27. *Insisti, sed multa tamen femori*] *insisti. Sed multa tum femori.* Const.

p. 537. l. 29. *Fortunae*] Galli dicunt *à cette accident.* τῇ τύχῃ. *Casaub.*

p. 537. l. 31. *Surculum*] Alii *ferulam*, ego *funiculum* legendum contendo ex antiqui Codicis fide. Alii reponunt, *ad imum fulcrum.* Const.

p. 538. l. 5. *Rursus illa*] *rursus ista.* Const.

p. 538. l. 11. *Longior ulterioribus*] *longior exterioribus.* Const.

p. 538. l. 14. *Usus*] *usus paulatim.* Const.

p. 538. l. 20. *Cesserunt,*] *recesserunt*, ut cap. 20. *Const.*

p. 538. l. 23. *Conservatur*] *conseritur*, Cod. id est, συμφύεται. Sic & lib. VIII. cap. 7. *Const.*

p. 539. l. 1. *Quemadmodum*] ὃν τρόπον, *quo vel quali modo.* Const.

p. 539. l. 4. *Caetera*] *caeterum.* Const.

p. 539. l. 7. *Esset, quanto*] *esset. Quando*, Cod. *Const.*

p. 539. l. 25. *Vulneri quàm ossi*] *vulneris quàm ossis.* Const.

p. 539. l. 31. *Ejus longius*] *ejus si longius.* Const.

p. 539. l. 32. *Scalpro limandum, tum ipsum*] *scalpro limatum ipsum.* Const.

p. 536. 34 *Vulsella*] Vulsellam dixit & fabros. Hippocrates tamen μοχλίσκους & λατύπους, i. vecticulas & latomos. *Const.*

p. 540. l. 3. *Sima*] *curva*, Cod. *Const.*

p. 540. l. 5. *Cinguntur,*] *cingitur.* Const.

p. 540. l. 6. *Oportet ea*] *oportet eas.* Const.

p. 540. l. 9. *Prodestque ea*] *potestque ea.* Const.

p. 540. l. 19. *Excidat, aut cùm jam*] *excidat. Ac cum.* Const.

p. 540. l. 20. *Diutiusque*] *latiusque.* Const.

p. 540. l. 21. *Saepe enim integra cutis osse*] *saèpe enim integra cute os.* Et quidam τὸ *enim* expungunt. *Const.*

p. 540. l. 23. *Quae solvere*] *quam solvere*, supple *plagam.* Const.

p. 540. l. 30. *Necesse*] *habet* vacat. *Const.*

p. 540. l. 32. *Ubi ictus protinus*] *plagam* deest vel subauditur. *Const.*

p. 541. l. 3, *Levissimi*] *laevissimi.* Const.

p. 541. l. 15. *Quae saepè soluta, saepè mota sunt*] *quod saepè mota, saepè soluta sunt*. Conſt.

p. 541. l. 16. *Poſſunt enim coire*] *poſſunt enim diu quieſcendo coire*. Conſt.

p. 541. l. 20. *Ut ſi quid*] *et ut quid*. Conſt.

p. 541. l. 30. *Solent tamen interdum diverſa inter ſe oſſa cohaerere.*] Vel *coaleſcere*. Caeſar.

p. 541. l. 31. *Oſſa cohaerere*] *oſſa conſervere*, Cod. *Conſt.*

p. 542. l. 1. *Dirigi*] *dirimi*. Conſt.

p. 542. l. 8. *Involutam lana regulam objicit*] Vel *tegulam*. Caeſar.

p. 542. l. 11. *Oſſa coeperunt*,] *oſſa cohaeſerunt*. Conſt.

p. 542. l. 11. *Nonnunquam*] *F. non unquam*. Vide cap. 13. *Caſaub.*

p. 542. l. 21. *Sinapi, quod cum ficu*] *ſinapi cum ficu*. Conſt.

p. 542. l. 31. *Inter ſe dehiſcunt*,] Hoc διάστασις vel διάστημα Hippocr. *Conſt.*

p. 542. l. 32. *Ab humero*] A ſummo humero, ἀπὸ τοῦ ἀκρωμίου. *Conſt.*

p. 543. l. 1. *A ſaltu*] *ſaltu*, vel *è ſaltu*. Conſt.

p. 543. l. 1. *Talo*] *aſtragalo*. Conſt.

p. 543. l. 7. *In talis*] *in talo*. Conſt.

p. 543. l. 8. *Cancros*] γαγγραίνας, ſic ſolet exponere. *Conſt.*

p. 443. l. 9. *Qui caput ſcapulis*] ὀπισθοτίνους. *Conſt.*

p. 543. l. 12. *Oſſibus mollibus*] Leg. *mollioribus* (nullum enim os molle, niſi comparatè: taluſque os eſt ſolidiſſimum duriſſimumque. Alii *molibus* legunt, ut de molis caſu laeſis) *laeſis, ubi aliquid incidit, his loc. ſunt, ut protinus dolor*. Conſt.

p. 543. l. 15 *Diducta oſſa*] *diducta haec oſſa*. Conſt.

p. 543. l 17. *Decoris eo loco ſit, nihil uſus admittitur*] *Decoris eo loco, ſic nihil uſ.* Cod. Alii, *loco ſit, nihilominus uſus admittitur* Quidam, *dedecoris uſus amittitur*. Conſt.

p. 543. l. 19. *Et vertebra*] *& vertebrae*. Conſt.

p. 543. l 25. *Et in exteriorem*] Conciſa brevitas, qua & contraria intelliguntur (*poſteriorem, & interiorem*, quin & *ſuperiorem & inferiorem*) niſi malis haec duo oppoſuiſſe exempli cauſa, caetera omiſiſſe. *Conſt.*

p. 543. l. 32. *Alia verò ſi in ſingulis. Quae ſimulatque*] Legend. *alia vero in ſingulis, quae ſimulatque*. Conſt.

p. 544. l. 1. *Articuli non poſſunt*,] *articuli poſſunt*. Conſt.

Pe

p. 544. l. 2. *Caput enim nonnunquam*] *caput enim non unquam.* Const.

p. 544. l. 9. *Neque reposita*] *neque repositi*, scilicet prolapsi articuli i. ἄρθρα, ossium capita, quae aliorum finibus conduntur. *Const.*

p. 544. l. 11. *Caro ea increscit*,] *caro in ea magis increscit.* Const.

p. 544. l. 22. *Tum conquiescat*;] Legend. *dum conquiescat*, *lacessendum non est.* Cod. *tum conquiescat. Cessandum enim est.* Const.

p. 545. l. 6. *Ex die quinto fovere aqua*] *ex* reponito in suam sedem sic: *ex aqua.* Const.

p. 545. l. 9. *Infrictionem*] *frictionem* Alii. Ego antiquam receptamque lectionem retineo. Est verò infrictio, valida vehemensque frictio, sic ut intus sentiatur. *Const.*

p. 545. l. 32. *Scorteo pulvino*] Pulvinum scorteum vocat Criticus προσκεφάλαιον σκύτινον ἢ δερμάτινον i. *coriaceum.* Const.

p. 545. l. 32. *Eoque caput*] *ejusque caput.* Const.

p. 546. l. 18. *Motu oris per nervos laedat*] *motu, oris nervos perlaedat.* Const.

p. 547. l. 4. Claviculae luxatae curationem omisit. *Const.*

p. 547. l. 7. *Nisi ex medulla*,] *nisi & medulla.* Const.

p. 547. l. 9. *Processus*] Lib. VII. cap. 29. *Const.*

p. 547. l. 12. *Si in utramque partem*] *sed in utramvis partem.* Const.

p. 547. l. 27. *Id intus*] *idque intus.* Alii, *eamque*, supple *vertebram.* Const.

1. p. 541. l. 1. *Quidem posse*,] Nempe excidere. Alii legunt, *quidem redire posse.* Const.

2. p. 548. l. 1. *Si propulsum*] *si quid propulsum.* Const.

p. 548. l. 9. *Et victus*] In MS. *ei vinctus.* Alii *ejectus.* Const.

p. 548. l. 10. *Rursum*] *rursumque.* Const.

p. 548. l. 24. *Sub ala ejus cogere*] *sub ala digitorum nodis versus latus os cogere* diceret Hippocrates. In antiquo libro manu exarato sic, *humerum genu sub ala ejus cogere, simul & illo latum os* &c. Confirmatur haec lectio cap. de femore 20. pag. 553. *Const.*

p. 548. l. 28. *Spathula*] *Spatha.* In antiquo *scala.* Hippocr. vocat ἄμβην. Vide Galen. 1. Commen. περὶ ἄρθρων. *Const.*

p. 549. l. 27. *Hominis sinistra*] *humeri sinistra.* Const.

p. 550. l. 2. *Caput ejus*] Humeri in suam sedem compulsi. *Const.*

p. 550. l. 3. *Profectus*] *profecta.* Const.

p. 550. l. 6. *Id*] Caput ossis repositi. *Const.*

p. 550. l. 7. *Continetur*] Alii malunt ita legere, *continetur, qui adductus quoque ad latus, ad id fascia deligatur*. Const.

p. 550. l. 17. *Trahitur*] *distrahitur*. Hoc διάστασις, sive διάστημα Hippocrati. *Const.*

p. 550. l. 18. *Quatuor partes*] Vide cap. 11. *Const.*

p. 550. l. 20. *Priorem*] *posteriorem*. Const.

p. 550. l. 21. *Posteriorem*,] *priorem*. Const.

p. 55. l. 31. *Longa testa*] *testa* i. ὄστρακον. Hic translatè pro eo, quod Hippocrati κοτύλη, id est, sinus, qui τὸ ἄρθρον ossisque processum cavitate sua excipit. *Longa* verò *testa* dicitur, ad differentiam τῆς γλήνης, qui sinus ossis non altior, sed in superficie tantùm depressus. *Const.*

p. 550. l. 32. *Partes extendere*,] *partes oportet extendere*. Const.

p. 551. l. 4. *Valent, aut ossa huc illucve sederunt*.] *Valent, aut ossa huc illucve se dederunt*, Cod. Alii, *ceciderunt*. Const.

p. 551. l. 15. *Cubito*] *humero* potius. Vide cap. 10. in humeri fracti curatione. *Const.*

p. 551. l. 18. *Tantum*] *tamen*, Codex. *Const.*

p. 551. l. 20. *Diutius*] *et diutius*. Const.

p. 551. l. 28. *Quatuor partes*] Pag. 390. 2. *Const.*

p. 552. l. 3. *Renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium*] *renitentem extendi manus altera parte, altera brachium*. Const.

p. 552. l. 9. *Brachium in contrarium repellendum est*] Quidam legunt, *ut & brachium, in contrarium repellenda est*. Const.

p. 552. l. 12. *Durum aliquid*,] *molle* tamen Hippocrat. *Const.*

p. 553. l. 10. *Siquidem etiam in hoc casu*] Vide suprà cap. 10. *Const.*

p. 553. l. 18. *Vastius est:*] Legendum ut in MS. *valgium est*. Const.

p. 553. l. 20. *Brevius rarumque fit, & intus inclinatur*,] *brevius varumque fit, & pes intus inclinatur*. Ubi *valgus* sive *valgius*, qui & *vatius*, i. στρεβλὸς & βλαισὸς opponitur ei, qui *varus*, i. ῥαιβὸς & ῥοικὸς Hippocr. Varo Compernem ita Lucilius opposuit lib. XVII. Satyr.

Compernem aut Varam fuisse Amphytryonis conjugem Alcmenam. Const.

p. 553. l. 24. *Priore crus extensum est, implicarique non potest, alteri cruri*] *priorem, crus plicari non potest, extensumque alteri cruri*. Const.

P.

p. 553. l. 31. *Pes est. Sed &*] *pes etiam sedet, sed si in posteriorem, extendi ---- ubi consistit.* Al. *insistit.* Const.

p. 554. l. 10. *Andreas Nileus,*] *Andreas, Nileus.* Const.

p. 554. l. 20. *Si validius*] Videtur ignorasse σωλῆνος μηχανικῦ, id est, γλωσσοκόμου, ut nondum reperti usum commodissimum. De quo Galen. IX. Meth. & II. Comm. de fract. Oribasius libro de machinamentis. Celsus verò de canali, qui σωλὴν, cap. 10. *Const.*

p. 554. l. 30 *Et musculos*] *sed & musculos*, Cod. *Const.*

p. 555. l. 1. *Extentis in priorem*] *extentis si in priorem*, Cod. *in brachii parte*, nempè humero. Vide cap. 15. *Const.*

p. 555. l. 6. *Complicari*] Al. *plicari.* Const.

p. 555. l. 11. *Contra inde coxam*] Sanam: ne dum pellitur os in suam sedem, corpus cedat. Hoc nominatim praecipit Hippocr. in luxatione extrorsum facta. *Const.*

p. 555. l. 11. *Posito*] *reposito*, ut cap. ult. *Const.*

p. 555. l. 25. *Quoque caput*] *caput quoque.* Const.

p. 556. l. 1. *Caetera verò manibus simul, tum ossa in diversas partes compelluntur*] *caetera verò manibus simul junctis, ossa indè versus partes compelluntur.* Const.

p. 556. l. 5. *In omnes*] *in quatuor.* Const.

p. 556. l. 9. *Talus*] Est in antiquo *casus.* Const.

p. 556. l. 11. *Insanus est, minusque is opus est:*] *ignavus minusque id opus est*, cui translatè plaga major opponitur: alioqui legissem, *manibusque his opus est.* Soli enim aegri insistere & ingredi nequeunt, & pro plaga *planta*: nam in antiquo unica elisa litera adhuc legitur *plana*, resque in hoc casu ita legi permittit. *Const.*

p. 556. l. 21. *Junctura*] Pro *junctura* repone *vinctura.* Const.

p. 556. l. 26. *Conduntur*] Pro *conduntur*, *reconduntur*, ut lin. 1. *Const.*

p. 556. l. 29. *In medio*] *a medio.* Const.

p. 557. l. 5. *Conditus*] *reconditus.* Const.

p. 557. l. 5. *Canaliculo*] Σωληναρίῳ. *Const.*

p. 557. l. 15. *Ac si reposita*] Al. *at si reposita.* Const.

p. 557. l. 17. *In utroque*] Nempe femore & humero: aut repositis & non repositis ossibus. *Const.*

p. 557. l. 29. *Debet ante*] *debet nisi ante.* Const.

p. 557. l. 30. *Cùm jam vetus res*] *cùm jam vetus luxatio.* Post 9. aut 11. dies. *Const.*

p. 558. l. 12. *Quae sola esse*] *quae solùm*, vel *solùm quae.* Const.

HIPPOCRATIS

Loci aliquot, quorum alios omnino & paenè ad verbum, alios ex parte

CELSUS

interpretatus eſt, ab

HENRICO STEPHANO

Collecti & inter ſe collati.

HIPPOCR. Aph. ſectione 2. articulo 16.

Οὐκ ὀυ λιμὸς, οὐ δεῖ πονέειν.

CELSUS lib. 1. cap. 2.

Si quibus de cauſis futura inedia eſt, labor omnis vitandus eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 4.

Οὐ πλησμονὴ, οὐ λιμὸς, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν ὅ, τι ἂν μᾶλλον τῆς φύσεως ᾖ.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Neque verò ex multa fame, nimia ſatietas, neque ex nimia ſatietate fames idonea eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 50.

Δεῖ οὖν καὶ ἐς τὰ συνήθεα μεταβάλλειν.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Ergo quum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit aſſueſcere.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 49

Οἱ εἰθισμένοι τοὺς συνήθεας πόνους φέρειν, κἂν ὦσιν ἀσθενέες ἢ γέροντες, τῶν ἀσυνήθων ἰσχυρῶν τε καὶ νέων, ῥᾷον φέρουσι.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Omnem etiam laborem facilius vel puer vel ſenex, quàm inſuetus homo, ſuſtinebit.

HIP-

HIPPOCR. lib. De ſalubri diaeta.

Ὅστις δὲ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμέειν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους ἐν δυσὶν ἡμέρῃσι, μᾶλλον ἢ διὰ πεντεκαίδεκα.

CELS. lib. I. cap. 3.

Qui vomere bis in menſe vult, melius conſulet, ſi biduo continuarit, quàm ſi poſt quintumdecimum diem vomuerit.

HIPPOCR. Aph. ſect. I. artic. 13.

Γέροντες εὐφορώτατα νηστείην φέρουσι, δεύτερον οἱ καθεστηκότες· ἥκιστα μειράκια, πάντων δὲ μάλιστα παιδία.

CELS. lib. I. cap. 3.

Quod ad aetates verò pertinet, inediam facillimè ſuſtinent mediae aetates, minus juvenes, minimè pueri & ſenectute confecti.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 20.

Ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ὑγραί εἰσι, τουτέοισιν ἀπογηράσκουσι ξηραίνονται· ὁκόσοισι δὲ νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ξηραί εἰσι, τουτέοισι πρεσβυτέροισι γινομένοισι ὑγραίνονται.

CELS. lib. I. cap. 3.

Quibus juvenibus fluxit alvus, plerumque in ſenectute contrahitur: quibus in adoleſcentia fuit adſtricta, ſaepe in ſenectute ſolvitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 53.

Ὁκόσοι τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔχουσιν, νέοι μὲν ὄντες, βέλτιον ἀπαλλάσουσι τῶν τὰς ξηρὰς ἐχόντων· ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖρον ἀπαλλάσουσι.

CELS. lib. I. cap. 3.

Melior eſt autem in juvene fuſior [alvus,] in ſene adſtrictior.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 18.

Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, νεύροις, ἐγκεφάλῳ, νωτιαίῳ μυελῷ.

CELS. lib I. cap. 9.

Frigus inimicum eſt ſeni, tenui, vulneri, praecordiis, inteſtinis, veſicae, auribus, coxis, ſcapulis, naturalibus, oſſibus, dentibus, nervis, vulvae, cerebro.

HIP-

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα, πλεονάκις χρεωμένοισι· σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας.

CELS. lib. I. cap. 9.

Si nimius est [calor] corpus effeminat, nervos emollit, stomachum solvit.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 19.

Νοσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῇσιν ὥρῃσι γίνεται, μᾶλλον δ' ἔνια κατ' ἐνίας αὐτέων καὶ γίνεται καὶ παροξύνεται.

CELS. lib. 2. cap. I.

Non quò non omni tempore, in omni tempestatum genere, omnis habitus homines per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur, sed quòd frequentius tamen quaedam eveniant.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 39.

Οἱ πρεσβῦται τῶν νέων τὰ μὲν πολλὰ νοσέουσιν ἧσσον· ὅσα δ' ἂν αὐτέοισι χρόνια νοσήματα γένηται, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

CELS. lib. 2. cap. I.

Longis morbis senectus, acutis adolescentia magis patet.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 54.

Μεγέθει δὲ σώματος ἐννεάσαι μὲν, ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀειδές· ἐγγηράσαι δὲ, δύσχρηστον καὶ χεῖρον τῶν ἐλασσόνων.

CELS. lib. 2. cap. I.

Nam longa statura ut in juventa decora est, sic matura senectute conficitur.

HIPPOCR. Aph. sect 3. art. 20.

Τοῦ μὲν γὰρ ἦρος τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικὰ καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ, καὶ αἵματος ῥύσιες, καὶ κυνάγχαι καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχοι καὶ λέπραι, καὶ βῆχες, καὶ λειχῆνες καὶ ἀλφοὶ καὶ ἐξανθήσιες ἑλκώδεες πλεῖσται, καὶ φύματα καὶ ἀρθριτικά.

CELS. lib. 2. cap. I.

Ergo tum [vere] lippitudines, pustulae, profusio sanguinis, abscessus corporis, quae ἀποστήματα Graeci nominant; bilis

bilis atra quam μελαγχολίαν appellant, insania, morbus comitialis, angina, gravedines, destillationes oriri solent Hi quoque morbi, qui in articulis nervisque modò urgent, modò quiescunt, tum maximè & inchoantur & repetunt.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. artic. 22.

Τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ τῶν θερινῶν τὰ πολλὰ καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι καὶ πλάνητες, καὶ σπλῆνες καὶ ὕδρωπες, καὶ φθίσιες, καὶ στραγγουρίαι, καὶ λειεντερίαι καὶ δυσεντερίαι, καὶ ἰσχιάδες καὶ κυνάγχαι, καὶ ἄσθματα καὶ εἰλεοὶ, καὶ ἐπιληψίαι καὶ τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικά.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Vix quicquam ex his in autumnum non incidit: sed oriuntur eo quoque tempore febres incertae, lienis dolor, aqua intercuteis, tabes, quam Graeci φθίσιν nominant: urinae difficultas στραγγουρίαν quam appellant: tenuioris intestini morbus, quem εἰλεὸν nominant. Fit item laevitas intestinorum, quae λειεντερία vocatur: coxae dolores, morbi comitiales.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 21.

Τοῦ δὲ θέρεος ἔνιά τε τούτων, καὶ πυρετοὶ ξυνεχέες, καὶ καῦσοι, καὶ τριταῖοι πυρετοὶ καὶ τεταρταῖοι, καὶ ἔμετοι, καὶ διάῤῥοιαι, καὶ ὀφθαλμίαι, καὶ ὤτων πόνοι, καὶ στομάτων ἑλκώσιες, καὶ σηπεδόνες αἰδοίων, καὶ ἵδρωα.

CELS. lib. 2. cap. 1.

At aestas non quidem vacat plerisque ab his morbis, sed adjicit febres vel continuas vel ardentes vel tertianas, vomitus, alvi dejectiones, auricularum dolores, ulcera oris, cancros, & in caeteris quidem partibus, sed maximè obscoenis, & quicquid sudore hominem resolvit.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 23.

Τοῦ δὲ χειμῶνος, πλευρίτιδες, περιπνευμονίαι, λήθαργοι, κόρυζαι, βράγχοι, βῆχες, πόνοι στηθέων, πόνοι πλευρέων, ὀσφύος, κεφαλαλγίαι, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Hyems autem capitis dolores, tussim & quidquid in faucibus, in lateribus, in visceribus mali contrahitur, irritat.

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. artic. 5.

Ἢν δὲ βόρειον ᾖ, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληραὶ, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Ex tempeſtatibus aquilo tuſſim movet, fauces exaſperat, ventrem adſtringit, urinam ſupprimit, horrores excitat: item dolores lateris & pectoris.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 5.

Νότοι, βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοί.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Auſter aures hebetat, ſenſus tardat, capitis dolores movet, alvum ſolvit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα πλεονάκις χρεωμένοισι, σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας. τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς, καὶ ῥίγεα πυρετώδεα.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Denique omnis calor & jecur & lienem inflammat: mentem hebetat, ut anima deficiat, ut ſanguis prorumpat. Frigus modò nervorum diſtentionem, modo rigorem infert: (illud σπασμὸς, hoc τέτανος Graece nominatur) nigritiem in ulceribus, horrorem in febribus excitat.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 16.

Νοσήματα δ' ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται, πυρετοί τε μακροὶ, καὶ κοιλίης ῥύσιες, καὶ σηπεδόνες, καὶ ἐπίληπτοι καὶ ἀπόπληκτοι, καὶ κυνάγχαι. ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμοῖσι, φθινώδεες ὀφθαλμίαι, ἀρθρίτιδες, στραγγουρίαι καὶ δυσεντερίαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

In ſiccitatibus acutae febres, lippitudines, tormina, urinae difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres longae febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, reſolutio nervorum, quam παράλυσιν Graeci nominant.

HIP-

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 11.

Περὶ δὲ τῶν ὡρέων, ἢν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τὸ θέρος πυρετοὺς ὀξέας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα τῇσι γυναιξὶ καὶ ἀνδρῶν τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας. 12 Ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν καὶ ἔπομβρος καὶ εὔδιος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ἧσιν οἱ τόκοι, πρὸς τὸ ἦρ ἐκ πάσης προφάσιος ἐκτιτρώσκουσιν· αἳ δ' ἂν τέκωσιν, ἀκρατέα καὶ νοσώδεα τὰ παιδία τίκτουσιν· ὥστε ἢ παραυτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ λεπτὰ καὶ νοσώδεα ζῆν ἐόντα. τοῖσι δὲ ἄλλοισι δυσεντερίαι καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γίνονται· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι κατάῤῥοοι συντόμως ἀπολλύντες.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Si hyems sicca septentrionales ventos habuit, ver autem austros & pluvias exhibet, ferè subeunt lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, ideoque praecipuè in mulieribus. Si verò austri pluviaeque hyemem occuparunt, ver autem frigidum & siccum est, gravidae quidem feminae quibus tum adest partus, abortu periclitantur: hae verò, quae gignunt, imbellos vixque vitales edunt. caeteros lippitudo arida, &, si seniores sunt, gravedines atque destillationes malè habent.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 6.

Ὁκόταν θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι πολλοὺς προσδέχεσθαι χρή.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Ubi primò calor à primo vere orsus, aestatem quoque similem exhibet, necesse est multum sudorem in febribus subsequi.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 13.

Ἢν δὲ θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι ἐς τὸν χειμῶνα γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ βράγχοι, καὶ κόρυζαι· ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιες.

CELS. lib. 2. cap. 1.

At si sicca aestas aquilones habuit, autumno verò imbres austrique sunt, tota hyeme, quae proxima est, tussis, destillatio, raucitas, in quibusdam etiam tabes, oriuntur.

HIP-

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art 14.

Ἢν δὲ βόρειον τὸ φθινόπωρον ᾖ καὶ ἄνυδρον, τοῖσι μὲν ὑγροῖσι ἐοῦσι τὰς φύσιας, καὶ τῇσι γυναιξὶ, ξύμφορον· τοῖσι δὲ λοιποῖσιν ὀφθαλμίαι ἔσονται ξηραί· καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ κόρυζαι, ἐνίοισι δὲ καὶ μελαγχολίαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Sin autumnus quoque aeque ſiccus, iiſdem aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus verò inſtare poſſunt & aridae lippitudines, & febres partim acutae partim longae, & hi morbi, qui ex atra bile naſcuntur.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 18.

Κατὰ δὲ τὰς ὥρας τοῦ μὲν ἦρος καὶ ἄκρου τοῦ θέρεος, οἱ παῖδες καὶ οἱ τούτων ἐχόμενοι, τῇσιν ἡλικίῃσιν ἄριστά τε διάγουσι καὶ ὑγιαίνουσι μάλιστα· τοῦ δὲ θέρεος καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι μέν τινος, οἱ γέροντες· τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσιν.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Quod ad aetates verò pertinet, pueri proximique his vere optimè valent, & aeſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes, aeſtate & autumni prima parte: juvenes hyeme, quique inter juventam ſenectutemque ſunt.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 24.

Ἐν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε ξυμβαίνει. Τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν ἄφθαι, ἔμετοι, βῆχες, ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμφαλοῦ φλεγμοναὶ, ὤτων ὑγρότητες. 25 Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγουσιν, οὔλων ὀδαξυσμοὶ, πυρετοὶ, σπασμοὶ, διάῤῥοιαι· καὶ μάλιστα ὅταν ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας· καὶ τοῖσι παχυτάτοισι τῶν παίδων, καὶ τοῖσι σκληρὰς τὰς κοιλίας ἔχουσι. 26 Πρεσβυτέροισι δὲ γινομένοισι, παρίσθμια, σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες, ἄσθματα, λιθιάσιες, ἕλμινθες στρογγύλαι, ἀσκαρίδες, ἀκροχορδόνες, σατυριασμοὶ, στραγγουρίαι, χοιράδες, καὶ τἄλλα φύματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα. 27 Τοῖσι δὲ ἔτι πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσι, τουτέων τε τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ ἐκ ῥινῶν αἵματος ῥύσιες. 28 Τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθεα κρίνεται, τὰ μὲν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ μησὶ, τὰ δὲ, ἐν

ἑπτὰ

ἑπτὰ ἔτεσι· τὰ δὲ, πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσιν. ὅσα δ' ἂν διαμείνῃ τοῖσι παιδίοισι, καὶ μὴ ἀπολυθῇ περὶ τὸ ἡβάσκειν, ἢ τῇσι θήλεσι περὶ τὰς τῶν καταμηνίων ῥήξιας, χρονίζειν εἴωθεν. 29 Τοῖσι δὲ νεηνίσκοισιν, αἵματος πτύσιες, φθίσιες, πυρετοὶ ὀξέες, ἐπιληψίαι, καὶ τἄλλα νοσήματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα. 30 Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὴν ἡλικίην ταύτην, ἄσθματα, πλευρίτιδες, περιπλευμονίαι, λήθαργοι, φρενίτιδες, καῦσοι, διάρροιαι χρόνιαι, χολέραι, δυσεντερίαι, λαιεντερίαι, αἱμορροΐδες. 31 Τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, δύσπνοιαι, κατάρροοι βηχώδεες, στραγγουρίαι, δυσουρίαι, ἄρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ τοῦ σώματος ὅλου, ἀγρυπνίαι, κοιλίης καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπίαι, γλαυκώσιες, βαρυηκοΐαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Tum ſiqua imbecillitas oritur, proximum eſt, ut infantes teneroſque adhuc pueros ſerpentia ulcera oris, (quae ἄφθας Graeci nominant) vomitus, nocturnae vigiliae, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exerceant. Propriae etiam dentientium gingivarum exulcerationes, diſtentiones nervorum, febriculae interdum, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus, malè habent, quae pericula pleniſſimi cujuſque ſunt, & cui maximè venter adſtrictus eſt. At ubi aetas paululùm proceſſit, glandulae, & vertebrarum, quae in ſpina ſunt, aliquae inclinationes: ſtrumae, verrucarum quaedam genera dolentia (ἀκροχορδόνας Graeci appellant) & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente verò jam pube, ex iiſdem multae & longae febres, ſanguinis ex naribus curſus. Maximeque omnis pueritia primùm circa quadrageſimum diem, deinde ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno, poſtea circa puberratem periclitatur. Siqua etiam morborum genera in infantem inciderunt, ac neque pubertate neque primis coitibus neque in femina primis menſtruis finita ſunt, ferè longa ſunt. Saepius tamen morbi pueriles, qui diutius manſerunt, terminantur. Adoleſcentia morbis acutis, item comitialibus tabique maximè objecta eſt, fereque juvenes ſunt, qui ſanguinem expuunt. Poſt hanc aetatem laterum & pulmonis dolores, lethargus, cholera, inſania, ſanguinis per quaedam etiam velut ora venarum (αἱμορροΐδας Graeci appellant) profuſio. In ſenectute, ſpiritus & urinae difficultas, gravedo, articulorum & renum dolores, nervorum reſolutiones, malus corporis habitus, (καχεξίαν Graeci appellant)

Zz noctur-

nocturnae vigiliae, vitia longiora aurium, oculorum, etiam narium: praecipuèque soluta alvus, & quae sequuntur hanc, tormina vel laevitas intestinorum, caeteraque fusi ventris mala.

HIPPOCR. sect. 2. Aph. artic. 44.

Οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν ταχυθάνατοι γίνονται μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Obesi plerumque acutis morbis & difficultate spirandi strangulantur, subitoque saepe moriuntur: quod in corpore tenuiore vix evenit.

HIPPOCR. Aph. sect. 1. art. 3.

Ἐν τοῖσι γυμναστικοῖσιν αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι, σφαλεραὶ, ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν. οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν, οὐκ ἔτι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον.

CELS. lib. 2. cap. 2.

Ergo si plenior aliquis & speciosior & coloratior factus est, suspecta habere bona sua debet. quae quia neque in eodem habitu subsistere neque ultrà progredi possunt, fère retro, quasi ruina quadam, revolvuntur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν αἰεὶ, καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι ὀξέσι νοσήμασι, κάκιστον δὲ ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσι.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Contrà gravis morbi periculum est, ubi supinus aeger jacet, porrectis manibus & cruribus: ubi residere vult in ipso acuti morbi impetu, praecipueque pulmonibus laborantibus.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 3.

Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μᾶλλον γινόμενα, κακόν.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Aequè verò signum malum est, etiam somno ultra debitum urgeri.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα μηδὲ πολὺς, ὡς μάλιστα· οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι, κακίους εἰσίν. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεύμενον πρασοειδὲς ἢ πελιὸν ἢ μέλαν, ἢ ὅ, τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Vomitus etiam periculosus est sincerae pituitae vel bilis; pejorque, si viridis aut niger est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ εἴη τό, τε οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέου ὁμοίη καὶ λείη, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ πρώτου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν αἱ ὑποστάσιες, πονηραί. τουτέων δέ εἰσι κακίους αἱ πεταλώδεες. αἱ λευκαὶ δὲ καὶ λεπταὶ, κάρτα φλαῦραι. τουτέων δ' ἔτι κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδεες.

CELS. lib. 2. cap. 4.

At mala urina est, in qua subsidunt subrubra aut livida: deterior, in qua quasi fila quaedam tenuia atque alba: pessima ex his, si tanquam ex furfuribus factas nubeculas repraesentat.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 72.

Ὁκόσοισιν οὖρα διαφανέα λευκὰ, πονηρά· μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Diluta quoque atque alba [urina,] vitiosa est; sed in phreniticis maxime.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη τὰ μέλαινα ἢ λιπαρὰ ἢ πελιὰ ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Utique si quod descendit, est perliquidum aut albidum aut pallidum aut spumans, [periculosum est.] Praeter haec periculum ostendit id, quod excernitur, si est exiguum, glutinosum, laeve, album, idemque suppallidum: vel si est aut lividum aut biliosum aut cruentum aut pejoris odoris quàm ex consuetudine.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηυτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι. 40 Καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ, καὶ ἢν τὸ σῶμα καταψύχηται ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίγνηται, μῆκος νόσου σημαίνει.

CELS. lib. 2. cap. 5.

Ubi frigidus sudor inter febres non acutas circa caput tantùm & cervices oritur: aut ubi corpus modò frigidum modò calidum est, & color alius ex alio fit, [longus morbus fit.]

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 28.

Τῶν πυρεσσόντων μὴ παντάπασιν ἐπιπολαίως τὸ διαμένειν, καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τὸ σῶμα ἢ καὶ συντήκεσθαι μᾶλλον τοῦ κατὰ λόγον, μοχθηρόν. τὸ μὲν γὰρ, μῆκος νόσου σημαίνει· τὸ δὲ, ἀσθένειαν.

CELS. lib. 2. cap. 5.

Aut ubi aeger parum pro spatio emacrescit, [longius tempus habiturum morbum colligimus.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

[Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. Ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων· μάλιστα δὲ εἰ αὐτὸ ἑωυτῷ· οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἄριστον. τὸ δ' ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, δεινότατον.] εἴη δ' ἂν τὸ τοιόνδε, ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ἐὸν, καὶ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου χλωρόν τε ἢ καὶ μέλαν ἐὸν, καὶ πελιὸν ἢ μολιβδῶδες. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, καὶ μήπω οἷόν τε ᾖ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπανέρεσθαι χρὴ μὴ ἠγρύπνησεν ὁ ἄνθρωπος, ἢ

τὰ

τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα ᾖ ἰσχυρῶς, ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ αὐτόν. κἢν μέν τι τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ad ultima verò jam ventum esse testantur, nares acutae, collapsa tempora, oculi concavi, frigidae languidaeque aures, & imis partibus leniter versae, cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger aut perpallidus: multoque magis, si haec ita sunt, ut neque vigilia praecesserit, neque ventris resolutio, neque inedia, ex quibus causis interdum haec species oritur, sed uno die finitur.

PAULO POST.

Ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος ἢ τριταίου ἢ τεταρταίου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, περὶ τουτέων ἐπανέρεσθαι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα, καὶ τἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν ξύμπαντι προσώπῳ, τάτε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι. ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν φεύγωσιν ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ διαστρέφωνται, ἢ ὁ ἕτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν, ἢ πέλια βλέφαρα, ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι· ἢ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπέες, ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ᾖ· ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν καὶ ὀλέθρια εἶναι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες λίαν. ἢν δὲ καμπύλον ἢ ῥικνὸν γένηται, ἢ πέλιον ἢ ὠχρὸν βλέφαρον ἢ χεῖλος ἢ ῥὶς, μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἐόντα θάνατον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Si verò in morbo vetere jam triduo talis est, in propinquo mors est: magisque, si praeter haec oculi quoque lumen refugiunt & illacrymant, quaeque in iis alba esse debent, rubescunt, atque in iisdem venulae pallent, pituitaque in iis innatans novissimè angulis inhaerescit, alterque ex his minor est, hique aut vehementer subsederunt, aut facti tumidiores sunt, perque somnum palpebrae non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neque id

id fluens alvus expressit: eaedemque palpebrae pallent & idem pallor labra & nares decolorat: eaedemque labra & nares oculique & palpebrae & supercilia, aliquave ex his pervertuntur.

PAULO POST.

Ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα, ἧσσον ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ προπετὴς γένοιτο καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὑρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διεῤῥιμμένα καὶ γυμνά, κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν ἀεί.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Eadem mors denuntiatur, ubi aeger supinus cubat, eique genua contracta sunt: ubi deorsum ad pedes subinde delabitur, ubi brachia & crura nudat & inaequaliter dispergit, neque his calor subest: ubi hiat, ubi assiduè dormit.

PAULO POST.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκόσοισι μὴ ξυνήθές ἐστιν ἀπὸ παίδων μανικὸν καὶ θανατῶδες. & mox. Ἕλκος δὲ ἤν τε καὶ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων, ἤν τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γίνηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπολεῖσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου πελιδνόν τε καὶ ξηρὸν ἔσται ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ubi is, qui mentis suae non est, neque id facere sanus solet, dentibus stridet: ubi ulcus, quod aut ante aut in ipso morbo natum est, aridum aut pallidum aut lividum factum est, [mors denuntiatur.]

PAULO POST.

Περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε γινώσκω. Ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν ἢ περιπλευμονίῃσιν ἢ ἐν φρενίτισιν ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι πρὸ τοῦ προσώπου φερομένας καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς, καὶ ἀποκαρφολογούσας, καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτιλλούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰς καὶ θανατώδεας.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Aut ſi manibus quis in febre & acuto morbo vel inſania pulmoniſve dolore vel capitis, in veſte floccos legit, fimbriaſve diducit, vel in adjuncto pariete, ſi qua minuta eminent, carpit, [mors denuntiatur.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 35.

Ἢν ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ, καὶ μόλις καταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Cuive in eodem febris corporiſque habitu cervix convertitur, ſic ut devorare aequè nihil poſſit, [ſervari non poteſt.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 47.

Ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

CELS. lib 2. cap. 6.

Aut cui febre non quieſcente, exterior pars friget, interior ſic calet, ut etiam ſitim faciat, [ſervari non poteſt.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 49.

Ὅπου ἐν πυρετῷ μὴ διαλείποντι δύσπνοια γένηται καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον.

CELS. lib 2. cap. 6.

Aut qui febre aequè non quieſcente, ſimul & delirio & ſpirandi difficultate vexatur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 5.

Ἢν μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται, σπασθεὶς, ἀποθνήσκει, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τὴν ὥρην ἐλθὼν καθ' ἣν αἱ κραιπάλαι λύονται, φθέγξηται.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Aut qui ebrius obmutuit. Is enim febre, adjecta nervorum diſtentione, conſumitur: niſi aut febris acceſſit, aut eo tempore, quo ebrietas ſolvi debet, loqui coepit.

HIPPOCR. Aph. sect 5. art. 30.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό τινος τῶν ὀξέων νοσημάτων ληφθῆναι, θανατῶδες.

CELS. lib. 3. cap. 6.

Mulier quoque gravida acuto morbo facilè consumitur.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 1.

Ἐν ᾧ νοσήματι ὕπνος πόνον ποιεῖ, θανάσιμον.

CELS. lib 2. cap. 6.

Et is, cui somnus dolorem auget, [morbo facilè consumitur.]

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 1.

Σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Qui epoto veratro exceptus distentione nervorum est, [servari non potest.]

HIPPOCR. Aph. sect 4. art. 22.

Νοσημάτων ὁκόσων ἀρχομένων χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Et cui protinus in recenti morbo bilis atra vel infrà vel suprà se ostendit, [facilè consumitur.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τῶν δὲ ἐκπυημάτων ὁκόσα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος τοῦ πτυέλου ἐκπτύσκεται, ἤν τε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπτύοιτο, ἤν τε ὁμοῦ· μάλιστα δὲ ἢν ἄρξηται χωρέειν τὸ ἐμπύημα ἀπὸ τουτέου τοῦ πτυέλου, ἑβδομαίου ἐόντος τοῦ νοσήματος. ἐλπὶς δὲ τὸν τοιαῦτα πτύοντα, ἀποθανεῖσθαι τεσσάρες καὶ δεκαταῖον, ἢν μή τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Sputum etiam biliosum & purulentum, sive separatim ista sive mixta proveniunt, interitus periculum ostendit. Ac si circa septimum diem tale esse coepit, proximum est, ut is circa quartumdecimum diem decedat, nisi alia signa meliora pejorave accesserint.

HIP-

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες, ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θανάτον· ξὺν πρηυτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι.

CELS. lib. 2 cap. 6.

Sudor quoque frigidus in acuta febre pestiferus est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων εἰ ὄζει δυσῶδες.

CELS. lib 2. cap. 6.

Atque in omne morbo vomitus, qui varius & multorum colorum est, praecipueque si malus in hoc odor est, [pestiferus est]

HIPPOC. Aph. sect. 7. art. 37.

Ὁκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν ἄνευ πυρετοῦ, σωτήριον· εἰ δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ac sanguinem quoque in febre vomuisse, pestiferum est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔστ' ἂν πυῤῥόν τε εἴη τὸ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νόσημα ἄπεπτον εἶναι. ἢν δὲ καὶ πολυχρόνιον εἴη τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι ἔστ' ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον. θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων τά τε δυσώδεα καὶ ὑδατώδεα καὶ μέλανα καὶ παχέα. ἔστι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ, τὰ μέλανα τῶν οὔρων. κάκιστα· τοῖσι δὲ παιδίοισι, τὰ ὑδατώδεα.

CELS. lib 2. cap. 6.

Urina verò rubra & tenuis in magna cruditate esse consuevit, & saepe antequam spatio maturescat, hominem rapit. Itaque si talis diutius permanet, periculum mortis ostendit. Pessima tamen est, praecipueque mortifera, nigra, crassa, mali odoris. Atque in viris quidem & mulieribus talis deterrima est: in pueris verò, quae tenuis & diluta est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα· ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη, τὰ μέλανα ἢ λιπαρὰ ἢ πέλια ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα. τὰ δὲ ποικίλα, χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. ἔστι δὲ ταῦτα ξυσματώδεα καὶ χολώδεα καὶ πρασοειδέα καὶ μέλανα· ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Alvus quoque varia peſtifera eſt, quae ſtrigmentum, ſanguinem, bilem, viride aliquid, modó diverſis temporibus, modo ſimul & in miſtura quadam, diſcreta tamen, repraeſentat. Sed haec quidem poteſt paulo diutius trahere, in praecipiti verò jam eſſe denuntiat, quae liquida, eademque vel nigra vel pallida vel pinguis eſt: utique ſi magna foeditas odoris acceſſit.

HIPPOCR. Aph. ſect 2. art. 19.

Τῶν ὀξέων νοσημάτων οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες οὔτε τοῦ θανάτου οὔτε τῆς ὑγείης.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Neque tamen ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis & mortis.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρά ἐστι πλείω χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτερώδεα τρόπον, οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, φαλακρὴν ἀλγέουσι, καὶ λίθους τε καὶ γῆν τρώγουσι.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis doloribus conflictantur vel terram edunt.

PAULO POST.

Ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἑωυτοῖσι.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite aut viſceribus aut alvo laborant.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ, καὶ ἡ γαστὴρ μὴ διαχωρέῃ, καὶ ἀγρυπνέωσί τε καὶ ἐκπλαγέωσι καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρὸν ἢ πελιὸν ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι.

CELS. lib. 2. cap 7.

Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutaturque ei color, nec ſomnus accedit, ploratque is aſſiduè, metuenda nervorum diſtentio eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἷσι μὲν οὖν [ὑδρώπων] ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵ τε πόδες οἰδέουσι, καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν γαστέρα λαπάσσουσαι. Ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται, καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσι ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδίουσι, καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην. καὶ περὶ τὴν κοιλίην γίγνονται οἰδήματα, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δὲ ἐπὶ ἀριστερὰ, ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Ubi pedes turgent & longae dejectiones ſunt, ubi dolor in imo ventre & in coxis eſt, aqua inter cutem inſtat. ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt iis, quibus voluntas deſidendi eſt, venter nihil reddit niſi & aegrè & durum, tumor in pedibus eſt, idemque modò dextra modò ſiniſtra parte ventris invicem oritur atque finitur: ſed à jocinere id malum proficiſci videtur.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ. β.

Ἢν δὲ μήτε ὑπὸ τῷ οὔρῳ ὑφίσταται ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνωνται, κίνδυνος ἢ χωλωθῆναι τὰ ἄρθρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι, γίνεσθαι ὑπ᾽ αὐτοῖσι. γίνεται δὲ τὸ νόσημα τοῦτο οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξυνήθες ἐὸν, αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus in pueritia sanguis ex naribus fluxit, dein fluere desiit, hi vel capitis doloribus conflictentur necesse est, vel in articulis aliquas exulcerationes habeant vel aliquo morbo etiam debilitentur.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν ἡ. μέρῃσι κρισίμῃσι μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων ἀφιέντες, ὑποστρεπτιάζουσιν.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Febris autem quae subitò sine ratione sine bonis signis finita est, ferè revertitur.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Παχὺ δὲ οὖρον λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, σημαίνει ἢ περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην καὶ ἔπαρσιν.

CELS. lib 2. cap. 7.

Urina autem crassa, ex qua, quod desidet, album est, significat circa articulos aut circa viscera dolorem metumque morbi esse.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 75.

Ἢν αἷμα ἢ πύον οὐρέῃ, τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

CELS. lib. 2. cap. 7.

At si sanguis aut pus in urina est, vel vesica vel renes exulcerati sunt.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 76.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι σαρκία μικρὰ ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si haec [urina] crassa caruneulas quasdam exiguas quasi capillos habet, utique in renibus vitium est.

HIPPOCR. Aph. sect. 7. art. 34.

Ὁκόσοισι δ' ἐπὶ τοῖσιν οὔροισιν ἐφίστανται πομφόλυγες, νεφριτικὰ σημαίνουσι.

CELS.

CELS. lib 2. cap 7.

Aut ſi bullas [urina habet,] utique in renibus vitium eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 80.

Ἢν αἷμα οὐρέῃ καὶ θρόμβους, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸ ὑπογάστριον καὶ ἐς τὸν περίνεον, τὰ περὶ τὴν κύστιν πονεῖ.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Aut ſi paulatim [urina] deſtillat, vel ſi ſanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta ſunt, idque ipſum cum difficultate redditur, & circa pubem & interiores partes dolent, in eadem veſica vitium eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 13.

Ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσι, τουτέοισιν ἐκ τοῦ πλεύμονος ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

At qui ſpumantem ſanguinem excreant, his in pulmone vitium eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 33.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ἡ κοιλίη πολλὰ ῥυῇ, κίνδυνος ἐκτρῶσαι.

CELS. lib. 2. cap. 7

Mulieri gravidae ſine modo fuſa alvus, elidere partum poteſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 51.

Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πουλὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει· ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μαζοὶ ἔωσιν, ὑγιεινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eidem [mulieri gravidae] ſi lac ex mammis profluit, imbecillum eſt, quod intus gerit: durae mammae ſanum illud eſſe teſtantur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 65.

Ὁκόσοισιν οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσι φαίνεται, οὐ μάλα σπῶνται

ἤδη

ἢδὲ μαίνονται. τούτων δὲ ἀφανισθέντων, ἐξαίφνης τοῖσι μὲν ὄπισθεν, σπασμοὶ, τέτανοι· τοῖσι δὲ ἔμπροσθεν, μανίαι, ὀδύναι πλευροῦ ὀξεῖαι, ἢ ἐμπύησις ἢ δυσεντερία, ἢν ἐρυθρὰ μᾶλλον ἢ τὰ οἰδήματα.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si tumores ſuper ulcera ſubitò eſſe deſierunt, idque à tergo incidit, vel diſtentio nervorum vel rigor timeri poteſt: at ſi à priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor vel inſania expectanda eſt. interdum etiam hujusmodi caſum, quae tutiſſima inter haec eſt, profuſio alvi ſequitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 12.

Τῷ ἰηθέντι χρονίας αἱμοῤῥοΐδας, ἢν μὴ μία φυλαχθῇ, κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si ora venarum ſanguinem ſolita fundere, ſubitò ſuppreſſa ſunt, aut aqua inter cutem aut tabes ſequitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 15.

Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γίνηται, παύονται· ἢν δὲ μὴ, εἰς φθίσιν μεθίστανται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eadem tabes ſubit, ſi in lateris dolore orta ſuppuratio, intra quadraginta dies purgari non potuit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 22.

Ἢν φόβος ἢ δυσθυμίη πουλὺν χρόνον διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.

CELS. lib. 2. cap. 7.

At ſi longa triſtitia cum longo timore & vigilia eſt, atrae bilis morbus ſubeſt.

ΠΡΟῤῬΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἶδ' ὑγιαίνειν τἄλλα· τούτους δὲ ἢ σπλῆνα εὑρήσεις ἐπηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέονταί τε καὶ μαρμαρυγώδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαινόμενον σφίσιν.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus saepe ex naribus fluit sanguis, his aut lien tumet, aut capitis dolores sunt, quos sequitur, aut quaedam ante oculos tanquam imagines obversentur. *Videtur autem potius legendum* ut quaedam.

STATIM POST

Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα, οἷσι σπλῆνες μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆνας μεγάλους, μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι καὶ οὐλὰς μελαίνας.

CELS. IBIDEM.

At quibus magni lienes sunt, his gingivae malae sunt, & os olet, aut sanguis aliqua parte prorumpit. quorum si nihil evenit, necesse est in cruribus mala ulcera, & ex his nigrae cicatrices fiant.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 6.

Ὁκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώματος, τὰ πολλὰ τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη νοσέει.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus causa doloris, neque sensus ejus est, his mens labat.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 19.

Ἢν ἐς τὴν κοιλίην αἷμα χυθῇ παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκπυηθῆναι.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si in ventrem sanguis confluxit, ibi in pus vertitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφὺν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθρια κάρτα. προσέχειν οὖν δεῖ τὸν νόον τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισιν, ὡς ἤν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηται τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος· εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας τἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι τοῦτον πολλαὶ ἐλπίδες.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si à coxis & ab inferioribus partibus dolor in pectus transit, neque ullum ſignum malum acceſſit: ſuppurationis eo loco periculum eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἐπὶ γαστέρα δὲ κεῖσθαι ᾧ μὴ σύνηθές ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Vel proſtratum contra conſuetudinem corpus in ventrem, ſic ut ipſius alvi dolor non coegerit, [inſaniae ſignum eſt.]

PAULO POST.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν ὁκόσοισι μὴ ξύνηθές ἐστιν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες.

CELS. IBIDEM.

Item robuſto adhuc corpore inſolitus dentium ſtridor inſaniae ſignum eſt.

ITEM NON MULTO POST.

Ἢν γὰρ αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μανῆναι τούτους ἐλπίς.

CELS. IBID. PAULO ANTE.

Oculorum quoque frequens motus [inſaniae ſignum eſt]

NON LONGE POST.

Ἢν δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, τοῦ πτύελου μὴ ἐκχωρέοντος καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δεινόν. κίνδυνος γὰρ μὴ παραφρονήσῃ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος.

CELS. IBIDEM.

Si quid etiam abſceſſit, &, antequam ſuppuraret, manente adhuc in corpore ſolita febre, ſubſedit, periculum affert primùm furoris, deinde interitus.

IBID. ALIQUANTO ANTE.

Μέγα δὲ ἀναπνεόμενον διὰ πολλοῦ χρόνου [πνεῦμα,] παραφροσύνην δηλοῖ.

CELS.

CELS. PAULO ANTE.

Aut ubi rarò quis & vehementer ſpirat, [inſania timenda eſt.]

IBID. NON LONGE A FINE.

Ὠτὸς δὲ ὀξείη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ, δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπολέσθαι. ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος· οἱ δὲ γέροντες, πολλῷ βραδύτερον. οἵτε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίνονται, καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι.

CELS. IBIDEM.

Auris quoque dolor acutus cum febre continua vehementique ſaepe mentem turbat: & eo caſu juniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur, ſeniores tardiùs: quoniam neque aequè magnas febres experiuntur, neque uſque inſaniunt, ita ſuſtinent, dum is affectus in pus vertatur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 44.

Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα ἢ πόνοι ἐγγίνονται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus autem longae febres ſunt, his abſceſſus aliqui aut articulorum dolores erunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 48.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει.

CELS. IBIDEM.

Quorum faucibus in febre eliditur ſpiritus, inſtat his nervorum diſtentio.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 10.

Ὁκόσοι κυνάγχην διαφεύγουσιν, ἐς τὸν πλεύμονα αὐτέοισι τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσι, ἔμπυοι γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si angina ſubitò finita eſt, in pulmonem id malum tranſit,

ſit, idque ſaepe intra ſeptimum diem occidit. Quod niſi incidit, ſequitur, ut aliqua parte ſuppuret.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 23.

Ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσει δυσεντερίη· 76 ἐπὶ διαῤῥοίῃ δυσεντερίη ἐπιγίνεται.

CELS. IBIDEM.

Denique poſt alvi longam reſolutionem, tormina.

ΠΕΡΙ ΤΟΠΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤ᾿ ΑΝΘΡ.

Φθίσις δὲ γίνεται ὅταν ἐς τὸ αὐτὸ, ὥσπερ ἐν τῷ ἐμπύῳ, ὁ ῥόος γένηται.

CELS. IBIDEM.

Poſt nimias deſtillationes, tabes.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 11.

Ἐπὶ πλευρίτιδι περιπλευμονίη ἐπιγινομένη, κακόν. 12 Ἐπὶ περιπλευμονίῃ φρενῖτις, κακόν. 13 Ἐπὶ καύμασιν ἰσχυροῖσι σπασμὸς ἢ τέτανος, κακόν. 14 Ἐπὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκπληξις ἢ παραφροσύνη, κακόν. 18 Ἐπὶ ἀγρυπνίῃ σπασμὸς ἢ παραφροσύνη, κακόν. 21 Ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσιν ἕλκεσιν αἱμοῤῥαγίη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Poſt lateris dolores vitia pulmonum; poſt haec inſania. Poſt magnos fervores corporis, nervorum rigor aut diſtentio. Ubi caput vulneratum eſt, delirium. Ubi vigilia torſit, nervorum diſtentio. Ubi vehementer venae ſupra ulcera moventur, ſanguinis profluvium erit.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Ἐν πυρετῷ ξυνεχεῖ χωρὶς πόνου ἢ φλεγμονῆς ἢ ἄλλης προφάσιος, ἀπόστασιν προσδέχεσθαι πόνου καὶ οἰδήματος, καὶ μᾶλλον ἐς τὰ κάτω χωρία. προσδέχεσθαι δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσιας τοῖσιν ὑπὲρ τριάκοντα ἔτεα μᾶλλον, ὑποσκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι τὰς ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γενομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ διαλείποντες καὶ λαμβάνοντες πεπλανημένως, φθινοπώρου μάλιστα ἐς τεταρταῖον μεθίστανται.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Nam ſi longae febres ſine dolore & ſine manifeſtâ causâ remanent, in aliquam partem id malum incumbit: in junioribus tantum: in ſenioribus ex ejuſmodi morbo quartana ferè naſcitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα [τὸ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον] μὴ καθιστάμενον, εἰς διαπύησιν τρέπεται· γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ καὶ αἵματος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει. ἀλλ' ἐπανερωτᾷν χρὴ εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν ἢ ἀμβλυωπέουσιν. ἢν γάρ τι τοιοῦτον εἴη, ἐνταῦθα ῥέπει. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν προσδέχεσθαι χρή. Τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπείκοντα, εἰ ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας, ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίστηται, ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ ταυτό.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eadem ſuppuratio fit, ſi praecordia dura & dolentia ante vigeſimum diem hominem non ſuſtulerunt, neque ſanguis ex naribus fluxit, maximeque in adoleſcentibus: utique ſi inter principia aut oculorum caligo aut capitis dolores fuerunt, ſed quum in inferioribus partibus aliquid abſcedit. At ſi praecordia tumorem mollem habent, neque haberè intra ſexaginta dies deſinunt, haeretque per omne id tempus febris, tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus.

PAULO POST.

Τὰς δὲ ἀποστάσιας ἧσσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ἀποπύησιν τρέπεται.

IBIDEM CELSUS

Quùmque omnis longus tumor ad ſuppurationem ferè ſpectet, magis eò tendit is, qui in praecordiis, quàm is, qui in ventre eſt, is, qui ſupra umbilicum, quàm is, qui infra eſt.

HIPPOCR. ſect. 4. Aph. art. 31.

Τοῖσι κοπιώδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, εἰς ἄρθρα καὶ παρὰ τὰς γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si lassitudinis etiam sensus in febre est, vel in maxillis vel in articulis aliquid abscedit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὁκόσοι δ' ἂν οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ οὐρέουσι πουλὺν χρόνον, ἢν τἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ, τουτέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία.

CELS. IBIDEM.

Interdum quoque urina tenuis & cruda sic diu fertur, ut alia salutaria signa sint: ex eoque casu plerumque infra transversum septum, quod διάφραγμα Graeci vocant, fit abscessus.

NON LONGE POST.

Ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν χωρίων μὴ παύηται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσιας, μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα. Et aliquanto post. αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπυήσιες ῥήγνυνται αἱ πλεῖσται, αἱ μὲν εἰκοσταῖαι, αἱ δὲ, τριηκοσταῖαι, αἱ δὲ, τεσσαρακονθήμεροι· αἱ δὲ, πρὸς τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι, λογιζόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης ἧς τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, ἢ εἴ ποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε· καὶ εἰ φαίη ἀντὶ τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγεεν.

CELS. IBIDEM.

Dolor autem pulmonis, si neque per sputa, neque per cucurbitulas, neque per sanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus est, vomicas aliquas intus excitat, aut circa vigesimum diem, aut circa quadragesimum, nonnunquam etiam circa sexagesimum. Numerabimus autem ab eo die, quo primùm febricitavit aliquis, aut inhorruit, aut gravitatem ejus partis sensit.

PAULO POST.

Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μοῦνον, στρέφειν τε καὶ καταμανθάνειν χρὴ ἐπὶ τουτέοισι μή τι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλευρῷ· καὶ ἢν θερμότερον ᾖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾷν εἴ τι αὐτῷ δοκέει βαρὺ ἐκκρέμασθαι

δὲ ἐκ τοῦ ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐστι τὸ ἐμπύημα ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλευρὸν τὸ βάρος γίνηται. Τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ τοῖσι δὴ τοῖς σημείοισι· πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων· καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε· θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι, καὶ ἀποπτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου. καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχουσι· καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυπεῦνται, οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται, καὶ μάλιστα ἄκροι· καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνεται, καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυμέουσι, καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα. & mox, Ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γίνηται, καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βὴξ καὶ ὁ πτυελισμὸς διατείνῃ εἰς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν.

CELS. IBIDEM.

Quod ſuppurat, ab ea parte, quam afficit, dolorem inflammationemque concitat, ipſum calidius eſt: & ſi in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiam ſuppuratio, quae nondum oculis patet, ſic deprehendi poteſt: Si febris non dimittit, eaque interdiu levior eſt, noctu increſcit: multus ſudor oritur: cupiditas tuſſiendi eſt, & penè nihil in tuſſi excreatur: oculi cavi ſunt, malae rubent, venae ſub lingua inalbeſcunt, in manibus fiunt adunci ungues: digiti, maximeque ſummi, pallent: in pedibus tumores ſunt, ſpiritus difficilius trahitur, cibi faſtidium eſt, puſtulae toto corpore oriuntur. Quodſi protinus initio dolor & tuſſis fuit & ſpiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vigeſimum diem erumpet.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Καὶ γὰρ οἱ ἀπ᾽ αὐτέων [κυστέων] πόνοι, ἱκανοὶ ἀνελεῖν· καὶ κοιλίαι τουτέοισιν οὐ πάνυ διαχωρέουσι. λύει δὲ τούτους οὖρον πυῶδες ἐλθὸν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον ὑπόστασιν.

CELS. lib. 2. cap. 8.

Ex veſica dolente ſi purulenta urina proceſſit, inque ea laeve & album ſubſedit, metum detrahit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ, τάδε· εὐπετέως φέρειν τὸ νόσημα, εὔπνοον εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τὸ, τε πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν. & aliquanto anté. αἷμα δὲ ξυμμεμιγμένον μὴ

πολλῷ πτύελον ξανθὸν ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου πτυόμενον περιεστηκὸς, καὶ κάρτα ὠφελέει· ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι καὶ παλαιοτέρῳ, ἧσον ἀσφαλές.

CELS. IBIDEM.

In pulmonis morbo si sputo ipse levatur dolor, quamvis id purulentum est, tamen aeger facilè spirat, facilè excreat, morbum ipsum non difficulter fert: potest ei secunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri convenit, si protinus sputum mistum est rufo & sanguine, dummodo statim sedetur.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 15.

Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γένηται, παύονται.

CELS. IBIDEM.

Laterum dolores, suppuratione facta, deinde intra quadragesimum diem purgata, finiuntur.

HIPPOCR. Aph. sect. 7. art. 45.

Ὁκόσοι τὸ ἧπαρ διάπυοι καίονται, ἢν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκὸν, περιγίνονται. ἐν χιτῶνι γὰρ τὸ πύον τουτέοισίν ἐστιν.

CELS. IBIDEM

Si in jocinere vomica est, & ex ea fertur pus purum & album, salus ei facilis. Id enim malum in tunica est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τὰ δὲ διαπυήματα ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται, ἄριστά ἐστι μικρά τε ἐόντα καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. ὁκόσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄριστά ἐστιν ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ' ἐστὶ περιεσταλμένα τε καὶ ἀνώδυνα, καὶ πᾶν τὸ ἔξω χωρίον ὁμόχροον φαίνεται.

CELS. IBIDEM.

Ex suppurationibus verò hae tolerabiles sunt, quae in exteriorem partem feruntur & acuuntur. Et ex his, quae intus procedunt, hae leviores, quae contra se cutem non afficiunt, eamque & sine dolore esse & ejusdem coloris, cujus reliquae partes sunt, sinunt esse.

ALIQUANTO POST.

Περιγίνονται δὲ τουτέων μάλιστα μὲν οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμοῦσιν, καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκότα ὑποχωρέει· καὶ τὸ πύον λευκόν τε καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον ᾖ καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον.

CELS. IBIDEM.

Pus quoque quacunque parte erumpit, ſi eſt laeve, album & unius coloris, ſine ullo metu eſt, & quo effuſo febris protinus conquievit, deſieruntque urgere cibi faſtidium & potionis deſiderium.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 7.

Τὰ ἐπιληπτικὰ ὁκόσοισι πρὸ τῆς ἥβης γίνεται, μετάστασιν ἴσχει. & πρόρρητ. 2. Τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τούτων χαλεπώτατα· ἔπειτα ἀπὸ τῆς πλευρῆς. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν, μάλιστα οἷά τε ἐξυγιαίνεσθαι.

CELS. lib. 2. cap. 8.

Item morbus comitialis ante pubertatem ortus, non aegrè finitur: & in quo ab una parte corporis venientis acceſſionis ſenſus incipit, optimum eſt à manibus pedibuſve initium fieri: deinde à lateribus, peſſimum inter haec à capite.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. 2.

Αἱ δὲ ἄλλαι διάρροιαι ἴσαι ἄνευ πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ ἀνηθέες.

CELS. IBIDEM.

Ipſa autem dejectio ſine ulla noxa eſt, quae ſine febre eſt, ſi celeriter deſinit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 17.

Ὀφθαλμιῶντι, ὑπὸ διαῤῥοίης ληφθῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Omniſque dejectio lippienti prodeſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 21.

Τοῖσι μαινομένοισι κιρσῶν ἢ αἱμοῤῥοΐδων ἐπιγινομένων, τῆς μανίης λύσις.

CELS. IBIDEM.

At varix ortus, vel per ora venarum profusio sanguinis, [vel tormina,] insaniam tollit.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 14.

Ὑπὸ διαῤῥοίας ἐχομένῳ μακρῆς, ἀπὸ ταυτομάτου ἔμετος ἐπιγινόμενος, λύει τὴν διαῤῥοίαν.

CELS. IBIDEM.

Longas dejectiones supprimit vomitus.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 31.

Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ, τῶν καταμηνίων ῥαγέντων, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Mulier sanguinem vomens, profusis menstruis, liberatur.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 32.

Γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλιπόντων, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quae menstruis non purgatur, si sanguinem ex naribus fudit, omni periculo vacat.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 34.

Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλουμένῃ ἢ δυστοκούσῃ, πταρμὸς ἐπιγινόμενος, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quae locis laborat, aut difficulter partum edit, sternutamento levatur.

HIPPOCR. Aph. sect 2. art. 25.

Οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι τὰ πολλὰ γίνονται βραχέες.

CELS. IBIDEM.

Aestiva quartana ferè brevis est.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 47.

Τοῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίη ἐπιγινομένη, ἀγαθόν.

CELS.

CELS. IBIDEM.

Lienosis bono tormina sunt.

HIPPOC. Aph. sect. 6. art. 40.

Ὁκόσοισι περὶ τὸ ὑποχόνδριον πόνοι γίνονται ἄτερ φλεγμονῆς, τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγινόμενος λύει τὸν πόνον.

CELS. IBIDEM.

Nam & praecordiorum dolores, si sine inflammatione sunt, [febris] finit.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 57.

Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγινομένου ῥίγεος, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Febrem autem ardentem (quam Graeci καῦσον vocant) subitus horror exolvit.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 59.

Ὁκόσοισιν ἂν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νόσημα.

CELS. IBIDEM.

Si in febre aures obtusae sunt, si sanguis è naribus fluxit, aut venter resolutus est, illud malum desinit ex toto.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 28.

Ὁκόσοισι χολώδεα τὰ διαχωρήματα, κωφώσιος γινομένης παύεται.

CELS. IBIDEM.

Nihil plus adversus surditatem quam biliosa alvus potest.

HIPPOCR. Aph. sect. 7. art. 16.

Ἐπὶ πύου πτύσει, φθίσις καὶ ῥύσις· ἐπὴν δὲ σίελον ἴσχεται, ἀποθνήσκουσιν.

CELS. IBIDEM.

Item pus expuisse in hoc morbo, deinde ex toto spuere desiisse, mortiferum est.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 50.

Ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ὀδύναι γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι κεῖνται καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. 51 Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ μὴ ἐκ διαρροίης ἐόντι ἢ ἐκ φαρμακοποσίης, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες σφόδρα.

CELS. IBIDEM.

Cui verò sano subitus dolor capitis ortus est, dein somnus oppresserit, sic ut stertat neque expergiscatur, intra septimum diem pereundum est: magis si eum alvus cita non antecesserit, si palpebrae dormientis non coeunt, si oculorum album apparet. Quos tamen ita mors sequitur, si id malum non est febre discussum.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων, πάντες κακοί.

CELS. IBIDEM.

At aqua inter cutem si ex acuto morbo coepit, ad sanitatem rarò perducitur.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 34.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι βὴξ ἐπιγινομένη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Aequè in ea [aqua inter cutem] quoque tussis spem tollit.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 7.

Ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων γίνεται [τὰ ἐπιληπτικὰ,] τουτέοισι τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

CELS. IBIDEM.

Morbus quoque comitialis post annum quintum & vigesimum ortus, aegrè curatur.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 24.

Δυσεντερίη ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον.

CELS. IBIDEM.

Quin etiam tormina ab atra bile orsa, mortifera sunt.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 54.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

CELS. IBIDEM.

Omnique resolutioni nervorum non idonea tempora sunt hyems & autumnus.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 36.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν οἱ μαστοὶ ἐξαίφνης ἰσχνοὶ γένωνται, ἐκτιτρώσκει.

CELS. IBIDEM.

Mulieri gravidae si subitò mammae emacruerunt, abortus periculum est.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 38.

Ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκυῖα, γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε.

CELS. IBIDEM.

Quae neque peperit, neque gravida est, si lac habet, à menstruis defecta est.

HIPPOCR. Aph. sect. 7. art. 9.

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει παραφροσύνη ἢ καὶ σπασμὸς, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Si sanguis profluxerit, deinde sequuta est dementia cum distentione nervorum, periculum mortis est.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 43.

Τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷσι ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα.

CELS. IBIDEM.

Neque is ad vitam redit, qui ex suspendio spumante ore detractus est.

HIP-

HIPPOCR. Aph. sect 4. art. 21.

Ὑποχωρήματα μέλανα οἱονεὶ αἷμα μέλαν ἀπ' αὐτομάτου ἰόντα καὶ ξὺν πυρετῷ καὶ ἄνευ πυρετοῦ, κάκιστα.

CELS. IBIDEM.

Alvus nigra sanguini atro similis repentina, sive cum febre sive etiam sine hac, perniciosa est.

HIPPOCR. Aph. sect. 1. art. 16.

Αἱ ὑγραὶ δίαιται πᾶσι τοῖσι πυρεταίνουσι ξυμφέρουσι.

CELS. lib. 3. cap. 6.

Cibus autem febricitantibus humidus est aptissimus.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 53.

Ὁκόσοισι ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ βραχέα ἐρεθίζουσαι ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν, οὐ πάνυ διψώδεες εἰσί.

CELS. lib. 5. cap. 7.

Si quis autem in hujusmodi febre leviter tussit, is neque vehementi siti conflictatur, neque &c.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 52.

Αἱ παραφροσύναι, αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι, ἀσφαλέστεραι· αἱ δὲ μετὰ σπουδῆς, ἐπισφαλέστεραι.

CELS. lib. 3. cap. 18.

Neque ignorare oportet, leviorem esse morbum cum risu, quàm seriò insanientium.

HIPPOCR. Aph. sect 6. art. 8.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἐν τῷ σώματι, οὐ ῥᾳδίως ὑγιάζονται.

CELS. cap. 21.

Ob quam ne ulcera quidem in his aegris [hydropicis] facilè sanescunt.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 11

Τὸ πτύσμα ὅπερ ἂν ἀποβήσσωσι, βαρὺ ὄζει ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας ἐπιχεόμενον.

CELS.

CELS. lib. 3. cap. 22.

Quicquid excreatum eſt, ſi in ignem impoſitum eſt, mali odoris eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 27.

Εὐνοῦχοι οὐ ποδαγριῶσιν. 28 Γυνὴ οὐ ποδαγριᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτῇ ἐκλίπῃ. 29 Παῖς οὐ ποδαγριᾷ πρὸ τοῦ ἀφροδισιασμοῦ.

CELS. lib. 4. cap. 24.

Ea [articulorum vitia] rarò vel caſtratos vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 54.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

CELS. lib. 4. cap. 24.

Quod [ut revertatur dolor podagricus] ferè vere autumnòve fieri ſolet.

HIPPOCR. Aph. ſect 6. art. 17.

Κύστιν διακοπέντι, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίην, ἢ φρένας, ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ, θανατῶδες.

CELS. lib. 5. cap. 26.

Servari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui jecinoris portae, cui in ſpina medulla percuſſa eſt, cuique aut pulmo medius, au jejunum aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus aut renes vulnerati ſunt.

Caetera in aliud tempus propter alias occupationes rejicienda nobis fuerunt.

INDEX

INDEX

SCRIPTORUM & MEDICORUM

A CELSO LAUDATORUM

COLLECTUS A

CL. Jo. ALBERTO FABRICIO

Pag. 444. *novi ſupplementi Biblioth. Latinae, nunc vero huic Editioni accommodatus.*

Chry-

Py-

INDEX

RERUM ET VERBORUM.

A.

Ana-

B.

C.

Ca-

Cor-

E.

Ex-

F.

G.

H.

In-

L.

Lip-

M.

N.

Na-

Plu-

Q.

R.

S.

T.

V.

FINIS.

